

78

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16

collegio de la compaña de Jesus

B^a

R. P. LVDOVICI

GRANATENSIS

CONCIONVM

IN EPITOMEN^R-5958

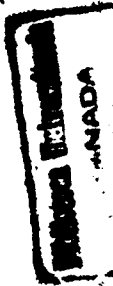
REDACTARVM,

TOMVS PRIMVS:

POSTILLAS ET HOMILIAS IN
totius anni de Tempore Euangelia continens.

*Opera F. Petri Merseii, Cratepoly, Instituti D. Francisci
Fratrum Conuentualium Coloniae.*

Huic secundae editioni INDEX rerum copiosus accessit.

LVGDVNI,

Sumptibus Sibillae à Porta.

M. D. XCII.

217088M

del collegio de la compagnia de Jesus

B^a
1

R. P. LVDOVICI

GRANATENSIS

CONCIONVM

IN EPITOMEN^R-5958

REDACTARVM,

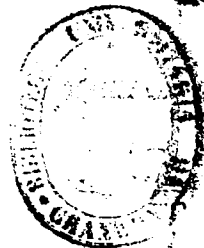
TOMVS PRIMVS:

POSTILLAS ET HOMILIAS IN
totius anni de Tempore Euangelia continens.

*Opera F. Petri Merseii, Cratopolij, Instituti D. Francisci
Fratrum Conuentualium Coloniae.*

Huic secundae editioni INDEX rerum copiosus accessit.

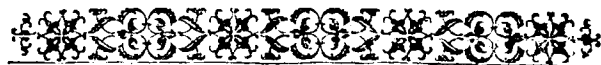
LIBRARY
CANADA

LVGDVNI,

Sumptibus Sibillæ à Porta.

M. D. XCII.

S. D. N. SIXTO
QVINTO, SVMMO
PONTIFICI A DEO OPTI-
MO MAXIMO SALVTEM
& æternam felicitatem.

VM anno superiori fama ad nos longè desideratissima percrebuisse, Beatitudinem tuam ad Apostolici apicis fastigiũ ex tot doctissimis & maximè piis viris, quos felix alit Italia, promotam ; non potuimus non & nobis (de quorum euectus ob singulares tuas virtutes es societate Pontifex Maximus) congratulari, & Domino Deo maximas proinde dicere & agere gratias. Quare & nos occasionem aliquam omnibus modis quæsiuimus, vt animi nostri promptitudinem, in tuam Beatitudinem declararemus, & aliquid officij, humilis sane obsequij, in Patrem nostrũ significaremus. Verũ cum externam nullam (quid autem internè, tuam Sanctitatem Domino Deo commendando, præstiterimus, cordium perscrutator nouit) habere potuimus, papyraceo aliquo xenio congratulandi arripuimus ansam. Circumferebãtur celeberrimi illius ecclesiastæ D. R. Patris Ludouici Granatensis Homiliæ, & ab omnibus ferè cupidè legebantur terebanturque. Vt autem tenuioris fortunæ studiosis

P. Ludovici
encomium.

confuleretur; ingens opus in methodum aliquam, ut tamen ipsi sua esset maiestas, nihilque detraheretur, contrahendum non incongruè rati sumus. Auctoris autem tanta dignitas, tanta laus & celebritas, ut hac sedulitate illi nihil detrahi possit, imo magis augeri, dum omnibus consultum cupimus. Ipse inter suos imò omnes Ecclesiasticos neotericos facile palmam obtinet; in cuius scriptis argumentum cum eloquentia, persuadèdi vis cum orationis elegantia, & pietas ubique certat cū eruditione. Coniunctiones has tam Latinè, tam eleganter conscripsit, ut si stylum confideres, Ciceronem; si dogmata, Paulum ipse te legere arbitreris: nisi quod ubique ferè quæ ad mores spectant potius, quàm quæ fidei sunt, prosequatur. Cum verò hūc laborem (ipsum autem opus minimè nobis attribuèdum arbitramur) congestimus, & cui inscribendus, quo aliquid gratiæ promereri poterimus, despiceremus ac animis volutaremus; id Alexandri potentissimi regis occurrit responsum: qui ferè moriens, cum ab eo quæreretur, cui nam tantum relinqueret principatum, respondit: Qui optimus esset. Si porro hūc optimi cuiusque viri debeat haberi ratio; neminem sanè habemus, quem tuæ Sanctitati Optime ac Maxime Pontifex præponere possimus: quippe qui ut dignitate ac virtutibus cæteros superas (absit verbo invidia) ita moribus & doctrina excellis. Et quare non & nos hunc optimum & omni genere disciplinarum eruditionis, virtutumque præstantissimū censeremus, quem totus ille amplissimus integerrimusque Cardinalium Chorus hoc honore dignatus est: ad hoc ipsum dignitatis fastigium elegit promovitque? imò ipse Spiritus sanctus præsignavit? A quo

Pontifi

Pontifice omnes Catholici omnia sibi bona polliceri non dubitāt. Nam, etsi viri doctissimi sacrarum te literarum ac diuinæ scientiæ peritissimum pronunciant ac iudicant, non tamen negant probationes quique & sapientes, ea etiam te esse mansuetudine & in omnes clementia, ac tanta in Deum pietate, ut non minorem ex his, quàm ex summa doctrina laudem assequaris. Nec dubitant planè id affirmare, iure te optimo ad id fastigij, tuis virtutibus & Deo bene iuuante fuisse euectum; non ambitione vlla aut arte; quippe qui & oblatos honores non magnificeris, & ita semper ab ineunte ætate (quam post Deum Saluatorem, diui Francisci religioni deuouisti) te gesseris, ut quouis amplitudinis gradu dignus sis habitus: non ut faciunt nonnulli, ut de se malè, ita de Deo pessimè meriti, qui ambiendo & pollicitando, per dolos & fraudes tum auidius longè, imò incircumspectius ad dignitates nituntur, existimantes fortassè nihil Deo nos esse curæ, & idcirco prauis cupiditatibus ut faciant satis, omni studio nituntur, nec sentiunt hi, capti haud dubiè execranda cæcitate, & præsentium bonorum blanditiis præcipites acti, sine Deo nihil quippiam fieri posse, qui & Aaron ultro ad summū sacerdotium euocauit, non supplicantem nec ambientem admisit: sic nec David (taceo rebellem & reprobatum Saulem) nisi mero suo nutu & liberalitate ad regni gubernacula coaptauit. Ambitio namque plerosque hominum ad vitia quæque compellit: quippe, qui ut primum adepti sunt quod maximè cupiunt, confestim se in facinora effundunt, & explendis incumbunt voluptatibus: cum sibi licere omnia credunt, & peccare impunè queant: vel si qui fortè à scelere absti-

A 3

nent, superuacaneis rebus, id est, non ad sua pertinentibus munia, student, ut paulo post morituri, paucorum dierum fabulam vulgi & auram popularum venentur ac assequantur. O quid inanius, quid stultius? Nihil infelicius felicitate peccantium. Currunt ad Cathedram multi, ac ipsam rem, id est, curam, detrectant. Similes hi Sichimitis, qui propter Dinam circumcidi passi sunt, ut carnis voluptatem experient. *Genes. 34.* Nonne recte dixeris stultas hominum mentes, & pectora plane caeca? Sciscitabatur Agrippina, Neronis mater, super prolis fato Mathematicos, qui ipsum aliquando imperaturum. Responderunt, verum cum maximo matris incommodo. Subiunxit Agrippina: Bene, modo imperet. O stultam mulierem, Oreste infaniorum, quae mori non abhorruit, modo filius dominaretur! Timeo sane nec hodie certe huiusmodi deesse parietes, qui ut filios suos citius in ecclesiastica functione ac pingui aliqua affectos praebenda cernant, vel superbia vel auaritia ducti, quo iure, quaque iniuria beneficiis numerata pecunia, pensionibus, etiam sine Apostolicae Sedis indulto, redemptis, prouident, defectus subtrahunt, in qua re tum ordinandi, tum Examinatores, cautius prospicere tenentur. Nam si Bethsamites, eo quod vidissent arcam Domini Dei Israel, licet holocausta offerentes & immolantes victimas, percussi tamen fuerant plaga magna. in septuaginta viris, & quinquaginta millibus plebis; quae arca tantummodo figuram ferebat veritatis: & si propter eandem arcam Oza percussus interiit, quod eam nutantem ad ruinam praesumpsisset eleuato brachio sustentare: quis non cum ingenti pauore accedat ad ipsius veritatis altare sacratissimum; vbi manibus mortalium tra-

statum

ctatur & traditur (sub speciebus licet panis & vini) verum corpus veri & immortalis Dei Domini nostri Iesu Christi? Ordinandus igitur in Sacerdotem alta mentis contemplatione humiliter & deuote debet meditari, se inter ordinandum quasi vnum adesse ex duodecim circumfidentibus, Christum in caena illa gloriosa, quos duodecim Apostolos tunc Christus ipse dignatus est in Sacerdotes adoptare, cum dixit: Hoc facite in meam commemorationem, *Matth. 26.* Huius ergo ordinis dignitas longe superat veteris olim legis vetustum Aaronis Sacerdotium: huius ordinis sublimitas celsior est Angelis, facultas praestantior caelorum virtutibus. Etenim ordo iste is est, quem Deus, Dei vnigenitus in terris per seipsum in ara crucis administrauit, & iam in caelo regnas apud Patrem exercere pro nobis non desinit. Ipse est Ad-uocatus noster apud Patrem. Et quem exercendum *1. Ioan. 1.* in terris, ipsis Apostolis & eorum successoribus Sacerdotibus in finem seculi dereliquit, ut mundam offerant hostiam nomini eius. Ab istorum albo longe absunt, qui aliunde ascendunt, & non per legitimum ostium intrant in ouile. Quanto melius tu be- *Ioan. 10.*

tissime Pater, cui Deus omnipotes Christianae Reipublicae gubernaculum contulit, has mundi aspernatus illecebras, & honores hosce non magnificies, qui procul dubio non immerenti tibi & habentur & deferuntur, his solum rebus animum intendisti, quae & ad commune bonum commodumque faciunt, & ad vnus Dei conferunt cultum? siquidem pleraque iam ipse peregeris, quae & summo viro dignissima sunt, & in tui exstabant memoriam sempiternam. Virtus obliterari nequit. Haec per se clara aeternaque habetur. Quae sane cum taciti ipsi repe-

timus, tanta animi afficimur iocunditate, vt beatum nostrum hoc seculum dicamus, præsertim apud Catholicos; & Italos ipsos (ex quorum patria originem trahis) beatiores; & religionem diui Francisci (in cuius tua beatitudo olim castris ab ineunte ætate militauit) florentem, qui te Pontificem Maximum sumus fortiti: cuius duæ & prouidentia, prospera cuncta successura pollicemur: & ita vt non immeritò illud asseuerauerim, quod est à Platone dictum, quod admodum est probabile, Felicem fore Rempublicam, si aut Sapientes imperent, aut Reges sapere cœpissent. Felix Resp. quæ Principes ex sapientia & virtutum æstimatione monarchas eligit, aut cuius Reges proles suas statim ab incunabulis liberalibus artibus imbuunt, & bonis præceptis ad virtutem & ad iustitiam inducunt. Potestas sine sapientia mole sua ruit. Salomon in templo à Sacerdote & Propheta educatus, admirationi fuit Regibus omnibus. Ozias vsus Zacharia Propheta, multa bona fecit. Iosias Helchia Sacerdote consiliario, optimus euasit. Sedechias à puero armis martialibus asfuetus iuxta atque Ioachim & Ioakin. Qui aliis præficiendi sunt, necesse est vt ab ipsis teneris annis legant sacram scripturam, vt ex ea Christiana pietate possent imbui. Illi enim si impij improbiq; fuerint, non sibi solùm nocituri, sed alios etiam pessundaturi sunt: partim quòd multum mali in exemplo illorū sit. Talis enim ciuitas esse solet (inquit Plato) quales sunt Principū mores. Studiosè namque plerique præsertim in hanc partem facta Principum imitantur, eaque suis vitiis prætexunt, persuasum habentes, illa aut non indecora esse; aut licet parum recta sint, exemplo Principum, quorum auctoritate

Potestas uera qua sit.
2. Par. 26.
4. Reg. 22.
4. Reg. 25.
Plato.
Ecl. 10.

maximè

maximè nituntur, defendi posse. Partim quòd quicquid Principes delirent, plebs plerumque plecti soleat, & pro illorū malefactis, Deo irato pœnas luat. Quamuis autem ea res minimè dubia sit, atque ob id testibus non egeat, exempla tamen ad hanc pertinentia, proferam. Est enim per exempla iter docendi efficax. An non factu & impietate Nabuchonosor regis factum, vt in furorem actus, nullo descrimis à bestia differens, fœnum vt bos comederet? Saul rex cur obsecro à Deo desertus & proiectus, ne Rex esset? Non ob aliam causam sanè, quàm ob diuini uerbi contemptum. Nonne mollities & effeminati mores Sardanapali causam belli contra se suscipiendi suis præbuerunt? An non auaritia & sæuitia Sergium Galbā Romanis inuisum ac exosum sic reddidit, vt iugulareretur? Quid aliud quæso quàm fœdum ingenium & luxuria qua turpiter diluebat, Vitellio Cæsari exitio fuit, ad eò vt manibus post tergum reuinctis, & laqueo collo iniecto, furcæque sub mentum posita, diu per urbem tractus, quibusdam fimo & cœno incessentibus, deinde innumeris ictibus confossus interierit, postremoque uinco in Tyberim tractus sit? Taceo Demetrium, quem Macedones reliquerunt, vniuersiq; ad Pyrrhum confugerunt. Et Phalarim tyrannum cuius præter cæteros nobilitata est crudelitas, in quem vniuersa multitudo Agrigentinarum impetum fecit. Iulium item Cæsarem viginti tribus vulneribus confossum, quòd iura diuina & humana peruerterrat. Prætermitto Petrum Hungariæ regem bis propter tyrannidem regno exclusum; Abam quoque in eodem regno ob parem culpam pereemptum. Nolo referre Herodes, Pompilium parricidam, Polonia

Dan. 4.
Tyranni crudeliter qui fuerint.
Herodes.

A 5

monarchā, à muribus (mirabile dictū) exesum, nullo illorum reprimere valēte imperum. Taceo hic quid contigerit Hattoni Archiepiscopo Moguntino, qui multos mendicos in horreo conclusos concremari fecit, qui ipse diuina ultione à muribus exesus & consumptus est. Boloslaum quoque Regē Bohemiæ Audacem, propter nefanda scelera corona priuatū, & regno pulsum, ad extremumque amentem, à canibus discerptum silentio prætereo; vt verum illud sit: Ad generum Cereris sine cæde & vulnere pauci Discedunt Reges, & sicca morte tyranni. Prætereo Christiernum regem Daniæ, quem ob nimiam crudelitatem tota Regio execrata est, & tanquā feram beluam custodiæ mancipauit. Quid dicam de Comite de Marca Guilhelmo nomine, qui in inferiori Belgio Principis Aurai vices tenuit, qui fuit sæuissimus tyrannus, præsertim in Religiosos ac Sacerdotes Catholicos, quos miserrimè tractauit homo insanus ac furibundus, qui postea canis morsu periit, indignus qui hominis manibus occumberet. Quam verò ad mala patranda Principes suo exemplo pellicere soleāt subditos, auctoritatēve adducere, etsi exempla sæpissime suppeditentur plurima, aliqua tamen proferam. Ieroboam (vt sacra tractans, exempla proferam) vitulos constatiles colens, cum ad adorandos illos, qui eius imperio suberant, omnes perducere, sui que similes esse voluit. De Achab item idololatra, sic exemplum cœpere sui, vt Helias Propheta se solū ab idololatria alienum relictum esse conquereretur: neque id inultum tulerunt: Ieroboam enim idolis thus adolenti, manus, quam in Prophetam corripientem se extenderat, mandans apprehendendum, subito aruit, vt illam inflectere minime

Comes de
Luraay, ini-
quus in Re-
ligiosos.

Interiit an.
1578.

3. Reg. 12.

Helias.

3. Reg. 13.

minime quiret. Huc accessit quòd quinquaginta millia hominum ex Israël bello vno periēre, Ieroboamque à Domino percussus, mortem oppetiit: Achab verò regnante, cum tribus annis & sex mensibus non pluisset, fame plurimi enecti miserabiliter sunt. Porro Achab in prælio vulnere accepto extinctus est, & linxerunt canes sanguinem eius, iuxta verbum Domini. Ita quidem Principes, & homines ad malum exemplum Principum sese componentes, grauissimas pœnas dare solent. Neque solū id in errore Principum pendentibus accidere solet, verum etiam solo Principe delinquente. Cuius rei exemplum in Dauide videre est: qui cum instinctu Satanæ in animum induxisset, vt populum numeraret, ex animi quidem timore eius numerum scire cupiens, septuaginta millia virorum peste ceciderunt. Quam luem miseratus Dauid, cernens Angelū populum cædentem, in hanc prorupit vocem: Ego sum qui peccaui, & ego iniquè egisti qui oues sunt, quid fecerunt: Blasphemæ item voces in Deum Balthazaris regis, interitum regni totius attulerunt: id quod futurum ostēderat manus in pariete visa, scribens, Balthasarem cum toto regno periturum esse. Nec sanè defuit euentus. Persæ enim & Medi subita irruptione facta, Babylonios obruerunt, regnoque potiti, Balthasarem occiderunt. Duritia Pharaonis & cor pœnitere nescium, quātis calamitatibus, quantis ærumnis, quantis cædibus Ægyptum afflixit! Postremò & ipsum Pharaonem cum toto exercitu aquis rubri maris obtui fecit. Quin & Sedechias Ieremiæ prophetiam contēnens, a Nabuchodonosore rege captus, in conspectu suo filios trucidari vidit, ipsi autem eruti sunt oculi. Ierosolyma funditus

2. Pa. 13.

5. Re. 17. 18.

1. Par. 21.

2. Reg. 21. vltimo.

Dan. 4.

Exod. 8. 9.

10. 14.

funditus euerſa, templum Dei iuſſu erectum, deſtru-
ctum eſt: ſelectiſſima pars populi vna cum rege in
ſeruitutem Babylonicam abducta eſt, quam ſeptua-
ginta annis pertulit. Tempus me deficeret, ſi exem-
plis docere vellem impietate principū fieri, vt bel-
lis, ſeditionibus omnia ferueant, alia aliò ferantur,
omnia miſceantur & mutantur. Ad cuius rei acer-
bitatem & trititiam declarandam, nonnulli Princi-
pum, faces orbis & humani generis appellati ſunt.
Quales fuère Caſares, Nero, Commodus, Caligula,
Domitianus & hiſ ſimiles, tyranni. Tales Principes
Homerus *δυναſτάρχης* appellat, quaſi dicas Voratores
populi, quod res populi ceu barathra quædam ab-
ſumant & abliguriant. Quin & ipſos populos truci-
dant & digladiando inter ſe perdunt. Quis non vi-
det ceu in ſpeculo, quantum impij & improbi Prin-
cipes & ſibi & aliis officiant? Quamuis autem ex eis
colligere liceat quantopere pietas Principum ipſis
& rebus publicis conferat; contrariorum ſiquidem
eadem eſt diſciplina tamen vt cæpi, exempla profe-
ram, vt ob oculos ponam & quaſi digito common-
ſtrem ita fieri. Quid Iudæis contra Amalechitas pu-
gnantibus victoriam, artulit, illiſque aliquando Deū
placatum reddidit? Nonne ipſa Moyſis pietas? Quid
effecit ne Samuel eiufdem gentis Princeps bouem
aut aſinū (vt refert ipſe) alicui eriperet? neve quem-
piam calūniaretur, opprimeret, vel munere à quo-
piam dato gauderet? Nonne pietas? Quid Dauidem
Regem impulit, ne illum ante arcam Domini ſalra-
re, ſidibus canere puderet? Nonne pietas? Sic ex me-
ra pietate iniuriam à Semei illatam, ne vlciſceretur
pertulit. Sic Sauli ſæuiſſimo hoſti, oblata etiam oc-
caſione nocendi, ex pietate pepercit, cum eum occi-
dere

Ier. 38. 39.

Principes
faces mudi.Pietas prin-
cipū quan-
tum confe-
rat.

Exod. 17.

1. Reg. 12.

2. Reg. 6.

2. Reg. 16.

dere potuiſſet. Hæc manum mittere in Chriſtum
Domini non permittit, verum de eo vindictā ſumen-
di Deo tradidit. Eadem pietate factum, vt nulla in-
terpoſita mora, interficeret omnes peccatores ter-
ræ, vt diſperderet de ciuitate Domini omnes ope-
rantes iniquitatem, faceretque iudiciū & iuſtitiam
omni populo. Sic ob Dauidis pietatem Dominus
promiſit ſe parſurum Hieruſalem, quod ſanè præſti-
tit. Nam quod centum octoginta milia Aſſyriorum,
qui eam obſidione cinxerant, ab Angelo percuſſa
ſunt, non aliundè ſanè, quam à pietate profectum
exiſtimè: quod Ioſaphat Rex in ciuitates Iuda Præ-
dicatores miſiſſet, qui verbum Dei ſincerè docerēt,
quamobrem pauor Domini ſuper omnia regna na-
tionum finitimarum irruerat, ne bellum contra Io-
ſaphat ab illis moueretur. Pietate motus Ezechias
ſerpentem æneum à Moyſe factum, cui Iudæi ſacri-
ficabant, contriuit: indigniſſimū ratus Dei viuī glo-
riam dare ſculptilibus. Huius regis precibus quàm
benignas aures Dominus accommodauerit, indi-
cat ſtrages centum octoginta quinque millium ho-
ſtium ab Angelo occiſorū. Verum omiſſis iſtis, tum
& fortiſſimis ac planè religioſis: illis ducibus Ma-
chabeis, qui pro ſanctis ac populo Dei ſuum ſan-
guinem fuderunt, tranſeamus ad tempora tranqui-
lliora. Conſtantine Magnus, vir abſque dubio iuxta
cor Domini, toto pectore amplexus eſt Catholicam
religionē; & quid niſi pietatē in cauſa fuiſſe putabi-
mus? Hic Imperator diuinitus ordinatus, nō ſolūm
Eccleſiæ tranquillitatē quæſiuit, ſed Episcoporum,
cū non ſatis conuenirent, diſſidia compoſuit: no-
luit eorum eſſe Iudex, quos ſciebat locum Dei in
terra tenere. Hic ſanè optime nouit, quæ Regum,
quæ

1. Reg. 24.
26.

Pſal. 100.

4. Reg. 19.

Ioſaphat.
2. Para 36.Ezechias.
4. Reg. 18.

4. Reg. 19.

Conſtanti-
nus Ma-
gnus.lib. 2. Ecclē.
hiſt.

quæ Sacerdotum propria; noluit illa miscere neque conturbare. O mentem pietatis plenam & monarcha orbis dignam. Quid de optimo illo Theodosio dicam? quem ut Ambrosio episcopo pareret, pietas cohortata est. Hæc, ut Carolus Magnus Christianis. Princeps diceretur, filius Ludouicus, Pius, effecit. Stephanus Rex Vngariæ, qui fuit anno Domini 994. qui habuit Giselam Henrici optimi Imperatoris sororem in coniugem, insigni motus pietate totam Hungariam, depulsa veteris vitæ caligine, ad Christianam conuertit religionem; qui eam optimis confirmauit legibus. Andreas eiusdem regni Rex cum in aliis tum in hoc se pietatis studiosum exhibuit, quod intellecta vxoris culpa, in exemplum seruandæ pudicitia, eam iure cælam à Bancbano iudicauit, & eum à sententia absoluit. Vxorem enim Bancbani illa fratri suo violandam tradiderat. Ad eò re ipsa is Rex comprobauit, quod aliquando Traianus Cæsar sibi fieri à Præfecto mandauerat, si minus iuste ageret. Cum enim ille Præfecto prætorio designasset, gladio in manus eius porrecto hæc verba subiecit: Vtere hoc aduersus hostes meos in iustis causis: sin minus iuste egero, in me ipsum gladium stringito. O factum Principe dignum, eo qui Republicæ vtilitati magis studet, quam suæ. Noue rat hæc sanè, sicut & optimè nouit pius & religiosus ille Iosaphat rex apud Iudæos, non hominis exerceri, sed Dei iudicium. Germani Imperatores non inferiores his fuere. Fridericus Barbarossa Imperator (ut hunc ex plurimis probatissimis afferam) cuius vitam Otto Erlingensis Episcopus describit, religionem Christi summo studio profecutus est, & ministros ecclesiæ, non minori affectu. Quid de Carolo III.

qui Or

qui Orthodoxæ religionis erat studiosissimus, referam? Quid itè de Carolo V. optimo Cæsare dicam? Quòd si hîc de zelo Catholicæ fidei veterum Principum Germanorum, quem ad dilatandam fidem Catholicam habuerunt, referre velim, mihi certè integer conscribendus esset liber. Quòd tot regna ad Christi fidem accefferint, Germani procurarunt. Utinam & modò maiorum insisterent vestigiis! Verùm quòd minus hoc sit, communi deputamus calamitati, & ægro decoquimus pectore. Concedat Deus tempora commodiora. Habent Hispani suas laudes, ealque summo studio promouent & tuentur; nõ in re militari modò, in qua omnes modo superant nationes ac palmam præripiunt, verum etiam in Catholica promulganda religione, atque in sacris elucidandis literis; quam certè excolunt ac clarissimè exornant, ut totius Christiani orbis reformatores à Deo dati esse videantur. Habet hic Reuerendus Pater suas laudes: & quòd nos dignissimi viri lucubrationes, quas ille ad veram Dei gloriam & totius ecclesiæ incrementum & vtilitatem conferendas esse existimauit, omnibus vulgatiore esse volumus, nihil illius derogamus honori, verùm magis promouemus. Iudicent, candidi homines, quid nostra sedulitate promeriti simus. Cui igitur, beatissime Pater, labores istos vel rectius ipsi dicauerimus, vel dignius inscripserimus, quàm tuæ Sanctitati, qui & Princeps sis & Philosophus, & cæteris quidem eo præstantior, quo & Christi vicem nunc geris, & ad Philosophiam accedat rerum diuinarum summa cognitio, & optimarum artium peritia non mediocris. Offerimus Homelias T. S. nostri commendationem & Apostolicam benedictionem à Sanctitate tua humiliter

Pietas continet Principes in officio.

Theod. lib. 9. cap. 30. hist. eccles.

Adulterij vena.

Iustitia vix maxima.

milititer expectantes. Quam quidem Sanctitatem omnipotens Deus ad Ecclesiæ suæ Catholicæ renovationem confortet, atque diutissimè incolumem conseruare dignetur. Coloniae Agrippinae, Anno Domini 1586.

F. Petrus Merseus, cognomento Cratopolius, Sacrae Theologiae Bach. Minorita Coloniensis.

DOMI

DOMINICA PRIMA
ADVENTVS DOMINI, CONCIO,

QVÆ ET EVANGELICAM EXPLA-
nat lectionem, & sacri temporis
explicat rationem.

THEMA. *Inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea soluite & adducite mihi, &c. Matth. 21.*

QVONTIAM hodie Domini Aduentus mysterium Ecclesia incipit celebrare: quo & sermo noster à temporis ratione non dissideat, duò in eo tractanda constitui. Primum enim priorem lectionis Euangelicæ partem explicabo, deinde verò de huius sancti tēporis ratione (quod nunc incipit) pauca disseram. Vt autem vtrumque, & quæ interim ad rem pertinentia inciderint, tractare pro dignitate valeam, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

PATER NOSTER. AVE MARIA.

In lectione sancti Euāgelij, Auditores, ingressus Domini in Hierusalem cum triumphali pompa, & magna ciuium cōgratulatione, describitur. Ingrediente enim illo urbem, post celeberrimum illud signum, quo quatruiduanum Lazarus à mortuis excitauerat, plurima turba illi obuiam veniens, diuino magis quàm humano spiritu acta, strauerunt vestimenta sua in vias; alij autem cædebant ramos de arboribus, & eos sternebant in via. Turbæ autem quæ præcedebant & quæ sequebātur, clamabant dicentes: Osanna filio Dauid, benedictus qui venit in nomine Domini. Cùm autem Dominus ab huiusmodi populari gloria (quamdiu inter homines homo versatus est) semper abhorruerit; hic tamen non sine evidentibus rationibus, præter solitum morem, admisit. Quæstionis modum Apost. soluit: Qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, cōfusione cōtempa. Alio quoque loco hanc rem indicat: Sicut enim per vnus hominis inobeditionem peccatores multi constituti sunt: ita &

Ioan. 11.

Christus gloria mundi est assumptus semper. Heb. 12.

Rom. 5.

Christi gaudium quale.

Christus moris chirographis abstrulit.
Matth. 21.
Marc. 11.
Luca 19.
Ioan. 12.

Iob 11.

Exod. 5.

Psal. 118.

Ephes. 2.

Tit. 1.

per vnus obedientiam iusti constituitur multi. Christus in sua morte, quam spõte suscepit, omnium electorum gloriam, quam ipse erat illis sua morte in cruce comparaturus, vidit, & inde gauisus est: ita quoque omnium reproborum sortem intuitus est, & vicem illorum indoluit. Christus quoque hoc triumpho suo, qui populi animum excitauerat, declarare voluit, se mortem vicinam, eamque turpissimam, quam clarè cognoscebat, non abhorreret: sua quoque morte illud crimine nobis inexpiabile, & offensam læsæ maiestatis diuinæ abolendam, ac genus humanum Deo patri cælesti reconciliandum. Nostrum igitur erit diuinis præceptis ex sincero animo & alacri obtemperare. Christi Saluatoris gaudium & pectoris sui charitatem, historia hæc representat. Ait S. Euangelista: *Cum appropinquaret Iesus Hierosolymis, &c.* Historiam hanc omnes Euangelistæ describunt, neque id abs re: mira enim & inconsona illi egit Christus; plures quidem fuerat Hierosolymis, nunquam tamen eo modo intrasse legitur, quo nunc. Talis autem & tam omnibus conspicuus ingressus, palam ostendit futurum regnum Christi, quod cum à Iudæis, tum à Gentibus, inuitis Pharisæis, erat accipiendum. Latuerat quidem Christus ob infidias Iudæorum, non formidine mortis, sed quia nondum venerat hora eius. Aderat iam iam tempus: ergo non latuit, sed vltro sese offert, omnium oculos totius urbis in se cõcitat. Appropinquat ciuitati, mittit ex discipulis duos qui iumenta adducant, ostendit vbi inuenienda, locum, prædicit neminem prohibiturum. Hæc certissime omnia euenerunt. Disce Christo nihil esse incognitum, nihil impossibile. Non vnum, quod sufficiens esse potuit, iumentum, sed vtrunque adducitur: inuunt hæc singula mysterium. A sine erat domita, oneribus ferendis assuetata: & Iudæi domiti, legis oneribus vtrunque assueti: Pullus autem iuuenis, cui nondum vllus infederat, Gentilem populum, qui nullius imperio subditus, nullis astrictus legibus, vagus incedebat via cordis sui. Hoc enim impiorum proprium est. Vanus (inquit Iob de talibus) erigitur in superbiam, & quasi filius onagri se liberum natum putat. Talis planè erat Pharaon, qui Moyse diuina mandata perferenti respondit: Quis est Dominus, vt audiam vocem eius? Nescio Dominum. Tales & illi qui in Psalmo dicunt: Linguam nostram magnificabimus, labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? Erant, inquit Apostolus, Gentiles sine Deo, sine metu, neque aliqua religione continebantur. Tales modò (proh dolor) apud nos multi, qui titulatenus Christiani, qui consitentur se nosse Deum, at factis negant interim, qui suas indomitæ sequuntur voluntates. Talis

malus

malus & corruptus Christianus, infideli est deterior. Ista duo iumenta: hi duo populi, qui iumentorum instar viuunt, sunt ligata, miseram sanè seruiunt seruitutem, sunt captiui: at Christi Saluatoris aduentu, eius beneficio soluantur ac liberantur. Peccatum lethale nos vehementer ligat & captiuos detinet, & miseram seruite cogit seruitutem. Peccatum Dei oculos à nobis auertit, eiusque claudit aures, ne audiat, diuidit inter Deum & nos. Iam vbi illa consuetudo peccandi accedit, triplex iam conficitur funiculus, qui difficilè rumpitur. Quo quidè funiculo se D. Aug. quodam vinctum fuisse testatur his verbis: Vinctus eram non ferro, sed mea ferrea voluntate: velle meum tenebat inimicus, & de me mihi cathenam fecerat atque cõstrinxerat. Ex voluntate quippe peruersa facta est libido: & dū libidini nõ resistitur, secuta est cõsuetudo, qua ceu cathena quadam vinctus in peccato tenebar. Hac igitur cathena siue triplici funiculo perditum homines conficti, variis cupiditatibus miserabiliter seruiunt. Vi de quomodo seruiat vitis auarus, quomodo ambitiosus, quomodo impudicus amator, quomodo lusus ac gulosus. Qui, inquit Apost. voluit diuites fieri, incidit in tentationem & in laqueum diaboli, &c. Qui enim augeat lucrum gratia metitur, fraudat, funeratur, rapinone is turpissimorum dominorū seruus est? De impudico audi Cicer. An ille, inquit, liber est, cui mulier imperat, cui leges imponit, præscribit, iubet, veta quod videtur? qui nihil imperati negare potest, nihil negare audet? Nemo, inquit Seneca, liber est, qui ventri seruit. Ventris mentiri nõ potest: Amen dico vobis, quia quicumque facit peccatum, seruus est peccati. Captiuus aliquis sub aliquo tyranno, nõ est sui iuris: ita qui vitis impellitur, licet bona probeat, maxime seruit. At Christus prædicauit captiuis indulgentiam, & ab hac seruitute nos suo maximo beneficio liberauit, ne illa seruitus esset æterna. Soluti discipuli iumenta, solunt homines peccatorum vinculis ligatos, eosque volentes & obtemperantes, afferunt in fidelium Dei libertatem. Iam quorum hoc sit officium, vide, num Laicorum an Sacerdotum. Ipsa clauium potestas, quæ captiuos atque ligatos soluit, quæ diuini Spiritus virtus est; semper fuit penes Ecclesiasticos. Et si quis vobis aliquid dixerit, dicite, quia Dominus his opus habet. Ostendit se Deum manifestè, qui rerum omnium & potestatem haberet & præscientiam, dum mittens non incertus ait: *Inuenietis asinam alligatam & pullum.* Certè, quod verisimile est, non erant æquè omnes contenti, quod iumenta soluerentur: audito tamè Domini nomine ac eius auctoritate, consentiunt. Dominus ille qui nullius erat indigens, cui

Peccati malum quale.

Esa. 59.

Peccati cõsuetudo.

1. Tim. 6.

Cicero in Pæralox. Seneca.

Ioan. 8.

Sacerdotum officium est soluere.

Angeli seruiunt, ille his vilibus indiget iumentis. Eger quidem nō pro se, sed pro me. Ob huius Domini celsitudinē primus generis nostri patēs abscondit se: & quia Dominus his iumentis in sua carne vsus est in terris, intonare cōcepit: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiā vos. Inde & hoc addit ex sua gratia: *Discite siliā Sion: ecce Rex tuus venit tibi mansuetus.* Est hic Rex planē mansuetus, nō ad eius vocem terrearis. Hic non est respector personarum, abiectissimo etiam ad eum pater accessus. Principes terræ prout res postulat vestiuntur, alio vestitu vtuntur in bello, alio in venatu, alio in nuptiis, alio in funeribus: ita & hic noster Rex, alio schemate redimendis, alio iudiciadis hominibus vtitur. Cū in mōte Sinai Deus ipsemet Iudæis loqueretur, tam terribiliter intonuit, vt metu illi percussis, fugerint, terrorē eius ac maiestatem ferre non valentes. Tam alio iumento, alio vestitu apparet. Nostram assumpsit naturā indigentiam, in peccatis auferendis alio indiguit iumēto. Vide quid hircus ille qui mittitur in solitudinē, denoter. Medicus excellens, qui suū velit celebrare nomē, nunquā plus illustratur, quā vt se conferat ad xenodochiū aliquod, vbi multi sunt infirmi, qui diuersis laborāt morbis: hīc si artis suę in curādis ægris peritiā declarauerit, acquirit auctoritatē: ita summus noster Medicus, morbis nostris curandis, bonitatis ac sapiētię suę thesaurū experiēdo manifestauit. An ne in Lazaro resuscitando plurimū suam declarauit gloriā: Meritō Ecclesia Catholica de illo Medico ait: O certē necessariū Adā peccatū, quod Christi morte deletum est: Huius mali, id est, peccati, tanta erat pestis ac perniciēs, vt nullo alio modo, nisi hoc vnico ac mirabili remedio curari potuerit. Vide igitur, infelix peccator, an ne tibi maxima offeratur materia detestandi peccatum, & non inferior de hoc Medico gaudēdi occasio præbeat. *Emtes autem discipuli, fecerunt sicut praeceperat illis Iesus.* Vide discipulorū promptum obsequiū; nihil morantur, nō reclamāt: ipsi soluunt, sum fideliter agunt officiū ac ministeriū: penes Christum tamē est virtus & auctoritas. Obedientiā nō paruum est meritum. Hęc pacem & tranquillitatē ad proximos ingerit, ac totam congregationem in pace conseruat. Obedite (monet Apost.) præpositis vestris, & subiacete eis, &c. Super cathedrā Moysis sederūt Scribæ & Pharisei. D. Augustinus dicit obedientiā esse quasi matrem & custodē aliarum virtutū. Melior est obedientia quā victimæ. *Et imposuerunt super ea vestimenta sua.* Apostoli imponunt vestimenta. Videmus illorū in Dominū & Magistrū beneuolētiam. Quid autem vestimēta innuant, videamus. Iumēta erant nudā;

hęc

hęc Apostoli ornant vestimentis: ita ornata Dominum desuper sedere fecerunt. Sumus nos asinæ, sumus pulli: nisi fidem quam suscepimus, ornauerimus, ac eius susceperimus operationem, abhorrebit te Dominus. Hęc quidē discipuli tum temporis non satis assequabantur: at postea, quando illis aperuit fenestram, exactē omnia capiebant. Adducuntur itaque vtrique animalia, per quæ nobis duo populi, Iudæi scilicet & Græci, designantur. Hi sub vno Pastore ad vnū ouile adducēdi erūt. Videmus itaque hīc vaticinium Prophetæ de hoc legitimo Messia, licet Iudæi aliud delirent, adimpleri. Dicite, clamat Propheta, filiæ Sion. *Plurima turba strauerunt vestimenta sua in via.* Turba planē obsequiosa, omni humanitate Dominum, vt par erat, excipit. Laudandum quōd bene incipiunt, sed non perseuerant: breui in die parasceues aliud sonant, aliud clamant. Hęc sanē non sunt ociose conscripta. Post victoriam solet sequi triumphus: at Christus hunc triumphum in suo corpore contra immanes hostes impendebat promereri. Intrauerat quidem Christus antē crebrō Hierosolymam; at nunquā cum tanta solennitate. Tali honore debet suscipi ab Ecclesia Catholica: tali laude, ob victoriam cōtra hostes suos partam, ac cælesti Hierusalem. Hīc omnes canunt Angeli: Dignus est agnus qui occisus est, &c. Sic ipsemet Christus, cuius sententia plurimum in fide confirmamur, ait: Nonne oportuit pati Christū; & sic in gloriā suam intrare? Hīc cum palmis, quę victorię signa sunt, suscipi à populo voluit. Est autem palmæ natura, quod quo magis deijciatur, eo magis erigatur: ita sanē Christus humiliatus, vt extrema sustineret supplicia, & tamē nō est suppressus. Pater exaltauit illum ob humiliationem. Ipse autem gloria in morte ac in passione, postremō in resurrectione incipit. Datū est illi nomen gloriosum, per quod omnes saluari possumus, quod quidem omnes impij abhorrent. Nūc, inquit Christus, à morte glorificatus est filius Dei, nunc instar serpentis exaltatus est filius hominis. Sic omnes Sancti, vita piē transacta, coronari meruerunt. Natalitia enim eorum non à vita ista, sed à się celebrantur: inde incipit gloria. Hic iam nobis esset expendēdum, num mors corporalis timeri debeat. Beati autem illi mortui, qui in Domino moriuntur. Sequitur: *Turbæ autem quæ præcedebant, & quæ sequebantur.* Præcedunt & sequuntur. Iudæicus populus præcessit, Gentilis secutus est: Mediator vtriusque Saluator Christus. Hīc mediatorem credant, in hunc sperēt, huic obediāt, quicumque saluari velint. Ipse est propitiator per sanguinem suum, quo nos à peccatis lauit. Hic est mediator Dei & hominum. Vnā fides tam

Apostoli
rudes.

Zach. 9.

Triumphus
post victo-
riam.

Apoc. 3.

Luca 24.

Act. 4.

Ioan. 3.

Gloria vera
quæ.

Apoc. 14.

Mediator
Christus.

Matt. 11.

Mores Re-
gis nostri.
Exod. 19.

Simili.

Ioan. 11.

Medicus vt
manifeste-
tur.
Peccati ma-
litia.Obedientiæ
meritum.

Heb. 12.

1. Reg. 15.

eorum qui fuerunt ante Dominicam incarnationem, qui præcesserunt, quàm eorum qui eam subsequuti sunt. Per hanc omnes probati sunt, licet Sacramenta pro temporū ratione habuerint dispersa. Fides illorum minimè fefellit, sic neque nos vnquam falsura est. *Benedictus* ille igitur semperque laudatus, qui vtrumque complectitur, & saluat populum suum. Domini solius est salus, & super populum suum benedictio tua Domine. Venit hic Saluator, nomine ac nuru Domini missus: veniet Antichristus, ac eius discipuli hæretici, minimè in nomine Domini. Venit non exacturus tributum, non gessurus bella, sed venit Rex Israël, quærere & saluum facere quod perierat. Videmus quo honore Christus excipi velit, tum ab Apostolis, tum à populo. Si tu es Apostolus, si docendi munere in Ecclesia fungeris, fideliter doce, adduc ad Christum multos; hunc ille à te exigit honorem, hoc officium. Argue, obsecra, increpa in omni patientia. Docendi munere destitueris? Sunt tibi vestimenta, sunt diuitiæ; impende pauperibus, & quicquid illis largitus fueris, Christus sibi impensum arbitrat. Quicquid vni ex minimis feceritis, mihi fecistis. Desunt autem vestimenta? ne videaris habere excusationem, sterne ramos in via: habes viuos fidei ramos, ostende proximis pietatis exempla. Luceat lux vestra coram hominibus. D. Petrus ex bonis operibus vult nos considerari. Si bene vixeris, ceder ad Dei honorem & ad tuam salutem; sin malè, ad dedecus tuum. Christus, teste Dauide, bonorum nostrorum non eget, attamen illi acclamandum cum turba: *Osanna filio David*. Christus à nobis vult agnosci, vult inuocari. Laborandum vt regnum Christi sit nobis salubre, vt regnum Satanæ penitus eradiceretur. Quicquid Christo precamur, nobis precamur.

Hactenus de Euangelica explicatione egimus; nunc de huius temporis sacri ratione, quod Ecclesia incipit, disseramus. Verba Hierem. sunt nobis expendenda: Miluus, inquit, in cælo cognouit tempus suum; turtur, hirundo & ciconia cognouerunt tempus aduentus sui; populus autem meus non cognouit iudicium Domini. Discamus ab istis auibus, temporis habere rationem, discamus, inquam, prudentiam habere. Vide temporis distinctionem: aliud est tempus pœnitentiæ, aliud mœronis, aliud spiritualis lætitiæ, aliud instructionis. Isthoc Aduentus Domini tempus est, exigit erga Dominū Salvatorem grati animi affectum, deuotæ mentis obsequium: Salus hominis omnis & tota à Deo est. Miser homo ad Deum ire renuit, nec potuit: Optimus igitur ille ac misericors Deus, ad illū venire dignatus est. Venit vt capti

vt captiuos affereret in libertatem, vt mortales sui regni influerent participes ac hæredes. Esaias Proph. aduentus sui nõ tacuit fructum. Spiritus, inquit, Dñi super me, eo quod vnixerit me, &c. Venit benedictus in salutem nostrā. Beati sanè illi, qui hunc in carne videre meruerunt. Beati oculi qui vidēt, quæ vos videtis, &c. Veteres illi sperabant, habebantque promissionem, nos autem credentes, possessionem ipsam habemus, ac certi sumus. Illi à longè salutarunt: in tenebris lucem quandam, quasi sidus fulgidum aspiciebant. Clamabāt cum Propheta: Citò anticipent nos misericordiæ tuæ, quia pauperes facti sumus nimis. Quod nos tenemus. Quod vni ab initio, ait ille; quod audiimus, quod vidimus oculis nostris, &c. Videndum itaque nobis, quo studio, qua alacritate debeamus hoc tantum diuinæ pietatis beneficiū recolare. Christum à Iudæis expectatus, à nobis exceptus & summo desiderio excipi debet. Hic est verus alter ille Ioseph, qui à Pharaone ob suam prudentiam Saluator mundi dictus. Christo, qui & Sol iustitiæ, orto, omnia vitiorum monstra fugerūt. Quæ autem illa sint vitia quæ luci aduersantur, Apostolus in hodierna epistolæ lectione grauitur adducit. Illum consulas, ac pareas. Vt autè huius sacri temporis rem & negotium commodius intelligamus, scire cōuenit, Aduentum Domini quinque membris complecti. Primum, summam hominis perfectionem in cognitione, amore & imitatione diuini numinis esse sitam. Secundum, hominē in eo statu integræ naturæ, iis opibus & gratia instructū à conditore Deo fuisse, vt omnia pietatis officia commodissimè præstare posset. Tertium, hominem per peccatum à Deo recedentem, in eam mentis cæcitatē & infirmitatē cecidisse, vt hæc ipsa præstare per se nullo modo posset. Quartum, ad hominis reparationem necesse fuisse, vt homo iterū Deo copulareretur, quo illū cognosceret, diligeret, & quatenus liceret, imitaretur. Quintū (ad quod quæ diximus omnia referuntur) conueniens fuisse, vt Dei filius carnem nostram assumeret, quo homini iam propior atque similior factus, seipsum illi & cognoscibilem & notum, amabilem & imitabilem præberet. Ea enim opera in assumpta humanitate gessit, per quæ facile homo diuinam bonitatem, misericordiam, & charitatem agnosceret, agnitamque diligere, atque ita demum eximia virtutum eius exempla quæ in carne gessit, imitari posset, quibus tandem in pristinum statum & dignitatē restitueretur. Ad hanc rem latius explicandam bene accommodati possunt verba Apostoli: Magnum est Sacramētum, quod manifestatum est in carne. Quod vt aliqua saltē ex parte intelligatis,

Esaias 61.

Lucæ 10.

Hebr. 11.

Psal. 78.

Ioan. 1.

Gene. 41.

Rom. 3.

Aduentus

Domini

quid requi-

rat.

Homo qua-

tenus imi-

tari possit.

1. Tim. 3.

*Angelos To
bis adist,
quid in-
nuat.*

Auditores, Raphaëlis Angeli beneficiū, quod in Tobiam cōtulit, vobis ante oculos proponite & expēdite; vt vtriusque beneficij collatione facta, posterioris huius magnitudo magis conspicua fiat. Is humana forma specietenus, atque figura, nō veritate suscepta, comitē se in via Tobia: iuniori præbuit, & multis mirisq̄e illum in itinere beneficiis afficiens, incolumem tandem atque nouis opibus nouoq̄e matrimonio auctum ad patrem reduxit: insuper oculis orbatō patri visum restituit. Apis est animalculum, quod mel præbet placidis, hostibus autē aculeum infigit: ita sanē Christus est Rex mansuetus, est & lapis offensiois & petra scandali. In præfenti Aduentu præbet mel bonis, in futuro verō pungentem (si oblatam respuas gratiam) exeret aculeum. Modō est agnus, qui tollit peccata mundi, postea erit leo. Christus nobiscum nō aliter agit atque cū paruulo filio pater. Hic apprehensa manu filiū sustentat, & per planiora sine offensione itinera deducit. Diaboli insignis calliditas olim mundū innocentem seduxit. Homo enim simplex erat, & eius non intelligens dolos, facilē decipi potuit. D. Hiero. in 17. cap. Hieremiæ aptissimam adducit similitudinē, ex qua clarissimē cognoscere possumus quā prudentē seductū hominem Deus reuocauerit. Cū, ait Hieronymus, derelictis ouis perdidit, aliena parens incubat, fetus que educit, vbi postea veræ parentis vocem pulli acceperunt, mirabili quodam naturæ instinctu eam agnoscentes, alienam deserunt, veramque sequuntur. Quod sanē innocentibus hominibus contigit, qui à Deo conditi, & eius imagine insigniti, non tamen verū auctore & parentem suum, sed pro illo Dæmonem, prioribus illis seculis colueunt. Qui postea, Deo cooperante, & Euangelij voce insonante, veri Parentis & Principis sui vocem agnoscentes, à diaboli principatu ad illum se transfulerunt: atque ita dæmon, qui tyrannica potestate alienas opes occupauerat, Christi virtute in medio dieum spoliatus est. Ecclesia vtrumque hoc tempore & iuinam mundi, & salutem atque victoriam Christi, nobis spectandam proponit. Sic videmus lætis tristitia permisceri, vt vtrumque ad memoriā reuocemus. Christus per incarnationem visibilis est factus, qui alioquin est inuisibilis. Sol nube tegitur, vt non videatur; qui alioquin propter excellētē claritatis suæ splendorem, infirmis oculis cerni non potest. Hoc ipsum lucidissimus Sol iustitiæ fecit, qui se in carnis nostræ nube contexit, vt à caliginosis humanæ mentis oculis cerni posset. V. sus noster est imbecillus: propter ruditatem nostram, non suo, sed nostro

Simile.

Simile.

*Diaboli cal-
lidus quis.*

Similitudo.

*Homo vt
suis agnouit
parentem.*

*Diabulus
spoliatus.*

Simile.

Simile.

more nobiscum agere solet. Sic enim piæ matres agere solent, quæ

quæ cum paruulis non suo, sed illorum more balbutientes loquuntur. Æterna Sapientia (quæ ipsorum materna viscera erga nos gestat) non dissimili more nobiscum agit, quo facilius à nobis apprehendi possit. Ipsi igitur Christo illuminatori & liberatori nostro sic studeamus gratias agere, & debitum impendere obsequium, vt demum per ipsum subuehamur ad æternæ beatitudinis confortium. Amen.

DOMINICA II. ADVENTVS

DOMINI, CONCIO.

THEMA. *Tunc videbunt filium hominis venientem cum potestate magna & maiestate. Luca 21.*

IGNITAS mysteriorum fidei nostræ ingens est, imo adeo excellens, vt humana voce & oratione nequeat explicari: ipsi Angeli vix sufficiunt eius maiestatem enarrare. Hæc de omnibus religionis nostræ mysteriis merito dici possunt, tum potissimum de hoc quod nobis hodierna sancti Euangelij lectio proponit. Huius magnitudinē aut Angelus aliquis, aut mortuus, qui suo fit doctus periculo, explanare forsitan poterit. Exempli loco sit diues epulo, qui inter tormentorum flammās constitutus, petebat vt Abraham Lazarum ab inferis ad suos mitteret; vt exposita tormentorum suorum acerbitate, eos perterrere faceret, ac admoneret, vt ita vitam instituerent, ne in similem incidere cogerentur pœnam. Cui cū Abraham dixisset: Habēt Moysen & Prophetas, audiant illos: ille contrā: Non, inquit, Pater Abraham, sed si quis ex mortuis ad eos ierit, pœnitentiam agent. Si itaque vnus ex eis ad nos remearet, qui seueritatem diuinæ iustitiæ, & vim illorum cruciatuum ante oculos proponeret, forsitan multorum obdurata corda tam horrendo nuncio & metu concuteret, vt ad saniores redirent mentem. Huius veritatis ignorantia, omnium nostrorum malorum est causa. Huic incommodo Ecclesia cōsulete volens, per suos ministros vtrumque efficere conatur, quod non hominum (si rei difficultatem consideres) sed Angelorum ministerio esset efficiendum. Sufficere tamen debet, hæc quæ nos vobis annunciamus, non Angelorum, sed Dei voce pronuntiata esse. Attendatis igitur non ad meam tamquam hominis vocem, verum ad ipsum Deum per nos admonentem, & extremi iudicij seueritatem ac reprobos.

Luc 16.

*Mortuis
quid sen-
tiant.*

*Credere qui-
bus dicitur
non.*

Lucæ 21. borum dira supplicia prænunciantem. Adestote animo præsen-
ti, vestra agitur res. An quis de eius stabili veritate dubitare au-
debit? Nonne hic serò comminatur: Cælum & terra transibunt,
verba autem mea nõ transibunt? Vt hæc tanta mysteria in ani-
mos vestros insinuare possimus, cælestem opem, sacratissimæ
Virginis interuentu, suppliciter impleremus.

PATER NOSTER. AVE MARIA.

Sermo præsens tres potissimum complectitur partes. Prima
explicabit hodiernum Euangeliũ paucis; secunda describet ex-
tremi iudicij seueritatẽ; tertia eiusdem iudicij magnitudinem
declarabit. Primò fidei nostræ articulus, qui ad sacram Domi-
ni Saluatoris humanitatem pertinet, declarabitur. Credimus
quòd ille qui natus est de Virgine; qui passus, mortuus, sepul-
tus; qui & resurrexit, ascendit ad cælum; quòd ille idẽ sit ventu-
rus, vt iudicet viuos & mortuos. Angeli ipsi Christo ascendente
hoc ipsum testati sunt Act. 1. Ad huius tribunal omnes manife-
stari oportet. 1. Cor. 5. Ad hoc omniũ mortaliũ corpora, quãuis
in puluerem sint redacta, diuina virtute ad vitam reuocabũtur,
vt in alio Fidei articulo testamur, cum carnis resurrectionem
confitemur. Dicitur carnis resurrectio, non hominis, ne quis
hoc verbo animam comprehendi putet, quæ nõ resurgit, cum
non moriatur. Caro ergo quæ sola moritur, sola resurget. De
Dei omnipotentia nemo debet dubitare. Nostra plurimum in-
terest iudicij huius conditionem ante oculos habere. Huc enim
tendunt tot parabolæ à Christo propositæ: vt de lagena, quæ in
mare mittitur, vbi boni pisces conduntur in vasa, mali verò fo-
ras mittuntur. Parabola de Virginitibus idem declarat. Idem etiã
zizaniorum & boni feminis parabola ostendit. Hanc doctrinam
tum Christus docuit, tum, vt Apostoli docerẽt, voluit. Pe-
trus Apost. testatur: Ipse præcepit nobis testificari, quia ipse est
qui constitutus est à Deo, iudex viuorũ & mortuorũ. Nec solũ
in tempore gratiæ, sed in lege etiã, atque adẽ in ipso nascẽ-
tis mundi exordio, ante latam legem, idem voluit humano ge-
neri declarari; vt hoc veluti freno à peccatis homines coërcerẽt-
tur, vt scirẽt se iudicem habere, cui de toto vitæ cursu rationem
essent reddituri. Vide epistolam Iudæ. Huius iudicis tanta est
benignitas, ac si pater esset, qui ne simus rei, toties supplicium
denunciat. Nolo, inquit, mortem rei, sed magis, vt conuertatur
& viuat. Vñs fuerat parabolis, hic iam in hoc Euangelio non
parabolis, sed aperta narratione agit, his verbis: Erunt signa in
Sole & Luna, & stellis, & in terris pressura gẽtiũ, &c. Ostendit
Saluator

Saluator in rebus omnibus superis & inferis, cælestibus ac ter-
restribus, signa futura admiranda & horifica portenta. Im-
mutatis enim cælorum virtutibus, consequens est, vt omnia de-
inceps quæ sub cælo sunt, & à cælesti virtute pendent, immu-
tentur. Solet enim diuina prouidentia insignes strages aut signis
aut Prophetarum vocibus prænunciare. Sic antequam Anriochus
Rex Iudæis illam insignem cladẽ intulisset, portentis de-
clarauit. Vide apud Iosephum quid bellum Iudaicũ præcesserit.
Sic tempore Gregorij in Italia contigisse, idem commemorat
Pontifex. Si igitur hoc diuina prouidentia familiare est,
consequens profectò erat, vt ante totius orbis excidium hor-
renda signa præcederẽt, quæ cæteris omnibus tanto essent for-
midabiliora, quãto grauiora mala portenderẽt. Dominus crea-
turam armabit in vltionem inimicorum, & pugnabit cum illo
orbis terrarum contra inculatos. Vide nostrũ planẽ præpos-
terum studium, qui de rebus nihili, id est, temporalibus, tãto stu-
dio digladiamur, at de salute animæ vix per somnium cogita-
mus. Nonne thesaurifamus nobis iram in die iræ & reuelationis
iusti iudicij Dei: Vulnere corporis statim curamus, at animæ,
quæ lethalia sunt, parum curamus. Quomodo sensum habere
dicuntur, qui hac mente, imò demẽtia præditi sunt? Quid
consequatur ex his signis, Saluator exponit. *Arescentibus homini-
bus præ timore & expectatione.* Omnes nostras curas & cogitatio-
nes à terrenis rebus abducere deberemus, vt docet sacra literæ;
at nos serpentum more, toto animo terræ adhæremus, vt cæle-
stia contẽnere videamur. Videmur dicere: Quæ supra nos, nihil
ad nos. Hinc sanè metus, tremor & corporis macilentia. *His fieri
incipientibus, respicite.* His signis clarentibus, iusti capita sua le-
uare, id est, exultare iubentur, quòd dies ille, in quo ab omnibus
malis redimedi sint, sit prope. Quæ improbis sunt horro-
rum, eadem erunt electis solatio. Quid hac forte felicitas? Sequitur.
Tunc videbunt silum hominis venientem in nube. Iudex improbis ti-
more percussis, mundo flammis absumpto, mortuis ad vitam
reuocatis, è cælo descendet omnibus conspicuus. Precor, Audi-
tores, adestote præsentem, videbis iudicij pelagus. Multa hic
sefe offerunt. Offerat se iudicis seueritas & maiestas. Primus ad-
uentus fuit in summa paupertate, posterior in maiestate. Veniet
comitatus in nubibus lucidis, id est, Sanctorum Angelorum
millibus. Ecce veniet, & quis poterit cogitare diem aduentus
eius? Iudæi in monte Sinai non poterant ferre eius maiestatem:
in horto furore pleni, proni ceciderũt; quis tũc poterit? Inebria-
bo sagittas meas sanguine, & gladius meus deuorabit carnes.

In pti

*Articulus
fidei de re-
surrectione
tractatur.*

*Anima im-
mortalis.*

Mat. 13.

Mat. 25.

Act. 12.

*Iudas Apo-
st. 12.*

*Signa in
extremo-
dino qua-
lia.*

2. Mach. 5.

*1. Esph. lib. 8.
Cap. 7.*

Sap. 5.

*Stadium
nostrũ præpo-
sterũ taxat
int.*

*Iusti exul-
tare iubentur.*

*Iudas Apo-
st.*

Mal. 3.

Deut. 32.

In primo Aduentu misericordia supra modum apparuit, similem utique expectare debemus iudicii distractionem. Antiochus maximam Iudæis intulit cladem. Scriptura tamen ait, Deum tunc temporis modicum fuisse iratum populo suo: Quid quæso faciet, cum non modicum, sed sine modo iratus totum iræ suæ impetū illo die in sceleratos effundet? Hæc vobis cū Prophæta expendēda relinquo. Ait ille: Ignis accēsus est in furore meo, & ardebit vsque ad inferni nouissima. Quid autē impij animo sint reuoluturi, exēplo diui Pauli cognoscere licebit. Hic enim in illa subita ruina tremens ac stupens ait ad Dominum: Domine quid me vis facere? Si tanto tempore concussus Apost. fuit, cum vindicem Deum agnouit, quem antea despexerat, quo quæso stupore impij concutientur, cum Christum in tanta maiestate venientem cernent, cuius omnia mandata spreuerunt? Hic non agerit blanditiis, sed minis, sed districto gladio. Tantis erit stupor, vt D. Chrysof. logē acerbius esse dicat, vulum iudicis iratum cernere quàm mille perpeti gehēnas. Hic causæ omnium examinabuntur, & libri exigendæ rationis proferētur. Hic nomina tum bonorum tum malorum adscripta sunt. Omnia sunt nuda & aperta diuinis oculis. Posuisti iniquitates nostras in cōspectu tuo; seculum nostrum, id est, totius vitæ nostræ cursum, in illuminatione vultus tui. Videmus nos cuncta agere in oculis cuncta cernētis. Magna nobis indicta est probitatis necessitas. Hęc Sapiēs cap. i. pertractat. Vide eius iudicis exactā scientiam. Trecenti & eo amplius anni transacti erant, cum Deus Sauli Regi per Samuelem denunciavit: Recensui quæ fecit Amalech Iſraēli. Nūc ergo vade & percutite Amalech. Ecce quā promptus fuerit in memoria. Hic omnes tam electi quā impij, sua propria, tum aliorū omnium hominū velut depicta cernent peccata imō tanquam in speculo formam actionum videbunt. Sententia iudicis infallibilis sequetur. Hæc sanē huic operi extremam imponet manū: ibi pij ibunt in vitā æternam, improbi ad supplicium sempiternum. Pij seruantur, quod gratia Dei est: impij damnantur, quod culpa ipsorum est. Deus mortem non fecit. Sentētia illa erit irreuocabilis. Samuel olim lugebat Saul, at frustra. O infelices illi! Felices Apostoli, qui in tormētis gaudebant. Felix Lazarus vlceribus plenus. Felix ille Latro cōfiteus Christum. Domine, inquit Diuus Augustinus, hic vr̄e, hic seca vt in æternum parcas. Si autē certus esse vis de salute, consule Diuum Apost. Petrum: Satagite per bona opera vocationem vestram certam facere Hoc fac, inquit Saluator, & viues. Hanc eandem veritatem omnis Sanctorum vita confirmat.

Dominus

Dominus hanc suam sententiam solito confirmat iuramento. Amen, inquit, dico vobis, non præteribit generatio hæc donec omnia fiant. Veritas sanē ipsa nō potest mētiri. Generatio hæc, id est, hominū genus: vt illud: non deficiat fides tua. Videmus in præteritis temporibus omnia contigisse iuxta vaticinia Prophetarum; ita certum erit etiam in futuris euentura omnia. Collaudat Iosue populum, quod paruerit Domino Deo: si autem non perseuerauerit in eodem statu, mala ei non deerunt. Nos ergo, Auditores, qui promissam Dei misericordiam iā suscepimus, certissimè sciamus iustitiæ seueritatem extremo tempore reseruatam, si ab illius legibus & obedientia desciscamus. Iam ad alteram sermonis nostri partem, quæ sit illius extremi iudicii seueritas, transeamus. *Tunc videbunt Filium hominis venientem in nube.* Agimus de duobus Aduentibus Domini: alter est summæ misericordiæ, alter summæ iustitiæ: vbi non in aëlo, sed in nubibus cæli, choris Angelorum & Sanctorum millibus stipatus, vehetur. Hunc aduentum horrenda signa præcedent, quæ cum prænunciant. Huius sanē inculcatio nos meritò ad vitæ melioris studium prouocare deberet: at nescio quo studio nos ducamur, vt quo plus nobis de eo inculcetur, eo minus à vanitate abſtineamus. Myſteria fidei nostræ igni comparantur. Ignis comburit: at si illum leuiter contingas, non adurit: ita si leuiter myſteria fidei contrectes, non senties eorum vim. Oportet illis immorari, & tunc pectora nostra algentia incendunt. Vt autē nostræ consulatur ſocordix, extremi iudicii imaginem, quæ nos à vanitate abſterreere deberet, nobis proponamus. Tria hic, quæ extremi iudicii grauitatē expriment, paucis attingam. Primum quidem in corrupti iudicis integritatem. Secundum, reproborū inexcusabilem prauitatē. Postremo grauitatem sententiæ, quæ cōtra eos feretur. Iudex ille incorruptissimus est. Mundi (inquit de illo Propheta) sunt oculi tui. Reus est homo peccator, qui bibit quasi aquam iniquitatem. Vide quæ nocentis iniquitas, quæ iudicantis æquitas, quale illud erit iudicium. Qui iudicat, Dominus est, imō summa æquitas, summa sanctitas. Non hīc erit iudicium humanum, vbi fraudibus plerumque agitur: sed diuinum, vbi nihil erit fucati, nihil absconditum. Non erit hīc aliquis personarum respectus, opes & potentia prorsus inania erunt. Ne timueris cūm diues factus fuerit homo. Felicitas huius mundi adeò est breuis & momentanea, vt aranearum telis, quibus nihil fragilius, comparatur. O vanas hominū curas, ò sumptuosè excitatas domos! Vide apud Prophetam de vanitate hac detestabili: Oculi sublimes homi-

nis, &c.

Ioan. 14.

Luc. 22.

Ios. 23.

Iudicij extremi seueritas.

Simile de igni

Abac. 1.

1. Cor. 4.

Iudicij extremi quale erit.

Psal. 48.

Eſai. 2.

Deut. 32.

Act. 9.

Apoc. 20.
Deus omnia videt.

Psal. 89.

Liber vitæ
qualis
1. Reg. 15.

Peccata nostra videbitur.

Matth. 25.

Sap. 1.

1. Reg. 15.

Aug. 1.

2. Pet. 1.
Luc. 10.

nis, &c. Vidimus iudicis veritatem, iam iudicandorum expendamus excusationes. Omnes comparebunt tum fideles tum infideles in illo extremo iudicio. De infidelibus iudex pronūciatur: *Qui*, inquit, non credit, iā iudicatus est. *Qui*, ait Apost. sine lege peccauerunt, sine lege iudicabuntur. Horum qui per legem peccauerunt, multiplices erunt excusationes, quas Dominus in Euangelio partim enarrat. Apud Matth. omnes operarios iniquitatis iubet discedere. Apud Lucam confidentarios se nescire dicit. Sunt multi solo nomine Christiani, confidentes in externis cerimoniis, qui foliis sine fructu perfimiles sunt. Hos omnes tanquam virtutibus vacuos, ignorat ille iudex. Populus hic me labiis honorat, cor autem eorum longè à me est. Horū exercitia abominatur Dñs. Ne offeratis vltra sacrificia frustra. Opera sine charitate & iustitia, apud Deum inutilia sunt. Vide quid de illis fiet, qui flagitiis omnibus cooperiti sunt, qui alios ad peccandū prouocant. Nolo hic hæreticorum confidentiam, imò temeritatem confutare, qui sola sua nuda fide, Deo etiam repugnāte, saluari volūt. Hic iustus & incorruptus iudex operū maximè habebit respectum: iuxta opera vnicuique reddet. Ne animum despondeamus, habemus refugium ad Christum, qui est propitiatio pro peccatis nostris, qui est apud Deū aduocatus noster: ipsius mysteriū crucis, nostrū est asyllum vnicū. Latroni patuit paradus per Christi passionis virtutē. Omnes pij feliciter per eius mysteriū de diabolo triūpharunt. Hic Christi sanguis efficacius clamabit, quā Abel. Illo die omnis salutis spes contra improbos est interclusa. Postremò iudex, cōtra iniquos, qui nihil habēt quo se excusare possint, sententiā, quæ in æternum durabit, pronūciabit. Hic malī illi petrarum scissuras, & rupiū latebras desiderabūt, in quibus possint deitescere, & mōtibz dicēt: cadite super nos; & collibus, operite nos, nec vllum erit perfugium. Hic piorum, qui apud cogitationes diuitum vt lampas contempta fuerunt, maxima erit & summa felicitas. Ad improbos dicet: Discedite à me maledicti in ignem æternum. Quid miserimi tunc sentient, cum illa felicissima benedictione, quæ eis & sanguine Christi empta, ac in baptisinate promissa fuerat, perpetuo se abdicari videant? Reuocemus in mentem quid Esau acciderit, cum patris benedictionē amisit. Hoc sanè in loco apertè nostræ cæcitatē & stultitiæ imago descripta est. Videte quomodo leuissimum edulium rei preciosissimæ prætulit: postea leuitatem suam maximo eiulatu ac lachrymis, deplorauit, at frustra & sero. Tales sumus hodie plerique, Auditores, qui tam facillè tot lethalia crimina committimus, quibus

Ioan. 3.

Rom. 7.

Cap. 7.

Luc. 13.

Matt. 23.

Matth. 23.

Ioa. 29.

Hæreticorū
maiores qua-
las.Crux Christi
salsitas.Hæroclasia
videtur.

Iob. 12.

Matt. 25.

Gen. 25.

quibus nos æterna benedictione priuamus. Quis stupor erit impiorum, cum meminerint se propter tam vile ferculum voluptatis, tantæ gloriæ iacturam fecisse? Discedite à me, inquit. Quid in ignem æternum, in tetrum carcerem, in flammās, quæ diabolo & angelis eius paratæ sunt. O quàm amarus tunc erit fletus & fructus momentaneæ voluptatis, qui tam suavis olim videbatur. Fauus distillans labia meretricis, nouissima autē illius amara nimis. Hæc certè tā vera sunt, vt nihil possit verius excogitari: tā nostra, vt nihil magis ad nos pertinere possit. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum: inquiramus sedulo, quid facere nos oporteat, quo saluemur. Discutiamus antea vitam sollicitè, eam quæ per pœnitentiæ lamenta purgemus, & sacram Eucharistiam frequentemus. Firmum non peccandi propositum animo cōcipiamus, ac precibus atque misericordiæ operibus sedulo insistamus. Tā porro sermonis nostri tertiam partem, quæ extremi iudicij magnitudinē explicabit, aggrediamur. Deus admodum districtè iudicat & seuerè punit: & quia hac ignoratione, quæ omnī malorum causa est, licentia manatis verbā loëlis membri huius præbent initium: Magnus, inquit, dies Domini, & quis poterit sustinere? Dies inquit Domini: magnum sanè aliquid voluit designare. Magnus sanè ille dies futurus est, qui in se omnia complectitur tempora, & omnes omnium seculorum dies. In illo die omnī dierum ratio est reddenda; & quales in eo fuerimus inuēti, tales deinceps in omni æternitate permāsuri sumus: quia in illo die homo inuenit quod in æternum mutare non poterit, ait D. Gregorius. Sunt autem multa in sacris literis de hoc die memorię prodita, per quæ formidabilem eius magnitudinem cōiicere licebit, vt est signorum magnitudo. Hoc tempore apparebit ille homo peccati & filius perditionis. Huius tyrannidem describit Ioan. in Apocal. ibi verè Antichristus intelligitur per bestiam. Huius mores hæretici nostræ ætatis æmulantur. Ad illum diē Domini omnes homines, qui ab initio mundi fuerunt, vsque ad finē aduocabuntur, ipsi etiam infantes. Neque animæ solū, sed corpora etiam animabus reddita. Hic non erit locus procuratorū, sed omnes per se stabūt, virtute iubæ. Deo nihil est impossibile. Sicut reproborum corpora quæ peccauerunt, luent supplicia, ita & sanctorum, quæ bona fecerunt, habebunt gaudium. Magnitudinem dici huius, Dei patientia in peccatores, cum hunc tot, illum tot annos peccantem, sustinuerit exaggerabit. Vide qua ratione tibi vita concessa: nō vt ventri, sed Deo inferuies. Patientia sæpius læsa, fit furor. Vide hīc qui præsumt ne arbitrentur

Prov. 5.

Salus nostræ
sedulo qua-
renda.

Ioa. 1.

Luc. 11.

2. Thef. 2.

Apoc. 13.

Apoc. 20.

1. Thef. 4.

*Presides vi
gilare debet.* trentur se planè liberos, ne suis blandiatur vitiis, ne quoque ad
subditorum conuiueant vitia, ne aliorum peccatis se obnoxios
reddant. Ne putes Deum oblitum tuorum peccatorum, cum tu
oblitus sis. Hic etiam otiosorum verborum meminit. Audi Iob:
Iob 14. Signasti, inquit, quasi in sacco delicta mea. Scrutabor, inquit
Soph 1. ille, Hierusalem in lucernis. Ioanes de libro vitæ facit mentio-
Apo. 20. nem; in eo omnia nostra tum opera tum verba diligenter sunt
in scripta. Licet nos ludamus & rideamus, causa nostra corâ iu-
dice tractatur: quod modo dulce videtur, dies Domini amares-
cere faciet. Ibi erit ille accusator fratrum, & ita constriquet, vt
*Dæmon ac-
cusator.* ad obiecta nihil queas respondere. Ite, dicit Iudex, Discedite à
Matth. 22. me maledicti in igne æternum. Ibi blasphemabunt viu entè in
secula, ibi parentes filios, & filij parètes, & natalè diem execra-
buntur. Quæ cum ita sint, diligèter cogitandū est, quid facien-
Abac 2. dum nobis vt saluemur. Audiamus Prophetâ: Super custodiam
meam stabo, & figam gradum super munitionem, & cõsidera-
bo quid dicatur mihi, & quid respondebo ad arguentem me.
Custodiamus mores & sensus nostros. Vitia nostra opportunè
depellamus, ne arguamur. Vitæ minoræ ne incidamus in
maiora. Alienum apud nos non maneant, ne ob auaritia siue ra-
pacitatis crimen damnemur. Si ita vitam nostram institueri-
mus, non dubium quin clementem experiemur Iudicem: quod
*Vita nostra
errigenda.* ipse præstare dignetur, qui cum Patre & Spiritu sancto, per
omnia secula viuunt. Amen.

DOMINICA TERTIA ADVENTVS DOMINI, CONCIO: IN QVA EVAN- gelica lectio potissimum explanatur.

THEMA. *Cum audisset Ioannes in vinculis opera Chri-
sti, mittens duos ex discipulis suis ait illi: Tu es qui ventu-
rus es, an alium expectamus?* Matth. 11.

HÆc prima lectionis Euangelicæ verba magnam
nobis, Auditores charissimi, admirationis causam
afferunt. Ioannes Baptista abvtero matris suæ Spi-
ritu sancto plenus, in vincula tanquam sicarius ac
parricida & seditiosus conijcitur ac vincitur. Mi-
rabile sanè non est, neque nouum, si mundi mores & ingenium
spectare velis. Ioannes optimus vincitur, Herodes impurus
flore,

flore, & hæc æquus Iudex tolerat. Vtrorumque autem finis,
qui rem semper æqua pöderat lance, intuendus. Scimus animæ
nostræ hostes tres potissimum, quos evitare debemus, esse: hîc
mundus potissimum numeratur. Vide autem, mundus, non Dei
pulchrum opus, sed homines qui Dei Spiritu & gratia destituti,
suæ obsequiuntur libidini. Arbor ex fructibus cognoscitur, ita sa-
nè & mundus. Mundo dediti homines hîc regnant, hîc florent:
qui autem minus quæ mundi sunt, curant; iacent, contemnuntur.
Et hæc quæstio apud multos admodum est difficilis. Vnde
ait ille: Quare nõ respicis super iniquè agentes, & taces impio
deuorante iustiorẽ se? Admiratur & Propheta Hieremias:
Quare via impiorum prosperatur? Item regius Propheta: Zela-
ui super iniquos, pacem peccatorũ videns. Responso in prom-
ptu est. Lex cultoribus suis tanquam obedientibus promisit fe-
licitatem, pruaricatoribus pestem: ex rerum igitur euentu om-
nia metiebantur. At vbi noua lex & gratia (quæ nõ carnalia sed
spiritualia pollicetur) in mundũ venit, & sui legislatoris mores
saperet, is corporis & vitæ incommoda nobilitauit. Hic semper
paupertatem opulentiis prætulit, & pauperes beatos pronũcia-
uit. Iudæi appetebant terrena, nos cælestia desiderare debemus.
Qui hæc terrena abiecerunt cælestium amore, semper beati ha-
biti sunt. Vide martyrum constantiam, qui non duntaxat bona,
verum ipsam vitam vilipenderunt. Sic Ioanes hic abiectus tan-
quam peripsama, Herodes Rex florens. Perpende de falcone &
gallina. Ioannes Herodem lucrari ad salutem nitebatur; at hic
infani instar, refugiebat. Referebat planè mundi ingenium, id
est, male habētis & freneticis; at ille medici optimi. Quod si ta-
lem constat esse mundũ, qualè hæc eius opera declarāt, cur illi
tantopere fidimus: cur eius laude aut vituperatione commoue-
mur? Si famulo tuo in furto aliquo aut mēdacio deprehēso ni-
hil fidere, nihil vel iuranti etiã credere soles: & si quid è domo
tua furto sublatum est, illum surripuisse iudicas, què semel furè
agnouisti: quid mundi iudiciũ & sententiã magni facis, quem
scis tot furta & flagitia cõmississe, totquè mendacia prouulisse,
tot iniquas sententias cõtra tot Christi Martyres, tot sanctissi-
mos Prophetas, contra Confessores, cõtra ipsum Prophetarum
Dominum protulisse? Heu! nimium huius beluæ iudicium
facimus, imo eius decreta Dei legibus præferimus. Hac iam
omissa parte, ad Ioãnem redeamus in carcere positum. Vir san-
ctus sinè vitæ sibi imminere cernens, in carcere constitutus, ex
discipulis suis mittit duos ad Dominum dicens: *Tu es qui ventu-
rus es, an alium expectamus?* Mandat Ioannes: *Tu ne es ille quem*

*Mundus
qualis in
piosis.*

*Abac. 1.
Hier. 12.
Psal. 72.*

*Carnalia
qui appe-
tanti.*

*Beati dicen-
di qui.*

Simit.

Propheta venturum prædixerunt? quæ Sibyllæ cecinerunt? quæ Patriarchæ figuris adumbrarunt? quem omnia secula desiderarunt? & à quo vno Sanctorum omnium spes & vota pendebant? qui venturus es ad Deum placandum, ad homines redimendos, ad Dæmonum potentiam comprimendam, qui caput antiqui serpentis cõteres? qui fores cæli referabis? Ioãnes hic Baptista nullo modo est dubius, qui tor & viderat, & cõfessus fuerat diuinitatis argumenta, Simeon Christo congratulante præstantior. At Ioannes non sibi, sed discipulis in fide nutantibus consulere voluit. Erat mortui iam proximus, quo tempore solent morituri, quæ charissima habent, fidissimis tuenda cõmittere amicis. Discipulos habuit charissimos, quos Christo lucrificerat, quos & in ea religione conseruare studuit. Non potuit habere tutorem meliorem Christo. Mittit illos qui adhuc erant rudes, ad Medicum vitæ. Vide charitatis veræ ingenium, quæ alienam miseriam suam ducit. Hæc flet cum flentibus, gaudet cum gaudentibus. Hoc perfectæ charitatis officium cumulatissimè ipse Christus præstitit. Videmus in plurius Sanctis, qualis sit perfectæ charitatis natura. Verum mores nostri, quales, quam longè ab istis! Charitas planè auoluit, dominatur cupiditas, sunt tempora periculosa. Dominus legationis huius intelligens consiliu, nõ verbis, sed rebus tale de se perhibet testimoniũ, quod Ioannem valde expetere sciebat, idque ante discipulorum oculos editis multis miraculis. Olim multi petierunt à Christo signa, Herodes, Pharisei: Ioãnes hic ex nimia charitate signa nõ expetēs, obtinuit. Quia verò priores malè petebāt, ideò repulsam passi sunt. Saluator interrogatus an mudi redemptor esset, non verbis, verum rebus respõdit: ita & tu qui Christi es cultor, & esse vis sedulus: non verbis, sed rebus ipsis hoc testari debes. Sunt enim qui cõsistentur se nosse Deum, factis autè negāt. Dilexerunt eum in ore suo, &c. Ille est Dominus noster in veritate; ita & nos illius serui esse debemus fideles. Ad propositã Ioãnis nomine quæstionē ita Dominus respõdit: *Emites renunciate Ioanni quæ audistis & vidistis, &c.* Signa profert veri Messia, quæ olim Elaias futura prædixerat. Quo in loco aduertendum est, omnia quæ à Christo Dño hic referuntur, nõ signa modò, sed etiam beneficia hominibus exhibita esse: vt per signa quidem verum Messia, per beneficia verò Deum agnosceremus, cuius præcipuum munus est semper de hominibus bene mereri. Hoc autem potissimum argumentò apud Hierem. Dominus veram diuinitatis gloriã, & falsorum deorum inanitatē apertè probat. Is iuuandis hominibus intentus semper: ab illis nihil horum

vel pe

vel peti vel sperari possit. Vide alia apud Baruch ex Hieremiar ore. Alia illa quæ de Dño nostro prædicantur, quòd ipse cæcos illuminat, clisos erigit, & mortuos ad vitam reuocare potest. Deus iustus & saluans non est præter me. Hac ratione, his signis & benignitatis officiis vult à nobis Dns agnosci: hæc agnitio amorem in illum auget, fidem roborat, spem nutrit. Sic in principio Moyfi nõ ait: Sum Dns cælorum & Angelorum: sed, Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob. Hos electos mihi tuèdos suscepi. Hoc nomine ab hominibus agnosci, diligi volo. Perinde ac si Rex aliquis non suam potentiam, sed liberalitatem prædicari apud omnes vellet. In hunc Deum, Auditores, nostros coniciamus oculos, huc toro affectu colamus. Hoc ergo Dominus Ioanni renunciari, & in illo nobis omnibus, mandauit: vt sciamus illum esse, qui cæcos illuminat, claudos sanat, leprosos mundat, mortuos in vitam reuocat, & pauperes spiritu bonis omnibus ditat, perpetuoque in iuuandis hominibus intentus est. De his signis vbique in Euangelis videre est. Sed cū hæc omnia veri Messia signa miranda sint; non minus mirabile est, quod pauperes potissimum Euangelizari, hoc est beatificari perhibentur. Hic non erit humanum iudicium, quod temerarium est, expendendũ. Hic diuites & potentes beati prædicantur; at in Christi Republica singularis quidam pauperibus honor tribuitur. Parcet pauperi & inopi, & animas pauperum saluas faciet. Horum potissimum causa Christus venit, vt participes faceret, & fierent gratia Euangelicæ. Hæc gratia per lætium Euangelij nuntium, non superbis, non elatis, sed pauperibus spiritu, hoc est, humilibus, exhibetur. Neque id mirum videri debet. Superbi enim homines, & seculo seruientes, hanc Christi gratiam paruipendunt: vt pote qui cupiditatibus suis obsequi, quàm ab eis liberari malunt. Vide qui suis vlceribus viuunt suauius, qui malunt laborare scabie, quàm sanari. Hos omnes improbi imitantur: qui terrenis opibus & voluptatibus incubantes, medicum salutis, qui eos à pestiferis animi morbis sanare cupit, reiiciunt. Qui quidem duplici nomine deplorandi sunt; & quòd miseri sunt, & quòd esse volunt. Hos sanè miseros, cæcos, rectè nostuis, & pueris qui papiliones venantur, id est, steruus, comparaueris. Sic etiã pisces, cum se escam inuadere arbitrantur, in hamum vermiculis circumuestitum, incurunt, qui quidem pro sperata voluptate amaritudinem & mortē infert. Hoc modo sperata & diu quæsitã felicitas mundi, miseros amatores eludit. Addit Dominus: *Beatus qui non fuerit scandalizatus in me.* Inuidiam discipulorum Ioãnis, quo Christi gloriæ

Baruch ex ore Hier.

Psal 145.
Esa. 45.
Psal. 67.

Deus vñ agnosci à nobis vult.

Pauperes vt euangelizentur.

Psal. 71.
Esa. 61.

Euangelium quibus potissimè prædicatur.

Pueris qui similes sint.

subinuidebant, taxat. Scandalizabantur in Christo Pharisæi: Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? & scandalizabantur in illo. Vide & hic modestiæ Christi in discipulos Ioannis signū euidens. Simili exemplo ad modestiæ virtutē nos incitemur, ad quod nos Christi exēplū prouocat. Habemus & hic fraternæ correctionis documentum. Taxantur autem multorum mores austeri, qui, quæ carnis sunt, sapiunt. Beatus, inquit Christus, qui non fuerit scandalizatus in me. Si quid in Christo Salvatore nostro est infirmitatis, non propter ipsum, verum ob nostram salutem & commodum illud assumpsit. Hæc sanè deformitas (quæ & Esaias in eo vidit & prædixit) nobis eum amabiliorem reddere debet. Sanctus Pontifex de eo scribit: Stultum hominibus visum est, vt pro hominibus auctor vitæ moretetur: atque inde contra eū homo scandalū sumpsit, vnde amplius ei debitor fieri debuit. O magnā cæcitatē! Illis autem abentibus cæpit Iesus dicere ad turbas de Ioāne, Quid existis? Laus est à laudato cōmendari. Ioannes non est arundo mobilis, cuius tantā firmitas & constantia existit, vt ne mortis quidē metu potuerit ab officio & iustitiæ veritate deterri. Ioannes de Christi aduentu nō fuit dubius, nō fuit arundo instabilis. Nos autem valde sumus instabiles ac incurij, dum tam citō de nostro officio deflectimus: quod Apost. valde improbat: Doctrinis variis nolite abduci: monet ne quolibet vento circūferamur. Esto, inquit Sapiens, firmus in via Dñi, & in veritate sensus tui. Propheta regius omnes improbos pulueri similes esse ait, quem proiicit ventus à facie terræ. Hic prauæ mentis leuitas & ebrietas taxatur. Homo ebrius persimilis est arrepticio, imò insano miserabilior: quoniam qui à Dæmone impellitur, non est accusandus, quum id suo vitio non patiatur: ille iure damnatur, qui cū ratione valeat, pecudū tamē more, cupiditatibus & libidinibus suis se regēdum permisit. Iam de diuitibus & potentibus huius seculi, qui palearum instar, virtutibus vacui; nōnne rectissimè arundinibus assimilantur? Atqui vtinam nostrum vaticinium, quum illis minimè inuideamus salutem, fallerent. Non incongruè illos sepulchris dealbatis comparaueris. Hypocritæ foris mentiuntur sanctitatem, qua tamen intus carent; at nostri diuites & potentes nihil curant, fastu felicitatem præ se ferunt, & tamen variis curis consistantur. Quid enim infelicius quàm furori & libidini parere, & variis cupiditatum pestibus agitari? Exemplo nobis sit Achab Rex Israël, qui vineā Naboth, quam iure obtinere non potuit, violentia & improbitate occupauit. Vide & Saulem Regē impotētē, qui ad eō innocētis Dauidis sanguinem

sanguinem sitiuit, quantas ei struxit insidias; & minime ei, Deo ita volente, nocere potuit. Vides in eo, eiq̃ue persimilibus, miserum animum arundine inconstantiorē. In huiusmodi arundinibus Dæmon requiescit & latitat. Ioānes longē abfuit, qui intus gratiis redundabat, foris vilis apparuit. Hinc etiam præcipuum quoddam inter bonos malosq̃ue discrimen colligere licet. Malorum gloria ac nitor est externus: eorum verò intima fraudibus, angoribus, variisque cupiditatibus scatent. Contrā verò bonorum decus & gloria, ab oculis hominum abscondita diuini maximè luminibus conspicua est. Latent hominum oculos, at viuunt Deo. Mortui, inquit Apost. estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. O beata & securā conditio eorum qui pietatem colunt! Sequitur deinde: Sed quid existis videre? hominem mollibus vestitum? Ioannes à suæ sanctæ vitæ (præsertim quæ ad corporis vsum pertinent) austeritate commendatur. Ioannes referebat vt in Spiritu, ita & vestitu Heliam. Ioānes, & omnes sancti eodem Spiritu ducti, ferè omnes paupertatē & vitæ asperitatē sectati sunt. Sic omnes antiqui Patres, Antonius, Paulus, Hilarion, & alij, in eremo in mira viuēbant abstinentia: imò etiam illi qui in medijs hominū turbis degebant, vitæ necessariis carebant, vt D. Gregor. Bernardus, Basilius: sic enim de eo legimus: Erat enim Basilius in victu cultuq̃ue parcissimus: vna tantum tunica se amiciebat, humi cubabat, totis ferè noctibus vigilabat. Quid de sancto Severino Archiepiscopo Coloniensi dicam? qui inter delicias frugalissimus erat. Nonne hic Ioannes, quo nemo inter natos mulierum surrexit maior, asperitatem duxit vitam? Austeritatis vitæ nullum exstat præceptum, at obseruationis præceptorum Dei; & tamē vitæ austeritatem omnes sancti amplexi sunt. Causas, quare hanc virtutem sancti sint amplexi, assignemus. Prima, quòd carnis petulantiam, quæ deliciis fouetur, abstinentia debilitatur, domare volebant. Secunda, vt cupiditatem, quæ carnis indulgentia existit & superbia, amputarent. Tertia, vt carnē maceratis, Deo pro admissis in vita criminibus satisfacerent. Quarta, vt Christum Dominum, cuius tota vita inops, aspera fuit, imitarentur. Quinta, vt amorem sui, qui fons est omnium malorum, cōtrariis actionibus expugnarent. Vt enim hic amor indulgētia carnis, & molli corporis victu atque cultu nutritur: ita contrā asperitate atque inedia opprimitur & expugnatur. Quo enim propius accedis ad ignē, eo magis aduresis. His igitur de causis virtū sancti virtutis huius studiosissimi sectatores existiterunt. Vide nostram insaniam, qui omnia vitæ studia eō

Ioan. 2.

Christi infirmitas nobis profuit.

Esa. 53.

Hebr.

Eccl. 5.

Psal. 1.

Insani qui dicendi.

Ebrius est infans.

Dimites arrogantis taxantur.

Matth. 23.

4. Reg. 21.

3. Reg. 22.

Mali niē forū, intus boni.

Colof. 3.

Vita sancto-rū frugalissima.

S. Severinus Arch. Colon. abstinentissimus.

Sancti cur tam austerē vixerunt.

Ioannis & diuini cō- rariis sū- dia.

Gala. 5.

Psal. 96. Charitatis uera signū quale.

Ioan. 12.

Luce. 9.

Genes. 22. Corpus uo- luntatis do- mandum.

Christi nati- uitas susci- pienda de- uotē.

Exod. 20.

Natiuitas Domini in- uenit in uo- ce suscipien- di.

Matt. 11.

referimus, vt carnem blanditiis præsentium voluptatum deliniamus. Nonne sanè domesticum hostem nutrimus? Hanc uirtutem, id est, in ediam, licet asperam, quæ nos in officio retinet, imitari contendamus. Impossibile est de deliciis ad delicias transire. Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum uitiis & concupiscentiis. Carnis desideriis reluctari, est opus veræ charitatis. Quo enim quis magis diligit Deum, eo magis odit peccatum. Qui, inquit Propheta, diligit Dominum, odite malum. Sicut enim pari affectu homo & uitam diligit, & mortem odit; ita simili ratione uir iustus & Deum diligit, & peccatum detestatur: quandoquidem ista duo non minus quàm uita & mors inter se dissentiunt. Quisquis enim peccatum ualde odit, is etiam carnem suam, vt seminarium delictorum, odit. Qui uero eam tali odio insectatur, is utique abstinentia, nuditate, eam omni ratione attenuare, & spiritui subiicere conabitur. Qui odit animam suam in hoc mundo, in uitam æternam custodit eam. Tale sacrificium scilicet mortificatio carnaliū affectuum, non minus placet Deo, quàm immolatio Abrahæ. At uisus quisque nostrum suum habet Isaac, nempe corpus suum: hoc simili pietate ac deuotione, rationabili obsequio Domino offerre debet. Hoc est autè genus illud sacrificij, quod in præcipuis solennitatibus olim Dñs à filiis Israël exigebat, cum iis diebus animas suas affligere, hoc est, abstinentia & inedia corpora sua macerare præcipiebat. Cæterum si hoc sacrificium solennibus potissimum festis exhibetur, in stat nunc anniuersaria natiuitatis Dominicæ festiuitas: ad hanc non solum piis precibus & meditationibus, sed etiam ieiuniis, uigiliis, & afflictione corporis præparari debemus, vt dignum tantæ maiestati paremus hospitium. Si enim populus Israeliticus in deserto tanto se studio præparauit, vt Deum in montem Sinai ad leges illi ferendas uenientem exciperet; quanto nos diligentius atque deuotius hoc tempore parare oportet, vt eundem ipsum Dominum excipiamus, qui nunc egreditur in salutem populi sui, in salutem cum Christo suo? Quanto enim aduentus iste dignior atque saluatorior existit: Illic enim Deus uenit ad ferendam legem; hinc ad conferendam gratiam: illic ad promittenda cultoribus suis terrena bona; hinc ad conferenda cælestia, vt beneficiis prouocaret. Illic Iudæi terrebantur; hinc omnes ad se clementer inuitans, & uoces illas pietatis & lenitatis plenissimas fundens, ait: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam uos. Si ergo tanta illi cura se præparauerunt, vt Dominum formidabili ad se specie uenientem exciperent; quanta nos præ-

nos præparari debemus, vt unigenitum Patris Filium tam placido ad nos uultu uenientem, summisque diuinæ gratiæ opibus circumfluentem, alacri & deuota mente recipiamus? Hoc autem à nobis, Auditores, huius temporis conditio expetit, hoc sincera pietas requirit, hoc Ecclesiæ magnis quotidie uocibus efflagitat, hoc etiam salutis nostræ ratio deposcit: quo uidelicet reuenter & piè Dñm recipietes in uia, ab eodem, cum ex hac luce migrauerimus, misericorditer recipi mereamur in patria cælesti. Faxit Christus Iesus, Saluator noster, per mysterium suæ sanctissimæ incarnationis & natiuitatem ineffabilem, Amen.

DOMINICA QUARTA ADVENTVS

DOMINI, CONCIO: IN QVA LECTIO

Euangelica explanatur, ubi etiam de Spirituali

aduentu Dei in animam agitur.

VM Ecclesia hoc sacratissimum tempus in hoc potissimum destinauerit, vt nos ad excipiendum intra mentes nostras nascentem Dominum Saluatorem, & Natalem eius deuotissimè celebrandum præpararet: dignum profectò est vt Concionatores, qui Ecclesiæ ministri, Dei que (vt Apostolus ait) adiutores sumus, Ecclesiæ studium opera nostra iuueamus: uosque ipsos ad hoc pietatis officium sermonibus nostris cohortemur. Ad quod nos Præcursoris Domini uerba, quæ in his Euangelicis lectionibus referuntur, maxime inuitant. Cuius præcursoris officium fuit, præire ante Dominum, & parare illi plebem perfectam: ad quod illa Isaie uerba omnium auribus inculcabat: *Dirigite uiam Domini, rectis facite in solitudine semitas Dei nostri.* Quæ quidem sententia frequenter à nobis hoc sacro tempore & tractanda & repetenda est: quandoquidem quidquid Ecclesia à nobis his diebus exigit, breuissimè comprehendit. Quod ut dignius præstare possimus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, solita oratione imploremus.

1. Cor. 4.

Ioannis Baptistæ officium. Isaie 40.

Domini uia paranda quomodo.

PATER NOSTER. AVE MARIA.

Ioannem Baptistam Angelum illum fuisse, de quo Dominus per Prophetam dixit: Ecce ego mitto Angelum meum, ante faciem tuam: superius audistis. Via autè qua Christus in hominū

Mal. 3. Matth. 11.

animam venit, est fides: hac sternitur & paratur: quamvis non sola adesse, sed charitatis etiam, penitentia, ceterisque virtutibus exornari debeat. Fidei multum tribuitur: hæc est enim prima radix & salutis initium, qua mentis nostræ domicilium venienti Christo adornamus. Quia verò inter omnia, quæ hominibus credenda proponuntur, maximè arduum & difficile erat, ut homines hominem inter mortales versantem, & humanæ vitæ pœnis atque doloribus obnoxium, verum & omnipotentem Deum esse crederent: ideo locupletissimum Dominus huius rei testem Ioannē Baptistam ante illum præmisit, qui huius tam arduæ veritatis fidele testimonium perhiberet. Et quoniam Dei opera perfecta sunt (vtpote qui omnia in numero & pondere atque mensura disponit) ideo tantam vitæ sanctitatem, tantamque sanctitatis opinionem huic testi & Angelo suo contulit, ut quidem non solum illi testimonium de Christo perhibenti crederent, sed Christum cum esse multi existimarent. Hac igitur de causa Iudæi, qui Hierosolymis habitabāt, stimulantibus Phariseis (qui religionis & sciētiae nomine insignes in populo habebantur) mittunt ad Ioannem Sacerdotes & Leuitas, qui de eo quærerent: *Tu quis es?* Interrogationem hanc non discendæ veritatis studio, qui erant legati ex Phariseis (cùm ambitionis & avaritiæ studio additi essent) propulerunt: sed partim ut ipse Ioannes vulgi opinionem à se amoueret; partim ut & ipsi honorem consequerentur. Ipsi enim mirè auram popularem sitiebant. De Ioāne Saluator ait: Ille erat lucerna ardens & lucēs, & vos voluistis ad horam exultare in luce eius. Ille ut facula igne charitatis ardebat: vos illi adhæristis, audistis doctrinā, baptizati estis ab eo: verum vbi ille cōiectus est in vincula & Regibus inuisus esse cœpit, ab illo descivistis. Hodie hoc ingenio multi sunt, qui virtutem & iustitiam tantisper colunt, dum illis vitilis est: si verò eis damnum aliquod aut detrimentum afferat, protinus eam deserunt. Contra hos in Ecclesiastico scriptū est, *Ve duplici corde & labiis scelestis, & peccatori terrā ingrediēti duabus viis. Illi hoc modo ingrediuntur, dum externa tantum specie Deum quærere videntur, interna tamen intentione sua quærunt cōmoda. Sic fecēre Pharisei, qui ad horā in luce eius exultare volebant, hoc est, participes esse honoris, at non laborum. Cùm Propheta intelligeret quo animo quærerent: Confessus est, & non negavit, & confessus est, quia non sum ego Christus: quem videlicet vulgus communi errore deceptum, arbitratur. Sancti omnes nihil ita fugerunt ac deprecati sunt, quàm divinum honorem. Sic Paulus & Barnabas restituerunt: Viri, aiunt, quid*

Ioannis en-
comium.

Ioan. 3.

Evangelii
non omnes
a quo ani-
mo audiūt.
Eccl. 2.

Phariseorū
ingenium.

Sanctorum
mos qualis.

quid facitis? & nos mortales sumus. Ita & Ioannes divinos honores depulit. Primus parens noster hac parte, & Angelus peccarunt maximè. Qui seipsum, suas commoditates, tamquā vitium finem aspicit, ille divinum assumit sibi honorem. Iam qui inani gloriæ student, qui de acceptis à Deo beneficiis imprudenter gloriantur, quæ soli Deo debentur; magno laborant vitio, graviter peccant. Qui quoque immemores sunt beneficiorum Dei, ingratiitudinis crimine laborant; hi in pecudum numerum censendi sunt. Omnis autem creatura instrumentum quoddam est Dei, at ipse creator in sua actione principalis est salutis nostræ causa. Sicut enim in quolibet opificio artifex ipse magis, quā artificis opus, causa operis esse dicitur: ita cuiuscunque naturalis actionis nostræ, Deus magis quā nos ipsi, causa est. Deus est qui statum nostrum in sua habet manu, sine eius voluntate ne spirare quidem possumus. Iniqui igitur sunt, qui tā raro de illo cogitant. Siue dormias, siue vigiles, ipse Deus est præsens, ipse naturæ auctor ac rector est. Cùm Ioannes procul à se omnem dignitatis Christi suspensionem humili & aperta confessione depulisset, quærūt rursus ab eo Legati: *Quid igitur? Helias es tu?* Sciebant ex vaticinio Malachiæ, Heliam in mundum esse venturum. Vide quantæ sit Ioannes dignitatis apud populum. Quæri solet in hoc loco quomodo Ioannes Helias se esse negavit, cùm Dominus interrogatibus discipulis de eo dixerit: Si vultis scire, ipse est Helias. Sed facilis est responsio: Ioannem in persona quidem non fuisse, in spiritu tamen & virtute fuisse Heliam. Sic enim Angelus Zachariæ patri prædixit: Ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Eliæ. Vide spiritum Eliæ, tum & rationem vivendi. Magis enim id quisque esse dicitur, quod spiritu Dei est, quàm quod proprio spiritu existit: cùm longè nobilior sit illud quod à spiritu divino, quàm quod ab humano proficiscitur. Ex his primo sequitur talem vnumquemque esse, qualem habeat spiritum, & qualem sequatur vitam. Nam qui Dæmonis sectatur malitiam, Dæmon dicitur; qui canis siue lupi, canis & lupus vocatur. Christus ait: Nonne ego vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus est? Talis ille Iudas, qui spiritum diaboli in se habuit agentem. Iam qui terribilia moliantur opera; nonne talis capitis membra sunt? Hic enim operatur in filiis diffidentiae: Vbi enim spiritus Dei non est, ibi nequitia spiritum habitare necesse est. Iam perpende qualem Helias habuit spiritum, qualem & Ioannes. Helias erat admodum severus & terribilis etiā Regibus; qui persecutores suos bis igne cælesti absumi fecit; qui Prophetas Baal

Act. 14.
Gen. 3.
Isa. 14.

Simile.

Ioannis Es-
pista humi-
litas.

Lucæ 11.

Luc. 1.

3. Reg. 18.

Spiritus
quales nos
faciat.
Ioan. 6.

Ephes. 2.

4. Reg. 7.
3. Reg. 18.
2. Reg. 17.

*Moyses mē
facissimus.
Leu. 12.*

quadringentos super vno lapide iugulauit, qui tribus annis & sex mensibus oratione sua imbres & pluuiam suspendit: Ioannes autem magis referebat spiritum Moysis, qui adeo mansuetus erat, vt omnium mansuetissimus iudicaretur super omnes qui morabantur in terra. Sciendum in Ioanne designari Euangelium, per Heliam Legem. Aferitas Legis in Ioanne finem capiebat: commodum igitur erat, vt in ipso potissimum hæc virtus, id est, lenitas emineret. Lex seueritate, Euangelium lenitate; lex timore, Euangelium amore; lex plagis & minis, Euangelium donis & beneficiis aduersus hostes decernat. Vicit autem Euangelium, quia nimirum generosus est animus hominis, & magis ducitur quam trahitur. Quia ergo Dominus legis & Euangelij differentiam omnibus conspicuam esse voluit, ideo vno eodemque tempore, Ioannem & Christum in mundo simul esse voluit, vt diuersa iuxta se posita sese mutuo illustrarent: dum Ioannes legis asperitatem, Christus verò Euangelij lenitatem in personis quisque suis exprimerent. Cum ergo Ioannes se Heliam esse negaret, instant illi rursum: *Quid ergo? Propheta es tu?* Negat ille se esse Prophetam, videlicet illum quem singulariter inter Prophetas omnes Moyses venturum promiserat, nempe Christum. Erat Ioannes Propheta, sed non ille qui singulari privilegio inter Prophetas tanquam Prophetarum Dominus eminebat. Itaque cum Ioannes se nec Heliam nec Prophetam esse dixisset, quarunt illi rursum: *Quid ergo est vt responsum demus us qui miserunt nos? quid dicis de te ipso? Ego (inquit) vox clamantis in deserto. Dirigite, &c.* Quod perinde est ac si diceret: Ego sum præco & minister illius vocis, quam Esaias Propheta in spiritu audiuit: quæ quidem vox hoc præcipue prædicat: *Dirigite viam Domini.* Quia enim promissus olim Dominus, tamdiu expectatus atque desideratus ad vos venire dignatus est, non quidem vacuus, sed cælestis diuitiis plenus: ideo sternite illi viam, per quam ad vos veniat: ad quod vos prophetica voce inuito: *Parate viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri.* Quæ verba sapiens Ecclesia hoc tempore eo consilio repetit, vt sicut Ioannes hac oratione ætatis suæ homines ad excipiendum Christum in carne venientem præparabat, ita nos eadem ad spirituales eius aduentum hoc tempore præparet. De hoc igitur spirituali aduentu, quando de aliis duabus in superioribus Cognitionibus dictum est, dicere incipiamus, vt promissimus. Tria de hac re potissimum mihi dicenda esse videntur: Primum quo studio & ardore Dominus in animas nostras venire & in eis requiescere dignetur. Deinde quid in eis potissimum operetur: Postremo quid nobis factum opus sit

Deut. 18

*Esa. 40.
Exorsus ad-
uentus Solis
promouciat,
ita Ioannes.*

*Via Domini
paranda.*

opus sit, quo tali aduentu, tali que hospite digni habeamur. Principio verò nulla oratio explicare, nulla mens pro meritis concipere potest, quantum superna illa & infinita bonitas, in fidelem animam venire, & stabilem in ea sedem figere desideret. Neque id quidem mirum alicui videri debet, cum anima iusti sit naturalis locus, & veluti centrum, in quo diuina mens requiescit. Natura hæc nos docet. Est autem duplex centrum, in quo diuina requiescit mens: vnum in seipso, alterum in anima iusti, quæ sedes est sapientiarum: in qua etiam minime delectatur. Habet duas domos, vnam superius, alteram inferius, id est, in anima iusti. Non vocaberis (inquit Propheta de inferiori), hoc est, anima iusti, terra derelicta, & ciuitas tua non vocabitur amplius desolata, sed vocaberis voluntas mea in ea: hoc est, ciuitas voluntati meæ gratissima & iucundissima, in qua ad votum meum libentissime commorabor. In Apoc. ait. Ecce sto ad ostium & pulso, &c. Et, Deliciae meæ esse cum filiis hominum. Hæc, Auditores, à me dicta sunt, vt sciatis puras & castas mentes virtutum gemmis ornatas esse debere, in qua diuina mens conquelescere possit. Vide igitur quo affectu sumus ille puritatis & innocentie amator ad illos venire, & in illis habitare desideret. Hanc animam ipse sibi condidit, propter hanc omnia condidit; propter hanc homo fieri, & in cruce tolli & sanguinem fundere non erubuit, quo illius pulchritudine roseo sanguinis sui cruore illustraret, sibi que hac ratione gloriosam spem, omni macula & ruga vacantem, exhiberet. Apud Salomonem ait: Fili, præbe mihi cor tuum. Ad quid obsecro cor nostrum, Domine, postulas? Nimirum, vt in te sedem meam constituam, in te habitem. Ego cor tuum feci, ego iterum reficere volo. Tu destitisti, ego reformabo. In Canticis fidelem animam hortatur: Surge, propera amica mea, & veni. Iubemur venire ad fontem aquæ viæ, vt reficiamur & saturemur. Videmus ineffabilem Dei nostri dignationem & benignitatem: nam non indiget nostro commercio, nihil illi potest accidere, ille tamen dignatur ad nos vltro venire, in nobis habitare, nos vilissimos vermiculos tot blanditiis fouere. O nostra socordia, si venire recufemus! iam videndum, quid in ea mente, quam Deus inhabitat, operetur, quibus deliciis ea pascatur, qua perfundatur luce, qua virtute muniatur. De his rebus David non nihil insinuassee videtur cum ait: Beatus populus qui scit iubilare. Domine in lumine vultus tui exultabit tota die, &c. Est sensus: Beatus populus qui intelligit Deum apud se versari, qui tam potens, iustus ac misericors & verax est. Domine in lumine vultus tui ambulabunt: hoc est,

*Deus natus
est ut amicus
nostrus.*

Esaia 57.

Apoc. 3.

*Dilectio Dei
in amicum
quali.*

*Ephes. 6.
Prom. 35.*

Psal. 68.

*Gratia Dei
quid operetur
in homine.*

hoc est, felices & verè fortunati, qui te Domine intra se præsentem habent: semper cum illis per has tenebras & vias vitæ difficiles ingredientibus, splendor tui Spiritus clarissimum lumen ostendit, excitat in animis eorum ardentem amorem virtutum, vt nihil iis iucundius, nihil amabilius videatur, quàm piè, iustè atque temperanter viuere. Omnia autem sua opera referunt diuinæ misericordiæ accepta, quæ piorum animos ita corroborat, vt nec hominum nec diaboli improbitate labefactentur. Quantum autem indigeamus præsentis Dei ope, constituti in hoc mortali corpore, procliuuitas nostræ carnis ad malum, satis declarat. Ostendemus autem proposito exemplo, tum corruptæ nostræ naturæ magnitudinem, tum diuinæ virtutis necessitatē.

Simile.

Virgo aliqua excellentis pulchritudinis, quæ vitam ageret inter adulescentes, cui etiam frater dilectus adhereret, qui malo esset ingenio, & virginem foretorem ad malum promissis incitaret; an non hæc in maximo verfabatur periculo? In simili periculo versatur anima nostra: hæc tum ab externis tum ab internis motibus semper ad malū sollicitatur. Adest corpus tamquam frater dilectus, graditur cum germana anima, & assiduè importunis cupiditatibus ad malum miseram vrget. Vtitur sensibus vt externa bona repræsentet, vtitur affectibus quibus ad ea, quæ sensibus obiecta sunt, persequenda vehementer impellit. Quid huic incommodo remedij adhibendum? Certè aliud commodius excogitari non potest, quàm vt pro illo fratre, pestifero inuentore, alius intra pectus nostrum auctor, qui ad bonum prouocet, de cælo sufficiatur: qui nos semper à carnalibus & terrenis ad spiritualia & cælestia ab impuris voluptatibus ad pietatis cultum reuocet. Hic erit ille Spiritus sanctus qui intellectum illuminat, voluntatem accendit: hoc hospite nullus dignior, nullus sanctior, nullus potèrior esse potest. Huic tuto omnem nostram salutem committere possumus. Simili quodam exemplo res hæc nobis ob oculos proponitur. In animantibus cor est feruentissimum, vt cæteris membris vitalè impartiatur calorem: ne autem nimio calore absumeretur, mira prouidètia pulmonem, tanquam flabellū, vt calor ille temperaretur, coniunxit. Ita idem hic in piorum animas cælestem hunc Spiritum effundit: quo noxius concupiscentiæ calor ita temperetur, vt non modò nobis non noceat, sed etià mercedis nobis materiã tribuat. & ipsis affectibus nostris rationis imperio moderatis, ad virtutum officia incitet, & acuat. Huius enim rei gratia sub imagine nubis, filios Israel in deserto præeuntis, Spiritus sanctus olim adūbratas est: qui sicut nubes Soli obiecta, & tū eius & ardo

*Spiritus sanctus
operatur
in homine.*

*Spiritus sanctus
in nube
adūbratus.*

& ardorem temperauit: ita in mentibus fidelium habitans, formis & carnis nostræ incedia refrigerantis gratiæ suæ ope moderatur & temperat: vt non iam ignis concupiscentiæ, sed diuini amoris (vnde omnis iustitia & sanctitas manat) in anima dominetur. Hic est igitur præcipuus Dei in anima comorantis fructus, omnibus huius mundi regni & sedibus meritò præferendus. Cùm igitur his tantis bonis potiatur ij, quorum Deus mētēs inhabitat; quid superest, Auditores, nisi vt omnis nostra operatio, omne studium, in hoc præcipuè incumbat, vt dignū Deo templum efficiamus, ipsi quæ in mentibus nostris facilem aditum habeamus: Quod cū omni tempore faciendum sit, hoc tamen, quo Dominicæ natiuitatis Sacramentum celebratur, maximè conandum est: vt is videlicet inuisibiliter in anima nostra oriatur, qui visibiliter in mundum nasci dignatus est. Id autem erit si animam nostrā illi præparemus, si pœnitentiæ purgemus, & bonis eam openibus exornemus. Dirigite viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri, clamat præcursor Dñi. O quoties à virtutis tramite deuiamus, quoties semitas nostras distortas facimus? Has per feriam pœnitentiã rectas facere & ad Deum conuerti iubemur. Præcursor vt iter ad Deum esse securum, à virtute pœnitentiæ sumpsit exordium. Hoc nimirum baptismate suo virtutè pœnitentiæ declarabat: quæ ita animas à peccatis, sicut aqua corpus à sordibus mundat. Ad hanc vos, Auditores, virtutè inuitamus, vt cōfessionis lauacro animas vestras abluentes, purissimum intra vos nascituro Christo palatiū exhibeatis: quo omnium diuitiarū, quas secū veniēs in mundum affert, participes effici mereamini. Rex terræ vbi peregrè profectus in regnum suum reuertitur; qua omnium læticia, quo populi applausu & frequentia, quo apparatu à cunctis excipitur! Ecce omnis gloriæ Rex venit in mundū, non perituris & terrenis, sed sempiternis & spiritualibus redundans bonis (afferens animarum salutem) quæ omnibus liberalissimè impartitur, qui illum intra se deuoto, fideli & puro corde recipiunt. Quis ergo hunc Regem talia tantaque secum munera ferentem non obuium vlnis amplectatur? Quis hanc salutis suæ occasionem vacuum effluere patiarur? Sanè oportunitas semper maximum momentum ad res gerendas afferre solet. Sic milites cū oportunitas admonet, incautum hostem ferire; sic agricolæ cū tempus hortatur, messes colligere: sic nauaræ cum secunda spirare aura cœperit, permitttere vela ventis solent: quæ verò maior oportunitas ad diuinam gratiam impetrandam, quàm dies natalis Domini, in quo non solum Deo gloria, sed etià pax hominibus Angelicis

*Natiuitas
Christi
cuius nos ad-
monet.*

*Christo pa-
latium pa-
randum.*

*Oportunitas
obseruanda.*

Mat. 14. Angelicis vocibus nunciatur? Reges terreni in natalitiis suis solent conuiuia instruere, & dona largiri, sicut ille infelix Herodes. Ne ergo nos hanc negligamus occasionem, exeamus obuiam Saluatori nostro: celebremus natalem, quo renati sumus, sumamus sacram eucharistiam, in pauperes simus misericordes, esurientes alamus, hoc est, opera misericordię exhibeamus. Quo igitur propius ad lucē accedimus, eo magis, quod impurū est, agnoscamus & detergamus. Cogitemus, speculum puluere oblitum ac respersum, reddere imaginem intuentis nō posse: ita sanē anima nostra (quæ imago Dei est) vitiorum puluere fœdata, puram conditoris sui imaginem minimē reddere potest. Abstergamus ergo omnia vitia, & gratia diuina digni esse poterimus. Quod ipse præstare dignetur, qui nostri causa fieri dignatus est homo.

Anima nostra imago Dei.

AD LECTOREM

ADMONITIO.

VOLVI hic Lectorem candidum admonitum, Auctorem nostrum in suis Cōcionibus Romanæ aequē ac Parisiensis Ecclesiæ habuisse rationē, quum utrarumque Ecclesiarum in ista Euangeliorum dispositione ordo nō conueniat. Parisiensis Ecclesiæ cuius in Germania sequimur consuetudinem) Romana vsū ignorat. Ne quis igitur iure cōqueri possit, utriusque Euangely expositionem dedimus: Romana Ecclesiæ consuetudinem in istis partibus nō sequimur, licet religiosi in suis Breuiariis, ut Franciscani, Antoniani, Augustiniani, imitentur & amplectantur. Coactus sum igitur, ne quis quicquam calumniari queat, hic duas Conciones ex longioribus coniungere. Opto Lectorem bene valere.

ANNO

ANNO *quintodecimo Imperij Tiberij Caesaris, &c.*

In ista Concione lectio Euangelica, quę Lucę 3. ponitur, & qua Romani in hac Dominica vtuntur, potissimum explanatur.

VIDETIS, Auditores, nos iam velut in foribus esse Natalis Domini: id autem Ecclesia potissimum hoc sacratissimo agit & curat tempore, vt quo die Christus Dominus mundo natus esse celebratur, eodem etiam spiritualiter in cordibus nostris noui muneris beneficio nascatur: vt hunc diem verē nobis natalem aut certē salutarem appellare liceat. Frustra enim propter nos in mundum natus esse videbitur, nisi in nostris etiam mentibus velut quidam lucifer oriatur: cum prior illa secundum carnem natiuitas ad spirituales hanc ordinata sit. Neesse tamen prius est, vt dignum huic tanto hospiti paremus hospitium, vt in eo puuitatis auctor & nasci, & requiescere, & operari dignetur. Non enim is orti agit, dum in nobis commoratur, sed intus manens, salutem nostram operatur eo perfectius, quo nos promptiores ad eius percipienda beneficia inuenerit. Deus enim fons gratiæ indeficiens est: vnde fit, vt quo maius ad illum vas fidei attuleris, hoc ab eo fonte vberius haurias. Sol iustitiæ ignis consumens est. Ad hūc igitur cælestem ignem, ad hunc solem, ad hunc gratiarum omnium fontem, quanta possumus celeritate contendamus. Hoc dies hæc, hoc quotidianæ Ecclesiæ preces ac voces, hoc præcursor Domini Ioannes requirit vt impedimenta peccatorum, è medio tollamus, vt mūdi redemptor ad nos veniat. Vt autem Euangelium fideliter proponamus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, imploremus.

Christus ut nobis nascatur.

Simile.

Ecclesiæ vus uocat.

PATER NOSTER. AVE MARIA.

Anno *quintodecimo Imperij Tiberij Caesaris, procurante, &c.* S. Lucas Euāgelista quatuor in ista historia diligēter describit, nempe locum, tempus, personam præcursoris Ioannis, & prædicationis argumentum. In exordio Euangely Lucas diligēter describit tempus quo præcursor Dñi Ioannes aduentum eius mundo cœpit annunciare. Cæterum exacta huius rei cognitio, ex diuisione Iudaici regni, quam Iosephus antiq. lib. 17. describit, petenda est. Ait enim, Herodem cognomento Antipatrem Hebræorum Regem (qui regni amittendi metu Innocentes pucros

Ios. ph.

pueros interemit) testamento suo Iudæorū regnum in quatuor partes hæredibus reliquisse: quarum Iudæam (præcipua regni portio erat) Archelao filio legauit, impetrato à Tiberio Cæsare regni nominis titulo & honore. Hic est autem Archelaus ille, cuius metu sanctus Ioseph ab Aegypto rediēs, Iudæam deserere, & Galilæam repetere cōpulsus est: ne videlicet filius, paternæ impietatis hæres, simili ambitionis furore percitus, in puerū defæuaret. Alteram verò regni partem, nempe, Galilæam, alteri Herodi cognomento Antipatri reliquit, qui in historiis nunc Herodes, nunc Antipas nominatur. Tertiam verò regni partē, quæ dicitur Trachonitis, in qua est Bethania, Philippo iudem filio. Quartam verò (in qua Azotus) sorori suæ Salomæ, testamento legauit. Quæ quidem Salome, testamento suo Tiberij matrem, hoc est Cæsaris Augusti uxorem (quam Iosephus Iuliam, Cornelius Tacitus, cæteri quæ historiarum scriptores vero nomine Liuiam appellant) hæredem instituit. Quis fuerit autem Lisania iste, de quo Euangelista meminit, non satis inter veteres scriptores constat. Cæterum Archelaus ille, cui Iudæā prouinciā obrigisse diximus, Regis auctoritate & officio abusus, tot rapinis, & innocentium cædibus, eius suos oppressit, ut quāuis pecuniis & muneribus, quibus plurimorum Romanorum fidem & integritatem corruperat, aliquandiu perstiterit in principatu, tyrannide tamē eius indies crescente, ipsum Tiberius Cæsar Lugdunum (quæ Galliarum est ciuitas) publicatis eius bonis, relegarit, & pro eo gentilem Pilatum substituit. Cū ergo tanta esset diuini operis excellentia; dignum profectō erat, ut sacer Historiographus temporis rationem quo hæc tanta res in mundo gesta est, diligentissimē explicaret. Vnde quis eo tempore mūdi imperium teneret, qui eius imperij annus uolueretur, qui Principes Iudæorū Rempubl. in qua Christus natus est, administrarent, & qui Pontifices summo sacerdotio fungerentur, initio statim sacræ huius lectōnis exponit his uerbis:

Anno quintodecimo Imperij Tiberij Cæsaris. An non igitur uideatis, hac tam longa Imperatorum, Regum atque Pontificum serie proposita, maximum aliquid ac mirabile Euangelistam significare uoluisse? Maximū sanē. Quid igitur illud est? Nempe factum esse uerbum Domini super Ioannem Zachariæ filium in deserto commorantem; ut is ad homines prodiret, denunciaret quæ impletum esse iam veterum uaticiniorum tempus, appropinquasse regnum cælorum, mundi Saluatorem & spem omnium seculorū esse iam in foribus: quare pœnitentiā agerent,

Ioannes ex deserto prodit ad homines.

agerent, qua uenienti Saluatori uiam sternerent atque pararēt. Huic legationis officio dignus habitus est Ioannes, inter natos mulierum Propheta maximus. In huius natiuitate non immeritō ob tot diuina signa multi & mirati & gauisi sunt. Ioannes nullum edidit miraculum: at in eius uita tria maximē mirifica fulserunt. Primum est uitæ in uictu & cultu asperitas. Rectē ait D. Hieron. Delicatus magister est, qui pleno ventre disputat de ieiuniis; accusare auaritiā & latro potest. Sacerdotis lingua, mens, manusque concordant. Alterum est mortificatio carnis mirabilis, quæ magnam solet afferre apud homines auctoritatem. Cuius rei typus est ille ingēs piscis apud Tobiam, qui intra fluminis alueum positus, aperto ore Tobiam deuorare nitebatur: Angeli uerò iussu ab aquis in aridā terram extractus, exstincto penē robore palpitare cepit. Accommodatur ad carnis nostræ petulantiam, quæ debet ieiuniis & inedia domari. Erat autem Ioannes à Deo electus sanctus; at hanc felicitatem negligere noluit: quo sanctior fuit, eo maiorem adhibuit domandi carnem curam. At nostra socordia planē est execrabilis, qui carnem lasciuientem tot deliciis enutrimus. Nos sanē oleum flammæ iniicimus, dum uitia uitii cumulamus. Tertium est mirabile in sanctiss. Ioanne, nempe solitudo: hæc maximē conducit ad innocentiam tuendam. Bonorum hominum consuetudo est quidem expetenda; at mundi malitia modō tanta est, ut simplex quisque facili decipiat, nisi diligenter sibi prospiciat. Ferro nihil est durius; at si diu iaceat in terra, conteritur: ita qui semper inter mundanos homines uersatur & carnales, diuturnitate facili seducitur. Vita solitaria, quam tot olim monachi complexi sunt, uacua est à curis. Mundus autem totus in maligno est positus: quid ergo nisi malitiam ex eius consuetudine discere poterimus? Nonne eum toties non adiutorem, sed persecutorem & fallacem experti sumus? Dominus filios Israel, quos ab Ægyptiaca seruitute liberare, & in Cananeorum terram perducere decreuerat, durissimo seruitutis iugo in Ægypto premi passus est, quo non inuicti terram illam desererent, & ad promissam proficisci libenter uellent. Simile quiddam nutrices facere uideamus, quæ cū ablactare infantes cupiunt, ut à lacte depulsos, solidiori cibo nutriant, absinthio uera inuagunt, quo eius amaritudine offensi, uera relinquunt, & cibis fortioribus alantur. Melius sanē nobiscum agitur, cū nos mundus uerberat, quàm cū lactat. Ad hunc modum Deus Iudæorum res deiectas planē passus est, ut cū eorum Respublica uariē esset dissipata, & in Gentilium

Hieron. ad Neposian.

Tob. 6.

Socordia nostra taxa tur.

Solitudo ex petenda.

Solitaria uita encomiū. 1. Ioan. 1.

Simile.

Mundus sugiendus.

redacta potestate, tum hunc præcurforem suum ad prædicandam hominibus pœnitentiam destinauerit. Hoc medicamento homines maximè indigent, qui Dei præsidio neglecto, inania mundi præsidia consecantur. Non fidendum in aliorum auxilio, non in templo externo, non in diuitiis, non in generis nobilitate. Initium veræ pœnitentiæ fuga seculi & humanarum rerû contemptio est. *Hoc ergo tempore factum est* (ait Euang.) *verbum Domini ad Ioannem filium, &c.* Ioannes innocens ad prædicandam pœnitentiam mittitur: quod officium forsitan peccator aliquis, qui se ab sceleribus emundasset, meliùs perfecisset. David post multa peccata ait: Docebo iniquos vias tuas. Ille maximè idoneus iudicatur ad docendam pœnitentiam, qui quàm facilis & lenis Deus sit ad ignoscendum, expertus est. Dominus in ecclesia duos insignes ministros clare maximè voluit; alterum qui ad pœnitentiam mortaliu animos incitaret; alterum qui pœnitentibus veniam daret: illum innocentissimum, nempe Ioannem; hunc verò inter eos qui in schola eius versabantur, maximè infirmum, nempe Apostolum Petrum, qui Dominum paulò antè negauerat. Hæc sanè magno Dei consilio facta sunt. Vnus innocens, alter infirmus. Hac ratione Dominus commodè ad pœnitentiam viam strauit; dum & eius necessitatem ostendit, & non esse difficilem pœnitentibus veniam, ex dissimili ministrorum conditione monstrauit. Nos nunquam periculosius ægrotamus, quàm cum nos ægrotare nescimus. Expendamus Ecclesiæ statum, & vt bonus possit esse hic status, quilibet aduigilet pro viribus. Status autem tres sunt. Primus status siue persecutio (teste Bernardo) fuit tyrannorum: Secunda persecutio hæreticorum: Tertia verò voluptatum atque deliciarum. Primus status fuit admodum grauis; Secundus multò grauior; Tertius grauissimus, qui latius grassatur, & penè totum corpus Ecclesiæ occupat: delictis enim omnis generis vitia nutriuntur. Pauci autem sunt qui hanc persecutionem sentiunt, cum non pungat animum, sed oblectet. *In deserto.* Ioannes agit in deserto; Christus speculum sanctitatis in frequentia hominum. Causa est: ille debet fugere in solitudine, cui hominum frequentia nocet. Christus hoc perfugio non indigebat, ille vbique erat innocens, qui non opus habebat à locis sanctitatem recipere, sed ipse omnia loca sanctificabat. Nemo hominũ tam est confirmatus in gratia, qui profusus à peccatis sit immunis. Debemus non tantum fugere peccata, verum etiam occasiones, quas sanè nõ minori cura vitare debemus quàm ipsa peccata. **Quod qui non faciunt, ipsi maximo periculo suo discent, in quanto**

vitz

vitz malo versentur. Solitudo omnes peccandi occasiones amputat. Qui igitur innocentiam tueri velit, à secularium rerum ac hominum frequentia sese, quantum cuiusque status & ordo permiserit, abducatur. Amor diuinus non potest ferre competitorem. Iam sequitur prædicatio. *Venit in omnem regionem Iordanis, baptizans & prædicans, &c.* Prædicatio Ioannis pœnitentia erat. Pœnitentia autem est, præterita mala plangere, & plangenda iterum non committere. Pœnitentia duas partes complectitur; alteram quæ præteritum, alteram quæ futurum tempus respicit. Est enim ea inter cæteras virtutes, quod inter anni menses Ianus, quem bicipitem Veteres pingebant: qui inter initium sequentis, & finem antecedentis anni positus, eodem vultu tempus vtrumque respiciebat. Sic igitur vera pœnitentia & præterita delicta respicit & futura. Præterita enim mala acri dolore purgat, futura verò diligentissimè vitare proponit. Cuius enim peccatus acerbissimus commissorum dolor sauciat, is vtique diligentissimè curabit, ne iterum committat, quod simili eum dolore pungat. Fundamentum pœnitentiæ est vehemens peccati dolor atque detestatio. Sicut enim animantis vitam sensus indicio potissimum iudicamus, (si videlicet inflicto vulnere aut vellicatione non sentiat) ira anima nostra viuat Deo nec ne, spiritualis vulneris, hoc est, admissi criminis sensus maximè declarat. Hinc præcipua inter huius seculi & Dei filios differentia esse videtur; quod illi quidem mortui sunt Deo, viuunt mundo: isti contrà, mundo mortui sunt, viuunt Deo. Vide quomodo mouentur ob leuem iacturam, qui mundo adeò dediti sunt, quomodo tumultuentur: at contrà pij, qui Deum intra se habent, graues etiam rerum suarum iacturas patienter ferunt & moderatè. Vide ipsum Iob: quo patientior nemo fuit. Iactura animæ piis hominibus nihil molestius. Hac iactura, Auditores, cuius filij sitis, conicere potestis. Hoc maximum diuinæ adoptionis & spiritualis vitæ indicium est. Ioannes debuit parare viam Domino: oportuit igitur à pœnitentia incipere, vt Diaboli domicilium in Dei templum verteretur. Hanc fuisse prædicationis huius ac doctrinæ causam, sanctus Euangelista protinus exponit, cum ait: *Parate viam Domini, rellas facite semitas Dei nostri.* Pœnitentiam ab hominibus exigebat, quia viam Domino præparabat. Hæc autem via paratur, cum offencicula ex ea tolluntur: nulla autem sunt offencicula, nisi peccata, quæ Dei ad nos aduentum impediunt, & aditum eius in mentes nostras ferreis vestibus obstruunt. Peccata enim diuidunt inter nos & Deum.

Solitudo bona.

Prædicatio Ioanni.

Pœnitentia definitio & diuisio.

Peccati dolor versus qualis.

Simile.

Differentia filiorum Dei & Diaboli.

Peccata vestres ferrei.
Esai. 59.
 Peccata illum ex amantissimo patre, acerrimum hostem & inimicum efficiunt. Hæc erant impedimenta quæ Ioannes per penitentiam studium tollere, atque ita Domino viam parare volebat: quod sequentia quoque verba declarant. Quia enim reuelanda erat gloria Domini, & omnis caro salutare Dei, hoc est, Deum ipsum in carne venientem visura esset; dignum profecto erat, ut ad hoc tantæ pietatis spectaculum, talemque hospitem intra sinum cordis excipiendû, viam per penitentiam pararet. Quæramus ergo Dominum Deum dum inueniri potest: inuocemus eum dum prope est. Hæc, Auditores, quæ illi tunc populo à Ioanne dicta sunt, nobis quoque nunc dicta esse putemus. Quod Ioannes illo tempore ab omnibus petebat, hoc à nobis hodie Ecclesia exigit; ut quoniam idem Dominus in proximo natalis sui die ad nos venturus describitur, mentes illi nostras, in quibus ipse molliter acquiescat, eadem penitentiam virtute parare studeamus. Hoc autem præstat humilis peccatorum confessio, quæ omnia huius vitæ impedimenta, hoc est, omnia peccata pellit; quibus è medio sublatis, Deus in centrum suum, hoc est, in animam nostram (quam ipse sibi sedem constituit) protinus illabitur. Neminerimus totam vitam nostram tempus esse penitentiam: ut non solum inuisibiliter, sed etiam visibiliter Dominus nostris mentibus possit illabi. Proximum est, ut post confessionis Sacramentû, Eucharia confecturatur: quo idem ipse mundi conditor, qui olim in mundum cœlestium bonorum opulentiâ plenus venit ad nos, etiam simili modo venire, & in nobis requiescere dignetur. Hæc consideratio ad hoc religionis officium nos excitare debet. Consideremus quàm amanter nos inuit: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Accipite, inquit, idem Saluator, & manducate; hoc est enim corpus meum, quod pro vobis tradetur. Perinde est ac si diceret: Et sanguinis ac mortis, dolorum ac laborum omnium, quos in hoc corpore vestri causa perferam, participes efficio, dum vobis illud trado, & ad illius esum clementer inuito.

Confessio peccatorum quid efficiat.

Matth. 11.
Matth. 26.

Eucharistia dignè sumenda.

IN

IN NATALI DOMINI, CONCIO,
 IN QVA LECTIO EVANGELICA
 potissimum explicatur: & quid Natiuitas Domini humanæ naturæ attulerit.

THEMA. *Euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Saluator, &c.*
 Luca 2.

QVA ingens hodie mundo salus nascentis Christi beneficio fuerit allata, non obscure cœlestis nuncijs mirantibus ac trepidantibus pastoribus declaratur, cum ait: *Annuncio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo.* Magnum enim gaudium de Salvatore nato, magnâ utique salutem, singularem gratiam, summum beneficium & copiosissimam indicat redemptionem. Vnde merito sacris hinc diebus Ecclesia frequenter illum Davidis versiculum repetit: *Apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum est redemptio.* Gaudium magnum, non vnius populi, aut multorum hominum, sed omni populo, id est, vniuerso hominum generi. Patres veteres olim sola huius diuini muneris spe tantopere gaudebant, ut Abraham exultarit, ut videret diem Christi: at nos, quod illi sperabant, iam tenemus, & cum Propheta dicere possumus: *Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui.* Grati sunt nobis in arboribus & iucundi flores; at tēpus fructuum gratius. Ecce quanto nos Patribus illis feliciores, tanto magis in Domino gaudere debemus. Beatissima autem virginis & matris Mariæ gaudium multis partibus eminet: ut pote quæ suo felici puerperio tantam mundo gaudendi materiam contulit. Sara sterilis nonagenaria, vbi desperatam prolem in senectute concepit, tanto gaudio completa est, ut edito in lucem filio, diceret: *Risum mihi fecit Dominus: hoc est, magnam mihi Dominus lætandi materiam præstitit: quicquid audierit, contidebit mihi.* Hoc exemplo licebit virginis puerperæ gaudium æstimare. Hæc & virgo concepit, & sine dolore peperit, & Deum ac mundi Saluatorem generauit. Nos huius operi indige musicus interuentum suppliciter imploremus, dicentes:

PATER NOSTER. AVE MARIA.

Exiit edictum à Cesare Augusto, ut describeretur vniuersus orbis. Inter mirabilia quæ natiuitatis Dominicæ tempore cõtingerūt,

Natiuitas Christi gaudio plena.

Psal. 129.

Gaudendi occasio nobis.
Psal. 47.

non postremum locum obtinet maxima illa pax, quæ eo tempore sub Augusto Rom. Imperatore floruit: qualis fortasse nec antè extitit, nec post futura est. Hæc enim est illa pax, quam multis antè seculis Prophetæ sub Adventu Messæ futuram prædixerant. Merito namque eo tempore, quo vera pax de cælo descendit, (quæ humana diuinis, & ima summis æterni amoris vinculo sociavit) tot antea tumultibus exagitatus mundus, in summa pace & tranquillitate agere debuit. Quo quidem argumento insinuare Saluator voluit, quantum esset veræ pacis & charitatis amator. Hanc nobis hodie pacem Angeli præcantur, hanc Saluator, quamdiu nobiscum egit, magnopere commendauit, & hanc moriens, discipulis suis velut testamentò legauit. Valeant dissidia, valeant præua odia: nemo obicè Angelicæ paci ponat: dum nascitur pax vera de cælo, procul à terra lites & discordia facestant. Romani iam pacati non tam sibi quàm Euangelio Christi, nescij vt illud sine impedimento per totum orbem volitaret, operam dabant. Sic nouit Dominus Deus Regum etiam impiorum ingenia attemperare, vt etiam nolentes, res Ecclesiæ promouere cogantur. Non igitur mirum est, si Romani, dnm orbem vniuersum in suam ditionem subiugare nitentibus, diuinæ quoque prouidentie & consilio seruirent. Ad hunc ergo modum, cum in hodierna sancti Evangelij lectione Cæsar Augustus vniuersum orbem describi iubet, eidem quoque diuinæ militabat prouidentie. Hac enim occasione beatus. Virgo Bethlehè profecta est, vt in domo panis: panem Angelorum & hominum pareret, vt Prophetis prædictum fuerat vocibus. Tempore natiuitatis Dominicæ magnæ dignitatis accessio hominibus facta est, cum ipse Deus homo fieri, & inter homines versari dignatus est. Cum enim is descendit ad ima, maxime quæ nostra erant, euexit ad summa. Homo ante incarnationis Christi Sacramentum vilis habebatur: vbi autem Deus homo factus est, dignus vtique habitus est, qui non solum in terra, sed in cælo quoque describeretur. Quæ cum ita sint, iustus profectò est, vt homo quoque ipse sic à Deo ornatus, dignitatis suæ rationem habeat: nec se iam ad viles sordidâsq; carnis curas & cupiditates abiciat. Vt enim maiori gloria & honore coronatus est, ita maiori supplicio dignus erit, si sponte sua ab hac dignitate degenerauerit. Parvulus quidem natus est nobis, & filius datus est nobis. Deus altissimus parvulus inter homines, homo factus est: at ille homo acerbissus tanto erit puniendus, si perceptam à Deo nobilitatem degeneri vita conspurcauerit. Venit itaque huius descriptionis

oc ca

*Civitas
paci vere
amator.*

*Pax vera
sub Christo.*

*Dei virtute
cognitur
omnia.*

*Dignitas
humana
quæ.*

Eccl. 9.

occasione Virgo sacra à Nazareth Bethlehem, vt ipsa quoque cælorum Regina censum cum cæteris mortalibus terreno regi penderet. Hic planè ei barbarica inhumanitas exhibita est: nullus eam hospitio dignatus est. Vide ne similem illi inhumanitatem exhibeas. Quando sacram hostiam, in qua idem corpus & idem Dominus est, indignè fustis, pari ingratitude eius excipis. Videndum ne & nobis dicatur: In propria venit, & sui eum non receperunt. Iam ad partum Virginis veniamus.

Cum igitur in communi diuersorio, imo in stabulo, cælorum Regina confedisset: *Impleti sunt dies vt pareret.* Appropinquauit felicissima illa hora, ab æterno præordinata, tot antè seculis expectata, tot Prophetarum vocibus celebrata, in qua nouus Adam in hanc nostram lucem, imò in hanc obscuram noctem, in hoc omnium ærumnarum exilium: proditurus erat. Nascitur Deus. **O summam Dei nostri humilitatem! O mirandam paupertatem! Quid sublimis Deo? quid vilis præsepio? Quis ergo hæc duo adeò inter se distantia in vnura copulauit? Dominus in templo sancto suo, in cælo sedes eius. Quis quæso te Domine Iesuita deiecit, quis in tantas compulit ærumnas? Videmus ipsum quodammodo ipsis hominibus inferiorem. Hæc est illa immensa pietas, & ardentissimus Ecclesiæ suæ amor, quam hac tanta humilitate roborauit. Quis enim fortissimum Samsonem torundit, ligauit, viribus spoliavit, & omnibus inimicorum telis & iniuriis exposuit; nisi impatiens Dalila suæ, id est, Ecclesiæ suæ sponsæ amor? An non apertè Apostolus insinuauit, cum ait: Viri diligite vxores vestras, sicut Christus Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, vt exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiã, non habentem maculam aut rugam? Tanto spiritualis huius pulchritudinis captus fuit amore, vt nõ dubitauerit pro ea non modò in præsepio collocari, sed etiam in patibulo suspendi. Clamat ipse Dominus: Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vniogenitum daret. Paulus item: Propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos Deus, misit filium suum. &c. Si ergo tanto nostri amore flagrauit illa maiestas, cur non ita flagrabit nostra erga illum charitas? Habuit ante illam amoris ostensionem, multos nominis sui cultores, vt Patriarchas, Prophetas, qui etiam vitam & sanguinem pro eo ponere non dubitabant: quid post tantam in Adventu exhibitam charitatem nos facere par est? Si tantopere æstate medeia Sol terram calefacit, in cælo residens, quomodo eam calefaceret, si vicinior nobis factus, ad terras vsque descenderet? Si igitur verus Sol iustitiæ Christus, priusquam ad nos venire,**

*Vestis inno-
centie ser-
uanda.*

*Christi qui
audiatur.
Ioan. 1.*

*Stabulum
sanctificat-
ur.
Psal. 10.*

*Samson li-
gatus quis.*

Ephes. 5.

Ioan. 3.

*Christus nos
ardenter
amauit.*

Simile.

plurimorum Sanctorum mentes adeo potenter incendit; quantum quælo mentes nostras accendere deberet, posteaquam ad nos vsque assumpta carne venire, & vicinior nobis fieri dignatus est? Ignem, inquit, veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur? Discimus ex præsepi, tamquam sublimi cathedra, humilitatem, mansuetudinem, patientiam, mundum cum suis illecebris, cõtemnere. Quod cælestis magister dicit, mundum eligit ac probat. Elige iam cuius vis esse discipulus. Ille qui ait: Ego sum via, veritas, & vita: hunc tamquam tutissimum ducem, qui in tenebris hic ambulamus, sequamur. Positus est tener puer in præsepio, non autem in molli matris sinu. Omnia sunt Spiritu sancto auctore gesta. Peperit iumentis insipientibus, id est, nobis, qui peccando iumentis similes facti sumus. Peperit nobis Salvatore, vt pro nobis tandẽ adultus, sanguinem suum in cruce funderet. Vocatur non immerito Emanuel, id est, nobiscum Deus. Expendamus singulas; inueniemus sanẽ infantem hunc totum ad nos pertinere: æquum igitur erit, vt eum ex animo complectamur ac amemus. Magnificamus pecunias nostras, cæteraque omnia; amemus & hunc, qui creator est noster, in quo habemus omnia quæcũque humana mens optare potest. Dic cũ Propheeta: Quid mihi est in cælo, & a te quid volui, &c. Plorat hic infantulus in præsepio, non vtique sua peccata, sed nostra crimina, nostrã infirmitatẽ, Pone has lachrymas ante oculos tuos, qui peccatorũ pondere premeris; ipsæ apud Patrem veniam impetrabũt. Valent sanẽ, valent etiam hodie. Sed hic noster infantulus quomodo prodierit, videndum; Ecclesias id faustis hodie vocibus lætabunda canit. Sic enim ait: Sicut sydus radium, profert Virgo filium, pari forma: Neque sydus radio, neque mater filio fit corrupta. Appositissima quidem similitudine huius diuini partus atque conceptus puritatem declarat. Quorquor hætenus feminaui partus præcesserant, veterem fructum producebant, videlicet, veteris Adæ filios, in peccati sordibus conceptos, hominesque puros, imò impuros: iste verò quem nobis Virgo beata parit, nouus vtique fructus est, homo videlicet nouus, de Spiritu sancto conceptus: denique non homo solũ, sed Deus pariter & homo. Qui venerat vt omnes homines puros integrosque seruariet, nihil vtique de matris integritate minuere debuit. Generationem eius quis enarrabit? clamat Propheeta. Quis verbis consequi possit, quo timore simul & amore editum filium prudentissima virgo cõplexa fit? Sciebat sacerdotibus sine magno suo periculo arcã Dñi contingere non licuisse: sciebat scriptum esse:

Luc. 12.

Christus è
præsepi do-
ct.

Ioan. 14.

Psal. 48.

Psal. 72.

Maria vir-
go & ma-
ter.Christus
nouus ho-
mo prodiit.

Esa. 53.

esse: Mundamini qui fertis vasa Domini. Cum tremore igitur & amore hunc pretiosissimum thesaurum contrectabat, nec sine multis lachrymis. Infans hic, imò Dei virtus & sapientia, omnes omnium ætates, anachoritas, monachosque, ac omnes denique Euangelicæ paupertatis professores, qui terrena bona contemnere debebant, ante oculos habuit, & eorum forma factus est, quibus singulare exemplum præbuit. Elegit præsepiũ, elegit crucis patibulum; quòd intelligebat, hoc supplicium innumerabilium martyrum futurum esse seminarium atque solatium. Iam videmus quòd hoc exemplo ambitionem, superbiam, auaritiam, & delicias nostras planẽ damnat. Hoccine est Christianum esse, nunquam Christi facta ante oculos ponere; & eius monitis atque institutis omnia contraria facere? Ex hoc præsepio sententiã Christus contra insana hominũ studia ferre iam incipit, quam quidem in iudicij die pronuntiabit. Christus natus in diuersorio, in paupertate. Hic tamen est cunctorum mortalium status atque conditio. Hospites enim sumus, & commorandi nobis natura diuersorium, non habitandi dedit. Ad hospites ergo venit, vt iam non simus hospites & aduenæ, sed ciues Sanctorum, & domestici Dei. Intelligamus & perpendamus nos esse peregrinos. Vidimus humilitatem Saluatoris; iam eius contemplemur maiestatem. Pastores, inquit, erant in regione eadem, vigilantes & custodientes vigilias noctis, &c. Saluator in mundum natus, voluit agnosci, qui dignatus est pro omnibus nasci. Sol ille iustitiæ celari minime potuit. Natiuitas primum pastoribus innotuit, vt illis tamquam simplicibus & puris fides maior adhiberetur, qui nec noua fingere, nec audita scirent immutare. Dominus simplices piscatores voluit habere præcones sui Euangelij. Confiteor (inquit ipse) tibi Pater Domine, &c. Fuit Abel pastor, Abraham, Isaac, Iacob, Moyses, Dauid. Non est paruipendenda pastorũ attestatio, qui cùm vigilarent, cæleste nuncium & hymntum audire meruerunt. Hic cælestis nuncius, infantis gloriam cum magna humilitate coniungit. Nominat mundi Salvatore, & tamen iacet in præsepio. Eodem consilio illud Propheetæ nobis Euangelistæ proponunt: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam; ne trepidaremus accedere. Hic nouus rex omnes ad se aduocat, & alis suis, tamquam gallina pullos suos, fouere & protegere gestit. Videmus apud mundi Principes, cũ Rex aliquis insignis nascitur, nuncij protinus ad diuersa loca, ad eos potissimum destinantur, ad quos nouæ prolis beneficium pertinet. Si ergo huius noui Principis natiuitas abiectis hominibus nunciatur;

Esa. 52

Christus for-
ma mona-
chorum.Hominum
conditio qua
fit.Peregrini
sumus.

Matt. 11.

Pastorum
dignitas.Zach. 9.
Matt. 21.Natiuitas
Christi ad
quos perti-
neat.

apparet utique ad hos potissimum natiuitatis eius gratiam pertinere. Quod si ita est, habent igitur diuites atque potentes seculi, vnde merito erubescere atque trepidare debeat. Nulla causa, nisi illa, cuius ipse facit mentionē: Ita Pater, inquit, quia sic fuit placitum ante te. Penarum leuitas aues in sublimē tollit: ita diuitiarum gloria, nobilitatis splendor, & potentiae amplitudo, homines ita nonnunquam efferunt, vt suae imbecillitatis oblitī, ferantur in altum; vt minus mirum videri debeat, si deserat eos gratia in quibus domicilium sibi fixerit superbia. Hæc doctrina quotidianis exemplis facillē potest confirmari. Diuiti illi adolefcenti in Euangelio videmus quid acciderit: qui cū à Domino audisset, rebus omnibus esse renunciandum ei qui ad Euangelicæ vitæ perfectionem adspiraret; tristis hoc Domini consilium excepit, eo quod multa haberet quæ relinqueret. Patet diuitibus & nobilibus via ad salutem: humiliter illi, vt paruuli fiant: sint humiles in oculis suis, vt magni & illustres ante Deum habeantur: considerent humanæ naturæ fragilitatem. Hunc animura habuit ille Rex, cū diceret: Ego autem mendicus sum & pauper. Ita Dominus respexit Regem Achab humiliatum placidis oculis: & simili pietate Euangelicæ gratiæ participem diuitem faciet. Ad diuites hæc. *Et subito facta est cum Angelo multitudo militiæ cælestis exercitus.* Quis est iste tam paruus, tam magnus, tam humilis, tam sublimis, vt iacēs quidem in præsepio, Angelicis vocibus celebretur in cælo? Quid abiectius quàm in stabulo nasci, & reclinari in præsepio? quæ duo non hominum sunt loca, sed inmentorū. Vide quid in hac natiuitate contigerit. Quando enim ab origine mundi, in hominis alicuius natalitio, Angelorum voces & cantus inter homines auditi sunt? Videmus in paruulo duplicem naturā. In altera dignitas maiestatis; in altera verò dignatio bonitatis manifestè patefacta est. Vtrumque autem insinuasse videtur Esaias: Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis. Quod enim paruulum natum memorat, humilitatem indicat humanitatis: quod verò datum filium ait, sublimitatem ostendit maiestatis. Nobis natus, non Angelis. Ecce Deus se tibi donat, & quid nō cum illo donaret? Omnia omnino nobis cum illo sunt donata. Numquid (inquit quidam vir pius) enarrari potest, quæ & quanta sunt data nobis, cū iste filius datus est nobis: Cū ergo tam multa & miranda dona in hoc vno dono contineantur; nihil mirū, si nō vnus, aut alter Angelus, sed multitudo militiæ cælestis, è cælis in hūc nostrum orbem delapsa, Dei gloriam prædicat, dicens: *Gloria in altissimis*

*Mat. 22.
Simile.*

Matth. 19.

*Diuites vt
salui fiant.*

*Christus dicit
hæc natu-
rā habuit.*

Esa. 9

*Christus no-
bi omnia
contulit.*

altissimis Deo. Quid vobis ò beati Spiritus cū hoc sacro puerperio? Nōne infans hic posteris Abrahæ promissus est? Noster est hic paruulus, noster est: vt pote qui naturæ nostræ confors effectus, totus ad salutem nostram destinatus est. Pro nostra ergo, Auditores, Angeli gaudent salute. Fraterna quippe charitate in censi, pro suis, bona nostra ducunt. Quo exemplo videre licet, quantum ab hac germana charitate abhorreant, qui alienis bonis vruntur ac torquentur: quod sanè à Christiana charitate quàm sit alienum, facillē videmus. Angeli illi cælestes gaudent, gaudent de nostro bono: quid nos pro tanto beneficio, qui ab eo nobilitati sumus, qui à tenebrarum potestate erepti; quid inquam nos faciemus? Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsep Domini sui, & Christiani dedignantur assidua meditatione Dominum suum in præsepio positum inuisere: Angeli pacem imprecantur hominibus, non ingratis & improbis, sed hominibus bonæ voluntatis: pacem nō illam quam mundus dare potest, sed illam quæ exuperat omnē sensum, quam Rex pacificus è cælo secum traxit ad terram. *Inuenietis*, inquit nuncius cælestis, *infantem*, &c. Rex cū venatum pergit, regium deponit amictum, & rusticanum assumit, non ergo definit esse Rex: Ita sanè Redemptor noster ad hoc venit in mundum, vt tanquam verus generis humani medicus vulnera nostra sanaret. Magnus de cælo, inquit Augustinus, venit medicus, quia magnus in mundo iacebat ægrotus. Mundus tribus potissimum morbis laborabat, nempe tumore superbiæ, infirmitate spei, & languore charitatis. Primò tumore superbiæ laborabat, quem morbum è primo parente suxit: huic opponitur in Christo humilitas maxima & stupenda. Quisquis vitam eius ab incunabulis ad crucem vsque fuerit contemplatus, inueniet planè omnia Christi tum dicta tum facta humilitatem, vbique spirare. Hic se planè deiecit, & tu in superbiam erigeris? Nunc videamus qua ratione eodem humilitatis habitu, spei nostræ infirmitatem corroborauerit. Ad hanc igitur infirmitatem corroborandam, quod maius medicamentum, quàm humilis infantis huius apparatus & habitus? Nec enim alius est intrus, alius foris: sed eam ipsam mansuetudinem quam ostendit in specie, retinet in mente. Est sanè ipse placabilis, benignus, blandus, & lenitatis atque mansuetudinis plenissimus; quod alios docuit, ipse semper præstitit. Agnus vocatur, agni mores declarabit: si autem duræ ceruicis esse pertereris, senties leonem ferocissimum. Videmus quemadmodum hoc habuit & imagine innocenti pueri, Saluator spei nostræ infirmitatem curauerit.

*Paruulus
nobis omnia
donauit.*

*Charitati
experire
qui.*

Simile.

*Morbis
mundo qua-
les.*

curauerit. Huic puero omnes Prophetae testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen eius. Hac ergo ratione, Auditores, spei nostrae infirmitatem caelestis medicus roborauit. Nusquam expendamus qua ratione charitatis languorem curauerit. Et quidem hoc morbo grauissimè mundus laborabat, nec facile sanari poterat: quia multa erant quae nostram erga Deum charitatem impedirent. D. Paulus hoc argumentum breui soluit sententia: Tradidit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret. Deus enim me sibi copulauit, & se mihi contulit. Videre hic licet, quam efficax humanitas Christi medicamentum fuerit, ut charitatis languorem ab animis excuteret, nosque amore sui vehementius inflammaret. Vide & expende historiam ubi Helisæus puerum calefaciendo excitauit. Verus noster Helisæus incumbendo super puerum, eum ad vitam reuocauit, quando ei vitalem calorem impartit. Moyses excitare non potuit, sed Deus.

Tit. 2.

4. Reg. 4.

APPENDIX AD SUPERIORA, CVR

Dei filius in tanta ad nos humilitate venire, & in tanta paupertate nasci dignatus fuerit.

PRÆCIPVA abiectionis Christi causa fuit nostrae salutis procuratio & amplificatio. Hac ergo de causa se totum homini dedit, ut se totum illi homo vicissim traderet, sicut se totum tradit uxori vir, ne illa alteri se tradere velit. Quid enim aliud ille veteris vrens, qui infinitam locustarum multitudinem, Aegypti terram deuantantem, imperu suo abripiens, suffocandam proiecit in mare rubrum, nisi ardentissimam Christi charitatem significat, quae illum impulit ut omnium seculorum scelera in se susciperet, & ea in mare rubrum proiiceret, hoc est, pretiosi sanguinis sui vnda perpetua obliuione sepeliret: Ille superbiam nostram vana gaudia, delicias, sua humilitate contundit. Hac ratione quoque Christus homines carnales ad spiritualem ac caelestem vitam exemplo suo traducere volebat. In hoc enim praecipue Euangelicae doctrinae perfectio posita est, per quam fideles, terreni hominis verustate deposita, nouum induunt, qui secundum Deum creatus est, & in terris positi, caelitem vitam & mores imitantur. Perditi autem homines tanquam bruta animantia ita viuunt, quasi corpus tantum, non etiam mentem haberent. Sic enim illos affecit, imò infecit primus ille homo de terra terrenus, ut nihil ex se, nisi terrena sapere, & solum

Exod. 10.

Zelus Christi in nos.

Homo carnalis quid sapiat.

captare possit. Ad hoc ergo Saluator ex caelo venit in mundum, ut ad caelestem vitam secum homines subleuaret. In paupertate summa, humilitate, atque asperitate natus est, ut suo nos exemplo à terrenis abstractos, ad caelestia atque diuina traderet. Recedens è mundo, patientiam, ingrediens, paupertatem commendauit. Haec sunt duae lectiones quas nobis tacendo legit. Iam qui in sceleribus & carnali vita persequuntur, nequaquam Aduentus & Redemptionis Christi participes esse possunt. Ob id Christus natus, ut carnalem vitam, & carnis vitia è mundo eliminaret, & spiritualem institueret. Christus, quod suum erat, plenissimè praestitit; nos quod nostrum est, praestare studemus: si ille lapsus manum porrigit, nos quoque manum ad illum erigamus: si ille dormientes è somno excitat, nos voluptatis & inertiae cubile deseramus. Christus Saluator, qui in mundum propter nostram salutem natus est, donet nobis gratiam, ut haec praestare possimus. Amen.

Salutis nostrae argumenta qualia.

IN FESTO SANCTI STEPHANI

PROTOMARTYRIS, CONCIO, QUAE tum Euangelium eius diei explanat, tum vitam Sancti huius proponit, à F. Petro Merfseo addita.

DICEBAT Iesus turbis Iudaeorum & Principibus Sacerdotum, &c. Matt. 23. Luc. 13.

IDEAMVS qua causa dicit: *Ecce mitto ad vos Prophetas: Superius quidem dixerat, Vae vobis Scribae & Pharisei hypocritae, qui edificatis, &c.* Volebant se iustificare coram hominibus, qui secundum visum operum iudicant, & non coram Deo, qui corda cognoscit: quod est hypocritarum. Ideo dixit Iesus turbis Iudaeorum, & principibus Sacerdotum: *Ecce ego mitto ad vos Prophetas. Vos, inquit, estis peiores parentibus vestris: illi Prophetas occiderunt; vos autem ipsum Dominum Prophetarum. Vos estis filij homicidarum: vos tales estis, ut faciatis quod fecerunt patres vestri. Nam apud Deum, qui hominem occidere disponit, antequam occidat, quasi homicida habetur. Facti sunt omnes sanctorum sanguinis rei filij improbi. Ecce ego mitto ad vos Prophetas. Obserua iuxta Apostolum, varia esse dona discipulorum Christi: alios Prophetas, qui ventura praedicant: alios sapientes, qui nouerunt quando debeant sermonem proferre:*

Hypocritis dannatus.

Chrys. Hom. 40. Oper. imp. Ephes. 4. Hier. lib. 4. in Math. c. 23.

alios

alios Scribas in lege doctissimos, ex quibus lapidatus est Stephanus, Paulus occisus, crucifixus Petrus, flagellati in Actibus Apost. discipuli, & persecuti eos sunt de ciuitate in ciuitatem, expellentes de Iudæa, vt ad gentium populum transmigrarent. Sequitur; *Et Sapientes.* Sapientiam autem non huius seculi, &c. 1. Cor. 2. *Et ex illis occiditis.* Mirabile planè est, quòd cum ipsa etiam natura nos inuiter ad diligendos proximos nostros, nihilominus tamen reperiantur nonnulli vsque adeò crudeles & tyranni, vt delectentur interfectione & internecone hominum. Natura vult vt nos mutuò diligamus, præsertim fidei & religionis consortes: sumus enim vnus corporis membra, cælestis regni concius, parium sacramentorum participes. Cupis vt tibi impendantur humanitatis beneficia, eadem tu rependere stude; alioquin tu inhumanus eris, ingratiutinis reus, & diuinæ legis transgressor. Quæcunque vultis vt faciant vobis homines, &c. Brutorum omnium, piscium, quadrupedum, volucrum, serpentium atque reptilium natura est, vt speciem suam quisque amet, simul gradientur, pascantur, vnà cubent copulenturque. Vnde, oro, in humana specie odia, iurgia, lites, dissentiones, furta, homicidia, & cætera exorta sunt crudelitatis opera? Ex suggestione diaboli. Vitii enim quisquis deditus, vt conditoris leges contemnit, ita naturalium bonorū dissipator existit. Legis quippe diuinæ custodia decus est, naturalium donorum additamentum, charitatis speculum, Angelorum lætitia. Cuncta naturæ opera sub omnipotentis Dei lege concordant. Da quempiam in omnibus obtemperantem legi, & nullum in eo reperies contradictionis scandalum. Quod enim homini aduersatur in homine, de peccati radice prodit: tolle peccatum, & naturæ gratiā recognosces. Ex sola cælestium præceptorum obedientia, nefandissimus hostis agnoscit, quem que suam euadere posse tyrannidem. *Et ex illis occiditis.* Si veterem repetamus historiam, & Absalon, & multi alienigenæ Principes sanctum Davidem persecuti sunt: sed nemo potuit de eo triumphare. Sic etiam demones te persequi, quantum possunt, conantur, dum hæc & alia promittunt. Cura tu, vt tales tentationes à te propellas, vt possis, tanquam alter David, de hostibus triumphare. Vide D. Ambr. in Psal. 112. Serm. 21. super illa verba: Principes persecuti sunt me gratis, &c. *Et persequemini.* Quando homo in bona agit fortuna, nullam patitur persecutionem: sed fortuna aduersa, facile animum dimittit, & eius exploratur patientia. Hoc videre est in Iob: amissis omnibus, probatus est. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū

Dei.

Crudeles
qui habent
diabolum.

Matth. 7.

Bella vnde.

Diabolus
suis præsi-
det.

Ambrosius.
2. Reg. 28.

Triumphare
de hostibus
non potest
vultus.

Job.

Dei. Multæ perfectiones, multæ probationes; multa certamina, multæ coronæ. Omnes qui piè volunt viuere in Christo Iesu, &c. Omnes dixit: quis enim exceptus esset, cum ipse Dominus perfectionum tentamenta tolerauerit? Vitia nos perfectuntur: quæ omnia fugere debemus. Sunt multi mali spiritus, auaritiæ, fornicationis, superbix. Isti sunt persecutores graues, qui sine gladij terrore mentem hominis frequenter illudunt, qui illecebris magis quàm terroribus animos expugnant fidelium. Hi tibi hostes cauendi: hi grauiores tyranni, per quos Adam captus est. Multi in perfectione coronati, occulta hæc perfectione ceciderunt. Vides quem habeas hostem intra te, id est, prauas cupiditates. Ipse Apóstolus fluctuat, hæret, astringitur, captiuari se asserit in lege peccati, & mortis corpore debellari, nec potuisse euadere, nisi fuisset Domini Iesu liberatus gratia.

Vt veniat super vos omnis sanguis iustus, &c. Quare si qui dice-
rent, cur nam grauiora omnibus patientur? Respondendum est,
quia iniquiora fœdioraque quàm cæteri omnes perpetrarunt;
& nihil eos à sceleribus potuit reuocare. An non audisti Lamech
dicens: Vindicatum est ex Lamech septuagies septies,
hoc est, pluribus ego quàm Cain supplicis dignus sum? Atqui
fratrem ipse non interfecit. Sed quia nec exemplo quidem com-
motus, prudentior factus est, punitur. Id ipsum est quod alibi
Deus ait: Reddens peccata parentum in filios, in tertiam &
quartam generationem: non quoniam alieni peccati quis-
quam supplicia luat, sed quoniam, qui multos propter peccata
sua vexatos esse non ignorat, neque idcirco factus est melior,
sed eadem committens, non curat, illorum quoque penas ius-
tè sustinebit. *Amen dico vobis, venient hæc omnia super, &c.* In cap-
tū vestrum hæc omnia ceccantur, & aperta faciam vltio-
nem. Nam qui multos peccantes videt, nec illorum opprobriis
modestior factus est, sed eadem, atque peiora machina-
tur; par est, vt maiora quàm illi luat supplicia. Vide Chryf. 73.
Homil. in Matt. *Vt veniat super vos omnis sanguis iustus, &c.* Luent
penam omnium homicidiorum, non quorumcunque, sed ius-
torum. Et significatur per hæc enormitas grauissima criminis
Iudæorum. Et verè sic fuit; quia patres scruerunt in homines,
isti in Christum, Deum & hominem. *A sanguine Abel iusti.* Hi
duo inducuntur tanquam extremi inter iustos occisos, quos
sacra scriptura veteris testamenti nominat: vel ideò hi soli in-
ducuntur, quia in his tantum scriptura petitionem vindictæ
explicat. In Abel quidem, Ecce sanguis fratris tui Abel, clamat
ad me

2. Tim. 3.

Persecutio-
nes quæ.

2. Cor. 7.

Genf. 4.

Exod. 10.

Genes. 4. ad me de terra. In Zacharia autem: Videat Dominus, & requiratur. De his duabus vindictis agit, quum & omnium iustorum intelligi vult vindictam. Zacharias iussu regis Ioas, lapidibus inter templum & altare occisus est. In atrio templi erat altare holocaustorum, ita quod inter templum & altare holocaustorum erat spatium quoddam, in quo erat lauatorium. Abel fuit pastor ouium, ac in agro necatus; Zacharias verò sacerdos in atrio templi: vtriusque gradus martyres, & laicos, & officio altaris mancipatos, sub eorum voluit intimare vocabulis. Iustus quidem & amicos suos permittit Deus ab ipsis impiis hominibus vexari & affligi, ad maiorem nominis sui gloriam, & iustorum meritum. Omnes iusti passi sunt tribulationes, summa laborarunt molestia aduersus mundi difficultates. Nos ergo iustorum patientiam imitemur, cum huiusmodi nobis contingunt labores & certamina. Primus homicida fuit Cain: iam qui illum imitantur, maiori digni sunt poena, quia sciunt peccatum illud esse grauissimum. *Hierusalem, Hierusalem, quae occidis Prophetas, &c.* Ob insignem amorem conduplicat. Subiicit scelera eius: *quae occidis Prophetas.* Non laxa & aedificia ciuitatis, sed habitantes in ea vocat. Sic in alio loco legitur, quod videtur eam, fluevit. Sic apud Esaiam alloquitur naues: *Vlulate, inquit, naues maris, hoc est, qui in nauibus per mare cursum conficiis.* O Hierusalem, o Iudaei Hierosolymae habitatores, qui caedem diuinis Vatribus infertis. Solent, qui dolore premuntur, verba quibus calamitatem suam ostendunt, saepenumero repetere. Conduplicat autem nomen exaggerando conditionem ciuitatis, tor dignitatibus, gratis & beneficiis donatae. *Quae occidis Prophetas.* Occidis, inquit; perseueras occidere, lapidare, & variis moribus interimere. *Quoties volui, monendo, visitado, praecipiendo per Prophetas, imo per me ipsum, vt desisteres: nihil effectum est.* In eo autem quod dicit, *Quoties volui congregare filios tuos; omnes retro Prophetas a se missos esse testatur.* Gallinae quoque similitudinem congregantis sub alas pullos suos adducit. Tales imagines crebro apud Prophetas inueniuntur. Sicut Aquila, inquit Moyses, protegit nidum suum, &c. Aues feruenti amore pullos suos diligunt. Voluit Deus Iudaeos saluos fieri; at illi noluerunt, semper obstreperi fuerunt. Voluntati Dei nemo potest resistere. Omnia quaecunque voluit, fecit in terra & in caelo. Gallina praecipuum affectum inter alia animantia in filios suos habet, ita vt eorum infirmitate affecta, & ipsa infirmetur; ipsa quoque alis suis filios protegens, contra miluum pugnat. Sic & Saluator noster

Christus,

Christus, per carnis susceptionem infirmatus est quodammodo propter nos ille resistit Diabolo ne nos rapiat. Recte gallinae naturam siue similitudinem Iesus in se susceperat & ostendit. Hic ab itinere fatigatus, & laboribus molestatus propter pullos suos, sedit. Gallina est mater, etiam si non videas siue audias pullos, ita illa infirmatur, vt matrem intelligas. Non debemus tamen nos semper pueri esse siue paruuli, sed malitia infantes esse debemus.

Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta, dico, &c. Relinquetur domus vestra deserta a meo patrocinio. Non solum corpus, sed etiam anima peccantium deserta relinquitur. Desertam Iudaeorum domum, id est, templam illud augustissimum desertum est. Deus non mutatur, ipse est veritas ipsa; at nos sumus qui mutamur, & vento instabiliores sumus. O ciuitas ingrata, infelix, quam Deus merito relinquit, per gratiae ac protectionis suae protractionem, subtractionemque. Vestrum, o Iudaei, Messiam tam diu expectatum interfecistis. Dereliquit vos Dominus merito, quia vos eum dereliquistis. Magna est domus ignominia vbi ea deserta est: ita ingens ignominia vbi recessit Spiritus sanctus ab homine. Olim multas haec ciuitas Hierusalem calamitates perpeffa fuerat; at nulla atrocior ea quam Domino ab ipsa recedente passa est. Venerunt Romani, & eam spoliauerunt, ac penitus destruxerunt; quod ipsi antea timuisse visi sunt, cum dicerent: Ne forte veniant Romani, &c. Hoc etiam in loco futurum aduentus secundi diem significat, indicans eos qui vehementer increduli sunt, tunc adoraturus eum, & nihil illis proficere. Quare dum tempus habemus, operemur bonum, recte viuamus nunc. Sera poenitentia nos decipiet. Postquam nauis submersa est, & postquam aegrotus obiit, nihil prodest gubernator, nec medicus: sic & nos, antequam res ad exitum veniat, vigilemus, ne naufragium patiamur. Nos solemus seruos quos charos habemus, diligenter curare, vt reualeant: quare non magis animam nostram, qua nihil charius habere possumus? Quod si hanc negligimus curam, cum hinc discec serimus, nihil nobis ad satisfaciendum relinquitur. At quae nostra socordia? Nos plerique maioris facimus nostros seruos quam nosmetipsos. Anima enim nostra laborante, non curamus. Praecepta salutis contemnimus, consilia spiritualium medicorum negligimus: illi non exigunt a nobis pecuniam pro suis consiliis quae nobis exhibent: quarunt salutem nostram: nolunt vti deliciis: certe te modestiorem & ditiozem faciunt. Qui ditati volunt, incidunt in tentationem diaboli. Talia tibi possunt ad-

Gallina affectus in pullos suos.

Iudaei derelicti.

Ioan. 11.

Simile.

Poenitentia sera.

1. Tim. 6.

hibere remedia. Vide Hom. 75. in Matth. Chrylost. *Benedictus qui venit in nomine Domini.* Hoc versiculo vsi sunt & paruuli, quando Dominus ingressus est Hierusalem, qui sumptus est ex Psalmo 117.

*Simile.
Pij gallinae
eius compa-
rentur.*

Pij Christiani comparantur gallinae: hæc enim multos labores sustinet in vita vt educet suos pullos, & plerunque non moritur morte naturali, sed interficitur: ita omnes pij hic calamitatis conficiuntur: oportet vt & sibi & mundo moriantur: inde exaltentur. Reprobi contra, non gallinae comparantur, sed accipitri, & aliis id genus auiibus rapacissimis, quæ quidem quam diu viuunt; gestari solent manibus dominorum suorum; at verò postquam mortuæ sunt, in sterquilinum proiciuntur, sepultura asini sepeliuntur. Vide quid auaro diuiti contigit.

*Hier. 22.
Euc. 16.*

SENTENTIAE IN EVANGELIUM.

IVDAEI se reos fecerunt suis sceleribus, non solum suorum malorum, sed etiam illius sanguinis qui ab initio mundi effusus est; eorum peccatum maximum est: sic hie etiam euenit, qui Christum peccauerunt: semel omnia donata sunt, quæ prioribus sanctis per partes donata fuerunt. Sanguis iustorum clamat vindictam in cælum. O Hierusalem recogita quæ à Deo accepit. Non fecit taliter Dominus omni nationi. Ala Domini, est diuina protectio. Sub umbra alarum tuarum protege me. Christus gallinae affectum verè habuit, qui se exinaniuit propter nos. Iudæi adeò indurati ac obcæcati fuerunt, vt Christum videre minimè potuerint. Nobis adest Christus, nos colligit sub alas. Væ pullis nõ recurrentibus sub alas gallinae huius, cum nunquam non desuper volitet miluus, imò leo, quærens quem deuoret. Timeamus ne domus nostra deserta à Deo relinquatur. Quid grauius, quam à Deo derelinqui? Ne proicias me à facie tua, &c. clamemus. Psal. 50.

Psal. 50.

*Miluus non
quærit.*

VITA BEATI STEPHANI PROTOMARTYRIS, EX ACTIBVS APOSTOLORUM, & aliis grauibvs auctoribus collecta.

PROPTER prædicationem Apostolorum, & miracula innumera quæ operabantur, crescebat quotidie Christianorum numerus. Orta est autem dissensio quadam inter Græcos & Hebræos. Nam Græcorum viduæ in quotidiano ministerio despiciantur:

*Viduæ de-
spiciantur.*

bantur: quare vt omnis dissensio tolleretur, septem viros boni testimonij constituerunt; ne ipsi Apostoli propter huiusmodi parua negotia à prædicatione impedirentur, & oratione. Inter hos autem septem viros, primus vocatus est & caput omnium Stephanus, vir plenus Spiritu sancto. Vnde colligit Augustinus magnam fuisse sanctitatem & castitatem beati Stephani, cum deputaretur & destinaretur propter negotia tractanda inter mulieres. Erat plenus gratia & fortitudine, qui faciebat signa in plebe & prodigia multa. Tum etiam ostendebat se constantissimum & admirabilem in prædicando Christo & eius Euangelio, in plebe & apud ipsos Iudæos, persuadendo eis, quòd relinquerent iam legem Moyse, quòd parum eis profutura erat, & complecterentur Euangelium. Hac de re frequenter & seruenter cum ipsis disputabat. Omnes autem eius aduersarij non poterant resistere Spiritui & sapientiæ ipsius Stephani. Cum autem se ab ipso deuictos viderent; ex nimia malitia ac inuidiâ testes quosdam falsos subornarunt, qui dicerent se ex eo audisse verba blasphemiarum contra Deum, & contra eius templum atque legem. Hæc accusationem falsam intenderunt in eum. Princeps autem Sacerdotum ei non æquè fauens, interrogauit si hæc ita se haberent. Hic Apostolicus vir longam coram ipsis, velut Angelus, fecit orationem. Satis, inquit, ostenditis quorum sitis filij, imitantes parentum vestrorum crudelitatem. viri dura ceruice & incircunciso corde, qui semper Spiritui sancto resististis. Ipsi parentes vestri Prophetas sibi à Deo missos interfecerunt, vos verò ipsum Prophetarum Dominum, videlicet vnigenitum Filium Dei, crudelissimè crucifixistis. Hæc audientes dissecabantur Iudæi cordibus suis, & stridentibus in eum. Intuens autem in cælum Stephanus, vidit gloriam Dei, & Iesum stantem à dextris virutis Dei, & ait: Ecce video cælos apertos, & Iesum stantem à dextris virutis Dei. Iudæi furore pleni, irruerunt in eum vnanimiter, eduentes quæ eum extra ciuitatem, crudelissimè lapidauerunt. Lapidantium vestes seruabat Saulus, qui vehementer mortem Stephani sitiebat. Videns autem Stephanus sibi mortem imminentem, magna voce dixit: Domine, Iesu accipe spiritum meum. Hanc autem orationem stans pro se habuit; at verò vt charitatem suam erga proximos suos manifestaret, flexis genibus orauit pro his qui eum lapidabant, dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum, quia nesciunt quid faciunt. Nec tamen hæc tam pia oratio & charitate inflammata, potuit adhuc adamantina corda & obdurata emollire; sed potiùs vno impetu

*Stephani
castitas ma-
gna.*

Act. 7.

*Stephani
constantia.*

*Paulus mor-
ti Stephani
consensit.*

lapidibus virum sanctum obruerunt: aliis quidem lapidibus cum non attingentibus, aliis verò grauiter vulnerantibus, & sanctissimum eius caput commaculantibus, ita vt sanguis copiosè ex eius sacratissimo corpore efflueret. Atque hoc modo sanctus Protomartyr Stephanus gloriosum Deo reddidit spiritum. Eius autem corpus fuit honorificè sepultum per viros timentes Dominum, non sine multis lachrymis. De hoc autem sancto Stephano mirabilia multa recensent qui particulares tractatus de eo conscripserunt: inter quos fuit B. Augustinus, Gregor. Nyssenus, Fulgentius, Petrus Chrysologus, Eusebius Emisenus, Nicetas, & multi alij graues auctores. Hic sua oratione Saulum conuertit, qui factus est vas electionis, & Paulus appellatus, vt scribit Augustinus. Compleuit suum martyrium anno Domini 34. Tiberio imperante. Eius reliquiæ inuentæ sunt circa annum Domini 400. die verò 26. Decemb. Corpus anno 560. translatum Romam. Patronus Ecclesiæ Catholicæ.

**IN FESTO B. IOANNIS APOSTOLI
ET EVANGELISTÆ CONCIO, QUÆ LE-
ctionem Euāgelicam explanat: inde de singulari
Christi erga Ioannem amore; ac deinde de com-
muni Dei in genus humanum charitate agitur.**

T H E M A. *Vidit illum discipulum quem diligebat Iesus, sequentem, qui & recubuit in cœna supra pectus eius. Ioan. vltimo.*

VM multa ac penè innumeræ causæ sint, quæ nos, Auditores, ad conditoris nostri amorem & obedientiam prouocare, & quodammodo cogere videantur; illa nos vel maximè vrget, quæ ex immensa Dei benignitate, & plus quàm materna erga suos cura & indulgentia colligitur. Dum enim pij homines vel vitas sancto- rum Patrum legunt, vel piorum hominum, familiariumque Dei amicorum secreta cognoscunt, animaduertuntque qualem Pater ille cælestis suorum curam & prouidentiam gerat, (qui facit misericordiam in millia his qui diligunt illum) hæc cum animo & cogitatione diligenter pertractant, in huius tantæ charitatis amorem mirabiliter rapiuntur, & se totos eius obsequio addicere cupiunt: quem non minus pium & beneuolum experturi

*Dei in nos
benignitas
et caritas.*

experturi sunt, si eum ardenti studio & tota mente coluerint. Ad hos namque illa Domini promissio pertinet: Ad vbera portabimini, & super genua blandientur vobis. Quomodo si mater cui blandiatur, ita ego consolabor vos. Possem equidem plurima huius rei exempla referre, possem in medium Moysem producere, qui facie ad faciem, vt amicum amicum Dominum alloquebatur. Possem Apostolum Petrum commemorare, cuius vel sola corporis vmbra salutem ægris omnibus cōferebat. Possem coapostolum eius Paulum, qui raptus in Paradisum audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui. His tamen omnibus omissis, vnum Ioannem Euangelistam in medium proferam, quem admirandis Saluator amoris priuilegiis clarum & insignem reddidit. Si enim Reges sola vocis appellatione ex Equitibus Comites & Duces faciunt: quid faciet illa cælestis Regis atque omnium Domini vox, qui vocat ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt, cum sacræ Virgini matris, Ioanni verò filij nomen indidit? Qua dignitate quid gloriosius? Nihil enim præter cælestem Patrem Christus, neque in cælo neque in terra, matre sua charius habuit: quam tamen discipulo in matrem assignans, ex discipulo fratrem fecit. Iam intelligere possunt pietatis studiosi, quàm beneficem Dominum colant & venerentur: improbi contra lugeant, quòd vitio suo illis Dei beneficiis se priuent ac defraudent. Cæleste numen implorandum.

A V E M A R I A.

PETRVS & Ioannes in Euangelica historia frequenter coniunguntur: sic videmus & hinc fieri. Cum Dñs Ecclesiæ suæ, quæ vna est, pastorem vnum præficere voluisset, Petrum inter alios Apostolos potissimum delegit, cui hoc munus delegaret. Cur autem Ioanni hoc non commiserit, quem mira charitate diligebat, ille nouit qui solus spirituum ponderator est. D. Hieron. tamen hanc causam affert: quòd inuidiæ occasio quædam cæteris discipulis oblata fuisset, si & adolescentem, & familiariter sibi dilectum cæteris Dominus præfocisset. Quamuis enim nullus ferè in discipulorum corda, Spiritu sancto plena, liuor irreperere potuisset: auctorem tamen pacis & charitatis hoc facere non decebat. Hoc enim nos exemplo Dominus omnem offendiculi ansam vitare docet. Quamuis & Ioannem in omnibus donis atque priuilegiis, quæ Petro & cæteris Apostolis tributa fuerant, nulla re fuisse inferiorem, imò in multis superiorem & ornatiorem legimus. Fuit Apostolus à Christo & Euangelista cælestis. Fuit & cum duobus illis in monte. Fuit & in horto

Esa. 66.

Exod. 33.

Actor. 5.

2. Cor. 12.

Simile.

*Ioanni quid
collatum.*

*Petro Eccle-
sia commis-
sa est.*

Mat. 17.

cum Christo. Missus est cum altero ad parandum Pascha. Tum multis aliis laudibus & peculiari gloria ita ipse solus floruit, vt focium, aut parem habuerit neminem. Vnus enim fuit, qui virgo à Domino electus, virginitatem perpetuò conseruauit. Vnus qui cæteris in passione Domini fugientibus, & eundem vel abnegantibus vel deserentibus, nunquam ferè destituit, neque frangi aliquo timore potuit, quo minus illum omnium itinerum atque laborum indiuiduus comes ad crucem vsque sequeretur, & iuxta illam astaret, eo præsertim tempore quo omnes eius noti atque amici à longè stabant. Huic Dominus matrem in cruce pendens commendauit. Vnus qui supra pectus Domini recubuit. Vnus postremò, cuius mors, & tumulus maximè mirabilis existit: corpus siquidem eius nusquàm in terris apparet, sed (vt multi Sanctorum Patrum piè testificantur) cum corpore simul & anima in beatas illas immortalitatis oras assumptus est: quod nulli Apostolorum contigisse legimus: corpora enim apud nos in terris manent, cum animæ sempiternis gaudiis in cælis perfruantur. Iam ad Petrù, cuius antea fecimus mentionem, reuertamur. Operæpretiù erit videre, quibus verbis officium Præsulatus Dominus Petro demandauerit. Petrus, inquit, *diligis me plus his?* Cui Petrus: *Tu scis, Domine, quia amo te.* Cui Dominus: *Pasce,* inquit, *agnos meos.* Cum verò Dominus idem & secundo & tertio interrogaret, Petrus tam multiplici interrogatione perturbatus, respondit: *Domine, tu omnia nosti: tu scis quia amo te.* Cui rursum Dominus, *Pasce,* inquit, *oues meas.* Quæ quidem verba non leuiter æstimanda. Vbi primo illud obseruandum, Dominum non simpliciter interrogasse: Simon Ioannis diligis me? sed per comparationem, *Diligis me plus his?* Quibus verbis apertissime docuit, non modò dignù, sed cæteris etiam digniorem esse debere, qui ad pastorale munus delegatur: & ita digniorem, vt (sicut Gregor. ait) comparatione eius, cæteri homines in gregum numero computari debeant. Tantum enim sanctitate atque prudentia præire cæteros debet, quantum vita pastoris vitam pecudum, rationis expertem, antecellit. Illud etiam hic notandum est, quòd quamuis Dominus per comparationem interroget; Petrus tamen simpliciter, non comparatiuè respondit: *Tu scis Domine, quia amo te.* Periculo enim suo doctus, quàm esset temerarium se aliis præferre, didicerat. Ob temeritatem suam ante passionem Domini fœdissimè corruerat. Quia verò electis (Deo ita stante) omnia cooperantur in bonum, etiam ipsa peccata; vt D. Augustin. ait; ideo cautior & humilior post ruinam Petrus assurgens,

Ioannis constantia.

Ioan. 19.

Ioanni filicitas.

Petro præsulatus donatus est.

Gregor.

Pastor quantum esse debet.

Rom. 8. Auersum in Medit.

assurgens, non audeat modò se aliis præferre, nec se (quàm hoc modo interrogaretur) plus cæteris Dominù diligere, confiteri: nouerat infirmitatem suam. Ideo quæ non tam suo sensu, quàm Domini iudicio fretus: *Tu,* inquit, *scis Domine, quia amo te.* Hæret modò ac dubitat, num verè Dominum diligit, quamuis se diligere credat. Præterita enim ruina huius tantæ humilitatis, timoris & diffidentia illi occasio existit. Cuius exemplo, Auditores, ex ipsis peccatis quæ patrauimus, harum virtutum materiam arripere debemus: vt ea nobis & humilitatis & timoris & maioris sollicitudinis occasionem præbeant; ne velimus iterum gustare quod gustatum attulit mortem, quòd quæ lachrymarù & amaritudinis nobis poculum propinauit. Commendat Dominus Petro fideles, quos non subditos, sed agnos appellauit. Mansuetudo, quæ agni nomine significatur, in Christianis moribus debet elucere. Inter hos agnos ille cælestis agnus libentissimè commoratur, eosquæ in pascuis vberibus pascit ac dirigit. Cum hos agnos Dominus Petro commendasset, quoniam boni pastoris est pro ouibus animam ponere, hanc quoque gloriam eidem conferens, denunciauit fore, vt sicut ipse in officij dignitate, ita esset in passionis gloria securus. Imitatus est eum officio, imitatus exitu, atque ita particeps factus est in tribulatione simul & regno. Satis quidem constat, inter omnia Dei munera primum esse à Deo diligi: ab eo enim diligi, est eius dilectione dignum fieri. Quatuor autem (vt cætera omittam) præcipuis signis vim amoris, quo amicum prosequimur, declaramus: si videlicet in illum beneficia conferimus; si familiaritatis illi signa exhibemus; si secretorum participem facimus; si postremo res pretiosas, nobis quæ valde charas, illius fidei committimus. Hæc omnia in Ioanne Dominus constituit. Fuit ipse Apostolus, Propheta, Euangelista, Martyr, Confessor, Doctor, Pontifex & Virgo. Talis amicus fuit apud Deum Patriarcha Abraham, qui Dei secretorum fuit particeps. At Ioanni quæ non arcana detexit? quid non cum illo tantam amicissimo communicauit? Illi sui ipsius, illi domus atque familiar, illi denique cælestis regni secreta aperuit. Meritò inter sacros Euangelistas Aquilæ comparatur; quæ oculis non conuenientibus splendidissimum iustitiæ Solem, adeoque beatissimæ Trinitatis mysterium contemplata est. Paulus in Paradisum raptus, nihil nos aliud docuit, quàm se audisse arcana verba, quæ non licet homini loqui; at Ioanni & videre & scribere atque aliis prædicare datum est. Cæteri Apostoli per vniuersum orbem dispersi sunt; at Ioannes diutius in Iudæa per-

Agni qui cælestis sim.

Dilectio Dei optimis donum.

Ioannis privilegium.

Genes. 18.

Ioannes Aquila comparatur.

manfit, non aliam ob causam, quàm vt preciosum illud depositum sibi commissum, id est, Christi matrem, attentius seruet, & demandatum sibi filij munus & officium plenius exequeretur. Hanc sanctissimã Virginem cum magnus ille Dionysius vbi primùm vidit, quandam diuinitatis imaginem se in ea contemplatum fuisse confiteretur. O felicem Ioannem, qui post Christum Dominum talem meruit habere magistrum! Quid ab ea non didicit: quid non impetrauit? His argumentis, Auditores, non solùm, qualem se Christus erga Ioannem gesserit, sed qualis etiã in bonos omnes existat, intelligigetis. Quãuis enim hæc propria atque peculiaria sint Ioannis priuilegia; diuina tamen bonitas innumera alia in thesauris suis recondita dona habet, quibus pios in hac etiã vita ornare, ditare, & honestare solet. Rectè exclamare possunt: Quàm bonus Israël Deus iis qui recto sunt corde. Huius felicitatis causa est sola diuina voluntas. Omnis enim nostra fortitudo atque felicitas ex diuinæ voluntatis beneplacito pendet. Eorum tamen superbia valde est detestanda, qui sceleribus inquinari, animo effe-
Ioan. 19.
Dionysius Christi matrem vidit,
Psal. 72.
Felicitas nostra unde pendat.
Matth. 16.
Peteri infirmitas.
Act. 19.

tempora; mortales omnes amplecterentur, qui tam studiosè in aliorum mores, genus, vitam, opes, dicta, facta & consilia inquirunt; cum tamen seipso profus ignorent, & intra seipso tanquam in aliena regione peregrinentur. Longè tamen aliter nos gerere debere, quidam Sanctorũ Patrum admonet, dicens: Vt te semper inspicias, ab omnibus aliis oculis auerte. Merito ergo Dominus ab hac cura Petrum soluit, cum ait: *Sic volo eum manere donec veniam, quid ad te?* His autem verbis innuitur quod postea declarauit euentus: nempe Ioãnem, post aliorum Apostolorum gloriosos agones, diutiùs in hac vita mansurum, nec crucis supplicio, aut alio martyrij genere è vita migraturum. Fuit Ioannes ereptus è dolio feruentis olei, tanquam *lampas* aliqua splendidissima, quæ in Ecclesia nouella lucere debebat. Hanc lucernã Dominus extinguere noluit. Sicut enim in exordio nascentis mundi eadem diuina Sapiëntia primos illos homines quàm diutissimè viuere voluit, vt numerosam sobolè procrearent, quæ per omnia terrarum sola diffunderetur: sic etiam initio nascentis Ecclesiæ necesse erat, vnum aliquem ex Apostolis Christi, & eũ præcipuè, qui ei in primis charus, maximeque familiaris fuisset, diu superstitem permanere, vt eius auctoritate, consilio, & institutione Ecclesia stabiliretur. Quum igitur Dominus hanc de Ioanne sententiam protulisset, discipuli de Ioannis vita & morte inter se tractare cœperunt. *Exiit enim sermo iste inter fratres, quod discipulus ille non moritur. Et non dixit Iesus, Non moritur.* Ex his verbis magna inter Doctores de Ioannis exitu quæstio oborta est. Ex historiis nanque Eccles. illud constat, quod sexagesimo octauo post passionem Domini anno, suæ verò ætatis nonagesimo nono, constructũ sibi apud Ephesum sepulchrum, viuens subierit. Tunc splendor tumulo circumfusus, loci hominisque aspectum circumstantibus admittit: quo postmodum remittente, inane apparuit conditorium: nec ipse post id temporis amplius in terris est visus. Quidam (vt Metaphrastes sentit) cum Helia & Enoch illum adhuc viuere & adseruari credunt: vt tres isti viri triplicis legis in extremo tempore testes sint. Sed verisimilius illi credunt, sanctissimam illam animam cum corpore ipso in cælum fuisse translata; vt sicut de sacratissima Virgine (quia corpus eius in terris non inuenitur) cum anima in cælum assumptum creditur; idem etiam de Ioanne adoptionis filio credendũ sit. Hoc exemplo & Virgines puritatem suam, velut pretiosissimum thesaurum tueantur, & carnales homines impuritatem suam perpetuis lamentis defleant. Petrus vitam martyrii definitus non

Homines auri sumus.

Simile. Pariter prius quare longam.

Vita B. Ioannis Euangelista.

Virginum studium.

temerè de Ioanne quaerit, cum ait: *Hic autem quid? Cui Dominus: Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te? tu me sequere.* Hoc est, si ego illum in hac vita superstitem, & passionis expertem permanere volo, quid hoc ad te? quid gloriam tuam minuit, si eiusdem gloriae comitem non habeas? Tu me sequere. Noli aliena curiosius percurtari, meis insistas vestigiis, & eodem quo ego crucis supplicio ascensum in caelum tibi parabis. Quibus Domini verbis discipuli intellexerunt, Ioannem nequaquam moriturum. Quorum mentem Ioannes ipse corrigit, dicens: *Et non dixit illi Iesus, Non moritur.* Hæc de Evangelicâ lectione: nunc ad proposita thematis verba redeamus. *Vidit illum discipulum quem diligebat Iesus, sequentem, &c.* De singulari Christi in Ioannem dilectione diximus: consequens est, vt de dilectione eius in nos differamus. Quid enim nobis emolumentum afferret, si Ioannem Domino charissimum fuisse intelligamus, nisi ipsi etiam ab eodem diligamur? Hæc enim votorum omnium summa est, ab eo diligi, qui supra omnia est. Huius autem rei cognitio mirum in modum nostrum erga illum amorem excitat & incendit. Sicut enim ignis nulla re magis quam alio igne accenditur: ita amor nulla re vehementius quam alterius amore excitatur. Hoc item spem nostram mirè alit atque confirmat. Ad cuius enim praesidium tutius confugiam, quam ad eius à quo me vehementer diligi existimo: cum amicorum omnia sint communia, nemoque simul & amare & deserere soleat? Quid autem (quocunque me fortuna verset atque deuoluat) molestiæ quidpiam afferre queat, cum omnipotentem Deum amatorem, defensorem, & vitæ custodem habeam? Hæc Dei dilectio sola hominem felicem efficit: sine qua miser esset, etiam si omnium aliorum bonorum compos esset. Ioannes cæteris omissis se dilectum à Christo discipulum nuncupauit: ex hoc enim fonte omnia alia laudum insignia, & multa item manarunt. *Qua* in re illud obiter adnotandum est, quanta sit mortiferi peccati grauitas (quod tamè adeo facillè homines admittunt,) quandoquidem per illud à Dei gratia & amicitia homo decedit, & hostis eius efficitur. Quod quidem satis erat, vt prius homo omnia mundi supplicia perpeti, quàm in huiusmodi crimen incidere velleret. Quod sollicitè animaduertere debent, quicumque aut peierant, aut alterius seu famam, seu fortunas lacerant, aut odio fratrem prosequuntur, aut vindictam expetunt, aut alienam vxorem concupiscunt. Hæc enim omnia mortifera crimina sunt, per quæ à diuina gratia & amicitia cadunt. Amor ubi adest, ibi debet esse mutus. Est enim amor animorum vnio, &

veluti

veluti glutinum, quo animi ita inuicem copulantur, vt amans amatum, tanquam seipsum, non tanquam alium diligit. Vnde illud necessariò sequitur, vt quæ quisque sibi bona velit, eadem dilecto velit; quandoquidem vnus cum illo per amorem effectus est. Christus magno amore Ioannem prosequabatur; non dubium quin idem Ioannes in suo pectore sentiebat. Quantum autem eum dilexerit, solus ille scit, qui spirituum ponderator est. Quid aliud Euangelium eius (quod vim eius latentem prodit) quid insignis illa inter septem canonicas epistolas, nisi dilectionem & dilectionis opera sonant? Quoties verò is in Euangelio hanc eandem sententiam ex persona Domini repetit? Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Itaque sanctus hic Euangelista, qui tantum in charitatis studio profecerat, ex tota Evangelicæ historiæ serie, ea potissimum sibi scribenda desumpsit, quæ ad animos hominum charitate inflammandos maxime pertinabant. Vnusquisque enim ea potissimum tractat, ea versat ac voluit, ea semper in ore habet, quibus magnopere delectatur. Ioannes noster, cum senio confectus, à discipulis ad Ecclesiam portaretur, vt fideles salutaribus præceptis imbueret, hanc identidem sententiam inculcabat: Filioli, diligamus inuicem. Cumque ab eo quaeretur, cur eadem toties verba repeteret; dignam (vt D. Hieron. ait) Apostolica auctoritate sententiam protulit: *Quia, inquit, præceptum Domini est; & si solum fiat, sufficit.* Pauca de charitatis fructibus & affectibus in mediū afferamus. Non vulgaris familiaritatis & dilectionis indicium est, in sinu alterius recumbere. Ioannes recubuit supra pectus Iesu. Nemo hoc audeat, nisi qui admodum familiari amicitia alteri coniunctus est. Recumbere idè esse videtur quod alicui rei inniti, quale illud est: In te omnis domus inclinata recumbit. Illa anima super dilectum suum innititur, quæ humana cuncta præsidia inania esse intelligens, sibi que ipsi diffidens, vni Deo fidit, vni illi innititur, in illo curam suam omnem proicit, qui nullius spem fallere potest. Deinde in sinu Iesu recumbens, est in illo obdormiscere, illius amplexibus frui, & per eum in pace illa, quæ exsuperat omnem sensum, gaudere. Sol plus mundum quam omnia simul astra illuminat: ita vnus ille Iesus longè plenius atque feliciter mentem hominis quam creata omnia reficit & implet: quæ quidem refectio, spiritualis animæ quies & somnus est; mundi negotia irrequietis & turbidis huius seculi motibus, mentem postquam sollicitam, anxiamve suspendere solent. Qui enim Domino fidunt, sicut mons Sion, stabiles &

immori

Simile.

Dilectio
Dei summa
felicitas.Peccata le-
uitatis vi-
tanda.
...Ab eo quid.

Ioan. 15.

Ioanni 15-
gna vox.Recumbere
quid sit.
Cant. 2.Iesu sinu
qualis.
Simile.

Psal. 124.

Psal. 4. immoti permanēt, vt cum Propheta dicant: In pace in idipsum dormiam & requiescam. Quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me. Ille semper recumbit in sinu Iesu, qui semper in sinu suo gestat Iesum, qui illius semper amore æstuat. Hæc virtus multos habet fontes, à quibus scaturire solet. Sed præcipuè oratio, diuinarumque rerum contemplatio, familiaris cum Deo consuetudo, charitatem incendere & augere solent: quum homo innumera Dei beneficia animo voluit. Ex hac autem dilectione, firma quædam fiducia nascitur, qua homo fidenter in eo audet recumbere, quem ardentè amat. Spere in te qui nouerunt nomen tuum: qui experti sunt quàm suauis sit Dominus. Cor itaque ab omnibus terrenis curis, cogitationibus, volupratibus auocandum est, & quatenus fieri possit, torum ad cælestia transferendum, quò ad hanc mundo incognitam felicitatem perueniamus. Sunt autem duo officia, quibus ad fastigium charitatis peruenitur: carnalium affectuum mortificatio, qua homo à se ipso, hoc est, ab amore sui recedat: & orationis studia, quibus ad Deum accedat. Det Dominus vt his gradibus in sinu Iesu requiescamus. Amen.

Charitatem quid auget.

Psal. 9.

IN FESTO SANCTI IOANNIS
APOSTOLI ET EVANGELISTÆ CON-
CIO, in Euangelium eius dici, & de eius vita adie-
cta per F. Petrum Merisseum.

DIXIT Iesus Petro, sequere me. Et conuersus Petrus vidit illum discipulum, &c.

VANTVM ad martyrium patiendo dixit illi vt sequeretur se. Sequutus est Petrus Christum patiendo crucem; sequuti sunt & multi alij. Gloria magna est sequi Dominum. *Quem diligebat Iesus.* Diligebat quidem Iesus Ioannem, non tamen aliis exclusis; nam dixit: Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos. Verum Ioannem dilexit speciali amore præ cæteris, propter tria: propter intellectus eius perspicacitatem; sicut magister solet discipulum diligere qui est perspicacis ingenij. 2. Ob munditiæ puritatem, nam virgo fuit. 3. Commendatur Ioannes etiam ex priuilegio specialis fiducia, quam habebat de Christo, ita vt confidentius Dominum interrogaret: Domine quis est qui tradet te? Fuerat quidem Petrus lapsus; at postea resurrexit, & maiorem consecutus est

*Exit. 23.
Ioan. 13.
Christus Ioannem cur dilexit.*

gra

gratiam. *Dixit itaque Iesus Petro: sequere me.* sequere corporali incesu & spirituali. *Conuersus Petrus vidit illum discipulum.* Conuertit se Petrus, vidit & illum discipulum quem præcipuè diligebat Iesus sequentem. Hic licet ei nõ esset dictum, tamen sequebatur. Petrus vehementer amabat Ioannem; cum à Dño sibi præcipi audiret, optabat & Ioannem eius sequelæ participem. *Qui recubuit in cæna super pectus eius.* Hoc contigit in cæna illa nouissima, quã & Ioannes, qui præsens fuit, diligenter describit. Recubuit supra pectus Iesu; in quo pectore sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi: supra quod pectus recubuit, què maiori cæteris sapientiæ & scientiæ singulari munere donat: in quo figurabatur, quanta arcana diuinitatis præ cæteris esset scripturus. *Hunc ergo cum vidisset Petrus, dixit Iesu: Domine hic autem quid? Cum magna Christus Petro communicasset, orbis terrarum curam mandasset, martyrium prædixisset, & maiorem erga eum dilectionem testatus esset: cum vellet Petrus Ioannem socium & collegam, inquit, Hic autem quid? Nunquid eandem viam aggredietur? Habet Petrus curam Ioannis. Habeant Prælati curam suarum ouium. Boni Prælati est omnibus prodesse consiliis, exemplis, atque in cunctis operibus suis sine crimine agere. Est & boni Prælati humiliter de beneficiis sibi collatis sentire, non insolescere, se Deo seruitorem profiteri. Admoneat igitur Pastor, mulceat, feriat, dirigat Domini gregem, vt sciat se redditurum rationem cõmuni iudici de sua villicatione. Si ille non desinit monere, licet parum adiuuet, ipse liber erit apud iudicem: sicut manifestatur per Prophetam. Vt autem illi qui suas negligit oues ex ignauia. Vide Laurent. Iustinian. lib. de instit. & regimine Prælat. c. 5. Idem alibi quoque ait: Omne Pastoris officium sit, vt oues suas dirigat, vt Domino suo seruiant in sinceritate mentis, in cordis humilitate, in amore virtutum, in aduersorũ tolerantia & perseuerantia boni. D. Basil. in illum locum, Psal. 28. Afferte Dño filios arietum; inquit: Sicut aries animal imperium retinet ac Princeps, hic ouibus præit, viam monstrat ad pascua, ad aquæ amœnæ refocillationem, rursus ad stabulum. Tales Prælati esse debent, vt præeant gregem Domini, qui creditas oues dirigant fideliter, vt proferant bonos fructus. *Domine hic autem quid?* Dominus vult vt quisque suæ vocationis habeat rationem, nec curiosus indaget de aliis: vt ea curent quæ spectant ad eos, reliqua missa faciant. Quod Domini consilium vtiqum mortales omnes amplecterentur, qui ita in aliorum mores, vitam, dicta atque facta inquirunt, cum tamen se ipsos ignoret, & intra se ipsos*

Petrus ouis.

Petrus Ioannem amabat.

Ioan. 13.

Prælati quid curare debent.

Argue, obsecra, increpa, &c. ad Tim.

Ezech. 34. Laurent. Justinian.

Basil. Virtus ingenium.

Arietes qui imitari debent.

seipfos tanquam in aliena regione peregrinentur. *Dicit ei Iesus Sic eum volo manere donec veniam.* Est sermo nihil definiens, nisi quòd non pertinebat ad Petrum, si Iesus vellet manere Ioannem vsque ad suum aduentum. In exordio mundi homines diutissimè vivebant, vt numerosam sobolem procrearent, vt tertiam replerent: non incongruum fuit in exordio Ecclesiæ aliquem extare tanquam lampadem, quæ alios certos de omnibus faceret. Hic Ioannes ex feruentis olei dolio diuina gratia ereptus est: sic huius auctoritate, cõsilio & institutione Ecclesia stabilita est. Nullus enim ex Apostolis tam diu vixit, sicut hic Ioannes. Anno enim post Passionem Domini 68. ætatis suæ 99. apud Ephesum (mortuus Apostolis omnibus,) desit. Opulentum homines pecunias ad vsuram expendit, nolunt eam esse otiosam: ita Dominus quos donis suis cumulauit, non vult esse otiosos, sed variis versat laboribus, vt fortitudinis & patientiæ meritis, gratiarum suarum talenta cumulent. *Quid ad te?* Discimus ne curiosi inuestigemus, quæ supra nos sunt. Nos plerumque quæ ante oculos sunt ignoramus; iam quæ supra nos, quomodo scire poterimus? *Sic eum volo manere.* His verbis innixi nonnulli dixerunt D. Ioannem Euangelistam non esse mortuum, sicut de Moyse nonnulli asseruerunt, ob id quòd eius sepulchrum non inueniatur. *Quid ad te?* Ecce redargutio curiositatis: curiositas est inuestigatio superflua rerum ad nos non pertinentium. In pluribus operibus eius ne fueris curiosus, inquit Sapiens; sed quæ præcepit tibi Deus, hæc cogita semper. *Tu me sequere,* quia hoc ad te pertinet. Inter studiosum & curiosum D. Augustin. assignat differentiam. nam vterque agitur magna cupiditate noscendi: curiosus requirit quæ nihil ad se pertinent: studiosus autem contra, quæ ad sese attinent, requirit maximè.

Exit ergo sermo inter fratres, quia discipulus, &c. D. Thom. in Ioan. c. 21. lectione 5. hæc tractat. Scimus omnibus hominibus statutum semel moriendum. Hic autem Ioannes aut translatus est ad Paradisum, vbi agit cum Enoch & Helia, vt aliquando moriatur; aut mortuus, & resurrexit in corpore; nam corpus eius nusquam inuenitur, & sic beatus manet cum Christo, vt ipse perhibet Apoc. vltimo dicens; *Qui testimonium perhibet istorum, etiam venio cito.* Vide Thom. in 4. Sentent. dist. 43. art. 3. quæst. 1. Veniet Christus in fine mundi, sed interim in morte cuiuslibet venit, & de hoc aduentu hic loquitur.

Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet. Ioannes ob virtutes suas, & paratum animam ad patiendum, à Christo præcipue dilectus

dilectus est. Non enim vanis affectibus, vt homines mundi, Dominus mouebatur, sed rerum pondere ac virtute discipulorum dilectionem impartiebatur. Non fuisse à veritate dilectus prædicator veritatis, nisi longè à falsitate fuisset remorvus. *Scimus, inquit, quia verum.* Ioannes ex persona totius Ecclesiæ loquitur: *Scimus,* quod procul dubio Spiritu sancto agente dixit, vt non ipse solus, sed vniuersa Ecclesia certitudinem profiteatur certi testimonij. *Et scimus quia verum est testimonium eius.* Os quòd mentitur, occidit animam. Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Resipiscant ab hac nefaria consuetudine, desinant loqui falsa omnes inanes Christiani. Vide Laurent. Iustinian. in lib. de vita solitaria, cap. 4. *Scimus quia verum est.* Qui diabolo dat locum, nunquam definit esse mendax, neque post mortem quidem. Mali in hoc seculo decipiunt homines quantum possunt; at post mortem mala eorum permanet voluntas. Ideo nõ dicit illis, *Discedite à me qui operati estis iniquitatem,* sed, *qui operamini.* Quia iniqui, nec post mortem desinant esse iniqui: quia etsi peccare non possunt, tamen peccandi propositum tenent. Chrysoft. Homil. 9. Oper. Imp. Nos debemus veritatem amplecti, & maximopere diligere. Hac enim Deus plurimum delectatur.

VITA B. IOANNIS APOSTOLI ET EVANGELISTÆ.

EMO sanctus parum ab Angelo distat. Ioannes ex pago vili & parentibus tenuibus fuit natus; & tamen eò profecit vitæ probitate, vt Angelis possit comparari. Fuit abiectissimæ artis, id est, piscator vnà cum Patre. Vocatus est ab hoc officio, Matt. 4. qui relicto patre & scapha, cælestè sequutus est magistrum. Hic cælestè in monte audiuit vocem, ac in cœna recubuit supra pectus Domini, & quis esset proditor, cognouit. Christus iniquissimè condemnatur à Iudæis, & tamen adest Ioannes, introducit Petrum, & cum matre cruci, vnde eam sibi commendatam suscipit, astat. Ab hoc igitur tempore virgo hic mente & corpore matrem ac virginem sibi vendicat, ac postea Spiritu sancto abundanter repletus est. Hic relicta Palæstina, in Asiam profectus est, & ea quæ eum concernebant docendo ac dispensando, Ioniam occupauit, inde Ephesum aggressus est. Hic Christum prædicauit, ac plurimos ad ipsum conuertit. Inde templum

*Homines
sine uiue-
bant diu.*

*Ioannes di-
xit: non vi-
uit.*

Simile.

Eccles. 3.

*Curiosus &
studiosus.*

*Ad mortuam
conuulsus.*

Apoc. vlt.

*Sapient. 1.
Psalm. 5.*

*Ioannes ex-
iit patrie
& artis.*

templum Amazonum, quod idolis erat consecratum, sua prece subuertit. Cùm hic omnia optimè insituit, Satanas per Domitianum ei aduersari cœpit. Hic beatum Ioannem, qui robur vniuersorum erat, tollere ac suppressere conatur; eum in exilium ex Asia in Europam ad insulam Pathmos misit. Conatus est Apostolus omnes insulæ incolas ad fidem Christi perducere, quod & feliciter fecit. Dionysius epistolam ad eum in hunc modum scripsit: Quid admirandum, si Christus verum loquatur: & iniqui discipulos è ciuitatibus expellant, ipsi sibi condigna distribuentes & interitum, à sanctis se segregantes ac separantes? Sub Traiano reuocatur: quod insulam, quos ad Christum conuertit, ægerimè tulerunt. Non aliter enim eum habebant ac patrem. Hinc lamenta multa, hinc lachrymæ ac luctus. Cur, inquit, nos deseris pater? Cùm Apostolus diuinam esse cerneret voluntatem, relicto illis Prochoro viro bono & pio, ab iis Ephesum nauigauit. Ephesij illum humanissimè ac cupidissimè susceperunt. Hic Apostolus se fidelem exhibuit Euangelistam, & feras quæ irrepserant in suum ouile post discessum, arceat. Hic adolescentem quem latronum principem offendit, denuò conuertit.

De Virginitate ac castitate sancti Ioannis Euangelistæ, vide D. Augustin. in lib. quæst. ex viroque mixtim, quæst. 127. Tomo 4. Cæteri quidem Euangelistæ videntur quodammodo circa ipsam volare terram: at verò beatus Ioannes Apostolus veluti Aquila in cælum volat, atque in tonitruum illud erumpit, dicens: In principio erat verbum, &c.

De excellentia beatis. Ioannis supra cæteros Euangelistas, vide August. lib. 2. de consensu Euang. cap. 6. Tomo 4.

Quare diligenter ut Ioannes tantopere à Christo, vide D. Cyrillum lib. 12. in Ioannem, cap. 67.

Magna quidem amoris sui indicia ostendit Dominus noster Iesus Christus erga beatissimum Ioannem, cùm recumberet in cœna supra pectus eius, & matrem ei commendaret. Aug.

Benedictione discipulis data discessit Ioannes, tam extraneus à dolore mortis, quam à corruptione carnis inuenitur alienus. Hieron. in quodam Prol. Bibliorum.

Simile.

Sicut qui natandi artem accuratè non callent, non audent in periculoso ac difficili gurgite natare; at verò qui artis natatoricæ peritissimus est, non dubitat etiam in tali natare loco: sic cæteri Euangelistæ videntur quodammodo refugisse ab alto pelago diuinitatis Christi; at Ioannes diuina adiutus gratia, nõ dubitauit à sublimi illo exordio narratione suã incipere, dicēs:

In

In principio erat verbum: cùm ramen cæteri quodammodo cum Isaia dixisse videantur: Generationem eius quis enarrabit?

Cùm non auderent cæteri discipuli à Domino postulare quicquam de ipso proditore, innuit Ioani Simon Petrus, & dixit ei, Quis esset de quo diceret, vt peteret à Dño. Tunc Ioannes petere ausus est, dicens: Quis est qui tradet te? Quantum igitur flagitare debemus eius auxilium, quem sibimet interuentorem ipsi Apostoli petierunt? Quantum apud iustum iudicem pro peccatoribus poterit, qui & pro ipsis caelestis curiæ Senatibus interuenit? Et qui aduocatus est summis, quàm humiliter implorandus est à minimis? Vide Petrum Damianum in festo S. Ioannis Euangelistæ.

IN FESTO SANCTORVM INNO-
CENTIVM MARTYRVM, CONCIO IN
Euagelium eius festiuitatis, per F. Petrum Merf-
seum addita.

ANGELVS Domini apparuit in somnis Ioseph, &c.
Matth. 2.

ALVANTVR Magi redeuntes per aliam viam; at puer Iesus fugere cogitur, vt possit saluari. Hic se veram naturam nostram assumptisse demonstrat. Nos quoque docemur, quòd ab initiis ipsis vitæ ad tentationes debeamus præparari. Christus enim statim vt ortus est, statim tyrannus contra eum furit. Vide vt tribulationes æquo feras animo. Tribulationes sunt comites virtutum. Consoletur te exemplum Christi. Beatissima Maria, quæ nunquam domum suam fuerat egressa, iam ærumnosum iter iubetur conficere, propter partum illum mirabilem.

Accipe puerum & matrem eius. Hic iam non dicit, coniugem tuam, sed matrem eius. Causam fugæ addit: Quia Herodes querit puerum ad perdendum eum. Hæc audiens Ioseph non est scandalizatus, qui audierat ab Angelo paulò antè, quia ipse saluaret populum suum, & quasi nunc seipsum non posset saluare de periculis, dicens: Si potes, quid nobis opus transmigracione? Contraria omnino sunt facta promissis. Sed horum nihil profluxus opponit. Vir erat Ioseph fidelis.

Ioseph. vii.
pina.

F

Esto, inquit, ibi usque dum dicam tibi. Ioseph promptè obediuit & credidit, omnes profusus tribulationes cum gaudio sustinendo. At misericors Deus, quædam iucunda etiam rebus mœstis permiscuit, quod certè in rebus omnibus fecit, ac sanctis suis.

Fuge in Ægyptum. Fuit olim hæc regio admodum rebellis & idololatra; at iam est facta admiranda mutatio. Tempore necessitatis fugere licet. Olim percussit Ægyptum magnis plagis, iam sanare vult. Dominus nõ irascitur in finem. Herodes dum illudere vult, illusus est: deuotionem promittebat puero, dicens; vt & ego veniens adorem eum. Herodis ira accensa est: sicut, qui ignem extinguere vult, si a dard sue infundat oleum, eo magis accendit.

Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph. Angelus ille Gabriel, qui venerat ad Mariam, ille apparet: hic & pastotibus apparuit. *Surge & accipe puerum:* non tuum puerum, sed illum cui Pater cælestis testimonium perhibuit: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui. Hunc dicit puerum accipere, per quem Reges regnant, & potentes discernunt iustitiam: per quem Sapientes magnificantur, & Principes possident terram. Hunc puerum accipe, & matrem eius. Non tu hæc puero pater, sed hæc sola virgo huic puero mater. Ante generationem coniugem eam appellauit Ioseph: post generationem matrem eam dicit pueri. Et quare ante generationem coniugem dixit? Propterea vt diabolo occultaret vtrumque vel impijs Iudæis. Post completa sacramenta non erat necesse vt coniunx diceretur. *Fuge in Ægyptum,* vt inde fugiant Dæmones, mali illi hospites, vt sancti Angeli illuc veniant. Videmus quòd Dominus semper sit persecutionem passus ab impijs. Fugit Dominus de loco in locum, fugit lapidantes; at passionis tempore nõ fugit. Fugit qui aliorum est refugium & virtus. Si vos, inquit, persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. De fuga Domini in Ægyptum, deque ruina idolorum ad eius ingressum, vide Vincentium Belluacens. spec. Histor. lib. 6. cap. 94. & 95. *Fuge in Ægyptum.* Durum est peregrinari inter cognatos & familiares. Sapit quid sit sua domus, qui sentit alienam.

Futurum est enim. Fraudes non latent Deum.

Qui consurgens accepit puerum. Non dicit quòd acceperit puerum suum, quia erat tantum nutritius.

Tunc Herodes vidès quomòdò illusus esset à Magis. Herodes alios voluit illudere, qui ipse derisus est. Delusa est eius animi peruersitas à sancta Iustitia, sicut scriptum est: Dominus dissipat consilia gentium, reprobat autem cogitationes populorum, & reprobat

consilia principum, &c. Destructum est consilium Herodis, vt multorum perficeretur salus, & is qui ex virgine natus est, totum redimeret mundum. Beati Magi per somnium admoniti, Herode relicto, ad propria per aliam viam venerunt. Herodes valde iratus, quem auctor omnium scelerum Diabolus possederat. Fuit Herodes. Ita Regis vt rugitus leonis. Misit ergo furiosus hic Herodes, qui Deum non timuit, qui maiestatem diuinam offendere non curauit, misit, & innocentes ac lactentes pueros interficere iussit. *Quare occidit?* Propterea vt post Magorum illusionem, sicut putabat, puerum inter istorum neces deperderet. Sic & antea iniquus fecerat Pharaon, qui & ipsos vniuersos paruulos in flumine necari mandauit. Moysem enim quærebat occidere, propter quem infantes occidi iussit. Talis & impius ille Saul, qui propter innocentem David omnes Sacerdotes, senes & iuuenes, interfecit. Sic & Achab ille inreligiosus Heliam quæreus occidere, & non inueniens, innumeros occidit, sicut refert Abd. as. Sic & ille in Actis Herodes, cum Petrus euassisset custodes, & multos innoxios interemit. Misit impios, crudelitatis suæ socios, & ministros feritatis suæ. Irrumpentes in ciuitatem Bethlehem crudelissimi hostes, paruulos in manibus parentum hærentes percutiunt. In omnibus penè domibus occisi paruuli volubantur in sanguine. Hostis alius vulnera inferendo, ipse suam vulnerauit animam: inferendo mortem temporalem, se æternam damnauit morte.

Hic tyrannus non potuit coërcere suum deprauatum animum; fuit contra naturam. Hic satis celere ob tale facinus pœnam recepit, tantoque congruentia sceleri supplicia persequit. Vide de eius interitu Iosephum lib. 17. Antiq. cap. 8. 9. & 10. Sicut fera bestia, habens naturalem asperitatem, si ab aliquo fuerit vulnerata, naturalem crudelitatem eius conduplicat iræ doloris, & quasi cæca furore iam non aspicit vulnerantem, sed quicumque ante oculos eius occurrerit, siue homo, siue alterum animal, quasi auctorem vulneris sui dilaniat: Sic & Herodes delusus à Magis, iram suam super paruulos infundebat. Sicut si vir zelat vxorem suam, siue vxor virum, omnem auditionem rumpem credit de illo. Misit Herodes, & interfecit omnes paruulos, vt vnum inueniret in omnibus. Sed nec vnum inuenit in omnibus, & omnibus vitam æternam præstitit propter vnum. Sic & Salomon cum propter peccatum audisset à Prophetis, Hieroboam regem futurum, posuit persequi illum, putans posse eum perdere quem Deus defendit: quia zelus sapere nescit,

Herodes deluditur.

Matth. 3. Puer per quem Reges regnât quasi.

Fugit Dominus.

Matth. 10.

Psal. 33.

Proverb. 19.

Herodes & Pharaon tyranii. Exod. 2. 1. Reg. 18.

3. Reg. 27. Act. 12.

Innocentes pueros occiduntur.

Simile.

Furore quid interierit.

3. Reg. 11. Curyf. Hom. 4. Oper. imp.

Ira incom-
moda.

& ira nõ potest habere consilium. Ille qui cum causa iusta non irascitur, peccat. Per iram Spiritus sancti splendor excutitur, qui super humilem & quietum requiescere dicitur. Prudentes viri non aliter iracundum hominem quàm viperam aliquam aut feram vinculis solutam depingunt ac deuitant. Quocirca maxime iracundiam frenare debemus, & à verbis iracundis abstinere. Ira; non aliter quàm illi qui sese vnà cum ipsis aëdibus incendunt; ita tumultu, fumo, & caligine cuncta intus replet, vt nec videre possis, nec audire eos qui cupiunt subuenire. In homine placido omnia sunt tranquilla & placida, sicut in lucido fonte: in homine verò iracundo omnia concitata, rabida & turbulentis motibus irrequieta, sicut in furenti pelago. Alexander ira & furore percitus & victus, Clitum inter amicos charissimum interfecit. Ira vehemens ignis est, omnia consumit, quippe quæ corpus corrumpit, animã coinquinat, tristitiam adfert, turpis visu est. Quòd si iratus seipsum intueri posset, nullã alterius indigeret admonitione: nihil enim iracundo turpius. Ebrietas quædam ira, vel potius ebrietas grauior, & dæmone miserabilior. Quemadmodum assidua tussi quassatur & concutitur corpus atque exulceratur: ita crebra ira animam exulcerat.

Iracundus
homo vitã
dne est.

Simile.

Macrob. lib.
2. Saturn.

Mittens occidit omnes pueros. Refert Macrobius, quòd cum adisset Augustus, inter pueros quos in Syria Herodes Rex Iudæorum intra bimatum iussit interfici, filium quoque eius occisum, dixerit: Melius est Herodis porcum esse quàm filium. Quatuordecim millia innocentium interfecta esse ab Herode, in Liturgia Æthiopum, & in Calendario Græcorum legitur. Hæc Genebrardus in Chronicis.

In omnibus finibus eius. Non est contentus vastatione Bethlehem; sed adiacentia loca vastauit: nec vllam misericordiam ætatis habuit à filio vnus noctis, vsque ad filium duorum annorum, quin omnes occideret.

Hier. 31.

Tunc adimpletum est quod dictum est per Hieremiam Prophetam dicentem: Vox in Roma, &c. Deus hæc potuit prohibere; sed quia præsciuit & prædixit per Prophetam, permisit. Nihil fit Deo ignorante, qui etiam capillos capitis nostri numeratos habet. Quod in nostris quoque tentationibus cogitare, & satis hanc idoneam consolationem accipere poterimus.

Math. 10.

Rachel plorans filios suos.

Rama ci-
uitas Saul.

Rama ciuitas erat Saul: Saul autem de tribu Benjamin: Benjamin verò filius erat Rachel, cuius monumentum erat iuxta Bethlehem, vbi hæc agebantur mala. Quoniam ergo in Bethlehem

Bethlehem interficiebantur paruuli, vbi erat monumentum Rachel; ideo Rachel introducitur plorans. Rama interpretatur Excelsum. Air: Vox in excelsis audita est: quoniã de morte innocentium mittebatur ad cælum, ideo audiebatur in excelsis. Sic Sapiens ait: Vox pauperis penetrat nubes, & non discedit donec audiat. Sic & pauper quando violentiam patitur à potente, non audet vociferare, non potest resistere: lachrymæ tamen ac oppressio iniqua auditur in excelsis. Clamor iustus licet suppressus, auditur in excelsis. Quod ait, Ploratus, fletum paruulorum ostendit. Quod autem dicit, Vlutatus, matrum lamentum significat. Erat sanè videre maiorem dolorem in matribus, quàm in paruulis morientibus. In paruulis mors eorum beata, finem faciebat doloris: in matribus autem, paruulorum memoria semper reparatio caræ doloris.

Ecl. 35.

Clamor pau-
perum au-
ditur.

Quòd Maria fuerit desponsata, vt vir nati pueri curam susciperet. Deus curam habet de electis. Christus duas regiones, omnis nequitie officinas, id est, Babylonem & Ægyptum suscepit. Herodis impietas profuit Ægypto: obstinatio Iudæorum, populo Gentili. Deus multis modis tentare solet piorum fidem. Vita Christianorum perpetua quædam crux est. Mundus in maligno positus est. Humana potentia baculus arundineus.

1. Ioan. 5.

Herodes crudelitatis dignam pœnam suscepit: nam tres filios suos ex insania interfecit. Paruuli innocentes non senserunt pœnam ob infantiam: Herodes dolorem viscerum suorum non sensit propter insaniam. Quot membra habebat, tot doloribus torquebatur. Voluit ante mortem suam omnes congregari & concludi Principes, vt cum ipse moreretur, & ij interficerentur; vt sic multi in eius morte dolerent. Rachel noluit consolari de morte filiorum, quòd sciret eos esse consolatos, quòd eos sciret victuros in æternum. Nec erat qui consolaretur parentes fientes, quòd communis esset luctus.

Aber. 12.

Rachel plorans filios suos.

Rachel vxor Iacob diu sterilis, nullos ex his quos genuit amisit. His verbis datur nobis doctrina, quicquid Christiano acciderit aduersi, ex bona Dei voluntate contingere, & ideo ad ipsius vtilitatem. Paulus ait: Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, &c. Quem diligit Deus, castigat. De quodam legitur Eremita: hic cum consueta illi infirmitas non rediret, amarissime flebat, causans se à Deo derelictum. David cum à Semci blasphemaretur. Dimitte, ait, eum, vt maledicat: Dominus enim præcepit

Hebr. 19.

2. Reg. 16.

ei. Omnis malus aut ideo uiuit, vt corrigatur, aut vt per eum bonus exerceatur. Impius homo virga Dei est, quæ & demum emendato puero, in ignem abiicitur. Quid læsit diabolus ipsum Iob? cui non tantum meritum auxit, sed & ipsum Iob clariorem fecit. Quid nocuit Saul Dauidi? Impij pius multum profuit, cum videntur plurimum nocere. Mortui non sunt desendi indifcretè, ne videamur de resurrectione ipsorum dubitare.

Leo. Herodes sua insana sæuitia infantes iussit interfici, qui magna innocentia & sinceritate præditi erant. Sed quos peruersus Rex à mundo exterminat, cælestis Rex Christus in suum hospitium admittit.

Bernardus. Diuino quidem consilio permissum est, vt tot infantes in infantia Christi paterentur, vt videlicet coronas reportarent fulgentissimas; & iam inciperent lactentes Christum in suo sanguine prædicare. Vide D. Bern. in Sermon. de Innocent.

Angustinus. Obæta ætas! necdum loqui potest, & iam pro Christo meretur occidi. Felix planè ortus beatitudini tam propinquus! vix mundi gustauerant miseras, quando iam è mundo pro Christo eximuntur. August. Sermon. 3. de Innocentibus.

Matth. 19. Verè ait Christus: Sinite paruulos venire ad me; talium est enim regnum cælorum.

IN CIRCUNCISIONE DOMINI,

AGITUR DE CIRCUNCISIONE DOMINI Saluatoris; de eius salutifero nomine, & Spirituali circuncisione, quam & nos exercere debemus.

THEMA. *Postquam consummati sunt dies octo, vt circuncideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus.* Lucæ 2.

SANCTAM venerandamque huius diei solennitatem paucis sanctus Euangelista Lucas comprehendit, dicens: *Postquam consummati sunt dies octo, vt circuncideretur puer, vocatum est, &c.* His verbis duo clarissima mytheria complexus est: nam & circuncisionem Domini, & gloriosam eius nominis impositionem breuiter descripsit. Imploremus igitur eius opem Virginis interuentu suppliciter.

A V E M A R I A .

Hebræus 13. Omnia sunt in Dei cæli ditione, attramen voluit peculiarem populum, cuius ipse paternam gereret curam. Hic autem fuit ille

ille populus Istaëliticus, vt verba Moysi indicat: Te elegit Dominus Deus tuus, vt sis ei populus peculiaris. Hunc populum ab vno stipite prodire, & in eo pacem & religionis vnitatem vigere voluit. Hic parens fuit ille Abraham, cum quo fœdus iurit. Habuit & cum aliis, vt Abel, Enoch; at æctius cum nullo quam cum hoc, qui pater omnium gentium dictus est. Fœdus esse voluit circuncisionem, qua qui carebant, alieni habebantur. Ab hoc populo coli, hunc ipse protegere & immortalis vita donare voluit. Vt sciamus naturam huius pacti, scire oportet & testamentum esse & pactum, qualis contractus est inter legitimas personas, inter virum & vxorem. Homo se, ac sua omnia offerre debet in obsequium Dei: Deus autem tanquam vir animæ, seipsum, & gratiæ suæ opes ad eius salutem. Vtrumque autem Deus Abrahæ significauit. Ambula, inquit, coram me, & esto perfectus. Officij sui illum admonuit, cum rursus ait: Noli timere Abraham, ego protector tuus, & merces tua magna nimis: indicauit quid ab eo vicissim Abraham sperare deberet. Hoc pactum sæpius insinuat: Ego ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum. Vtrumque & sponsa in Cant. sibi contigisse gloriatur, cum ait: Dilectus meus mihi & ego illi. Talem se illi Deus præstabit, qualem se anima fidelis exhibet illi. Videmus legem Dei minimè esse onus, aut nos gratis Deo seruire: hinc sanè mutua præstatur opera; nos filij, ille parentis fidelis præstat officium. Hinc est quod ille ait: Scuto circundabit te veritas eius. Hoc etiam illa verba insinuât: Homo sensatus credit legi Dei, & lex illi fidelis. Impossibile est Deum homini deesse, si ipse officio suo non desit. Qualem tu animum erga Deum gestas, talem erga te Deum gerere piè & fideliter poteris existimare. Constat qua potissimum in re & pactu hoc Domini constat: & cur item pactum & testamentum appelletur. Nunc ad circuncisionem, quæ est signaculum huius pacti, veniamus. Agamus itaque primùm de Domini circuncisione; inde & de nostra spirituali. Dominus Iesus circuncisione (quæ peccatoris signum est) non indignuit, vt eo agnosceretur: quod autem innocens plenus sapientia, qui sciebat reprobare malum & eligere bonum, accepit, ob tres potissimum causas fecit.

Prima est (vt Apostolus ait) propter veritatem Dei ad confirmandas promissiones Patrum. Promissus fuerat Patribus eorum semine Redemptor, cum Abraham ac eius posteritati dictum fuit: In semine tuo benedicentur omnes gentes. Ob veritatem debuit circuncidi. Restituuntur pignora, & scriptura cautionis deletur, vbi æs alienum dissolutum est.

Deuter. 7.

Circuncisio insinuat.

Contractus inter Deum & hominè.

Genes. 17.

Leuit. 16.

Cant. 2.

Deo gratis non seruiamus.

Psal. 90.

Ecles. 27.

Christus quare circuncisus.

Rom. 15.

Genes. 22.

Altera causa, quod vix natus Saluatoris officium auspicari feliciter dignatus est: quod sanguinis effusione perficiendum erat. Elegit dura, præsepe, stabulum, acerbum corporis vulnus, exilium. Potuit dicere: Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea; imò ab infantia. Animaduerrant hoc qui conuersionem suam in vltima vitæ spatia differunt, adolescentiam totà iuuenilibus studiis destinantes. Vide ne dicatur tibi: Stulte, hac nocte repetent à te animam tuam: & cum improbo illo seruo damneris. Cessent ista temeraria consilia, expendè quid ille consulat: Nescit homo finem suum. Nos tam perditè & negligenter agimus vitam nostram; cum Saluator ab ipsis cunis incipiat saluis nostræ negotium agere, & scelera nostra, fundendo suum sanguinem, & infantilia membra omnis generis laboribus fatigando expiare.

Tertia causa, quod altissimè nobis exemplū humilitatis præbuerit, quod peccati cauterio insignitus, suscepit imaginem peccatoris. Circuncisus est, baptizatus est: at eo tempore cali aperti sunt super eum. In passione cum sceleratis reputatus est: at eo in cruce pendente, cælum tenebris obducitur, terra tremuit. Eo moriente non defuerunt qui dicerent: Verè hic homo iustus erat. Morbus generis humani à superbia initium sumpsit; medicina eius debuit ab humilitate proficisci. Iam vt de spiritali circuncisione aliquid agamus, sine qua nemo saluari potest restat. Qui Deo corde & animo seruire cupit, & se totum illius obsequio mancipare, vt ratio pacti huius exigit; hoc in primis debet curare, vt illum tota mente & totis viribus diligat. Qui enim cor suum per sinceræ charitatis affectum Deo tradidit, seipsum & omnia sua illi tradidit: cū inter omnia dona & primum & maximū & omnium aliorum donorum origo, amor sit: quem qui dedit, seipsum & omnia dedit. Huius pacti signum est circuncisio. Hæc spiritaliter accepta, cupiditatum omnium & carnalium voluptatum abscissionem designat: quibus sublatis, charitas protinus in anima nostra efflorescit. Quare congruè ait Moses: Circuncidet Dominus cor tuum, & feminis tui, vt diligas Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, vt possis viuere. Omnia illa quæ Dei amorem impediunt, stultitia appellantur. Cordis circuncisio, quæ est abnegatio sui, planè est ad charitatem necessaria. Quo enim quis à terrenis curis & cupiditatibus expeditior est, eo facilius ad cælestium rerum amorem sine vlla remora aut impedimento rapitur. Sic videmus eos, qui concentu & suauitate musices vehementer oblectantur, cum suauiter canentiū voces

magna

magna cū suauitate audiūt, moleste ferre, si quis eos hoc tempore interpellat; si quis aut strepitu, aut colloquio dulcedinem illam intercipiat, quamuis id aliàs gratum esset atque necessarium. Ad hunc ergo modum qui vehementer Dei amore flagrant illiusque suauissima consuetudine fruuntur, omnia quæ huic dilectioni inimica sunt, diligentissime à se ablegant; ne quæ fiat, vt amoris huius delicia negligentiæ suæ impediatur. Quæ de spiritali circuncisione disseruimus, vniuersè dicta sunt: iam vt ad dilectionem in Deum perueniamus, sigillatim, quæ in moribus nostris circuncidare debemus, docebimus. Quatuor ergo potissimum mihi circuncidenda esse videntur. Primum quidem externa bona ita ressecanda sunt, vt intra suam se quisque mensuram contineat. Sic enim se sanctus ille Prophetæ continebat, cum diceret: Domine non est exalratum cor meum, neque elati sunt oculi mei. Sic etiam Apostolus se continebat, cum diceret: Habentes alimenta, & quibus regamur, his contenti simus. Sic sanctus ille Patriarcha precabatur: Si dederit mihi Dominus panem ad vescendum, & vestimenti quo operiar, &c. His duobus simplicissimis rebus necessaria vitæ circumscriptis. Quod si hæc regula vsum vitæ metiamur, bone Deus! quanta in domibus diutumæ & nobilitatis, quæ ressecare oporteat, inueniemus? Pasce fame morientem: si non pauidisti, occidisti. Hæc intemperantiæ genera gladio diuini timoris ressecanda sunt. Iam membra corporis nostri & sensus circuncidenda sunt. Circuncidendi ergo primum oculi sunt, vt ait sanctus Vates: Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Circuncidendæ aures, ne fabulis, ne distractionibus aditum præbeant. Ad quod nos Salomon inducit, cum ait: Sepi aures tuas spinis, & noli audire linguam nequam. Gustatus quoque ipse circuncidendus est, vt simplici victu contentus sit. Circuncidendæ manus, ne aliena diripiant, ne pauperum iniuriis durescant. Sed super omnia lingua circuncidenda est. Est difficile linguam coercere. Orandus semper Deus, vt linguam nostram moderetur. Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labiis meis. Hominis est animam præparare, Domini autem gubernare linguam.

Sequitur cor vt illud circuncidamus. Latet in corde concupiscendi appetitus, qui cupiditatum omnium est origo: à quibus (nisi rationis imperio subigantur) omnes scelerum fauces oriuntur. De corde (ait Dominus) exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, stupra, furta, falsa testimonia, cõuicia, &c. Circuncidatæ præputium cordis vestri, & ceruicem vestram ne

Psal. 87.

*Tarditas no
stra accusa-
tur.*

Luc. 12.

Matt. 24.

Ecl. 9.

Matt. 3.

Luc. 33.

*Circuncisio
spiritalis.*

Deut. 30.

*Stultitia ve
ra qua sit.*

Simila.

*Circuncide-
re quæ de-
beamus.*

Psal. 130.

2. Tim. 6.

Gen. 28.

*Vide dimittit
abusum.*

Psal. 118.

Ecl. 28.

Psal. 140.

*Cor circun-
dendum.*

Matth. 25.

Deut. 10.

induretis amplius. Hęc est spiritualis circuncisio, quā nō modō humanæ carnis, sed etiam ipsarum quoque recentium arborum circuncisio in lege præscripta, figurabat: ad eō modis omnibus Dominus spiritualem hanc circuncisionē vovuit commendari.

Leuit. 19.

Math. 23.

Cogitationes impuræ & improbande.

Quid autem per incircuncisium cor intelligere debeamus, ex Domini verbis intelligere ac colligere possumus: De corde prodeunt cogitationes malæ, &c. Cor ergo circuncisium gestat, qui diuini timoris gladio malarum cogitationum & cupiditatum omnium intemperantiam abscindit. Contrā verō ille cor incircuncisium gestat, qui sopito rationis iudicio, variis se cupiditatibus & affectibus noxiis regendū permittit. Itaque tantū abest vt noxiis à corde suo cogitationes & cupiditates abscindat, vt illis vitæ clauum atque regimen tradat. Tales ergo (vt D. Stephanus ait) & diuino Spiritui resistent, & cor incircuncisium habere dicuntur, qui post cogitationes suas præcipites eunt, qui ambulāt in viis cordis sui, & in intritu oculorum suorum. Nullum apud illos bonorū ac malorum discrimen, nullus diuini timoris respectus, nullus mortis imminētis metus, nulla salutis animæ suæ cura, nulla denique futuræ vitæ cogitatio. Eidem otiosam esse patiuntur, iusto ergo Dei iudicio puniuntur hac pœna, vt rationis quoque lumen frustra recipiāt, quum illo ad vitam inoderandam non vtantur. Hi sunt autem quos Propheta dicit accepisse in vano animam suam: quandoquidem rationalis anima, quæ ad hoc hominibus data est, vt rationis ductu vitam dirigeret ab hoc officio exclusā, hoc vel maximè præstare homini viderit, quod sal mortuorum animantium carnibus, quā vt vermibus & corruptione seiuat illæsas. Homo ita vitam suam instituere debet, vt quod de illo testatur Apostolus Paulus, sit viuum Dei templum, iamque qui hoc negligit, ille vitro se tradit Satanz, ibi omnia spinarum, hoc est, vitiorum germina nullo Dei metu prohibente, nascuntur. Quid autem calamitosius, quàm diuinum hoc templum, & sempiterni numinis domicilium spinis & sentibus confertum intueri? Vide quæ sit vestis illa peregrina. Dominus peregrinos & barbaros mores notare voluit. Mores autē peregrini & Gentiles sunt, Dei obliuio, religionis contemptus, intestina odia, ventris cura, inuidia, libido, auaritia, ambitio, periuria, blasphemiz, præsentium amor, futurorum neglectus, pedes veloces in malum, & cor cogitationum licentia incircuncisium. Hi patrios honores pro nihilo ducunt. Hos Dominus visitabit in furore. Iam vbi reddendæ rationis appetat tempus, quid isti facient, cum tali habitu ante tremendum iudicem apparebunt.

Quæ

Homo templum Dei: cuius esse debet.

Sofon. 1.

2. Mach. 4. Visus pererrantia qua fit

Qua fronte præmia exigent Christianorum, cum vitam vixerint Ethnicorum? Consulamus nobis eam prudentibus Virginitibus maturè: habemus Saluatorem Iesum, hunc accedamus, huic pareamus; & verè nobis continget quod Angelus Dei de illo pronunciauit: Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum.

Math. 1.

Quartum circuncisionis genus est ipse intellectus. Hic adeò est angustus, vt eodem temporis momento plura simul intelligere nequeat. Quamobrem quisquis puram Deo orationem offerre desiderat, ab iis curis & cogitationibus mentem suam (quantum cuique pro ratione status & officij sui licet) diligenter auertat: ne illi hoc tempore molestiam iuferant. Vbi affectus cordis est, ibi quoque intellectus noster hæzere solet, dicente Domino: Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Hęc est, Auditores, spiritualis & vera circuncisio, quam à nobis Dominus requirit, vt amoris pactum, quem potissimum exigit, inuolatum firmumque retineamus.

Intellectus circuncidendus & mens nostra.

Math. 6.

Circuncisio Domini non fuit miraculis illustrata; non caruit tamen debito tantæ humilitatis præmio. Præmium declarat gloriosum nomen, quod illi hodie diuina auctoritate impostum fuit, quod Saluatorem significat. Nominis & officij gloriam Apostolus declarat, cum ait: Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen, &c. Qui se ita humiliavit hominis causa, debuit utique omnium princeps & caput fieri. Sicut enim nulla in cælo stella fulget, quæ fulgorem suum à Sole non mutuet: ita nullus nec in cælo, nec in terra iustus est, qui ab hoc iustitiæ Sole, iustitiæ & sanctitatis suæ claritatem non accipiat. Æquum est vt quotquot ab eo ad æternam salutem cooperati sunt, salutare hoc nomen laudent, prædicent, ac genua flectant, tanquam saluris auctori, & libertatis nostræ vindici. Ille quidem fecit nos non vrbium præfectos; sed fecit nos Deo nostro regnum, & Sacerdotes, & regnabimus super terram, imò super cælum. An non cum Propheta ex toto corde clamabimus: Nomen tuum & memoriale tuum in desiderio animæ? Hoc est, Nihil Domine magis anima mea desiderat, nulla re magis afficitur & incalcescit, quàm dulcissima gloriosi nominis tui memoria & appellatione. Nos planè nudi sumus: illius agni immaculati vellere tegi & vestiri possumus, arque exoptare debemus. Vult Apostolus, vt Dominum Iesum Christum induamus, vt ipso pallio nuditatis nostræ inopiam operiat. Sine veste nuptiali eiicitur in tenebras exteriores. Qui autem hac veste indutus est

Nominis impositio.

Philip. 2.

Simile.

Iesus cuius nos aduenerunt.

Esa. 26.

Rom. 13. Ruth 3. Math. 22.

Esa. 61. est ac ornatus, meritò cum Propheta dicere potest: Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo; quia induit me Dominus vestimento salutis, & indumento iustitiæ circumdedit me. Flectimus genua ad nomen Iesu; at ad alia ipsius nomina, quæ multa & magnifica sunt, non flectimus; nam & Christus & Dei Filius appellatur, & Emanuel. In aliis nominibus sola Christi gloria, non etiam salus nostra (Iesus Salvatorem sonat) designatur. Hoc nomine & illius gloria, & salus nostra continetur, ideoque meritò ad hoc salutare nomen & assurgimus & genua flectimus, gratias agentes pro salute nobis per sacrum illud nomen impensa. Præ se fert itaque nomen hoc & salutem, & medelam, & peccatorum veniam, & gratiam: ideoque nominis huius dulcedine illecta sponsa in

Iesus nomen salutare. Vocabitur nomen eius Iesum.

Cant. 1.

Cant. aiebat: Oleum effusum nomen tuum, ideo adolescentulæ dilexerunt te: ideo dilexerunt, quia sub salutari olei nomine iustitiam, gratiam, gloriam, æternamque salutem & felicitatem à Christo Domino sibi præstitam agnouerunt. Si ergo tanta religione & pietate salutare hoc nomen colendum est; quo supplicio digni tum qui tam impudenter huius nominis maiestate abutuntur dum passim pro rebus nihili & iurant & peierant, non viri modò, sed etiam sceminae, & atque adeò pueri & infantes, qui cum vix dum ad plenum verba formare sciant, iurare iã & peierare norunt, quod à parentibus suis didicerunt. Quos sane verendum est ne habeant pœnæ confortes, quos habuerunt magistrorum erroris. Tales vt beneficio salutis ingrati, ita in gloriosum Salvatoreis nomen contumeliosi sunt, dum illo partim in mendaciis suis, partim in rebus nihili confirmandis passim abutuntur. Suscipitur hoc flagitium aduersus sacrosanctam Dei maiestatem: quod peccati genus velut læsa maiestas æstimatur. Scelus hoc nec errore, nec infirmitate, nec alicuius rei cupiditate excusari potest. Habent prauam consuetudinem, & Dei contemptum se habere demonstrant. Quanto peccandi occasio minor est, tanto grauius peccatum est quod tam leui occasione committitur. Vbi autem maior potest esse contemptus, quam vbi nullus ex peccato sequitur fructus? Itaque scelus hoc, præterquam quòd est natura sua grauissimum est, declarat etiam animum in omnia scelera præcipientem atque promptissimum, quando qui huic sceleri addictus est, non solum vtilitate aliqua inductus, sed gratis & nullo commodo impellente, diuinum nomen contemnere & violare paratus est. Sciant igitur hi quam diu ita viuunt, se à Dei gratia & regno eius excidisse: quia regnum cælorum non recordes, non rebelles, aut diuinæ maiestatis

Peccant qui hoc nomen abutuntur.

Iurandi natura pestifera est.

Educblasphemiam ex ista castra. Lemia 24.

maiestatis contemptores: sed solliciti, sed sobrij, sed diligentes, sed ad Dei verbum tremantes rapere dicuntur. Quales nos efficere dignetur, qui Salvatoreis nomen accepit, & officium Salvatoreis sanguinis sui preciosi effusione inchoauit. Qui est benedictus in secula. Amen.

IN EPIPHANIA DOMINI, CONCIO, QVA LECTIO EVANGELICA explanatur, & de huius diei beneficio agitur.

THEMA. *Vidimus stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.* Matth. 2.

INTER omnia miraculorum insignia, quæ sanctus Lucas primo capite & secundo de Ioannis Baptiste conceptione, natiuitate, de Christi mirabili natiuitate, angelorum apparitione, pastorum adoratione, Simeonis gaudio, Virginis integritate ac admiratione enarrat, inter omnia, inquam, hæc miracula, nouum hodie miraculum celeberrimus, quo cælestis sideris splendore, omnes ad fidem Gentes in tribus Magis vocatæ sumus. Mirum namque est, quòd Christus processit ex Virgine; nec minus magnificum, quòd ostensus è cælo. Mirum quòd nouum hominem terra suscepit: stupendum nihilominus, quòd nouum hominem noua de cælo stella prodidit. Apud Iudæam Christus in præsepio pastoribus vagiebat, & in Chaldæa Magorum oculis inter sidera coruscabat. In Bethlehem lactabatur à matre, in Chaldæa adorabatur à Magis.

Humilis quidem Dominus in carne venit: sed ita humilis vt mirabilis: vt pariter in eo assumptæ carnis veritas, & ineffabilis diuinitatis natura fulgeret; & quanquam nascentem illum cunabula terrena susceperint, non tamen esse terrenum, cæleste signaculum testaretur. Præsentis diei mysterium facile declarat, quòd Christus ipse diuinæ bonitatis imago, inter alia dignitatis suæ nomina Sol iustitiæ appelletur. Sol quippe vbi primum emicat in Oriente, lucis suæ radios ad extremos vsque mundi fines porrigit: quod planè hodierno die factum est, dum Sol iustitiæ Christus, vbi primum natus est, protinus gratiæ suæ splendore mundi fines illustrauit. De hoc igitur hodie mysterio dicturi, cælestem opem beatissime Virginis interuentu suppliciter imploremus.

Christus ubique mirabilis.

Simile.

A V E M A R I A .

C E L E B R I T A T I S huius mysterium non aliter, Auditores, vobis proponere ac aperire potero, quam quadam appositissima similitudine. Sicut piscandi aut venandi artifices, varias atque multiplices artes, variisque escarum & retium generis excogitarunt, quibus in castes suos pisces includerent: ita celestis ille animarum piscator, innumeras quotidie rationes inuenit, quibus electorum suorum animas à mundana vitæ pelago extractas, in Euangelij sagena conderet. Ille miris & multis modis homines adducit. Nihil est tam abditum, nihil tam abiectum & à conspectu hominum remotum, quod ille non videat, & quò non misericordiæ & providentiæ suæ lumine pertingat. Hinc illud Prophetæ: Vocans ab Oriente auem, & ex terra longinqua virum voluntatis suæ. Quam rem in hac Magorum vocatione spectare licet: quando eos Dominus (cùm prædicatores descenderent) tam nouo & inaudito miraculo ab extremis mundi finibus ad se perduxit. Sed quoniam ipsorum gentium, fideique nostræ duces & parentes existerunt; digni profecto est, vt eorum interrogationem & gesta omnia diligenter excutiamus; vt quid nobis ex eorum imitatione faciendum sit, hoc tam illustri exëplo intelligamus. Igitur ab Oriente profecti, & Hierosolymam (quæ regni ciuitas erat) ingressi, de noui regis natiuitate inquirunt. *Vbi est* (inquiunt) *qui natus est Rex Indæorum?* Vidimus enim stellam eius natiuitatis nunciam, in finibus Orientis, & venimus adorare, &c. Varias turbationis huius causas fuisse credendum est. Aliter enim boni, aliter mali; aliter qui Herodis amicitiam colerent, aliter qui eum sibi infernum crederent, turbabantur. Quibus enim Herodis imperium iniustum erat, quique inopia & egestate premebantur, mutari omnia cupiebant; si qua eis forsitan mitioris fortunæ aura hac rerum commutatione adspiraret. Quibus verò imperium tyranni gratum erat, hi contra nihil de Herodis dignitate detrahi volebant; atque ita cum ipso Herode fortunæ suis timentes, noui Regis aduentum non aliter quam Herodes ipse moleste ferebant. Hoc enim ferè impiorum studium & ingenium est, sic vitam suam instituere, vt sibi tantum consulant, sibi prospiciant, sibi que solùm nati esse videantur: saluæque rebus suis, nihil ad eos pertinere putent, si vel cælum ruat, vel terra incendio deflagret. His auditis vocibus, congregat Rex impius omnes Principes Sacerdotum, & Scribas populi, & sciscitabatur ab eis vbi Christus nasceretur. *At illi dixerunt ei: In*

Bethlehem

Bethlehem Iudæ. Sic enim scriptum est. Vide quid ille Herodes, vere callida vulpes, quid machinatur. Non ea mente inquit de nouo rege, vt supplex adoraret, verùm vt deprehensum crudeliter occideret, atque ita in pace (non est pax impiis) regnum solus obtineret. Contemplare summam huius Tyranni amentiam, qui tantum suæ calliditati tribuebat, vt æterna Dei consilia atque decreta eludere se posse cõfideret. Interrogatus quidam Philosophus an Deum lateret homo malè agens: Sed nec malè cogitans, ait. Si hoc fateretur Philosophus; quid te sentire par est, qui fidem & legem Domini profiteris? Auferre, ait Esaias, malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. David: Dominus nouit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. Et illud item: Ipse enim nouit abscondita cordis. Quomodo ergo, ô Herodes, latentis cogitationes tuas à Domino ignorari posse putas? Stelle nunciât, & vaticinio Prophetarum habet fidem, & aliis diffidit. Vide quid hic vilissimus puluis molitur aduersus Deum, qui tot ingulauit infantes, qui Dei sapientiam euertere conatur. Nihil Deo sapientius, nihil homine imbecillius: summa sapientia à summa ignorantia non potest superari. Vide quæ stulticia olim Regum qui pro Diis haberi vouerunt. Videtis in quod barathrum humana natura à Deo destituta ruat. Videtis quò ambitionis furor & infania perueniat. Moderata cupido honoris, noxia non est: immoderata verò innumerabilem penè malorum lerna existit. Moderatæ fluuius dum intra alvei ripas graditur, satis nec vlli rei nocet: si verò alluione aliqua inundauerit, amia subruit, & finitima quæque impetu suo deuat. Hic Herodes regnandi limites occidendo tot pueros, excedit. Magi natiuitatis Dominicæ loco cognito, eò iter institunt: Verùm ex tanta populi Iudaici multitudine, nullus tam illustri exemplo commouetur, vt eorum sequeretur vestigia. mirabile sanè, quò ille Rex celestis huic populo esset potissimum promissus. Alienigenis ipsi monstrant viam; & ipsi vicini negligunt. Domesticus populus, tot edoctus Prophetarum oraculis, negligit alienigenæ ab Oriente accurrunt. Videmus planè omnia externa, siue sit scientia scripturarum, siue professio monastices, siue nobilitas, siue Dei ope nihil valere ad salutem. Humilis Dei cognitio, illum demeret. De Dei donis, si quæ habemus, minimè superbiendum. Multi (inquit Christus) ab Oriente & Occidente venient & recubent cum Abraham, &c. Ille populus erat quidem electus; at non eo melior. Pauperes & tenues aliquando deuotiores multis Sacerdotibus, qui sua officia consuetudine metiuntur. Cogitemus nos esse sicut

Iuam

Consiliu eod-
tra Deum
nullum.

Esa. 1.
Psal. 93.

Psal. 43.

Nabuchodo-
nosor talis.

Cupido ho-
noru quando
tolerabilis.
Simile.

Tituli ma-
gni non fa-
ciunt ad sa-
li. Rom.

Matth. 21.

Ierem. 16.

Simile.

Animarum
piscator
Deum.

Esa. 46.

Magi par-
tes nostri.

Herodes tur-
batur.

Tyrannus est
impus: Rex
fidelis, dili-
gens pastor.

lurum in manu Dei, vt semper humiliter de nobis sentiamus, nos totos ab eius pendere gratia. Nemo tamen Deo suam imputet damnationem: hic sua bonitate omnes vult saluos fieri. Herodes sequitur in pueros. iam Gentiles Romani excitati debuissent vaticiniis Sibyllarum, vt tam immane scelus execrarentur. Veniunt Hierosolymam: Stella natiuitatis nuncia ad tempus delitescit: Iudæi proferunt Prophetarum vaticinia, quæ illos tamen non mouent. Pastores Angelo credentes properant ad puerum. Nemo diuinam prouidentiam accuset, nemo auxilium sibi deesse queratur ad salutem. Nos nostræ perditionis sumus causa. Verissimè à D. Bernardo dictum est, magis diuinam gratiâ de hominibus, quàm homines de illa queri posse.

Deus vult omnes homines saluos fieri.

S. Bernardus. Excusationes nullas habemus. Num. 22.

Nihil habent improbi cur de Deo querantur, cum etiam bestiarum aliquando eos erudire possent. Sic asina Prophetæ insipientiam corripuit. Qui lingua lapides, vtriusque delicias colit, hominis appellatione indignus est. Habent sanè pij cur de salute sibi à Deo præstita, gratias agant. Turbatur Hierusalem, ciuitas sancta. Ecce quantum noceat, quando caput impium subiectos suos conformat impietati. Misera ciuitas in qua regnat Herodes. Vult Apostolus, vt oremus pro Regibus. Qualis Rector ciuitatis, tales & inhabitantes in ea. Videte patres familias qualia exhibeatis exempla. Vide in ista turbatione differentiam inter bona & mala, inter virtutes & vitia.

1. Tim. 2. Eccl. 10.

Egressis igitur Magis ab Hierosalems: ecce stella quam viderant in Oriente, antecedebat eos, vsque dum veniens, &c. Dux ille cælestis planè fidelis stat cum itantibus, it cum euntibus, aptat se, facit eos securos. Vide quæ paterna cura, quam Deus gerit pro illis, qui illum ex toto querunt corde. Quæsiui vultum tuum, Domine; vultum tuum Domine requiram. Sicut duxit per columnam nubis filios Israel; ita & adest omnibus qui querunt illum: dirigit pius Dominus per huius vitæ vias difficiles vadentes, in cælestem hereditatem. Hæc nubes est ipsa sancti Spiritus lux, qua per huius seculi tenebras dirigimur & illuminamur, ne à vera via, quæ ducit in cælum, aberremus. Nihil diuinis muneribus sublimius, nihil magnificentius. Vide autem quare in nostris maneamus vanitatibus; quia virium nostrarum, & non Dei auxilij habemus rationem. Filij Israel maluerunt in Ægypto manere quàm egredi. Causabantur omnes difficultates, sed Dominus illas omnes superauit. Ecce, Dominus multa auxilia populo, quem in terram Chananzorum adducere voluit, contulit: quanta & qualia conferet eis, quos ad cæleste regnum perducere nititur, ad quod eos precioso sanguine

suo redemit? Populus autem ille erat ingratus, & recalcitrans Deo; nec tamen Dominus Deus desit beneficentia, conferre: quid quæso faciet eis, qui fidem pie colunt, qui que spem suam opesque omnes in vno illo posuerunt? Stella illa, id est, gratia Spiritus sancti, multum illis confert. Clamemus cum illo: Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Faceffat ergo, Auditores, omnis dubitatio, dissidentia. Hæc enim omnia facile superat huius diuini Spiritus virtus atque præsentia.

Psal. 142.

Et ecce inquit stella quam viderant in Oriente, antecedebat, &c. Dum essent in regia ciuitate, vbi tot erant Pharisei, legis Doctores, Sacerdotes, Herodes, stella delituit: non Magorum culpa, sed vt ea rutilius apparente, maiori perfunderent lætitia. Euangelista paucis explicat gaudij magnitudinem. Cædium sanè tale, quod nullis poterit explicari verbis. Stella se fidei sem itineris exhibet ducem. Cum ad cunabula peruenissent, statim fixa manet, quasi dicere velle: Hic est puer quem natum testabar è cælo. Hæc felix stella prima omnium Gentibus Euangelium prædicauit. Hæc stella ita fidei nostræ munus & officium adumbrat, vt nulla re poruenit magis ad viuum exprimi. Stella Magos duxit ad Christum: ita nos fides per has vitæ huius vias difficiles ad veram felicitatem. Fides instar stellæ contra tenebras, contra Dæmonum assaultus nobis est, fides itinetis nostri dux, fides lucerna pedibus nostris. Hæc est inter fideles & infideles differentia: fideles hac stella diriguntur; infideles habent varias quasi inerrantes stellas, cupiditates suas, quas sequuntur.

Stella est fides nostra.

Hinc ille ait: Omnes populi ambulabunt, vnusquisque in nomine Dei sui: nos autem ambulabimus in nomine Dei nostri, ex hoc nunc & vsque in perpetuum. Iam Christiani hominis officium est, sicut deos Gentium, ita & stellas eorum, hoc est, viuendi rationes omnino repudiare. Magi certum ducem itineris sui Stellam sequebantur; ita veri fideles ab eo quod fides præscribit, nulla hominum auctoritate desecti debent. Quid hominum dico: Imò si (vt Apostolus ait) Angeli de cælo ahud euangelizarent, quàm quod fides prædicat, anathema sit. Hæc omnia breui sermone Apostolus complexus est, cum ait: Nolite conformari huic seculo, sed reformamini in nouitate sensus vestri. Ad hoc & D. Petrus nos vocat, cum ait: Non configurati prioribus ignorantia vestra desideris. Illa requiritur fides, quæ Christi vestigijs innititur, vt ab illius ore & iudicio suspensum simus. Vide exemplum fidei firmissimæ in Abrahamâ. Hanc Stellam, quæ nos ad portum æternæ felicitatis perducit, assiduis votis à Domino cum Propheta petamus: Emitte lucem tuam & veri-

Fidelium & infidelium differentia.

Mich. 4.

Christiani officium.

Galat. 1.

Rom. 12.

1. Pet. 1. Hebr. 11.

Gen. 12.

Psal. 42.

tatem tuam, ipsa me deduxerunt. Hac ducente ad cunabula Christi feliciter peruenerunt. *Intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidentes, &c.* Mira sanè & summis laudibus prædicanda horum Sanctorum hominum fides, quæ in eis perfectæ, ut cum oculis carnis nihil splendidum aut magnificentum in illo diuersorio cernerent; fidei tamen oculis viderent, quem humi adorarent procidentes. Verè prædicanda fides, verè magna, ut quod cordibus credunt, muneribus protestantur, thus Pontifici, myrrham homini, aurum Deo offerentes. Gaudio magno exultauerunt. Si sola inueniendi spes eos tantopere exhilarauit; quid ipsa inuentio, quid visio, quid possessio? Lætetur cor quærentium Dominum. Si lætitia magna est Dominum quærere, quid inuenire? Quis hoc explicare possit nisi qui inuenit? Meritò ij cum seruo Abraham, qui uxorem filio domini sui quærere debebat, exultare potuerunt. Meritò & nos prædicamus nomen Domini, qui tam magnifica gratia nos profecutus est, ut quamuis alienigenas, quamuis à religione alienos, in vltimis terrarum oris constitutos, ibi tamen nos sua Stella deprehendit, ibi lux affulsit, ibi in vmbra mortis sedentes visitare, & ad cunabula sua adducere dignatus est. Isti nullis pepercit laboribus, quo illum tandem inuenire mererentur. Magnis laboribus magna præmia atque solatia proposita sunt. Olim, in veteri lege, quoties insigni aliquo beneficio Dominus populum affecisset, festum aliquem diem instituisse videmus, quo eius beneficij memoriam perpetuo retinerent. Sic in recordatione exitus de Ægypto, festus dies institutus, ut omnia illa quæ tunc facta fuerunt, sacris cæremoniis rem gestam exprimentibus, agerentur. Item festum Pentecostes institutum ob datam legem. Vide quorum nos admodum festi dies Iudæorum. Hunc ergo diem meritò felicissimum esse credimus, quem Ecclesiæ auctoritas confirmat. Meritò sanè felicitatem illam nobis adscribere deberemus, quæ Apostolo in sua gloriosa conuersione contigitis siquidem sublatis ab oculis animæ tenebrarum squamis, lucè recepit, qua salutis auctorem (quem antea ignorabat) agnouit. Fuit ille dies Apostolo Epiphaniæ festum, quo illum Deus non stellæ indicio, sed Spiritus auxilio ad se traxit, & diuinorum donorum consortem effecit. Monet Petrus ut & nos Dominum collaudemus, cum ait: Gratias agètes ei qui vos de tenebris vocauit in admirabile lumen suum: qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei. Sic & D. Augustinus gratias agens: Cæcus (inquit) eram, & cæcitatem amabam; & ad tenebras per tenebras ambulabam.

Euo Papa.

Psalm. 104.

Genes. 14.

Candidum nobis quando.

Beneficium quale nobis exhibuit.

Exod. 12.

Exod. 16.

Festi dies quorum nos admonere debent.

Apost. 9.

1. Pet. 2.

Augustinus.

bulabam. Gratias tibi lux mea, quoniam illuminasti me & cognoui te. Nos quoque illuminati cum Tobia illo rectissimè dicere possumus: Benedicte sit Domine pietas & misericordia tua, qui me in regione vmbre mortis sedentem, & in terra obliuionis sepulchrum, lucis tuæ radiis illustrasti. Quid nobis Christi conceptio, quid natiuitas, quid vita, quid mors, quid resurrectio & ascensus in cælum profuissent, si hæc ipsa mysteria ignota nobis essent? Hodie nobis clauis regni cælestis datæ sunt; hodie omnium diuitiarum opes ante oculos propositæ sunt. Sciat pius quisque duplex esse Epiphaniæ festum; alterum quidem commune, quo generi humano; alterum singulare, quo se Deus pio cuique cognoscendum & amandum præbuit. Et illud quidem hodie ab omnibus; hoc verò ab vnoquoque piorum tota vita celebrandum est; ut abiiciat flagitia, & nouum induat hominem, nouam vitam Christi munere inchoet. Sic sciat se huius perpetuæ solennitatis debitorem esse, quamuis nemo certa fide scire possit, diuinam se consecutum gratiam. Ne autè ante præsepe Domini vacui appareamus, offeramus hæc eadem tria munera spiritualiter. Tria autem potissimum insunt homini, nempe corpus, anima, & spiritus: hæc tria offerre Domino pura & immaculata studeamus: ut integer spiritus, & anima, & corpus nostrum in die Domini repeniantur. Corpus illi offerimus, si ieiuniis & moderato labore ipsum exerceamus. Qui delicatè à pueritia nutrit seruum suum, & c. Animam autem, cum omnes eius cupiditates diuini amoris gladio abscindimus. Hoc est seipsum abnegare, & crucem suam tollere. Spiritum, cum mentem nostram, hoc est, intellectum & voluntatem, ad res cælestes, ad diuinum amorem eleuamus. Sic à Deo accepta referimus, ut pietatis præmia in cælis percipere possimus. Amen.

Tenebræ pellende.

Epiphania dies duplex.

1. Thest. 5.

Proter. 6.

Luc. 9.

G 2

**DOMINICA INFRA OCTAVAM
EPIPHANIAE, CONCIO, IN QVA POST
explicationem lectionis Euangelicæ, lex illa Do-
mini explicatur, qua quater in anno omne ma-
sculinum coram se apparere præcipiebat.**

THEMA. *Cum factus esset Iesus annorū duodecim, ascen-
dentibus parentibus eius Hierosolymam, secundum con-
suetudinem diei festi, consummatiſque diebus cum redi-
rent, &c. Luc. 2.*

AB infantia Domini Saluatoris ad trigefimum vsque ætatis annum, nihil ferè nobis Euangelistæ præter sacram hodiernæ lectionis historiam tradiderunt. Toto enim hoc tam longo spatio Saluator humilitatem exemplo suo docere, & loquacitatem nostram tam diuturno silentio frenare voluit. Sciebat scriptum esse: Mors & vita in manibus linguæ. Quod eius exemplum licet ad omnes in cõmune pertineat, singulariter tamen ad eos spectat, qui scientiam suam intempestive ostentare volunt, & magistrū fieri cupiunt, priusquam idoneos se pietatis discipulos exhibuerint. Hos D. Bernardus coarguit: O humilitas Christi, quantum vanitatis nostræ superbiam arguis? Quid Christus designauerit relictis parentibus, vt historia canit, intuentium. Solent enim pij parentes liberorum mores & ingenia in tenera ætate prudenter explorare: vt dum messis adhuc in herba est, quæ sit futuræ fertilitatis spes, intelligere queant. Ætas quippe illa artis & fingendi nescia, faciliè hominis ingenium & indolem prodit. Primis his præludiis Christus, quid per totam vitam suam gesturus esset, non obscure declarauit. Imploremus diuinum auxilium.

A VE MARIA.

Ait Euangelista: *Cum factus esset Iesus annorum duodecim, ascen-
dentibus parentibus eius Hierosolymam. Cum optimi parentes tran-
quilliora à persecutionibus, quibus tum ab Herode, tum ab ipso
Archilao eius filio persequebantur, nacti essent tempora, nihil
neglexerunt, quod villo modo ad Dei honorè ac legis observa-
tionem facere videbatur. Bonam consuetudinem, quæ pro lege
habetur, diligenter obseuauit. Templum, quod est domus Dei,*

*Consuetudo
bona ser-
uanda.*

frequentant; vt & puer benè à iuuentute sua instituat (qui ta-
men omnis pietatis erat fons) curant, & idcirco eum secum ad-
sumunt. Videmus quæ parentes suis filiis debeant ad eorum in-
stitutionem exhibere: videmus è contrario de his quæ filij suis
impendere debeant parentibus. Parentum est, vt filios suos in-
forment, quomodo se debeant ad Deum habere, vt eum ab in-
fantia timeant, ament, ei libenter seruiant. Hæc institutio du-
rat. Adolescens iuxta viam suam, &c. Bonum est viro cum por-
tauerit iugum Domini ab adolescentia sua. Ducant pueros fre-
quent ad Ecclesiam. Parentum est filios instruere, quomodo
se habere debeant ad proximos, vt eos diligant, beneuoli sint in
pauperes, neminem irrideant. Parentum est instruere quomo-
do se habere debeant ad seipſos vt innocentiam custodiât. Dent
illis bonum exemplum virtutis. Ducunt ergo optimi isti paren-
tes Maria & Ioseph à Nazareth secum puerum Iesum, qui in
templo totius vitæ suæ opus, tanquam imaginem absolutissi-
mam, spectandum proponit. Amittitur puer inter cognatos, nec
mirum, cum hoc sæpius contingat. Audi, inquit Spiritus san-
ctus ad Sponsam, filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliui-
scere populum tuum. Parentes & cognati carnis id præcipue
amant quod ad eos pertinet, quod è visceribus eorum deliba-
rum est, nempe carnè ipsam. Hanc & nutrire, & fouere, & mol-
liter etiam cum iniuria spiritus educare student: quod cum faci-
unt, hostem acerrimum aduersus spiritū armant. Qui enim,
inquit Sapiens, delicatè à pueritia nutrit seruum suum, postea
sentiet eum contumacem. Cognatorum affectus fugere admo-
nemur. Hinc Saluator in Euangelio adolescentem quem ad se vo-
cabat, dicenti se prius paternæ senectutis ac sepulturae curam
agere velle, ait: Sine mortuos sepelire mortuos suos. Sicque
illum à parentum complexu auocans, ad regnum Dei euange-
lizandum destinauit. Redeunt parentes Hierosolymam, stu-
diosissime perquirunt, triduum consumunt, nec tum inueniunt.
Hic sanè Virginis tenerrimum pectus vehementer lauciatur.
Hic experitur, vt antè sæpius, quæ sunt mutationes humanæ,
quàm variæ rerum vicissitudines. Dux autem assignari possunt
causæ, cur Deus matrem innocentissimam tam acerbo dolore
cruciati passus sit, quum nihil admisisset criminis, & redem-
ptio mundi non ad illam pertinebat, quum Christus Dominus
peccatorum omnium torcular solus esset calcaturus. Vna qui-
dem ad maius sanctissimæ Virginis meritum cumulandum, al-
tera ad afflictorum omnium solatium, hoc Deo ita disponente,
contigit. Hinc pij expendere nouerunt, mala quæ hic patien-

*Prover. 22.
Thren. 3.*

*Parenti of-
ficium in fi-
lios.*

Isa. 44.

Prover. 26.

*Matth. 8.
Mortui
mortuos se-
pelire debet.*

*Mariâ qua
re Deus cru-
ciari sit pas-
sus.
Isa. 63.*

Tribulationes sustinenda.

Psal. 82.

Daniel 4.
2. Mach. 5.

Joan. 4.
Esa. 13.
Vexatio nō
semper mala.

Simile.
Matth. 7.

Deus ubi
inuenitur.

Esa. 58.
Sabbatum
celebrandum
delectatum.

tur, non à Deo irato, sed proptio & beneuolo immitti: non alio sanè vultu atque animo hæc incommoda, quam ægrotates salutaria medicorum pharmaca, quamuis amara, excipere. Ad quadragesimam vsque diem post natiuitatem capit sincerum gaudium; ab eo autem die quo ex Simeonis vaticinio futura Christi certamina intellexit, nunquam adeò purum & solidum capit gaudium, quod non huius vaticinij recordatione doloris amaritudine aspergeretur. Quòd autem Dominus permittit variis calamitatibus exagitari, facit vt ad diuinam opem implorandam excitetur. Sic orabat ille Propheta: Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine. Calamitates superbissimum illum Regem Assyrium mortalitatis admonuerunt, & ad Deum compulerunt. Sic Antiochus in se descendit. Sic Manasses ad sanioiorem mentem reuocatus est captiuitate. Sic Naaman Syrus lepra, sic Regulus in Euangelio ad fidem conuersus. Vexatio dat intellectum. Vnius domestici interitus, nos multorum admonet bonorum. Qui autem negligit tribulationem, & non emendantur, eorum sit vitio, vt quibus ebibita potio nihil prodest. Domus hæc ventis concutitur, & immobilis permanet; altera supra arenam exstructa, fluxa est: ita nonnulli tribulationibus puriores euadunt, vt Iob & Tobias: alij succumbunt, & non permanent.

Dominus Iesus cum piis lachrymis finem imponere voluisset, post triduum se matri quærenti obtulit. Relictis enim pia Virgo cognatis, templum repetit; & quem inter carnis affines inuenire non potuit, docentem in templo reperit. Suo enim quæque res in loco quærenda est. Dominus in templo sancto suo, Dominus in celo sedes eius. O quoties homo, qui sibi Deum amisisse videbatur, vbi ad orationis locum & officium confugit, & in eo suppliciter & ardentem orauit, & seipsum quem penè perdidit, & Deum quem amisit purabat, inuenit? Qui se totos precandi studio dederunt, qui Dominum in templo suo, hoc est, in orationis officio & loco, diligenter & studiosè quærun, hi nimirum sentiunt illos externos motus. Videant autem illi vt sabbatum Domini delicatum ritè celebrent. Nihil spiritu deuotionis delicatius, nihil magis vitreum: hoc sabbatum semper maxima cura mētis sancti peregerunt. Sumamus exemplum à sanctissima Virgine, & Christum in templo, id est, orationis loco quæramus. Nō solum autem locus, sed tempus etiam quo eum reperit, nobis aliquid inuauit. Post triduum qui ppe inuenit illum sedentē in medio doctorū, &c. Quærun puerum in itinere, inter cognatos & notos, tertio

dic

dic Hierosolymis, & ibi inueniunt non in foro, non inter ludentes, sed in templo. Christus inuenitur in Ecclesia fidelium, quæ verè domus Dei est: ibi est tabernaculum Dei; ibi cum illis Deus. Puer Iesus diuersis modis est quæritus. Quæserunt Pastores, Magi, Parentes, Herodes quæsiuit, & Principes Sacerdotum. Per triduum illud, rectè tria pœnitentiæ munera intelliguntur. Hoc enim trium dierum itinere transacto, non dubium quin amissus per peccatum Christus inueniatur. Qui plangit admissa scelera, primo die quærit, inde addit primo secundum, confitendo peccata: iam qui addunt tertium, satisfaciendo pro peccatis, pauci sunt, pauci verè pœnitent.

Hæc pars tertia pertinet ad iusticiã, vt reddamus vnicuique quod suum est. Aliena eripi quotidie videmus, contumeliis honorem proximorum frequenter lædimus, detractionibus eorundem famam passim laceraamus. Harum autem rerum damna vix vnquam refarciri videmus. Quo fit, vt biduo solum Dominum quærentes, nec ad tertium hūc diem peruenientes, minime illum inueniamus, qui post triduum inuenitur.

Verum hoc tridui spatium transacto, cum ad templum Domini Virgo peruenisset, filium tandem inuenit, *Sedentem in medio Doctorum, audientem illos & interrogantem.* Sedit in medio Doctorum, quasi sapientis fons, & humiliter interrogat. Exemplo Domini, (inquit D. Hiero.) docet, dum prudenter interrogat. Exemplo Domini, iunior audiat prius quam loquatur. Qui prius respondet, quam audiat, stultum se esse demonstrat, & confusione dignum. Mater conspecto filio, exhilarata, mox nihil cunctata, rectè per turbas ad ipsum properans, in hæc verba prorumpit: *Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus.* Humilis matris cum filio expositulatio. Loquitur mater, non Ioseph: hæc acerbiore fuerat affecta dolore. Ioseph sciebat eum verè filium Dei: non putauerat suum esse, vt ipse eum increparet. Quærebamus te, qui vnicum nostrum es gaudium. Nominat Ioseph patrè, vt amoueat suspicionem. Qui quærit Iesum, debet diligenter cum dolore & labore quætere. Scito (inquit Propheta) quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum, & non esse timorem Dei apud te. *Et ait ad illos: Quid est quod me quærebatis? Nesciebatis quia.* Quasi dicat; Nescitis ea mihi negotia semper esse tractanda quæ Patris mei sunt? Nihil sanè est in hac rerum vniuersitate quod ille non administret, qui omnia operatur in omnibus. Huius rei gratia, à sanctis Patribus totus oculus, tota manus, totus pes esse dicitur. Oculus quidè, quod omnia videat; manus, quod omnia operetur; pes, quod omnia su-

Christus ubi
inuenitur.

Triduum quid
inueniat.

Fama lesa
rarò reddi-
tur.

Hiero. ad
Paulin.
Prophet. 18.

Iesu qua-
rendus san-
ctulo
Ierem. 2

Deus oculus,
manus,
pes.

stineat atq; peruadat. Pater operatur, & Filius operatur, & quid huius operis nomine, nisi salutis nostrae negotia designantur? Christi perpetuum studium est, munus, atque officium, vitam omnem in hominibus iuuandis infundere: quare nobis natus, passus, & mortuus est. Quod quidem officium maturiori aetate administrandum, hodie feliciter inchoatum est. Salutis nostrae auctor nulla iua aut utilitate aut necessitate inductus, imò cum suo maximo labore malis nostris consulere, & salutis nostrae opus exequi dignatus est: ita nos hoc tantae charitatis exemplo commoti, sine vlla terreni lucri spe gratis benefacere studeamus. Christus iubet, vt simus tanquam lucernae supra candelabrum positae. Apostolus vult: Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. *Descenditq; cum illis, & erat subditus illis. Quibus, quibus? Deus hominibus: Deus, inquam, cui subduntur Angeli, Principatus & Potestates obedunt, subditus erat Mariae; nec tantum Mariae, sed etiam Ioseph propter Mariam.* Disce homo obedire, disce terra subdi, disce pulvis obtemperare. Deus se subdit, & tu te exaltas: Deus se humilibus subdit, & tu dominari gestiens hominibus, tuo te praeriponis auctori? Filij sex officia debent parentibus exhibere. 1. diligant eos ex toto corde. 2. respondeant modeste. 3. praestent eis corporalia obsequia. 4. debent corporis necessaria procurare. 5. omnem obedientiam praestent. 6. vt orent pro eis.

Iam quae in Themate promissimus, breuiter proponemus. Voluit enim Deus vt omne masculinum ter in anno coram se appareret. *Exod. 23.*

SACRA huius lectionis historia ex antiqua lege ortum habuit: quae Israelitico populo praecipiebat, vt ter in anno omne masculinum appareret coram Domino: in eo videlicet loco, in quo nominis eius memoria celebraretur. Quia verò hac lege, pia quaedam religionis actio imperabatur, pauca hoc loco de huius virtutis dignitate dicenda sunt. Religio est virtus, quae Deo, tanquam rerum omnium principio, cultum quandam & honorem exhibemus. Omnis enim effectus naturae instinctu cultum quandam & honorem exhibet suae causae. Sic enim filius patrem a quo genitus est, sic discipulus magistrum, a quo eruditus est, sic ciuis Regem, sic seruus dominum a quo alitur, colit. Cum igitur haec ipsa, & multa praeterea beneficia conditori nostro debeamus, cumque ipse & principum sit a quo omnia, & finis ad quem omnia referuntur; perspicuum est, illi potissimum hunc cultum ac honorem summo iure deberi.

Ad quod

Ad quod nos non modò gratia, sed ipsius quoque naturae vis & impulsus incitat. Eadem enim natura, quae interno quodam motu ad parentum dilectione filios excitat, ad Dei quoque summum parentis & conditoris nostri amorem & reuerentiam exstimulat: cum ipsi quoque parentes nostri non à se, sed à Deo habeant quod parentes nostri sint. Vt enim D. Basilus ait, quid magis secundum naturam, quam eos diligere, à quibus orti sumus, & quos in nos valde beneficos esse perspeximus? Ergo cū Deus sit generis humani parens & conditor, cum illius munere & beneficio non modò conditi & conseruati, verum etiam innumeris donis & muneribus ornati & instructi simus: quid magis est humanae naturae consentaneum, quam ardenti studio & amore illum colere & venerari? Vnde nulla haec natio tam effera & immanis in mundo exstitit, nec tam ab omni disciplina & cultu vitae remota: quae natura ipsa instigante, non alium cultum huius tantae molis gubernatori exhibendam censeret. Verè namque prius homines sui, totum conditoris obliuisci, imò (vt Gregor. Theol. ait) non toties respirare, quam Dei meminisse deberent. Videtis quo iure teneamur summum illum vitae nostrae parentem & conditorem diligere, colere, & venerari? Haec est religio quae potissimum hominem à ceteris animantibus differre facit, quod videlicet solus homo Deum colere possit, quod nulli ceterorum datum est. Ratione nos Philosophi à ceteris separant animantibus. Mosaica lex multis ac maximis abundabat officiis; nescio sanè an vllum praestantius esset, quam quod filij Israel distantes quotannis ciuitatem sanctam adire iuebantur, vt in illa sancta aede ante Dei conspectum, sempiternum eius numen adorarent, sacrificia immolarent, nuncupata persoluerent vota, & debitas pro acceptis beneficiis agerent gratias. Iudaeis erat mandatum orare Hierosolymis, licet orationis locus esset vbique idoneus: at quia arca Domini, & legis tabulae & cetera quae Apostolus enumerat, ibi adseruabantur, debuerunt ibi in ea vrbe orare. Haec figura quid aliud innuit, nisi quod Dominus Deus noster ea loca potissimum voluit frequentari, vbi ipsius sacrum corpus, imò ipse totus conseruatur? O mira Dei nostri charitas, imò bonitas & prouidentia, quae in hoc V. Sacramento apud nos esse, & nobiscum in hoc exilio commorari voluit: vt hoc simbolo admoneremur, in medio quoque nostri praesentem esse nobiscum agere, & in medio candelabrorum aureorum, hoc est, in medio Ecclesiam suam ambulare, vt nos dirigat, vt erudiat, vt protegat, vt tuetur, vt paternam salutis nostrae curam & prouiden-

Thomas.

D. Basilus.

Deus natura diligendus.

Gregorius Theologus.

Lactantius.

Orare vbi que debemus.

Hebr. 5.

Matth. 5.
Galat. 6.

Obedientiam
praestanda.

Filij quid
parentibus
debeant.

Religio quid
sit.

Eucharistia quid debeat: summo honore affluenda.

tiam gerat. Quo ergo studio locum hunc adire debemus, ut præsentem Dominum conveniamus, illumque votis precibusque nostris & præsentem & attentum esse, vera & inconcussa fide credamus? Pergunt pij homines Hierosolymam, factum illum tumulum adoraturi, qui triduo Dominicum corpus retinuit (quod religiosè faciunt) sed utrum quæso maius est, Domini sepulchrum, an ipsum corpus quod iacuit in sepulchro? Magi illi beati ab extremis mundi finibus iter arripuerunt, ut præsentem Dominum adorarent, quem in spiritu adorare in patria sua potuerunt: cur nos eorum exemplo prouocati, vicinum domibus nostris non quærimus ut adoremus? Hac de causa Dominus ter saltem in anno omne masculinum coram se apparere in lege olim præcipiebat. Viros, qui sunt expeditiores, apparere voluit, mulieribus domi desidentibus. Exhibetur nobis hîc panis Angelorum, panis cæli, qui omni honore est dignissimus. Adhibeamus itaque eam cautelam cum summa diligentia, ut præsentiam & virtutem omnipotentis Dei ita veneremur, ne sicut illi Bethsamite temerarij, siue etiam Oza imprudēs, hîc percitiamur & puniamur. Deus sua inexhausta gratia sit semper nobiscum. Amen.

Adorare Dominum in Eucharistia debemus.

2. Reg. 6.

DOMINICA PRIMA POST OCTAVAM EPIPHANIAE, CONCIO, IN qua Euangelica lectio explanatur; & agitur de triplici mutatione in mundo per Christum Dominum facta.

THEMA. *Omnis homo primum bonum vinum ponit. Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana. Ioan. 2.*

A V E M A R I A.

CELEBRANTUR nuptiæ, & Dominus Iesus vnâ cum sua matre adest. Mirum sanè quòd Saluator mundi & beatissima Virgo interfuit nuptiis & conuiuio hominum secularium, à quibus se viri religiosi & sancti subtrahere consueuerunt, ne alienæ intemperantiæ (quæ in huiusmodi conuiujs accidere solet) testes atque participes existant. D. Augustinus benè docet, Dominum hoc egisse, ut nuptias suæ præsentis testimonio sanctas esse declararet: utpote qui sciret futuros esse (ut Apost. ait)

Augustin. Nuptiæ in fine m. 1. Tim. 4.

qui eas damnarent, quique in hypocrisi loquentes mendacium, nubere prohiberent. Reuera enim (ut idem ait) honorabile conubium est, & thorus immaculatus. Inter insignes verò status huius laudes, illa præcipuè numeratur, quòd is à Deo institutus & celebratus sit. Et cæteri quidem status post peccatum, & in peccati remedium; hic autem ante peccatum in statu naturæ integræ, & in Paradiso, non in peccati remedium, quod non erat, sed ad humani generis propagationem institutus est: quamuis in hoc statu non ad propagationem modo, sed ad remedium quoque peccati deseruiat. Sic enim Apostolus ait: Propter fornicationem tamen vnusquisque suam vxorem habeat, & vnaquæque suum virum. Quia enim in hac parte acrius sæuit concupiscentia, ideo inter Sacramenta, quæ in peccatorum remedium instituta sunt, singulare aliquod institui debuit, quo huic tanto malo honesta aliqua ratione confuleretur: id autem est matrimonij Sacramentum. Libera sunt Sacramenta omnibus & necessaria, ut Baptismus, Pœnitentia, Eucharistia, extremaque Vnctio, ita etiam matrimonium, nisi qui se castitatis voto obstrinxerunt. Ut autem hic status à Deo institutus sanctitatem suam non amittat nostro vitio, illud ante omnia curandum, ut coniunctionem corporum, coniunctio quoque sequatur animorum. Frustrâ enim corpora vniuntur, si animæ per discordiam separantur. Hac autem de causa Petrus Apost. viros, qui ratione & consilio plus valent, sollicitè admonet, ut vxoribus tanquam infirmioribus vasculis honorem impendant. Sic enim solemus vasa vitrea, quæ maximè fragilia sunt, cautè circumferre, ne ad solidiora corpora illisa frangantur. Ad hunc ergo modum vxores tractandæ sunt: quarum tenera mollisque natura (ut sciret se sub viri, qui viribus & consilio pollet, esse potestate) facile quavis vel leui occasione perstringitur. Hæc igitur natura viri, quæ præstantior est ad imperandum, illa quæ imbecillior, ad obtemperandû magis idonea, ad œconomiam valet. Duo illi fratres qui urbem Romam condiderunt, ob dominandi libidinem conuenire non potuerunt. Sicut vasa vitrea, quæ cedere & flecti nequeunt, mollibus integumentis circumuestita seruantur & circumferuntur (durioribus enim circumseptâ, vbi se mutuo contingenter, frangerentur) ita planè diuina Sapientia (quæ summo cuncta consilio moderatur) rigidam hominis naturam muliebri teneritudini copulauit, ut dum alter alteri cedit, neuter alterum lædere possit. Ex quo facile liquet, vxoris mansuetudinem ac silentium, dum vir aliquando ira incandescit, hanc mutuam inter eos pacem maxi

Hebr. 13.

1. Cor. 7.

Matrimonium quare institutum.

Matrimonium quibus liberum.

1. Petr. 3.

Simile.

Præter à fratre occisus. Simile.

Mulier in quem finem creata sit.

94 DOMINICA I. POST OCTAVAM EPIPHANIAM

nec fidendi perseverantiam retinere poterit. Hinc de Abraham ait Apostolus, quòd longanimiter ferens, adeptus sit promissionem. Sic hinc Dominus noluit statim dare vinum, sed opportunitate habita patrauit miraculum. Sic & nos sæpius exagitur tentationibus, vt discamus in Deo, non in nobis fidere. Clamemus cum Propheta: Dextera Domini fecit virtutem.

Edito miraculo, *Vt gustavit Architrictimus aquam vinum factam. & non sciebat unde esset, ait, &c.* In his verbis magnum inter Dei ac Dæmonis calicem discrimen designatur, cuius ignorantia, maxima generis humani pars in pestem & exitium ruit: Dæmon enim tanquã subdolos mercator, si quid in suis suggestionibus habet dulce aut preciosum, initio statim conspicendum atque degustandum proponit: quod verò acerbum & amarum est, seruat in posterum, atque hæc fallendi arte parum providos & incautos illaqueat. Natura nostra, voluptatis est avidissima, tristitiæ fugax. Vide quàm blanda sit illa meretrix in Prouerb.

Domus eius nos permittit tentari.

Psal. 117.

Dæmonis natura.

Aristot. Prouerb. 7.

Sapient. 2.

Luc. 16.

Calix Christi

& Dæmonis

diuersus.

Apoc. 17.

Prouerb. 2.

Voluptas

blandissima

meretricis.

Simile.

Momentaneus quasi delestat.

Venite, inquit impij, fruamur bonis. At calix hic amarissimas in futurum seruat fæces. Vide quid diuiti epuloni accidit. Huiusmodi voluptuosis hominibus in fine vitæ quid tristius accideret poterit? Merito exclamare poterunt: Quæ me dementia ita dementauit, vt meretricem illam Babylonicam ita me circumscribere pateret? Animaduertite quàm aptè carnalis voluptatis cursum sub splendentis imagine vini Salomon descripserit: Voluptas quidem blandissima est primò, iam perfecta mordet vehementer. Ex quibus omnibus liquido apparet, ea ratione homines à Dæmone, qua pisces à piscatoribus illaqueari & falli. Piscatores enim hami mordentes vngulam dulcisca contingunt: pisces verò escam intuentes, & hami aculeum non videntes, ad prædam læti auidique concurrunt: cuius tandem aculei vim sentiunt, cum ab aquis per immissa fila extrahuntur. Hac ergo ratione astutus ille animarum piscator incautos homines oblata recenti voluptate insecat, quam illi dum auidis faucibus deuorant, voluptatem existimant; at cum ab hac vita, instante mortis articulo, velut ab aqua in aliam regionem extrahuntur, tum demum acerbissimum aculeum esse sentiunt, quod antè dulcem escam esse arbitrabantur. Videtis, Auditores, qua ratione Dæmon fallat, dum bonum quidam vinum prius insipientibus propinat: deinde verò quod deterius & feculentius est. Iam si intelligamus tale poculum nobis ab illo callidissimo hoste porrigi, satis nobis prospicere poterimus. Quid ab atrocissimo inimico, nisi interitum nostrum expectare possumus?

Sed iam quoniam modo se veritatis auctor Dominus cum hominibus gerat, expendamus: diuersa certè ratione: Si quid enim habet eius doctrina difficile aut asperum, initio statim proponit. Apud Matthæum de duabus vijs, quarum vna est amœna in initio, altera autem angusta: hinc prodit, quæ sit conditio vitæ humanæ. Qui, alibi ait, amat patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus. Qui non accipit crucem suam & sequitur me, non est me dignus. Non gaudet fallacijs diuina sapientia, non nititur mendacis æterna veritas: apertissima oratione disciplinæ suæ leges moreseque proponit. Hac spe animati martyres, non solum bona, sed & vitam pro Christo posuerunt, tum viri, tum virgines teneræ. Quid verò erit præmij in altera vita? Nimirum quod in libro Sapient. scriptum est: Si coram hominibus tormenta passi sunt, &c. Horum felicitatem & gloriam describit Ioan. in Apoc. Post hæc vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, &c. Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna. Felices profectò animæ, in quibus perpetuum sibi domicilium Deus constituit. Quid hac gloria beatus? Rectissime à Propheta dictum est: Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. Videtis ergo quantum inter exitum & initium vitæ piorum & improborum intersit. Vnde merito de fidei anima scriptum est: Fortitudo & decor indumentum eius, & ridebit in die nouissimo. Facies dæmonis tristis & funesta est, quæ mortem & gehennam secum affert, quæ peccatis debentur. Fuge blandientem voluptatem, agnosce latentem aculeum. Ob hoc igitur benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum, quo liberatus sum de laqueo. Nobis optio proposita est, vtrum malimus hinc ad horam lætari, & in altera sempiterno luctu torqueri: an exiguis in hac vita laboribus facerem, & in altera æterna felicitate donari. Non scorpionis facies attendenda, sed cauda, quæ pungit. Moyses perterritus fugiebat colubrum ex virga surgentem: quem tamen iussus cauda apprehendere, innoxium atque innocentem reperit. Virtutis via initio quidem videretur difficilis, at vsu & consuetudine mollior efficitur. Sic calcei, sic manica, sic caligæ, cæteraque indumenta, membra omnia, quibus primùm aptantur, stringendo premunt: quæ tamen postea vsu latius porrecta, minimè grauant. Hæc est pax illa iustitiæ indiuidua comes, quæ exsuperat omnem sensum: hoc est gaudium in Spiritu sancto, cæteraque eiusdem dona & charismata, quibus piorum mentes instruitur & dilatatur, diuinorum mandatorum viam alacriter currunt. Ex his liquet, improbos ex tenebris ad tenebras, ex miseris ad

Domus qui se habent erga nos.

Matth. 7.

Matth. 10.

Apoc. 7.

Psal. 125.

Vide diuinitè

& Lazari,

Luc. 16.

Iob 1.

Psal. 115.

Optio nobis

datur salutis

siue interitum.

Exod. 4.

Simile.

Via Domini

alacriter

currenda.

maise

miserias proficisci: contra, pios à spirituali iucunditate in sempiternam tendere felicitatem: ibi videbunt Deum reuelata facie, qui est benedictus in secula. Amen.

De triplici mutatione per Christum in mundo facta.

IN lege Moyſi quatuor animaduertere licet: Primū quidem eius mandata, deinde promiſſa, tum futurarū rerum imagines, ac poſtremo onus & pondus legis: quæ omnia per Chriſtū perfectā & in melius commutata ſunt. Dominus terrena in cæleſtia, carnalia in ſpiritualia velut frigidam aquam in vinum precioſum commutauit, dum imperfectam legem tranſtulit in Euangelium. Tota Euangelij lex vno charitatis præcepto continetur, dicente Apoſtolo: Plenitudo legis eſt dilectio. Qualia ſunt quæ præcipit, talia & ea quæ promittit; non carnalia, ſed ſpiritualia, nempe immortalitatis gloria. Sic ipſe qui verus eſt agnus, qui abſtulit peccata mundi, aquam in vinum commutat, dum terrena æternis commutat. Qualis lex, tales & cultores eius. Lex erat imperfecta, ita & eius cultores: at Euangelica lex eſt ſpiritualis; vult vt quæ ſuſum ſunt ſapiamus, non quæ ſuper terram. Tales erant Apoſtoli, tales innumeri Patres, qui alimento, & quibus tegerentur contenti, nihil præter ea in hoc ſeculo requirebant. Super eſt alia mutatio, qua non modo lex, ſed ipſe etiam Legiſlator per Chriſtum mutatus eſt: mutatus non naturæ varietate, ſed beneficiorum largitate. Olim terribilis dicebatur, Deus vltionum: ille nunc Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis nuncupatur. In hanc ſententiam multa poſſunt congeri, quæ piis hominibus eſſent, ac præfertim timoratis conſcientiis gratiſſima, ſed hæc prætereunda; ne dum timoratis conſulere volumus, præſumptuoſis noceamus: quibus in hoc miſericordia Dei prædicatur, vt ex ea licentiùs peccandi arripiant occaſionem: quamobrem indigni ſunt quibus hoc tam lætæ diuinæ miſerationis nunciū euangelizetur. Eſt quidem Dei gratia inexhauſta; at memineris Dei dona ad Chriſti viuâ membra pertinere. Viua ſunt, non quæ fidem mortuam habent, ſed quæ charitatis etiam glutino illi adiuncta ſunt. Det Dominus gratiam, ne in vacuum Dei gratiam receperimus, verū vt in precioſum vinum permute-
mur. Amen.

DOMI

DOMINICA SECUNDA POST OCTAVAM EPIPHANIÆ, CONCIO, IN qua lectio Euangelica explanatur: item mirabile diuinæ maiestatis iudicium de reprobatione Iudæorum, & vocatione Gætiū: de felicitate piorum & ſuppliciiſ improborum.

THEMA. *Cum deſcendiſſet Ieſus de monte, ſecutæ ſunt eum turbæ, & c.*

Multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum, & c.

ODIerna ſancti Euangelij lectio, quæ nobis ad explicandum propoſita eſt, duo continet miracula, pietatis ac miſericordiæ diuinæ pleniffima. Quæ quamuis nudam ſonare videantur hitoriã, magnis tamen myſteriis (vti videbimus) ſunt reſerta. Agemus igitur vt eam breuiſſimè explicemus. Ait ſanctus Euangelista: *Cum deſcendiſſet Ieſus de monte, ſecutæ ſunt eum turbæ multæ: & ecce leproſus veniens adorabat.*

AVE MARIA.

CUM deſcendiſſet Ieſus de monte, ſecutæ ſunt eum turbæ multæ. In monte quidem Dominus diu conſederat, vbi & ſermonem illum omni laude digniſſimum; in quo tota penè Euangelicæ Philoſophiæ ſumma cõtinetur, ad diſcipulos habuit. Quamdiu verò in hoc edito loco moratus fuit, nullus ad eum ex illa multitudine acceſſiſſe legitur: at vbi ad planiora & humiliora loca deſcendit, multæ illum turbæ ſecutæ eſſe perhibentur. Quæ res myſterio, & quidem ampliſſimo, non vacat. Quid igitur hoc eſt? Nimirum quamdiu Dominus in auguſto illo & ſublimi diuinitatis ſuæ monte ita reſidebat, vt ad nos per ſuſceptionem carnis minimè deſcendiſſet, pauci eum ſequēbantur; pauci enim erant qui illum pro meritis diligere, colere, & vererentur. At vbi inclinauit cælos & deſcendit, vbi à maiestate & ſeueritate ſua ad lenitatem deſcendit, ſecutæ ſunt eum turbæ multæ. Hac ſtupenda dignatione, hominum ad ſecorda & oculos per amorem traxit. Sed quibus funibus? Certè ſummo hoc beneficio, ſummiſque benignitatis argumentis. Hi ſunt illi funes, de quibus per Prophetam idem Dominus ait: *In funiculis Adam traham eos.* Hebræi legunt, hominum:

*Incarnatio-
nis opus ex-
citat ad a-
morem.*

*Funes qui-
bus ad Deū
trahimur.
Oſea 1.*

H

Rom. 13.

*Lex imper-
fecta. Eua-
gelij autem
virtus Dei.*

*S. Frãciſcus
talit ſunt.*

Pſal. 95.

1. Cor. 1.

*Deus quan-
tu nunc &
qualis olim
fuit.*

atque ita sensus est: Traham eos ad me, non qua ratione indomiti tauri, atque feræ funibus ligatæ trahuntur, sed qua homines beneficiis allekti, ad benefactoris sui amorem incitantur. Generosus quippe est animus hominis, & potius ducitur quam trahitur. Traham eos non minis siue verberibus, vt haectenus; sed potius amore. Quod omnibus Sanctis ac præcipue Martyribus euenisse cernimus; quos nulla tormenta à Christi amore diuellere poterunt. Plus Dominus effecit humilitate quam maiestate, plus amore quam timore: quod certe ingenti admiratione non vacat. Cum enim diuitias illius sit veluti purum & immixtum vinum: humanitati verò coniuncta, ceu vinum aqua dilutum: mirum profecto est, vinum hoc magis mentes hominum amore inebriasse, humanitatis aqua dilutum, quam cum omnino purum citra humanitatis coniunctionem fuit.

Videtur ergo, Auditores, quam amabilem se nobis Saluator exhibuit, cum hoc modo ex monte descendit: Nec amabilem solum, sed etiam (quod maxime ad salutem nostram pertinebat) imitabilem. In iis enim duabus rebus summam felicitatis nostræ positam esse, summus Philosophus Plato non semel affirmat, nempe in Dei amore & imitatione. Talis enim vnusquisque efficitur, quale id est, in quod amore & imitatione fertur. Constat autem hoc in primis Deum à nobis exigere, vt illi imitemur, illi quæ, quoad fieri possit, similes efficiamur. Hinc illa Domini toties in lege repetita admonitio: Sancti estote, quia ego sanctus sum. Et in Euāgelio: Estote, ait, & vos perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est. Et Apostol. Paulus: Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi. Sed imbecillus homo quomodo poterit Deum imitari quem non videt? Deus imitandus virtute. Intuerit eius innocentissimam vitam, & videbis quas imitari debeas virtutes. Habes ibi speculum. Sic descendit de monte, & sic homines hominem sequi possunt. Hoc sit nostrum studium continuum. Iam aliter perfecti, aliter imperfecti Dominum sequuntur. Qui perfecti sunt, quantum eis per gratiam Dei licuerit, omnes eius virtutes in seipsis adumbrare nituntur, dantque operâ vt agnum sequantur quocumque ierit. Sic Apostolus sequebatur: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Sequebatur per gloriam & ignobilitatem. Felix ille qui hoc studio vestigia Christi sectatur, qui pro eo labores omnes libenter pati paratus est. Qui autem infirmus est viribus, vt non possit sequi Christum ardua petentem, det operam vt illum sequatur e monte descendentem. Si non potes Christum sequi cum quadraginta diebus & noctibus ieiunat in deserto,

sequere saltem illius parsimoniam & sobrietatem, quando cum peccatoribus & publicanis parcissime edit & bibit. Si non potes totam noctem cum illo peruigil in oratione manere, subtrahere saltem aliquod somno, & summo saltem diluculo orationi cum illo in templo vaca. Christus est arbor illa vitæ in medio sita Paradisi, in qua & alti & humiles rami sunt: vt ad illos aues cæli, ad hos verò statura pusilli, hoc est, infirmi pertingere valeant. Christus est speculum omnium virtutum, in quo & summi viri & infirmi inueniunt quæ sequantur. Sed iam tempus appetit, vt cum Domino ad planiora descendentes, quid in his locis gesserit, audiamus. Ecce, inquit, leprosus veniens adorabat eum dicens: Domine si vis, potes me, &c. In his verbis perfectissimum orationis exemplum nobis proponitur. Multum enim ad impetrandum referre, quomodo ores, D. Iacobus testatur: Petitis, inquit, & non accipitis, eò quod malè petatis. Quomodo ergo benè petemus? Certè leprosius hic nos hanc artem plenissime docet: qui nequaquam fuisse adeò celeriter exauditus, nisi perfectissimam orandi formam tenuisset. Primum igitur cum magna humilitate orauit: qui (vt Marcus ait) proci-dens in faciem suam, & adorans Dñm, suppliciter illi petitionem suam proposuit. Quantum vera cordis humilitas ad impetrandum valeat, declarât illa Prophetæ verba: Repexit in orationem humiliam, & non spreuit precem eorum. Et illa rursum: Quoniã tu populũ humilẽ saluum facies, & oculos superbõrum humiliabis. Leo animal generosum, nisi fame vigeat, prostratus parere dicitur: quod ingentis animi est. Si hæc placabilitas veræ nobilitatis propria est, quid faciet infinita illa & summa nobilitas, vbi se supplex homo ante illam demiserit: Vide quomodo pepercit humiliato Achab? Videte (quæso) quantum in sceleratis etiam hominibus animi submissio apud Deum valeat? Addit etiam leprosus humilitati egregiam fidem quæ tantam ad impetrandum vim habet, vt Dominus dicat: Quicquid orãtes petitis, credite quia accipietis, & fiet vobis. Fides autem eius in hoc apparet, quod non dixit: Si quid potes, adiua nos, miserus nostri; vt alius quidam dixit: sed id solum dixit, quod vni tantum Deo conuenit, nempe: Si vis, potes me mundare. Solius quippe Dei est, parem voluntati habere potentiam; de quo scriptum est: Subest tibi cum volueris, posse. Non rogauit vt Centurio, vt descenderet. Videtur leprosi coniunctam fidei & humilitati obedientiam. Obedientiæ nanque est voluntatem propriam diuinæ voluntatis beneplacito atque dispositioni subicere. Hæc autem obedientia humilitatis atque fidei legitima proles est.

Luc. 5.

Christi actio, nostra instructio.

Iacob. 4.

Orationis formam leprosus dat.

Psal. 101.
Psal. 17.

Simile.

2. Reg. 21.

Matth. 11.

Ioan. 4.

Deo omnia subijciunt.

Oportet vt causam nostram illius fidei & prouidentiae committamus, neque nobis aliquid nostro iure vendicemus.

Oratio quomodo insinuanda.

1. Reg. 1.

Hæc tria sunt quæ in precationibus nostris seruare leprosi huius exemplo debemus. Primum enim nos ante supernam illam maiestatem demittamus. Tum fiducia de eius misericordiae succedat, quæ est quasi arra. Talis illius sanctæ Annæ fiducia fuit, cuius vultus, cum filium à Domino postulasset, non sunt in diuersa mutati: quia, vt D. Augustinus hoc in loco ait, nunquam amplius de diuina misericordia & orationis suæ efficacia dubitauit. Humilitas & fiducia debent copulari; quarum altera nihil se omnino mereri fatetur; altera omnia se impetraturam confidit. Postremò cum corporis incolumitatem, ac huius temporis bona petimus, ita ea petamus, vt quoniã quid nobis expediat ignoramus, totum hoc diuinæ voluntati atque paternæ eius prouidentiae relinquamus, nihil illi præscribentes. Leprosus non obstinato animo salutem petiit: sed diuinæ voluntati se totum commisit.

Leprosus Dominus tangit cur.

Cuius petitioni Dominus annuens, *Extendit manum suam, tetigit eum, illum dicens: Volo, mundare: Et confestim mundatus.* Cur Dominus leprosum tetigit, cum solo verbo sanare posset? Primum vt quo affectu & obsequio erga eos qui contagiosis morbis laborant, esse deberemus, exemplo suo doceret. Deinde, quoniam morbo lepræ peccatum mysticè designatur; tactu manus suæ significare voluit, neminè à peccati lepra, nisi Dei ipsius ope adiutum, & quasi salutari eius manu tactum, sanari posse. Draco ille magnus nõ potest facile elabi ex animo peccatoris.

Simile.

Quemadmodum vt grauida mulier foetum producat in lucè, necesse est obstetricè adesse, quæ nitentem opera & arte sua iuuet: sic etiã vt mēs Deo grauida propositū vitæ melioris, quod animo concepit, in lucem educat, vt prauæ consuetudinis carenam frangat, non quauis obstetricè, sed ipsa omnipotentis Dei manu obstetricante indiget; sine qua omnis humanus conatus frustra suscipitur. Cui rei D. Augustinus erit exemplo: qui tot annos ante conuersionem suam cruciabatur vt pareret, nec tamen peperit, quousque hæc omnipotentis Dei manus illi adfuit. Quam rem Dominus hoc loco designauit, cum insanabilem lepræ morbum medicæ manus suæ tactu curauit. Postremò hac etiam de causa leprosum tetigit, vt admirabile Sacramenti Eucharistiæ virtutem declararet: in quo idem contactus atque Christi corpus est: à quo videlicet tum temporis virtus exibat, & sanabat omnes. Quæ verò virtus eo tempore quo fides fundabatur, visibiliter sanabat corpora, eadè modò, fundata iam

Luc. 6. Christi tamen salutaris.

iam fide, inuisibiliter animas sanat: quod nec minùs mirandum, nec minoris æstimandum est. Tum temporis multi nitentur Dominum tangere, vt sanarentur: studeamus nos eum per Sacramenti susceptionem tangere, vt à morbis animæ liberemur. Maior cura animæ quàm corporis esse debet. Sed ad historiam redeunt, leproso iam munito, Saluator ait; *Vide nemini dixeris. Sed vade ostende te Sacerdoti, &c.* Indicit illi silentiũ. Christus non sibi, sed nobis metuebat, qui stipula sicca leuior, & folio, quod à vento rapitur, instabiliores sumus. Propter quod & bona quæ agimus, & quæ à Deo dona percepimus, silentio sæpè tegenda sunt: ne sub diuinæ laudis specie nos ipsos aliis tacitè vendicemus. Vide quid Pharisæo illi contigerit, qui dum gratias se Deo agere putaret, quòd non esset sicut cæteri hominum, sub prætextu gratitudinis in vitium incidit elationis. Deus virtutes suas silentio regi præcipit, non suo, sed nostræ infirmitatis periculo consulens.

Multi habent bona, & ignorant, vt Moyses cõsuisi facit. Luc. 18.

SECUNDA PARS CONCIONIS,

quæ de reprobatione Iudeorum, & vocatione Gentium agit. Item de felicitate piorum, & suppliciis improborum.

MULTI ab Oriente & Occidente venient, & recumbent. His verbis, Auditores, duo mysteria, cognitu maximè necessaria, cælestis Magister nobis hodie ob oculos ponit: primum, iudicium illud admirandum, quo pro Dei electo populo Gentilis cooptratus est, ad mentem nobis reuocat. Quod eo quidem consilio facit, vt iudicij huius causas perscrutantes, easque studiosè considerantes, nobis opportunè prouideamus, ne à gratia Dei excidamus. Deinde verò quæ electis præmia, quæ reprobis supplicia constituta sint, breui oratione describit: cum illos ad regni cælestis conuiuium cum Abraham, Isaac, Iacob inuitandos; istos verò ad sletum & stridorem dentium rapiendos esse dicat. Huius rei typum, Dominus cum in multis veteris Testamenti locis, tum præcipuè in electione Iacob minoris natu, & reprobatione Esau, cui benedictio debebatur, miro modo voluit adumbrari. Cæterum quantum nobis timoris ac stuporis hoc Domini iudicium incutere debeat, illa sancti Patriarchæ Isaac admiratio declarat, de quo, cum huius rei imaginem in spiritu vidisset, ita scriptum est: *Expauit Isaac stupore vehementi, & vltra quàm credi possit admirans, ait: Quis igitur ille est, qui dudum captam venationem attulit mihi, & benedixi ei, & erit benedictus? Quòd si hoc adeò mirabile fuit; quales quoque*

Gentium vocatione, & Iudeorum reprobatione.

Genes. 27.

erit, hæreditatem cælestem & sempiternam à primogenito Iudæorum populo eripi, & ad Gẽtilem populũ, hoc est, ad impietatis cultores transferri? Si obstupuerunt ex circuncisione fideles, cum Spiritus sancti gratiam in Nationes effusam vident, exterosque filios ac domesticis Dei æquari: quid facerent, si viderent etiam præferri? imò verò istos eligi, & illos repudiari, & auferri ab illis regnum Dei, & alienigenis dari domesticos fieri peregrinos, & peregrinos in domesticos cooperari? *Rom. 11.* Quis hinc cum Apostolo non exclamabit: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei! &c. Hanc rerum tantam commutationem variis modis in literis sanctis adumbratam cernimus. Hoc item Dominus non sub vmbtris & figuris apud Prophetam, sed apertissima oratione futurũ pronunciat his verbis: Non est mihi, ait, volũtas in vobis, & munus, &c. Antiquus populus deseritur, & nouus ex gentibus cooperatur. Iudæi sibi ac suis operibus plurimum tribuebant, Christi gratiæ nihil relinquebant, meritò ab eo deserti, & sibi ipsis relictĩ, in multa deinde facinora prolapsi sunt. Gentes verò, quæ nihil habebant vnde fidere sibi possent, ipsa sua paupertate admonitæ, ad diuinæ gratiæ opem confugerunt, & in ea, non in se, salutis suæ fiduciam ponentes, veræ iustitiæ compotes facti sunt. Superbia est fons omnium malorum; hac & primus homo, clarissimus ille Angelus, & infelix Iudæorum populus ad dignitatĩ suę gloria corruerunt. Initium omnis peccati superbia est: & initium superbiæ hominis, apostatate à Deo. Verũm vt ad nos redeamus, Iudæorum exemplo monemur, vt omnem à nobis animi tumorem, tanquam salutis pestem abscindamus, ne à diuina gratia derelicti, in peccati & gehennæ barathrum detrudamur. Illud etiam videndum, ne nobis de hac electione & Iudæorum reprobatione blandiẽtes, & percepta gratia ad elationem animi & illorum contemptrum abutentes, accepto munere reddamur indigni. Hunc scrupulum tractat Apostolus. Hæc Apostoli sententia verum est nostri seculi vaticinium: iam enim multi fidelium per tot hæreses à corpore Christi excisi, Satanae membra effecti sunt. Alteram causam regius Propheta insinuauit, cum ait: Populus quem non cognoui, seruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi. Quibus verbis Gentilium fidem & pietatem commendat: qui cum nunquam antea Deum cognouissent, nec Christum in carne, aut eius miracula vidissent, ad Apostolorum prædicationem conuersi, eius disciplinam deuotissimè receperunt: legitimi filij mentiti sunt illi. In propria venit, & sui cum non receperunt. Deus non alienauit illos à se, *Idem.*

sed ipsi se à Deo ob infidelitatem & impietatem alienauerunt. Videmus quòd Deus iustitiam summo amore, & impietatem ac flagitia summo odio prosequatur: atque eo fit, vt nihil apud illum, nisi sola virtus & iustitia in pretio sit, non genus, non opes: hæc enim omnia apud eum puluis & vmbra sunt. Fides contra & pietas coram eo tantum bonum est, vt vel in admirationem ipsũm cõcitauerit. Hoc innuit D. Petrus in domo Cornelij. Mundi, inquit ille, sunt oculi tui, ne videant malum. Id adeò verum est, vt si quo die Dauid & Petrus Apostolus deliquerunt, sine pœnitentia decessissent, non dubium quin eos Dominus tanquam infensos sibi hostes, tanquam peccati seruos in tartara cum principe suo in æternum torquendos coniecisset. Iudæis nihil profuit quòd fuerunt filij Abraham: sic nec Lucifero sua dignitas. Itaque attentius mihi hanc rem consideranti (cum eximio Deo amore pios homines complectatur) apparet sanè, hanc eius dilectionem magis quidem viro- rum erga vxores, quàm parentum erga filios similem esse. Parentes enim filios suos ita diligunt, vt quamlibet nocentissimi sint, nihilominus tamen, quia filij sunt, diligunt. Sic enim Dauid patricidam filium adeò impensè dilexit, vt ipse pro illo mori etiam concupisceret. At mariti erga vxorem charitas, quamuis omnium maxima sit, eatenus tamen durat, quatenus illa datam fidem seruat. Violata fide, summa illa amicitia non modò dissoluitur, sed in grauissimam etiam inimicitiam commutatur. Hoc ergo modo cum hominibus se Deus gerit: qui si pietatem colant, eos tanquam filios, imò tanquam pupillam oculi charissimos habet: si verò à patris nobilitate degenerent, totus hic amor in acerbissimum odium vertitur. Ad infinitam quippe bonitatem vtrumque spectat, & summo amore prosequi bonitatem, & pari odio iniquitatem detestari. Det Dominus Deus gratiam, vt ita temporalem vitam instituamus, ne amitamus æternam. Amen.

*Deus cuius
rei habeas
rationem.
Act. 10.
Abac. 1.*

*Simile.
1. Reg. 8.*

*Marialis
amor vt
dissoluitur.*

DOMINICA TERTIA POST OCTAVAM EPIPHANIE, CONCIO, QVÆ
lectionem Euangelicam explanat: in qua etiam de rerum aduersarū ac tribulationum necessitate, remedio, earumque fructu & vtilitate disseritur. Comparatur & vita præsens mari periculoso: & quomodo ad salutis portum perueniamus.

THEMA. *Ecce motus magnus factus est in mari, ita ut naucula operiretur fluctibus.* Matth. 8.

ABEMVS in lectione sancti Euangelij, Auditores, nauiculam, quæ Dominum vehebat periclitantem, discipulos ad Dominum clamantes, & Dominum mirabili virtute subuenientem, & nautas omnipotentem eius virtutem admirantes. Ex qua quidem re tria potissimum colligere licet. Primum non defuturas piis hominibus in huius vitæ curriculo variarum calamitatum procellas: deinde vnicum earum remedium esse, salutem & opem à Domino postulare: ac postremo quinquam præcipui fructus ex huiusmodi liberatione consequantur. Vt igitur tria hæc, quæ ad vitæ munimentum & institutionem maximè necessaria sunt, pro dignitate tractare possimus, cælestem opem sacratissimæ Virginis interuentu suppliciter imploremus.

AVE MARIA.

LECTIO sancti Euangelij, Auditores, quæ salutis huius doctrinæ fundamentum est, sic habet: *Ascendente Iesu in nauiculam, secuti sunt eum discipuli eius: & ecce, &c.* Ecce, Auditores, quid eos expectare par est, qui cum Domino nauigare, & in eadem cum eo nauiculam ingredi parant. Sciant igitur hi, neque illis (vt diximus) tribulationum & laborum procellas, nec auxilium de cælo defuturum: quo & à pusillanimitate spiritus, & tempestate liberentur, & in portum salutis (Domino dirigente) perducantur. Vtrunque autem Saluator expressit, cum ait: In mundo pressuram sustinebitis: sed confidite, ego vici mundum. Sed hæc tempestas foris sequitur, quam excitat mundus: alia verò turbulentior sequitur intus, quam prauis affectibus & cupiditatibus suis excitat caro, dum aduersus Spiritum concupiscit. Cum ergo labores ac procellæ nos intus & foris vndique circumstant,

quas ferre partim, partim superare necesse sit, non mirum vtique si salutem nostram in laborum perpessione Saluator ipse collocavit, cum ait: In patientia vestra possidebitis animas vestras. Quod autem Dominus salutem hominum in laborum patientia collocaverit, causa est, quod laborum magna copia in hac fragili & æmulo vita reperitur. Quemadmodum enim eorum Sacramentorum materiam, quæ ad salutem maximè necessaria erant, in iis rebus posuit, quæ vbiq; ad manum sunt, nempe in pane, vino & aqua: ita planè magno diuine pietatis consilio factum est, vt salus nostra (qua nihil nobis aut maius aut charius esse debet) in laborum perpessione collocaretur: quod hæc laboris atque patiendi materia nusquam non inueniatur. Quis enim in hoc mundo locus, quæ domus, quamlibet felix & opulenta sit, quæ laborum & calamitatum experta sit? Magis terti iactura torquet, quam acquisitio earum delectare possit. Salutem nostram Deus non modò in rebus quæ ad manum sunt, sed etiam quas effugere nulla arte, nec boni nec mali possunt, esse voluit: dum modò quos patimur labores, leniter & moderate feramus. In malis omnibus habemus occasionem ad malorum depulsorem Dominum confugiendi. Labor tribulationis ad eximiam humilitatis virtutem viam munit. Si igitur humiliatio, hoc est, tribulatio nos ad humilitatem ducit, quis hinc tantum thesaurum, vel hoc pretio sibi comparare reuatur? Iam dum nauis in tempestate iactatur, Dominus dormit. Quid hoc sibi vult? Dominus qui sedare tempestatem debuerat, dormit. Dominus quidem dormire videtur, preces repudiare, remedia in longum differre. Pij homines & innocentes non in perpetuum, sed ad tempus pia dispensatione deseruntur. Hæc sanè fidelis Dominus, qui non patitur nos tentari supra id quod possumus, ideo piis accidere patitur, vt illorum fidem, spem, charitatem, patientiam atque constantiam exerceat atque exploret. Tætatur, inquit Moses, vos Dominus Deus vester, vt sciat vtrum diligatis eum an non. Nemo vires suas in pace cognoscit, quas in prælio experitur. Discipulorum operatio & oratio declaratur, quid hoc tempore, cum tribulationum vndis obrui mur, sit faciendum. Hi cum imminens mortis periculum ante oculos viderent, ad dormientem Dominum clamauerunt: *Domine, salua nos, perimus.* Est enim oratio commune infirmitatis perflugium. Medici curant corpus, oratio est commune medicamentum animorum. Ideoque omnes sancti ad hanc, in calamitate positi, confugiunt. Ad hoc autem ipsa natura nos instigat, quæ & salutis auida, & imbecillitatis suæ conscia, & diuine prou-

Luc. 27.

Salus in laborum patientia.

Labor cõmunis est.

Humilitas labore acquiritur.

Charitas vt ferru exercenda. Dest. 13.

Remediũ in calamitate.

Disiſo.

Tribulationes quos manant.

Ioan. 16.

dentia non ignara, cum malorum turbine quatitur, ad ipsius providentia opem internis motibus instigat, ut qui nos condidit, idem seruet quos condidit. Ille conditor & conservator noster. Omnes nostri capilli ab eo numerati sunt. Ecce, ait Propheta, respice: opera manuum tuarum omnes nos. Quis ergo est, qui opera manuum suarum, qui domesticos suos, qui denique filios suos in calamitate positos deserat? Quis enim filius quem deserat pater? Ad hunc autem modum Isaias Propheta precatur Dominum his verbis: Attende Domine de caelo, & vide de tabernaculo sancto tuo. Tu enim pater noster, & Abraham nesciuit nos, & Israel ignoravit nos, &c. An non cum discipulis dicere Propheta videtur: Praeceptor, non ad te pertinet quod petimus? Hoc est primum in calamitate refugium, ad quod sanctus ille rex Iosaphat confugit, quando innumerabiles contra se barbarorum hostium copias conglomeratas vidit: totum spiritum suum contulit ad rogandum Dominum. Sic quoque illa Iudith, quae gentem suam ab imminente liberavit exitio: Nihil, inquit ad Seniores, fiat, nisi oratio pro me ad Dominum. Oratio non debet esse languida, sed fervens & frequens. In die, inquit Propheta, tribulationis meae, Deum exquisivi manibus meis, &c. Videtis quo fervore instabat. Hoc igitur unum & maximum est in malis remedium. Est & aliud in hoc ipso tempore & tribulatione remedium, nempe fide & veritatem divinarum promissionum reminisci: quae sperantibus in Domino instar impenetrabilis clypei sunt. Nam si ipse iubet, ut ad se in tempore calamitose confugiamus, & illius opem imploremus, ac inuitet: Venite, inquit, ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos: qui fieri potest, ut inuocatus non adsit, cum nos ipse non vocantes ad se vocet? Huius igitur veritatis diuinae consideratio, magnum nutantis animi solatium atque fulcimentum est, ad quod nos Propheta regius inuitat, cum ait: Bonum est confiteri Domino, & Psallere nomini tuo altissime. Domino Deo semper feruendum, aduersa aequae ac prospera aequo animo ferenda exemplo Iob. Oportet nos bona esse spe, nos ex omni euasuros periculo, quando hoc tempore iubet nos opere eius implorare, & ad se confugere. Hac spe S. Chrysogonus beatam Anastasiam a viro suo Publico idololorum cultore, inclusam & inhumanissime tractatam, epistola ad illam missa consolatur. Inter alia verba ait: Maledictus homo qui spem suam ponit in homine, & benedictus homo qui spem suam ponit in Deo. Dei nostri praesidiis, nos in quauis tribulationum iactatione, possumus munire, ut praesens

atque

atque propitium numen experiamur. Mos enim Dei est, post tempestatem tranquillum facere, & post lachrymatione exultationem infundere: qui omnia quae piis hominibus accidunt, siue secunda, siue aduersa sint, in eorum commodum vertere solent. Cuius rei cum multa exempla afferre possem, vnus Ioseph satis est. Hic enim post tot pericula dominus Aegypti factus est: sua calamitas non solum maximam illi gloriam, sed etiam salutem familiae suae, & cunctis Aegyptiis peperit. Sed ad historiam redeunt, excitatus discipulorum oratione Dominus, quid dixerit audiamus: *Quid, inquit, timidi estis modice fidei?* Videmus discipulos exiguum habuisse fidem, quum tanto timore fuerint consternati. Sicut enim perfecta charitas foras mittit timorem: ita perfecta fides hanc formidolosam hæsitacionem ex animis pellit, & confidenter cum Propheta clamare facit: Dominus illuminatio mea, & salus mea; quem timebo? Dominus protector vitæ meae, a quo trepidabo? Oportet autem hinc fidem esse robustam, non talem qualem multi habent, qui quamuis sapius praesentem Dei opem experti fuere; si tamen aliquis accidit casus nouus, si fortuna paululum fuerit mutata, ipsorum fiducia cum fortuna pariter commutatur. Discipuli Christi potentiam habebant perspectam, trepidant in mari, quasi non idem in mari futurus esset, qui in terra exstitisset. Tales olim fuere illi de quibus scriptum est: Et male locuti sunt de Deo; dixerunt: Ecce percussit petram, & fluxerunt aquae, & torrentes inundauerunt. Nunquid & panem poterit dare, aut parare mensam populo suo? Videte, quæso, quanta fuerit horum hominum caecitas atque dementia, qui vnde omnem animi hæsitacionem pellere debuissent, inde dubitandi atque dissidendi ansam arripuerunt. Dominus potentiam suam declarauit; at quomodo illis successerit, breui suo maximo periculo experti sunt. Atque illis non admodum dissimiles esse videntur, qui, cum quibusdam in rebus benignitatem Domini experti sint, in aliis tamen, si paululum ab praeteritis distent, fiduciam penè omnem amittunt: quasi paterna cura & prouidentia Dei praescriptis limitibus circumscripta sit, nec ad omnia calamitatum genera subleuanda porrigatur.

Excitatus ergo discipulorum oratione Dominus, increpauit mare, protinusque ad vocem eius dicto citius siluerunt venti, subfederunt fluctus, conqueiuit mare, & facta est tranquillitas magna. Diximus ab initio nec tribulationes piis hominibus, nec diuinam opem aliquando defuturam. Nouit enim Dominus pios de tentatione eripere. Vtrumque autem Propheta regius ardentis

ora

Teb. 3.

In Genesi de Iosephi.

1. Ioan. 4.

Psalm. 26.

Psalm. 77.

Indaoribus caecitas & periculosa.

Tertia pars de superando tribulationis fluctibus.

2. Pet. 2.

Pfal. 70. oratione significauit, cum ait: *Quantas ostendisti mihi tribulationes, multas & malas, & cōuersus uiuificasti me, & de abyssis terræ iterū reduxisti me. Itaq; piorum omnium est illa Tobie vox: Benedico te Domine Deus Israel: quia tu castigasti me, & tu sanasti me. Verè enim Dominus & mortificat & uiuificat, deducit ad inferos & reducit. Deniq; in Deuter. Moyses populo ait: Afflixit te penuria, & dedit tibi manna, quod ignorabas tu & patres tui: & postquam afflixit atque probauit te, ad extremum misertus est tui. Labores & aduersitates idè Deus permittit, ut exerceamur, & illius opem imploremus, ac beneficiū illi acceptum referamus. Penuriam multò magis ferens, quàm saturitatem. Quocirca sicut in operibus naturæ prouidentiam suam Dominus declarauit, non cum omnia morborum genera ab humanis corporibus sustulit, sed cū omnibus morbis aptissima medicamenta prouidit: ita in operibus gratiæ paternam curam, & prouidentiam, benignitatem & charitatem erga suos tum vel maximè ostendit, cum eos è medijs tribulationum fluctibus cælesti ope subleuat. Ut enim gratior est post vehementem sitim aquæ frigidæ potus, & post Solis æstum umbra petreæ prominentis in terra deserta: ita post calamitatum tempestatem, supernum diuinæ miserationis auxilium. Verissimè enim dictū est: Speciosa misericordia Dei in tempore tribulationis. Fructū autem qui ex tribulatione prouenit, sequentia uerba indicant: *Homines illi mirati sunt, dicentes: Qualis est hic, quia uenti & mare obediunt illi? Primū igitur admiratio diuinæ maiestatis & potestatis ex opere consequuta est. Quæ admiratio non potest spiritali vacare gaudio. Compescit Dominus insaniam maris, & rabiem, & imminentem mortem euadunt. Tale solet esse gaudium piorum hominum, quoties ab instantibus periculis se diuina ope liberatos uident. Tale erat sancti Prophete gaudiū cum diceret: Ego autem in Domino gaudebo, exultabo, & lætabor in misericordia tua. Quamobrem? Quia respexisti, inquit, humilitatem meam, saluasti de necessitatibus animam meam, &c. Quale gaudium fuisse putamus apud Bethulienfes, cum se uiderent per Iudith liberatos? Dicebat Propheta: Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliasti, &c.**

Tribulationes quare Deus permittit.

Similis.

Simile. Dulcia non meruit qui nō gustauit amara. Ecol. 55.

Pfal. 30.

Judith 15.

Pfal. 89.

Secundus fructus.

Exod. 15.

Cantica unde ueniunt.

Proximus huic est, pro accepta liberatione laus & gratiarum actio deuota, quæ ex recentis beneficij memoria proficitur. Sic filij Israel, ubi se ab exercitu Pharaonis, & imminenti mortis periculo ereptos uident, in lætitiæ illas uoces, & gratiarum actionis plenas eripunt: Cætemus Domino, &c. Hinc orta sunt Cantica illa sanctarum Reminarum, Annæ, Delboræ, & Iudith: quæ

quæ omnia ex tribulationū fontibus simul & miseratione Domini ortum habuere. In Psalmo 26. Propheta hanc rem sedulo tractat: Vnam petij à Domino hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini. Verè illi beati qui perfectionem patiuntur propter inlicitiam, horum enim est regnum cælorum.

Math. 5.

Postremus tandem fructus est spei robur atque firmamentū. Vbi enim homo paternam erga se Dei benignitatem & prouidentiam in malorum suorum curatione expertus est, facile adducit, ut speret non defuturum sibi in quauis alia calamitate, qui in alijs frequenter affuerit. Quàm firmam uerò spem hæc pia Domini liberatio afferat, declarant illa Prophete uerba: Deus nolter refugium & uirtus, adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis. Quid dici potuit aut constantius, aut fortius, aut mirabilius? His ergo de causis Dominus uiros uirtute ac pietate præcellentes, per varios casus perducit ad vitam beatam: contraque impijs uitæ prosperitatem, secundaque res ad breue tempus facile concedit: sed miserix & pœnæ quæ scelera eorum sequuntur, sempiternæ sunt & immortales. Felices illi qui cum Propheta cantare poterunt: Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.

Tertius fructus.

Pfal. 45.

Impij hic flores.

Pfal. 65.

IN HAC SECUNDA PARTE VITA præsens huic mari comparatur, ac deinde remedia describuntur, quibus in ea nauigatione uitæ, & ad salutis portum peruenire ualeamus.

CHRISTVS Saluator noster, ubi tot miranda prodigia in terra edidisset, transit ad mare, ut se terræ, maris, atque omniū rerum Dominum declararet. Hanc vitam quam uiuimus, nauigationem esse, & hoc seculum mare in quo nauigamus, communis Sanctorum Patrum atque adeò Philosophorum sententia prædicat. Quocirca quemadmodum necesse est, ut nauigaturi maris, in quo nauigant, pericula diligentissimè perspecta & explorata habeant, & aduersus ea conuenientibus se remedijs muniant: ita nobis in hac spiritali nauigatione agendum est; atque eo magis, quo plus est animæ quàm corporis, & æternæ quàm temporalis uitæ naufragium facere. Id quod nos sapienter Plutarchus Philosophus insignis admonet, his uerbis: Quemadmodum qui cælo etiam sereno nauigant, instrumenta etiam aduersus tempestatem in promptu habent: ita qui in læta fortuna rectè sapiunt, præsidium quoque aduersus infortunia compa-

Vita præsens nauigatio.

Simile ex Plutarcho.

Simila. comparant. Qui navigant, nunquam quiescunt: sed ad portum quem petunt, propiores quotidie fiunt: ita nos siue volentes, siue nolentes, per singula momenta temporum quotidie ad finem vitæ nostræ, tanquam ad portum, properamus. Sanctus

Iob 14. Iob continuam hominis mutationem deplorat, cum hominem nunquam in eodem statu permanere describit. Nemo se eadem semper aura speret navigaturum, sed modò secunda, modò aduersa. Sanctus Paulus dicit dies malos esse, id est, periculis, miseriis, & solitudinibus anxios. Qui diu viuere cupit, ille diu torqueri querit. Quæ sunt autem illa pericula, nemo est qui nesciat.

Ecl. 43. Qui navigant mare, narrant eius pericula. Sunt hic venti aduersi, qui iter nostrum prohibent: sunt piratæ, qui nos incautos spoliant. In hac via qua ambulabam, absconderunt superbi laqueum mihi. Piratæ isti Dæmones sunt: hi nostra pernicie saginantur. Sunt & scopuli multi in mari, sub vnda latentes; hi sunt simulationes, quibus multæ naues naufragia passæ sunt. Multi sunt altus, quibus Diabolus bonos viros sub virtutis imagine ludificare solet. Sit autè in omnibus actionibus nostris ratio, illa moderetur omnia. Iam nunc res ipsa exigere videtur, vt tantis his malis remedia aliqua adhibeamus.

Simile. Sicut enim non satis est medico morborum rationem indicasse, nisi salutaria quoque medicamenta adhibeat: ita non satis est nobis navigationis huius pericula explicasse, nisi de periculis etiam remediis nonnulla differamus. Quisquis igitur ab his periculis tutus esse cupit, nauiculam cum Domino Iesu ingrediatur, vt cum salutis auctore navigans, saluis mercibus & integra rate, portum salutis petat. Nauicula hæc est Christiana vita in Catholica Ecclesia. Extra arcam Noë nemo saluabatur: ita extra hanc nemo salutem assequitur. Hæc nauicula debet esse integra, ne admittat aquam. Ait ille: Qui custodierit totam legem, deliquerit autem in vno, factus est omnium reus. Si autem detrimenti quid fuerit passa, vt illa aquarum colluuiis exhauriatur, ad Sacramentum Confessionis confugiendum, quæ peccata animam aggrauantia foras eiicit. Oportet vt & bitumine intus sit linita. Quid sit hoc, Propheta exprimit: Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Vult, Auditores, nos alienos esse à mundo. Adsit oportet & malum, id est, charitas; & funes, id est, cæteræ virtutes. Ex malo vela dependent; hæc debent esse sancta desideria velut flammæ quædam ab incenso charitatis igne excitata. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Eget nauis bono gubernatore, qui est supremus Pater: cum ille sit inuisibilis, adsit oportet visibilis, bonus

Præ

Præses, qui dirigat naucm. Eget & clauo, id est, prudentia. Hæc debent esse remedia, quæ necessaria sunt vt ad æternæ felicitatis portum, quò omnia nostra adspirant vora, perueniamus; præstante & gubernante Domino Iesu Christo.

DOMINICA QVARTA POST OCTAVAM EPIPHANIÆ, CONCIO, IN qua lectio Euangelica explicatur.

THEMA. Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? unde ergo habet zizania? Matth. 13.

PRÆSENTIS Euangelij parabola diuinæ bonitatis naturam, quæ comparatur igni, qui omnia ad se trahere conatur, facile declarat. Hic diuinæ benignitatis studium eleganti similitudine ante oculis ponitur: tum multa quoque alia ad hoc ipsum pertinentia declarantur. Primo enim loco, quanta cura & solitudine celestis ille Paterfamilias excolendo agro Ecclesiæ suæ, hoc est, salutis hominum inuigilet, explicat. Secundo, quanta calliditate Dæmon humani generis hostis, hoc diuini prouidentis beneficium impedire contendat, exponit. Tertio, quam potissimum ad nocendum opportunitatem hostis noster captare solet. Quarto demum, quænam huius tanti mali cause sint, aperit. De his igitur in præsentis Concione suo ordine dicemus.

Diuisio.

A V E M A R I A.

Simile est, inquit, regnum calorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo. Hic homo Deum Optimum Maximum repræsentat, qui Ecclesiæ suæ agrum diligentissima cura excolendum suscepit. Semen verò quod in eo seminat, non modò verbum Dei est; sed omnia quæcunque instrumenta, quibus infinita illa bonitas salutem hominum operatur. Primum ergo semen, quod in agro humanæ nature iecit, iustitia originalis & gratia fuit. Hanc per peccatum amisit, & alia virutum genera & semina in natura sic destituta & ægra relinqui voluit, quæ ad hoc vsque tempus eius beneficio manet: ne videlicet ad omne bonum profusus inepti, homines relinquerentur. Sic natura licet lapsa, & ad malum prona, habet tamen aliquos pietatis

Principium.

Semen quale iustum.

Natura nostra corrupta.

ignicu

igniculos, qui nos veluti fr̄eno à malo reuocare possunt. **Quare**
Cicero. Cicero ex Stoicorum sententia ait: Sunt ingenius nostris innata
 semina virtutum, quæ si adulescere liceret, ipsa nos ad be-
 ratam vitam natura perduceret. Cæterùm quum semina hæc ad
 benè viuendum minimè sufficiunt, alia multò efficaciora su-
 perferminat in nobis Deus, nempe internos animi motus, &
 gratiæ præsidia, quibus sine verborum strepitu non modò nos
 ad virtutem erudit, sed etiam incitat & impellit. Ait quippe
Ioan. 6. Saluator: Est scriptum in Prophetis: Erunt homines docibiles
 Dei. Omnis qui audit à Patre, & didicit, venit ad me. Denique
 Dominus in Apocalypsi ait: Ecce ego sto ad ostium (videlicet
 cordis humani) & pulso, tacitis videlicet motibus, aurem blandè
 vellicans, & homines salutis suæ commonefaciens. Cuius
 voces, quamuis tacitas, facillè tamen pij homines intelligunt
Iob 4. quorum est illa vox: Quasi furtiuè suscepit auris mea venas su-
 furri eius. Furtiuè dicit: quo fit, vt multi has Domini voces mi-
 nimè percipiant, vel certè surda aure transeant. Percipiebat is
 qui dicebat: Audiam quid loquatur in me Dominus Deus. Se-
 piùs nobis occiditur: Vsq̄ue quo paruuli diligitis infantiam, &
 stulti ea quæ sunt sibi noxia cupient? Nec solùm intus semi-
 nat verba sua per occultas inspirationes, sed foris etiã per ma-
 nifestas Ecclesiæ voces: dum per verbi sui ministros ad pietatem
 & iustitiam vocare homines non cessat. Vnde quidam ait:
1. Cor. 3. Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per
 nos. Verbum Dei potissimum semen est. Semen enim quam-
 uis quantitate paruum, virtute tamen magnum est: vt pote ex
 quo procerâ sepe arbor prodeat. Quod quibusdam contigisse
 Sanctis compertum est, scilicet D. Francisco, & Antonio ere-
 mite. Vide quãta in Ecclesia arbor S. Franciscus, S. Antonius?
Matth. 19. Cùm audissent: Si vis perfectus esse, vade & vende omnia: sta-
 tim verbum in cordibus eorum coaluit. Nec solùm verba mi-
 nistrorum, sed etiam factorum exempla, bene viuendi sunt femi-
 na, & multò quidem efficaciora, quàm verba. Longum iter
 est per verba, breue & efficax per exempla. Verba enim docèt,
 exempla verò veluti manu ducunt, & ad virtutem etiam im-
 pellunt. Sic Augustinum Patrum exempla ad fidem incitarunt.
 Iam ex his colligimus quod proposuimus, nempe quanta sit
 diuinæ bonitatis largitas, quæ tot beneficiis nos ad se vocat, &
 donorum suorum nos participes efficere conatur. Hæc sunt cæ-
 lestia semina, quibus Ecclesiæ suæ agrum quotidie fœcundat.
 Iam inimicus ille homo, id est, Dæmon, hanc Domini curam
 & prouidentiam semper impedire conatur, dū pestifera semina
 in hoc

in hoc agro Domini spargere studet, quo videlicet contraria
 contrariis perimat. Hic ab initio se acerrimum exhibuit ad-
 uersarius. Deus occultis inspirationibus ad bonum nos insti-
 gat: ita contrà Dæmon secretis suggestionibus ad malum so-
 licitat. Nec internis modò suggestionibus, sed externis etiam
 impiorum consiliis & adulationibus mentes hominum infice-
 re sæpe solet. Nec verborum modò, sed prauorum etiam exem-
 plorum pestilenti femine agrum Domini corrumpere studet.
 Sicut enim Deus virtutibus vitur electorum, vt alios ad virtu-
 tem acuat: ita Dæmon flagitiis vitur improborum, vt ad om-
 nia flagitiorum genera suos impellat. In ædibus enim Baby-
 lonis inuicem sibi respondent vltur, aues scilicet immundæ,
 quamuis plumarum varietate exteriori nitidæ. Quod tunc spi-
 ritualiter euenit, cùm improbi homines inter se improbitate
 certant, & alius alium vanitate, fastu, luxu, superbia, petulantia,
 deliciis & opibus superare conatur. Pravorum hominum turba
 certè magnam habet vim ad seducendum alios. Saluum me
 fac, inquit Psaltes, Deus, quoniã defecit sanctus, quoniã di-
 minutæ sunt veritates à filiis hominum. Quam rem nò obscu-
 re declarat, quod is in alio Psalmo de filiis Israël ait: Et com-
 mixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, & serui-
 erunt sculpsilibus eorum, & factum est illis in scandalum. Vide
 hîc quantum istis nocuerit malorum conuictus & societas.
 Huius periculi magnitudinem Iosue non dissimulauit, dum
 hortaretur gentilium contubernia fugere. Est hominis inge-
 nium naturã ipsã ad imitationem eorum quibuscum viuit, ma-
 ximè pronum: contraque ad nouam & inusitatam viuendi ra-
 tionem amplectendam, suprã quã dici potest formidolosum.
 Vitanda sunt diligenter prauorum consortia. Quis tangit picem,
 qui non inquinetur ab ea? Quæret aliquis, cur tanto odio
 nos Dæmon infectetur, atque salutem nostram impedire con-
 tur? Responderetur, Dæmonem Dei esse hostem acerrimum, quòd
 illum è cælis ieecerit. Cùm Deum lædere non possit, ipsius in-
 uadit imaginem: nò secus, vt D. Basilius ait, ac Pantheræ, quæ
 cùm immani sint odio in homines à natura, in hominũ simu-
 lachra furibundè irruunt: nec aliter eorum effugit quàm homi-
 nes ipsos dilacerant. Ad hunc enim modum reges terræ, qui
 capitali inter se odio dissident, quando alter alteri nocere non
 potest, alterius fines & regnum inuadit, & flamma ac gladio
 omnia vastare nititur. Sic igitur cùm truculentus ille hostis, su-
 perno Iudici nequeat nocere, in nos eius ouiculas, furoris sui
 tela contorquet. Habet irã magnã. Hic ita ferocit in perniciem

*Virtutes
quod effi-
ciam.
Esa. 13.*

*Psal. 11.
Conferentia
malorum
vitanda.
Psal. 105.*

Iosue 23.

*Prouerb. 6.
Dæmon ex-
tra adu-
erzat homines.*

Simila.

Apo. 17.

1. Pet. 5. nostram, & vt leo circuit quærens quem deuoret. An hîc nobis dormiendum? Vtinam sciremus in rem nostram.

Tertia pars. Opportunitatem quam is ad fraudes suas captat, Euangelista aperit: *Dum dormirent homines, venit inimicus homo, & superseminauit, &c.* Hoc ad literam de hæreticis & pastoribus negligētibz videtur. Dum enim Pastores dormiunt, & vigilias noctis super gregem suū minimè custodiunt, lupi (id est, hæretici) intemptæ noctis silentio ouilis dominici caulas inuadunt, & tot in eo strages edunt, quot peruersa dogmata serūt. Quia verò apud nos modò hæresis in istis partibus grassatur, cōsulo vt diligens Concionator suis ouiculis præuideat, & sermonē suum ad hæresis detestationem formet, diligentem gnauet operam, vt illam suis depingat coloribus. Non modò cum illi dormiunt, sed etiam cum nos ipsi dormimus, hostes zizaniam seminant. Et nemo adeò rudis est, qui hoc in loco de corporis somno agi credat. Quicquid hac parabola continetur, spiritualiter accipiendum est. Sunt multi qui viriliter resistunt diabolo: sunt alij adeò desides & somniculosi, & adeò Dei ac sui oblitii, vt nulla salutis suæ cura tangantur. Habent fidem, fed moriuam, nullo stimulo conscientie in grauibz etiam peccatis punguntur. Hi sunt qui etiam dormire hoc loco dicuntur, qui nullam virtutis & pietatis exercent actionem. De his ait Propheeta: *Psal. 9.* Non est Deus in conspectu eius. Ita se gerunt, quasi vel non esset Deus in mundo, vel mēs eorum profus mortua esset. *2. Reg. 4.* Dormit fides, spes, charitas. His dormientibus, ingreditur inimicus domum, iugulat sterētēs. *Ezech. 1.* Animalia illa oculis plena vndique, nobis vigilantiam designant. Intrabimus ad securos, dicebant illi. *Iudic. 18.* Detestatur Salomon inertiam & egestatem pigri hominis. *Prover. 24.* Comparat egestatem viro armato: quia quemadmodum hic difficilis est ad expugnandum: ita humana natura communis peccati morbo vitata, & diuturna peccadi consuetudine armata, difficillimè superatur. *Simile.* Comparat etiam eandem egestatem viatori: quia sicut viator paulatim quotidie progrediens, tandem ad destinatum locum quamuis longiùs distans peruenit: ita vis aut potius tyrannis prauæ consuetudinis non protinus altas in homine radices agit: sed paulatim, iteratis actibus, velut quibusdam moralis vitæ gressibus, cō tandem peruenit, vt homo eius tyrannide velut oppressus, impeditissimum se ad benè operandum inueniat. Quod si hoc tempore eos qui ita dormiunt, excitare velis, & periculi sui admonere; audiunt illi quidem, & frequenter etiam monentibus grati sunt: pondere tamen prauæ cōsuetudinis pressi, & malè blandientis voluptatis dulce

Auctor ab hæresi liber.

Somnis spiritualis nocet.

Negligentia nostra.

Simile.

Egestas cui comparatur.

Consuetudo altera nostra.

dulcedine allesti, rursus prementi somno succumbunt. Hoc tempore somni, Dæmon turò seminat zizania. Somnus hic lethalis ex prauis carnis nostræ cupiditatibus proficiscitur, quæ vbi se totum illarum obsequiis tradit, actiones spiritus vehementer impedit, ipsumque lethifero somno consopit. Necessè est, vt cum caro se totam carnalibus curis ac desideriis immergit, spiritus eo tempore dormiat: cum nemo simul & carnalibus & spiritualibus studiis possit intendere. Vide quid potus ille lactis adumbravit, quem Iahel sitienti Sifaræ Duci propinauit, quem somno correptum interimit. Hinc facillè colligitur, quid nobis facto opus sit, quo spiritus noster ab hoc pestifero somno excitatus, vigilare, & opera sua exequi possit. Tunc animus noster vigilat, cum illum à corpore & sensibus, hoc est, à carnis illecebris abducimus: quorum voluptatibus perfusus, dulci illo quidem, sed pestifero somno consopitus, noctem luci antepōnit, & vanis bonorum simulacris delusus, solida & expressa bona contemnit. Qui adhæret meretrici, vnum cum ea corpus efficitur: ita animus carnis illecebris additus & immerfus, dignitatem suæ naturæ amittit, & in carnis quodammodo naturam transformatur.

Vbi igitur hæc praua semina antiquus hostis somni tempore seuisser, eaque iam simul cum tritico adoleuisent, demirantur serui Patris familias nouum illud & noxiū germen exortum, ideòque ab eo inquirunt: *Domine, nōne bonum semen seminasti in agro tuo? Vnde ergo habet zizania?* Iustissima planè non solum hominum, sed etiam Angelorū admiratio. Vnde quæso, Domine, tam ingens zizaniorum, id est, impiorum hominum seges: tot infideles, tot hæretici, tot scætarij, tot Mahometis scætares? Cur quæso tam exigua portio imperio tuo subest? & hæc ipsa adeò nostra hac calamitosa ætate tot hæresium monstres deformata? Tu enim Domine plantasti vineam electam, omne semen verum. Peccatum, cui isti colla subdiderunt, aduersus communem Dominum præcipuè militat; à quo bona cuncta percepimus, & in quo viuimus, mouemur, & sumus. Peccatum aduersus ipsum peccatorem pugnat, cum scriptum sit: Qui diligit iniquitatem, odit animam suam. Peccato nihil vilius. Omnes creaturæ naturam suam tanquam vitæ ducem sequuntur, & iuxta leges ab ea præscriptas viuunt: sic hominis est, qui est rationalis, iuxta rationis dictamen vitam instituire. Aues ad volandum, equi ad cursum, feræ ad vitæ vitam gignuntur: ita rationalis creaturæ proprium est, iuxta rationis præscriptum vitam agere. Cur igitur homo toties peccando

Iudic. 3.

Voluptas hominem demergit.

1. Cor. 6.

Quarta pars.

Hæresis vnde oritur habet.

Peccatum maxime venenum.

Psal. 10.

Simile.

Aspiratio
multorum.
contra ipsam rationem atque naturam suam certat: Ergo Domine, si bonum semen seminasti in agro tuo, unde tot zizaniis respersus est? Hæc quæstio multos torfit: adeo ut hæretici quidam, tantam in hoc mundo impietatem, & rerum omnium perturbacionem admirati, duo rerum principia, alterum bonorum, alterum malorum posuerint. In hac hæresi D. Augustinus ante Baptisum fuit. Ad hanc quæstionem duplex responsio est, altera quidem Philosophorum, altera Theologorum. Philosophi respondent, solum hominem inter omnes creaturas duplici natura valde inter se dissimili constare, corporea scilicet & spiritali. Cæteræ enim creaturæ, cum simplicis sint naturæ, aut corporalia bona tantum, aut spiritalia pro naturæ suæ conditione sectantur. Hominem autem velut quendam mundi nodum rerum conditor medium constituit, qui vtriusque partis naturam in se vno complecteretur. Quo fit, ut homo in rerum omnium veluti medietate constitutus, & sensibilibus bonis à lacte cuiusque assuetus, facile præferat absentibus præsentia, ignotis cognita, & longè distatibus vicina, & arduis atque difficilibus, blanda atque suavia. Quæ quidem in re similes mihi homines videntur infantibus, qui cum blandè & molliter à nutricibus educuntur, maiore interdum amore eas prosequuntur, quàm parentes à quibus prognati sunt, & quorum beneficio ab ipsis etiam nutricibus aluntur. Ad hunc modum sensibilia bona instar nutricis nobis existunt, à quibus videlicet alimur & fouemur, & cum quibus familiarem consuetudinem gerimus. Deus autem præcipuus & summus Pater est, qui nos condidit, cuiusque beneficio & providentiâ cuncta nobis sensibilia deseruiunt, cuique hæc omnia accepta ferre deberemus. Nos tamen infantum more nutrices parenti præferimus, hoc est, sensibilia bona, à quibus nutrimur, conditori nostro, per quem & viuimus, & in lucem editi atque suscepti sumus. Hæc igitur prior causa est, cur magis corporea, quàm spiritalia, quæ vix agnoscimus, diligamus. Altera quæstio cur Deus has duas hominis partes ita inter se contrarias constituit, ut altera alteri repugnaret, cum ita componere potuisset, ut altera alteri subderetur, & ad naturam obtemperaret, ut humani corporis membra voluntatis imperio subiiciantur. Hunc nodum humana Philosophia dissolvere non potest: soluit tamen Christiana, quæ optimum creatorem naturæ, rectum atque pacatum hominem condidisse profiteretur, atque has eius partes inter sese ita colligasse, ut in summa pace degerent, inferiorque superioris imperio plenissime subderetur, idque originalis iustitiæ singulari

gulari dono ac beneficio. Hoc est enim bonum semen illud, quod à Patrefamilias in agro mentis nostræ iactum fuisse diximus. Sed tamen inimicus homo, conditi hominis invidia stimulatus, superseminauit zizania: atque ita Domini segetem alioqui puram & sinceram corruptit. Peccatum enim velut fermentum quoddam est, quod si in cõsperionem maximam inieceris, totam penitus fermentat, atque corrumpit. Sic igitur primum illud peccatum tanquam lethale venenum à primo parente haustum, eius filios (tanquam eius corporis membra) infecit atque peruertit. Hinc D. Augustinus, Genus, inquit, humanum totum perierat, ex quo perierat vnus in quo totum erat.

Ex his quæ hæctenus à nobis dicta sunt, colligere licet, primum, ut vel hoc argumento, quanto odio summa illa bonitas peccatum detestetur, intelligamus (propter quod tantam cladem in totum genus hominum immisit) ut nos quoque simili id odio prosequamur. Quod si quæras, quibus aduersus hanc cõmunem generis humani pestem remediis armari debeamus, ad hoc Apostolus respondet: Gratia Dei per Iesum Christum. Gratia ergo aduersus peccati morbum salutare antidotum est: quam nobis Christus immaculati corporis & sanguinis sui sacrificio promeruit. Hanc nobis Sacramenta dignè suscepta tribuunt, oratio petit, bona verò opera promerentur: his igitur insistamus, ut eius gratiæ ope roborati, aduersus peccata fideliter repugnantes, & praua zizaniorum semina assidua cura ex corde nostro euellentes, copiosam meritum segetem Patrefamilias donante, in cælesti regno percipere mereamur. Amen.

Simile.
Peccatū est
quasi acetiū.

Humanum
genus periit.

Rom. 7.

DOMINICA IN SEPTVAGESIMA,
CONCIO, IN QVA POST BREUEM
Euangelicæ lectionis explanationem, tres potissimum causæ assignantur, quæ nos ad strenuè in vinea Domini laborandum excitant.

THEMA. *Ite & vos in vineam meam, & quod iustum fuerit, dabo vobis.* Matth. 20.

ALOMONIS sententia est, risum dolore misceri, & extrema gaudij luctum occupare. Ita enim in hoc medio mundi globo, vel iniquitas nostra promeruit, vel diuina æquitas & providentiâ instituit,

Proser. 14.

vt neque omnia læta, neque omnia tristia; sed mœstis læta permiscerentur. In suprema quidem illa cœlorum regione omnia læta sunt, nec illorū fines vlla inuadere tristitia potest: in infimo autem reproborum carcere omnia contrā funesta sunt & tristia, & omnis proflus lætitiæ ignara. At Ecclesia nobis hætenus lætissima mysteria proposuit ob oculos, nempe nascentem de Virgine Saluatorem, & cantantes Angelos, lætumque Euangelij nuncium Pastoribus nunciantes, & Stellam Dominicæ natiuitatis nunciam in sublimi fulgentem, & Magos adorantes, & Simeonem quadragesimo à natiuitate Domini die puerum excipientem, Deumque laudantem: modò verò omnia inuersa sunt. Quæ enim diuinas laudes hætenus lætis vocibus personabat, nunc altaria velat, & festam illam vocem lætitiæ indicem Alleluia intercludit: ac denique inopinatīs & funestis his vocibus hodie Mistam orditur: Circumdedertunt me gemitus mortis, dolores inferni circumdedertunt me. Quibus verbis quid tristius, quid lamentabilius? Causa est peccatum inobedientiæ primorum parentum. Illo enim homine labente, vniuersum genus hominum cum illo pariter concidit. Vitiata enim radice, rami quoque omnes, qui ab ea pullularunt, vitium sensere radicis. Exhibet ergo nobis Ecclesia exilium, in quod à Deo creatore allegati fuimus. Hanc cladem (vnde tot mala) Ecclesia quotannis renouat. Comederunt illi pomum, & dentes filiorum obstupescunt. Quo argumento videre licet, Auditores, quanta sit lethalis peccati malitia, quæ tantorum malorum seminarium existit; quod tamen nos tam facile committimus. Quid enim apud multos frequentius, quàm peierare, inuidere, odisse, alienam rem vel vxorem surripuisse? Vnumquodque horum, non minùs lethale, quàm illud parentis nostri delictum est: nec minus mundo nocuisset, si primum existisset: vt hac ratione intelligatis, quanta sit humanæ mentis cæcitas, quæ ne hoc quidem tanto fulmine icta, peccati malitiam ac deformitatem agnoscat. Ecclesia aufert vocem spiritualis lætitiæ, multò magis carnalem ac vanam lætitiā interdicit. Inuocemus opem diuinam, ac beatæ Virginitatis patrocinium.

A V E M A R I A .

Multi sunt & maxima inter Deum & hominem discrimina. Deus omnia facit sola bonitate inductus: homo autem adeo egens & lucri cupidus est; vt vix quicquam moliat, nisi utilitate primum aut necessitate ante oculos posita; quæ si desit,

iners

*Ecclesia
mos qualis.*

*Peccata nobis
quotidianæ.*

iners & plumbeus ad omnia quæ agenda sunt redditur. Ne autem impigri simus ad Dei opus, id est, salutem nostram propriam procurandam, inuitat nos ad hoc ipsum Apostolus: Itaque, inquit, fratres, stabiles estote, abundantes in omni opere Domini, scientes quoniam labor vester non est inanis in Domino. Non certè frustra. Quisquis enim Dominum quaesierit, æterna consequetur præmia; non sanè frustra quaeret. Oculus non vidit, auris non audiuit, quæ parauit Deus piè colentibus se. Hinc vates Regius, vbi mandata Domini dulciora super mel & fauam, dixisset, adiecit: Etenim seruus tuus custodit ea: in custodiendis illis retributio multa. Quis id sequi detrectet, quod & factu suauissimum est, & præmij retributione magnificum? D. Bernardus ait: In lege graue iugum, & vile præmium: terra enim promittitur. At Ecclesiæ iugum suaue, & præmium sublimè. Sic enim prouocat quod promittit, vt non terreat quod imponit. Multò iucundius est iugum Euangelij gratiæ, quàm leges. Ecce, inquit Propheta de Christo, merces eius cum eo, & opus illius coram illo. Hoc est, in promptu habet mercedem operis quam laborantibus tribuat. Ipsemet ait: Mensuram bonam & confertam & superfluentem dabunt in sinum vestrum. Huius ergo mercedis magnitudinem idem Dominus in præsentī lectione appositiſſima quadam similitudine declarat: in qua cum alia multa, tum præcipuè hæc duo insinuatur: alterum, quomodo fidelibus cunctis in vinea Domini laborare necesse sit: alterum, quomodo varia merces laborantibus tribuatur, non solum pro mensura laboris, sed etiam pro immensa diuinæ gratiæ largitate: quæ sicut omnium superat vota, ita etiam excedit merita. Parabolam autem primo loco vobis proponam, expositionem autem eius subiiciam. Simile est, inquit, regnum cælorum homini Patrifamilias, qui exiit, &c. Quoniam hæc parabola mysteriis refertissima est, nos pro temporis angustia id solum explicare tentabimus, quod ad mores nostros formando & instituendos expedire magis videbitur. Simile est regnum cælorum homini. Scitis iam, Auditores, regni cælorum nomine totum salutis nostræ negotium, & omnia quæ ad illud pertinent, comprehendi. Inter ea verò, quæ ad hoc regnum spectant, præsentis vitæ gratia, & futuri seculi gloria præcipuè numerantur, de quibus in præsentī lectione agitur, non in vniuersum quidem, sed qua potissimum ratione à Deo fidelibus distribuuntur: partim quidem ex iustitia, partim verò ex immensa eius liberalitate & misericordia. Hoc ergo regnum cælorum simile esse ait homini Patrifamilias: Hic Paterfamilias Deus est,

1. Cor. 15.

1. Cor. 2.

Psal. 118.

*Bernardus
super Cantica.*

Esa. 40.

Luc. 6.

*Merces vobis
proposita.*

qui propter singularem quam gerit piorum hominum curam & prouidentiam, summo iure hoc nomine appellatur. Qui sanè nobis omnibus iuuandis summo studio incumbit. Non det (inquit Regius Propheta) in commotionem pedem tuum, neque dormitet qui custodit te, &c. Vineam meri, inquit Esaias, hoc est, pretiosi vini, non modò Ecclesia, sed quælibet anima fidelis est. Qua autem cura hanc Dominus vineam custodiat, exponit protinus, cum subdit: Ego Dominus qui seruo eam, qui repente propinabo ei, id est, qui tempestiuè irrigo eam: vt vberes virtutum fructus edat, dic ac nocte seruo eam. Hanc curam & prouidentiam cælestis hic Paterfamilias gerit electorum suorum. Contrà verò improborum eam gerit, sicut ait: Dispergam eos tanquam stipulam, quæ vento raptatur in deserto. Hoc est, quoniam ipsi dereliquerunt me, ego quoque derelinquam eos, & fortunæ ludibrio, cupiditatumque suarum libidini permittam. Hinc tot malorum hominum calamitates, & innumera alia mala. Attende in committendo lethale crimen, ne ab hac excidas paterna cura & prouidentia. Hic Paterfamilias tribus præest familiis siue domibus. Prima domus est cælestis, quæ mansiones multas & varias pro varietate electorum habet. Est & apud inferos alia, quæ suis etiam sedibus pro diuersitate reproborum distinguitur: in quibus scelerum suorum pœnas pendunt, & ad infinita secula pendent. Est rursus media quædam domus in harum confinio constituta: quam pij & impij, electi & reprobi simul incolunt. In prima domo nulla est commutatio. In secunda domo, omnia terra & funesta. Hic torquetur ille diues epulo, omnesque illi persimiles reprobi. Hic æternum chaos, æternaque nox regnat. Domus tertia est hic mundus, qui in vtriusque medio positus est, vbi non semper nec eodem modo lucis suæ radios Dominus mundo communicauit. Hic Paterfamilias vineam habet electam, hoc est, Ecclesiam selectissimam, quæ ab Abel iusto vsque ad vltimum qui in fine mundi nasciturus est, quot Sanctos protulit, quasi tot palmites misit. Ad hanc autem vineam excolendam diligens Paterfamilias (ne quod tempus cultura vacaret) summo statim diluculo operarios proposita operis mercede, conducit. Rursumque hora tertia forum repetens, vidensque alios ibidem otiosos, ait: *Ite & vos in vineam meam, & quod iustum fuerit, dabo vobis.* Neque hac sollicitudine contentus, rursus hora sexta & nona, atque adeò vndecima, Sole iam declinante, itaque reditque forum, alios atque alios vineæ suæ cultores quærens. O bone Paterfamilias, quis te tantus amor, quæ te tanta huius

vineæ

vineæ cura sollicitat? quod inde tibi emolumentum captas, qui bonorum nostrorum non eges? qui infinite potens, infinite diues es. Tu es fons omnium bonorum. Homines qui ex vineis viuunt, curant eas: quid autè est, quod tanto studio omnibus diei horis forè repetit, & operarios quærit, & liberalissimè omnibus mercedem soluit Deus? Hic nos ad se excitat, & ad culturam vineæ, hoc est, ad cultum animæ nostræ semper inuitat. Quod in terreno patrefamilias facit cupiditas; in te facit charitas: quod in illo amor lucri, in te amor nostri. Hac de causa, Auditores, cælestis hic Paterfamilias toties ad excolendam vineam suâ operarios conducit. Hora tertia à primo homine vsque ad Abraham numeratur, quem vnū ex cunctis mortalibus elegit Deus, quem cælesti luce, hoc est, præceptis cælestibus & circuncisionis Sacramento informaret. Hora verò sexta ab hoc vsque ad Moysem fuit: quo primùm tempore lex diuina hominibus lata est: quæ mentis humanæ tenebras superno lumine plurimùm discussit; dum quid fugiendum, quid sequendum esset, apertissima oratione ostendit. Hora verò nona, ab hoc tempore vsque ad Christum Dominum assignatur, cuius tempore diuinæ lucis & caloris plenitudo in totum mundum, pretiosi sanguinis eius merito effusa est. Post quæ nouissimam horam adesse Ioannes testatur, quæ quo magis à Christo iustitiæ Sole recedens, ad occasum mundi appropinquat, eo densiores tenebras offundit. Nos enim sumus in quos fines seculorum deuenerunt, qui nullum alium lucis huius incrementum præstolamur, imò qui, appropinquante huius diei fine, vicinarum tenebrarum nocte circumfundimur. Hinc tanta non modò lucis, sed etiam caloris imminutio: vbi enim abundauit iniquitas, necessariò multorum refrigit charitas. Olim homines sibi inuicem succurrebant, alter alteri sine vsura subueniebat, iam pietas & charitas penè sepulta est, & auari homines lucrum magis ex pecunia, quam meritum ex benignitatis officio aucupari volunt. In ea incidimus tempora, in quibus modò clamare cum Propheta possumus: *Væ nobis, quia declinavit iam dies, quia longiores factæ vmbra vesperti.* Bonus tamen Paterfamilias nunquam destitit omnibus his horis operarios quærare, quibus Ecclesiæ suæ vineam excolendam committeret. Primo enim mane vocauit Patriarchas, qui primi fuerunt huius vineæ cultores. Deinde processit temporis Prophetas accessit: hos sequuntur deinde Apostoli, Martyres, sancti Pontifices atque Doctores, qui omnes ad hanc vineam verbis & exemplis excolendam à Domino conducti sunt. Nec in omnibus solum ætatibus mundi; sed in

*Etiam
tano.*

*Auari ho-
mines quid
student.*

*Psal. 120.
Esa. 27.*

*Hierem. 13.
Vinea Ec-
clesia est.*

*Deus qui-
bus præsit.*

*Paterfamili-
as prouidentia.*

omnibus cuiusque hominis ætatibus vnumquemque nostrum ad huius vineæ culturam vocare non desinit. Nec in ætatibus modò, sed in omnibus ferè negotiis, atque adeò in ipsis etiam peccatis hominibus adest, colq; à prauè cœptis omni ratione auocare contendit. Quoties enim prauis homines posito Deo timore ad inconcessas voluptates rapiuntur, Deum intra se clamantem audiunt: Peruersa est via tua, mihi que contraria. Cogita, ô homo, momentaneum esse quod delectat, æternum quod cruciat. Qui seis miser, an sis crastina die victurus? Quid tot conciones, quas passim audimus? quid tot beneficia, quæ quotidie percipimus? tot flagella, quibus incessanter atterimur, tot vicinorum ac amicorum funera, quæ quotidie cernimus, nisi vocationes Dei sunt, quibus partim verbis, partim exemplis, partim blanditiis, partim terroribus nos ad se reuocare, & in vineæ suæ culturam conducere nititur?

Summo igitur diluculo confurgens, *Conventione facta cum operarijs, mittit illos in vineam.* Superuacaneum (puto) erit quærere, ad quid Paterfamilias operarios miserit in vineam. Nimirum non ad ludum & otium; sed ad sudores & labores, quibus vinea colitur, subeundos. Ad hoc, Auditores, vocati sumus, in hoc opus à Deo conducti; hoc munus nostrum; hæc professio nostra est. Quo enim die salutari lauacro tincti sumus, & in familia Domini adscripti, ad hoc opus vocante Domino sub æternæ vitæ mercede sumus conducti. Quibuscunque enim nominibus Christianæ vitæ professionem nuncupaueris, semper labores, semper sudores tibi occurrēt. Siue enim militiam, siue studium, siue cursum, siue negotiationem, siue crucis studium, siue vineæ culturam nuncupaueris, nunquam à laborum perpeffione mentem diuellēs. Hinc illa piorum omnium vox: Transiimus per ignem & aquam, & deduxisti nos in refrigerium. Modicum, inquit D. Petrus, si oportet contritari in variis tribulationibus, vt probatio fidei vestræ multo preciosior aut inueniatur. Virtus (vt omnes pij testantur & experiantur) mortalibus pretio laboris à Deo venditur. Hanc S. Franciscus & omnes Sancti sudoribus & ærumnis compararunt. Videant illi qui solius ventris causa se natos arbitrantur, qui in bonis præsentis vitæ ducunt dies suos. Horum conditio in extremo iudicio erit miserima. Paterfamilias noster, cui plurimum debemus, solita vti benignitate nunquam intermittit. Sicut enim Sol iste, quem oculis videmus, nunquam illuminandi atque calefaciendi officium intermittit: die namque per se, nocte verò per stellas, quas luce sua illustrat atque perfundit,

mun

mundum illuminat: ita summa illa & infinita bonitas (quæ se se in omnia diffundit) nunquam illuminandi ac excitandi homines officium deserit: modò quidem per se, internis motibus pulsans, modò verò per ministros suos (qui sunt velut in firmamento positi Ecclesiæ) externis vocibus hominem ad pietatem vocans. Rectè itaq; Saluator ait: Pater meus vsque modò operatur, & ego operor: Hoc est, ab ipsa mundi molitione ad hæc vsque tempora, nunquam Pater meus salutem hominum operari destitit, & omni ratione ad se illos adducere. Vnico verbo condidit mundum, sed omnibus seculis in hanc incumbit curam, vt quos ad imaginē suam condidit, felices tandē & beatos efficiat. Ipse bonorum nostrorum non indiget, est tamen nostræ salutis amator, vt pater sui filij. Si hic iuxta viperam periculati infancium paruulum filium assidere cerneret, quo impetu accurreret? quibus vocibus & clamoribus compellaret, vt ab eo loco fugeret, ne à vipera illi assidente impeteretur? Cum ergo nos sensibus paruuli simus, & huius tanti negotij pondus & periculum ignoremus: non mirum si Pater ille cælestis, qui plenissimè omnia nouit, tanta cura nos hoc tam ingenti periculo reuocare contendat. Talem animum se gestasse D. Paulus commemorat. Quid nouissimè conducti dixerint, audiamus: Quid, inquit Paterfamilias, hic statis tota die ociosi? Responderunt illi: Quia nemo nos conduxit. Hoc illi non obscure dixerunt. Horum tamen excusatio, grauis accusatio nostra est. Quid enim exposulanti iudici respondebimus, qui in spiritualis vineæ cultura adeò desides & negligentes fuimus? Seruus sciens voluntatem domini sui, & non faciens, plagis multis vapulabit. Habuimus tot Sacramenta, tot experti fuimus beneficia: quid igitur in examine districti iudicis dicere poterimus? Rectè ex persona Domini ait Propheta: Laboraui rogans. Erimus planè inexcusabiles. Væ, inquit Apostolus, mihi si non euangelizauero, si talenta credita in sudario reposerero. Væ, inquit Dominus, tibi Corozaim, væ tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sidone reddidit hæc mercedis comitori: sed ipse per se munus hoc obire dignatur, quo apparet optimi Patrisfamilias diligentia. Sequitur enim: Cum sero factum esset, dicit Dominus vineæ, &c. Serò appellat mercedis reddendæ tempus, quod quidem erit singularis in morte, omnibus in iudicio. His enim duobus tēporibus merces omnibus reddenda est. Vita nostra tempus est operandi, mors verò mercedis percipiendæ. Quod si ita est, qualis quæso illorum infania, qui vitam omnem in otio & luxu transigentes,

Ioan. 5.

Deus filius nostra amator. Simile.

2. Cor. 11.

2. Tim. 1.
Galat. 4.

Luc. 12.

Excusatio nostra uana.

Hier. 15.
Rom. 1.

Luc. 12.

Tēpus mercedis quando sit.

Inertia nostra accusatio.

in

Homini peccanti quid Deo clamet. Num. 22.

Laborandū nobis scidulo.

Vita nostra cursum est. Psal. 65.
2. Petr. 1.

Labore regnum Dei separatur.

Simile.

*Eccles. 1.
Joan. 9.
Prover. 20.*

Matth. 2.

Luc. 13.

Actor. 10.

Hierem. 2.

*Fides sola
non saluat.*

Galat. 6.

Hebr. 6.

Eccles. 11.

*Laboris im-
pariter merces.*

in morte vineam suam colere incipiunt: dum ad tempus mortis, pœnitentiæ propositum differunt? Bona mors timentis Deum, non stertentis ac dormientis merces est. Timenti Dominum, inquit Sapiens, bene erit in extremis. Venit, inquit Christus, nox, in qua nemo potest operari. Propter frigus, sententiã Salomonis, piger arare noluit, mendicabit ergo æstate, & non dabitur ei. Sic illæ verè fatuæ Virgines mendicauère, at frustra; iam quid dicitur illis? Amen dico vobis, nescio vos. Domesticos operarios noui, vos autem, qui non fuistis in vinea, siue otiosi fuistis, non noui. Discite à me operarij iniquitatis. Rectè monet Apostolus: Operemur bonum dum tempus habemus. Procurator autem vineæ & custos & mercedis retributor Christus est, qui à Deo Patre constitutus est iudex viuorum & mortuorum, vt reddat vnicuique secundum opera sua. Felices illi sanè ac beati, qui ad hanc mercedem tum vocantur, tum digni sunt. Verùm qui sunt illi qui vocantur? Audite: Vocati, inquit, operarios, non stertentes, non genio indulgentes. Ecce quales vocantur; operarij pietatis, non impietatis, qui Diabolo, mundo, & carni, non Christo operam locauerunt. Quomodo ille audebit exigere mercedem, qui vitam omnem in otio transegit? Scriptum est: In tempore tribulationis suæ dicent: Surge, libera nos. Vbi sunt dii tui quos fecisti tibi? Dij tui fuerunt: venter tuus, caro tua, pecunia tua, &c. In alterius regis castris militasti, iam à me, aduersus quem arma tulisti, stipendiũ petis? Optas regni cœlestis hæreditatem, cogita de precio, id est, labore. Non est, ô homo, quod tibi hîc de sola & nuda fide, qua credis te saluum iri, blandiaris. Hæc sine operibus mortua est & erit. Quæ seminauerit homo, hæc & metet. Quid dicerent illi, qui pondus dici & ætus sustinuerunt, si desides in mercedis retributione æquari sibi animaduertent? Non est iniustus Deus, vt obliuiscatur operis nostri. Cum venissent ergo primi, arbitrati sunt quod plus essent accepturi. Itaque in dispari labore par omnibus merces reddita est: quia in aliis plus gratia, in aliis verò plus diuina eluxit iustitia. Hic esse videtur huius parabolæ scopus. Tota enim ea huc potissimum tendit, vt liberalitatem & libertatem Domini in donorum suorum distributione demonstraret: qui cum debita laborum mercede neminem fraudet, imò verò in omnes supra condignum etiam liberalissimus sit: in alios tamen pro infinita & immensa bonitate sua largior & magnificentior existit. Rectè ait Sapiens: Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas à Deo sunt. Amice, non facio tibi iniuriam, &c. Alij multum laborant, alij modicum. Latro vna

confel

confessione regnum Dei adeptus est. Magdalena fufis ad pedes Domini lachrymis, ex peccatrice Apostolorum Apostola resurrectionem Christi nunciando effecta est. Sic Apostoli vocati: sic Moyfes, Dauid, Amos, Heliseus electi, nullis corum præcedentibus meritis. Dominus non numerat annos, sed charitatem & feruorem charitatis supputat. Ea igitur nobis sit cura, vt non oscitâter, sed magno ardore Domino Deo seruiamus. Hac enim ratione breui tempore ad destinatum brauium & perfectionis culmen peruenire licebit. Præstat feruens studium atque deuotio, quàm diuturna ac remissa diligentia. Non laudantur in Christianis iniuria, sed fines. Mementote vxoris Loth, &c. Paulus malè cœpit, sed benè finiuit, Iudæ laudantur exordia, sed finis proditioe damnatur.

TRACTATIO THERMATIS.

Ite & vos in vineam meam. His verbis nos Dominus ad excellendam vineam suam (proposita cœlestis regni mercede) inuitat. Quomodo autem vinea sit excolenda, exponamus. Excolimus vineam, cum animæ nostræ diligentem curam gerimus: cum vitia extirpamus, ac virtutes inserimus. De mercede laboris causari non possumus, cum sciamus eam merita omnia ac vota superare. Vt diligenter igitur laboremus, tria nos incitare debent: immensa Dei nos vocantis bonitas, temporis in quo nos vocat opportunitas, & promissæ mercedis magnitudo. Deus non aliam ob causam mundum condidit, nisi vt essent, in quos bonitatis suæ thesauros effunderet: voluit creaturas consortes felicitatis suæ. Hac de causa humanam carnem assumpsit. Quid illis vocibus dulcius: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis? Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argêtum, properate, emite, & comedite. Huic quoque adiungitur temporis, quo ad hoc ipsum vocamur, opportunitas. Multum in omnibus rebus opportunitas valet, quæ res natura sua difficiles, facillimas efficit. Nox, inquit Apostolus, præcessit, dies appropinquauit. Querite Dominum, dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est. Vterque ab opportunitate temporis, in quo gratia regnat, hortatur nos ne in vacuum gratiam Dei recipiamus. Maior nobis opportunitas sub Euangelio, quàm olim apud veteres sub lege. Quid hîc merita Christi referam, quibus ditamur? quid sanguinem, quo, abluimur? quid preces, quas in nomine eius quotidie fundimus? Olim Patres sub vmbra, nos sub ipsa veritate. Iam non stillæ gratiarû, sed ingentia flumina inundare cœperunt. Vnde Esaias

Luc. 7.

*Dei dona
gratuita.*

Luc. 17.

*Laborandũ
diligenter.*

*Matth. 11.
Esã. 55.*

*Rom. 13.
Esã. 61.*

*Opportunitas
querenda.*

Ecce

Esa. 33. Ecclesiam locū fluuioꝝ, riuos latissimos & patentes appellat. Superest tertium, id est, mercedis magnitudo, quæ laborantibus tribuitur: de qua Saluator ait: Mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum. Expende optimæ mensuræ circumstantias. Talis ergo mensura est illa, talisque merces, quæ fidelibus operariis in celo reposita est. Ideoque nõ immenitò denarius appellatur, quia in eo omnium bonorum summa continetur. Adsit Dominus, vt diligenter & gnauiter operemur, vt ad brauium æternæ beatitudinis feliciter perueniamus. Amen.

DOMINICA IN SEXAGESIMA
CONCIO, IN QVA LECTIO EVANGELICA explanatur.

THEMA. *Exiit qui seminatur, seminare semē suum. Luc. 8.*

Exod. 38.

ACERDOTIBVS Veteris Testamenti præceptū fuit, vt haberent speculum in templo coram se positum, ad quod seipfos componerent, quoties ad sacra ministeria exercenda accederent. Erat externa actio, quæ iam à nostris hæreticis, scõmate exciperetur. In speculo, inquit ille, teipsum contemplare. Apostolus ait, omnia illis in figura contigisse: hoc quoque figuram esse quæ ad vitæ nostræ institutionem referenda sit, dubitandum non est. Sicut ergo illi corporeum speculum propositum ante oculos habebant, in quo se conspicerent, ne quid esset in corpore distortū, aut vitiosum: ita nos spirituale speculum habere par est, in quo spiritualem animæ nostræ faciem videre possimus. Hoc autem speculum doctrina Christi & Sanctoꝝ est, in qua cū præcipitur nobis quid ad puritatem & decorē vitæ facere debeamus: facile quid nobis desit, & quid sit incompositum, intelligimus. Doctrina sacra, dum rectam viuendi viam docet, omnes animæ nostræ obliquitates (vt ita dicam) quamlibet sint occulte, facile declarat. Hinc Apostolus inter diuini verbi laudes hæc etiam commemorat, quòd sit discretor cogitationum & intentionum cordis, & nulla sit creatura inuisibilis in conspectu eius. Hoc ergo diuini verbi speculum omnia refert, omnia detegit, omnia discernit, si quis ad illud faciem mentis suæ explorare velit. Id cū multis ex eplis ostendi possit, satis ad hoc præsentis

Euangelij

Euangelij doctrina sufficit: ad quam si quis diligenter seipsum examinare velit, in quo anima sua statu sit; & omnes profectus aut defectus sui causas facile deprehendet: ita fiet, vt sublati malorum causis, ipsa quoque mala pariter auferantur. Omnia hæc cælestis Magister apertissima quadam parabola explicat. Quam vt piis & attentis auribus audiamus, cælestem opem sacratissimæ Virginis interuētū suppliciter imploremus.

A V E M A R I A .

Parabola sic habet: *Cū turba plurima conuenirent, & de ciuitatibus properarent ad Iesum, &c.* Agitur præcipuè de verbo Dei, & vt illud quod est origo nostræ salutis, diligenter audiamus, exclamando Dominus nos adhortatur. *Qui, inquit, habet aures audiendi, audiat.* Quid ais Domine Iesu? An non aures habent omnes isti qui te audiunt? Certè, si aures haberent, nequaquam Dominus sigillatim diceret: *Qui habet aures audiendi, audiat.* Sic non quereretur Hieremias Propheta: *Cui loquar? aut quem contestabor vt audiat?* Ecce incircumcisæ sunt aures eorum, & audire non poterunt. Illi sunt qui habent aures incircumcisas, qui sine vilo delectu, quæcunquē dicuntur, audiunt; qui, nihil adeò fœdū & turpe est, quod ab auditu suo rejciendum & amputandum curent: qui omnibus nugis, mēdacis, oblocutionibus aures semper patentes habent; ad diuinorum verò eloquiorum tractationem (si quis fortè de eis sermonem instituat) prorsus oclusas. Sanam quippe doctrinam non sustinent, sed ad sua desideria coaceruant sibi imagistros prurientes auribus. Sunt nonnullæ ciuitates quæ habent portas, per quas educūt supplicio capitis destinatos, & per eas eiciūt sordes (nihil autem purum aut sacrum per eas vel ingreditur, aut egreditur) ita per curiosorum aures nihil probum aut venustum transit: sed sermones impuri, otiosi. Hæc sunt aures incircumcisæ, quæ malis rebus opplent, aditum diuinis eloquiis præbere non possunt, quæ purgatæ mentis aures desiderant. Cuius autem periculi sit verba Dei audire, nec proficere, vix vlla oratio satis explicare poterit. Certè inter cætera reprobationis signa, quæ sancti Patres designauerunt, hoc in primis numeratur, auctore Paulo, qui ait: Terra venientem super se bibens imbrem, proferens autem tribulos & spinas, iis à quibus colitur, reprobata est, & maledictio proxima: cuius cõsummatio in combustionem. Quid his verbis vel apertius, vel formidabilius? Non protinus de ægri salute desperamus, quamuis grauiter ægroter, si adhuc medicamentis aliquo modo iuatur. At cū

morbus

Hierem. 6.

*Theodore-
tus.*

*Aures quæ
les Domi-
nus requi-
rat.*

2. Tim. 4.

Simile.

*Verbū Dei
frustra au-
ditur.*

Habr. 6.

Simile.

*Speculum
nostræ qua-
lit.*

Hebr. 4.

*Salutis spes
quæ sit.*

morbus indies ingrauescit, & medicamenta nihil conferunt, quæ spes salutis reliqua est? Quis autem dubitat ægroti animi medicamentum esse verbum Dei? At hoc frustra agræ menti adhibicum imminentes exitij maximū argumentum est. Quotidie audire Conciones, & inde nihil emendari, perinde est ac si quis habet instrumenta, & eis ad vitæ suæ sustentationē non vratur. D. Paulus, licet miti esset ac placido ingenio, Elymam Magum (quod Dei verbis obstitet) acerrimè increpauit. O plene omni fallacia & nequitia, fili Diaboli, non desinis subvertere vias Domini bonas? Vias Domini verbum eius appellauit, quod hoc viam illi muniat qua ad mentes hominum peruenire queat. At quàm multi modò in Ecclesia sunt, qui sibi ipsi Elymas Magus effecti sunt: hoc est, qui diuinis verbis aures prorsus obstructas habent! Quàm multi in quos illud meritò iactari possit, quod de suis olim ciuibus idem Propheza querebatur: Ecce verbum Domini versum est illis in opprobrium, & nō suscipient illud. Quid enim nos tam multis vocibus, totque repetitis concionibus profecimus? Est in nobis per iurandi, ebriandi consuetudo, sunt dissidia, est lasciuia, cor plenum malis cogitationibus. Potest concionator illa verba Saluatoris dicere: Vanè & sine causa fortitudinem meam consumpsi. Egi quod mei fuit officij, videant illi. Verbum Dei multis nominibus appellatur & comparatur, quia varios habet effectus. Vocatur lumen, panis, vinum, medicamentum, gladius, malleus, ignis; hęc semen vocatur. Horum debet referre proprietatem & significationem: sin minus, nostra culpa est. In omni actione siue naturali siue spiritali duo requiruntur: alterum quod agat, alterum quod patiat. Et in agente quidem virtutem esse oportet ad agendum: in patiente autem dispositionem ad suscipiendum. Vt enim terra fruges producat, necesse primum est, vt & agricola semen spargat in terram: deinde vt terra, quæ semen recipit, nouata sit atque proficiua, spinis que atque tribulis repurgata. Quod si alterum horum desit, frustra agricola sementem facit. Similis res de fabro ferrario, qui sine ferro operari non potest. Ad rem igitur. Vt proficias, necesse est vt doctus adsit Concionator, & idoneus auditor. Non debemus aurium voluptatem, sed vitæ integritatem captare. Multi plantant plantationem bonam & fidelem, sed referunt germen alienum. Audiunt Dei verbum bonum; producant germen alienum, id est, errores, mendacia. Hoc apud Ezechielem Dominus queritur de iis quibus verbum Domini versum est in cæcumenicum. Non igitur hoc affectu verbum Dei

*Conciones
audire an
vtilē sit.*

Act. 13.

*Elymas Ma-
gi qui.*

Pierem. 6.

*Peccata cō-
suetudine
qualia.*

Esa. 49.

*Verbū Dei
vt appelle-
tur.*

Simile.

*Esa. 17.
Concionator
& auditor.*

Ezech. 33.

audient

audiendum est: sed reuerenter, sed humiliter, sed attentè atque deuotè, studioque afficiendi magis mentem, quàm erudiendi. Sic enim audienti diuina gratia præsto semper est, vel ipso Domino testante, qui ait: Super quem requiescet Spiritus meus, nisi super humilem & mansuetum & trementem ad sermones meos: Talis animus nisi adsit, etiam si ipse D. Paulus, imò Saluator concionaretur, frustra concioni intereris. Nihil à nobis boni possumus cogitare; ergo diuinum auxilium implorare oportet. Nos parum referimus fructus ex verbo, quia minus parati accedimus. Omnia impedimenta, quæ illud semen impedire possunt, debent remoueri. Quæ autem illa sint, ex hodierna Euangelica lectione adeò luculenter proponuntur, vt hæc lectio velut præfatio sit omnium aliarum concionum & Euangeliorum, quæ toto anno in Ecclesia leguntur. Est hæc parabola quasi initium in Quadragesima, quod auditorum animos disponat & præparet: alioquin frustra & sine fructu audiuntur Conciones. Ab initio igitur Concionum deberemus Dominum orare, vt mittat digitos suos in aures nostras (vt factum est in Baptismo); vt quem nos aditum diuinis vocibus obstruximus, is gratiæ suæ virtute iterum aperire dignetur. Hoc nobis persuasum esse debet, vt sicut non satis est vt agricola semen in terram iaciat, nisi cælestis quoque adsit virtus & influxus (sine quo frustra omnis labor infumitur) ita non satis est verbi Dei semen in terram cordis nostri spargere, nisi superni Spiritus virtus adsit, cuius ope semen illud adolescat, & spiritalis vitæ fructum proferat. Terra non germinat: nisi pluuiam susceperit, nec pluuia fructificat, nisi adsit terra quæ fructum ferat. Cælestis magister parabolam suam nudè proposuit: inde discipulis eius interpretationem querentibus, ipse met interpretatur: *Interrogauerunt ergo eum discipuli eius, quæ esset hæc parabola. Quæres qua ratione hoc fieri possit, vt idem homo & videat, & non videat, audiat simul & non audiat? Paucis accipe: Cedo mihi fidelem aliquem, qui cum fidem habeat, infidelium tamen morè viuat. Hic igitur an non & videt, & non videt? audit, & non audit? Hic credit omnia fidei dogmata firmissimè, & tamen in magnis viuat sceleribus. Calicem Babylonis aureum mortifero veneno plenum esse conspexit, & tamen ex eo bibit. Quis, inquit Iob, poterit gustare, quod gustatum affert mortem? Talis fuit Paulus ante conuersionem, de quo scriptum est, quod apertis oculis, nihil videbat. Cuius cæcitatē infelices isti imitantur, qui apertis fidei oculis ita viuunt, ac si prorsus fidei luce destituti essent. Hi vtrò cadunt in foueam. Cum ex*

*Verbū Dei
quomodo
audiendum.
Esa. 66.*

*Ante con-
cionem o-
randum.*

*Semen est
verbū Dei.*

*Homo qui
videat &
non.*

*Calicem Ba-
bylonis quis
bibat.*

Act. 9.

hac vita decesserint, damnationis suæ sententiam (velut alter Vrius) in ipsa fide, quam constitentur, secum ferent. Hos notat

Iud. 1.

Ludas Apostolus. Hæc præfatus de cordis cæcitate, discipulis pio religionis studio parabola sensum exigentibus annuens, Vos, inquit, audite parabolam seminantis: Semen est verbum Dei. Semen origo cælestis beatitudinis. Hoc semen quomodo ex natura sua fecundissimum sit, pro varia tamen conditione terrarum, hoc est, auditorum, in quibus seminatur, aut nullum fructum, aut certè maximè refert varium. Quorundam enim hominum corda sunt velut terra, quæ viæ finitima est, quæ ab omnibus teritur & calcatur, hoc est, quæ omnibus fœdis & impuris cogitationibus ac desiderijs sine villo delectu patet. Est enim horum cor velut commune quoddam diuersorium, quod omne genus hominum, siue illi noti, siue ignoti, siue boni, siue mali sint, admittit. Nullum enim delectum, nullum discrimen bonarum aut malarum, siue cogitationum, siue desideriorum habent: adeo vt illa Salomonis verba vsupare queant: Omnia quæ desiderauerunt oculi mei, non negavi eis, nec prohibui cor meum, quin omni voluptate fruere tur. Est præterea velut cymba quædam vndique quassata, quæ per omnes rimulas bibit aquam. Est item sicut vrbs patens, & absque murorum ambitu, quæ facilè ab hostibus inuaditur, & tanquam vinea sepe & maceria destituta, cuius fructus depopulantur quicumque iuxta illam gradiuntur. Auferam, inquit Dominus, sepem eius, & erit in direptionem. Sublata enim cordis custodia (quæ veluti animæ nostræ maceria est) non solùm diripitur quicquid ibi preciosum est: sed anima etiam ipsa conculcatur atque fœdatur. Denique talis anima est veluti domus quædam sine seris & valuis, quæ prætereuntes in sordidum stabulum & sterquilinum est. Tali anima nihil fœdus est receptaculum Dæmonum. Altera verò feminis portio super petram cecidit, quæ nata aruit, quia non habebat humorem. Hoc autem petrarum nomine eos Dominus significare voluit, qui cum verbum Dei audierint, afficiuntur illi quidem, & cum gaudio suscipiunt illud, qui tamen nondum in charitate atque timore Domini radices iecerunt: quo fit, vt cum tentationis alicuius vehementior æstus incaluerit, arefcant protinus herba, quæ nullis charitatis radicibus nitebatur. Qui autem hi sint, paucis indicabo. Sunt inter Christianos non pauci, qui ita Christianæ vitæ mores & instituta sectantur, vt quidam Philosophiæ studium amplectebatur, qui (vt Cicero ait) solitus erat dicere: Philosophandum esse, sed paucis. Nolebat enim se totum Philosophorum studijs

Sator verbi
Christus.Semen sicut
viam iactat.

Simile.

Eccles. 2.

Simile.

Simile.

Esa. 5.
Vrbs inopu-
rma quale.

Simile.

Semen in
petram in-
firmum.

Cicero.

studijs dedere: sed summis tantum (quod dicitur) labijs Philosophiam degustare. Huic ergo similes sunt multi nostrorum, qui nõ tota mente ac studio, sed leuiter atque oscitater Christi Philosophiam attingunt. Atque, vt cõmuni exemplo rem omnem aperiam, qua mensura aqua benedicta dum templa ingrediuntur, lustrari volunt, qui exigua guttula cõtenti, moleste ferri si quis eos plurima aqua conasperit: eadè isti disciplinam Christi & instituta eius sectantur, vt vna aut altera eius particula contenti, cætera fastidiant atque repudient. Ea institunt, quæ & factu facilia, & facientibus honori sunt: quæ verò difficultatibus plusculum, honoris verò minus habent, tanquam ad se minimè pertinentia, respuunt. Radices istæ sunt timor propositum fixum, perseverandi. Has iecerat Propheta, cum diceret: Iuravi & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. Sic Apostolus altas egerat radices in animo, cum ait: Quis nos separabit à charitate Christi: &c. Qui has radices figere in animo cupit, præstet quod in primo Psalmo est: In lege Domini voluntas eius. Vt enim aqua humore suo vitali arbore educit & confirmat: illam quæ lætissimorum copia fructuum exornat: ita piorum animus meditatione rerum diuinarum alitur ad æternitatem: vberimolque virtutum fructus, & illos quidem tempestiuos editti: idem quæ semper virebit, nec villos vnquam æstus formidabit. Si his radicibus semen destituitur, facilè arefcit ad Solis æstum. Altera verò seminis portio cecidisse dicitur in terram spinis oblitam. Vnde id consecutum est, vt simul exorta spinæ fruges suffocarent. Spinæ autem Dominus appellat vitæ voluptates, sollicitudines leuicij, studium quæ diuitiarum. Hæc enim omnia ita quorundam hominum corda occupant & opprimunt, vt cælestis verbi semè in eis ad frugem peruenire nequeat. Cuius rei causam non erit difficile assignare. Constat enim diuitiarum studium ab Apostolo malorum omnium radicem appellari. Quid enim non mortalia peccata cogit Auri sacra fames? Iam verò voluptatè malorum omnium escam esse, veteres rectissime senserunt: quarum cupiditatu vtra sit humano generi nocentior ac pestilentior, nemo satis explicare potest. Curarum verò examina mentè ita pungunt & lacerat, vt nihil eam, nisi quod eos abigere possit, cogitare sinant. Ita fit vt partim scelenibus, partim aculeis curarum mens nostra oppressa, nullum ex verbi Dei semine fructum germinet. Rerum omnium cõditor sibi vni sedem atque domicilium in humano pectore destinauit. Nemo potest duobus æquè dominis seruire. Nemo vnquam ad bonam mentem peruenit occupatus. Quod

Simile.

Radices
qua picta-
tur.

Roman. 8.

Psalm. 1.
Simile.Semen in-
ter spinas.1. Timot. 6.
Virgilius.Cura perni-
ciosa.Matth. 6.
Seruus.

non de necessariis iustis quæ occupationibus, sed de immodicis & vanis intelligendum est; quas non vsus vitæ, sed libido & cupiditas hominum excitantur. Hæc enim velut tribuli & spinæ sunt, quæ totam hominis mentem ebibunt, atque ita diuini verbi semen suffocant. Nihil iniquius, quàm amare pecuniam. Auaro nihil scelestius. Similes isti ijs qui tibiaram cantu maxime delectantur, & adeo huic modulationi sunt intenti, vt verba quæ interm. fiunt, minimè aduertant, dum tubicinem audiunt modulantem: maiorem enim capiunt voluptatem ex eo sono, quàm ex præsentia actione. Voluptas quam parit tibiaram numerus eam labefactat actionem quæ in oratione versatur. Hac ergo ratione spinæ istæ cupiditatum, cælestis verbi semen suffocare dicuntur.

Hactenus ex tribus cælestis seminis partibus nihil tulimus, non tamen ab opere cessandum est, adeo enim messis hæc pretiosa est, vt si vel vna eius portio ad frugem peruenerit, bene nobiscum actum sit. Ideo namque Sapiens monet: Mane semina semen tuum, & vespere non cesset manus tua: quia nescis quid magis oriatur, hoc an illud: & si vtrumque simul, melius erit, Superest ergo quarta seminis pars, quæ cecidisse dicitur in terram bonam, ac protulisse fructum centuplū. Huius verò terræ nomine eos intelligi Saluator ait: *Qui in corde bono & optima verbum retinent.* Bonum autem & optimum cor illud est, quod ab ijs (quas supra diximus) spinis purgatum est: quale à nobis Propheta requirebat, cum diceret: Nouate vobis nouale, & nolite serere super spinas. Quo in loco certum est non de agrorū, sed de animorum spinis Euangelico more Prophetam loquutum, quæ radicitus de corde euellendæ sunt, si iactum in eo verbi semen fructum ferre debeat. His autem nouissimis Dominus verbis omnia ferè, quæ ad bene operandum adiumenta requiruntur, complexus est. Nam quod ait, *in corde bono*, pertinet ad vim intelligendi, vt quæ attentissimè & audissimè tanquam cælitus missum nuncium audiamus. *In corde bono & optimo*, vt pro illius dignitate & maiestate afficiatur. Retinent in corde, vt quoties opus fuerit, ad vsus accommodent necessarios: quomodo Dominum in Euangelio discimus, qui ad Diaboli tentationes semper sacra Scripturæ tela protulit, cui ait: Scriptum est, Non in solo pane viuunt homines. Quibus animæ viribus, vim postremò addit operandi, cum ait: *Fructum adferunt in patientia.* Quid est, in patientia? Nimirum in perpeffione variorum laborum, quos exantlare necesse est, vt bonorū operum fructum proferre valeamus. Maledicta erat terra à Domino, quæ tribulos

Eccl. 10.
Simile ex
Aristotele.

Diuitiæ
spina sunt.

Eccl. 11.

Seminis por
tio quarta.

Hiere. 4.

Verbum
Dei quomo
do audien
dum.
Bonauent.

Matth. 4.

Genes. 3.

los & spinas germinabit: ista maledictio vtiā non solum terram, quæ tum sua sponte fruges ferebat, attingisset, atque non etiam ad mentium interiora permeasset. Humana natura ante peccatum, sine vilo labore omnia virtutū germina proferebat; at post illam maledictionem caro insurgit in spiritum, & non nisi magno labore in officio contineri potest. Vicia sunt domestica & in promptu; virtutes aliunde importandæ. Itaque terra cordis nostri ad tribulos & spinas vitiorum proferendas, sponte sua, sine cultore fructu est: ad harum autem virtutum germina adeo sterilis & inepta est, vt sine Dei gratia & hominis insuper industria nihil salutare, atque æterna vita dignum proferre queat. Experimur verum quod Apostolus ait: Ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato. Sine labore nihil fit in vita egregium. Orate, ieiunare recusamus. In patientia & labore igitur possidenda anima nostra. Oportet in lachrymis seminare, vt in gaudio metamus. Dominus Deus det gratiam vt possimus. Sit illi honor semper. Amen.

Terra maledicta qua.

Roman. 8.

DOMINICA IN QVINQVAGESIMA, CONCIO: IN QVA EVANGELICA lectio explanatur, & quod sub Christi passionis ignominia gloria diuinitatis delitescat.

THEMA. *Cæcus quidam clamauit, dicens: Iesu fili David, miserere mei.* Luc. 18.

QUODIERNÆ Sancti Euangelij lectio duas complectitur partes, quarum altera summam Dominicæ passionis: altera miraculum continet, quod Dominus petenti cæco amissum lumen restituit. Historia sic habet: *Assumpsit Iesus discipulos suos secretò, & ait illis, &c.*

A VE M A R I A :

Optimi Imperatoris officium est, Auditores, milites suos ante cōgressum armis munire & instruere. Cum verò hæc ipsa vita quæ degimus, tot casibus & periculis obnoxia sit, vt ea vel militia, vel tentatio in literis sanctis appelletur: magna Christianæ philosophiæ pars est, salutaribus præceptis pectora no-

Iob. 7.

stra armare, quibus ab impendentibus vndique malis immunes esse valeamus. Hac ergo de causa caelestis Imperator discipulos suos malorum omnium quae illis impendebant, frequenter admonere solitus erat. Quae vbi latius exposuisset, tandem ait: Hæc locutus sum vobis, vt non scandalizemini: absque Synagogis facient vos, &c. Hac ergo impendentium malorum prædicatione, nihil discipulis nec mirum, nec nouum, nec improuisum poterat accidere. Hac ergo de causa in præsentis lectione Dominus passionis suae labores & certamina illis prædixit, ne ad hoc tantum fulmen rudes & imparati inuenirentur. Itaque ait: *Ecce ascendimus Hierosolymam & consummabuntur, &c.* Si hæc discipuli intellexissent, & intellecta animo cõdidissent, cum ea quae illis prædicta fuerant, impleri cernerent, non vtique turbari, sed mirari potius debuissent, cum vel hoc argumento præceptoris sui sapientiam, virtutem atque diuinitatem intelligere potuissent, ad quem solum pertinet futura prædicere. Circumspiciamus & nobis, vt cõtra omnia pericula armati incedamus. Cum nonnulli hoc non cogitant, morte peccatum in grauissimos tum corporis tum animi incidunt languores. Sæpe animo voluendum. Aequo animo ferendum quod mutari non potest. Ante languorem adhibe medicinam. Quae sit vita huius conditio, audi: Quae est vita vestra? Vapor est ad modicæ patris. Quid vapore leuius, quid instabilius? Talis vita nostra est. Omnis, inquit Propheta, caro fenum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Quae cum ita sint (quod negare non possumus) quid miramur, si quotidie nostrarum rerum status aliam atque aliam subinde faciem commutat? Huius instabilitatis & mortalitatis nostrae consideratio ad calamitates & incommoda vitæ moderatè ferenda, magnū adiuumentum adfert. Summa est, vt illud cõsiliū Eccles. ante oculos proponamus, vt scilicet, in die bonorum non simus immemores malorum. Hoc cõsiliū vulgus hominum repudiat. Quare dūm nobis cur Ecclesia hoc Euangelium, in quo Dominicæ passionis fit mentio, hoc tempore nobis ante oculos ponat. Causa, quòd fideles hoc tempore ieiuniis, orationibus, & lachrymis vacare, & omnibus vitiis valedicere debent. Quid enim aduersus peccati odium accendere magis animum potest, quàm mortis Christi consideratio, quam ille propter peccata hominum diluenda pertulit? Dominus maiestatis pro sceleribus nostris diluendis tor sustinuit labores: Vide quid illud lignum, quod amara aqua immissum est, & ex amarissimis fecit dulces, quid velit. Quid cõuenientius hoc in loco, quàm vitalis ligni atque salutiferi vir-

tus

tus designatur? Hoc enim est lignū quod amaras laborū atque dolorum aquas in dulcedinē vertit: hoc est quod virtutis amaritudinem suauem facit: quod asperitatem pœnitentiæ mollit: quod calamitates & ærumnas huius vitæ mitigat. Hoc enim Sanctorum Martyrum, hoc Virginum, hoc Monachorum labores miro modo leniit & tēperauit. Ille fons innocentiae, pro alienis sceleribus indigna pertulit: tu qui reus es, sustines pro tuis criminibus. Si, inquit ille, passio saluatoris ad memoriam reuocetur, nihil est quod nõ æquo animo toleretur. Opportunè ergo hoc sacratissimo ieiuniorum & pœnitentiæ tempore, Dominicæ passionis memoriam Ecclesia refricauit, vt hoc exemplo nos ad pœnitentiæ labores inuitaret. Sicut enim elephantibus (vt est in lib. 1. Machab.) sanguis vix mori ostendebatur, quo sanguineo colore inspecto, ad prælium acrius incitaretur: ita planè sanguis Christi oculis nostris exhibitus, ad spiritualia cum antiquo serpente certamina acere debet, ne eius iterum seruituti subijciamur, à quo nos ipse pio cruore suo misericorditer liberauit. Nostra intemperantia, qui frena ventri laxamus, valde taxatur: Nō in comestationibus & ebrietatibus viuendum. Cum exurgat varia passionis suae probra atque supplicia breuiter discipulis Saluator proposuisset, subdit protinus Euangelista. *Et ipsi nihil horum intellexerunt, & erat verbum istud absconditum, &c.* Quid est quòd discipuli rem adeo cõspiciam non intelligebant? Quibus enim verbis hoc apertius exprimi potuit? Nimirum quia rudes adhuc in schola Christi, nec mysteriorum redemptionis, nec Dominicæ passionis gloriam agnoscebant. Et quia magistrum suum impensè diligebant, mortem quæ eius molestè ferebatur: idèò, quod nullo modo esse volebant, non intelligebant. Amor enim & odium, & quicunq; alius impotens affectus, rationis iudicium excæcat, ne verum despiciere valeat. Christus aliquando dixit: Oportet ex altari Filium hominis (de cruce videlicet supplicio agens.) Iudæi discipulis non dissimiles, apertè rem de qua agebat intellexerunt, & ad rem oppositè responderant, dicentes: Nos audiuimus ex lege, quia Christus manet in æternum, &c. Itaque prolatam de morte Domini sententiam, quia nec vitam eius diligebant, nec mortem oderant, facillè intelligere potuerunt: quod tamen discipuli assecuti non sunt, quoniam longè aliter erga magistri vitam & mortem affecti erant. Sic multi sunt qui aliorum fragilitatem & mortalitatem bene intelligunt & diiudicant, suam minimè agnoscunt. Est quædam tacita latens intus persuasio, quæ nos bono esse animo iubet, quæ diutur-

K 4

Ioan. 18.

Lacina præ-
missa nocent
minus.Vita nostra
qualis.Eccles. 18.
Iacob. 4.

Esa. 40.

Eccles. 18.

Ieiunijs va-
candum
quanto.Exod. 15.
Crucis signi-
ficatio.

Augustin.

1. Machab.
6.

Roman. 15.

Ioan. 3.

Discipuli
rudes.

Ad Nepot. nam vitam sibi pollicetur D. Hieron. Quotidie, inquit, morimur, quotidie commutamur, & tamen æternos nos esse credimus. Hinc fit quòd sexagenarij domos amplas erigimus, quòd pecunias cõgregandis auidissimè inhiamus, quòd multis annis in secleribus, odijs, & libidinũ cœno iacemus: quod certè non faceremus, si mortè in foribus adesse crederemus. Isti homines cõputrescunt in stercore vt iumeta, donec mors inter flagitia sua imparatos eos deprehendat. Aliter quidã pius vir sentiebat, cum iam senex ab amico in crastinum vocaretur ad cõuiuium: Cur me, inquit, vocas in crastinum, qui à multis iam annis crastinum non habui: sed mortis aduentum in singulos dies expectaui? Omisiss discipulis, ad cœcum transeamus.

Factum est, inquit Euangelista, *cum Dominus appropinquaret Hierico, cæcus quidam sedebat secus viam mendicans, &c.* Habemus hoc loco, Auditores, quid mundus faciat, cum homines eo relicto, ad Christum conuertuntur: quidquæ contrà hoc tempore nos ipsi facere debeamus, cum à mũdo impetimur. Vetus mos est mundi, cõfictis nominibus & virtutes obsecrare, & illustrare vitia: vitij dat honorifica, virtutibus ignominiosa nomina. Quid igitur nos hoc tempore facere par est? Nimirum cæci huius constantiam imitari, qui vocibus populi interpellatus, adeò à clamandi & orandi officio non destitit, vt multò etiam magis clamaret: *Iesu fili David, miserere mei.* Cur enim mundi vocibus fidem adhibere, aut ab instituto pietatis cursu renocari debeamus? An non eius terribila vox illa fuit: Non hunc, sed Barabbam? Hæc enim furentis mundi postulatio fuit, quæ seditiosum Barabbam innocentia fonti & auctori vitæ antetulit. Quomodo ergo ei fidem habeas, quem adeò mendacè expertus es? Has ergo voces omnes velut Syrenarum cantus surda aure transire debemus, quos contemnere magis, quàm timere nos decet. Videmus generosum canem siue equum, qui quòd nihil curet latratus catellorum, securus graditur. Mundi est, piis bellum inferre: tuum est animam tuam strenuè ac fortiter tueri. Officij nostri est, Dei magis, quàm stultorum hominum offensam pertimescere. Vinolenti iniuria loco ducunt, si in comparationibus suis à vino abstinere velis, & nõ respondere.

Simile. Nõne stultè hic cæcus egisset, si mundi vocibus deterritus, abstinuisset à clamore? Vtrūque enim lumẽ & corporis & animæ, quod clamoribus suis impetrauit, amississet. Ad clamorem cæci Dominus stetit. Videmus deuotionem & fidem, discimus vt & nos perseueremus. Sumamus exemplum amici intempta nocte petentis. Perseueratã meretur. Oratio est quasi quædam

dam sagitta: non potest non aures diuinas mouere, si assiduè feriat. Orationis perseuerantiam, velut certissimum quandam diuinæ misericordia obfidem existimate. Pete ergo, & iterum atque iterum fores diuinæ misericordia pulsa, sciens quia omni pulsanti aperit. Moyses iussus à Deo, virga petram percussit: quæ cum primo ictu aquam non fudisset, secundo copiosissimam vndam sitienti populo propinauit. Non est ille durus, sed tenerimus; suo tempore fundet aquam. Iussit Dominus cæcum ad se adducis; & qui prius increpabat, iam fauet, & cõsolantur. *Anima quior esto, ecce vocat te.* Ita vsu venire solet, vt cum quis mundum contemnere cœperit, multos habeat contradictores: at si perseuerauerit, iam sibi eos paulatim conciliat, qui antè reprehendebant. Inimici hominis, domestici eius. Videbant discipuli Christum supra mare ambulantem, putabant phantasma esse; at iam verò cognoscentes Christum, iam non spectum, sed summo sibi solatio credunt, melius instructi. Vbi ergo cæcus hanc turbæ vocem audiuit, proiecto vestimento (vt Marcus ait) exiliens venit ad Iesum. Tanto enim lucis desiderio tenebatur, vt omnis ei celeritas in mora esset, & ipsam quoque vestem propterant grauem esse putaret. Facultas vidèdi inter omnes corporis sensus maxime diligitur. Si igitur hic cæcus tanta celeritate ad corporeum lumen accipiendum properabat, quid nos facere par est, vt spirituale mentis lumen à Domino consequamur? Illud fidei lumen est nobis cum Angelis commune; at corporeum cum formicis & canibus. Properat ad Iesum: at nos quàm tardo gradu repimus, vix etiam in extrema ætate. Clamemus ex corde: Domine ne moreris: ad adiuanandum me festina, accelera vt eruas me. Vide quàm sedulo illa mulier, quæ Heliseum hospicio excipere solita erat, mortuo filio quærebatur vitam. Considera tu mortem animæ tuæ, & quære illius salutem. Mors latet, tu igitur tot morandi causas necis? Quid mundus, quid consanguinei dicent, si veterem consuetudinem viuendi deseruero? O te infelicem! Habes oculos ad mundum, ad lucra tua: non habes vt damna eterne vitæ conspicias. Ioseph adolescens maluit relinquere pallium, quàm pudicitia carere. Monemur vt omnia quæ salutem nostram vel impedire, vel remorari alqua ratione possunt, quàm ocysimè relinquamus: ne incomparabilem animæ nostræ thesaurum hac tam leui occasione amittamus. Cum ergo cæcus a nte Dominum adstitisset, interrogauit illum Dominus: *Quid tibi vis faciam?* Cur quæso, Domine, hoc ab illo requiris? Quid cæcus à fonte lucis, nisi lucem quærat? Hæc Domini interrogatio con-

Oratio perseuerans.

Num. 20.

Mich. 7.
Math. 14.
Vide religiosi.

Marc. 6.

Lumen mentis ambiendum.

4. Reg. 4.

Mundus est belua.

Genes. 39.

Psal. 56.

filio non vacat. Filij exponunt parentibus calamitatem: ita & nos confugere debemus in nostra necessitate ad Deum. Reula, inquit Propheta, Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet. Et illud item Hieremias: Consurge in nocte in principio

Thren. 2.

vigiliarum, & effunde sicut aquam cor tuum ante Dominum. Sic olim Ezechias rex fecit, qui literas minarum & blasphemiarum plenas à Sennacherib Rege Assyriorum acceperat ascenden-

Deus quare
redus in tri
bulatione.

Psal. 141.

sium in templum, expandit coram Domino. Sic David in omni sua calamitate fecit: Effundit, inquit, in conspectu eius orationem meam, & tribulationem meam ante ipsum pronuncio. Non sunt illi molestæ preces nostræ, imò ipse eas summo studio à nobis requirit: Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis. Inter flores enim fructusque virtutum, non in plateis habitas fidelis anima, sanctos Angelos habet auscultantes eam; qui libenter adstant orantibus & meditantibus. Oportet nos suppliciter petere quæ misericorditer impetraturi sumus. Ad Hieremiam dicitur: Clama ad me & exaudiam te, & annuntiabo tibi grandia & firma quæ nescis. Ad eumque Dominus ait: *Quid tibi vis faciam? Cui ille respondit: Domine ut videam. Ait illi Iesus: Respice. Quo vno verbo ita eius oculi illuminati sunt, ac si non oculis captus, sed à somno excitatus videretur, nec corporis tantum oculi, sed animæ etiam fidei lumine irradiati sunt, quando ei protinus dicitur: Fides tua te saluum fecit. Quæ videlicet antea quidem imperfecta, modò verò noua luce illustrata & aucta est. Nec solum oculi, sed etiam os apertum est: dum Christum sequitur, magna voce laudes eius prædicās, populumque; exemplo suo ad eandem prædicandas inuitans. Ponamus hunc cæcum nobis in exemplum orandi, atque ita similis fide, auiditate, & perseuerantia hoc petamus, quod ille petiit: nempe internam animæ nostræ lucem. Cæci sumus. Illumina, ait Propheta, oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte. Tenebræ meæ sunt cupiditates & affectus mei, innumeri errores huius mundi. Aurora confurgente tenebræ fugantur, ita lux tua Deus nostræ oculis illustrat, vt id diligamus quod diligendum est; id contemnamus, quod meritò contemnendum est, vt bonus ordo procedat.*

Cant. 2.
ad sp̄s̄am.

Hierem. 35.

Iam quod secundo loco proposuimus, breuiter docebimus. Sub Christi passionis ignominia, diuinitas eius latet.

Orationis
vera exem-
plum.

Psal. 12.

Tenebra no-
stra.

Exod. 8.

In Exodo habemus quomodo expositus fuerat à matre iuxta fluminis aluui in fiscella scirpea, paleis & luto obstita, pulcherimus infans Moses: quò vbi Pharaonis filia venisset, apertaque fiscella, elegantissimum infantem reperisset, eximio eius amore pulchritudinis capta, adoptauit in filium. Quod igitur

illie sese oculis primùm offerebat, vilissimum atque deformè erat: quod verò intus conditum latebat, speciosum atque pulcherrimum. Hanc igitur duplicem nobis formam exhibet Christus Dominus: extrà quidè cruci affixus, plagis luividus, flagellis cæsus, spinis coronatus, deformè leprosi speciei & imaginem præferens: qui tamen erat candor lucis eterne, speculum sine macula diuinæ maiestatis, & imago bonitatis illius. Hisce oculis contemplari debuissent discipuli Christum; his & nos illum contemplari debemus, ne scandalo crucis offendamur: sed potius imperuestigabiles diuinæ bonitatis & misericordiæ diuitias in ea latentem admiremur. Principiò illud ante omnia statuendum est, quòd cum Deus immensa quædam & infinita virtutum omnium & perfectionum abyssus sit, nihil tamen in eo iudicio nostro gloriosius & magnificentius eius bonitate & misericordia esse putatur. Ipse Dominus omni laude cumulatus, nulla se magis quam in bonitate ac sanctitate gloriatur. Sic in cælis hanc vocem perpetuò repetunt: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth. Alia omnia omittunt, & hæc vocem vnâ sanctitatis sine intermissione repetunt, vt qui intelligat, hæc supra cæteras laudes cõditori omnium esse gratâ.

Si ergo hæc sanctitatis & bonitatis laus Deo gratissima est: consequens etiam est, vt qui omnia propter nominis sui gloriâ operatus est, insigne aliquod opus ederet: quo hanc tantam suâ laudem potissimum ederet. Maximum autem inter cætera hoc est quod Propheta regius postulabat: Ostende nobis Domine misericordiam tuam. Omnibus operibus suis ita mentes affectit, vt cum Propheta dicere possimus: Mirabilia opera tua, & anima mea cognosceat nimis. Et, Delectasti me Domine in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo. Si ergo tantopere oblectasti oculos nostros in factura tua, quantum quæso delectabis ostensa in operibus bonitate & misericordia tua? Cæteræ laudes tuæ sunt: hæc verò ita tua est, vt nostra quoque sit, quando ea nobis beneficiis conferendis & communione bonorum tuorum præcipuè declaratur. Opus igitur quod in nos declarauit, nobis maximam attulit utilitatem, sibi verò maximum peperit laborem. Hoc sanè regium est, de hominibus benè mereri, non modò sine vilo emolumento, sed cum maximo damno & dedecore. O si quis nunc eos oculos haberet, quibus pendentem in cruce Dominum contemplari dignè posset: quàm pulcher intus appareret is, qui tot confosus scissuris, atque vulneribus, extrà deformis appareret: Omnia illa quæ in eius corpore patent vulnera, plagæ illæ omnes, atque liuores,

Christus quibus oculis contemplandus. Prima propositio.

Christus quibus oculis contemplandus. Prima propositio.

Esa. 6.

Secunda propositio.

Psal. 84.

Psal. 138.

Psal. 91.

Dei opera mirabilia.

Tertia propositio.

Regis quid.

Christi passio cuius nos admoneat.

res,

res, quid aliud quæso sunt, quam scissuræ vestis fericæ, quæ latentem auri speciem pandunt? quid nisi pietatis opera, benignitatis indicia, misericordiæ argumenta, & veluti vitreæ quædam fenestras, per quas reconditam in sacratissimo illo pectore bonitatem & charitatem cernere datur? Dissimulatio ergo maiestatis, declaratio quædam fuit & manifestatio bonitatis, quæ quidem in hac vita commodius alia ratione manifestari non poterat. Tunc eum mundus primùm & cognoscere & amare cœpit, quem antea non amabat, quia nõ sic agnoscebat. Quod Dominus ipse ita futurum confirmavit, cum dixit: Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Hoc Esaias prævidit: Et reuelabitur gloria Domini, & videbit omnis caro salutare Dei nostri. Tunc enim potissimum Dei gloria reuelata est, cum maiestas obscurata, & salus hominibus data est. Crucis igitur Christi non patibulum, sed regalem thronum; clauos illos, adamantes; liuores illos, smaragdos; vulnera illa, vermanentes ac fragrantes rosas; illam denique spinarum coronam, inestimabile decoris diadema esse iudicat anima fidelis. His D. Bernardus oculis Christum in cruce contemplans, aiebat: Contemnat Herodes; ego tanto magis eum non contemnam, quanto se contemptibilem ostendit Herodi. Quâtus quâtus est, à capite vsq; ad calcem vsq; totus amabilis & desiderabilis, vbiq; pulcher.

Hic iam fides in Dominum Christum confirmatur; & feruens in illum charitas, quæ totius diuinæ legis summam continet, mirabiliter accenditur. Quis his tam stupendis conditoris beneficiis non incitaretur ad redamandum? Monet tum Apostolus, tum Ecclesia Catholica: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Non vulgaris offertur laboris & patientiæ materia. Ipsa quoque temporis cõditio nos monet carnem affligere, vigiliis & orationibus insistere, & bellum acce vitii indicere, & prauas cupiditates refecare, & omnes peccandi occasiones declinare, vt sic tandem per veram pœnitentiam ad æternam mereamur peruenire lætitiã. Amen.

TOMVS

TOMVS SECVNDVS DE TEMPORE.

Quæ Quartis & Sextis Feriis, & diebus
Dominicis Quadragesimæ in Ecclesia
haberi solent Conciones.

FERIA QVARTA CINERVM
CONCIO, QUÆ POST EVANGELICÆ
lectionis explanationem, ad veteris vitæ pœnitentiam hortatur, ob vitæ breuitatem & incertitudinem.

THEMA. *Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & planctu.* Ioëlis 2.

INTER omnia mala, Auditores, quæ fingi animo & cogitatione possunt, summum & maximum esse constat lethale peccatum: quo & Dei furorem prouocamus, & benignissimum parentem in fœuerissimum iudicem commutamus. Inter omnia verò huiusmodi peccata, nullum est ad superadum difficilius, quam quod diuturna consuetudine firmatum est. Sic enim Dominus per Hieremiam ait: Si potest Aethiops mutare pellem suam, & pardus varietates suas: ita & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malè. Quæ quidem sententia nõ ita accipienda est, vt hoc prorsus impossibile esse dicat, sed vt rarum esse ostendat. Hoc igitur Ecclesia diligenter aduertens, cum intelligat quanta sit peccati malitia, quantaque prauæ consuetudinis vis & potentia; statuta tempora annis singulis destinauit, quibus pœnitentiæ remedia his peccati incommodis mederetur. Vera enim pœnitentia, & peccata è me

Hierem. 13.

Pœnitentiæ
fructus.Ioan. 5.
Esa. 40.Cruce Christi
est preciosa.Bernardus
super Cant.
Serm. 61.

2. Cor. 6.

*Cineris cere
menia quæ.*

è medio tollit, & prauæ consuetudinis filum præscindit, ne vltimius malum serpat, maioreſque indies vires colligat. Hæc autem virtutem Ecclesia non vocibus ſolum, ſed rebus etiam ipſis, atque omni ratione commendat. Inuitantur omnes omnium ordinum homines ad ieiunium & lachrymas; ad pœnitentiam vocatur. Iã ſi ad cultum templorum, cæremoniasque oculos conuertas, nihil planè cernes, quod pœnitentiã mœroremq; nõ præ ſe ferat. Quid cineris cõſperſio, quid ſacræ imagines velatæ, niſi mœrorem teſtantur? Quia verò magna pœnitentiæ pars eſt ieiunium, ad vtrumque ieiunij obſeruationem: vt pote quòd & carnem cruciat, & eius laſciuiam atque ſuperbiam inedia comprimit. Indicitur igitur ieiunium, & quomodo obſeruari debeat, præſcribitur ab Eccleſia. Vt commodius rem tractemus, cæleſtem opem beatiffimæ Virginis interuentu imploremus.

A V E M A R I A .

Ioël 2.

*Ieiunium
ſuadetur.
Simile.*

1. Cor. 4.

*Dist. 9.
1. Paral. 20.
Act. 13.
Act. 14.*

Cum ieiunatis, nolite fieri ſicut hypocritæ triftes, &c. Quoniam ſacrum hodie ieiuniorum tempus auſpicamur, appoſitè nobis Euangelica lectio proponitur, quæ nos ſalutarem ieiunandi formam docet. Non enim ad veræ pœnitentiæ rationem ſatis eſt, ſi ieiunes, niſi ſanctè etiam, quod ſanctum eſt, exequaris. Sic lectio Ioëlis non ad ieiunium modò, ſed etiam ad ieiunij ſanctificationem inducit. Summus enim ille puritatis amator, diſcretorq; cogitationum & intentionum cordis, non tam manum, quàm animum contempletur. *Cum*, inquit Saluator, *ieiunatis, &c.* Cõſulte ieiuniũ, quod hæretici abhorrent & diſſuadent. Puerorum vermes, qui in teſtibus hærent, niſi acri medicina non curantur: ita frequenter peccata, quæ in penetralibus animæ infixæ ſunt, niſi acrimonia ieiunij non pelluntur. Eſſet ſanè hæc locus aliquid dicendi contra hypocriſis vitium, verùm in præſentia nihil ob aliorum locorum tractationem de ea proferetur. Scire tamen debemus, ne faciles ſimus ad iudicandum, dum videmus quosdam piè & ſimpliciter viuere in Chriſto, nõ dum illud hypocriſis vitium videmur carpere, innocetes condemnemus. Nolite ante tempus iudicare. Virtuti ſoli debetur honos: tunc vel maximè homini Dæmon inſidiatur, cum aliquod virtutis opus molitur. Ieiunandi religio à præſcis ſummo ſtudio obſeruabatur, vt videre licet tam in veteri quàm in nouo Teſtamento, cum in aduerſitatibus, non aliter quàm ad ſacram anchoram, ad ieiunium & orationem ſe conuertebant. Attendendæ autem ieiunandi cauſæ & intentio. In nobis enim plerum

rumque contingit quod in Phariſæis, qui tantum opera Patrum adſpiciabant, ac imitari geſtiebant, non conſiderata fide eorum ac intentione: ſic & nos facimus. Sunt qui ieiunant, ſed tantum ſtatutis diebus, aliis diebus genio luxurię indulgent, ac ventrem pro Deo colentes, quaſi ad horam tantum nobis cum carne pugnandum ſit, cum tota vita pugnare debeamus. Affiduè cum carne domeſtico hoſte conſigendum, ne crapula ſaginatũ ſpiritus præualeat. *Externinant enim facies ſuas.* Sunt feminæ quæ variis artibus faciem reddere pulchriorem ſtudent, vt forma atque pulchritudine auram popularem, hoc eſt, inanem famam aucupentur. Sunt alij qui faciem deformant, vt ſicarij, & hæretici. Vbique ſuperbia damnatur. *Tu autem cum ieiunas, unge caput tuum.* His verbis ad Palæſtinarum morem alludit, qui his iudiciis animi iucunditatem declarabant, vt quàm longiffimè arcendâ eſſe hypocriſin oſtendat. Quid iuuar te ab hypocriſis vitio immunem eſſe, ſi cæteris criminibus ſis obnoxius, cum vnumquodque eorum ad damnationem tuam ſit ſatis? Sit ita planè: non damneris vt hypocrita, dâneris autem vt fornicator, vt auarus, vt ſuperbus, vt mendax, vt omnium denique diuinarum legum contemptor: quid tum putas te apud inferos ſolatij habiturum, ſi minus fueris hypocriſis vitio conſtrictus, cum propter alia ſcelera ſempiternam pœnã luas? Dictum nobis: Sic luceat lux veſtra, &c. Sit opus, inquit D. Gregorius, in publico, quatenus intentio maneat in occulto. Viri iuſti & carbonæ ſunt ardentes, quia ſibi ipſis lucet: & lampades etiã, quia virtutum ſplendore aliis quoque prælucent. Nihil debet eſſe in toto homine quod diuinæ legis ſanctitatem non ſpiret. Vide quid duæ illæ tabulæ, quæ vtriuſque erant ſcriptæ digito Dei. Hæc ad eos pertinent qui Quadrageſimale ieiunium, qua debent integritate ſeruare decreuerunt. Quid verò de illis dicendum, qui cum præſtare idem poſſent, nulla cogente neceſſitate, ieiunia ſoluunt, nec vlla corpus ſuum moleſtia afficere parant? Similes ſanè Eſau, qui propter vilem eſcam vendidit primogenita. Quid in cæteris faciet ad peccandum incitatus ſtimulis, qui tam leui occaſione Dei odium incurere non veretur? Ieiunia ad hoc poſſimum ſunt inſtituta, vt petulantiam carnis, & procliuatam ad peccandum inedia cohiberent. Sic diebus feſtis etiam abutimur ad vanitates noſtras. Olim qui non ieiunarent hos dies, præſertim per Quadrageſimam, aut deponebantur qui erant Sacerdotes, aut à communionem arcebantur cæteri fideles. Hæretici in hoc tempore in contemptum Eccleſiæ carnibus ſeſe ingurgitant: viderint illi. Summa eſt, vt hoc ſacro tempore

*Luc. 21.
Roman. 13.
Caro noſtra
domeſticus
hoſtu.*

*Damnatio
niſi cauſa
qua.*

*Matth. 5
Gregorius.
Simile ex
Ezech. c. 1.*

*Ieiunij con-
ſcriptores.*

Genef. 25.

*Hæreticorũ
ingenium.*

tempore pœnitentiæ lachrymis, ieiuniis & orationibus vela p̄damus; & qui hæcenus carni, seculo, & cupiditatibus militauimus, nunc demum Imperatori nostro Christo militare incipimus, relaturi ab eo mercedem dignam. Reponamus illic laborum nostrorum thesaurum, vbi merces est nostra collocata. Si enim thesauros nostros, hoc est, opes nostras, & bona omnia nostra non in terra, sed in cœlo collocamus, consequens est, vt ibidem omnis amor, omnis cura & cogitatio nostra posita sit. Quo planè fiet, vt mentem à terrenis rebus abductam, ad cœlestia transferentes, ipsi quoque cœlestes homines efficiamur.

TRACTATIO T H E M A T I S.

INVITAMVR ad pœnitentiam; verùm prudentia carnis & veteris vitæ consuetudo reuocant: contrarias igitur rationes huc adducemus. Prima causa, diuinæ miserationis magnitudo est: Quia, inquit Propheta, benignus est & misericors; patiens, & multæ misericordiæ. Verè illius magna misericordia per quam nihil homini (si modò ad se redire velit) ad salutem deesse poterit. Verè sane magna illa misericordia est, quæ cum iure suo sumere de reis posset vindictâ, ipse tamè qui læsus est, pacem & amicitiam cum eo qui læsit, sancire desiderat: imò & hoc ipsum rogat: nec rogat modò, sed etiam supplicia minatur, si oblatam vltro pacem reiiciat. Tam pater nullius, tã pius nemo, sicut Deus in nos. Huius rei gratia ipse Ionas fugit, quòd sciret Dei inexhaustam misericordiam. Ob suam nimiam pietatem à Phariseis malè audit, quòd cum peccatoribus manducaret & biberet. Hac allectus ille prodigus filius, reuertitur & recipitur in gratiam. D. Ambrosius Nouatianorum miratur insaniam, qui pœnitentiam negarent: quos planè diuinæ bonitatis naturam penitus ignorare ait. Videndum ne nos Dei benignitate abutamur, vt improbi faciunt, qui dum obstinato animo in peccatis perseuerant, à Dei misericordia animos sumunt. Quos igitur diuinæ miserationis magnitudo minus forsitauit mouet, moueat saltem humanæ vitæ breuitas, inanitas & fragilitas, quâ Ecclesia cineris conspersione, & mortis cõmemoratione nobis hodie proponit spectandam. Vitæ namque breuitas & incerta mortis hora considerata, ad pœnitentiam nos impellit: ne nos eius hora imparatos deprehendat, fragilitas vitæ ab amore mundi reuocat. Vita nostra vmbra, fumo, araneorum telis, floribus comparatur. Rectè ait ille: Veruntamen vniuersa vanitas omnis homo viuens: veruntamè in imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatur. Etiam arborum foliis,

quibus

quibus nihil instabilis, homo comparatur. Rectè etiam mors falce armata depingitur. Breues dies hominis sunt, &c. Curremus Domini sententiam: Vigilate itaque, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet. Nihil autem aliud est vigilare, quàm opportunè pœnitentiam agere: quod hoc tempore exigitur. Super omnia verò hæc, maximè nos ad huius virtutis studium illa eiufdem Domini sententia impellere debet: Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Nemo enim nostrum perire vult; nemo à spe vitæ cœlestis excidere: nemo autem sine pœnitentia hanc vitam consequi potest. Impœnitenti nec ipsa virgo sanctissima salutem impetrare potest; imò nec ipsum Dominus, quamdiu ita permanferit, beare potest. Aut pœnitendum aut ardendum, illa manet sententia. Quòd si nulla alia damnatos nisi sola ignis pœna maneret; annon omnes huius vitæ cruciatus, quàm vnã illam pœnam subire fatius esset? Væ illis, qui hæc lugenda in posterum, ridenda nunc deputant. Væ quibus hæc prius experienda sunt, quàm credèda. Ideoque hæc omnia, quæ illic finiri non poterunt, hîc redimi possunt per emendationem prioris vitæ, per eleemosynas, per exercitia iustitiæ atque misericordiæ. Inter has vias pœnitentia velut regia via est, sine qua (vt antè diximus) nulli patet adit ad salutem; à qua tamen homines aduersarij noster Diabolus miris artibus auocare conatur. Vt enim cætera sileamus, illud in primis iactat, quòd quâuis necessaria sit pœnitentiã, non tamen statim agenda sit; sed eam vel in posterum, vel ad horam etiam mortis differri posse. Monet Ecclesiasticus quasi à facie colubri fugiendum esse peccatum. Heliseus mirtens puerum suum ad hospitiæ filium à morte excitandum, voluit eum celerrimè pergere. Sic peccatis animæ mortuæ succurrendum ocysimè. Tota hominis vita agendæ pœnitentiæ destinata est, at tamen hoc tẽpore aptissimè. Murus disruptus in pace, nõ in bello reficiendus. Arma etiam ante pugnam, non in pugna, præparanda. Sic igitur pœnitentia non ad extremam mortis horam reseruanda: sed opportunè, cum rectè valemus, agèda est. Dominus cõtemnentibus se filiis Israël respondit: Dereliquistis me, & coluistis deos alienos: idcirco non addã vt ultra vos liberem, &c. Improbiorum autem hominũ Dij, quibus tota vita seruierunt, partim filij & vxores, partim opes atque honores, partim corporis voluptates, cæteraque terrena bona fuerunt, in quorum studio vitam omnem consumpserunt. Auxilium Dei minimè deest, sed aliter recentis, aliter inueteratos peccatores inuat. Sicut enim eadem ignis scintilla aliter arida ligna, aliter vindicia

Apocal. 14.
Iub. 14.

Tertiaratio.

Luc. 13.

Darmatorem panem maxima.

Bona opera necessaria.

Eccles. 21.
4. Reg. 4.

Simile.

Iud. 10.

Dij alieni qui sint.

Simile.

& humentia vrit (illa enim facilius, ista verò longè di fficilius absumit); ita planè auxilium illud aliter quidem recenter lapsos (vt Petrum negantem, & Dauidem adulterantem) aliter verò diuturna peccandi consuetudine obduratos mouere solet. Hæc omnia eò spectant, Auditores, vt omnibus ijs antiqui hostis fraudibus detectis, opportunè pœnitentiæ propositum arripiamus. Iam est tempus acceptabile, modò potissimum inuitamur ad pœnitentiã. Dominus ipse ad hoc ipsum vocat: *Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, &c.* Addamus & audiamus illam Prophetæ vocem: *Quærite Dominum dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas. Qui enim modò multus est ad ignoscendum, postea multus erit ad vlciscendum: quia vt multa eius misericordia, ita multa eius iustitia est.* D. Augustinus in pœnitentiæ laudem ita ait: Pœnitentia languores sanat, leprosos curat, mortuos suscitât, vitia fugat, virtutes exornat, mentè munit & roborat, omnia facit, omnia redintegrat, omnia lætificat, temperat successus, moderatur excessus, constringit impetus. Ignorans se, per hanc se recognoscit: quærens se, per hanc se inuenit. Hæc est quæ homines ad Angelos ducit, & creaturam reddit creatori. Hæc errandam ouem monstrauit quærens: & drachinam perditam obulit anxianti. Hęc dissipatorem filium ad parentem reduxit, & vulneratum à latronibus, custodi curandum seruauit.

Memento homo quia cinis es, & in cinerem reuerteris.

Pœnitentia quid. Pœnitentia est motus quidam quo à morte ad vitam, à peccato ad gratiam, à vanitate ad veritatem, ab amore mundi ad Dei amorem proficiscimur. Recedendum nobis à vanitate, vt ad veritatem perueniamus. Cinis quidem primùm arbor fuit viridis, nemorosa, & multis frondibus & fructu oculis grata atque iucunda. Quæ tamen vbi abscissa, siue reuulsa est, protinus pulcherrima illa specie ac decore marcescente exsiccat, & in ignem coniecta, in cinerem vertitur. Quæ ergo alia imagine vitæ nostræ conditio magis exprimi potuit? Hac autem diuinus Vates illam expressest, cum ait: Recordatus est quoniam pulvis sumus: homo sicut fenum, dies eius tanquam flos agri sic efflorescit. Sic enim homo qui specie & pulchritudine corporis, atque omnibus, siue naturæ, siue fortunæ opibus ornatus & instructus, pulcherrimæ arboris speciem referebat: vbi morte interceptus est, & tumulo conditus, quid aliud post exiguum temporis spatium nisi pulvis & cinis est? Quid enim aliud modò sunt Principes gentium? quid incliti Cæsares Romano-

Psal. 102. Homo cinis similis.

Homo pulvis & cinis.

rum, quorum potentia iisdem quibus mundus finibus continebatur? Quid igitur omnia hæc? Si tumulos eorum effoderis, quid nisi puluerem ac cinerem deprehendes? Videtis ergo quàm conuenienter arboris & cineris natura, vitæ rerumque nostrarum imaginem repræsentet. Imò verò si rem ipsam diligenter inspicias, inuenies planè ipsam minùs adhuc stabilem atque constantem, minùsque diuturnam esse. Vide quid nouo creato Pontifici Romano fit. Ad sunt enim qui leuem stupam ante illum comburentes, dicunt: Pater sancte, sic transi gloria mundi huius. Itaque vt proposito exemplo apertius hoc ostendam, apparet sanè, ætatem nostram, instar Imperij Romani paulatim decreuisse, & in angustum valde spatium contractam esse. Octauiani enim Cæsaris temporibus ad extremos penè Oceani fines Imperium populi Romani pertingebat. Deinde extremis Phocæ Imperatoris temporibus magna portio huius amplitudinis (Persis Romani Imperij Prouincias occupantibus) detracta est. Processu verò temporis sic paulatim decreuit, vt latissimum illud Imperium, quod vniuersum ferè mundum ambiabat, vix angustis Germaniæ finibus contineatur. Ita hominis vitæ spatia contrahuntur. Iam miraculi instar est, si quis nostrorum hominum ad centum peruenerit annos. Sicur qui pauper & seruus natus est, paupertatis & seruitutis damna minùs sentit, quia melioris vitæ conditionem non agnouit: ita qui in hoc breuis æui curriculo nati sumus, hanc ætatis degendæ breuitatè minùs nouimus. Quo fit, vt angustia cordis & ignoratio nostra longam nobis faciat vitam, quæ ex se momenti instar est. Cur itaque præsentibus sumus addicti, vt futura nullo modo prospiciamus? Quid inter hominem & beluam interest, nisi quòd hæc præsentibus tantùm rebus capitur; homo verò ratione præditus, & præterita respicere, & longè posita atque futura præuidere debeat? Cur igitur in naturam prope degenerauimus pecudum, dum præsentia solùm spectamus, futura verò non attendimus? Sapiens nos mittit ad formicam. Si ergo tam vile & minutum animal præsentibus non contentum, futura prospicit ætati; cur tu, qui ducem, qui principem, qui præceptorem Deum habes, qui mentem fideique lumè ab eo percepisti, in futurum non prospicis? O miser & amens! Vere enim confundetur, seque ipsum extremæ dementiæ perpetuè accusabit, cum à cælesti & sempiterna hereditate, propter exiguum voluptratis & vitæ huius vsuram fuerit irreuocabili sententia abdicatus. Tunc illi eueniet, quod idem Salomon ait: Propter frigus arare piger noluit: mendicabit ergo æstate; &

Simile. Romanum Imperium contractum.

Simile.

Præsentibus cur tantopere delictemur.

Proverb. 6.

Proverb. 20.

*Mendicare
quando mi
serum.
Matth. 2.*

non dabitur ei. Quam multi erunt eo tempore, quos inanis & puerilis metus à ieiuniis & pœnitentiæ labore, & confessionis pudore auocauit; qui tamen mendicabant in cœstate, id est, reddeñde rationis tempore (quemadmodum fatuè illæ virgines sponso adueniente fecerunt) & non dabitur eis: quia nihil tunc eis sera diligentia proderit, quando non iam semina iaciendi, sed messem colligendi tempus aderit. Videtis, Auditores, quam efficaciter nos considerata vitæ nostræ breuitas ad mundi contemptum & salutare pœnitentiæ remedium vocet? Quam obrem meritò Ecclesiã ad hoc nos studium inuitare volens, hæc toties hodiè verba repetit: Memento homo, quia cinis es, & in cinerem reuerteris. Poteram hoc tempore multis modis ad pœnitentiæ studium inuitare: poteram vobis ob oculos ponere asperitiam multorum Sanctorum pœnitentiam, Martyrum exempla, Monachorum ieiunia, damnatorum supplicia, beatorum gaudia, extremi iudicii horrorem, Christi sanguinè: omnis omnibus, perpendite vitæ breuitatem, quæ pulueri & cineri comparatur, vt vobis per pœnitentiæ remedium consulatis: hæc erit vnica salutis tabula, qua ad portum salutis appellere valeatis. Cur Dauid in tantum prolapsus scelus, vt fecidissimo adulterio homicidiũ copularet, nisi quòd orio indulgebat? Demus nos, Auditores, operam, vt hoc tempore peccata nostra iuniorum studio redimentes, & fructus dignos pœnitentiã facientes, æternæ tãdem vitæ præmium verè consequamur. Amè.

*Exempla
pœnitentiæ.*

*2. Reg. 11.
Dauid orio-
sus.*

FERIA SEXTA POST CINERES;
CONCIO, DIGNA SANE LECTV, QV
tum Euangelium explanat, tum de aliis rebus
tractat necessariis & salutaribus.

THEMA. *Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram
hominibus, vt videamini ab eis. Matth. 6.*

PRÆSENS Sancti Euangelij lectio pars quædam est celeberrimi sermonis, quem in monte Dominus ad discipulos habuit: qui totam penè Euangelicæ doctrinæ summam miro ordine atque ratione explicatam continet. Deus enim, qui multifariè, multisq; modis locutus, olim fuerat Patribus in Prophetis, nouissimè diebus istis locutus est nobis in Filio, qui voluntatis suæ arcana longè

Hebr. 2.

gè apertius nobis & copiosius patefaceret. Ex aliis verò sermonis huius documentis, hodierna Sancti Euangelij lectio illud continet, quòd est de dilectione inimicis exhibenda, de quæ inani gloria in bonis operibus vitanda. Vt autem Euangelicam lectionem piè & vtiliter tractare possimus, cœlestem opem sacratissimæ Virginis interuentu suppliciter imploremus.

AVE MARIA.

*Audistis, inquit Dominus, quia dictum est antiquis, &c. Quid hic prius dicam, quid prius mirer? An doctrinæ nouitatem, an doctoris sanctitatem? Vtrumque certè mirabile est. Nec enim ab illo inexhausto bonitatis & misericordiæ fonte doctrina alia manare poterat: neque hæc rursus doctrina benignitatis & charitatis plena, ab alio erat traderida doctore. Huius doctoris lectiones Ecclesiã, quæ tota est in vtilitate nostram intenta; hoc potissimum tempore tractandas proponit, quæ nobis ad pœnitentiã adiumenta præbeant & omnia impedimenta; hoc est, peccata, remoueant. Inter omnia verò huiusmodi peccata, ea quæ diuturna sunt, maius præstant impedimentum: inter quæ capitalia odia atque diffidia numerantur: quæ diu multorum animis infixæ hærent; & à quibus pauci admodum immunes sunt. Sicut enim vix vllum mare adeò tranquillum est, quòd non frequenter aduersis flatibus infestetur: ita vix vllum peccatum adeò paratum est, quòd non aliqua vel iræ vel odij perturbatione exagitetur. Quis enim sic vitam instituit, quis vtilitates & res suas eã æquitate & moderatione tractauit, vt neminem aliqua ratione aut verbo aut facto læserit, vel læsus ipse fuerit? Hinc igitur causæ iratum; hinc odia, hinc priuata publicæ diffidia (vt nihil addam amplius) concitantur. Ad huius autem morbi curationem vix vlla commodior medicina excogitari potest, quàm quæ nobis in lectione Sancti Euangelij hodierna die proponitur. Quare adestote, Auditores, quicumque hoc medicamento egeris, cœlestique nunc medico vulnera vestra curada detegite: is enim nõ herbis aut phantacis, sed salutaribus doctrinæ suæ monitis opem vobis & incolumitatem adfert. Iã agnoscat, quilibet morbum suum, expèdat vitæ rationem, non dubium agnoscerit odium se habuisse in fratrem. Nunc quid pro charitate & lenitate cœlestis dicat magister contra fratrem odium audiamus. *Audistis, quid dictum est antiquis? Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuum.* Doctrina hæc est perniciofa, & non dubium quin ex scholâ Phariseorum prodierit. In lege habemus: Non quæres vltionem, neque memò*

Matth. 5.

*Ecclesiã
quid propo-
nat.*

*Odium pec-
catũ lethale.
Simile.*

*Diffidia
unde sint.*

Leuit. 19.

Exod. 23. eris iniuriæ civium tuorum. Alibi: Si occurreris, inquit, boui inimici tui, &c. Videmus quòd hic stylus mendax, mendacium sit operatus, vt Hieremias ait. Sic & alibi diuinos sensus scripturarum ad cupiditatem & auaritiã detorserunt. Orãdus Deus, vt incorruptæ voluntatis sinceritatem nobis tribuat: quo intellectus noster sinceram semper & sanam doctrinam retineat. Corrupta enim & pravè affecta voluntas, magna vi mentem ad ea dogmata pertrahit, quæ ipsius voluntatis cupiditatibus obsequuntur. Vnde enim tot hæresum prodigiosa monstra nostro seculo manarunt? Hæreticorum referunt ingenium illi pseudoprophetæ, de quibus Ezechiel queritur, quòd peccantibus puluillos subiiciunt sub omni cubito manus: ea tradunt dogmata, quibus flagitiosi homines innixi, in sceleribus suis, suppositis carnalium doctrinarum puluillis, sine vilo pungentis conscientie sensu blandiùs & molliùs requiescerent. Quo minùs mirandum est, si Pharisæi, huius diuini præcepti occasione, Diliges amicum tuum, illud etiã intulerint. Odio habebis inimicum tuum: ex altero videlicet contrariorum alterius naturam perperam colligentes. Sed quid Dominus contrã ait: *Ego autem dico vobis, Diligite inimicos vestros: benefacite,* &c. Ego, inquit Christus, dico vobis. Hęc verba Christi magnam habent emphasim. Ego sum qui præcipio vobis, inquit ille Absalon.

2. Reg. 13. Simile. Vult igitur Dominus, vt vir pius frugiferæ arboris naturam imitetur: cuius hoc proprium est, vt quęcunque eius radicibus apponuntur (sive aquam, sive terram, sive quęcunque alia purgamenta) in flores conuertat amēnissimos: ita vir iustus, quęcunque in illum contuleris, sive laudes, sive cõrumelias, in bonum omnia transferat, & ex omnibus eandem bene faciendi, & bene precandi ansam arripiat. Hoc præstiterunt Apostoli: Maledicimur, & benedicimus; persecutione patimur, & sustinemus. Sicut enim ignis vehementer incensus, quęcunque in illum ieceris, sive ferrum, sive ligna, sive etiã aquam, vertit in ignera: ita cum charitatis igne iusti hominis pectus vehementer flagrat, omnia quæ aduersus illum sive improbè, sive rectè fiant, hunc ipsũ charitatis ignem magis incēdere & inflammare solent. Talis fuit & Ignatius discipulus S. Iõanis, qui de hostibus suis ait: Illi beneficiis nostris sæuiores fiunt. Sed ego nequitiis eorum magis erudior. Videris quid ardentissima faciat charitas. De quadam pia Virgine legimus, de cuius familiaribus fuit dictum: vt si quis orationum eius suffragia vellet impetrare, oporteret eum in illam iniuriam & contumeliosam esse. Hunc charitatis ignem Christus Dominus à nobis exigit:

Inimicus odiendus.

Viri pii natura qualis.

1. Cor. 4. Simile.

Ignatius.

Persecutionis utilitas.

exigit: hunc ipse factis prius ostendit, quàm verbis proderet. Præclarum enim docendi genus est, quando quod Doctor ipse verbis præcipit, moribus & exemplo confirmat. Qua enim is lenitate hostium suorum calumnias & varia petulit opprobria? Cùm Samaritæ illum excipere in urbem nolissent, & discipuli iniuriam hanc cælesti igne plectendam esse iudicarent, ille contrã: Nescitis, inquit, cuius spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare. Sic Malcho sanauit auriculam, sic pro crucifixoribus orauit. Hęc lenitatem Domini D. Bernardus, & multi pij viri demirantur. Hoc exemplum Diuus Stephanus imitatus est.

Sed ais: Sit ita sanè: sed numquid non mihi fas erit, alia dilectione amicum, alia hostem, alia etiam meipsum diligere, vt pro varietate personarum dilectionis quoque ratio & mensura varietur? Respondetur: Christiana charitas appositissimè per illam Saluatoris tunicam adumbratur, quæ erat inconsutilis desuper contexta per totum. Sicut igitur hæc sacra vestis uniformis erat (nec enim aliud in ea textile, aliud adfutur erat) ita dilectio nostra non pro affectibus varia, sed eadem in omnes esse debet: quamuis non abnuam in hac ipsa dilectione, pro varietate tum meritorum, tum personarum, gradus quosdam esse debere. Pergit Dominus hoc salutare consilium hominibus persuadere, mercedis magnitudine proposita, dicēs: *Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habetis?* Dilectio parentum atque fratrum, vt magis debita, ita maioris virtutis atque meriti est. Dominus tamen ostendit quoddam maius ac diuinius esse, inimicos diligere quàm amicos. Qui amicum diligit, potest diligere ob mutuum dilectionem & recompensationem: qui autem inimicum diligit, & qui de te malè meretur, quid hęc te nisi sola charitas mouet? Quo autè charitas sincerior & purior, eo & meritum eius maius atq; diuinius est, vbi cætera paria sunt. Hoc enim nomine Saluator, ne diuites & potētes ad prandium aut cœnam, sed pauperes & debiles, qui beneficio beneficium pensare nequeunt, inuiremus admonet. Semper tamen habenda ratio. Quo autem beneficētia purior, eo etiam est merces ex hoc capite vberior. Quæ similitudinis ratio in ea dilectione, quæ inimicis exhibetur, manifestè locum habet. Ideoquæ perfecti officij hoc munus esse Dominus decernit, eum hanc tandem doctrinam claudit dicens: *Estate ergo & vos perfecti, sicut & pater vester cælestis perfectus est.* Inter omnia bona, ad quæ humana mēs adspirare potest, nullum maius esse cõstat, quàm filiorum Dei dignitatem adipisci, cælestisque paren-

Altor. 2.

Luc. 9. Ioan. 13.

Altor. 9.

Dilectionis modus qualis.

Amor qualis esse debeat.

Luc. 14.

Math. 5.

tis imaginem (quaprimus homo conditionis suæ decoratus fuit) vita & moribus referre. Deus est perfectus veritate, & eternitate, bonitate; sic & nos perfecti simus fide, spe, & charitate. Quid hic obgannient, qui sibi hæc non esse dicta afferunt? Nōne audis: *Vt sitis filij Patris?* Si filius non cupis esse, nihil ad te quod hic dicitur. *Qui solè suum viri facit super bonos & malos, &c.* Cùm immensa diuine bonitatis largitas in hoc maxime cernatur, quod non solum amicis sibi que obsequentes, sed impios etiã atque imperio suo aduersantes, à bonorum suorum participatione non excludat: quisquis hac eadem animi magnitudine præditus fuerit, annon hic perinde ac germanus ac legitimus filius, sanctissimi Patris mores & imaginem refert? Ad hanc paternæ pietatis indulgentiam nos summus Pater inuitat, vt non solum in amicos, sed in inimicos etiam & persecutores benignitatis officia conferamus. Quod quidem aquilæ exemplo discimus: quas D. Ambrosius ait pullorum suorum indolem ad solis radios ita explorare; vt quorum oculos ad lucem caligare viderint, tanquam nothos & se indignos fœtus extirpant à nido: quos verò inconniuentibus oculis solem suspicere conspexerint, tãquam ingenuos magna cura & sollicitudine nutriunt. Hoc ergo exemplo intelligere licebit, Auditores, qua dilectione cœlestis ille parens eos homines prosequatur, qui hanc eius in omne genus hominum liberalitatem generoso pectore imitantur: dum charitatis suæ imaginem ad viuum expressam in illis contemplatur. Hac virtute plurimum enituit Dauid, & ob hanc vir secundum Dei cor dictus est.

1. Reg. 26.

Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem, &c. Simplicissimis verbis grauissimam rationem Dominus, si quis eam diligenter excutiat, complexus est. Quantum enim discriminis inter Ethnicum & Christianum hominem interesse putatis? Ille quidem nulla ad rectè viuendum Sacramenta: nisi liberum arbitrium diuina gratia destitutum, obscuramque naturalis rationis scintillam habet: At tu præter has naturæ vires, quam multa gratuita dona & auxilia percepisti? Annon æquum est, vt arbor iuxta perennes gratiarum aquas in Ecclesiæ paradiso constituta, totique diuinis beneficiis irrigata, vberiores proferat fructus, quam quæ in montibus Gelboe nata est, supra quos nec ros neque pluuia è cœlo descendit? Vt è armis tibi datis. Deus diligit suos inimicos, dum solem suum & pluuiam eis impargitur. Nemo potest scire vtrum amore an odio dignus sit: inger omnes amoris huius coniecturas, vix vlla firmior quam charitas erga inimicos reperitur. Hac virtute primò delictorum

veniam

veniam consequimur, dum aliorum delictis ignoscimus. Hac innumera rursus peccata vitamus, quæ à fecunda odij & similitatis radice pullulant. Hac etiam innumeras curas à nobis excludimus, & placidam nobis atque iucundam vitam omni felle carentè efficiamus. Ne autem putemus gratis esse malos in hoc mundo, & nihil boni de illis agere Deum, ait Augustinus: Omnis malus aut ideò viuut vt corrigatur: aut ideò viuut, vt per eum bonus exerceatur. Propositum optimi viri & ingentis animi est, tamdiu ferre ingratum, donec gratum feceris. Nunc, Auditores, vos admonéo, vt qui sanabiles estis, vt qui aduersus mala inferèntem furore cõcitamini, vt animos vestros ab his quæ illum irritant & exulcerant, ad ea quæ lenire furorem possunt, transferatis. Hoc enim est vasculum igni admorum, non qua parte vrit, sed qua friget, extrahendum. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, &c.

Iam ad posteriorem lectionis Euangelicæ partem veniamus, quæ rationem nobis & modum bene operandi tradit. Quia enim Ecclesia hoc tempore non solum ad refecanda vitia, sed etiam ad bonorum operum studium ac præcipuè eleemosynarum hortatur (quibus peccata maxime expiant Daniel testatur) ideò cœlestis magister qua ratione huic benignitatis officio, cæterisque vacandum sit similibus, in secunda lectionis huius parte docet his verbis: *Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus.* Paucis verbis Dominus insignem Christianæ Philosophiæ partem, maximeque ad salutem necessariã complexus est, quam tamen paulò latius explicare constitui. Principio igitur illud statuendum est, summum hostis antiqui studium esse, fideles ab omnium virtutum & bonorum operum exercitatione auocare. Sicut enim sues variorum florum odore non capiuntur, sed olido cœno solum delectantur: sic Diabolus suæ olentium virtutum fragrantia offenditur, soloque vitiorum fœtido cœno pascitur & oblectatur. Cæterum si hoc affequi non possit, vt bona opera quæ molimur, vel intentionis deprauatione, vel superbia, aut inani gloria, aut quauis alia ratione corrumpat; his potissimum rationibus, aliisque nõ dissimilibus, opera nostra Dæmon vitare conatur. Vt enim aliquid verè bonum sit, ita ex omni parte perfectum & absolutum esse debet, vt si qua illi circumstãtia desit, boni nomen tueri non possit. Id D. Gregorius cõmodo ex èplo Pharisæi & Ezechiiæ regis confirmat: quorum vterque bona opera sua ante Deum commemorans, ille damnatus, hic probatus & exauditus est: quod alia mente ille, alia iste bona sua commemorasset. Cùm igitur

Peccatorum
quid conse-
quimur.

Augusti-
nus.

Secund.

Simile.

Roman. 12.

Daniel 4.

Matth. 6.

Simile.

Dæmo quid
requirat.

Gregorius.

callidus serpens hoc intelligat; dat operam, vt alicuius debite circumstantiæ omissione bonum opus corrumpat; sicque parum cautos variis modis eludat.

Inter varios autem eius astus hic præcipuus est, boni operis intentionem auaritiæ aut ambitionis labe inficere & inquinare. Hac enim ratione draco iste magnus non quidem omnes,

sed tertiâ tamen partem stellarum traxisse dicitur in terrâ. Qui sunt autem qui stellarum nomine censentur, & quoniam modo isti deiiciuntur in terram? Audi D. Gregorium: Stellæ, inquit, in terram detrahere est, eos qui videntur studio vitæ cælestis inhærere, ex amore terreno iniquitate inuoluere. Quidâ enim mirabiles exterius apparent, quorum opera à mundo corde nõ

prodeunt. Hoc autem Ecclesiasticus notat, cum ait: Væ duplici corde, & peccatori terrâ ingredienti duabus viis. Qui sunt autem qui terram hoc modo ingrediuntur? Audite eundem Gregorium. Illi, inquit, duplici corde sunt, & terram duabus viis ingrediuntur, qui bonum opus non bono fine exequantur: quoniam & Dei est, quod opere gerunt; & mundi, quod per cogitationem quærunt. Huius ergo periculi nos hodie cælestis magister admonet, cum ait: *Attendite ne in iustitiam vestrâ faciatis*, &c.

Hoc est, prouidete diligenter, ne bona opera, quæ ad Dei gloriam referenda sunt, aut auaritia, aut popularis auræ cupiditate inquinentur. In quo crimine Pharisei erant, qui, teste Domino Salvatore, omnia opera sua faciebât vt viderentur ab hominibus, hoc est, vt sibi opes, & gloriam, & sanctitatis opinionem, apud imperitam multitudinem virtutum suarum ostentatione aucuparentur. Quàm multi hodie his sunt similes! & hæc res inter homines est admodum frequens. Huiusmodi opera Diuus Augustinus notat his verbis: Virtutes quas sibi mens habere videtur, per quas imperat corpori & vitiiis, si ad quodlibet adipiscendum, nisi ad Deum retulerit, ipsa vitia potius sunt, quàm virtutes. Ait quidam sapiens: Malus est putandus, qui sui causa est bonus. Licet quidem ad mercedem respicere, ea tamen lege, vt non solum mercedem respicias, sed eam ipsam ad Dei laudem & gloriam conferas. Vnde est illud Augustini: Minus te Domine amat, qui totum aliquid amat, quod non propter te amat. Audistis quot modis bona opera nostra callidus serpens vitare conetur. Nunc huiusmodi operum mercedem excutiamus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Nulla ergo operibus his merces in altera vita à Deo expectanda est iis, qui hanc mercedem ab hominibus expetierunt. Satis hoc ad cumulum poenarum erat, cælesti & æterna mercede priuari. Gregorius ait:

Qui pro virtute quâ agit, humanos fauores desiderat, rem magis meriti vili precio venalem portat. Sic Pharisei ingloriis sibi futurum existimabant, fabri filio (vt illi putabât) se in disciplina tradere, & discipulis eius, qui ex infima fortuna erât, se socios adiungere. Hac de causa Nicodemus clam nocte venit ad Dominum: hæc videlicet ignominiam mundi veritus. Rursusque Ioânes multos ait Iudæorum credidisse; sed propter Phariseos, inquit, non confitebatur, ne de Synagoga eicerentur. Vidistis, Auditores, & morbum & periculum nostrum: nunc consequens est, vt remedium audiatis. Periculorum enim expositio timorem ingenerat: remedium verò, labentem animum in spem erigit atque confirmat. Principio igitur illud ante omnia curandum est, vt in omni opere, quod molimur, in summum illud bonum, ad quod omnia referenda sunt, oculos conuertamus. Quod præceptum non à Christiana solum Philosophia, sed ab humana etiam accepimus. Sic enim Seneca ait: Proponamus oportet finem summi boni ad quem nitamur, & quod factum nostrum dictumque respiciat: veluti nauigantibus, ad aliquod sidus dirigendum est cursus. Quod sit autem hoc summum bonum, non à Seneca (qui illud solo honesto, atque virtute definebat) sed à D. Augustino accipiendum est, qui sic ait: Si gratiam ideo tibi dedit Deus, quia dedit gratis, gratis ama: noli ad præmiû diligere Deum: ipse sit præmiû tuum. Nimis autem auarus est, inquit Hieronymus, cui hæc tanta merces satis non est. Cum igitur bonum aliquod facere proponimus, prima cura sit, vt quod agimus, ad summi Dei gloriam conferamus: nec in terrâ mentis oculum deflectamus. Hoc nobis per suum esse debet, in humanis actionibus tantum habere momentû finem ad quem opus dirigimus, vt non aliud nomē aut speciem opus nostrum, quàm ipsius finis sortiatur. Quod ex illis Domini verbis aperte colligimus: *lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit, &c.* Quibus verbis aperte indicat, totum boni operis corpus, ex intentionis oculo esse aut lucidum, aut obscurum. Verbi causa: Si eleemosynam propter inanem gloriam contuleris, hoc opus nõ eleemosynæ, sed inanis gloriæ est: si verò propter Dei gloriam & obedientiam idem feceris, hoc veræ & propriæ eleemosynæ & liberalitatis nomē retinet. Deus non aridis muneribus, sed piis affectibus delectatur. Sponsa in Cantico commendatur, quod habuerit columbarum oculos, non vulpinos, hoc est, simplices & sinceros, non duplices aut fallaces. Dominus Deus det nobis eum animum & spiritum, vt possimus illi seruire & placere. Amen.

Ioan. 5.

Ioan. 5.
Ioan. 12.

Seneca.

Augustini.

Hieronymus.
Finis operis
nostri Deus.

Luc. 11.

Cant. 1.

DOMI

Apo. 6.

Gregorius.

Eccle. 2.
Hypocritas
quis sint.

Matth. 23.

Ambitionis
spiritus mul-
ti ducuntur.
Augustinus.Merces spe-
randa.
Augustinus.

Gregorius.

DOMINICA PRIMA IN QVADRAGESIMA, CONCIO, IN QVA lectio Evangelica explanatur; & hostis nostri quæ sint artes, quibus remediis & armis eis resistendum sit, tractatur breuiter.

THEMA. *Ductus est Iesus in desertum à Spiritu, ut tentaretur à Diabolo.* Matth. 4.

QUICQUID hoc sacratissimo tempore agit Ecclesia, siue cum ieiunia instituit, siue cum sacras nobis lectiones ex Evangelicis literis proponit: non dubium quin ea omnia ad salutem nostram moliantur. Credit autem pia mater, nos tanquam veros obedientiæ filios operam dedisse, vt sacri huius temporis religionis studia quoque nostra aptaremus. Credit insonuisse iam auribus nostris vocem illam, qua nos primo sacri huius temporis die compellauit, dicens: *Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio & fletu & planctu.* Credit nos hac cælesti voce monitos, bellum indixisse vitiis, propositumque vitæ melioris arripuisse. Cumque hac ratione intelligat, acies Dæmonum contra nos veluti transfugas à regno suo, instrui atque parari; opportunè satis nos huius periculi admonet, disciplinamque huius militiæ cælestis edocet. Ad hoc autem proponit nobis hodie ducem nostrum velut in acie cum aduersario nostro dimicantem: vt in altero pugnandi artem, in altero superandi rationem addiscamus. Prodeunt igitur ad pugnam, ex altera quidem parte malitia; ex altera Dei sapientia; ex altera Princeps huius mundi, ex altera cælestis Imperator, suis quique armis instructi: ille prauitate, hic innocentia; ille mendacio, hic veritate; ille odio & contemptu Dei, hic pietate & reuerentia. Vt de his pro temporis ac loci ratione agamus, oremus ad Deum.

A V E M A R I A.

AI T igitur Evangelista: *Tunc ductus est Iesus in desertum à Spiritu, &c.* Hoc in loco illud primum annotari solet: Dominum post sacrum Baptisma & cælestis Patris testimonium, à Deo tentatum fuisse: vt hinc discamus, omnem Dæmonis rabiem & furorem aduersus eos maximè seruire, qui Dei filij nominantur

nantur & sunt. Eius est enim illa Holofernis vox: *Ego nunquam nocui viro, qui voluit seruire Nabuchodonosor Regi.* Itaque repugnantibus maximè aduersatur, obsequentes deserit. Cur enim impugnet non repugnantes? Pios igitur præcipuè infestat, iis infidias tendit, horum præcipuè ruinis pascitur; qui arentia & inaquosa perditorum hominum corda dedignatur, & eas potissimum sedes infestat, in quibus Deum habitare cognoscit. Esca enim eius non vulgaris & vilis, sed electa est. Vnde tunc potissimum B. Iob euertere tentauit, cum illum à Domino commendari vidit, *Quemadmodum enim Pirata his potissimum nauibus insidiantur, quas auro aut pretiosis mercibus onustas esse intelligunt: ita Dæmon his potissimum laqueos tendit, quos spiritualibus diuitiis abundare cognoscit.* Sic vas electionis Paulum vehementer impetebat: aduersus quem, Angelum (hoc est, scelere inuentorem) destinauit, qui eum continenter vexaret: rea enim eius superbia est, vt ne illum quidem desperaret posse superari, qui iam in Paradisum cõscendisset, Vix dum Christus Dominus natus erat, cum Diaboli satelles & minister Herodes illum ad necè parricidali odio quærebat. Quod quidem spiritualiter quotidie in Ecclesia fit, cum in fidelis aliquius pectore nascitur Christus. Illum enim Dæmon (tanquam alter Herodes) priusquam adolescat, extinguere, & à pio virtutis instituto auocare conatur. Cuius rei imaginem illa mulier (quæ est Ecclesia) in Apocalypsi refert, quæ erat paritura. Planta quæ recens adhuc & nouella est, leui impulsu è terra exeuertitur. Vtinam, Auditores, hoc nostro malo quotidie non experiremur: Illa sententia Ecclesiastica esset nobis quotidie ante oculos habenda: *Fili, accedens ad seruitutem Dei, sta in timore.* Quæritur à quo Spiritu Dominus fit in desertum ductus? Gregorius dicit, non à Spiritu nequitia, sed à Spiritu sancto in desertum adductum, vt singulare hoc certamen cum Diabolo iniret. Quia ex re magnam capere consolationem poterunt, qui variis à Diabolo tentationibus infestantur: cum & Saluator ipse tentatus sit, & à Spiritu sancto in desertum ad hoc ipsum ductus. In tentatione homo virium suarum imbecillitatem agnoscit: quæ res illum in humilitate (quæ virtutum omnium radix & fundamentum est) potissimum conferuat. Sic Paulus tentatus, probatus & clarus euasit tandem. Plerique homines maris ingenium imitantur, quod cum adeò procellosum & infidum sit, tamè si ventis non imperatur, placidum atque mirissimum sese oculis exhibet: Ita planè quidam, si non vrgeas, placidissimo ingenio esse videntur:

Iudith 13.

Dæmō quos infestat.

Simile.

1. Cor. 11.

Apocal. 12. Simile.

Eccles. 2.

Gregorius.

Tentatio vitul.

Simile.

tur:

*Ecclesiæ sita-
dum erga
nos quale.*

*Christus &
Dæmon ad
pugnam pro-
deunt.*

tur: si verò eos vel leuissima in re læseris, feri prorsus, & in-
 ctabiles apparent. Ex quo facillè percipitur, neminè nec aliis,
 nec sibi etiam ipsi satis notum esse, nisi cum violentior aliquis
Psalm. 25. tentationis æstus de sua virtute periculum fecerit. Dixit ille
Simile. rectè: Proba me Domine & tenta me. Mendicorum nonnulli
 qui hominibus vuluera ad eleemosynam impetrandam ostendunt,
 sanari nolunt etiam si possint, ne hac mendicandi ratione
 sublata, solitam stipem qua aluntur, amittant: ita sancti viri non
 omnino tentationibus carere volunt, ne fructibus, quos ex illis
 Domini beneficio percipiunt, hac ratione fraudentur. Quæ
 cum ita sint, nihil mirum, si Dominus à Spiritu sancto ducitur
 in desertum, vt tentetur à Diabolo. *Et cum ieiunasset quadra-*
ginta diebus & quadraginta noctibus, postea esuriit. Ecce, Auditores,
 origo atque dignitas Quadragesimalis ieiunij, quæ non solum
 ab Ecclesiæ, sed à Christi auctoritate manauit. Vnde quemad-
 modum is Iordanis aquis tinctus, contactu suo aquas omnes
 sanctificauit, eisque vim regenerandi tribuit: ita ieiunio suo iei-
 unium Quadragesimale sacrauit, & caelestem ei virtutem at-
 que dignitatem contulit. Ecclesia ad ieiunium in omnibus fe-
 re orationibus, quæ ieiunium sonant, prouocat: pudor est eas
 transire, pudor est aliorum fidelium mores audire, & nihil eor-
 um exemplo facere. Ecclesia nihil supra vires exigit, sed iuxta
 vires. Longus risus, perpeti fletu pensandus est. Amaritudine
 ac dolore curatur, quæ deliciis & voluptatibus commissa sunt.
 Esuriit Dominus, esuriit nimirum quod in cruce sitiuit. Talis
 esuries, qualis sitis. Nos esurienti Domino pro esca more ten-
 tatoris lapides (hoc est, obdurata corda) porrigimus. Sed vtinã
 sic porrigeremus, vt is ea virtute sua in panem verteret, vt me-
 rito nos quoque illi dicere possemus: Domine, dic vt lapides
 isti panes fiant: atque quod Dæmon callidè moliebat, nos piè
 & religiosè faceremus. Simile enim quiddã ipse per Prophe-
 tam pollicitus est, cum dixit: Auferam à vobis cor lapideum, &
 dabo vobis cor carneum. *Accedens, inquit, tentator.* Vide quo no-
 mine Euangelista Dæmonem appellet. Tentatorem vocat eo
 modo quo nos dicimus pictorem, scriptorem, aut aliud simile
 artificis nomen. Ex quo planè intelligere licet, quòd sicut hu-
 iusmodi artifices perpetuò instat operibus suis (vt pote ex quo-
 rum vsu victitat) ita hostis hic noster, ac tentandi artifex nõ alio
 fungitur officio, non aliud captat lucrum, non alteri curæ aut
 negotio intentus est; sed huic vni operi dies noctesq; peruigil
 incumbit. Et illi quidem artifices, factis festisq; diebus operis
 sui laborem intermittunt: hic nullum tempus, nullamq; ten-
 tandi

tandi occasionem prætermittit, nec ipsis quidem factis diebus
 parcit: sed tunc maximè sacrorum dierum otio in nostrã abu-
 titur perniciem. Hic non dormit; hic Dominum Angelorum
 aggressus est: nobis minimè erit parciturus. Tentauit Domi-
 num cum esurisset. Captauit opportunitatem famis: vt ex altera
 parte naturali fame incitante; ex altera, ipso etiam stimulan-
 te, edendi irritaret appetitum. Quæ quidem arte frequentissi-
 mè in animarum nostrarum perniciem vitur. Circuit enim at-
 que lustrat omnes animi nostri affectus incredibili vigilantia:
 nõ alter atque callidissimus hostis explorat arcis muros, vt ea
 potissimum parte oppugnationè aggrediat, qua læserit in-
 firmiora esse præsidia. Quem ergo in nobis affectum ad vitium
 aliquod procliuiorem viderit, hunc ille suggestionem sua exsu-
 scitat & inflammat. Sicut enim qui è silice per frequentem eris
 collisionem ignem excutere volunt, diligenter attendunt, qua
 parte silex commodior sit ad artis ictus percipiendos, vt facilius
 scintillam excutiant, qua fomenta ignem concipiant: ita calli-
 dus tentator, explorato hominis ingenio atque natura, affinem
 vitii affectum tentationis suæ ferro acrius pulsat, vt ita tadem
 præui consensus excussa scintilla, peccati flammam omnia deu-
 orantem incendat. Talis ille parricida Catilina, qui vnicuique
 abundè suppeditabat, ad quæ propensum quemque intellige-
 bat. Itaque aliis scorta, aliis equos, aliis canes ad venandè præ-
 bebant, prout vniuscuiusque mores & ingenium ferebat. Hic
 noster Satanus ita quorundã animos inuasit, vt se nullo modo
 continere posse asseuerent. Auis cum laqueo capta, & esca in eo
 reperta & oblectata, ibidem spontè manet, vincula non sentit;
 at vbi iam satiata, auolare nititur, tunc demum stringentis la-
 quei vim agnoscit. Sic igitur cum homines vitorum volupta-
 tibus inescati, in eisdem sponte sua manere volunt, non vim
 quidem aliquam patiuntur, sed voluptatem magis percipiunt.
 At cum periculi huius magnitudine perspecta, emergere inde
 atque auolare conantur, ibi primum, & carnis suæ tyrannidem
 & Diaboli potentiam agnoscunt. Quod cum non faciunt, quid
 tentatio sit prorsus ignorant. *Esuriente Domino, accedens tētor,*
dixit ei, Si Filius Dei es, &c. Ex hoc accessu colligit Caietanus,
 Dæmonè, qui sub imagine serpentis primùm feminã decepit,
 modò sub imagine hominis, ac fortasse religiosi viri, ad tentan-
 dum Dominum accessisse. Accessus quippe, loquutio homi-
 nis propria est. Hac autem prima tentatione, vel ad diffiden-
 tiam de diuina prouidentia, vel ad inanem gloriam pellicere
 Dominum voluit: vt is videlicet magnum de se aliquid conci-
 peret,

Dæmo non quiescit.

Simile.

Salustius. Catilina ingenium calidum.

Simile.

Tentato quid sit.

Caietanus.

Subegerunt. Alterum verò est, de hoste sabacto gratarum actio atque læritia. Qualis est læritia, tam ingens periculum euasisset? Quale tripudium apud Israelitas Pharaone demerso?

CONCIO ALIA BREVIS,
SIVE ALTERA PARS.

SI nobis ea esset felicitas, vt in quo discrimine salus nostra versaretur, intelligeremus; esset omnis admonitio nostra superuacanea. Erit igitur nostrum & huius periculi magnitudinem detegere, & remedium, quod nobis Spiritus sancti magisterio collarum est, explicare. Apostolus Paulus indicat periculum in iis verbis: Non est nobis sollicitatio aduersus carnem & sanguinem, &c. Hic quatuor commemorantur. Primum hostium fortitudo. Secundum potestas & imperium quo vigent. Tertium est calliditas & astutia magna. Quartum locus est, vnde aduersus nos pugnant. Omnibus igitur modis superiores nobis existunt, & omnia illos ad victoriam adiuuant. Adiuuat enim naturalis fortitudo, quia Angeli adiuuat imperium, quia Principes & Potestates adiuuat naturalis astutia, quia & spiritus, & in his certaminibus ab origine mundi versati adiuuat denique locus ipse sublimis, vnde maiori nostro incommodum & minori suo periculo lethalia aduersum nos tela contorquent. Neque enim, vt Diuus Chrysostomus ait, vna nobis pugne species parata est: sed bellum varium ac multiplex propositum, variis aduersariis instructum. Hi non iisdem vtuntur armis, nec vno artificio nos adorti meditantur. Eum oportet, qui cum illis omnibus prælio decertaturus sit, omnium artes notas habere. Iam, Auditores, quo magis vobis periculi huius magnitudinem declaravi, hoc magis ad salutarem metum (qui est remedium optimum) & vigilem vestri custodiam excitavi, in qua summum nostræ salutis præsidium constitutum est. Arma ne ad finem vitæ quidè deponere debemus. Proximum remedium est, carnis nostræ castigatio, & assidua ad Deum oratio. Illud Apostoli ad mentem reuocare debemus: Deponentes omne pondus & circumstantes nos peccatum. Quemadmodum qui in regione frigidissima tempore hyemis, in domo aliqua ventis & frigori exposita habitaret, ab igne ibidem accenso vix discederet: ita nos à Dei nostri præsentia (qui ignis consumens est) quatenus fieri possit, discedere non debemus. Cum hæc cælestis spiritus fortitudo semper sit imploranda, tunc vel maxime petenda est, cum ab hoc hoste praua aliqua cogitatione aut cupiditate pulsatur.

Ephes. 6.

Adiuuaria
Diaboli.

Chrysostomus.

Remedia
contra Dæmonem.Hebr. 12.
Simile.

fatur. Videmus quòd lepores, cæteraque infirma animantia à venatoribus agitata, ad latibula sua confugiunt: ita nos, vbicumque calamitas vel tentatio ingruerit, ad latibulum, id est, Dei præsidium confugiamus, & in eo condamur: ibi enim pios Dominus abscondit in abscondito faciei suæ. Christi vulnera sunt latibula nostra. Vt autem deuota oratio & diuinarum rerum meditatio; ita etiam sacra lectio, miro modo conducit. His igitur armis septi atque muniti, de communi generis humani hoste victoriam reportantes, sempiternæ gloriæ palmam ab huius militiæ Principe Christo Iesu percipiemus. Ipse namque est & certaminis nostri inspector, & certantiam adiutor, & superantium coronator, cui est gloria & imperium in secula seculorum. Amen.

Latibulum
nostrum
quale.

FERIA QUARTA POST PRIMAM
DOMINICAM IN QUADRAGESIMA,
Concio, qua prior, inde qua & secunda pars
Euangelicæ lectionis explanatur.

THEMA. *Generatio mala & adultera signum querit, & signum non dabitur ei.* Matth. 12.

NITIO sacre huius lectionis illud primo loco querendum esse videtur, cur Pharisei tot inspectis signis, quæ passim Dominus edebat, nõ solum in perfidia sua obstinatis animis perfliterint, sed etiã modò signum petãt, quasi nullum signum vidissent. Tot enim inter illos Dominus fecit signa, vt idè ipse diceret: Si signa nõ fecissẽ inter eos, quæ nemo alius fecit, peccatũ non haberent, &c. Quin & ipse rudis populus hoc intelligebat, cum diceret: Christus cum venerit, nõ plura signa faciet, quàm iste facit? *Accedunt igitur Pharisei ad Dominum; Magister, inquit, volumus te signum videre.* Ante hanc lectionem legimus, quòd Domino fuerat oblatas homo quidam à Dæmone obsessus, idemque & cæcus, & surdus, & mutus. Dominus exquendi Dæmonem; cæcus visum, surdus auditum, & mutus loquendi facultatem recepit. Hoc autem insigne miraculum, vt in multorum conuentu editum fuit; ita multos habuit iudices, qui de eo variè pronunciant. Nemo ita

Ioan. 15.

Ioan. 1.

Calumniam
vnde veniant.

Sĩmile.

mores suos ac vitam potest instituere, quin multos patiatuŕ ca-
 ninos maledicorum dentes. Sicut vestis vna variis corporibus
 non potest aprari: ita nec idem opus, quamlibet rectum sit, ab
 omnibus ex æquo probari potest. Ad Pharisæorum respondeamus
 curiositatem. Hi enim virtutis & integritatis testimonio carebāt,
 imò multis vitiis liuoris, ambitionis & auaritiæ inquari-
 erant: sic nil mirũ si aduersam moribus suis Christi doctrinã
 non reciperent, & inter tot clarissima signa, nouũ adhuc
 signum peterent, quia internum illis signum rectæ vitæ, diu-
 inique auxiliij decrat: quo præŕente, nullo alio signo ad fidei
 confirmatiõẽ opus erat: eo verò deficiente, nulla signa quam-
 libet maxima & illustria satis erāt. Cũ ergo infidelitatis cau-
 sam in pectore suo moribũsque gestarent, quid ad hoc malum
 curandũ remedia externa proficerent, cũ intrus in visceri-
 bus malũ serperet? Habebant illi perfidiæ suæ fomitem, id
 est, odium, ambitionem, ac inueteratam malitiã (quæ omnia
 Christi doctrina valde infectabatur, nihil illis externa signa ad
 fidem conferebant. Quibus tamen Dominus aptissimẽ, prout
 erant meriti, responderet: *Generatio mala & adultera signum petiit,
 & signum non dabitur ei*, &c. Hoc in loco quærendum est, cur
 Dominus tam acri interrogatione in tota huius Euangelij le-
 ctione Iudæos feriat? Perebāt signum: quod olim fecisse con-
 stat Abraham, Gedeonem, Ezechiam regem, & Zachariã Ioã-
 nis Baptistæ patrem. Quamuis hoc ita sit, nihilominus tamen
 meritò obiurgantur: quoniam duplici nomine hac in re pecca-
 bant. Primum quòd cæteris Domini signis detrahebant, quasi
 vel signa nõ essent, vel quòd vilia & abiecta essent, cũ de cæ-
 lo signum quasi sublimius aliquid postularent. Sic cũ Apo-
 stoli Spiritu sancto in die Pentecostes magno sonitu repleti es-
 sent, musto eos plenos esse clamabant. Pharisæi sui similes
 omnia calumniabantur. Erat eorum animus corruptus, quare
 causas inquirebant, quibus aliqua rationis specie perfidiam
 suam velare possent. Nemo enim ferẽ obfirmato animo in sce-
 leribus perseuerat, qui non aliquo iustitiæ colore improbitati
 suę patrocinium quærat. Peccator homo, inquit ille, vitabit cor-
 reptionem, & secundum voluntatem suam inueniet comparationem.
 Quot signa Pharaõ vidit? Qui tamen obfirmato ani-
 mo aduersus Deum pugnare parabat. Eadem quoque miracula
 filij Israel non in Ægypto solum, sed etiã in deserto viderunt:
 quibus tamen ductor Moyses dixit, nunquam eos mentem aut
 oculos habuisse, quibus ea spectare prudenter possent. Quam
 quidem cæcitatẽ apertissimẽ testati sunt, cũ aureum vitu-
 lum

Christi do-
ctrina ab-
erat Phari-
sæi.Pharisæi re-
prehenduntur.

Actor. 2.

Eccles. 32.

Signa qui
non mou-
antur.

Exod. 32.

lum fabricarunt, illi quæ liberationis suæ beneficium acceptum
 retulerunt. Vide qua cæcitate laborauit ille rex Ochozias, qui
 bis tẽrue Principem quinquagenarium, & milites ad capien-
 dum Eliam misit, & tamen non credidit, licet igni illi essent
 consumpti. Nulla ergo externa signa (nisi interius Dei lumen
 affulgeat) ad veram de diuinis rebus fidem concipiendam suf-
 ficiunt: in quo tamen isti toto cœlo errabant, qui miraculis tri-
 buebant, quod diuinæ gratiæ munus est. Ideo quæ iure à Do-
 mino audire meruerunt: *Generatio mala & adultera signum quæ-
 rit*, &c. Cur vocat adulteram? Magno certè consilio. Adultera
 enim est femina, quæ deserto legitimo viri thoro, alios sequi-
 tur amatores. Legitimus autem animæ nostræ vir Deus est,
 ipso eodem testante, qui ait: Ergo saltem amodò voca me vir
 meus & dux virginitalis meæ. Hoc legitimo viro suo deserto,
 generatio illa aliis, nẽpe seculo, ambitioni, libidini, & auaritiæ
 nupserat; ideo quæ tam durè à Domino arguitur. Petebat ta-
 men temeraria hæc generatio signa, non alia nisi externa: hæc
 frequenter oculos tantum mouent; at interna signa, quæ sunt
 Spiritus sancti opera, non oculos, sed mentem flectunt & illu-
 minant. Hæc autem sunt charitas, gaudium, pax, patientia, boni-
 tas, benignitas, cæteri quæ Spiritus diuini fructus, qui carnis
 operibus aduersantur, mentem quæ miris modis afficiunt & il-
 luminant. Cũ homo se à carnis operibus manumissum, & su-
 pernaturalibus iis donis atque deliciis affluentem sentit: mul-
 to magis huiusmodi signis, quàm miraculis omnibus in fide
 solidatur. Sentit diuinos amplexus, gaudet illa pace quæ exsu-
 perat omnem sensum, fastidit quæ antea deperibat, imperat
 affectibus, execratur peccatum cui antea seruebat, semper an-
 helat ad cælestia. Iudæi internum signum amiserant, cũ cæ-
 lestis sponsi amore relicto, rebus aliis per amorem copulati es-
 sent, hoc in loco adulteræ generationis nomine traducuntur.
 Hoc enim spirituale adulterium effecit, vt conscientiæ suæ tes-
 timonio spoliati, externa à Domino signa peterent.

Quibus tamen ipse respondit, se non daturum eis signum,
 nisi signum Ionæ Prophetæ. *Sicut enim fuit Ionas in ventre ceti
 tribus*, &c. Perebant signum de cœlo, Dominus autem profert
 eis signum de terra, hoc est, mortis & sepulturæ suæ. Ex omni-
 bus enim rebus gestis Domini Saluatoris, in illud solum ocu-
 los cõiecerunt, quòd passus, quòd mortuus, quòd sepultus fuit,
 vnde illum solum hominẽ crediderunt: atque ita in cruce eius
 scandalum passi sunt. Sicut ergo sanctarum Scripturarum men-
 sa, ita crux ipsa Dominica facta eis est in laqueum, & in retu-

4. Reg. 5.

Adultera
quæ sit.

Hierem. 7.

Signa dis-
plicia.

Galat. 5.

Philip. 4.

1. Cor. 5.

butiones, & in scandalum: vnde ipsorum ruina, & vastatio consecuta est. Tale signum Iudæorum impietas merebatur, quæ ad signa Domini cæca, & obstinata, signum modò postulat è cælo: vt non iam miraculis, sed plagis erudita, agnoscat è cælo ferientem, quem in terris miracula edentem non agnouit. Nos felices, qui Christi sacram cum diuinitate humanitatem confitemur, & interno fidei lumine contenti, nullum ad fidem roborandam signum petimus. Verùm quando nutamus in fide, in religione, Iudæis non dissimiles sumus. Vacamus quidem ieiunij & misericordiæ operibus; verùm quando ad primũ tribulationis motũ concidimus, & animũ deponimus, signũ querimus, nos derelictos à Deo querimus. Iam illi qui diuitiis affluunt, & aliquid aduersitatis patiuntur, signum querunt è terra: cum rebus aduersis premuntur, à Deo se derelictos esse arbitrantur: hi fidem non amittunt, sed tamen fiduciam languidam retinent, ac planè imbecillem. Pergit deinde Dominus, & à Niniuitis, quibus Ionas prædicauerat, argumenta sumit, quibus eorum perfidiam, qui noua signa petebant, coarguit. *Viri*, inquit, *Ninuita surgent in iudicio cù generatione hac, & cõdemnabũt eam, quia pœnitentiam, &c.* Hoc est, comparatione fidei & pœnitentiæ Niniuitarum, patefet in extremo iudicio adulteræ generationis huius incredulitas. Illi enim ad vnus ignoti hominis vocem, nullis comprobata miraculis, acerbissimã pœnitentiã egerunt: vos verò tot miraculis & testimonij comprobata contempsistis. Historiam Ionæ, cuius hîc Saluator facit mentionem, vide in illius Prophetia. Historia non debet leuiter prætergredi, cum ea variis vitæ documentis & exëplis referata sit. Vbi iactis sortibus, fugitiuum Prophetam fors prodidit, magno illi quidè metu & religione inobedientem Prophetã in mare proiecerunt. Illicò autem sterisse mare dicitur à feruore suo. Quàm apertè hoc in loco Dominicę passionis fructus & efficacia adumbratur? Quãto quæso erat ante hoc placationis sacrificium diuinæ indignationis furor? Hic tantus furor in vniuersum genus humanum, Iona nostro in mare misso, stetit à feruore suo: quoniam innocentissimus ille agnus totum in se diuinæ indignationis impetum sustinuit. Ait Isaias: Dominus posuit in eo iniquitates omnium nostrũrum. Ecce fidei iussor noster pœnã omnes in se pertulit, quas nos commertieramus. Agamus igitur illi gratias, cum Prophetã dicentes: Confitebor tibi Domine, quoniam iratus es mihi, &c. Nec modò gratias agamus, sed gratiam quoque Domini huius sacrificij merito nobis conciliare studeamus. Cum iratum cõtra nos diui

diuinum nũmen intellexerimus, hunc Ionam rædiatorem & aduocatum nostrum, cælesti Patri offeramus, & per illũ nobis propitiari postulemus. Hunc Pater minimè rejiciet. Postulemus autem, qua isti religione & metu perierunt, qui se totos diuinæ voluntati deuotissimè submiserunt, promptissimòsque ad illi parendum exhibuerunt. Quod si hac religione & pietate fecerimus; non dubitamus quin mare conquiescat protinus à furore suo, & diuinæ indignationis furor in lenitatem & clementiam conuertatur.

Mirabile est, quòd cum Dei Filius non vno die, sed tribus annis pœnitentiam & regnum cælorum prædicauerit, omnibus tamen his rebus adeò parum profecerit, quibuscum versatus fuit, vt illi aduersus eum furentes, tamquam facinorosum & maledicum hominem, multis vexatum suppliciis, in crucem tandem egerint. Hoc quis non miretur? Seruus leui opera multum effectit; Dominus tot verbis & miraculis parum profecit. Quid dicere aliud poterimus, nisi quod Propheta ait: Iudicia Dei abyssus multa? Gentiles (vt aliquid coniciamus) magis ignoratione, quàm malitia: Iudæi verò magis malitia, quàm ignorantia deliquerunt. Ignoranti facilius veniam dari, declarat Apostolus, cum ait, se quidem blasphemum & persecutorẽ fuisse; sed ventam tamen confectum, quòd ignorans deliquerit in incredulitate sua. Vnde colligitur, aliter infideles, aliter fideles in extremo illo examine esse iudicandos: cum illi ex ignorantia, nos autem veritate percepta, ex malitia delinquamus. Quare, Auditores, cautiore nos quæso adulteræ generationis damnatio reddat: & qui de fide iam percepta gloriamur, omni studio contendamus, vt digna fidei opera Niniuitarum more faciamus. Nemo verò de nuda & informi fide sibi blandiatur. Sola enim ea fides iuuat, quæ hãc Niniuitarum fidẽ imitatur. Sic enim legimus: Et crediderunt viri Ninuitæ, & prædicauerunt ieiunium, &c. Itaque fidei lumine eruditi, totos se lamentis dederunt, aspersionem pœnitentiæ propositum arripuerũt, & omnibus in rebus perceptæ semel veritati sese totos accommodarunt. Hæc est autem fides quam sacræ literæ commendant: quæ vincit mundum, quæ peccatores iustificat, quæ ad regnum cælorum viam parat, quæ Christo nos consociat. Hãc fidem imitari studeamus, quæ ad omne opus bonum excuscular; hæc est, quæ nos ad cælestem patriam, sine vlla erroris, offensione, perducit. Amen.

Felices nos quare.

Impatientia nostra arguitur.

Cap. 11.

Ionas figura Christi.

Esa. 53.

Esa. 12.

Seruus plus efficit quàm Dominus. Psa. 35.

1. Tim. 4.

Opera fidei digna facienda.

Niniuitarum pœnitentia.

ALTERIVS PARTIS EVANGELICÆ LECTIIONIS
explanatio.

*Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in caelis est, ipse
meus frater, & soror, & mater est.* Matth. 12.

SI quis diligenter sacram Euangelij historiam euoluerit, inueniet planè Dominum vbiq; maledictis & conuiciis peti- tum, molli responsione maledicorum voces fregisse. Sciebat enim scriptum esse: Responsio molliis frangit iram. Vnde cum à furente populo audisset: Nónne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & Dæmonium habes? Ille contrà blandè lenitèq; respondit: Ego Dæmonium non habeo. Cumq; iterum non tam verbis quàm lapidibus illum petere decreuissent, ille contrà: Multa, inquit, bona opera ostendi vobis ex Patre meo, &c. Cæterum cum blanda oratione illi adulari volebant, tunc fallacem illorum blandiloquentiam grauissima auctoritate retundebat: Quid, inquit, mentatis hypocritæ? Hi quoque vbi eum Magistrum compellant, acri eos responsione diuerberat: *Generatio mala*, &c. Cur igitur hoc ita faciebat? Nimirum quòd hac ratione declarare volebat, quãtò sit adulatoris, quàm conuiciatoris lingua nocentior: præsertim ea quæ hominem immodicis laudibus onerat: & quæ vitiiis, virtutum nomina imponit: quorum altero necessariam sui cognitionem homini eripit, altero eundem in turpi & flagitiosa vita confirmat. Conuiciator coronam tibi contumelia sua fabricat, dum patientiæ materiam ministrat: adulator subdolos laqueum tibi & musculam blandiloquentia sua tendit. Iudæi generatio mala & adultera vocantur. Hoc adulterij genus vtrinq; in mores quoque hodie nostros non inuasisset. Video tamè nos quoque ab Apostolo Iacobo adulteros nominari. Adulteri, inquit, nescitis quoniam amicitia huius mundi inimica est Dei? Si quis enim multorum fidelium mores diligenter examinet, intelliget planè, in nos quoque nomè hoc quadrare. Cõstemur Christũ cæremoniis externis, frequenter tamè animus noster in auaritia, ambitione, fraterno odio, & impudico amore totus est. Et, inquit Vates Rëgius, dilexerunt eum in ore suo, lingua autem mentiti sunt ei. Extimefcamus fratres in malis diu perdurare, & peccata peccatis addere, & pœnitentiæ remedium pro-
craſſi

Proverb. 15.
Ioann. 8.

Ioann. 10.

Matth. 22.

Conuiciatoris
& adula-
toris discri-
men.

Iacob. 4.

Pſal. 77.

crastinare. Pœnitentiæ dilatio & peccatorum repetitio Christiano homini valde est formidanda. Conſiteris, inquis, quotannis Quadragesimæ tempore, & sacram sumis Eucharistiã, & vetera detestaris flagitia, & prauæ item cõsuetudinis funem abrumpis, bene facis: veruntamen quem fructum hoc studium habuerit, sequens vita declarat. Si eadem crimina quæ euomisti, reſorbes, quid prodest? Nemo mittens manum ad aratrum, & adſpiciens retro, aptus est regno Dei. Adducit exemplum vxoris Loth. Melius erat illis, non cognoscere viã iustitiæ, &c. Sed improborum hominum periculum relinquentes, ad priorum felicitatem, quæ in extrema lectiõnis huius Euangelicæ parte continetur, veniamus.

Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in caelis est. Hæc pauca verba, tantam habent vim ad animos nostros pietatis amore inflammandos, vt cætera omnia, quæ sanctis literis continentur, his comprehensa esse videantur. D. Chryſostomus stupet, dum considerat abiectissimum vermiculum eò dignitatis & celsitudinis esse venturum, si pietatem & iustitiam colat, vt verè de eo dici possit, quòd vnigeniti filij Dei & frater, & soror, & mater sit. Quibus nominibus quid coniunctus? Videmus quo Christus flagret desiderio, vt eò omnes curas dirigat, vt quisquis voluntatem Patris impleſſet, ille frater, ille soror, ille mater sibi esset. Hoc est enim quod ait: Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? Quasi dicat: Non alios fratres, nec aliam matrem agnosco, nisi eos, qui se totos Patris mei obsequio tradiderunt. Hoc item illud est, quod alio loco discipulis cibum offerentibus dixit: Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Cibus enim meus est, vt faciam voluntatem Patris mei qui me misit, vt perficiam opus eius. Vide quanta sit hominis in gratia Dei cõstitutus, felicitas, quem Dei Filius his tam arctæ consanguinitatis titulis sibi deuincit, vt illum matrem, fratrem & sororem appellet. Acſtimemus hæc dignitatem pro meritis. Saluator alia creaturarum nomina assumit sibi, vt ipse panis, mentem hominis reficiens, & vitam animæ defendens. Vocatur item propter mâsuetudinem Agnus, ob fortitudinem Leo, ob vim illuminandi Sol, & Ignis, quòd rubiginem malorum nostrorum absumat, & in æternitatis amorè argentia pectora incendat. Cum igitur virum pium Dominus sese & fratris & sororis, & matris loco habiturum ait, significat hac necessitudine nihil arctius, nihil optabilius esse. Vide quanti nos faciamus principis mortalis gratiam. Sed est & aliud adhuc nomen sublimius atque diuinius, quo illos Dominus appellat: cum eos

Pœnitentiæ
dilatio peri-
culosa.

Luce. 9.

2. Pet. 2.

Matth. 12.

Chryſosto-
mus.

Dignitas hu-
mana quæ.

Ioan. 4.

Nomina
Christo con-
uenientia.

quidem filios, se verò eorum patrem facit. Ratio huius nominis perfectissimè post parentè carnis, in Deo reperitur. Si enim pater is habendus est, qui filium sibi similem forma & specie gignit: cum Deus in animis hominum piorum formæ suæ similitudinem (quæ iustitiæ sanctitate continetur) ingenerarit, quem alium excellentiùs possumus patrem appellare? Hic est Princeps ac parens generis nostri. Hic nobis fator est, hic altor, hic educator, vitæ custos hic, salutis vindex. Quòd si filij Dei sumus, nõ humanis opibus firmati, sed diuinis exultati sumus. Quos fecit filios, eosdem sibi hæredes constituit, & ad diuinitatis patrimonium euocauit. Nunquam cælestis ille Pater eos quos Spiritu suo genuit (quamdiu in debita fide permanferint) abdicabit. Aequitatis ratio postulat, vt seruis opera sua egregiè functis iusta persoluantur merces: si leges præscribitur amicitia, vt omnia bona sint amicis cõmunia: si iure statutum est, vt legitimi filij in paternorù bonorù possessione collocentur; non obscurum est, iuris sempiterni rationem flagitare, vt summus ille omnium Dominus, qui bonorum amicus & Pater est, vel seruis diligētibus, vel amicis fidelibus, vel filiis charissimis, sempiternæ gloriæ fructum largiatur. Iure igitur cum Propheta clamare possumus: Deus noster refugiũ & virtus, adiutor in tribulationibus, &c. Plures (inquit Propheta Heliseus inermis ab exercitu Syriæ obsessus) nobiscum quàm cum illis. & ipse te enutriet. Hac autem de causa toties literæ sanctæ nos in vno Deo lætari atque gloriari hortantur. Lætamini, ait ille, in Domino, & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde. Ille est noster protector & parens benevolentissimus. En, Auditores, quàm magnificum præmium illis propositum sit, qui iustitiam & pietatem colunt. Faxit autem Deus vt in bonis perseueremus.

Amen.

FERIA

Deus pater
noster est.
Roman. 8.

Amicorum
omnia com-
munia.

Psal. 45.
4. Reg. 6.

Psal. 54.

Psal. 51.

FERIA SEXTA POST PRIMAM
DOMINICAM IN QVADRAGESIMA,
Concio, in qua lectio Euangelica explanatur: &
quid nos facere oporteat, quo beneficij Christi
participes efficiamur.

THEMA. *Qui primus descendisset in piscinam post motio-
nem aque, sanus fiebat à quacunque detinebatur infirmi-
tate.* Ioan. 5.

NITIO sacre huius lectionis non obscure no-
bis sanctus Euangelista insinuat, quid potissimum
ad sacras conciones vtiliter audiendas necessariũ
sit. Erat Hierosoly mis piscina: in hanc descendit
statis temporibus Angelus. Hæc piscina, quæ est
Ecclesia, non erat salutaris, nisi motus Angeli adfuisset. Ecclesia
sola instrumenta salutis ægris mentibus confert: nemo tamen
hoc satis esse ad salutem æstimet, nisi cælestis quoque virtus
adsit, quæ diuinis eloquijs vim tribuat, qua mentes nostræ ad
pietatem per illa moueantur. Sicut enim quo terra fruges pro-
ducatur, nõ satis est vt agricola semen iaciat, nisi cælorum etiam
fluxus, & cælestis pluuia adsit, quæ terram irriget ac fecundet:
ita in hac spiritali animarum cultura non satis est vt diuini
nos verbi semina in terram cordis vestri iaciamus, nisi superni
virtus adsit, quæ mentem interiùs illuminet, excitet, & fecun-
det. In quo quidem opere cum vtrumque necessarium sit; lon-
gè tamen excellit, quod diuina gratia, quàm quod humana
præstat industria. Ego plantauit, inquit Apostolus, Apollo riga-
uit; Deus autem incrementum dedit. Lingua nostra calamus
est scribæ velociter scribentis, hoc est, instrumentum, quo
Deus pro meritis Auditorum vti solet. In hac Euangelica le-
ctione duo nobis insignia miracula referuntur: alterum vetus,
alterum nouum: alterum quod diuina virtus olim sub lege, al-
terum quod operata est reuelatæ tempore gratiæ. De vtroque
igitur nobis in præsentì concione agendum erit, quoniam
vtrumque magnis mysterijs refertum est. Oremus Deum.

Ecclesia cõ-
sinet saluõ.

Simile.

1. Cor. 3.
Psal. 42.

Disiiso E-
uangelij.

A V E M A R I A .

Est, inquit Euangelista, Hierosoly mis probatica piscina, quæ, &c.
In hac ægrotorum multitudine, quæ piscinæ circumfusa salutè
exspe

*Vanitas hu-
mana pro-
ponitur.*

exspectabat (quam tamen non omnes simul, sed vnus tantum affequebatur) humanæ vitæ labores, inanes conatus, & spes fallaces velut in speculo & imagine quadã intueri licet. Non dubium quin magna ibidem esset ægrotorum multitudo, quando & ex Hierosolyma vrbe, & ex finitimis cæterisque regionibus magna ægrotorum turba, spe recuperandæ salutis eò confluere. Hi autem omnes ibidem diu noctuque, aquæ motum exspectabant, tam longa patientia, vt quidam ibi paralyticus adesset, qui octo & triginta annos hanc captandæ salutis opportunitatem prætolaretur. Ecce quantus ardor recuperandæ salutis. Vehemens aliquando imponit desiderium, at fallit. Hæc tam magna ægrotantium turba, alteram multò maiorem grauioribus morbis laborantem nobis repræsentat. Constat homo corpore & anima. Corpus habet vitam & mortem, morbos, & sanitatem: ita & anima. Virtus est sanitas & bona valerudinis, vitium est aduersa eius valerudo. Multi maximo vitio, id est, cupiditatis laborant. Hi sũt qui ardentissimo studio perituras opes, honores, inanes voluptates ita infectantur, vt nullum propter ea adipiscenda laborem recusent. Inde contingit quod anima ex hoc spiritali morbo grauissimè laborat, fitque vt quicquid ardentè animus desiderat, etiam fidenter exspectet.

*Anima
quãdo mor-
bo laborat.*

Proverb. 10.

*Mundus
iniquus.*

*Augusti-
nus.*

*Pauperum
conditio fe-
licior quã-
m diuitum.*

1. Tim. 6.

*Tranquilli-
tas mentis
vbi.*

Hoc ergo fallaci desiderio deceptus animus ea aggreditur, ad quæ per impotentiam peruenire non potest, atque ita vana sollicitudine & casto labore consumitur. Vt enim Salomon ait: Qui nititur mendaciis, hic pacifit ventos, & idem ipse sequitur aues volantes. Adeo enim auarus est mundus, adeoque rerum suarum tenax, vt quamuis omnibus omnia polliceatur, & omnes ad spem & amorem sui prouocet, vix tamen vni aut alteri tribuat quod concupiscit. Terrenarum rerum conditio est, vt non habitæ desiderentur; habitæ verò sæpe nauseam pariant. Quod D. Augustinus expertum se fuisse testatur his verbis: Ad quodcumque me conuerto, vilescit adeptum, quod accedat desideratum. Aliud enim mihi res nondum habita pollicebatur, alii diuersè habitata & possessa monstrauit. Summa hæc est. Qui diues est, penuriam formidat ignobilem. Qui pauper est, nihil timet, nihil potest perdere. Qui voluit diuites fieri, inquit Apostolus, &c. Oportet cupiditatibus nostris frenum imponere; oportet nostra sorte esse contentos. Itaque vt quietus possit esse animus, non est iactandus, nec multarum rerum acta fatigandus. Inter omnia cupiditatis nostræ medicamenta summum illud est, ad quod nos Propheta inuitat, cum ad vitam spem in Deum vocat; & omnes curas & cogitationes nostras

in ipsum iactare præcipit. Hic enim veram felicitatem & requiem, inueniri testatur, cum ait: In pace in idipsum dormiam & requiescam. Quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me. Ad hanc transgressionem nos induxerunt verba Euangelij: quod omnes expectabant, & vnus sanabatur.

Psal. 4.

In hac ergo magna ægrotantium turba, quæ iuxta piscinam astabat, Erat ibi homo triginta & octo annos habens in infirmitate sua. Mira profecto res, tanto tempore nec salutem affecutum fuisse, nec tamen sperare desuisse. Magnus enim salutis & vitæ amor, tam longæ expectationis & patientiæ huius causa existit. Quo exemplo, Auditores, multorum fidelium pusillanimitas & inconstantia iure reprehenditur, qui si, cum aliquid à Deo postulât, non citò exaudiuntur, vel si spiritali dulcedine cum orant, minimè recreantur, animum illicò abiciunt, seque à Deo derelictos arbitrantur. Videmus hic & experimur nostram negligentiam. D. Augustinus admodum diligens fuit, non tantum maiora peccata eiiciendi, verum etiam remanentes in anima sua veterum delictorum radices euellere conabatur, qui illas ante diuinæ maiestatis oculos detegens, aiebat: Tu scis Domine, hac de re ad te gemitû cordis mei, & summe oculorum meorum. Vult etiam Dominus paruas illas radices in nobis remanere, vt homo infirmitatis suæ secum argumenta circumferat, & in paruis, quæ superare nõ potest, aperte discat, cuius ope & virtute maiora superauerit. Qui, inquit Apostolus, existimat se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Ob hanc de se opinionem quidam à Deo deseruntur, vt sibi ipsis relictis, protinus labantur & ruant, & ruina sua eruditi, de se humiliter sentiant, quod Apostolorum Principi videmus contigisse. Vide quanta sit humilitatis virtus. Cum ergo misericordix patens hunc paralyticum tam diuturno morbo conflitantem, inter alios vidisset, ait ad illum: *Vis sanus fieri.* Cui ille: *Domine, inquit, hominem non habeo, vt, cum turba, &c.* Apparet ex his verbis paralyticum hunc in vultu ac verbis Domini miram quandam misericordiam & lenitatem (quæ in eo semper elucebat) intuitum fuisse: vnde facilem eius animum ad optulandum paratum intelligere potuit. Itaque rectè atque modestè, & causam tantæ miserix, & remedij modum subindicauit: si forte illi Dominus adesset, eumque ad piscinam baiulare vellet. Itaque quod palàm erubuit petere, tacitè atque dissimulanter insinuauit. Libet cum paralytico paucis agere, & illa Domini ad Samaritanam verba imitari: Si scires, o paralytice, donum Dei, & quis est qui dicit tibi, vis sanus fieri; fortasse non dubi-

*Inconstan-
tia nostra
arguitur.*

*Augusti-
nus.*

Galat. 6.

*Homo sibi
relictus.*

Ioan. 4.

tares,

tares, an iste ad piscinam vsque humeris impositum portare vellet. Hic enim Dominus ferendis humani generis oneribus natus, hoc est, omnes omnium peccatorum pœnas & supplicia in humeris suis portat. Dominus siquidem posuit in eo iniquitates omnium nostrum: adeo, vt nullum siue leue, siue grande delictum ab origine mundi commissum sit, quod ille humeris suis non portauerit, & pro quo non doluerit. Hic nos inter omnia pietatis ac clementiæ suæ incômoda præcipuè portauit omnes, cum ad crucis patibulum nostri gratia præcessit. Ibi enim peccata nostra portauit in corpore suo super lignum, vt peccatis mortui, iustitiæ viuamus. Regia enim aquila est, quæ expãdens alas suas, assumit filios suos, & in humeris suis portat illos. Denique si dubitas an te ad turbidam istam piscinam, in qua taurorum & hircorum sanguis effunditur, perferre velis, scias esse eam clementiæ eius magnitudinem, vt in ipso corpore suo quinque tibi piscinas nō aque, sed sanguinis; nec sanguinis taurorum aut hircorum, sed pretiosissimi sanguinis sui aperire paratus sit; in quibus non à corporis morbis, sed à lethiferis animi vulneribus sanandus sis. Sed est & aliud quod nobis hæc paralytici verba innuunt, cum ait: *Hominem non habeo*. Dum enim hominem se habere negat, tamdiu dilatat salutis & remedij causam indicat. Hic enim paralyticus salutis quidem suæ desiderij habebat: sed quoniã internis & externis viribus destitutus erat, quia nec ipse per se ad piscinam currere poterat, nec hominẽ habebat qui celeriter eum deferret, lōgissimo hoc tēporis spacio eodem morbo tenebatur. O quã multi sunt, Auditores, in Ecclesia, qui ob similit̃ hominis (hoc est, virilis animi) defectum, in fordido vitiorum lecto velut mortui decumbunt: non quia piis desideris careant, sed quia virili animo & fortitudine destituti sunt, qua, quod rectè desiderant, exequantur. Sicut ostium, inquit Salomon, voluit in cardine suo, ita piger in lecto. Rursus idem: Dicit piger, leo est in via, in medio platearum occidendus sum. Vult & non vult piger. Huiusmodi effeminatos appellat, quoniam virili animo destituti, virtutem tamquã rem horrendã & inaccessam refugiunt. Vide quomodo necesse est vt hominẽ habeas, vt scilicet sis virili animo præditus. Regnũ calorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Cum ergo hanc tam diuturni mali causam paralyticus exposuisset, ait illi Dominus: *Surge, tolle grabatum tuum, & ambula*. Quẽ cum ille sustulisset; qui eum sabbatho cõtra legis præceptum ferentem onus viderunt prohibebãt, dicentes: *Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum*. Quibus ille respondit: *Qui*

me sanum fecit, ille mihi dixit, tolle grabatum tuum & ambula. Quod perinde est ac si diceret: Qui ea potestate præditus est, vt me à tam diuturno & immedicabili morbo, non herbis, aut medicamentis, sed vnus verbi imperio subito liberaret, ille vtique potuit mihi præcipere, vt tollerem grabatum meũ, & ambularem. Huius ego auctoritatem, contra vestram auctoritatem, huius sententiam, contra vestram omnium obicio sententiam. Verè paralyticus hic non corpore solum, sed mente quoque & animo sanatus fuit, qui adeo sapienter philosophatur. Qua quidem philosophia scutum nobis impenetrabile aduersus omnia mundi tela, & humanæ prudentiæ argumenta præbuit. Quicquid enim illa aduersus Christi philosophiam protulerit, hoc clypeo facillè retundemus. Si illa suadeat vt omni sollicitudine congerendæ pecuniæ studio incumbamus, ne nos postea egere & mendicare contingat; huic procinus respondeamus: Qui me cõdidit ac redemit, ille mihi dixit: Nolite solliciti esse in crastinum, dicentes: Quid manducabimus? aut quid bibemus? aut quo operiemur? &c. Sic de reliquis quæ solet caro suggerere, agite. Si suadeat ad hæresim, succurrat tibi Ecclesiam esse audiendã; extra illam nullam esse, sicut nec extra Noë arcam, salutem. An non stultissimus & amentissimus sit, qui Dei magisterio, atque doctrina deserta, antiquo serpente (cuius mendaciorum genus hominum pessundatum est) fidem habeat? Hoc est autem quod D. Petrus Apostolus monet, cum in fide resistendũ Diabolo docet: quod facimus cum mēdaciis illius, quibus nos decipere tētat, fidei veritatem & dogmata opponimus.

Ad hæc paralytici verba illi responderunt: *Quis est ille qui dixit: Tolle grabatum tuum, & ambula?* Videte, quã solõ quomodo calumnia verborum consequentiam inuerrat. Nobis erit orandus Deus semper, ne aut odij, aut inuidiæ virus animum nostrum inficiat: his enim pestibus ita mentis oculi obscurantur, vt in splendida etiam vita nihil nisi næuum aliquem (si forte adsit) cernere possint. Sic enim muscæ dorso iumentum alicuius inambulantes, vlceri, si quod fortè deprehenderint, insident, cætera quæ sana sunt deserentes: sic & Scarabæi pretiosa vnguenta fugiunt, & ea, quæ putida atque olida sunt, amplectuntur. Ceterum vbi paralyticum nostrum Dominus in templo inuenisset; non contentus prioris salutis beneficio, adiecit & aliud, nempe salutarem cautionem & admonitionem, dicens: *Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*. Quod perinde est, ac si diceret: Hactenus quidem vna te cu-

Esa. 33.

Christus
quid nobis
contulerit.1. Pet. 1.
Dens. 32.Inertia no-
stra repre-
henditur.
Pronrb. 26.
Pronrb. 22.
Pronrb. 15.
Pronrb. 28.Homo quis
habendus.
Matth. 14.Paralyticus
philosophus.

Matth. 6.

Genes. 8.

2. Petr. 5.
Diabolo re-
sistendum.

Simile.

Simile.

ra sollicitum reddebat: quia verò ea Dei beneficio solutus es, altera nunc cura pro illa à te substituenda est, nempe quomodo partum salutis beneficium tuearis. Qua quidem cautione admonemur, Auditores, vt quicquid hoc sacro tempore spiritua- lem animæ salutem pœnitentiæ medicamento consecuturi sumus, nouam curam & sollicitudinem suscipiamus: quomodo videlicet perceptam semel gratiam & iustitiam retineamus. Nisi enim hac in re studium & diligentiam adhibuerimus, vehementer timendum est, ne fiant nouissima nostra deteriora prioribus. Ingratus namque animus, & percepti beneficij memor, deteriorem ingrati causam facit, dum cæteris criminibus vitium adiicit ingratiitudinis. Ex his autem Domini verbis aperte colligimus, diuturnum illum paralyticum morbum propter admissa crimina illi obuensisse. Cùm enim ait: *Iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*: peccatis imputandum esse docet, & quod ante contigerat, & si quid aduersi postea illi obtigisset. Sæpe enim Dominus corpus verberibus cædit, vt vel dormientem animam exciter, vel debitam pœnam sceleribus inferat. Quod facile ostendit Asa regis morbus, qui vehementissimo dolore pedum ægrotauit, quoniam Prophetæ ad eius correctionem missi pedes ligno constrinxit. Propter iniquitatem, inquit Dauid, corripuisti hominem. Cùm iudicamur, à Domino corripimur. Fuit hic homo valetudinarius, paralyticus corpore effetro: poterat tamen corde & lingua peccata committere. De corde, inquit Saluator, exeunt cogitationes malæ. In corde radices iaciunt, superbia, ambitio, avaritia, & alia vitia. Habeamus semper ante oculos illud Sapientis: *Omni custodia serua cor tuum. Vt enim hortorum cultores omne studium suum in excolenda arborum radice ponunt, quâ & aquis irriguis, & stercore, & molli terra fouent* (hac enim diligenter culta, latis frõdibus & fructibus arbor procerâ cõsurgit) ita vir pius cordis puritati summa curâ inuigilare debet. Quod faciet, si, quâta maxima celeritate poterit, fordidas ex eo malarum cogitationum muscas in primo statim limine abegerit, & piis ipsam cogitationibus impleuerit. Paralyticus triginta & octo annorum spacio decubuerat: & tamen Dominus comminatur, si deterius quid committeret, aliquid deterius illi accessurum. An quid grauius illi contingere poterat? Quod autem grauius comminatur, intelligendum de igne gehennæ: quod quidem malum in finitis partibus grauius esse constat.

Iam quid nos facere oporteat, vt Christi beneficij participes esse possimus, Christus designat per Noe, qui per lignum ser-

uauit mundum, quem malitia hominum euerterat. De hoc enim vbi primû natus est, parentes eius diuino Spiritu acti dixerunt: *Iste consolabitur nos ab operibus manuû nostrarum in terra, cui maledixit Dominus. Ipse enim Christus est, qui maledictionem vertit in benedictionem; qui per felicissimum crucis lignum seruauit, quos prior parens per prohibitionis lignum perdidit. Clamans Ioannes ait: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Torcular enim ipse solus calcauit, quia solus ipse labores & dolores nostros portauit: solus ipse omnia peccata mundi deleuit, gratiâque passione sua promeruit, quæ à peccati morbo sanaremur. Piscina, Auditores, typum gerit diuinæ legis, quæ ad curâda hominum vitia, & sanâdos mentis humanæ morbos à Deo lata fuit. Iuxta piscinam astabat magna multitudo languentium, qui curari cupiebant: ita ad Christum ægroti confugiant, vt salutem animæ consequantur. Hic est ille pius Samaritanus, qui vulneribus suis vulnera nostra sanauit, qui que nos supra iumentum suum (imò supra humeros suos tanquâ pastor errantem ouem) imponens, in stabula eternæ felicitatis adducet, quod lex nullo modo facere potuisset.*

Iam quid sit quod nos huius beneficij faciat participes, excutiamus. Expectabant omnes, sed vnus accepit sanitatem. Illi qui iam cogitant esse tempus acceptabile, qui vocem Domini interius monentis audiunt, parent, & vocanti cum Paulo respondent: *Domine quid me vis facere?* hi planè sunt qui salutis huius beneficium consequuntur. Hac igitur obedientiæ promptitudine participes Christi fiunt. Ipse namque, vt idem ait, factus est omnibus obedientibus sibi, causa salutis æternæ. Vide obedientibus, non stercetibus. Quoniam pauci admodum sunt, qui simili ardore atque celeritate, ad cælestia dona festinent; ideò vnus tantum ex tam numerosa ægrotorum multitudinem sanabatur. Arcta enim est via, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui ambulant per eam. Ipse ille magni consilij Angelus venit in hunc mundum, vt milledaret sibi populum acceptabilem, sectatorem honorum operum, vt nos ad cælum eleuaret. Euangelium Christi sufficientia nobis salutis remedia proponit: in quo tot Sacramentis, tot exemplis, tot diuinis beneficiis & stimulis homines ad pietatem iuuantur. His namque rebus miro modo & infirmitas nostra roboratur, & ignorantia eruditur, & charitas in Deum accenditur, & odium aduersus peccatum inflammatur. Verum quid hæc omnia salutis adiumenta cessantibus, & nihil curantibus conferunt? Quid refert si magnus aliquis ad te curandum medicus veniat,

Vita bona tenenda.

Peccata quid mereantur.

3. Reg. 17.

Psal. 38. 1. Cor. 11.

Matth. 15.

Proverb. 4. Simile.

Cogitationes mala excipienda.

Genes. 3.

Ioann. 1. Esa. 63.

Salus nostra vnde.

Luc. 19.

2. Cor. 6. Actor. 9.

Hebr. 5.

Matth. 7. Christus magnus Angelus.

Tit. 2.

Simile.

si tu præceptis eius parere recusas? Quæiamus igitur Dominum, dum inueniri potest, inuocemus eum dum propè est; & facilem & clementem inueniemus medicum. Amen.

DOMINICA SECUNDA IN QVADRAGESIMA, CONCIO, IN QVÆ lectio Euāgelica explanatur, nēpe quæ est Matth. 17. de transfiguratione Christi, quæ Sabbatho Quatuor temporum proponi solet. Inde secundo loco Euangelium de Cananitide muliere, quod in quibusdam Ecclesiis prædicari solet, explanatur. Tractatur in vtrisque Concionibus de rebus valde necessariis.

THEMA. *Assumpsit Iesus Petrum, & Iacobum, & Ioannem fratrem eius, & duxit eos in montem excelsum seorsum. Matth. 17.*

IN lectione sancti Euangelij transfigurationis Christi mysterium iucundissimè describit historia. Ante Euangelium hoc nobis confessio Petri de Christi diuinitate describitur. Inde quoque Dominus passionis ignominiam discipulis iam in fide confirmatis declarauit. Cumque Petrus carnali adhuc sensu præpeditus non assequeretur, & ab hac intentione Dominum reuocare conaretur, audiuit: Vade post me Satana, scandalum mihi es. Ille non patiebatur scandalum, sed Petrus sua oratione eum à salutis nostræ opere reuocabat. Ex Christi verbis nos Domini flagrantissimam erga genus hominum charitatem animaduertimus. Repulit à se Christus ipsum Satanam iniqua suadentem, vbi ait: Vade Satana, &c. Modò eodem fulmine verbi discipulum ferit, quem antè beatum pronūciauerat. Flagrantissima salutis nostræ & paternæ gloriæ sitis, in causa existit, vt consilium hoc adeò molestè ferret. Alia sunt consilia Dei à consiliis hominum. Numquid, ait Iob, oculi carni tibi sunt, aut sicut vider homo & tu videbis? Seculi enim homines bona omnia vtilitate metiuntur: verum propter solam Dei glori-

Matth. 16.

Matth. 4.

Iob 10.
Studia scilicet
hominum
quæ
sunt

riam, varios labores & certamina pro pietate subire, id summæ est dignitatis. Hoc Petrus tunc tēporis ignorabat, qui in schola Christi paruos adhuc progressus fecerat. Colligimus, non protinus ab iis qui virtutem profiterentur, omnem perfectionem exigendam. Affectus omnes non tam citò possunt deponi: quare qui dudent inchoantes, illi iniquè agūt in eos. Humanum est labi. Contra tales momos, & aliorum insectatores, qui trabem in suis oculis non considerant, Sapiens ait: Ne quæras impietatem in domo iusti, neque vastes requiem eius: septies enim in die cadit iustus, & resurget; impij autem conuertent in malum. Itaque non est viri iusti non cadere, sed non corrucere in malum, hoc est, in malo perdurare. Hinc in Psalmo ille beatus esse prædicatur, non qui aliquando non cecidit (quis enim de hoc gloriari poterit?) sed qui in via peccatorum non stetit. Cadere enim atque labi hominum est: in via autem peccatorum stare, improborum. Vt autem Dominus Petrum & cæteros discipulos ab externorum bonorum dilectione auocaret, & ad superiorum studium accenderet, ait illis: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Via ad veram felicitatis gloriam est, vt toleremus labores & ignominias, & sic Christum sequamur. Hæc quidem via est difficilis & molesta carni, at eius præmiū longè est excellentissimum. Moyses misit ad explorandam terram Cananæorum promissam à Deo, qui ex fructibus terræ eius insignis magnitudinis botium, quem duo homines ligno impositum circumferebant, & similes alios fructus adduxerunt, vt eo indicio magnam eius fertilitatem agnoscerent; ita Dominus hanc cælestis gloriæ portionem, quæ de fulgentissimæ eius humanitatis aspectu processit, discipulis hodie proposuit: vt hoc argumento qualis esset illius immensæ & increatæ pulchritudinis aperta contemplatio, intelligerent: quando talis erat illius terrenæ mortalisque substantiæ conspectus.

Atque vt hanc promissionem impleter, post sex dies Assumpsit Iesus Petrum, & Iacobum, & Ioannem fratrem eius, & duxit eos in montem excelsum seorsum, & transf. &c. Quæ quidem specie formam eis futuræ resurrectionis & claritatis, in qua non corpus solum, sed Sanctorum eius corpora glorificanda essent, hac imagine ante oculos proposita, ostendere voluit. Sciendum Christum Dominum comprehensorem pariter & viatorem secundum duplicem animæ suæ portionem fuisse: ita enim & ad gloriam eius, & ad salutem nostram expediebat, vt videlicet sacra illa humanitas, quæ Verbo Dei vniuersa erat, Verbum ipsum

Errare humanum.
Prouerb. 24.Psalm. 1.
Eceus quis dicendus.Luc. 9.
Christum sequi debemus.Simile.
Num. 13.

Christi diuinitatis speciem.

videret, cui vniebatur: & quia ad salutem nostram operandam assumpta erat, dolores quoque pati posset, quibus nos redimeret: atque ita in altero comprehensor & beatus; in altero victor & doloribus obnoxius erat. Quocirca diuina dispensatione & singulari miraculo factum est, vt summa illa animæ gloria in factum corpus minimè redundaret: quo & pati, & doloribus subiici posset, vt passionis & obedientiæ suæ merito mundum redimeret; quem inobedientia & voluptatis illecebra captiuū fecerat. In isto miraculo trāsfigurationis tota externi hominis species sic immutata est, vt facies eius splēdesceret vt Sol, vestimenta verò fierent alba sicut nix. Splendor hic infirmos discipulorum oculos nō perstringebat, sed potiùs diuina quadam voluptate oblectabar. Qua in re summā eius bonitatem, charitatēque spectare licet, qui cum hac tāta gloria fulgere semper potuisset, ipse tamen sponte sua propter nos splendoris huius influxus, radiōsque compressit, vt acerbissimos pro nobis dolores perpeti, & pro peccatis nostris lætæ maiestati satisfacere posset. Quis igitur, dum hæc considerat, non totus in huius tanti Saluatoris amorem exardescat? Nec sola tamen Christi gloria discipulorum oculos oblectauit, sed etiam Eliæ atque Moyſi: qui simul cum Domino visi sunt in maiestate, hoc est, mirabili gloria & claritate perfusi. Fuerunt hi inter omnes veteris testamenti Patres maximè insignes: alter quidem legislator, alter verò acerrimus lætæ legis æmulator, vt à lege simul & Prophetis humanitas Christi acciperet testimonium. Quæ autem vis orationis consequi possit, qua lætitia duo isti clarissimi Prophetæ compleri fuerint, vbi Dominum in maiestate videre meruerunt? Non dubiū, quin horum gaudium excellentius fuerit, quàm Simeonis. Qualia autem & quàm festiua fuerint colloquia illa, quæ hīc in ista festiuitate habita sunt, quis enunciare poterit? Loquebātur, inquit Lucas, excessum Domini, quem completurus erat in Hierusalem: hoc est, loquebantur de passione, de morte, de cruce, de opprobriis, quæ passurus erat in Hierusalem. Summus ille arbiter mundi Deus, humanum genus à Diaboli captiuitate liberaturus, hoc potissimum à redemptore pretium exegit, vt acerbissimā mortem, & ignominia plenissimam, propter eius redemptionē illi offerret. Quod quidem munus & sacrificium adeò illi gratū fuit, vt illius merito omnia omnium seculorum peccata condonaret, & celestis regni fores, ad illud vsque tempus clausas, redemptis aperiret, mundumque in gratiam suam, & antiquam dignitatem reuocaret. Offenderat culpa, verum hæc obedientia placauit. Intelligi

Christus vt
doloribus
obnoxius.

Christi benignitas in
nos.

Eliæ &
Moyſes qua
les fuerunt.

Luc. 2.

Luc. 9.

Christus
quid nobis
promereri.

ligimus sanè materiam colloqui nihil ab huius festi dignitate abhorruisse. Verum est quod Poëta ait: Trahit sua quemque voluptas. Christus nihil tam ardentè optabat, quàm hac occasione placare Patris iram. Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor vsque dum perſiciatur? ait ex magno desiderio. Hoc est illud gaudium, de quo Apostolus ait: Proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta. Iacob seruiuit septem annis pro Racliel, & videbantur pauci præ amaris magnitudine, quomodo non pauci huic tam nobili amatori omnes cruciatu, quos sustinuit, leues viderētur? His cruciatibus dilectam sponsam Ecclesiā redemit, eam lauacro sanguinis sui emundauit, & formosam sine vlla ruga & macula reddidit. Vbi ramis palmarū populo acclamante excipitur, illachrymat, considerans mala nostra: in hoc verò festo mirabiliter exultat, recolens mala sua. Quis huic tāto amori vicem non rependat? Si tot ille labores nō pro se, sed pro te vili vermiculo adeò spēre suscepit; cur tu propter illius gloriam non aliquid perferas? Dum hæc igitur tractantur, & Moyſes & Elias abire pararent, Petrus, ne hac tāta suauitate, taliq; contubernio destitueretur, ait: Domine bonum est nos hic esse: Si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moyſi vnum, &c. Nullius enim mundanæ rei memor erat, non cibi, non potus, non vitæ, non mortis; verum rerum omnium oblitus, & totus illius torrente voluptatis ebrius, illam vnam optabat, illam sitiebat, in illaque perpetuò manere cupiebat. Sicut enim qui profundo somno aliquo velut ebrius iacet, nihil audit, nihil videt; & si ab aliquo importunis vocibus excitetur, grauiter indignatur, nec animum aduertit ad ea quæ illi dicuntur, ne ab illa soporis voluptate abducatur: ita planè Petrus adeò huius admirandæ voluptatis sopore depressus erat, vt nihil aliud nisi ea frui, seque totum illi tradere desideraret. Ideo quæ velut fugientem reuocare cupiens, dicebat: Domine, bonum est nos hic esse, &c. nesciens quid diceret. Amanti animæ, inquit D. Bernardus (vt in pluribus erramus) verti non potest vitio, nec imputandi errores. Errabat Petrus, quòd prius de retributione cogitabat, quàm de labore. Oportet nos; inquit Scriptura, per multas tribulationes introire in regnum Dei. Neque enim decet alia via ingredi membra, quàm ea qua caput incessit. Hoc enim ordine per ora Prophetarum prænunciavit Spiritus sanctus, eas quæ in Christo sunt passiones, & posteriores glorias. Hunc autem ordinem humana natura laboris inimica, & felicitatis auida, inuerrere nititur. Sic olim Iacobus & Ioannes sedes sublimes in regno Christi ordiæ inuerso flagita-

Virgilius.

Luc. 12.

Hebr. 12.

Genes. 29.

Matth. 21.

Simile.

Bernardus

super Cant. 5.

Ahor. 14.

1. Pet. 1.

bant: quos tamen Saluator in ipsum ordinem reuocat, dicens: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Suas quisque partes agnoscat, nec alienum munus inuadat.

Sed tamen in hac Petri petitione eius modestia consideranda est, qui quamuis permanere in monte illo vehementer cupiebat, hoc tamen desiderium diuine voluntati subiciebat, dicens: *Si vis, faciamus hic tria tabernacula.* Quo argumento summa humane voluntatis cum diuina consensio intelligitur: quæ in beatis mentibus præcipue viget. In quibus etiam mira cum hac virtute charitas regnat. Quod idem quoque Petrus indicauit, cum sui oblitus, de aliorum tabernaculis sollicitus erat: Non enim sibi, sed Domino, Moyfi, & Eliæ tabernacula construere volebat. In quo etiam pia mentis eius simplicitas designatur: qui defunctos Moſen & Heliam, in illo monte vitam esse perducturos arbitrabatur. Sequitur: *Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbrabat eos,* &c. Hic est filius meus non adoptiuus, sed proprius. Hic hanc felicitatem non arbitratus est rapinam. Quare quisquis mihi placere cupit, vnum cum illo per fidem & charitatem fiat, vt ita in illo, & cum illo mihi cõplaceat. Audite illum, aperite viam in calum. Audite illum, non mundi voces, non serpentis antiqui fallacias, nõ carnis seductiones. Cõtra has sacrilegas voces, vocis meæ testimonium, & fulgorẽ vultus eius, & Moyſis atque Helie approbationem, ac omnia denique ipsius miracula, quæ vidistis, opponite. Hæc certa signa salutis nostræ sunt.

Et audientes discipuli ceciderunt in facies suas, & timuerunt. Rogo vos, Auditores, si tantum timoris incussit amabilis hæc vox Dei momentis: quid faciet terror iudicantis? Si tantum terret cum hortatur ad seruandum legem, quid faciet cum rationem exiger neglectę legis? Sed cur in hac tanta solennitate, in qua Dominus gloriæ suæ speciem patefacere volebat, metum hunc discipulis incussit? Certè vt hoc argumento nos doceret, quod in Psalmo scriptum est: *Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.* Exultatio enim summæ bonitatis, timor maiestatis debetur. Cum vtrumque igitur Deo conueniat, vtrumque in eius laudibus adhibendum est. Hoc mysterium præcipue ad hoc celebratum est, vt Apostoli, qui crucem Domini ignominiam putabant, & in ea scandalum passuri erant, hoc diuino testimonio confirmati, nihil de eius dignitate dubitarent, quem tot tantisque testimoniis ibidem honoratũ vidissent. Acquam enim erat, vt cum Apostoli Dominum in passione seductorem atque blasphematorem appellari audirent, vt qui se Dei Filium faceret, cælestis huius vocis recordarentur, quæ illum

verum

verum Dei Filium testabatur. Sic Apostoli innumera eius viderant miracula. Sed ò mira humane mentis infirmitas! hic ipse Petrus, qui videbatur esse columna, vbi vincit Dominum vidit, quid dicam? ad vilis & infirmæ ancillule vocem negauit, cæteri que discipuli simili formidine perculsi, relicto præceptore, fugerunt. Carterum si gratiæ virtutem (vbi plenius in petrus hominis effusa est) agnoscere velitis, eosdem discipulos intuemini; qui nec Reges & Præsides formidarunt; iure summæ gloriæ ducebant contumeliam pro Christo pati. Videtis quid natura, quid gratia possit. Colligimus quantum illi decipiantur qui mandatorum Dei viam solis naturæ viribus metientes, difficilem iudicantes, ab ea resiliunt. Viam mandatorum tuorum cucurri, &c. Colligimus etiam, vt nostram agnoscamus imbecillitatem, nobis diffidamus, omnem præsumptionem depellamus, vni Deo, quicquid in nobis laudabile est, acceptum feramus, ab illo semper pendeamus & illius gratiam imploremus, Ecclesiæ Sacramenta frequentemus, & ipse aderit nobis.

IN HAC SECVNDA QVÆSTIONE, QVOD DOMINVS EXIGAT A fidelibus operariis, & quam illis mercedem in caelesti gloria repositam habeat, explicatur.

OPERIFICES atque operarij omnes cum ad opus aliquod conducuntur, duo in primis attendere solent: nempe operis pondus atque laborem, & operis mercedem atque magnitudinem. Et quidem si mercedis magnitudo operis laborem vincat, libenter laboris onus suscipiunt. Duo hæc a nobis diligenter consideranda sunt: nempe quod nobis opus indicatur, & quæ sit operi nostro proposita merces. Hæc scire cupiebat adolescens ille ex Euangelio. Christi doctrina & via est arcta, quæ ducit ad vitam: est abnegatio sui ipsius. Qui, inquit, amat animam suam, perdet eam. Oportet veterem hominem exuere, & nouum induere. Qui arborem infrugiferam frugifera inferere volunt, infrugiferæ prius ramos abscindunt, quo insititij adoleſcant: ita qui se totum diuinæ voluntatis obsequio tradidit, humanam voluntatem (quatenus fieri possit) præscindere debet, quo diuinam sine vilo impedimento exequatur. Quod quidem præcipuum Sanctorum omnium studium fuit: qui non modò a prohibitis, sed etiam a concessis frequenter abstinebant, vt volun-

N 4

Matth. 20.
Via ad ca-
lũ qua vera.

Petri hmo-
contia.

Philip. 2.

Christus au-
diendus, non
hereticus.

Pſalm. 3.
Exultatio
& timor.

Humanas
mentis infir-
mitas.

Act. 5.

Pſalm. 118.

ANNO 1688
MENSE OCTOBRE
GRANADA

Operarij
quid conside-
rent.

Matth. 10.
Matth. 7-

Ephes. 4.
Simile.

tate (cùm opus esset) velut equo iam domito, & habenarum patiente, faciliùs vterentur. Vita hæc multis malis est obnoxia, & incommotis vacat: quando ipsa etiam, quæ bona purtantur in vita, spinis suis circumsepta sint. Desiderantur filij, sed quàm multis sæpe doloribus filij parentes affecerunt! Cùm ergo Sancti omnes intelligerent, se ad hanc tantam gloriam à Deo cõditos; dictu mirum est, quos propter eam labores in hac pertulerint vita; & quo mentis ardore illa frui desiderauerint. Hinc Apostolus dissolui cupit, & esse cum Christo. Hac de causa de Sanctis omnibus, dum apud nos agerent, dictum est, mortem eos habuisse in desiderio, vitam in patientia. Nunc videamus quid ex hac diuinæ pulchritudinis visione consequatur. Nimirum quod Regius Propheta vno verbo cõplexus est: Satiabor, inquit, cùm apparuerit gloria tua. Hæc cælestis beatitudo aperte per manna illud, quod Patribus in deserto exhibitum fuit, adumbratur; quod saporum omnium dulcedinem in se vno continebat. Quid enim humana mens optare potest, quod ibi multis accessionibus auctum non inueniat? Tum laus erit vnicuique à Deo; quæ non falsa, non fucata, sed vera & solida, nullique inuidiæ obnoxia erit. Ibi Sancti canunt, se à Deo Sacerdotes & Reges creatos, qui cum illo sine fine regnabunt. Quæ autem maior felicitas, quàm ad eum statum pertingere, in quo qui degunt, inter summi & sempiterni Regis filios & amicos numerantur? Regius Propheta ait: Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tuæ lætificauerunt animam meam. Hæc est merces, quæ seipsum propter Deum abnegantibus, & crucem suam quotidie ferentibus proponitur. Diuus Augustinus non falso affectu ait: Si quotidie nos oporteret tormenta perferre, si ipsam gehennam longo tempore tolerare, vt Christum videre in gloria sua possemus, & Sanctorum eius numero associari; nõnne dignum esset, pati omne quod triste est, vt tanti boni, tantæque gloriæ participes haberemur? Oportet illud Apostoli semper ante oculos ponere, non habere nos hinc ciuitatem manentem, sed futuram inquirere. Quocirca non vt ciues & incolæ in hoc seculo, sed vt hospites & peregrini, qui aliõ tendunt, & patriam suam inquirent, nos gerere debemus. Hoc declarabat ille Patriarcha Iacob, dum coram Rege ait: Dies peregrinationis meæ, &c. Hoc agnoscebat Dauid Rex: Quia aduena sum apud te. Improbilidiligunt hanc vitam, eamque omnibus modis prolongare contendunt, vt sinister ille Latro: at pij contraria via ea solum

in hoc mundo quærunt, quæ necessitas, non cupiditas exigit; totum studium & amorem suum in alteram vitam transfulerunt, vt dexter Latro. Hoc igitur agamus, Auditores, hoc desiderio feramur, cætera tamquam ad nos non pertinentia transeamus, hoc assiduò votis omnibus à Domino postulemus; & tunc maximè feliciter vixisse putemus, cùm mundo mortui, huic vni studio vixerimus. Tali enim vitæ immortalis & æterna vita in cælis parata est. Quam nobis concedere dignetur, qui est benedictus in secula. Amen.

DE EADEM DOMINICA SECUNDA, CONCIO: IN QUAEVANGELICA lectio de Cananæ muliere explicatur: tum etiam maximè salutare doctrinæ, vt legenti patebit, edocentur.

THEMA. *O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis.* Matth. 15.

VI spiritualis regenerationis Sacramentum recipere proponit, illud ante omnia curat, vt Diabolo renunciet & pompis eius: ita quisquis pœnitentiæ Sacramentum recipere dignè cupit, Diaboli operibus, hoc est, peccatis renunciare ante omnia debet. Superiori Dominica exemplo Saluatoris, tria armorum genera nobis Ecclesia, quæ hoc tempus pœnitentiæ consecrauit, subministrauit: ieiunium videlicet, solitudinem, & sanctorum lectionem Scripturarum: his enim armis Saluator hoster aduersus communem hostem decertauit. Ieiunium namque deprimit carnem, debilitat vitia, mentem eleuat. Solitudo omnium penè sensuum fenestras obstruit, per quas mors in animam ingredi frequenter solet. Peccant enim oculi videndo, vt in Dauide videre est: peccant aures & lingua; peccat os loquacitate. Iam homo, qui se ab aliorum hominum frequentia subtrahit, vacat his vitiis. Lectio bonarum scripturarum, ita nos aduersus omnes hostis antiqui tentationes armat & instruit, vt Propheta dixerit: Nisi quòd lex tua meditatio mea est, tunc fortè perissem in humilitate mea. Diuinæ legis studio, omnes hostis nostri aditus intercludimus. His armis contra hostes animæ nostræ munimur: ieiunio contra carnem, solitudine aduersus

Membra instrumenta peccandi

Psal. 118.

Arma nostra spiritalia quæ

Ephes. 6. mundum, sanctorum lectione Scripturarum aduersus principem mundi huius. Iam in hac lectione S. Euangelij, alia nobis armatura exhibetur, nempe orationis studium. Apostolus per omnem orationem & obsecrationem, necessitates nostras innotescere cupit. Sit nobis hoc familiare assiduum remedium, & cum hac muliere toto affectu clamemus: *Miserere mei Domine fili David.* De mulieris oratione, fide, perseverantia & patientia dicturi, diuinam opem Virginis interuentu suppliciter implotemus.

A V E M A R I A .

Egressus Iesus venit in partes Tyri & Sidonis. Hoc est, egressus à Iudæa, ubi falsa iustitia colebatur, ad terras Gentilium venit, ubi aperta iniustitia vigebar: minus namque illi manifesta iniustitia, quam simulata religio displicebat: adeo non mirum, si relictis Iudæis, cælorum regnum, & Euangelij gloria ad Gentes transfusa sit. Dominus siquidem ostendit regnum Dei non consistere in externis illis ceremoniis, quas Pharisei obseruabant; sed in interna cordis puritate, & obedientia diuinorum mandatorum constare. Erat autem ibi mulier Cananæa, cuius filia grauitè à Dæmone vexabatur. Cananæi appellabantur, qui à Cam originem ducebant. Qualis fuerit ille, in Genesi non taceatur. Patris execratio tantum potuit, vt non modò filius fuerit maledictus, verum etiam in posteros transferret hoc dedecus. Talis maledictio quoque in Ruben à patre Iacob inducta est: Ruben primogenitus meus, &c. Videte, Auditores, quid valeant huiusmodi execrationes, quas & vos in proles vestras habetis in ore. Videte ne pro hæreditate relinquatis execrationis incommodum filiis vestris. Sic legimus: Benedictio patris firmat domos filiorum, maledictio autem matris eradicat fundamenta. Videte vos parentes, videte filij, vt fungamini vestro officio coram Deo & hominibus. Christus in hac lectione se verum Solem iustitiæ, qui totum perlustrat orbem, ostendit, dum sine vlla personarum acceptione, lucis suæ radios vbique explicat. Hæc igitur mulier & Cananæa, & idolorum cultrix, cum filiam haberet à Dæmone obsessam (hæc enim sunt stipendia quæ cultoribus suis præstare Dæmon solet) vbi Dominum Iesum malorum omnium depulsorem, in eas oras aduertasse didicit, ad illum supplex accurrit, dicens: *Miserere mei Domine fili David: filia mea male à Dæmone vexatur.* Itaque mulier idolis & superstitioni seruiens, nec idola consuluit, nec ad maleficos perrexit, nec portenta verborum quæsi-

quæsiuit: sed nouo fidei lumine illustrata, ad ipsum salutis fontem cucurrit. Vsa est breui oratione, & quæcumque dici poterant, complexa est: Misericordiam, quæ miseris impedi solet, flagito. Misericordia mea magna; at misericordie tuæ campus maior. Audierat Domini Iesu famam, atque ita ex auditu fidem conceperat. Sol ipse, non solum in ea quæ videntur, sed in abdita quoque terræ viscera illabitur (vbi argentum & aurum nutrit ac procreat) sic verus sol iustitiæ Christus, in Gentilis huius feminæ visceribus (quæ à Deo prius longissimè aberat) lucis suæ radios effudit, quibus hanc adeo mirabilem fidem in mente eius procreauit. Hæc igitur fide instructa mulier clamauit ad Dominum, non labijs tantum, hypocritarum more, sed corde integro. Nulla homini vox misericordia Dei gratior, vtpote quæ totius spei nostræ fundamentum est. O quæ multi sumus, qui iustitiam Dei extenuari, misericordiam verò eius amplificari optamus? Cogita tu de tua miseria, detestare eam, inde clama cum muliere: *Miserere mei Domine.* Intelligis te à Dæmone vexari, liberaberis à tyrannide, dum agnoscis. Quid ad hæc Dominus Iesus?

Qui non respondit ei verbum. Quid nouum hoc & insuetum Domine: Medicus malorum omnium, curare negligis? Nonne tua vox Domine: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis? Venientem ad te miseram, afflictam & calamitosam, silentio repellis? Si nolentes non cõpellis, ait Origenes, quare nõ suscipis deprecantem? Tu ad te Domine venire iubes, ad te iussi venimus. Clamat calamitosa, & tu taces, tale miraculum non inuenitur tota Euangelica historia. Ceterum petit, & obtinuit plus quàm rogauit. Exaudiunt leprosi, sanatur paralyticus apud piscinam, qui nõ petit. Hic excluditur mulier, imò Apostoli ipsi pro ea rogantes. Munus Christi fuit, omnem circuire regionem benefaciendo, & sanando oppressos à Diabolo. Hic etiã qui sibi iam eius vestimenti attigere, salutem impartitur, qui nos petere, quærere & pulsare iubet, & dat certam fiduciam impetrandi. Non exauditur mulier, nõ Apostoli, quia mulierem hæc intus fide & patientia roborauit, & noluit eam tanta meriti materia fraudare: quod quidem fecisset, si eius fidei, patientiæ & humilitati hanc perseverandi occasione celeri remedio subtraxisset. Deus suos exercet, & probat vtrum velint esse perseverantes, vt ita eorum sedulitas pateat alijs. Sic enim se diuina sapientia hominibus pro eorum captu insinuare solet. Vide quid nobis innunt duo illi adolescentes qui in Euangelio Dominum sequi volebant. Eius quem remisit, desiderium dilatione auxit: eius verò quem retinuit, imbecillita

Misericordia necessaria.

Matth. 11.

Origenes.

Matth. 2.

Luc. 17.

Ioan. 5.

Luc. 3.

Deus, quare nõ exauditur.

Matth. 5. Gregorius.

cillitati consuluit, qui nunquam fortasse reuersus ad Christum
 fuisset, si paternæ senectutis prætextu ad seculi negotia redi-
 set. Non est cessandum, sed iterum atque iterum fores diuinæ
 misericordiæ, miseris huius exemplo, pulsandæ. Discipuli eius
 perseverantia permoti, causam eius Domino commendarunt,
 dicentes: *Dimitte eam, quia clamat post nos.* Virtus est propria viro-
 rum sanctorum, misericordia, ut ipsi in literis sacris viri miseri-
 cordiæ appellantur. Discipuli Aduocatos se mulieri exhibent,
 & pro ea rogant. Dominus discipulis responderet: *Non sum missus
 nisi ad oves quæ perierunt domus Israel.* Quid ais Domine? Annon
 tu lapis ille angularis es, qui vtrūque populū Iudæorum atque
 Gētilium in te vno compegisti? Nōne tu flos campi, obuius
 omnibus? Nōne ros cælestis à Gedeone postularis, qui non
 modò vellus ipsum, sed etiam circumstantem aream irorasti?
 hoc est, qui non modò angustum Iudææ angulum, sed totam
 etiam Gentilitatis aream cælestis gratiæ rore fecundasti? De-
 di te in lucem Gentium, ut sis salus mea vsque ad extremum
 terræ. Quomodo igitur modò ais: Non sum missus nisi ad oves
 quæ perierunt domus Israel? Triste profectò responsum, quo
 fauciatus homo, dicere cum Propheta poterit: Væ mihi, quia
 addidit Dominus dolorē dolori meo. Dolor enim primus fuit,
 nihil mihi respondisse: modò verò dolor auctus est, cum ad me
 non pertinere misericordiam Dei audio. Tentatio grauis, & su-
 periori acerbior. Non ideò tamen animum despondere fas est,
 sed huius constantissimæ mulieris exemplo adeò non deficere;
 ut instemus, & ad pedes Domini prouoluti, cum ea dicamus:
Domine adiuna ma. O misericordiarum Pater, & Deus totius cō-
 solationis, singulare persegium. Tu es ille pastor, qui errantem
 ouem tam sollicitè quæsiisti. Tu es ille de quo Isaias ait: Verè
 languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Tu
 nostros labores experiri voluisti, ut possis cōpati infirmis. So-
 lāne ero quæ repulsam patiar? Vbi est multitudo viscerū miseri-
 cordiarum tuarum? Videmus ante oculos magnum certamen:
 mulier instat, & Dominus repellit. Extremæ mulieris orationi
 adeò non cessit, ut grauius illum fauciatet, cum ait: *Non est bo-
 num sumere panem filiorum de mensa dominorum suorum,* &c. Hoc re-
 sponso Dominus mulieris peccus grauissimè perculit, cum cla-
 mantem illam non modò non exaudiuit, sed etiam canem ap-
 pellauit. Canis est animal inuidum, rapax, iracundum: quæ quid-
 em vitia cum in homines cadunt, eos cælesti pane indignos
 reddunt. Mulier quò te vertes? cuius opē implorabis? Primum
 nihil tibi responsum est, inde responsum acerbè, postremò cō-
 tume

*Flos campi
 Christus.
 Iudic. 6.*

Esa. 49.

Hierem. 45.

*Mulier
 quid nos do-
 ceat.*

Luc. 15.

Esa. 53.

Hebr. 3.

*Canis quale
 animal.*

tumelia affecta es, dum canis appellaris. Tentatus est Iob, &
 pusillanimis factus est: tanquā arbor, ait, euulsæ, abstulit spem
 meā. Et regius Propheta: Vt quid Domine recessisti longè; de-
 spicis in opportunitatibus & in tribulatione? Ceterum mulier
 hæc huius philosophiæ non ignara, adeò hac postrema Domi-
 ni repulsa turbata non fuit, ut ex ea vehementius instādī occa-
 sionem arripuerit. Itaque dum mulieris huius orationi paulò
 seriùs responderet, omnes homines non modò ad orandum, sed
 etiam ad bene sperandum incitauit. Orantibus cur Dominus
 non statim respondeat, ea vel præcipua causa est, quòd hac ipsa
 dilatione, piorum desideria vehementius incendat: quorum in-
 crementa copiosam iustitiæ frugem illis parat. Nonnulli simi-
 les nubi matutinæ, quæ à radiis Solis dissoluitur; & velut matu-
 tinus ros, qui incalescente die protinus exsiccat: sic isti cum
 tribulationibus premuntur, dilaculo ad Dominum confugiunt,
 & pietatis opera præferunt; verum liberati, ad adfecta protinus
 flagitia reuertuntur, & ita eorum religio euanida est. Videamus
 ne hūc ludum tota vita, dum semper pollicemur meliora, luda-
 mus. Quid periculosus, quàm ut extrema dies nos (ut fatuas
 virgines) imparatos offendat, cum flagitiosus hominibus extē-
 plo veniat perditio sua? Nihil mulier indignè murmurando
 fert, ait: *Etiam Domine: nã & catelli edunt de micis quæ cadunt de mē-
 sa dominorum suorum,* &c. quasi dicat; Sit ita Domine, canis sum,
 imò catellam me profiteor: ne ergo mihi, quod catellis tribui-
 tur, negare velis. Catellis enim micæ quæ de mensa domi-
 norum cadunt, non negantur. Iudæos tanquam dominos meos re-
 uereor & agnosco, & me velut catellam eorum esse confiteor.
 Catelli baculo percussi, non ideò dominorum suorum domum
 & mensam deserunt, sed hac via exclusi, alia rursus ingredi ni-
 tuntur, & supplices se ante percussorum conspectum exhibent.
 Hac igitur tanta humilitate & fide misericordiarum Pater
 superatus, & se vltra continere non valens, in hanc vocem
 prorupit.

O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Itaque quò diutiùs
 mulier orando perseverauit, hoc maiore est gratiam consecu-
 ta. Non solam salutem filiæ, quam quærebat, inuenit, sed lau-
 dem etiam & commendationem Domini, æternamque in Ec-
 clesia memoriam adepta est: non minùs quàm illa cui pro ma-
 gno officij sui præmio à Domino dictum est: Amen dico vobis,
 vbicunque prædicatum fuerit hoc Euangelium, &c. Quot que-
 so Augustæ, quot Reginæ, quæ maxima olim Imperij & fortu-
 narum gloria floruerunt, sempiterna sunt obliuione sepultæ:
 cum

*Iob 19.
 Psa. 57.*

*Orantes non
 statim exau-
 diuntur.
 Simile.*

*Recidivatio
 periculosa.*

Matth 25.

Simile.

*Matth. 26.
 Memoria
 vera qua.*

cū tamen huius abiectionis mulieris dignitas per omnē sit aeternitatem duratura? Exauditionis igitur mora, petitionis suae futūrum & gratiam miro modo cumulauit. Sicut enim femina in terrā iacta, quō diutius gelu premēte intra eius viscera delitescunt, eō deinceps proceriora surgūt, vtpote quae altius diu condita radices egerunt: ita quo lōgiori spacio Dominus seruatorum suorum preces multiplicari sinit, eō maioribus eos muneribus afficit. Misericordia enim Dei, sicut & ira, dilatione incrementa capiūt: vt & dilata ira sit maior, & itē misericordia. Quōd exēplo Annæ matris beatissimæ Virginis, & parentū Ioānis Baptistæ, discimus: qui quō diutius prole à Domino petierūt, hoc nobilitatem impetrarūt. Sicut enim fluminis aqua, si obiectu aliquo, ne fluat, impediatur: sublato obice, maiori deinceps impetu fertur: ita misericordia Dei eō ferē largiūs, quo tardius in animas piorsū effunditur. Habuit hæc mulier fidē, habuit & virtutē humilitatis. Nulla enim res adeō potens est, quæ nō aliquid habeat cui cedat, cuique se quodammodo submittat. Leo bestiarum fortissimus ad muris cōspectū expauescit. Elephas itē animalū cūctorū maximus, mustelā vehementer timere dicitur. Et ne quicquā esset in mundo magnū, quod non haberet, cui aliqua ratione cederet, summa quoque illa & tremenda maiestas habet vtiq̄ cui cedat, nempe humilitatem fidelium: qua solū insuperabilis superatur, & inuincibilis vincitur: quamuis non vinci, sed vincere sit. Verū enim magnitudinis est, contra superbos erigi, & humilibus inclinari. Custodiens, inquit regius Propheta, paruulos Dominus, humiliatus sum, & liberauit me. Hæc eadem Cananæa nostra & misericordiam, quam petebat, & laudem etiam, quam non petebat, obtinuit, & in fidei, spei, orationis, & humilitatis exemplar in Ecclesia posita est. Historia actione tēporalis fuit, sed vtilitate perpetua. Huius rei aperitissimam nobis imaginem sanctus Patriarcha Ioseph exhibuit, qui durus fuit ad fratres suos. Verū vbi hac seueritate satis in illos vindicatum est, se illis amicissimum præbuit. Sic & diuina providentia se gerit cū piis hominibus. Monemur ne spes nostra cōcidat, ne oratio desinat, ne opera nostra & industria conquelescat. licet videamur à Deo derelicti. In hac parte, occasione filia Cananæa, quæ à Dæmone vexabatur, quam grauiter eorum vita, qui sceleratē viuunt, vexetur atque exagitetur; contraque pace atque animi quiete pij homines perfluantur, exponitur. Quia verō improbi homines non ratione, sed cupiditate, & immoderatis affectibus ducuntur, tria mala ex hoc vitæ genere consequi declarantur. Huiusmodi namque affectus primū

mūm rationis iudicium excæcant: atque homo cæcutientium more in multa labitur præcipitia. Deinde perturbati affectus, pacem menti atque tranquillitatem eripiūt, intestinisque illam seditionibus cruciāt. Postremo idem affectus variarum rerum cupiditatibus, quas explere nequeunt, veluti fame quadam & siti mentem cruciant. Quæ omnia longissimē absunt ab iis qui affectibus, & cupiditate subacta, diuini iuminis metu & rationis consilio vitam moderantur. Huius argumenti summa per similia & communes locos explanatur.

Nihil humanæ naturæ conuenientius esse potest, quàm ipsa virtus, quæ animi habitus est rationi consentaneus. Omnia sanè, quæ à Deo condita, & hominibus nunciata sunt, nihil aliud prædicant atque commendant, quàm virtutis decus & necessitatem: imò ipse Dei Filius ad hoc è cælo descendit, crucis etiam tulit supplicium, vt mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum: demum tot sacræ habentur conciones, tot Ecclesiæ voces, vt nos virtutis & iustitiæ amantes efficiant: quid esse aut mirabilius, aut etiam formidabilius potest, quàm quòd nec his tam multis machinis multorum hominum mentes ad virtutis studium traduci velint? Quòd si ab ipsis queramus, quid sit in causā quòd sceleratē viuunt, virtutis asperitatem & acerbiteriam cauantur, vitiorumque dulcedinē, quam ipsi, serpentis antiqui errore delusi, vitis quidem tribuunt, virtutibus detrahunt. Si quis ratione ostenderet, eos toto cælo errare, & multò plus laboris & acerbiteris in vitiis quàm virtutis studio esse; magno sanè beneficio homines afficeret, & magnam eorum tenebris lucem præferret, vel saltem eorum causam proflus inexcusabilem redderet. Multa sunt inter probos & improbos discrimina: illud præcipuum esse videtur, quòd vir probus non cupiditate, sed ratione & diuino spiritu vitam suam moderatur. Qui Spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei. Contrā verō improbi homines nec iudicio, nec diuino spiritu & lege, sed libidine & corruptis affectibus vitam moderantur. Hi, lege Domini relicta, ambulant post prauitatem cordis sui pessimi: ambulant vias difficiles: hi sunt illi corde incircuncisi. Animus affectibus concussus, turbidæ aquæ similis est, in qua faciem suam nemo, nec quicquā aliud, cernere potest. Nubes nonnunquā ita aërem obtegunt, vt vel in meridie clarissimum solem obumbrent. Animi passiones ebrietati comparantur. Vide qualis illorum sit vita, qui huic cæco duci se regendos permiserunt. Vide quæ cæco imminet pericula. Nauis sine gubernaculo in salo fluctuans, est omnibus ventis & periculis

*Similit.**Desideria que optina.**Anna laus.**Similit.**Similit.**Deus eius ce dat.**Psalm. 114.**Genes. 45.**Virtus quid sit.**Tit. 2.**Homines cui male ui uant.**Rom. 8.**Hierem. 9.**Similit.**Esa. 51.**Similit.**exposi*

exposita: sic ratio gubernaculis carens. Hoc est illud quartum: Ancilla cum fuerit hæres dominæ suæ. Aliud est interna seditio, qua affectus inter se dissident. Caro concupiscit aduersus spiritum. In hoc animo quæ pax esse potest, ubi tot imperat tyranni: Hinc in tali quassata naui insanæ in Deum voces, diuinæ providentiæ accusatio, diræ imprecationes. Innumerabiles vitiorum proprietates sunt; sed vnus affectus, displicere sibi. Summa improborum hominum conditio est misera & acerba: in quibus sepulta ratione, cupiditas dominatur. Cæterum pij, in quibus non cupiditas, sed charitas, cupiditati contraria, principatum tenet, compressa cupiditate, summa animi tranquillitate fruuntur, illa quam Christus mundo attulit. Tauro irato nihil ferocius; at si ab eo vim concupiscendi auferas, ex intractabili mitissimus bos erit. Ab hac insanendi vi immunis sunt qui colla suavi Christi iugo subdiderunt. Rectè ait Eccles. Modicum laboraui, & inueni magnam requiem. Concitantur aliquando contra paucos aliqui tumultus; at non tantam habere possunt vim, propter eorum constantiam, ut eos à virtutis proposito amoueant. Ut enim cum pauci latrones in fines munitissimæ ciuitatis excurrunt, non ciuitati pacem eripiunt, sed tantum admonent esse fines diligentius tuendos: ita & nobis erit agendum. Omnino vacare à peccatis impossibile est, at semper in initio resistendum. Secura mens est iuge cõiuuium. Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. Gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Sæpius dicendum: Dominus regit me, & nihil mihi deerit. Si cõsistant aduersum me castra, &c. Ipse, cui est omnis gloria, debet ut sumus bonæ voluntatis, & suam pacem largiatur. Amen.

FERIA QVARTA POST SECVNDAM DOMINICAM IN QVADRAGESIMA, Concio, quæ lectione Euangelicâ explanat.

THEMA. *Ecce ascendimus Hierosolymam, & Filius hominis tradetur principibus, &c.* Matth. 20.

QUONIAM Euangelicæ lectionis exordium de Dominicæ passionis mysterio mentionem facit, ab ipso nobis hodie dicendi initium sumendum est. Constat ante omnia, præcipuum ac summum Christiani hominis officium

gium esse, Deum super omnia diligere. Hoc enim est maximum & primum mandatum, & sacrificiorum omnium summum. Deut. 10. Quo fit ut inter omnes Christianæ philosophiæ partes ea sit frequentius tractanda, quæ mentes hominum ad hunc amorem excitare valeat. Nihil sic nobis Dei commendat misericordiam, sicut eius crucis mysterium. Deinde nullius diuini beneficii fructu pius homo intra se quotidie magis experitur. Premeris mundi calamitatibus? considera remedium Dominicæ passionis. Mordent te præterita peccata? confuge ad ipsum qui est propitiatio pro peccatis. Impeteris dæmonum temptationibus? fuge ad foramina petra, hoc est, ad vulnera pendentis in cruce Christi. Rectè ait D. Augustinus, tantò maiora bona à Christo nobis expectanda esse, quanto maiora ille pro nobis mala peressus est. Timere illum deberemus; at ille omnibus neglectis ad amorem nos inuitat. Ait ipse: Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum. Magnes sanè non tanta vi ferrum ad se trahit, quanta Dominicæ passionis beneficium ferrea hominum corda ad se adducere debet. Atque hac de causa voluit Dominus in solenni die Paschæ, & in frequentissima turba hominum pari, ut tantæ eius dilectionis testimonium non in angulo, sed in celebri hominum conuentu manifestaretur. Eius pœna nos ad amorem, gloria verò ad eius cultum & venerationem inducit. Quia verò mater filiorum Zebedæi, ut hodiernum canit Euangelium, aliquid à Christo Domino petit: æquum est ut nos quoque eius exemplo aliquid etiam à Christi Domini matre petamus. Conseruetur est ut à diuitibus pauperes petant. Quis autè peccatore pauperior, qui non suus, sed peccati seruus est? Quis post Deum ditior, quam beatissima virgo, quæ plena gratia, quæ cælestium thesaurorum omnium custos est?

A V E M A R I A.

LECTIO sancti Euangelij, Auditores, duas præcipuè complectitur partes: quarum altera summam Dominicæ passionis, altera petitionem continet filiorum Zebedæi. Priorem autem hoc modo describit S. Euangelista: *Assumpsit Iesus discipulos suos secreto, & ait illis: Ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur, &c.* Ascendimus Hierosolymam celeberrimam ciuitatem, in qua clarissimum dilectionis opus in frequentissimo populo edendum est. Quo opere omnium rerum imperium suæ excellentissimæ charitatis potentia (quatenus verus homo erat) consecutus est. In hoc, inquit, Apostolus, Christus mortuus est, ut

Passio Christi sapius meditando.

1. Ioan. 2.

Augustinus

Ioan. 12. Christus verè magnus.

Maria pauperiorum petendum.

Spiritalia petenda.

Rom. 6.

Christus fideiussor.

Chrysostr. 333.

Ierem. 10.

Seneca.

Futura cogitanda.

Psalm. 59.

Cyprianus.

Simile.

Humana res caduca.

Mortui Christi qui auferuntur.

uiuorum & mortuorum dominetur: vt qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est. Argumentum certe necessaria ratione conclusum. Cum enim fideiussor pro debitoribus æs alienum dissoluit; illi quidem à creditore liberati, fideiussori obnoxij relinquuntur. Ad hunc ergo modum nos à peccati debito fideiussoris Christi merito liberi, illius serui effecti sumus. Verùm hæc dominatio non aut metu extorta, aut vi expressa, sed beneficiis & amore parata est. Verum dominium illud est, quod amore imperat, non timore: quodque voluntariam & amandam, non inuitam sibi instruit seruitutem. Prædicat Christus passionem suam: primò ob eam causam, quod sponte sua ad mortem se ire declararet. Hac ratione charitatem suam erga nos ostendit. Nemo, inquit, tollit à me animam meam. Secundo, vt discipulos suos ad passionis suæ certamen animaret. Præmeditati mali, mollis ictus venit. Multum refert, periculi præuidisse qualitatem. In hoc seculo infido, quod merito mari comparatur, quot sunt pericula? Sapiens assuescit futuris malis: & ea quæ alij diu patiendo leuia faciunt, hic leuia facit diu cogitando. Sic Dominus semper animos hominum præmuniit, vt sibi quisque opportunè prospiceret: quo & impij penitentiam agerent, & pij ad futuras clades se præpararent. Dedisti, inquit Dauid, metuentibus te significationem, vt fugiant à facie eius. D. Cyprianus epist. ad Cornel. prima, proponit arma spiritualia & cælestia, quæ stare & perseuerare fortiter faciunt. Quia in sequenti epistola ait idem: qui in pace militibus suis futuram prænunciat pugnam, dabit in congressione victoriam. Verùm de his rebus, licet salutaribus, non libenter, imò cum nausea audimus. Maxima sanè pœna digni sunt, qui rectè momentem audire nolunt. Proponamus igitur nobis, ne res humanas, quæ fragiles sunt atque caducæ, minùs ardentè amemus. Sicut enim homo morbo & annis grauis, si debili baculo innitatur, nunquam ita illi fidit, vt toto corporis pondere in illum incumbat atque deiiciat: ita quoniam res humana arundineo baculo fragilior est, nunquam illis toto pectore per amorem incumbete debemus, ne vbi illæ fortè defecerint, ipsi quoque cum illis deficiamus. Pergit Dominus: *Et filius hominis tradetur Principibus Sacerdotum & Scribis.* Auctores præcipui mortis Christi fuere Sacerdotum principes, huius tamen cælestis ministri & carnifices, auaritia, ambitio, & vtriusque soboles inuidia, fuere. Iudas triginta argenteorum cupiditate inductus, Dominum prodidit. Pontifices, ne dignitatis locum, quæ in ea Republ. obtinebant, amitterent, in mortem eius coniurarunt.

Si dimittimus, inquit, eum sic, &c. Hoc metu impulsus, tam immane scelus animo conceperunt. Aaron ne summi Pontificatus officio pelleretur, aureum vitulum fabricatus est, quem perfida multitudo adorauit. Hæc est ambitionis vis. Pharisei inuidebant Christo, quòd pueri Christum laudarent. Videtis quia nihil proficimus. Hunc carnificem, id est, liuorem, in necem quoque Domini coniuasse, testis ipse iudex iniquus fuit, qui sciebat quòd illi per inuidiam tradidissent Iudæi. Inuidus non ineptè Dæmoni comparatur. Inuidia, damnatorum mentes nõ in hac vita modò, sed etiam in futura torquet & disrumpit. Abominemur igitur hæc tria monstra, id est, ambitionem, auaritiam, & vtriusque sobolem inuidiam, quæ auctorem vitæ morti traderunt. Videamus ne similes Iudæis simus, hæc tria vitia continent. Si eodem tempore vixisses, forsitan iisdem furis fuisses agitatus. Prope: Dominus ad locum passionis, & præceptorum sequi non desistit. Discimus probos atque ac improbos humanis tangi affectibus; aliter tamen illi, aliter isti affectu ducebantur. D. Paulus, quando dicebat: Ego non solum alligari, sed etiam mori paratus sum. Improbi cælestium diuitiarum suauitatem non sunt experti, nec alia nisi terrena bona nouerunt: facile igitur mouentur. Stultus vt Luna muratur. *Et ipsi nihil horum intellexerunt: & erat verbum istud absconditum, &c.* Si nihil intellexerunt, quare prædixit? Eo exemplo docemur, illos qui labuntur, suo vitio, non cælestis prouidentia defectu labi: nec per Deum stare, sed per eos, quo minùs salutem consequantur. Præsciebat olim Deus nec Hieremiæ nec Ezechielis vaticinia rebelli populo profutura, & tamen ad eos vtrumque Prophetam misit. Homines damnationem suam non Deo, qui nulli deest, sed sibi debere imputare, manifestum est. Discipuli rem, quam Dominus tam disertis verbis proposuit, non intelligebant: nam indignum credebant, vt is, quem vt mundi Saluatorem & Messiam venerabantur, ingens illud passionis dedecus esset subiturus. In schola Christi varij sunt discipuli: ibi sunt rudes, & perfecti qui exercitatos habet sensus, ad discretionem boni & mali. Ad perfectos pertinet illud Iacobi: Omne gaudium existimate, fratres, &c. Et, Beati estis cum vos oderint homines. Quid hinc faciet rudis adhuc tyrunculus, nondum ab amore mundi liberatus, cum audit collocari gaudium in dolore, beatitudinemque in hominum odio & exprobratione?

Ioan. 11. Caietanus. Exod. 32.

Ioan. 12.

Math. 27. Inuidus Dæmonis similitudo.

Math. 10.

Act. 25.

Eccles. 27.

Ezech. 3.

Dammatio nostra cui impetanda.

Iacob. 1.

Math. 5.

2. Cor. 7. Vide qualis Apostolus Paulus. Apostoli non poterant animo
Philip. 2. cōcipere, vt is qui venerat ad omnia mundi mala profliganda,
his tantis malis subderetur: postea tamen cum flagellis cæde-
rentur, magno gaudio affecti sunt, quod digni essent pro nomi-
ne Iesu contumeliam pati.

Actor. 5.

PARS POSTERIOR.

SED iam tempus est vt ad alterā sacræ lectionis huius par-
tem veniamus: quæ petitionem continet matris filiorum Ze-
bedæi. Ea quippe à filiis subornata, Dominum adiit: *adorans &*
petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis, &c. Hæc petitio ortum
ex eo habuisse videtur, quod Dominus paulò ante Petro de bo-
norum operū mercede quærenti, responderat his verbis: Amen
dico vobis, quod vos, qui reliquistis omnia, &c. Apostoli rudes,
Iudæorum more, Messia regnum temporale futurum arbitra-
bantur, vt iam in eo regno ex Domini responsione definitas se-
des viderentur habere: duo ibi discipuli, qui propinquitatis iu-
re aliis se anteferedos esse credebāt, priores sibi cathedras ma-
tris interuentū vendicare volebant. Subornarant matrem, vt
illa proponeret quod per se citra pudoris iacturam petere non
potuissent. Multa hinc possunt philosophari. Apparet enim his
ac similibus discipulorum lapsibus, quid natura, quid gratia in
discipulorum animis effecerit. Vide qualis ille Israëliticus po-
pulus, qui sibi vitulum fabricauit, & huic illa magnifica opera
adscript. Dominus tamen & hunc & similes discipulorum
lapsus permisit: partim vt quàm infirma instrumenta is ad mūdi
conuersionem elegisset, insinuaret (quo eius gloria esset illu-
strior) partim vt diuinæ gratiæ vim & potentiam ostenderet,
quæ horum hominum ruditatem & infirmitatem, Spiritu sancto
è cælis misso, in admirabilem virtutem subito immutauerit.
Ex imperfectis fecit perfectos, & gloriandi omnem ademit
occasionem. Vt hoc igitur apertè cognoscatis, animaduerte
quàm erāt per id tempus imperfecta discipulorum charitas,
quando tantam temporariæ felicitatis & gloriæ rationem habebant.
Dic vt sedeant hi duo filij mei, &c. Putat sibi aliquid iure
propinquitatis deberi. Vide hinc, quæ sibi somnia discipulorum
simplicitas proposuerat. Paucis antè diebus & retia, & piscandi
officium, quo vitam inopem sustentarant, deseruerant; & iam
principatus & primas cathedras in regno temporali ambiunt.
Agebant cum Christo, nihil ab eo videbant nec audiebant, nisi
quod humilitatem spiraret. Schola Christi, erat schola humi-
litalis; & in hac isti tam parum profecerant. Non tantum isti,
verum

Math. 19.

Simile.

Discipulorum
ruditatis.

verum etiam & cæteri, qui indignati sunt, quod quicquam vel-
lent illis præripere. Hæc labes aliàs etiam eorum animos infe-
cerat. Sic quærun, quis maior esset in regno cælorum: vbi Do-
minus paruulum statuit in medio, & eorum contudit temerita-
tem. Amen dico vobis, nisi cōuersi fueritis, &c. Item in cœna
facta est contentio de principatu. Agebat Christus de acerbis-
simo crucis supplicio, illi de dignitate primatu cōtentebant.
Taxantur & hinc quorundam hominum mores, qui ita sunt se-
ueri in aliorum paruos defectus, ad suos sunt plane cæci. Gratia
Christi non est nobiscum nata, sed paulatim accrescit. Sicut
enim vita, quæ mortem excludit, omnia tamen morborum ge-
nera admittit: ita gratia lethalia quidè peccatum ab anima pel-
lit, quod mortem inferat; cætera verò peccata, velut quosdam
animæ morbos, non prorsus extinguit. Inueniuntur & in
piis hominibus lapsus. Sepius in die cedit iustus. Homo duas
habet manticas, alteram à tergo, alteram à fronte: in quarum
anteriori vitia aliena, quæ oculis obiecta sunt, circumfert; in
posteriori verò propria, ad quæ nunquam oculos conuertit.
Quisquis ergo has manticas inuenerit, is profectò omnè ani-
mi tumorem & indignationem aduersus aliorum delicta coër-
cebit. Multi plorant corpus à quo recessit anima; at animam à
qua recessit Deus, non plorant. Vera iustitia compassionem habet,
falsa indignationem. Erant discipuli in eadem culpa, quam
in aliis ipsi damnabant: videbant aliorum trabem, at suam, sui
amore excæcati, non viderunt. Amor non modò est puer, sed
etiam oculis captus. Amoris est mentem excæcare, & quicquid
amauerit, & pulchrum, & optimum existimare. Vis esse tutus
ab adulatorum veneno? internum adulatorem, id est, amorem
tui expelle primùm. Cæcus est omnis amor, nisi cum in Deum
fertur. Licet discipuli essent infirmi in fide, ipse tamen Domi-
nus non abiecit eos, sed sustinuit, patienter agens cum iis. Hoc
Regius Propheta vnico verbo cōplexus est: Quomodo miseretur
pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se: quo-
niam ipse cognouit figmentum nostrum. Patres filios suos licet
morbidos & vlcerosos, paterno amore fouet: ita cælestis ille
Pater, licet morbidi & infirmi simus, vt filios tamè diligit. La-
plus non adimunt hominibus filiorum Dei nomen seu dignita-
tè, quæ nisi per lethalia crimina nõ amittitur. Caueamus igitur
lethalia crimina, licet minorib⁹ simus obnoxij delictis. Mem-
mento scriptum: Qui timet Deum nihil negligit. Dominus ta-
men discipulos in spiritu lenitatis corripere volens, vocatis ad
se, ait: Scitis quia Principes Gentium dominantur eorū, & qui maiores

Math. 18.
Luc. 22.

Mores no-
stri carpin-
tur.

Gratia
non nasci-
tur nobiscū.
Simile.

Simile ex
Plutarcho.

Augustin.
Gregorius.

Amor vt
depingitur.

Deus lignū
fumigās nõ
extinguit.
Psal. 101.

Simile.

Ecol. 17.

sunt, potestatem exercent in eos. Quod perinde est, ac si diceret: Illud ante omnia, discipuli mei, statueret debetis, aliam esse humanam, aliam Evangelicam vitam professionem. In illa enim, qui principes & illustres sunt, dominandi & imperandi aliis potestatem partim sibi vendicant, partim ab aliis traditam usurpant; at in hac noua Repub. qui maior est, adeo sibi munus hoc dominandi non occupat, vt nihil magis studeat quam obtemperare, de omnibus bene mereri. Ex Patribus quidam ait: Quis verè sanctus? qui verè humilis. Quis sanctior? qui humilior. Hoc virgo Agatha ostendit, cum ait: Ancilla Christi sum, ideoque me ostendo tamquam vilem personam; quamuis ingenua sim & spectabilis genere. Hoc modo magna fuit sancta illa Elizabeth, Regis Vngariæ filia. Talis etiam fuit S. Franciscus, qui semper humilitatem coluit, qui se indignum arbitratus est Sacerdotis fungi munere, quos tamen semper in summo habuit honore. Sed inter hæc tamen exempla, nullum maius, quam vniuenti Filij Dei excogitari potest: quod discipulorum tumorem in præfenti lectione comprimere voluit, cum subdit: *Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam, &c.*

Philip. 2.

Is enim cum in forma Dei esset, ad seruilem tamen conditionem dejectus, in hunc mundum, non vt Dominus, sed vt seruus ad parendum, non ad imperandum venire dignatus est, vt etiam & sanguinem pro omnium salute profunderet. Hoc enim ministri atque serui emptitij proprium est, vt quotidie quidem in labore & opere sibi à Domino indicto versetur; laboris verò fructus non ad illum, sed ad Dominum pertineat. Itaque cum duo in omni opere sint, videlicet operis labor, & laboris fructus: seruitutis conditio facit, vt ad seruum labor & fatigatio, ad Dominum verò fatigationis & laboris lucrum perueniat. Quod si hæc præcipua seruitutis conditio est, quis, queso, seruorum hanc seruitutis legem exactius, pleniusque quam Dominus noster adimpleuit? Quos enim pius Redemptor labores non pertulit: quæ tormenta non subiit? Non sibi, sed nobis natus & passus est: ita omnium laborum suorum fructum liberalissimè in nos effudit. Ad hoc nouæ legis Sacramenta instituit, vt per ea veluti canales quosdam, gratiarum & merituum eius fluenta in nos deriuarentur. Necesse planè erit, vt humilitemus nos sub potenti manu Dei, vt nos exaltet in tempore visitationis. Quod quidem fiet, primum si à moribus nostris omnem animi elationem procul pellamus: deinde, quod ad mentem attinet, demisse atque humiliter de nobis sentiamus, Patri luminum omnia tribuentes. Hæc enim ad diuinam gratiam

Humilitas nos Deo commendat.

S. Francisci humilitas.

Humilitas Christi in signis.

Simile.

Sacramenta Ecclesiæ canonicæ.

1. Petr. 5.

gratiam percipiendam certissima via est. Quod adeo verum est, vt D. Augustinus dicere non dubitauerit, in omnibus penè paginis diuinorum voluminum hanc sententiam contineri: Deum superbis resistere, humilibus autem dare gratiam. Nec gratiam modò, sed ad promerendam patriæ cælestis hæreditatem ita nos iuuare, vt idem Augustinus duos illos fratres, Iacob & Esau, qui in vtero Rebeckæ matris collidebatur, duos populos, alterum bonorum, alterum malorum, significare dicat, quorum alter, inquit, ad cælum erigitur per humilitatem, alter ad infernum demergitur per superbiam. Quæ cum ita sint, Auditores, Christi magis humilitatem, quam Dæmonis superbiam imitari studeamus: subiciamur omni humanæ creaturæ propter Deum: parere magis quam imperare cupiamus: vt & in hac Christi Repub. & in futura verè magni & illustres simus. Verissimè enim à Salomone dictum est: Superbum sequitur humilitas, & humilem spiritu suscipiet gloria. Quam gloriam nobis humilitatis magister, Dominus Iesus concedere dignetur: qui cum Patre & Spiritu sancto viuuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Augustinus.

Augustinus Serm. 78. de tempore. Genes. 25.

Christi humilitas imitanda.

Proverb. 29.

FERIA SEXTA POST SECVNDAM DOMINICAM IN QVADRAGESIMA, Concio, in qua lectio Evangelica explanatur.

THEMA. *Homo quidam erat Paterfamilias, qui plantauit vineam, &c. Matth. 21.*

VO sunt peccantium inter Christianos, Auditores, genera: alterum eorum qui aliquando humana infirmitate labuntur, dant tamen operam vt protinus à peccato per penitentiam surgant: alterum eorum qui posthabita salutis suæ cura, aut semper aut ferè semper in luto peccatorum infixi iacent; & ita iacent, vt nullis admonitionibus ad meliorem mentem reuocari velint. Hi in maximo salutis suæ periculo viuunt. Ludimagistri cum discipulum habent rudem, & prorsus inobedientem, tandem à se ablegant. Hunc communem morem à recta ratione profectum retinere cum hominibus Dominus solet. Vbi enim rebelles homines multis modis ad pietatis cultum traducere curauit, nec illi tamen ad oblatam lucem atque salutem oculos aperire viderunt: ipsos tandem vel è medio tollit, vel in eisdem

Duo genera peccantium.

Simile.

*Hierem. 6.
Homo cur a
Deo desera-
tur.*

Apocal. 2.

*4. Reg. 17.
Iudæorum
conditio mi-
sera.
Hier. 44.*

*Matth. 23.
Suo se in-
gulant gla-
dio.*

tenebris iacere permittit. Attende quid Dominus per Prophe-
tam dicat : Erudire Hierusalem , ne forte recedat anima mea à
te , & ponam te terram desertam , inuiam . & inhabitabilem . Si
enim post eiusmodi eruditionem homo ad se redire negligit :
quid superest , nisi vt sibi ipsi relictus , in extrema mala dilaba-
tur ? Age pœnitentiam (ait Dominus in Apocalypsi) & opera
prima fac : sin autem , veniam tibi , & mouebo candelabrum tuũ
de loco suo . Radice arboris euulsa , spes omnis fructus simul
aufertur : ita extincto candelabro fidei (quæ totius spiritualis
ædificij fundamentum est) omnis aliarum virtutum structura
ruit . Videte quid obduratis Iudæis accidit : qui iam misere
exulant vbique . Huius comminationis & status negotium apud
Prophetas inuenimus . Vos , inquit Propheta , vidistis omne ma-
lum , quod eduxi super Hierusalem , & super omnes vrbes eius .
Iudæi bis misere deuastati sunt : primum per Assyrios ; secun-
dò multò miserabilius , post aduentum & necem Domini Sal-
uatoris , Romanis omnia populantibus . Hoc ipse Dominus
prænuñciauit his verbis : Ecce ego mitto ad vos , &c . Hac ho-
dierna parabola ita agit sapienter & rectè , vt illi ipsi , cum qui-
bus Dominus agebat , in se sententiam protulerint . Obstinatio
& rebellio ad extremum omnium malorum viam munit . Im-
ploremus diuinum auxilium .

A V E M A R I A .

HOMO erat Paterfamilias , qui plantauit vineam , & sepem cir-
cumdedit ei , & fodit in ea torcular , &c . Hæc parabola , Auditores ,
summo artificio excogitata , totam Israëlitiçi populi miseran-
dam tragœdiam ante oculos ponit . Eius enim hic sensus est :
Paterfamilias qui vineam plântauit , Deus est . Vineam verò plan-
tata , Iudæorum populus erat , qui ab Ægypto eductus , in ter-
ram Cananæorum fuerat à Deo translatus . Seps verò quam ad
eius custodiam circumdedit , ne bestis aut furibus pateret , san-
ctorum Angelorum & Prophetarum custodia fuit , de quibus
ipse vineæ Dominus ait : Super muros tuos , Hierusalem , consti-
tui custodes , tota die & nocte non tacebunt : hoc est , nunquam à
cura seruandæ vineæ conquescent . Turris verò in medio vine-
æ posita , vnde prospectus ad omnia patebat , diuina prouid-
entia est , de qua scriptum est : Turris fortissima nomen Do-
mini : ad ipsam confugit iustus , & exaltabitur . Torcular verò in
ea defossum , in quo vix exprimuntur , lex Dei erat , quæ pœna-
rum metu , pietatis & iustitiæ succum à cultoribus suis exige-
bat . Agricolæ verò , quibus locata vinea fuit , vt eam diligenter

exco

excolerent , & fructum eius vineæ Domino redderent , Sacerdo-
tes , Scribæ , & Pharisæi intelliguntur , quibus prædicandæ atque
exigendæ legis cura demandata erat . Nuncij verò , qui à Patre-
familias destinati , fructus à vineæ cultoribus exigebant , Pro-
phetæ existenterunt , qui diuinæ legis obedientiam (hoc est , pie-
tatis & iustitiæ fructum) ab illis requirebant . Quos illi tamen
(quoniam pro causa Domini acrius instabant , eorumque per-
fidiam arguebant) multis modis vexarunt . Quosdã enim lapidi-
bus obruerunt , quosdã ferro trucidarunt , quosdã medios secue-
runt , cæteros autè variis suppliciis mactauerunt . Filii verò Pa-
trifamilias à patre missus , Christus Dominus fuit ab eisdem
Prophetis prædictus , quæ vineæ coloni simili supplicio affecerunt .
Hoc est enim quod Regius Propheta longè antè fuerat vaticin-
atus , cū ait : Lapidè quem reprobauerunt , &c . Agit de viuis ho-
minibus , non mortuis . Christus hîc Ecclesiæ caput (quom Iu-
dæi erant reprobatu) appellatur . Quid sequutum ? Auferetur à
vobis regnũ , & alteri dabitur . Quid calamitosius quàm priuari
regno Dei ? Hæc sententia lata est in electũ Dei populum . Hoc
inter admiranda Dei iudicia cum primis memoratur . Si quidem
tria præcipue numerantur : nempe casus altissimi & pulcherri-
mi illius Angeli : deinde primi hominis lapsus (in quo vno to-
ta simul posteritas cõcidit) : ac postremò Iudaici populi ruina ,
quem sibi olim Dominus ex omnibus gentibus adoptarat in
filium . Prima ruina ex superbia , secunda ex inobedientia , ter-
tia ex perfidia , & diuinorum beneficiorum abusu orta est . Hoc
autem diuinæ censuræ iudicium , maximum cordibus nostris
timoris aculeum insiget , si eius causam paulò attentius expend-
amus , eamque cum moribus & vita nostra conferamus . De
insigni illo Philosopho Platone memorat Plutarchus , multum
eum aliorum delictis in virtutis studio , & sui ipsius cognitione
profecisse . Videamus nos causam nostram , ne deteriores illis
qui legem acceperant , simus ; qui Euangelium percepimus ,
Principiò igitur eadem illa beneficia , quæ Iudæi acceperunt ,
nos quoque accepimus , videlicet Angelorum custodiam , qua
Ecclesiæ vinea septa atque vallata est : eandem quoque turrim
in medio vineæ , hoc est , diuinæ prouidentia curam , quæ velut
ex edito loco vigilantibus oculis totam Ecclesiæ vineam sine
intermissione collustrat , quam Saluator ab hoc mundo disce-
dens nobis pollicitus est , cū ait : Ecce ego vobiscũ sum om-
nibus diebus . Idem etiã diuinæ legis torcular nos quoque ha-
bemus , cum eadè apud nos Decalogi lex maneat : quæ partim
minis , partim promissis succum à nobis exprimit pietatis atque

*Iudæi qua-
liter nun-
cios trasta-
runt.*

Psal. 117.

*Dei opera
miranda
qualia.*

*Plutarchus,
Felix quem
faciunt alie-
na pericula
causant.*

Matth. ult.

Iudæi ac nobis quid commine.

iustitia. Hæc nobis beneficia Dei cum illis communia sunt. At præter hæc ipsa quanta nos maiora sortiti sumus? Illi quidem legem acceperunt lapideis tabulis incisam; nos verò non in tabulis, sed in visceribus exaratam. Illi vnicum ad originalis peccati remissionem duntaxat Sacramentum, nempe circumcissionem habebât, quod tamen vi sua gratiam minimè conferebat: nos Sacramenta septem habemus, quæ virtute sua sacramentalem gratiam dignè suscipiètibz coaserunt. Illi vnicum in Orbe templum & altare vnum habebant, extra quod sacrificare nefas erat: nos in singulis cuiusque oppidi angulis tépla multa & altaria habemus, ad quæ facillè Deum adoraturi confugimus. Illi boues & hircos in sacrificium Deo mactabant: nos Christi carnem & sanguinem (quem illa legis sacrificia adumbrabant) pro salute nostra quotidie immolamus. Illorum Sacerdos semel in anno pro peccatis populi oraturus, non sine sanguine Sancta sanctorum intrabat; at nosler summus Sacerdos, non per sanguinem hircorum aut taurorum, sed per proprium sanguinem semel ingressus in Sancta, semper viuunt ad interpellandum pro nobis. Pro illorum peccatis veniam Sacerdotes illi orabant: at Sacerdotibus nostris non solum orandi, sed etiam peccata soluendi potestas data est. Post Christi mortem & resurrectionem (quo statim anima ad cælum euolat) portæ regni cælestis, quæ clausæ fuerant, patefactæ sunt. Sunt & innumera virtutis adiumenta, Christi tot exempla & mysteria, Apostolorum doctrina, Martyrum & Confessorum scripta & exempla. Ecce tot nobis impensa beneficia. Hæc eius dona, admiranda illa Salomonis opulentia (quæ tantam argenti copiam, quantum lapidum intulit in Hierusalem) mirificè adumbrabat. Quæ rem vnicò verbo Dominus expressit, cum de ouibus suis loquens, ait: Ego veni, vt vitam habeant, & abundantius habeant. Quæ cum ita sint, quis non videt, quantum maior nobis, si desides & ingrati simus, quam Iudæis timoris causa subsit, qui tantò maiora quam illi beneficia accepimus? Illi minoribus beneficiis abusi sunt: væ nobis, si maioribus. Apostolus nos vigilanter monet attendere, cum ait: Propterea abundantius oportet obseruare nos ea quæ audimus, ne forè perfluamus, &c.

Anima digna intrat calum.

2. Paral. 9.

Ioan. 10.

Hebr. 2.

Provincia eius à sic recesserunt.

Cur tot præclara Regna fidei lumen amiserunt? nōne quia nullos in iustitia & pietate processus habuerunt? Cur tot in luto scelerum manent? nisi quòd excæcati, ad meliorè mentem redire nolunt? Prospiciamus nobis, studiosè laboremus, vt pro tantis beneficiis grati simus, non ore, sed opere & veritate. Superest vt singulas Parabolæ partes excutiamus, in quibus multa

alia

alia ad salutem necessaria obseruare poterimus. Hanc vineam munitam, & omnibus rebus instructam, Dominus locauit agricolis, vt opportuno tempore fructus vineæ Domino redderet. Quid obsecro, Domine, tibi reddituri sunt, cum omnia, quæ sub cælo sunt, tua sint? Quis prior dedit illi, &c. Idem Dominus in Psalmo: Si esuriero, &c. Quem ergo fructum omnia possidenti Domino agricolæ reddere poterunt? Audi Moyse post longam beneficiorum Dei enumerationem, quid pro illis idem Dominus exigit: Et nunc Israël, quid Dominus Deus tuus petit à te, nisi vt diligas Dominum Deum tuum, & ambules in præceptis eius, vt bene sit tibi? Hic est fructus, què à nobis Dominus exigit, salus, vita, & felicitas nostra. Gentilium dij sanguinem exigebant; at nosler Dominus obsequium nostrum. Hunc autem vineæ fructum Apostolus designauit, cum ait: Nunc autem liberari à peccato, serui autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam. Vide quæ nobis gratiæ agendæ! Quanta autè est dementia eorum, qui huic Domino recusant seruire? Valeat igitur mundus. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Locata igitur ad hunc modum agricolis vinea, ipse Dominus peregrè profectus dicitur. Quid est Deum peregrè profecti, qui vbiq; est? qui cælum & terram implet? Quò, inquit ille, ibo à Spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Quo modo ergo alicubi non est, cū vbiq; præfens sit? Adest planè, sed multis tamen abesse videtur: ideoque his peregrè profecti dicitur. Adest vbiq; iniquorum tamen cordibus longè abesse videtur. Aliàs cordibus nostris præfens: Quoniam tu, inquit Propheta, possidisti renes meos, suscepisti me de utero matris meæ. Notior sum Deo, quàm egomet mihi: quare illi plus credere de me, quàm mihi credere debeo. Hac de re diuinus Psalter ait: Ipse enim nouit abscondita cordis. Sic viri sanctissimi magno sæpe concutiuntur metu: quia licèt nihil sibi sint conscij, occulta tamen multa esse timent, quæ diuinis oculis sunt perspicua. Nunquid, inquit Deo Iob, oculi carni tibi sunt; aut sicut videt homo, & tu videbis? Ipse Deus, quamuis rebus omnibus præfens adsit, abesse tamen improbis quodammodo videtur. Omnia videt, mortalium oculis minimè videri potest. Sicut enim qui in obscuro aliquo triclinio sub meridiana luce delitescens, omnia, quæ contra posita sunt, videt, cum is tamen à nemine videatur: ita diuina mens in hoc tenebrarum suarum latibulo incongnita manens, omnia prospicit, omnia obseruat, omnia gubernat, cum ipsa tamen à nemine videatur. En ipse stat post parietem

Rom. 11. Psal. 49.

Deut. 10.

Dij Gentium quid exigant. Rom. 6.

Psal. 119.

Psal. 138.

Augustinus. Psal. 138.

Deo notus sumus. Psal. 43.

Iob 10.

Simile.

Deo omnia aperta.

tem

Caniz. tem nostrum, inquit Sponsa. Hæc improbi non cogitant: quæ sine freno labuntur ad omnia scelera. Deus est illa lux, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Sed ad parabolæ explanationem redeunt, cum iam tempus fructuum appropinquasset, misit Dominus seruos suos, ut ab agricolis eos exigerent. Qui tanto in illos furore bacchati sunt, ut alios quidem cæderent, alios occiderent, alios verò aliis indignis modis ab ingressu vineæ arcerent. Maius quidem in hac repulsa, quàm in fructuum direptione crimen fuit. Nam si simpliciter & blandè (ut seruus ille, qui decem millium talètorum debitor erat) veniam postulassent, ea Dominus clementia erat, ut supplicem erroris confessionem pro vineæ fructu libèter acciperet: tantum apud illum pietatis fontem virtus potest humilitatis. Fiat reus per humilitatè sui ipsius iudex, ut aduocatum efficiat, quem iudicem verebatur. Quod vitiores isti minime fecerunt, qui superba illa repulsa, Domini sui nuncios non modo vacuos, sed etiam cæcos, & contumeliis affectos, remiserunt. Verè illis continget quod B. Fulgentius ait: Non punit Deus in peccatore peccata, nisi peccatoris ceruix fuerit obdurata. Cæterum cum paterfamilias tot se nuncios frustra misisse intelligeret, filium tandem mittere decreuit, dicens: *Terebuntur filium meum.* Quem illi tamen ex cogitato prauo consilio, simul & cupiditate hæreditatis inducti, extra vineam eiectum (ut priores nuncios) occiderunt. Annon vobis prauum horum hominum consilium, illa Phariseorum verba exprimere videntur: Quid facimus? quia hic homo multa signa facit, &c. Hoc exemplo cernere aperte licet, quid humana consilia valeant, si Dei metu destituta sint. Vide quid prauum possit consilium. Oremus in omni consilio, ut ille dirigat, à quo sancta desideria, recta consilia proficiscuntur: sine quo sapere desipere est. Sed quærèdum, cur cælestis Pater miserit Filium, quem sciebat à perfidis agricolis reiiciendum? Responsum: Primùm quidem fuisse alios, qui recipere, quorum gratia Filium misit. Deinde Deum naturali bonitate sua mortalibus cunctis misericordiam suã exhibere, quã tamen si quidã vitio suo repudiant, in diuinæ iustitiæ commendatione vertunt, quod fuerat in laudem misericordie impensum. Oblata & repulsa salus, vltimam punientis Domini sententiã efficit. Exemplis plena sunt omnia. In Pharaone obdurato. Sciebat Hieremias rebellem populum, tamen ad eos missus est. Videmus improborum causam inexcusabilem, & diuinam iusticiam ab omni crimine nota immunem. Vide quid discipuli, qui puluerem pedum in incolas, qui eos recipere

noluerunt, excutere iubentur, prætenderint. Videmus, non Domino, sed sibi ipsis damnationis suæ causam imputadam, propter rebellionem. Ait Dominus: Dico vobis quod Sodomis tollerabilis erit in die iudicij, quàm ciuitati illi. Videamus ne diuina patientia ad perniciem nostram abutatur. Statuamus illud Dauidis ante oculos: Deus iudex iustus, fortis & patiens: numquid ita scitit per singulos dies? &c. Non debemus autem nobis persuadere, quasi terminus sit lógus, seu lógè distet. Certus homini cuique terminus, quod est tempus fructuum, præfixus est. Fata nõ seruant ordinem, ut seniores citius, & iuniores feruiliùs è medio tollantur. Dominus solus in manu gestat clauas, qui quemque suo arbitrio è vita excedere iubet. Hoc tantum in hac re certum est, quod nihil est omnino certum. Dominus nos vult esse præmonitos: Vos similes hominibus expectantibus dominum suum, &c. Sic oportet nos semper tamquam milites expeditos, in statione agere. Exemplum desiderij habemus in sacris literis, vbi habitatores Laís, filij Dan repentino suo aduentu imparatos adersi, ad interuencionem ceciderunt. Tanto quisque, inquit D. Gregorius, securiùs Dominum expectat, quanto quotidie vitam suam suspectiùs examinat. Audiuius quanta fuerit Domini in sua excolenda vinea sedulitas, ita vt per Prophetam non incongruè dixerit: Quid vltra debui facere vineæ meæ, & non feci? Misso inde post Apostolos & Prophetas vnigenito Filio, quem alium aut maiorem, aut meliorem, ad spiritualis vineæ fructus abigendos mittere potuisset, qui nos magis auctoritate cõmoueret, beneficiis alliceret, & tantæ bonitatis & charitatis exhibitione ad omnem pietatem & obedientiam flecteret: Omnia per ipsum tum scripturarum vaticinia implera, tum omnia salutis nostræ adiumenta plenissimè exhibita sunt; ita vt verissimè dixerit: Consummatum est. Quid aliud sperare aut desiderare hominum vota potuissent? Alliciat nos spes, incendat amor, excitet virtus, honestatis studium nos ad hunc amandum prouocet. Hæc tanta diuinæ bonitatis dignatio, omnes noui Testamenti Sanctos ad certamina omnia propter Christi amorem subeunda impulit. Ad huius autem summi beneficij considerationem nos Apostolus innitat, cum ait: Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, &c. Hoc ipsum & de seipso testatur: Christo confixus sum cruci: Vivo autem iam non ego, viuunt in me Christis. Hæc res sanctissimos viros ad pietatem & iusticiam vehemèter acuebat, verum nos, si fuerimus desides & negligentes, valde premet. Multa sunt, quæ

*Matth. 10.**Psal. 7.**Terminus vite incertus. Seneca.**Luce. 12.**Iudic. 11.**Gregorius.**Esa. 5.**Christo nihil præstantius.**Ioann. 19.**Hebr. 12.**Galat. 2.*

quæ nos ad pietatem prouocant, verum si non præstiterimus grauitèr delinquimus. Hoc apertè idem Apostolus testatur, cum ait: Irritam quis faciens legem Moysi, absque vlla misericordione duobus vel tribus moritur, &c. Argumentum horum vehemens & acre, quo Lectio siue Parabola hæc confirmatur. Si enim à Iudæis regnum Dei ablatum, & ad Gentiles translatum, quòd ij acceptæ legis beneficio abusi sint: quid illos expectare par est, qui præter legis beneficium, Euangelij gratiam & Christi sanguinem frustra perceperunt? Magna Deo contumelia irrogatur, cum lethaliter peccando eius gratia repudiatur, & Dominus maiestatis è mentis nostræ domicilio pellitur, ac pro eo Diabolus malorum omnium auctor admittitur. Euangelium est virtus Dei in salutem omni credenti: ita & in Euangelio reuelatur ira Dei de cælo, &c. Vtrumque ergo in Euangelio reuelatur, & misericordia Dei, & iustitiæ seueritas. Qui ergo tanto lumini rebellis est, non alio quàm æterno ignis supplicio vindicandus est. Ioannes Baptista securim ad arboris radicem positam prædicat. Nos sanè in maiori sumus discrimine modò, quàm Iudæi olim, qui longè maioribus beneficiis adiuti, si nihil magis in virtutis studio profecerimus. Dominus vbi de illo angulari lapide mentionè fecisset, subiecit protinus: *Et qui ceciderit super lapidem illum, confringetur.* Duo improborum genera significantur. Alij sunt confringendi, alij conterendi. Primum genus sunt Iudæi & infideles, quibus crux Christi scandalum est, qui offenderunt ad lapidem offensionis. Alij verò sunt super quos decidens lapis illos conterit. Hi sunt qui habent fidem, opera verò non habent. Melius, inquit Petrus, erat illis, viam veritatis non nosse, &c. Perit inanis fiducia solarium eorum, qui se sola informi fide salutem assequuntur sperant, imò magis premit. Enitendum ergo nobis est, vt perceptæ semel fidei strenuè collaborantes, sic vitæ cursum conficiamus, vt laboris simul & fidei fructum à Christo Domino in æterna beatitudine percipere mereamur. Amen.

Hebr. 10.

Peccatum quid mali inferat.

Roman. 1. Euangelium quid reuelat.

Matth. 5.

Infideles confringuntur.

2. Pet. 2. Fides sola non saluat.

DOMINICA TERTIA IN QVADRAGESIMA, CONCIO, IN QVA lectio Euangelica explanatur: insuper multæ salutares & valde necessariae scitu doctrinæ tractantur.

THEMA. *Erat Iesus eiiciens Demonium, & illud erat mutum.* LUC. II.

IN Euangelica lectione, homo quidam à Dæmone obsessus, idem mutus, à Domino liberatur: quo signo edito, varia deinde hominum iudicia secuta sunt. Turbæ enim admiratæ, dixerunt: Num hic est filius David? Alij verò tentantes, si gnium è cælo quærebant: alij autem liuore & malitia excæcati, in Beelzebub, principe Dæmoniorum, Dominum eiecere Dæmones blasphemabant. Vnum quidem existit miraculum, & tam multa ac varia de eo fuerunt hominum iudicia. Cur ita? Nimirum, quia varia erant hominum pectora: ideoque non pro rei natura, sed pro suo quisque ingenio sententiam ferebat. Araneus & apis eundem florem carpentes, ille venenum, ista mel conficit. Pluuia in terram decidens, variisque plantis alimenta ministrans, in cicuta venenum, in vite vinum, in cæteris arboribus pro earum natura varios fructus floresque producit. Ita planè homines nunquam ferè res ex natura sua, sed ex ingenio quisque suo æstimare solent. Hinc boni viri ex animi sui candore omnia in meliorem partem interpretantur: mali verò pro libidine, ac liuore suo etiam quæ bona sunt, intorquent ac deprauant. Quam enim malitiam ex natura sua res non habet, ipsi de corrupto pectore subministrant. Quod iam hodie quoque piis & improbis in Ecclesia contingit. Illi enim redemptionis humanæ beneficio, & Ecclesiæ Sacramentis ad salutem suam vtentes, meliores indies sunt: hi verò tantorum beneficiorum virtute freti, vitam in luxu & otio consumunt. Quid enim magis præposterum, quàm ex purissimo hoc fonte, vnde gratiarum fluentia haurire debuisses, cœnæ haurire, & eam salutari apotheca, qua vulneribus tuis mederi potuisses, venenum sumere? Vt ad Euangelij tractationem cum fructu accedamus, diuinum prius imploremus subsidium.

Hominum iniqua iudicia.

Similit.

Fiorum & improborum discrimen.

DOMI

Satanam-
lilia.

NARRAT S. Lucas oblatum Domino Saluatore fuisse à Dæmone obsessum hominem, cui Dæmon hospitalitatis iura contulerat beneficia. Hospitem nâque suum & cæcum fecerat, & surdum, & mutum. Hæc enim tria sunt, quæ præclarus hic hospes non in corporibus modò, sed etiam in mentibus eorum quos obsidet operatur. Vbi verò Dominus Dæmonem ab obsesso corpore expulit, protinus hæc omnia mala cum auctore suo depulsa sunt. Hoc insigne miraculum à quibusdam malitiosis calumniatum est. Quid aliud à nostra malitia sperandum erat? quid verò aliud ab immensa bonitate Christi proficisci poterat? Quæritur cur Dominus (sine cuius voluntate moliri quicquam Dæmones aduersus homines nõ possunt) patiatur homines ab illis obsideri, imò & vexari? Quæstio nõ dissimilis illi apud Ciceronem: Si Deus omnia nostri causa fecit, cur viperas procreauit? Si Deus est conditor & amator hominum, cur à tartareis illos viperis & obsideri & torqueri sinit? Causæ à Patribus afferuntur: Prima, vt hac ratione, quales sint gehennæ cruciatus, vt cunque conicere valeamus: quo sic vitam nostram instituanus, ne in horum carnificum manus incidere cõtingat. Quid inuit quòd ille diues Lazarum ad suos destinari petuit? Perferimus corporis incommoda ob spem; quare non magis pœnitentiæ labores subimus? Gehennæ cruciatus infinitis partibus grauioribus sunt, vt fides Catholica prædicat, quàm corporis. Secunda, Dominum id ad exercendam patientiam & virtutis meritum cumulandum permittit. Vt videlicet malorũ nostrorum auctor Dæmon, coronarum & meritorum materiam illi ministraret. Multi variis affecti incommodis, Deum quærunt, quem intacti & illæsi nunquam quæsiissent. Incommoda igitur sunt, quasi stimuli, quibus nos Deus ad se reuocat. Tertia causa, vt intelligamus hac ratione, quid in obsessa per peccatum anima Dæmon operetur, cum quid in corporibus efficiat, animaduertimus. Vide quomodo hunc miserum hominem tractauerit, quem penè omnis sensus expertem reddidit: quod quidem spiritualiter in his efficit, in quos peccati iure dominatur. Spiritus cælestis dat operam, vt si mus apti ad omne opus bonum; infernalis autem, vt reprobi. Dicuntur esse insignes quidam latrones, qui ita aliorum diuitum mentes veneficiis quibusdam perturbant & afficiunt, vt illis etiam præsentibus, & opes suas diripi cernentibus, nihil moueantur. Simile quiddam serpens ille antiquus

Dæmones
est vexant
homines.
Cicero.

LUC. 16.

Dolor gehē-
næ æternus.

Mala cor-
poris similes
sunt vitiis
animæ.

Latrones
manifesti
quales.

cum plerisque hominibus fecisse videtur: quorũ ita animos demeruit, vt hæc tantæ res (quæ nos ad pietatem & iustitiam adigere deberent) nihil eos moueant, quamuis plenissimam illis fidem adhibeant. *Erat Iesus eiciens Dæmonium, & illud erat mutum. Et cum eiecisset Dæmonium, locutus est mutus.* Tria in his nobis, quæ proposui, cognitione dignissima significari videntur. Primum, quæ mala & incommoda sint, quibus Dæmon animam afficit, quam obsessam tenet. Deinde, qua vi & ratione hæc tanta mala depelli, & pristina salus restitui possit. Postremò, quæ præcipua restitutæ salutis signa & indicia sint. Adducitur ad Iesum dæmoniacus, quem Spiritus malignus sua malitia, & mutum, & surdum, & cæcum fecerat. Satanæ tam maleuolus Spiritus est, vt noctu diuque nihil aliud meditetur, quàm quomodo hominem in totum perdat: & tam potens est Spiritus, vt non tantum queat hominem cæcum & mutum reddere, verum etiam, si diuinitus non impediatur, hominem vno momento profus occidere, adeoque cælum terræ miscere. Oramus à malo liberari. Statim à creatione hominis cœpit insidiari nobis, & incommodare, nec vnquam mutabit animum. Tæquam leo circuit, quærens quem possit deuorare. Christus in hunc mundum venit, vt soluat opera Diaboli. Quicquid hic homo mali habebat, à spiritu immundo habebat. Hic sanè videre licet, quid nobis à Christo sperandum, quid à Satana timendum. Simon, inquit Christus, ecce Satanæ expetiui vos, vt cribraret sicut triticum. Nobis dormientibus, ille cum suis satellitibus vigilat. Fecit hunc mutum à laude Dei, & actione gratiarum, & à confessione peccatorum. Iam qui hunc fortem armatum suo artio pellere deberet, & vincos soluere, & spolia distribuere, nemo potuit, nisi ille esset fortior. Quis autem illo fortior, nisi Dei Filius? Quamuis enim homo sui compos, & libero arbitrio sit præditus; ad hoc tamen opus nisi diuina virtute adiutus, impar est. Imò verò tãtum abest vt ipse per se à peccato emergere queat, vt, sicut auis laqueo capta, quò magis auolare nititur, eò fortius laqueo stringitur; sic homo potest quidem sibi mortem cõseiscere, potest laqueo se suspendere; sibi tamen mortuo opem ferre non potest, nec malum depellere, quod sponte suscepit. Hæc eò pertinent, vt intelligamus, sine speciali Dei auxilio nec Dæmonem ab anima pelli, nec nouam vitam inchoari. Eodem etiam auxilio opus est, vt in accepta semel salute persistamus. Adest tibi diuinum auxilium? Oportet vt & tu resuscites gratiam quæ data est tibi à Domino Deo. Quid aliud à te Dominus exigit, quàm vt quo studio fragilia hæc bona, vitamque

Satanæ
malignus.

1. Petr. 5.

LUC. 22.

Armato
quis fortior.

Simile.
Homo vt se
perdat.

1. Tim. 4.
Gratia re-
suscitanda.

2. Tim. 3.

terrenam captas, eodem cælestem, cælestiâque confectis: En, Auditores, quid factio nobis opus sit, quò Spiritus nequam ab anima pellatur, & pro eo Spiritus Christi substituitur. Vtrumque enim diuinâ virtutis opus est, cui tamen opera quoque nostra iungenda: quia non coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Superest nunc tertio, quænam sint expulsi Dæmonis argumenta & signa, diligenter inspicere. Hoc autem paucis Evangelista significasse videtur, cum subdit: *Et cū eiecisset Dæmonium, loquutus est mutus.* Nec loquutus modo est, sed etiam videndi & audiendi facultatē recepit. Restitutio ergo sensuū, expulsi Dæmonis argumentum fuit. Ad hoc sciendum est, Dæmonem et anima pelli non posse, nisi Deo in illam ingrediente. Vnde sicut solis ortus tenebras fugat, & diem efficit: ita ingressus Dei in hominis mētem, peccatorum tenebras, & tenebrarum principem pellit: Dæmone verò pulso, qui hominem & cæcum, & mutum, & surdum reddiderat, protinus cæcus videt, surdus audit, & mutus loquitur. Hæc igitur tria sunt, quæ Dæmonem ab anima pulsum declarant. Quòd si Dæmone recedente Deus aduenit; consequens primum est, vt omnia prioris vitæ peccata cum ipso auctore peccati Diabolo expellantur. Deus autem noster ignis consumens est, consumit autem quicquid ei contrarium est: nihil autem illi nisi peccatum aduersatur, idèoque sicut splendor lucis tenebrarum horrorem discutit, ita innocentia auctoris mortifera peccata omnia à suo templo depellit. Domum quippe eius decet sanctitudo in longitudine dierum. Deinde etiam necesse est, vt qui cæcus antè fuerat, clarè videat. Iustificatio quippe hominis sine peccati detestatione, & amore Dei, esse non potest. Deinde necesse est, vt qui videndi potestatem iam recepit, audiat; hoc est, ita verbum Dei cordis aure percipiat, sicut Dominus in hac lectione explicauit, cum ait *Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Sic enim sanctus ille Propheta se audire profitebatur, cū diceret: Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, &c. Sic & Iacobus nos audire monet, cum ait: Estote factores verbi, & non auditores tantum, fallētes vosmetipsos, &c. Nihil iuuat faciem in speculo cernere, nisi eius maculas tergas; ita nihil confert animæ sordes in diuini verbi speculo videre, nisi eas diligenter absterferis, & vitam tuam ad normam doctrinæ cælestis effingas. Non enim auditores legis (ait Apostolus) iusti sunt apud Deum, &c. Hoc ergo modo, quisquis à Dæmone liberatus est, diuina eloquia audire debet. Solutis iam auribus; superest vt lingua quoque solutur, & loquatur mutus. Quid igitur? à non loquuntur

Simile.

Dæmon vt pellatur.

Hebr. 12.

Psalm. 92.

Verbū Dei audire debemus.

Esai. 50.

Iacob. 1.

Simile.

Roman. 3.

loquuntur qui in peccato sunt? Certè Deo non loquuntur, quamuis hominibus loquuntur. Loquatur ergo mutus hic in confessione, in oratione, & in gratiarum actione. Hæc enim triplex loquutio gratissima Deo est. Os quod antè mendaciis, conuiciis patebat: nunc ad ista mutum & elingue fiat, diuinis verbis pateat. Si quis loquitur, quasi sermones Dei. His indiciis confessionis ac pœnitentiæ nostræ fructum hoc sacro tempore diiudicare poterimus. Idem namque Sacerdos in Sacramento confessionis agit, quod Christus in hoc miraculo operatus est. Christus Dæmonem ab obfesso corpore eiecit, Sacerdos verè Dæmonem ab anima pellit. Si pulsus, ob tuam reuertitur leuitatem, nequior septem spiritibus erit. Vide ne confessio sit informis, dum te non meliorem sentis. Si non sentis morum & vitæ mutationem, graue sanè indicium est, vel informem confessionem fuisse, vel te iterum acceptam gratiam amisisse: quod quidem non leue reprobationis indicium esse, præsentis Evangelij Parabola docet. Vbi enim expulsum ab anima Dæmon, rursus eam inuadit, & occupat, sunt vtique nouissima hominis illius peiora prioribus, quia quod malum antè curari facilius potuisset, post tot Dæmonum ingressum lōgè difficilius curatur. Cum ergo cælestis Magister miserum hominem à tam periculosissimo hospite liberasset, calumnias & mendacium contudisset; tum quomodo fortis ille armatus, qui in sua fidebat virtute, superari potuisset, luculenter edocuisset; ac ne iam illo superato & expulso, eò dementia veniremus, vt illum rursus admitteremus, ne posteriora prioribus fierent multò deteriora: hanc se dignam, nobisque salutarem maximè protulit sententiam: *Omne regnum in se diuisum, desolabitur, & domus supra domum cadet.* Quibus verbis vt maximè dissidia atque odia damnat, ita pacem & concordiam summoperè commendat. Concordia enim (vt quidam sapienter ait) paruarum res crescunt: discordia maximæ dilabuntur. Hinc Propheta ad pacem & concordiam summo studio nos hortatur, cum inquit: Inquire pacem, & persequere eam. Et Apostolus: Si fieri, inquit, potest, quod in vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Quam quidem pacem vix quisquā retinere diu poterit, nisi qui iacturas omnes temporalium rerum, pro quibus homines maxima ex parte digladiari, litesque contendere, & pacis vincula rumpere solent, facile perfert. Quod quidem vix alius præstare poterit, quam qui spes omnes, opeque suas in vno Deo repositas habet: ipsumque vnum sibi ad omnia sufficere arbitrat. Ex pace enim cum Deo constituta, pax cum proximis oritur. Qui enim

Rom. 12.

Sacerdos quid agat.

Confessio sit fructuosa.

Concordia ambienda.

Psalm. 32.

Roman. 12.

Pacis encomium.

hoc modo cum Deo pacē habet, amissis opibus, diues est; vulneribus conscissus, sanus est: quia Deum intra se habet salutis & libertatis suæ custodem ac vindicem. Si enim Philosopho illi, direpta atque incensa ciuitate sua, dicere licuit, nihil sibi perisisse, sed omnia bona sua secum se portare; quippe quod philosophiæ disciplinam in illo communi incendio non amisisset: quid eum dicere par est, qui bonorum omnium fontem nullis fortunæ casibus obiectum intra se gestat? Quisquis igitur talis est, pacem vtiq̄ cum hominibus conseruabit; si tamen pacem ipsam omni thesauro pretiosiorē iudicauerit: tunc enim pro rebus nihil tantum hunc thesaurum perire non patietur. Itaque si vel res ipsa, vel pax periclitatur, facilē id patietur perire quod minus est, ne quod maius est, pereat. Quod serpentes facere videmus, qui totum corpus ictibus & vulneribus exponunt, ne caput, vnde vita manat, vllō modo lædatur. Cuius rei clarissimum nobis magnus Gregorius Theologus præbuit exemplum, qui maluit episcopatu cedere, quàm pacem (quæ tum periclitabatur) non seruare. Hac igitur ratione viri sancti pacem conseruant, quiduis potiùs quàm eam sibi perire volentes. Quod quidem exemplum cum ad omnes in commune proponamus; tum iis qui matrimonio iuncti sunt, maximè commendatum volumus: quandoquidem nullius rei terrenæ possessio coniugali pace possit esse iucundior. Qui verò inter se priuatis contentionibus & affectibus dissident, in hac vita possit, gehennæ statum auspicantur, duplicemq̄; gehennam, videlicet præsentem & futuram, experientur. Tria, inquit Ecclesiasticus, sunt quæ probata sunt corā Deo & hominibus: Concordia fratrum, & amor proximorum, & vir & mulier bene sibi consentientes. Quicumque ergo ad hanc pacem aspirant, primùm quidem à Deo illam studiosissimè perant: qui solus habitare facit vnus moris, siue vnanimis, in domo. Is enim initio Ecclesiæ fidelium multitudinem ex tam diuersis & discrepantibus inter se ingeniis collectam copulauit; vt esset omniū cor vnum, atque anima vna in ipso. Non oportet hîc quemquam ius suum tueri mordicus; alioquin pax & incolumitas stabiliri & retineri diu non potest, Domino teste, qui ait: *Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur.* Domus aut ciuitas, si fuerit diuisa, velociter dissipatur, & etiam regnum, licet sit validissimum. Firmat enim & regnum, & domos, concordia ciuium. Diuisum est cor eorum, nunc interibunt. Subdit deinde aliam causam, cum ait: *Qui non est mecum, contra me est.* Ergo multo magis cōtra me Dæmones erunt, qui non modo non sunt mecum, sed etiam studiis

& co

& conatibus meis semper obfistunt. Quomodo ergo consensus & amicitia esse poterit inter eos, quorum studia atque opera vsque adeò diuersa & pugnantia sunt? Hîc quoque duo genera hominum designauit Dominus, extra quæ tertium reperiri non poterit. Alterum quidem eorum, qui charitatis glutino illi copulati sunt; qui non sibi, non mundo, sed vni illi seruire student: alterum eorum qui diuersa ratione ab eo disuncti, cupiditatibus suis & mundo seruiunt. Hos igitur, quos apertè constat cum Christo non esse, consequens est, vt eius aduerfarij ac proinde hostes eius, & membra Diaboli sint, quo quid esse miserabilius potest? D. Augustinus duas in mundo ciuitates, nempe Hierusalem & Babylonē esse ait, quas duplici amore, Dei videlicet, atque sui, ædificari testatur. Hierusalem namque ædificat amor Dei, perueniens vsque ad contemptum sui: Babylonem verò amor sui, pertingens vsque ad contemptum Dei. Interroget ergo se quisque quid amet; & intelliget vnde sit, & cuius ciuis sit. Ciuis supernæ ciuitatis, qui extranea minus ad se pertinere reputat, cum Propheta dicit: *Quæsiui vultum tuum, vultum tuum Domine requiram.* Hic est in mundo tanquam hospes & peregrinus. Nōstra conuersatio in cælis est. Agimus in præfenti sacra lectione de possessō à Dæmone, quem inter cætera corporis incommoda mutum quoque fecit. Quia verò hoc tempore Confessarij nōnulli muti sunt; de eorum officiis hîc aliquid tractemus. Nemo oratione consequi potest, quā multis modis Dæmon hîc Confessarios hoc tēpore mutos reddiderit: alij enim, vel ex ignoratiā, vel ex ignauia muti sunt: cū rudes pœnitentes, qui peccata sua explicare nesciunt, nihil adiuuāt. Confessarij est, peccatoris & peccati circumstantias inquirere, aduersus futura peccata pœnitentem remediis imbueret, consiliis contra Dæmonis insidias armare. Est enim medicus non tantum iudex ad cognoscendam causam, sed præstandam vulneribus medelam destinatus. Item Confessarius debet pœnitentem inducere ad restitutionem, si proximam læsit in fama, si quicquam abstulit rerum ipsius. Videat ne illa Saluatoris sententia eum arguat: Si cæcus cæco ducatur præbeat, ambo in foueam cadunt. Videat vt peccandi occasiones amputentur. Sed mirum quod Dæmon tam multos mutos fecit & lingues ad sua crimina detegenda, quos ad committenda discretissimos reddidit. Summum malum summo odio detestandum est. Ex cōfessione, aut æterna mors, aut æterna pendet vita. Hæc aliàs commodius tractabimus. Cum Dominus hæc aureo ore perorasset, mulier quædam, quæ tum aderat in

Christo qui adharcent, qui contrarij sint.

Augustinus lib. de Ciuit. Dei.

Psal. 26.

Ephes. 2.

Philip. 3.

Confessarius mutus.

Confessarij officium.

Matth. 15.

turba, sic in admirationem doctrinæ eius rapta fuit, vt velut extra se posita, in illam vocē eruperit: *Beatus venter qui te portauit, & vbera quæ suxisti.* Cui Dominus, non abnuens matris præconium, sed maiorem eius gloriam declarans, ait; *Quinimo: beati qui audiunt verbum Dei, &c.* Reuera beator fuit Maria percipiēdo fidem Christi, quā concipiēdo carnem Christi. Vna est secundū carnem mater Christi, secundū spiritum tamē, quisquis verbum Dei audiens, retinet in animo, & operatur, is spiritualiter efficitur mater Christi. Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, &c. Huius ergo tantæ beatitudinis participes fieri possumus, si hac eadem cura & studio verbum Dei, quod proponitur, audiamus. Quod vt præstare semper possumus, diuinæ gratiæ opem, eiusdem Virginis sacratissimæ interuentu, suppliciter ambiamus. Amen.

Augustinus

Mater Christi
si quæ.
Ambrosius.
Matth. 12.

FERIA QVARTA POST TERTIAM
DOMINICAM IN QVADRAGESIMA,
Concio, Euangelicam explanans lectionem, quæ
sit vera & quæ falsa religio; de honore itē paren-
tum, & liberorum educatione tractat.

THEMA. *Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum
longè est à me.* Matth. 15.

R

Es quæ vel natura vel arte constant, quædam sunt veræ, quædam verò falsæ (nummi sunt veri, sunt & adulterini) ita in moribus nostris, quædam sunt veræ, quædam falsæ virtutes. Iustitia quædam est vera, quædam falsa; sic est vera & ficta humilitas, vera & fucata religio. Ficta erat Pharisæorum, qui solis labiis, non præcordiis, Dominum honorabant: *Populus hic labiis me honorat, inquit Christus. Vera autem religio erat eius qui ad Dominum dicebat: In toto corde meo exquirit te, &c.* Et eius item qui dicebat: *Testis est mihi Deus, cui seruiō in spiritu in Euangelio Filij eius.* Tales erant illi de quibus scriptum: *Erant ambo iusti ante Deum, incedentes in omnibus mandatis eius.* Quia verò frequenter homines decipiuntur specie recti, ne fallaci quoque religionis specie decipiamur, erit sanè operæpretium de vera & falsa religione in præfenti Concione differere, vt hodiernum proponit Euangelium.

Fucata &
vera religio.
Esa. 29.
Psal. 118.
Philip. 1.

Luc. 7.

Vera

Vera religio est in interna cordis puritate, falsa autem in externis operibus, charitate & Spiritu diuino destituta, sic internam animi puritatem atollere & commendare debemus, ne in hæreticorum errore incidamus, qui externa opera virtutum, sacratæque Ecclesiæ caeremonias sacrilega temeritate damnarunt. Cuius autē sint virtutis, familiari & quotidiano exemplo cernere licebit. Vt enim calor à corporibus nostris procedens, vestes, quibus amicti sumus, calefacit; ita vestes ipsæ sic calefactæ, corpus ipsum à quo calorem perceperunt, calefaciunt, & à frigidis rigore defendunt. Hoc igitur & externa virtutum opera, & sacræ ceremoniæ faciunt; quæ sicut, cum rectè fiunt, à charitate manant, ita ipsum charitatis fontem, à quo manant, perficiunt, augent, atque tument. Agemus de simulata Pharisæorum religione, illud hîc præmonitos vos velim, ne sic in eorum mores oculos coniciatis, vt etiam vos ipsos introspicere negligatis. Frustra carpinus aliorum vitia, nisi & nostra emendemus, ex eorum detestatione.

Hæreticorū
impictæ.

Simile.

A V E M A R I A.

QV ALIS falsa sit religio, & quæ illam vitia consequantur, meliùs planè Pharisæorum exemplo, quàm oratione nostra intelligere licebit: quorū falsam religionem Dominus in hodierna sancti Euangelij lectione aptè describit: quæ Mathæo referente sic habet: *Tunc accesserunt ad Iesum ab Hierosolymis Scribæ & Pharisæi.* Hoc est, posteaquā Dominus multa & insignia miracula in regione Genesarenorum edidisset, accesserunt ad eum Scribæ & Pharisæi. Scitis iam Scribarum nomine legis Doctores intelligi: Pharisæorum autem genus quoddam hominum designari, quod erat eo tempore populari opinione celebre, qui se à communibus cæterorum hominum moribus & vita separauerant, dissimiliquæ habitu & cultu, & quibusdam externis ceremoniis, sanctiorem viuendi rationem profitebantur. Hoc autem genus hominum opinione quidem sua religiosum, re autem vera sceleratum, cum multis aliis, tum præcipuè duplici morbo laborabat, auaritia & ambitione. Auaritiam notauit Lucas, qui Domino contra diuitiarum cupiditatem differente, de illis ait: *Audiebant hæc Pharisæi, qui erant auari, & deridebant eum.* Hoc morbo correpti, peruersa dogmata populo tradebant, quæ ipsi in auaritiæ officina fabricauerant. vide Mathæum c. 25. Alter eorū morbus ambitio erat. Hæc (quæ est virtutum ærugo) faciebat, vt primas cathedras in synagogis, &

Scribe qui.
Hieronymus.
Pharisæi
quales in
moribus.

Luc. 16.

Pharisæorū
vitia qua-
lia.

Ioan. 12.
Virtutes di-
plices.

salutationes in foro amarent, & vocari ab hominibus Rabbi Amabant magis gloriam hominum quam Dei. Virtutes sunt duplices; internæ & externæ: internæ diuini oculis conspicuæ; externæ hominum oculis patent. Illi quia popularem captabant auram, externam colebant virtutem. Testatur Saluator, cum eos ait omnia sua opera facere, vt videretur ab hominibus. Habebant Dominum in ore, cor eorum longè aberat. Vos, inquit Christus, estis qui iustificatis vos, &c. Hi Scribæ & Pharisei solo habitu & vultu reuerendi, magnamq; religionis & auctoritatis speciem hac ratione præ se ferentes, ab Hierosolymis egressi, accedunt ad Dominum, dicentes: *Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum?* Indignum planè facinus, seniorum Patrum contemnere traditiones: quæ pro Dei legibus habedæ sunt. Sed quæ sint illæ traditiones neglectæ, videamus. *Non lauant manus suas cum panem manducant.* O scelus! quale crimen, intende. Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus. Vide quid ambitio. Quid dementius ac magis etiam ridiculum, quam in ablutione manuum religionem collocare? Diuini illi homines hoc nomine discipulos arguunt: *Non lauant manus, &c.* Mirus religionis ardor! Ad sua facinora erant talpa, ad aliorum, lynceos habebant oculos. Festucâ vident: quæ diuinum offendunt numen, profus negligunt. Sic boni illi viri nolebant Pilati prætorium introire, ne hoc ingressu contaminarentur, qui iam necem conceperant animis in Dominum. Sic minima curamus, maxima negligimus. Odium in animo habere, non curamus. Hanc rem ridiculam Domino obiiciunt; ille contrâ obiicit grauiorem: *Quare vos transgredimini, &c.* Dominus clauum clauo retundit. Cum enim Deus parentes honoret, hoc est, non solum reuereri, sed illis etiam subuenire præceperit: vos contrâ, liberos ab huius obseruatione præcepti reuocatis, cum subsidia parentibus, in templi munera commutare docetis. Pium quidem & religiosum est, cum facultas suppetit, templi cultum honestate muneribus: sed cum parentes egent, & vtrumque homo præstare non potest; parentibus potius subueniendum est. Hoc enim præcipitur, illud consilium. Præcepta sunt consiliis anteferenda. Venatores, qui beluas captant, ceruorum sibi tergora obuoluunt; plumatisq; tuniculis amiciuntur, qui ad aucupia exeunt: sic animarum venator Dæmon, virtutis habitum præ se fert, vt honesta specie imponat. Sic sunt quidam liberales in pauperes, qui vix induci possunt, vt famulis, siue creditoribus, sua soluant stipendia. Est communis humanæ naturæ morbus, vt propensior semper ad officia

Superstitio
Phariseorū.

Matth. 7.

Ioan. 12.

Honor hic
pro substi-
tio.

Canon ob-
seruantus.

Simile.
Dæmon ve-
næ or ani-
marum.

officia voluntaria sit, quam ad necessaria. Melior tamè est obedientia quam victimæ. Magnum est sacrificium, cum homo sibi ipsi renunciat, cum seipsum à se abalienat, & in alterius tradit potestatem. Phariseos Dominus acri obiurgatione ferit, dicens: *Hypocrita bene prophetauit de vobis Isaias, dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum, &c.* Virtus semper in maximo habita est pretio, non tantum apud Christianos, verum etiam apud Gentes. Qua autem pietate & studio Deus velit à nobis coli, non à Philosophis discere nos oportet, verum ab ipso magistro veritatis Christo, qui breui oratione rem omnem complexus est. Homo constat corpore & anima, fidelis homo ac perfectus constat internis & externis virtutibus. Internæ virtutes sunt, fides, spes, charitas, humilitas, cæteræque virtutes similes. Externæ sunt, quæ corporis adminiculo exercentur, quales sunt eleemosyna, abstinentia, cæremonia, diuinæ laudes. Vtrisque virtutibus ornatus Dei seruus esse debet. Vt anima præstat corpori vitam; ita externa virtus, si ab interna virtute non procedat, nihil habet meriti. Omne igitur pijs hominis studium in puritate cordis ponendum est. Omni custodia serua cor tuum, quoniam ab ipso vita procedit. Ab ipso & bona opera, & operum dignitas, & operandi alacritas procedit. Hic ignis excitandus in corde, idque charitatis virtute. Hic summo perè curandum, vt ordinem illum, quem præceptores in artium tradendis disciplinis obseruant, seruemus. Hi enim non à difficilioribus eius disciplinæ partibus (quæ rudes adhuc discipulorum animos detertere possent) sed à facilioribus initium capiunt. Ita & paulatim nos ad altiora conscendere decet. Hæc commoditas quatuor modis acquiritur. Prima, quod hæc deuotionis studia vnicuique sint ad manum. Secunda, quod bona rudimenta pietatis ad omnem virtutis laborem, & ad omnia opera externa manum porrigant. Noua gratia, nouus Spiritus (sicut ignis abscondi non potest) novos in homine excitat motus. Tertia utilitas, quod hæc charitas (quæ ex bona intentione debet fieri) dignitatem & meritum externis actionibus præbeat. Quarta, quod hæc charitas hominem ad quælibet opera bona reddat promptissimum. Abrahâ erat iussus de cognatione sua exire, qui non modò Domino morem gerebat in exeundo, verum etiam in exilium ire paratus erat. Charitas iugum Domini suauè facit. In his non agit lex, sed ipsa charitas eos impellit. Mater diligit filium vnicuique, non ob legem, verum ob nimiam charitatem. Hoc idem pijs mentibus euenit, in quas Deus Spiritum filij miit clamantem, Abba pater. Qui enim sic

1. Reg. 11.

Virtutes ex-
terna.

Prov. 4.

Simile.

Salus qui-
bus acqui-
ratur mo-
dis.

Fortis vt
mors dile-
ctio.

affectus est, non modò diligit quod diligendum est, sed etiã odit quod odio habendum est. Sic oportet Deum tota mente diligere; illi vt placeas, desiderare; & omne peccatum detestari. *Psalm. 118.* Confitebor, inquit Propheta, in directione cordis, in eo quod didici iudicia iustitiæ tuæ. Hanc cordis directionem & puritatem Pharisei negligebant, qui labiis Deum honorabant, similes parentibus suis. Et dilexerunt eum in ore suo, & lingua sua mentiti sunt ei: cor autem eorum non erat rectum cum eo, &c. Vera igitur pietas in hac directione & puritate cordis, & in charitate, & vera cordis humilitate posita est. Hic nemo potest excusari, non pauper, non diues. Et diues, inquit Moyses, non addet ad medium sicli, neque pauper minuet. In hac religionis professione omnes esse debent æquales. Omnes enim æquales quodammodo in hac parte sumus, cum neque diuina gratia vlli desit, & quisque voluntatis & arbitrij sui dominus sit. Aspiciemur nos vitam nouam, internam animi curam primo & summo loco habentes, ac deinde externa virtutum opera copulantes: vtraque enim necessaria sunt, vt sit homo Dei perfectus, & ad omne opus bonum instructus. Quæsiuit lanam & linum, dicitur de muliere illa forti. Duobus his nominibus lanæ & lini, duplices virtutes insinuasse videtur, internas scilicet & externas. Lana quippe externa, linea verò interna vestis est. Summas teneat partes interna, quæ mundi oculis abscondita, diuino cõspectui patet. Videat Sacerdotes & religiosi multi, ne Deum ore solùm honorent, sed & corde; ne dũ vocis harmoniã frequentant, negligant pietatẽ. Attendendum quod D. Augustinus ait: *Psalmis & Hymnis cum oratis Deum, hoc versetur in corde, quod profertur in ore.* Videant illi, qui malunt finem orationis, quàm principium. Indignum sanè est, inde damnum reportare, vnde lucium referre deberemus: atque inde sordes contrahere, vnde omnes animi sordes eluendæ essent.

Deinde cælestis Magister volens non modò discipulos, sed populum etiã, qui aderat, ab errore liberare, turbis ad se vocatis, ait: *Audite & intelligite: Non quod intrat per os, coinquinat hominem, &c.* Cum hæc Dominus de Phariseorum caritate dixisset, Petrus, qui minus illam Domini sententiam de cordis & oris iniquatione intellexerat, eius explicationem ab eo quæsiuit: *Ediffere nobis parabolam istam, &c.* Quibus verbis Dominus & puritatis & impuritatis, iustitiæ & iniustitiæ fontem, cor hominis esse, apertè declarauit. Tales enim aquarum sunt riuuli, qualis fons est vnde scaturiunt. Nec enim idem fons salsam & dulcẽ potest facere aquã. Quo fit vt ex affectione & caliditate cordis,

tordis, opera quæ ex eo manant, dii iudicanda sint. Intentio operi tuo imponit nomen. Dauid populum ex animi elatione numerare iussit; Moses ex Domini imperio: ille à Domino accufatur, hic verò iure laudatur. Ecce duo artifices eisdem instrumentis fabricant: vnus opus bonum est, alterius malum. *Simile.* Discipuli cum intelligerent, oratione Christi Phariseos offensos, ad Dominum dicunt: *Scis quia Pharisei audito hoc verbo scandalizati sunt.* Quibus Dominus: *Omnis, inquit, plantatio, &c.* Hoc est, sicut agricola terram prius spinis sentibusque repurgat, quàm sementẽ iaciat; ita diuini verbi sator, prius errorũ atque prauorum dogmarum sentes è mentibus hominum euellere debet, quàm pura diuini verbi semina, salutaremque doctrinã in illorum cordibus serat. Vnde Dominus Hieremiæ Prophetæ committit, vt prius euellat, destruat, atque disperdat: deinde verò ædificet & plâter. Subditque protinus: *Smite illos: cæci sunt, & duces caecorum.* Nihil miror, cæcos duces in foueam cadere, hoc est, seipsos in gehennam præcipitare: qui cum cæci sint, non verentur tamen aliorum se duces, & magistros infantium, & doctores insipientium profiteri. Horum damnatio iusta est. Multi dum corpore ægrotant, adhibent peitissimos medicos: dum animo, rudes & imperitos. Ex corporum morbis mors sequitur momentanea: ex animorum, æterna mors, & luctus. Horum ignorantia est perniciofa planè.

Nunc ad præceptum Domini de parentũ honore redeamus. Hoc præceptum accepimus ab ipsa natura non docti, sed imbuti. Ipse enim nature conditor, vt probitatis amantissimus, virtutum semina animis nostris iniecit. Inter hæc autem virtutum semina præcipuus maximeque naturalis est animi quidã motus, & propensio, qua ad parentum honorem nõ solùm erudimur, sed etiam incitatur. Quæ quidem obligatio adeò efficax est, vt cum parentes, natura ipsa instigante, magis filios diligant, quàm diligantur ab eis: atramen si casus incidat, vt pater periclitetur, teneris magis patri subuenire, quàm filio, si in eodem esset periculo. Quam etiam vim bruta quoque animalia, & immanes feræ non ignorat. Vulgatissimũ est exemplum Ciconiarum, quæ parentes suos in senectute ita alunt, vt ipsæ à parentibus, dum pulli essent, enutritæ & alitæ fueruat. Huius piæ autis exemplo docemur, cum aliàs, tum maxime senectutis tempore parentibus adesse, eosque iuuare, educationis beneficium ab illis acceptum rependere. Ad quos Ecclesiã, nos inuitat: *Fili suscipe senectam patris tui, & ne cõtristes eum in omni vita tua: & si defecerit sensu, veniam da illi. Hinc quoque sanctus*

*Psalm. 118.**Psalm. 77.**Pietas vera ubi sit.**Exod. 30.**Promer. 37.**Augustinus.**Religiosi quid cogitare debeant.**Fons & riuus ubi eisdem aquæ.**Iacob. 3.**Simile.**Simile.**Verbum Dei seruandum.**Ignorantia perniciofa quæ.**De honore parentum.**Ciconiarum exemplum. Ambrosius in Exam. Diuina promissio curra. Eccles. 3.*

Tob. 4. sanctus ille Tobias ad filium: Omnibus diebus vitæ tuæ, honorem habebis matri tuæ. Memor enim esse debes, quæ & quantapro te passa est in vtero suo.

Natura les. Hæc lex, quam à natura ipsa hausimus, sufficere debuisset, sed supernus virtutum amator & auctor vsque ad eò voluit filios parentum suorum curam gerere, vt non contentus hac lege, quâ ipse in eorum mentibus naturæ calamo descripserat, voluerit & eâ expressius digito suo in tabulis lapideis ita exarare, vt primum locum in secūda tabula huic præcepto dederit, vt sicut Dei cultus primum locum, ita parētum honor similem primatus dignitatem obtineret. Nec hoc contentus, huic vni præcepto, inter cætera omnia, præmium, dum legem sanciret, apposuit: Vt sis, inquit, longæuus super terrā, quam Dominus

Exod. 20.
Ephes. 6. Deus tuus daturus est tibi. Honora, inquit, Apostolus, patrem tuum, quod est mandatum primum in promissione. Indignus sanè longa vita esse videtur, qui auctoribus & alioribus vitæ ingratum se ac difficilem præbet. Qui honorat patrem suum iucundabitur in filiis. Iustissimo Dei iudicio fit, vt qui pius in parentes suos existit, pios etiam erga se filios habeat. Aduersus immorigeros filios seuerissimas minas adiecit: Qui maledixerit patri vel matri, morte moriatur. Si genuerit homo filium cōtumacem, &c. Benedictio patris firmat domos, &c. Vide Iacob,

Leuit. 20.
Deut. 21.
Eccles. 3. qui benedictionem ab Isaac accepit, &c.

Egimus de honore parentibus exhibendo à filiis; nūc de parentum cura & prouidentia in liberis educandis & instituendis pauca dicemus. Est enim hæc obligatio reciproca, vt videlicet sicut filij parentum, ita parentes filiorum curam gerant. Hac igitur de re, quatuor tractanda esse video. Primum, quàm sit honesta & liberalis educatio filijs necessaria: deinde quo iure ad eam parentes teneantur: tum quo potissimum tempore ea sit exercenda: ac postremò quonam modo sit peragenda. Liberalis educatio facit, vt tota hominis vita tranquillè peragatur. Multi parentes sunt, qui maioris faciunt suos nummos, aut sua pecora, quàm liberos. Aliter Ecclesi. monet: Qui diligit filium suum, affiduat illi flagella, &c. Naturali iure tenentur parentes filios honestè educare. Nec solam alimentorum parentes, sed multò magis morum ac studioꝝ curam gerere debent. Aliter bruta, aliter homines fœtus suos educare tenentur. Hominis bonum summum non in corpore, sed in animo, in Deo situm; huc omnis eius cura & diligentia referenda est, vt filius per virtutum iter incedens, ad summum bonum rectā incedat.

111. Hæc educatio statim à natiuitate, cum filiorum ratio propter ætatis

ætatis ignorantiam & ruditatem imperfecta est, incipienda est. Curua, inquit, ceruicem eius in iuuentute, &c. Facile est enim teneros adhuc animos componere. Difficiliter rescinduntur vitia quæ nobiscum creuerunt. Adeò à teneris consuescere, multum est. Adolefcens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Liberos parentes in primis instituât, vt pietatē & iustitiam colant, vt ipsi sint forma virtutum. Gloria, inquit Sapiens, hominis ex honore patris sui, & dedecus filij, pater sine honore. Benedicat, ait Gabelus ad Tobie filium, te Deus Israël, quia filius es optimi viri & iusti, & timentis Deum. Sic Deus filios ob parentum virtutem multis aliquando ornat beneficiis. Hoc enim Dominus pollicitus est, cum ait se punire peccata in tertiam & quartam generationem, facere autem misericordiam in millia, his qui diligunt se. Vt autem paterna probitas in filiorum salutem & gloriam redundat: ita contrā parentum impietas multis in rebus filiis nocere solet. Beata Monica filium Augustinum tum genuit mundo, tum & Deo. Curent igitur parentes, vt ita instituât suos liberos, ne eos gehennæ, sed Dei filios efficiant. Adsit bonus cœptis semper Christus. Amen.

Eccles. 30.
Seneca.
Proverb. 22.
1111.
Eccles. 3.

Tob. 7.

Exod. 20.

Parētes qui
nocent filijs.

Blācha ma-
ter Ludouici
ci regis opti-
ma.

FERIA SEXTA POST TERTIAM
DOMINICAM IN QVADRAGESIMA,
Concio, in qua Euangelica lectio explicatur, &
de vera & falsa hominis felicitate agitur.

THEMA. *Iesus autem fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem.* Ioann. 4.

UTER Christianæ religionis officia, Auditores, maxime commendatur vitæ & mortis Domini Saluatoris assidua meditatio. Cuius rei cum multæ sint & maximæ utilitates, illa præcipua est, quòd ea potissimum ad diuinæ bonitatis cognitionem (quæ salutis nostræ fundamentum est) mens humana confurgit. Sic enim Apostolus ait: Deus qui dixit de tenebris lumen splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris, ad illuminationem scientiæ claritatis in facie Iesu Christi. Hoc est, Deus qui initio mundi, hanc lucem, qua fruimur, condidit, ipse splendore gratiæ suæ corda nostra illuminauit, vt nos quoque alios ad eiusdem gloriæ cognitionem illuminaremus: quæ eius gloriæ præcipuè lucet in facie Christi, hoc

Christi mor-
tu medita-
tio vitis.

2. Cor. 4.

Alia claritas
Christi,
Alia Moysi.

Vide libel-
lum Plu-
tarchi de e-
ducacione
liberorum.

1.

Eccles. 30.
111.

Parentes
liberos do-
beant.

hoc est, in admirandis sacrosanctæ humanitatis eius mysteriis & beneficiis. Vide, Christiane homo, vt in his Dei openbus sedulo mediteris, & mentem tuam reficias. Capilli tui sicut greges caprarum, quæ ascenderunt de monte Galaad. Hoc studium nobis proponere debemus, & non solum ad externam operum Domini faciem contemplari, sed ad intima charitatis eius penetralia pertingere, vnde illa opera profecta sunt. Ipse in illa ouium comparatione declarat, qua nos dilectione amauit. Sicut, inquit, dilexit me Pater, & ego dilexi vos. Nullæ opes cum dignitate piorum sunt comparandæ. Ex hoc charitatis fonte, qui ex pectore Christi scaturiebat, tam multi labores, & acceptæ iniuriæ, & tot riuus sanguinis emanarunt. Hinc etiam illa salutis nostræ ardentissima sitis, quam is in cruce prodidit, cum se sitire dixit. Potuit illi mundus vitam eripere, charitatem tamen eius, & salutis nostræ sitim extinguere non potuit. Hęc sitis illum vicis & castella circumire faciebat, vt omnibus in locis salutis & pietatis suæ impressa vestigia relinqueret, & animas ad Diaboli potestate ereptas, ad pietatis & iustitiæ studium traduceret. Vt igitur concionem cum maiori fructu prosequamur, ad Dei nos auxilium conuertamus.

A V E M A R I A .

DOMINVS Iesus cum consuetæ misericordiæ suæ munus exequeretur, & lustrata Iudæa pergit in Galilæam: *Venit ad civitatem Samaria, quæ dicitur Sichar, iuxta prædium quod, &c.* De hoc prædio scriptum est in Genesi: Do tibi partem vnam extra fratres tuos, quam possedi in gladio & arcu meo de manu Amorihæi. In arcu & prece possedit. Arma militiæ nostræ non sunt carnalia, sed spiritualia potentia Deo. *Iesus autem fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem: hora autem, &c.* Hora sexta iuxta nostram supputationem duodecima hora erat. Nihil ergo mirum, si hac hora Dominus fatigatus, iuxta puteum sedit. Nam & æstus, & fames, & sitis, & itineris labor (cum Dominus pedes iter faceret) illum verè fatigauerant. *Fatigatus autem sedebat sic supra fontem.* Particula Sic, aliquid quiddam desiderat. Sedebat sic, quasi homo infirmus, quasi vnus è plebe, quasi viator lassus, quasi non esset is rerum conditor omnium, per quem omnes recreantur. Tales fatigationes & incommoda Dominus sæpe pertulit. Non enim ad otium, ad quietem, sed ad labores, ad pugnas, hic Sol iustitiæ, qui venerat omnes illuminare, missus erat. Hæc omnia ad nostram salutem peregit. Videmus eius in

nos flagrantissimam charitatem, qui nusquam sibi pepercit. Nocte perdurabat in oratione: die populum cælestibus præceptis informabat. Ait verè Propheta: Non me inuocasti Iacob, &c. Videmus nostram negligentiam, dum non consideramus medici sollicitudinem. Nos in otio viuere volumus, ille in laboribus. Et nunc ait Moyse, Israël, quid Dominus Deus tuus petit à te, &c. Quod autem sit lassus Dominus, per quem omnes recreantur, non sine causa fuit, erat eius magna charitas, magnus item error disperfarum ouium, quas quærebat. Apud Prophetam Ezechielem, de hoc errore ait: Errauerunt greges mei in cunctis montibus & in vniuerso colle excelso, & super omnem faciem terræ dispersi sunt greges mei, & non erat qui requireteret. His autem verbis Dominus communem errorem ferè mortalium errorem, & erroris causam declarauit. Omnes ad æternam beatitudinem (quam & desiderant) conditi sunt: verum quod non assquantur, illorum sit culpa. Oues, inquit Propheta, errarunt in cunctis montibus, & dispersæ fuerunt super omnem faciem terræ. Hoc quoque conqueritur Dominus per Hieremiam sub disperfarum ouium similitudine, his verbis: Grex perditus factus est populus meus, pastores eorum seduxerunt eos, feceruntque vagari in montibus. Erat magnus error gregis, ideò vnigenitus Filius hominis venit in hunc mundum, saluum facere, quod perierat. Quare non mirum est si fatigatus ad puteum sedit, qui tantam nostri gratia prouinciam susceperat. Merito Saluator respondisset, si quis ab eo quæsiuisset, Quid hic agis Domine, cur te tot crucias laboribus? quod olim Ioseph: Fratres meos quæro. Sunt enim os meum, & caro mea; dabo operam, vt eos ad caulas suas, hoc est, in paternam domum, reducam.

Sedens autem Dominus supra fontem, corpore quiescebat, animo non. Cogitabat fatigationis & laboris sui causas. Et cum tanta, inquit Ioannes, signa fecisset inter eos, non credebant. Et, Mirabatur propter incredulitatem illorum. Cogitabat in saniam populi, quod in medicum insurgebant. Hæc cura magis Dominum, quam labores omnes, quamque ipsa mors, fatigabat. Veniamus ad mulierem Samaritanam. Venit ergo mulier è Samaria, vt hauriret aquam: quam dum quærit, vitam, quam non quærebat, inuenit. O admiranda Dei iudicia atque opera! Quam verè ab Apostolo dictum est: Non est volentis, nec currentis, sed miserentis Dei. Vide qualis hæc mulier: misericordiam consecuta est nolens. Erat cultrix idolorum, pro viro lenonem habuit. Hæc deformata tot maculis, ad fontem illum, salutem

animæ

Cant. 4.

Ioann. 25.

Corinthi sitis
qua.

Genes. 48.

1. Cor. 10.

Iesus fati.
genit.Esa. 43.
Negligentia
nostra.
Deut. 20.

Ezech. 34

Hier. 50.

Luc. 19.

Ioseph qua-
rit fratres
suos.
Genes. 37.Ioann. 12.
Marc. 6.
Christus cur
fatigatus.

Rom. 9.

*Respectus
personarum
apud Deum
non est.*

*Deus in pass
pere est.*

LUC. 11.

*Christi cibus
& potus
quæ.*

*Sitis nostra
prepetua.*

animæ, venit. Hanc diuina pietas respexit, extulit & nobilitauit, & Apostolam fecit. Sic ex piscatoribus Apostolos, ex publicanis Euangelistas, ex persecutoribus Doctores facit. Nobis ipsis gratulatur, qui tam beneficium & clementem habemus Dominum: qui si talis est in non quærentes, qualis erit in quærentes, & toto illum corde diligentes: Sed ad historiam redeamus. Ait igitur Dominus mulieri: *Da mihi bibere.* Cui illa: *Quomodo, inquit, tu Iudæus cum sis, bibere à me potes, quæ sum mulier Samaritana?* &c. Hoc planè in huius seculi diuites maxime quadrat; qui pauperes à se vel cibum, vel potum, vel lacerà vestem suppliciter petentes, contemnunt. Si scirent quis in pauperelate, quis petit, illi magis ab eo pro temporali cibo æternitatis alimoniam peterent. Hanc rem mendicus præbet, cum stipendia te exigit, qui veridicum fidei uisum Christum habet, æternam tibi pro frusto panis mercedem pollicentem. Tu, ait, *forsitan petisses ab eo.* Hic nostra in petendo (*forsitan*) negligentia, non illius in donando auaritia accusanda est. Quocirca non dubium, quin aquam uiuam acciperes, si suppliciter ab eo peteres. Omnis enim qui petit, ut debet, accipit. Aqua uiua, est gratia Spiritus sancti, quæ veram animæ vitam præstat. Petit Dominus bibere. Talis Domini sitis, talis potus, qualis eius cibus. Meus inquit, cibus est, ut faciam voluntatem eius qui misit me. Quod autem aliud eius opus, quàm mundi redemptio, & animarum salus est? Hic Domini cibus, hic potus, hæc delicia. Quod esset, quod sitit, salus nostra est. Hic interim scire nos oportet, omnes, quamdiu in hac vita degimus, perpetua siti laborare. Omnes semper ad æternam beatitudinem aspirare debemus: cæteræ res caducæ saturare nos non possunt. *Qui biberit ex hac aqua, sitiet iterum.* Nemo enim terrenis bonis haustis, hanc sitim sedauit, nemo vnquam veram animi quietem & felicitatem per illa consecutus est. Sed quid mirum, si non inueniat felicitatem, qui illam extra fontem suum quærit? Quid enim extra naturæ suæ destinatum locum, quietum esse poterit? Quis autem verus sit fons, ablato errore, ipse Christus aperire dignatus est, cuius aqua cordis nostri sitim sedat. *Qui autem biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in æternum.* Magna quidem & admiranda promissio, taliq; sponse digna. Quid enim maius aut amplius homini contingere in vita potest, quàm hanc à natura nobis insitam sitim extinguere, & à tam multis laboribus, quibus eam sedare nitimur, liberari? Pergit Dominus mysticè huius aquæ naturam, ut cœperat, explicare. *Sed aqua, quæ ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.*

Com

Comparat his verbis Dominus spiritualementem cum carnali ac terrena felicitate. Hæc enim nullo modo æstuantis animæ sitim sedat, sed frequenter auget. De iis qui extra Deum felicitatem in terrenis bonis quærent, siue illi diuites, siue pauperes sint, scriptum est: Errauerunt in solitudine & in iniquo, esurientes & sitientes; anima eorum in ipsis defecit. Quibus verbis Propheta & mundi sterilitatem, & eorum qui mundanas opes consectantur, sitim & anxietatem designauit. Illa sunt nostri iuris, quæ nos felices reddere valent. Beatitudo nostra in solo Deo collocanda est: qui præterquam quod summum bonum & vniuersale est, ad eum possidentis est proprium, ut à nemine, nisi uolente, eripi possit. Multa sanè de diuinæ gratiæ natura sub elementi aquæ similitudine Dominus insinuaui; dum eam & aquam, & aquam uiuam, & salientem in vitam æternam, & quæ semel hausta, sitim perpetuo exstingueret, appellauit. Aqua, corporum sordes abluit; gratia verò, animarum inquinamenta diluit. Effundam, inquit Dominus, super vos aquam mundam, &c. Aqua terram germinare facit; hoc facit diuina gratia in anima. Sic homo iustus arbori plantatæ iuxta aquarum decursus, comparatur. Improbiorum anima est sterilis, de qua ait Propheta: Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Aqua temperat calorem uehementem: sic gratia diuina temperat ardorem carnis. Hæc diuinæ gratiæ conuenientia. Cum huius aquæ auida mulier, eam à Domino petisset, ut molestia eundi redeundiq; ad puteum leuaretur, dixit illi Dominus: *Vade, uoca uirum tuum.* Hoc autem dixisse uidetur, ut ex eius responsione occasionem caperet seipsum illi detegendi. Quod ita factum est. Intellexit mulier ex Domini responsione, eum Prophetam, dicens: *Domine, ut uideo, Propheta es tu.* Videte quid faciat animus odio & inuidia liber. Pharisei post tot admiranda Domini signa, peccatorem insanum, & Dæmoniacum esse dicebant: Hæc mulier vnico verbo Domini admonita, & Prophetam, & Christum esse prædicat. Paulatim ergo & per incrementa mulier profecit ad fidem. Primò illum Iudæum appellauit, deinde Dominum, exinde Prophetam, ac postremò Christum confitetur. Et ita confitetur, ut relicta ad fontem hydræ, ecurreret in ciuitatem, & tanto ardore Christi gloriam prædicauerit, ut Samaritanorum multi ad eum uenientes, simili fidei lumine illustrati, ipsum esse mundi Saluatorem crederent. Relinquit hydræ, tanquam terrena bona, ut expeditior ad Christum adspiceret. Sic duo discipuli regressi nunciauerunt Sacramentum resurrectionis Dominicæ. *Tanta est cælestium rerum dignitas, quod &*

Psal. 106.

*Beatitudo
nostra ubi.*

*Aqua col-
lata cum
Dei gratia.
Ezech. 36.
Psal. 1.*

Psal. 132.

*Mulier ag-
noscit Ch. &
sum.*

LUC. 24.

Q

diuinus Plato cognouit) vt vbi homines cælesti lumine irradiati, ad spiritalium rerum dignitatē planē eleuantur, iam illis res omnes terrenæ euanesceat, & pro nihilo haberi incipiāt. *Quod nobis Euangelicus ille mercator insinuauit; qui vbi pretiosam diuini Spiritus Margaritam inuenit, facile quæ habebat, omnia distrahit, vt illā sibi compararet. Quoniam qui cælestis vitæ dulcedinem, in quantū possibilitas admittit, perfecte cognouit, quæ in terris amauerat, cuncta derelinquit. Hanc Margaritam quaramus; non modò hydriā cū Samaritana, sed nos ipsos (hoc est, incōpositos animæ affectus & cupiditates) relinquamus, auaritiā, odiū, inuidiā ab anima nostra pellamus: carnē cum vitis in sacrificiis Domino offeramus. Quæstionē autem tanquam vero Prophetæ de adorationis loco proponit: *Patres, inquit, in monte hoc adorauerunt, &c. Cui Dñs: Mulier, crede mihi, quia ueni hora, in qua, &c. Hoc est, non de loco adorationis admodum solliciti erunt (vbiq; locorum est adorandus Pater, qui vbiq; est) sed in hoc solliciti erunt, vt in spiritu & veritate illum adorent. In spiritu, vt illum intimo affectu, & charitatis seruire colant, diligant, adorent, de illo rectē sentiant. Sic enim fiet, vt duæ principes vires (nempe intellectus & voluntas, quarum cæteræ imperium motumq; sequuntur) illius obsequio plenissimè addicantur. Subdit autem Dominus spiritualis huius cultus dignam tali doctore rationem. *Spiritus, inquit, est Deus: & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate, &c. Scitum est illud Ecclesiast. Omne animal diligit sibi simile. Et: Volatilia ad sibi similia cōueniunt. Constat enim similitudinem amoris esse conciliatricē. Cū enim amor omnis (teste Aristotele) à sui amore procedat: idē qui seipsum diligit, sibi quoque similem perinde atque seipsum diligit. Ex iis ergo locis illud primò colligimus, vt qui vtiliter Deum orare & adorare velit, non solo strepitu laborum instar hypocritarum, sed præcipuè interno animi affectu & deuotione illum orare & adorare studeat. Ad quod nos Apostolus inuitat, cū orare omni tempore in spiritu, & psallere atque cantare in cordibus nostris Domino, admonet. Externus cultus Deo gratus est, quatenus interiori consentit. Sed ad historiæ seriem redeuntēs, vbi Dominus hæc ipsa perorasset, Samaritana huius philosophiæ ignara, respondit: *Scio quia Messias uenit, qui dicitur Christus. Tunc Dominus plenissima infinitæ suæ gratiæ fluentia aperiens, arcanum hoc tota animi religione suspiciendum, aperta oratione prodidit, dicēs: *Ego sum, qui loquor tecum. Itaque quod aliās Dominus rectē & dissimulanter prodiderat, huic mulieri adeo perspicua oratione reuelauit, vt nullis*****

hoc verbis clariùs patefieri potuisset. *Mysterium illud, quod ab initio seculorum absconditum erat in Deo uiuo, abiectionissimæ mulierculæ, sine vllis verborum inuolucris declarat. Deus infirma mundi elegit, vt confunderet fortia, vt non gloriuret omnis caro in conspectu eius. Ne verò quisquam hoc aut mirum aut nouum puret, simile quiddam in hoc visibili Sole deprehendet. Is enim splendore suo obscura quidem illustrat; lucida verò & splendida quodammodo obscurat. Luna enim & stellæ, quæ absente Sole splendēt, præsentē eo fulgorem suum minime ostendunt. Quod planē ipse iustitiæ Sol de se confessus est, cū cæco à se lumine donato ait: *In iudicium ego ueni in hunc mundum, &c. Quò enim persona vilior, eò diuina gratia, quæ illam prouehit, apparet illustrior. Vbi verò mulier hanc Domini sententiam audiuit, subito ex Samaritana efficitur Euangelista: vt intelligas verum esse quod scriptum est: Facile est in oculis Domini subito honestare pauperem. Vide quomodo hæc aqua salit in vitam æternam, & in alios effluit, quia uita est. Hinc diuus Augustinus: Vbi, inquit, gustaueram Domine lumen tuum; frendebam quòd aliis ostendere non possem. Apostolus autem vbi arcana cælestia vidit, continuo ingressus Synagogas, prædicauit Iesum. Sic Andreas vbi à Domino vocatus est, vocauit Petrum fratrem suum. Tunc vnaquæque res perfecta est, cū potest sibi similem procreare. Sic Moses tandem inductus vt consentiret ad educationem filiorum Israel ex Ægypto; vbi Dominum agnouit, maluit è libro deleri, quàm non prodesse populo. Quæ cū ita sint; non mirum est, si mulier hæc sui suarumq; rerum oblita, tanto studio & ardore incuitatem properauerit, vt, quem ipsa thesaurum inuenerat, cæteris communicaret.**

Interea reuerſi discipuli, Dominum ad prandium inuitabant, dicentes: *Rabbi, manduca. Quibus ille ait: *Ego cibū habeo manducare, quem vos nescitis. Cumq; illi hærerent, & inter se mussitantes quærerent, num quisquam illi prandium attulisset; ille contrā: *Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui me, &c. Quæ verba ardentissimæ charitatis faciem, quæ in sacro illo pectore æstuabat, facile declarant, dum cibum suum peccatorum conuersionem esse testatur est. Illud maximè est proprium bonitatis, se in omnia diffundere, ac de omnibus bene mereri. Hoc sanè per Prophetam exprimit, cū ait: *Et lætabor super eis, cū eis benefecero: & plābō eos in terra ista in veritate, & in toto corde meo, & in tota anima mea. Facilius à Sole lucem, à niue candorē, & ab igne calorem, quàm à summa bonitate benefaciēdi****

Mulier quid manifestatum.

Simile.

Ioan. 9.

Eccles. 11.

Act. 9.

Matth. 4.

Aristoteles. Moysi diligentia erga populum.

Hier. 32.

Christus bonitas ipsa.

studium abstuleris. Qua ex re colligere licet, quo animi ardore Seruatorem nostrum diligere, & illi obsequi debeamus, qui tanta alacritate salutis nostrae negotium operari dignatus est. Hoc salutis nostrae opus, Auditores, à nobis exigit, vt vnicum eius auctorem ante oculos habeamus, illum ardentissime cōplectamur, pro illo mori gloriosum putemus, illū semper cogitemus, illius beneficia meditemur, vt praesentibus eius bonis grati, futura deinde percipere mereamur. Praesente Domino Iesu.

*QVAE SIT VERA, ET QVAE SIT
falsa hominis felicitas, paucis hic agitur.*

Lnc. 17.

REGNUM Dei intra vos est. His Domini verbis ad Pharisaeos, obiectioni propositae apte respondemus: nempe regnum Dei, hoc est, veram hominis felicitatem, intra nos, hoc est, in mente nostra esse quaerendam: quae vt spiritualis, ita etiam inuisibilis est; & carnalibus oculis abscondita, diuinis oculis solum patet. Quod vt apertius intelligamus, imaginem huius felicitatis nobis D. Franciscum proponamus. Hic dum nobiscum ageret in mundo, erat humillimus. At si quis mentis oculos in illius mentem iniicere posset, ibi regnum Dei cerneret. Talis erat & ille magnus Paulus, primus Eremiticae vitae cultor: qui & coram mundo erat incognitus & abiectus; at Deum intra se habebat, qui vnus illi omnia vitae subsidia atque solatia longē cumulatius quam caetera mundi bona praestabat. Constat homo corpore & anima: anima est praestantior corpore. Vnde constat etiam duplicia esse hominis bona; alia quidem corporis, animi vero alia, quae tanto sunt corporis bonis nobiliora, quanto anima corpori praestat. Cum igitur felicitatis ratio bona omnia complectatur: quis adeo demens erit, qui illam in solis corporis bonis, animi bonis prorsus neglectis, esse collocadam putet, nisi qui porcinaam animam habuerit? In hisce igitur animi bonis, summi etiam Philosophi felicitatem hominis posuerunt: quae quonia spiritualia & inuisibilia sunt, humanis oculis minimē cernuntur. Huius felicitatis typum gerebant atque illa Siloe à Domino commendata, ab improbis tamen sprete atque neglectae, quae fluere cum silentio perhibentur; haec veram homini quietem & felicitatem tribuunt, & humani cordis sitim extinguunt. Hoc autem felicitatis genus Apostolus insinauit, cum ad Colossenses scribens, ait: Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cupiditatibus enim mundi

S. Franciscus
homo felici-
sissimus.Paulus Ere-
mita.Bona du-
plicia.

Isa. 2.

Coloss. 3.

mundi mortui, spiritualibus diuitiis atque deliciis in Deo fruebantur, quas mundus neque percipere, neque agnoscere potest. Recte diuus Bernardus ait: Cui Deus incipit dulcescere, necesse est vt mundus amarescat. Vt enim caeli sidera ante meridianam lucem splendorem suum tueri nequeunt: ita carnalia & terrena bona ante spiritualium rerum splendorem prorsus euanescent. Oportet igitur vt carnis & mundi certamen diuina ope superemus; vt quo magis in virtutis curriculo versamur, eo nobis omnia eius officia faciliora & iucundiora reddantur. Hunc igitur primum laborem deuoremus, assiduisque precibus hanc caelestem aquam postulemus. Nequaquam enim illam pie petentibus negabit, qui nos ad petendum inuitat, cum ait: Tu fortassis petisses ab eo, & dedisset tibi aquam viuam. Petamus, pulsemus, dabit petentibus: qui est benedictus in secula. Amen.

Mundus
quādo amā
rescit.
Simile.

DOMINICA QVARTA IN QVADRAGESIMA, CONCIO, IN QVA
Euangelica lectio explanatur: item de elemosynae virtute, quae ad peccatorum remissionem plurimum valet, tractatur.

Euenimus, Auditores, ad Dominicam Latare, quae ad laetitiam nos inuitat. Quid sibi vult haec tam insperata ad laetitiam inuitatio? Musica enim in luctu, importuna narratio esse perhibetur. Per hoc sacrum tempus illa vox Domini in auribus nostris resonat: Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, &c. vbi non ad gaudium, sed ad planctum inuitamur. In causa esse videtur, quod persuadeat sibi Ecclesia, multos esse iam filiorum suorum, qui sacri huius temporis beneficio ad meliorem mentem redierint, & à peccati morte surrexerint. Hos ergo solum bona spe sustentare, & ad veniae fiduciam, spiritualesque de resurrectione sua laetitiam, his verbis animare incipit. Hac enim de causa ait: Gaudete in laetitia, non quidem omnes, sed hi solum, qui in tristitia fuistis. Beati enim qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Tristitia illa, quae secundum Deum est, poenitentiam in salutem stabilem operatur. Angeli in caelo de peccatore poenitentiam agente gaudent, quanto magis de sua poenitens ipse salute gaudere debet? Viride lignum in igne positum, simul & lachrymatur & ardet: sic verus poenitens simul & tristetur & gaudeat. Annon gaudere debet, qui peccatum vixit? qui Dia-

Eccles. 22.

Ioc. 1.

Ecclesiopio
quo.

Matth. 5.

1. Cor. 7.

Lnc. 25.

Simile.

Luc. 15.
Gaudendum quibus sit.
Psal. 67.
 boli iugum à se excussit? qui cum Deo in gratiam rediit? Sic pius ille pater frugi filio ait: Epulari & gaudere oportebat, quia frater hic tuus mortuus erat, & reuixit, perierat, & inuentus est. Verùm lætitia præsens ad eos solum pertinet, qui in tristitia fuerunt: non ad eos qui adhuc in peccatorum fœcibus hærent infixi; qui nec confessi sua scelera, nec scelerum occasiones abscindere decreuerunt. Hos enim neque ad spiritualem lætiam, neque ad hæreditatem cælestem, Ecclesia, quando ita manent, inuitat: cum intelligat scriptum esse: Sicut iustitia à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei. Ad iusti epulentur, & exultent in conspectu Dei, & delectentur in lætitia. Illis ergo mors & perditio nunciatur: hi verò ad cælestes epulas, spiritualemque lætiam inuitantur. Imploremus diuinum auxilium, ut cum Ecclesia lætari possimus.

A V E M A R I A .

Dominum cur sequebantur iherosolyma.
Iesus. respōdet suo nomini.
Dominum sequi debemus.
 ABIIIT Iesus trans mare Galilææ, quod est Tyberiadis, & sequeb. Sequebantur omnes isti Dominum, sed non omnium pura erat intentio, propter quam illum sequebantur. Erant quidem multæ aliæ causæ, propter quas Christum homines sequebatur: sed hæc tamen in primis memoratur, quòd videlicet salutem desperatis morbis conferebat. Potuisset quidem Dominus signa alia, rudis populi iudicio magnificentiora, edere (qualia erant ea quæ Iesus Naue, & Isaias Propheta ediderunt; quorum alter Solem in celo immortu stare, alter etiam retrocedere fecit) sed tamen Iesus noiter, nominis sui memor, ea præcipue signa edere curabat, quæ salutem hominibus afferrent, quæ signa simul essent & beneficia: quorù altero, diuinitatis suæ potentia; altero, suam in homines charitatem declararet. Quare non miru est, si illum magna hominum turba sequeretur, cum eius opera nõ minùs sibi salutaria, quàm illa honorifica essent: cù omnes homines, stimulantem naturam, salutem & comoda sua ubique sectentur. Sunt autem multæ & variæ rationes, propter quas cuncti mortales conditorem suum sequi atque diligere tenentur. Animalia ferè omnia siue cicurum, siue ferarum, matres suas, dum adhuc pulli sunt, per deum quæque sequuntur, quòd ab eis procreata sint, & alantur: quid ergo mirum, si homo & altorem & medicum quoque suum sequatur? Nos tamen adeo terrenis rebus addicti sumus, & rebus conditis adeo præpositè vimur, ut ea solum, quæ corpori salutaria & comoda sunt, auide sectantes, quæ menti salutem afferre possunt, tanquam in-

nia & nihil ad nos pertinentia respiciamus: cum tamen horum gratia, cætera omnia fuerint instituta. At nos quoties bellis, morbis, peste, fame urgemur, tum demum ad templa, necessitate compulsi, confugimus, tunc publicas preces indicimus. Hos non accuso, sed maxime probò, qui in omni calamitate sua ad Dominum confugiunt. Imple, inquit Propheta, facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine, sed illud queror, quòd hæc tanta cura solis corporum morbis, nõ etiam animæ impendatur, neque intelligamus his corporis malis Dominum saluti animæ nostræ prospicere velle. Quod sanè carnales nos esse declarat; quoniã quæ carnis tantum sunt, non quæ animæ, sapimus & curamus. Cum ergo Dominus hæc tantam sequentium se multitudinem pascere decreuisset, dixit ad Philippum: *Vnde ememus panes, ut manducet hi? Hoc autem dicebat, tentans eum.* Tentate, ut scitis, est experimentis aliquid nosse velle, & firmitatem aut infirmitatem rerum explorare. Neque tamen Dominus hoc experimento egebat, cui omnia nota sunt antequam fiant; sed homines tamen his experimentis indigent, quibus & seipsos, & Dei curam, & prouidentiam manifestius agnoscant. Voluit ergo hac interrogatione, Philippum fidem examinare; an videlicet, tot miraculis inspectis, plenam fidem ad sequentia collegisset. Pij homines diuinis operibus & beneficiis ita erudiuntur, ut ex præteritis futura conicere & sperare discant. Sic apud Abraham colligimus, quomodo præterita beneficia, futurorum rei fidem faciebant. Sic & Dauid semper in maximis angustiis de Dei cõsilio est misericordia, præsertim quando fugit à facie Absalon, quem vniuersus Israël sequebatur. Ut ponant (inquit in Psalmo, ubi omnia Dei beneficia Patribus exhibita commemorat) in Deo spem suam, & non obliuiscantur operum Dei, & mandata eius exquirant. Quasi dicat: Scio enim quòd harum rerù cognitio, & diligens consideratio, spem in Deo mirabiliter alit, hominesque ipsos diuinarum legum studiosos & amantes facit. Tentat itaque & examinat Dominus Philippum, an ex præteritis didicisset beneficiis, eum non minùs huic necessitati quàm cæteris prouidere posse. Videndum quid potissimum cælestis magister hac tentatione captare voluerit. Non enim leuiter hoc præceptoris consilium prætereundum est. Sciendum tria hominum genera esse: quidam enim affectibus solum; quidam ratione tantum; quidam fide, quæ supra rationem est, vitam moderantur. Primum autem genus eorum est, qui cupiditatibus suis, more peccudum, se regendos tradiderunt. Homo, inquit Propheta, cum

Psal. 82.
Studiū nostrum præferam.
Tentare quid sit.
Genes. 24.
2. Reg. 15.
Pij ad Dei beneficia recurrunt.
Psal. 77.
Hominum tria genera.
Psal. 47.

in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis. Hi paululum à iumentis differre videntur, quandoquidem iumentorum more, non ratione & consilio, sed impetu ad res agendas non eunt, sed feruntur. Sunt rursus alij, qui nõ ferinis motibus, sed ratione (quæ hominis propria est) vitam instituunt. Hi tamen, quamuis meliore conditione sint, non tamen ratione sola duce, ab omni errore immunes sunt. Humana quippe ratio post communem naturæ lapsum, nisi fidei lumine illustratur, ad piæ & religiosè viuendum minimè sufficit. Hoc enim lumine destituta, quamuis multa rectè definiat, in multis tamen hallucinatur. Humanæ rationi tanquam certo duci omnibus in rebus non est adhærendum. Cicero humana ratione institutus, ab omni iniuria manus abstinere iubet, nisi vbi quis fuerit iniuria lacessitus: Christi tamen doctrina vult, vt inimicos diligamus. Item: nõ quærentes vltionem, nec memor eris iniuriæ ciuium tuorū. Sunt alij rursus, meliore vtentes consilio, qui nec affectibus, nec solius nudæ rationis ductu, sed fide, & diuina institutione vitam suam moderantur: qualis sanctus ille Rex, qui dicebat: Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumē semitis meis. Et iterum: Testimonia tua meditatio mea est, & consilium meum iustificaciones tuæ. Hæc propria Christiani vita est, hæc regia in cælum via, quam Sancti omnes ingressi sunt. Hoc igitur fidelis hominis proprium est, omnibus humanæ prudentiæ consiliis, diuinæ sapientiæ decreta antefere. Amplectuntur Philosophi nudam rationem vitæ duce, fidem ignorant: nos contrà, fidem atque diuinum lumen in omnibus quæ agenda sunt, posthabita plerumque humana ratione, sequimur. Iudei grauitè Dominum offenderunt, Regem postulantes. Qua re non obscure significauerunt, se & communem Gentium morem sequi, & humanis præsidis atque consiliis magis, quàm Dei nutu Rempubl. suam seruare voluisse. Christus in fide discipulum examinat: sed ille infirmus adhuc in fide, tot à præceptore de fide imbutus doctrinis, nondum eò peruenerat, vt crederet, sine comæatu tantam illam multitudinem refici posse. Condonandum piscatori, cum Moses, magnus ille Legislator, in similem inciderit errorem. Neque mirum tantos viros in hunc lapsum incidisse, cum hoc fidei genus supra hominis sit facultatem positum. Homo est creatura rationalis; nihil illi magis propriū quàm ratio. Necessè profectò est, vt hominem quodammodo exuat, supra quæ rationis naturam assurgat, quisquis ea spreta, hunc duce sequi debet. Cum autem Philippus nondum tantos in fide progressus habuisset,

Secundum
genus.Humana
ratio laesa.

Cicero.

Matth. 5.
Num. 19.

Psal. 118.

Philosophi
& Christiani
fides.

1. Reg. 5.

Num. 20.

buisse, vt sine comæatu ali homines posse crederet; minis aptè respondiisse videtur: *Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, vt vnusquisque modicum quid accipiat.* Neque plus aliquid Andreas in eadem fide profecerat, qui simili diffidentia lapsus, ait: *Est puer vnus hic, qui habet quinque panes, &c.* Quid necesse erat, vt pauculos panes Dominus acciperet, qui sine illis, diuinitatis suæ potentia, panes poterat ex nihilo creare? Minima quidem erat quinque panum portio tot hominibus satiandis, sed ne hanc quidem negligendam Dominus putauit, quò is magnam illam alimenti copiam subministraret. Simile exemplum in Helisco præcessit, qui ex exiguo paucillo oleo & alienum æs dissoluit, & fecit vt tantū superesset, vt suam ac filij vitam sustentaret. Adde tu tuum exiguum, & Dominus illud ampliat. Pro calice aquæ frigidæ, mercedè pollicetur æternam, Modicum laboraui, & inueni mihi multam requiem.

Acceptis autem panibus (vt Marcus ait) eleuauit prius oculos in cælum. O qui eos mentis oculos haberet, quibus in ipsa vsque Domini viscera penetras, quo affectu & religione püssimo illos oculos in cælū sustulerit, intueri possit? Sic enim vbi quadriduanū Lazarū à mortuis excitare parabat, cælū suspexit, & Patri gratias egit; à quo sciebat se illo nouo & insigni miraculo glorificandū. *Elevatis igitur in cælum oculis, accepit in manibus suis panes.* Quid mirum, si tam magna panes illi incrementa acciperent, qui sacras illas manus, rerum omnium creatrices, contigerunt? Potestas enim panes augendi, inquit Augustinus, in manibus Christi erat, quarum contactu panes illi aucti sunt. Quare nõ immeritò Princeps ille in Euangelio manus Christi contactum ad vitam defunctæ filię reddendam petebat, cum diceret: Veni, & impone manum tuā super eam, & viuet. Sunt, ait Bernardus, misericordia plene, quibus nec foramina desunt, per quæ miserationis eius in nos beneficia effluant. His manibus vitæ nostræ rationes fidenter committamus, si nobis omnia prosperè cedere velimus. Qualis humana prouidentia sit, declarat Sapiens, cum ait: Cogitationes mortalium timidæ, & incertæ omnes prouidentia nostræ. Erit, inquit Elaias, fortitudo vestra quasi fauilla stupæ, & opus vestrum quasi scintilla, & succendetur vtrumque simul. Quid magnum aut stabile ex eo manare poterit, cuius mens hebes, vires tenues, conatus irriti, & inanis solertia est? Faciamus nos, & imitemur sanctum illum Dauidem, qui quamuis polleret regis opibus, non tamen in arcu & gladio suo, sed in solo Deo se spem omnē salutis positam habere testatur, cum ait: Hi in curribus, & hi in equis, nos

Dominus in
Philippis
erudit.

4. Reg. 4.

Matth. 10.

Ecl. 12.

Ioan. 13.

Augustinus.
Matth. 9.Manus Christi
si sacra.
Bernardus.Sapien. 9.
Esa. 1.

Psal. 19.

autem in nomine Dei nostri inuocabimus: ipsi obligati sunt, & ceciderunt, nos autem surreximus, & erecti sumus. Hinc Moses ad promissam terram occupandam pergens, instanter Dominum orabat, vt cum populo suo pergere dignaretur. Vnde apud nos tot infelices euentus? nisi quod consiliorum nostrorum Dominum participem non facimus. Petrus ad imperium Domini iactis retibus, copiosam piscium multitudinem cepit. Saul multa sine consilio egit, & ideò ei malè cessit. Accepit ergo Dominus panes, & benedixit. Mos Christi Domini erat, vt ne fructum quidem panis sine diuinis laudibus, & gratiarum actione perciperet. Vnde peracta nouissima cœna, hymno dicto, exiuit in montem oliuarum. Vide quæ nostra ingratitudo, quæ obliuio. Nihil ita noua beneficia cumulat, ac veterum gratitudo. Laudans, inquit Propheta, inuocabo Dominum, & inimicis meis saluus ero. Quasi diceret: Facile eius opè & misericordiam impetrabo, cum me illi gratū propter antea acta beneficia & officiosum præbuero. Hac igitur de causa Saluator priusquam panes distribueret, Patri gratias agit: quò nos exemplo suo ad idem grati animi obsequium pro innumeris eius beneficiis inuitaret.

Collegerunt & impleuerunt duodecim cophinos fragment. &c. His verbis eleemosynæ virtutem (quæ veræ pœnitentiæ particula quædam est) vobis commendare constitui. Eius autem primus hic fructus est, qui in suum planè redundat auctorem, vt pote qui non tam aliis quàm sibi ipsi prodest: nec tam aliena luera quàm sua caprat: dum enim præsentibus aliorum necessitatibus consulit, suis ipse & præsentibus & futuris prospicit. De futuris enim scriptum est: Omnis misericordia faciet unicuique locum secundum numerum meritorum. De præsentibus verò

Salomon ait: Honora Dominum de tua substantia, & de primitiis frugum tuarum da pauperibus, & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt. Hoc autem præsentem miraculo Dominus ostendit, qui pro quinque panibus, quos esurientibus misericorditer tribuit, duodecim retulit cophinos fragmentorum. Vide quanta sit Dei bonitas & misericordia, qui pro exiguis tam largiter refundit. Impartiris pro modulo tuo egenis; non est bona tua profundere, sed noua cumulare. Dictum mirum est, quàm prompti ad ea quæ nostra sunt, quàm tardi ad ea quæ Dei sunt, inueniamur. Nos semper causamur: si ieiunandum, causamur imbecillitatem, cum nostra dilapidare non tædeat: si eleemosynæ erogandæ, causamur inopiam. Qui suas opes largitur egenis, fœneratur Domino.

Id quod

Id quod Sareptanæ viduæ exemplo satis abundè probatur: quæ dum Prophetam exigua farinula & oleo pascit, eiusdem farinæ, oleique continuum incrementum accipere meruit. Narrat D. Gregorius de quodam puero Bonifacio, qui promptissimus ad eleemosynas erat: cum omne triticum ex horreo pauperibus erogasset, matre indignissimè ferente; orante puero, horreum plenum tritico inuentum est. Fixa illa Salomonis, imò Domini sententia manet: Qui dat pauperi, non indigebit. Verùm vt huic commoditari aliam adiungamus, certè ad peccatorum veniam impetrandam vix quicquam est eleemosyna potentius. Conclude eleemosynam in sinu pauperis. Consuluit Daniel Regi Nabuchodonosor, peccata sua eleemosynis redimere. Darte, inquit Christus, eleemosynas, & ecce omnia munda sunt vobis. Luc. 11. Et hæc exorabit pro te ab omni malo. Et iterum: Ignem ardentem exstinguit aqua, & eleemosyna resistit peccatis. Quid ergo verè pœnitens optare magis debeat, quàm vt peccata sua, quæ Dei Filius sanguine redemit, ipse eleemosynis, hoc est, vili ære, & panis fructu redimat? Nec ad remissionem peccatorum modò, sed ad omnia dona cœlestia cumulanda, eleemosyna valet. Vide Esaiam c. 58. Implebit, inquit, splendoribus animam tuam, & ossa tua liberabit. Vide quid Cornelium Gentilem ornauit, nonne eleemosynæ? Dedit Centurio hic terram, & accepit cælum; dedit pecuniã, & accepit gratiam. Quis hanc commutationem non felicem & fortunatam putet? Perpende diligenter D. Ambrosij sententiam: Sola misericordia comes est defunctorū. Sis licet Rex, aut Imperator, aut Princeps, nobis omnibus vita functis nihil omnino supererit, nisi si quid bene sancteque gesserimus: sola virtus misericordia, sola pietas fidei simos lateri tuo fe comites adiungēt, imò tuebuntur. Tunc igitur non quæ studiosè comparasti, sed quæ benignè erogasti, te sequentur. Illos causæ tuæ habebis tunc patronos, qui tuam nunc liberalitatem miserimè præstolantur: Beati misericordes, quoniã ipsi misericordiã consequentur. Ais: Cum morti proximus fuero, tunc testamentum multa pauperibus legabo, modò indigeo opibus meis. Audi D. Augustinum: Non facile inueniuntur in necessitate remedia, quæ non fuerunt in pace quesita. Hieronymus inquit: Impudens postulatio, tempore necessitatis ab eo querere præsidium, quem in prosperitate contempseris. Cum hæc ita sint; demus operam, Auditores, vt peccata nostra hoc tempore eleemosynis redimamus: eleemosynis verò pijs precibus & ieiunia coniungamus.

HISTO

Exod. 34.

Luc. 5.

Joan. 19.
Grati esse de
bermus.
Psal. 119.

Eleemosyna
virtus.

Ecc. 16.

Prover. 3.

Dei misericordia
infinita.

Excusatio
nostra.

3. Reg. 17.

Gregorius in
Dialog.

Prover. 20.

Ecc. 29.
Dan. 4.

Ecc. 3.

Afor. 10.

Ambrosius.

Misericordia
comes
defunctorū.
Matth. 5.

Augustinus.

Hieronymus.

HISTORIÆ HVIVS EXEMPLE

OSTENDITVR NIHIL IIS DEESS
posse, qui Dominum toto corde sequuntur.

*Timete Dominum omnes Sancti eius, quoniam nihil deest i-
mentibus eum. Psalm. 33.*

EVANGELII huius summa huc tendit, vt omnes intel-
ligat, nihil eorum quæ sunt ad animæ salutem vel comparandam
vel conseruandam necessaria, deesse illis, qui Dominum sibi se-
quendum proposuerunt. Homo cum ex duplici constet sub-
stantia, corpore scilicet atque anima; vtramque eius partem in
multis Euangelij locis curandam Dominus suscepit: dum &
esurientium corpora pavit, & animas doctrinæ cælestis pabu-
lo refecit, & insigni edito miraculo eos ad fidem excitauit. He-
igitur beneficia, quæ sequentibus se Dominus præstitit, illis
quotidie in Ecclesia exhibet, qui spiritualiter illum, spiritæ secu-
li vanitate, sequuntur. Primum enim illis paternæ benignitatis
& misericordiæ affectum impendit, vt ait Propheta: Quomodo
miseretur pater filiorum, miserus est Dominus timentibus se-
quoniam ipse cognouit figmentum nostrum. Eodem quoque
modo illos internis motibus & disciplinis erudit, sicut ipse ait:

Psalm. 122.

Esa. 48.

Psalm. 32.

Psalm. 102.

Proverb. 9.

Psalm. 33.

*Inisti cõten-
si sua sorte.*

Philipp. 4.

2. Corint. 6.

Ego Dominus Deus tuus, docens te vitia, gubernans te in via
qua ambulabas. Et, Intellectum tibi dabo, & instruum te in via
qua gradieris, firmabo super te oculos meos. Spirituales quoque
morbos eorum sanat: quod illa Prophetæ verba indicant: Qui
propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infir-
mitates tuas. Interno quoque pabulo mentes eorum refecit
Comedit, inquit Sapientia, amici mei, & bibite, & inebriamini
charissimi. Sic hodie illi, qui per deuia quæque fuerant secuti,
non poterant inopia premi, quum sederent iuxta Angelorum &
hominum panem. Inquirentes autem Dominum, non deficient
omni bono. Iusti autem & verè quærentes Dominum, etiam in
in tenuitate & penuria vitam agant, faciliè respondent, se con-
ctis mundi opibus & regnis, vitæ suæ statum & quietem nun-
quam permutaturos. Sub illius enim Domini cura & providen-
tia se viuere aiunt, qui sine vlla terrenarum opum affluentia
plenissimam eorum animis quietem & satietatem tribuit. Hoc
ille intellexit, qui ait: Ego enim didici in his in quibus sum, ius-
ficiens esse. Idemque de pijs hominibus intelligi voluit, cum
ait: Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Melius, in-
quit

quit Propheta, est modicum iusto, super diuitias peccatorum *Psalm. 26.*
multas. Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti si- *1. Tim. 6.*
mus. Det autem Dominus Deus gratiam, vt ita hoc tempus pec-
nitentiæ percurramus ac absoluaamus, vt in illa cælesti gloria
possimus cum omnibus electis gaudere & lætari. Amen.

PSALM. 36.

*Junior fui, etenim senui, & non vidi iustum derelictum,
nec semen eius quærens panem.*

Daniel in lacu leonum à Domino per Abacuc su-
stentatus est. *Daniel. 14.*

FERIA QUARTA POST DOMI-
NICAM QUARTAM IN QUADRA-
gesima, Concio, in qua lectio Euangelica expla-
natur: item de tribus impiorum hominum cæci-
tatis, & carum causis agitur.

THEMA. *Præteriens Iesus, vidit hominem cæcum à natiui-
tate. Ioan. 9.*

NONIAM lectionis Euangelicæ historia lon-
gior est, quàm vt referri tota faciliè possit, & mul-
ta continet obseruatione dignissima: sic eiusdem
historiæ seriem persequi decreui, vt ea simul an-
notatem, quæ ad institutionem vitæ nostræ spe-
ctare maximè viderentur. Ait igitur S. Euangelista: *Præteriens Ie-
sus, vidit hominem cæcum à natiuitate, &c.* Ex hoc primo verbo, sta-
tim indicatur nobis iudicium Dei & misericordia. Quod Iu-
dæos præterit, imò ab eis abscondit se, iudicium est: quod au-
tem cæcum videt, misericordia eius. Eius enim videre, est mi-
sereri. Vt: Conuersus Dominus, respexit Petrum. Sic in Exodo:
Videns vidi afflictionem populi mei. Præterit diuites Domi-
nus, vidit cæcum; eos videt qui se pauperes agnoscunt, & pa-
rati sunt obedire. Quæruunt discipuli quis huius cæcitatatis sit
auctor, aut quæ causa. Hanc interrogationem ex eo ortam esse
aiunt, quòd paulò antè Dominus sanato apud piscinam paraly-
tico dixerat: Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne deterius
tibi aliquid contingat. Iudæorum enim opinio aduersa omnia

Luce. 22.

Exod. 3.

Dominus

quos videt.

pecca

peccatis tribuebat; secunda autem, virtutis & pietatis meritis imputabat. Et quidem non raro peccata Dominus variis incommodis atque ærumnis plectit. Sunt tamen multæ aliæ causæ propter quas Dominus aduersa immittere solet. Aliquando enim iis velut stimulis dormientes excitat. Increpat, inquit Iob, per dolorem in lecto, & omnia ossa marcescere facit. Sic enim solent homines iumenta flagello instigare, dum tardè gradiuntur, aut à via declinant. Aliquando immittit Dominus aduersa, vt præbeat materiam maioris gratiæ, vt in Apostolo videlicet: Dum infirmor, ait, fortior sum. Sic tentauit Deus Abraham, cui tentatio perfectissimæ obedientiæ & fidei materiam præbuit. In tentationibus homines qui in pace delitescere ac marcescere videbantur, explorantur. Sic fides & innocentiæ Iob probata. Simili quoque ratione sancti omnes à Deo probati sunt, quorum est illa vox. Quoniam probasti nos Deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum. Multi qui videbantur aliquid esse in orationibus, in ieiuniis, in elemosynis, si aliqua afficiantur contumelia, statim impatientiæ suæ edunt signa. Huius hominis cæcitas ad Dei gloriam cessit. *Neque hic peccauit, neque parentes eius: sed vt manifestentur opera Dei in illo.* Nihil, inquit quidam apud Iob, sine causa fit, & de humo non egreditur dolor. Ipse quoque Iob ait: Idcirco à facie eius turbatus sum, & considerans eum, timore sollicitor: quia videlicet non potest intellectus mei imbecillitas ad profundam illam iudiciorum eius abyssum pertingere. Huius autem sancti viri timor, Auditores, securitatem nostram vehementer arguit. Si enim ille, qui nullius sibi mali conscius erat, vsque adeo diuinæ maiestatis occulta iudicia formidabat: quid nos facere poterit, qui tot peccatis inquinati, totque flagellis attriti, recipere nolumus disciplinam? *Neque hic peccauit, neque parentes eius, &c.* Quæ quidem verba sic accipienda sunt, vt intelligamus verum esse quod diuus Augustinus ait: nempe, iudiciorum Dei causas occultas quidem esse posse, iniustas nunquam. Non est intelligendum simpliciter, quasi omnino non peccauerint. Annon peccauit cæcus, qui in peccatis conceptus est? Annon & patres peccauerunt, qui hic increduli in Christum describuntur. Docemur, ne temere propter externas afflictiones alios iudicemus peccatores, id quod mundus solet, vt in amicis Iob videmus, qui ideo arguuntur à Deo: Non, inquit, estis rectum locuti, &c. *Vt manifestentur opera Dei.* Deus suos deicit, & postea erigit. Deus hunc refert titulum, quod sit liberator in tribulationibus. Hoc titulo omnes inuitat ad se. Esto igitur patiens in tribu

tribulationibus: adiutor aderit. Sic exercuit Ioseph, sic David, & alios. *Me oportet operari opera eius, qui misit me, donec dies est.* Hoc enim Saluator propositum ante oculos semper habebat, hoc singulis horis atque momentis agebat, huc omnia sua studia dirigebat: hic denique eius potus & cibus erat, humanæ salutis opus absolvere, cuius gratia à Patre missus fuerat in mundum. O si nos hac in re Saluatorem nostrum imitari studeremus, vt finem, ad quem à Deo conditi sumus, ob oculos poneremus! Quot amittimus horas inanibus cogitationibus & verbis? Non cogitamus quare conditi à Deo, quare redempti, cur tot ac tantis à Deo affecti beneficiis sumus. Numquid vanè constituiisti omnes filios hominum? Homo ad certum finem conditus est. In creatione mundi, vbi ad hominis fabricam ventum est, velut coacto beatissimæ Trinitatis concilio, ait: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Quem finem tantus artifex in hoc opere sibi proposuit? Num vt domos ædificaret? vt plantaret vineas? vt voluptatibus indulgeret? vt vitâ in otio & desidia consumeret? Nemo sibi hoc fingere audeat. In hoc hominem cōdidit, vt bearet, hoc est, vt beatitudinis suæ participem faceret, & hanc felicitatem vitæ meritis assequeretur. Angeli creati non fuerunt immobiles, vitam beatam assecuti fuerunt; at natura hominum adeo veribilis est, vt in horas penè singulas permutetur: clementer cum illis Dominus egit, vt, si deliquissent, pœnitentiæ locū scirent se habere. Vita nostra breuis: finem tamen nostrum non recordamur; tamquam pecudes & bruta plerique viuimus. Agimus in literario studio; nos huius finem negligentes, ludis & aliis voluptatibus operam damus. Hanc cæcitatē atque demeritiam Hieremias designauit, cum ait: Sordes eius in pedibus eius, nec recordata est finis sui. Pedes animæ, desideria sunt, quæ non minùs illâ, quàm pedes corpus, quocunque voluerit, deferunt. Quia ergo desideria hæc terrenorum bonorum luto sordata & implicata sunt, & illis amoris gluttonio copulata; hinc fit, vt his, tamquàm vinculis quibusdã alligata, vix se attollere in cælum valeat, & finis sui, ad quem condita à Deo est, recordetur. Quisquis iã Deo gratus est, Deum intra se præsentem habet; & in die ambulans, ab eo semper ad rectè operandi studium incitatur. At cum ille abest, & absentia sua noctem in anima efficit, tunc mens profundo somnomersa, nulla veræ religionis & iustitiæ cura sollicitatur. Stat autem sua cuique dies, & citius aut ferius omnes sedem properamus ad vnam: quibus (te quæso) piis actionibus instructus es, vt ante tremendi

*Aduersitas
in causa
qua.*

Iob 33.

*2. Cor. 12.
Genes. 22.*

*Psal. 65.
Multorum
infirmas.*

Iob 9.

*Securitas
nostra præ-
postera.*

Iob 42.

*Deus ad-
iutor.*

*Homo cur à
Deo con-
ditus.
Psalms. 38.
Genes. 1.*

*Finis nostræ
quis.
Angeli à
Deo creati.*

Simile.

Thren. 1.

*Ambulare
in die.*

*Pœnitentia
non procras-
tinanda.*

tremendi Iudicis cōspectum non nudus, sed vestitus appareat. Stat sententia: Qui bona fecerunt, ibunt in vitam æternam; qui verò mala, in ignem æternum. O quàm sera tunc erit huius negligentia pœnitentia, quam tamen modico nunc labore opportunè redimere potuisses! Cùm ergo Dominus hæc verba dixisset: *Exspuit in terram, & fecit lutum ex spūto, & limiuit lutum super oculos cæci, & dixit ei: Vade & lauare in natatoria Siloe.* Hac noua & insolita curandi forma, mysticum Dominus aliquid significauit. Hac ratione (vt alia prætermittam) sacri Baptisimatis virtutem declarauit: tum etiam nostræ vilitatis considerationem nobis commendare voluit. Ponit lutum super oculos cæci, vt humani corporis puluerem cogitemus, ac eiusdem mortalitatem ante oculos ponamus: vt hac ratione humanarum rerum inanitatem agnoscamus; easque pro nihilo habentes, in venæ cordis humilitate & nostri ipsorum cognitione proficiamus. Ecce lutum speculum nostrum; breui te recondendum in sepulcro cogita. Iam qui rebus humanis ita inhiant, nōne stulti & amentes habendi sunt? Christi huic cæco gratis beneficium oculorum obtulit: quibusdam serio quærentibus vix impartitur est. Vtrique tamen felices: committe rem omnem Deo, & ipse iuxta suam gratiam aget tecum.

Cùm ergo Dominus hoc medicamento cæci oculos aperuisset, longissimæ cuiusdam concertationis occasione hoc tam euidenti miraculo Phariseis dedit, quam quidem sanctus Euangelista latissimè in præsentī Euangelio narrandam suscepit, vt terrenam prudentiam, diuina ope destitutam, inanem, cæcam, & turbulentam hoc exemplo demonstraret. Sequitur enim: *Itaque vicini, & qui viderant eum prius, vsque: Vocauerunt ergo rursum hominem.* Quis in hac tam longa concertatione peccati virus, & humanæ sapientiæ tenebras nō agnoscat? Hoc em̄ magnifico edito opere, quod meridiana luce clarius Christi diuinitatem testabatur, sapientes mundi (qui primi omnium rei magnitudine stupefacti, auctoris gloriam agnoscere debuissent) hærent, dubitant; nullum non mouent lapidem, ne Christi Domini virtutem & gloriam confiteantur. Artifex, qui pulcherrimam ac difficillimam alicuius regis domus partem absolueri posset, posset etiam reliquas eiusdem domus partes minori negotio absolueri. Quisquis ergo oculos potuit fabricare; haud dubium, quin reliquas etiam corporis partes condere valeat. Is autem solus Deus est. Recepit hic visum & lumen oculorum, & à Deo quoque in animo illuminatus est, & omnes vicini mirati sunt, Pharisei autem indignati. Re ergo ite-

rum atque iterum cognita, in varias sententias distracti, partim operis claritatem mirabantur, partim Christi gloriæ inuidebant, partim etiam detrahebant, & violati Sabbathi religionem accusabant: nec toties rem gestam audire contenti, iterum à cæco quærunť, quoniam modo eius oculi aperti fuerint. Verè de illis Propheta ait: *Palpauimus quasi cæci parietem, & quasi absque oculis atrectauimus, in meridie quasi cæci.* Vnde simile quiddam illis eueniebat, quod in venatione canibus: qui cum varios in nemore ferarum odores præsentunt, modò huc, modò illuc præcipiti cursu feruntur; nec certò sciunt quò tendere debeant. Quod sanè miserimis istis hominibus conrigit, quos hinc manifesta operis dignitas ad veritatis cognitionem adigebat; inde verò acerbum in Christum odium, malitia, inuidia, velut atræ quædam nebulæ, excæcabant. Cæcus repetitam toties eorum interrogationem molestè ferens, ad illos ait: *Dixi vobis iam, & audistis, quid iterum vultis audire? Quodque magis mirandum est, post tam longam disputationis contentione, post tot veluti partus, nixus atque dolores, hunc tandem basiliscum pepererunt: Da gloriam Deo, nos scimus quia hic homo peccator est.* Quo quid amentius fingi aut excogitari potuit? O quanta est peccati malitia! quantum eius virus! quomodo & sapientes ipsos in furorem & amentiam vertit, à Deo verè sapientiæ fonte illos diuellens. Peccati malitia efficit, quod Propheta ait: *Miscuit illis Dominus vinum soporis.* Non quòd verè Dominus calicem soporis & ignorantia: cuiquam per se propinet (qui nullius mali auctor esse potest) sed quòd impium frequenter propter eius scelera sibi ipsi relinquat. Miraculorum Domini splendor ad credendum eos impulsisset, sed vehemens cupiditatum suarum æstus reuocabat. Verùm cæcus nosster inter tam densas magistrorum suorum tenebras adeò perspicax & oculatus exstitit, vt non modò sibi ipsi, sed illis etiam (si attendere voluissent) fidei & sapientiæ clarissimam faciem prætulerit. Quid enim ea ratiocinatione aut clarius, aut sapientius, quam idem Phariseis proposuit, cùm ait: *In hoc mirabile est, quòd nescitis vnde sit, & aperuit oculos meos. Scimus enim quia peccatores, &c. vsque: Nisi esset hic à Deo, non posset facere quidquam.* Hac certe conclusione nihil certius, nihil euidentiùs colligi potuit. Qua tamen luce adeò nihil amplius viderunt, vt in maiores perfidie suæ tenebras inciderint. O optanda & votis omnibus expetenda maledictio! In me sit ista maledictio, Domine Iesu. Quid enim optabilius, quàm talis magistri discipulum esse? Ecce quomodo meridianus Dæmon, & sagitta in die volans,

Esa. 59.

Similit.

Peccati malitia.

Esa. 29.

Cæcus oculatus existit.

Maledictio imprecanda qualis.

R

Speculum in-

1207.

Inuidia
Phariseo-
rum.

Similit.

Oculos crea-
re difficilli-
mum.

callidus serpens illos illaqueauit. Ab hac sagitta electos suos Dominus paterna cura & pietate liberat. Hactenus vidistis ignorantiam in humana sapientia: nunc sapientiam in ignorantia, & virtutem in infirmitate perspicite: vt hoc argumento intelligatis verissimum esse, quod à Propheta dictum est: Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos. Mendicus enim homo & oculis captus, cui cæcitas ignorantiam, mendicitas imbecillitatem animi asserre debuisse, tanta constantia, tantoque rationis acumine Christi gloriam & diuinitatem aduersus eius hostes prædicauit, vt vix quicquam hac in re maius, vel à magnis etiam & cõstantibus viris, expectari potuisset. Tales oculos solus ille reddere potest, qui formare potest. Cùm ergo tale opus à Christo redditum sit, quod solius diuinæ potestatis est; apparet vtrique illum vel Deum esse, vel Dei potestatem & virtutem habere. Hanc illationem quis quæso, quam liber cæcus & amens, negare possit: At infelices isti, ambitionis & superbix tumore excæcati, non modò mentis suæ tenebras non excusserunt, sed (quod infirmis oculis accidere solet) maximo lucis huius splendore, videndi facultatem amiserunt. Quod sanè eorum responsio facile arguit: qui pro luce veritatis illis oblata, conuicia in hominem & maledicta cõiecerunt. *In peccatis*, aiunt, *natus es totus, & doces nos?* Quicumque veritatis studio flagrant, nõ dicentis conditionem, sed rationis vim expendere solent, qua, seu lucerna quadam, abstractam veritatem, quam diligunt, indagare possint. At dementes isti, qui nullo veritatis amore tenebantur, hac ratione neglecta, Doctores legis à cæco doceri, indignum sunt arbitrati, quare eum à suo cõtatu ablegarunt. Hic perceptæ lucis beneficio adeo in fide profecerat, vt toto Senatu Iudæorum reclamante, & se execrante, non modò corde crederet ad iustitiam, sed ore etiam coram illis confiteretur ad salutem. Vnde tanta in eodè homine commutatio, nisi ex nouo diuinæ gratiæ lumine, ortum habet? Dicere sanè potuit cum Propheta: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. *Audiuit autem lefus, quia eiecerunt eum foras: & cum inuenisset eum, dixit ad eum, &c.* Videte diuinæ bonitatis ingenium: quæ inflatos illos atque scientiæ persuasionem tumentes in horrenda errorum caligine derelinquens, tantas diuinitatis suæ opes in hunc mendicem effudit: vt aperte videatis verum esse quod Salomon ait: Abominatio est Domino omnis illusor, & cum simplicibus sermocinatio eius. Quod ipse Dominus eide in cæco denunciavit his verbis: *Is iudicium ego veni in hunc mundum.* Hoc est, vt humiles

cot

corde, qui se nihil scire profiterentur, cælesti luce compleantur: superbi autem, qui se nihil nescire arbitrantur, in tenebris & cæca errorum nocte deserantur. In hac etiam re, fides & benignitas Domini erga eos qui propter eum afflicti, & ab hominibus proculcati sunt, magnopere elucet: ne pij impiorum persecutiones extimefcant, per quas illis ad maxima Dei munera aditus aperitur. Si enim Propheta propè esse Dominum ait his qui tribulato sunt corde; & ipse item Dominus, Cum ipso sum, inquit, in tribulatione (quæcunque illa sit, & vnde cunque orta) quam præsens eis aderit, qui ob eius confessionem & fidem ab impiis vexantur, & variis iniuriis afficiuntur? Cuius rei innumera exstant in literis sanctis exempla, Act. 16. de Paulo & Sila. Sic Daniel mittitur in carcerem: item Hieremias. Mittuntur tres pueri in fornacem ignis. Ad hunc ergo modum eos Dominus visitat & consolatur, qui pro nominis sui cõfessione, & iustitiæ amore, variis premuntur ærumnis. Hac fiducia confisi, Auditores, non horreamus labores, non hominum odia pertimefcamus, non inuidiam, non contemptum; cùm tam amplum atque magnificum laborum nostrorum præmium expectemus. Adsit ipse conatibus nostris.

DE TRIBVS PRÆCIPVVS IMPROBORVM CECITATIBVS, & earum causis.

HISTORIA cæci huius, qui beneficio Domini lucem recepit, ad cæcas hominum mentes illuminandas aprissima est. Infinitum esset, omnes improborum cecitates persequi: tres tamen è multis commemorabo. Prima illa cæcitas, quod pretiosissima nostri parte neglecta, curam omnem in vilissimo corporis stabulo tuendo atque fouendo conferunt. Nõne illa magna esset infania, si quis, vt vestem integram seruaret, corpus telis & vulneribus obiiceret? Quid aliud exanime corpus, nisi tetrum & horridum cadauer, ab humano prorsus conspectu remouendum? Carnales curas omnes, omnem operam in obsequio, cultu & indulgentia corporis ponunt, nullum recusant periculum, quo ea consequantur, quibus illud deliciosè, & blandè tractent, cùm tamen animarum suarum nullam prorsus curam & sollicitudinem gerant. Cùm constet corpus nostrum ad animæ obsequium, tanquam ad finem destinari, illudque velut materiam aut vaginam quandam esse, vbi anima inclusa maneat, eiusque sensibus & membris ad functiones suas vtatur:

R 2

Psal. 8.

Mendicus
prædicator.Persona di-
centis non
attendenda.

Psal. 118.

Prouerb. 3.

Persecutio-
nes proijunt.Psal. 35.
Psal. 94.

Dan. 14.

Cæcitas im-
pro-
borum.Carnales
corpus su-
ment.

annon quavis talpa cæciores existimandi sunt, qui animæ cura à se penitus abdicata, non modò se totos obsequio & indulgentiæ carnis deuouerunt; sed (quod multò etiam indignius est) ipsam animam velut mancipium quoddam, eiusdem corporis seruituti addixerunt; vt videlicet totum ingenij sui acumen in excogitandis quotidie nouis carnis deliciis atque voluptatibus inlumerent?

2. Cæcitas.
Esa. 64.

Jacob. 4.

Altera cæcitas est, hanc vitam momentaneam plus curare quàm æternam. De æterna scriptum est: Oculus non vidit Deus absque te, quæ præparasti expectantibus te. De præsentis verò vita Iacobus Apostolus ait: Quæ est enim vita vestra? vapor est ad modicum parens, & deminceps exterminabitur. Iam improbi ad eò cæco huius momentaneæ vitæ amore tenentur, adeoque æternam illam & felicissimam vitam paruipendunt, vt conatus omnes, & omnia vitæ studia in huius vitæ bonis congerendis impendant: propter illa autem summa bona, vix pedis vestigium humi defigere dignentur. Omnis eorum sermo, omnis cura & cogitatio in huius vitæ bonis defixa est; cum tamen de illa vita, quæ in omnem æternitatem est permansura, cura nulla, cogitatio nulla, sermo nullus.

3. Cæcitas.

Act. 7.

Cæcitas tertia est, omnium rerum conditorem, qui omnibus rebus à se conditis maior est, negligere. Huic omnia accepta ferre debemus: in eo enim viuimus, mouemur, & sumus, & sine eius prouidentia in nihilum profus recideremus. Huic, cui timorem, cui amorem, & omne quod sumus, debemus, nos tamen terrena bona præferimus. Quoties homo Dei leges violat, toties Christum Dominum conculcat & proterit. Annon hæc tanta cæcitas, per illas Ægypti tenebras, quæ palpari manibus poterant, meritò adumbrata est? Huius tantæ cæcitatæ causa est peccatum. Quisquis peccatum lethale admisit, ille in tenebris & in vmbra mortis sedet. Colligimus vt lethale peccatum, quod tantorum malorum causa est, maximo & summo odio detestemur, & priùs omnia mundi supplicia perpeti, quàm in illud incidere velimus: atq; illa crimina detestari studeamus, quæ mentes nostras densioribus tenebris obducunt: qualem superbiam, impudicitiam, auaritiam, liuorè, atq; turbulentos animi motus esse cognoscimus. Hæ pestes Pharisæorum animos ita excecarunt, vt Christi gloriam in oculis propositam non viderent. Hæc deuia perditionis itinera declinantes, per humilitatis, benignitatis, castitatis & charitatis contrarias vias gradiamur, vt sic ad æternam gloriam perueniamus. Amen.

Hebr. 10.
Peccatum
causa cæci-
tatis.

Morificatio
est æternæ.

FERIA

FERIA SEXTA POST QVARTAM
DOMINICAM IN QVADRAGESIMA,
Concio, in qua Evangelica lectio explanatur.

THEMA. *Lazarus amicus noster dormit, sed vado, &c.*
Ioan. II.

INTER miracula quæ Dominus ac Saluator noster in mundo edidit, quibus diuinitatis suæ potentiam hominibus declarauit, principem locum obtinet mortui ad vitam reuocati. Mortuis enim vitam reddere, eius est, qui solus eam potest donare. Ideoque mortuorum excitatio maximum diuinæ potestatis & virtutis argumentum est. Inter eos autem mortuos, quos Dominus ad vitam reuocauit, Lazarus quatruiduanus esse videtur illustrior, non quòd huius excitatio maiorem exigat virtutè, sed quòd nostro sensu atque iudicio mirabilius est putridum cadauer, quàm recens, & nondum tumulo conditum vitam reddere. Ipse Dominus signi huius magnificentiam declarauit, cum dixit: Infirmitas hæc non est ad mortem, sed pro gloria Dei, vt glorificetur Filius Dei per eam. Hoc enim signo edito, multi crediderunt in eum, totaque Hierosolymorum ciuitas eius signi fama commota, Domino urbem ingredienti cum ramis palmarum, & communi omnium lætitia obuiam processit. Hoc nostro sensu maximum diuinitatis testimonium perfidiam omnem, tenebrasque Iudæorum splendida quædam, lux discutere debuisset: ea tamen populi cæcitas exstitit, vt hoc maximo signorum, non modò perfidiam non deposuerit, sed (proh scelus infandum) hinc etiã Dominum crucifigendi occasionem sumpserit. Sicut in desperata ægritudine in venenum sæpe remedia vertuntur: ita mentes peccatis obduratæ, remediis interdum duriores fiunt. Ideoque orandus semper est Deus, ne nos in reprobum sensum cadere permittat. Cum enim eò dementiæ ventum fuerit; ad eò non conferunt remedia, vt frequenter etiam exulcerent vulnera, & mala reddant grauiora. Isti in maximum omnium malorum discrimen prolapsi sunt, quo & Dominum gloriæ crucifixerunt, & non modo seipfos, sed etiam Rempubl. suam perdidierunt. Quo argumento cernere licet, Auditores, quò tandem mentis cæcitas, & diuturna peccandi consuetudo perueniat. Vt igitur pigè aliquid de hoc miraculo dicere valeamus, cælestem opem sacræ Virg. nis intercessione suppliciter imploremus.

Miracula
quæ maxi-
ma.

Ioan. II.

Simile.

Induosquit
perdidern.

A V E M A R I A .

QVONIAM historia lectiois Evangelicæ longior est, paulatim erit nobis in ea progrediendum: atque vbi aliquis salutaris doctrinæ fons nobis apparuerit, haustum ex eo potum vobis oratio nostra propinabit. Narrat ergo Euangelista, in Bethania oppido (quod Hierosolymis finitimum erat) Lazarum, Marthæ & Mariæ fratrem, graui morbo correptum fuisse.

Erats, inquit Euangelista, quidam languens Lazarus, à Bethania, de castello Mariæ & Marthæ, sororum eius: Maria autem erat, quæ unxit Dominum unguento, & extersit pedes eius, &c. Opportune nobis hoc sacro tempore pœnitentiæ Mariæ Magdalene mentio fit: in cuius pœnitentia, non solum quid vere pœnitentes facere, sed quid etiã sperare debeant, facile agnoscent. Sequitur enim: *Diligebat autem Iesus Mariam, Martham, & Lazarum.* Et quidem Maria, quæ præteritæ vitæ maculas lachrymis abluuit, veræ pœnitentiæ; Martha verò & Lazarus (quorum nulla peccata leguntur) innocentia typum tenent: inter quos tamen Maria nominatur à Domino dilecta: vt intelligatis veros pœnitentes inter innocentes esse connumerandos. Quod de hac peccatrice credendum est, quæ optimam partem elegisse dicitur, cuique peccata multa dimissa sunt, quoniam dilexit multum. Itaque peccatorum eius multitudo adeo illi post pœnitentiam nõ nocuit, vt etiam maioris dilectionis incitamentum fuerit. Vbi enim abundauit delictum, superabundauit & gratia. Hoc autem perfectæ pœnitentiæ munus est, quæ immundos homines astris ipsis puriores efficit, & ad maiorem interdum gratiam attollit. Medicus, inquit Augustinus, omnipotens est: & sic consuevit plagas nostas curare, vt nec cicatricum vestigia post ipsius medicamenta remaneant. Quod planè siue curationis, siue placabilitatis genus, raro inter homines deprehenditur. Vix enim vel maritus, qui in gratiam vxorem adulteram recepit; vel amicus amicũ, à quo fortè læsus est, tam sincero atque fideli amore prosequitur, vt non semper veteris fraudis reliquæ quædam in animo resideant: quas tamen omnes diuina pietas non solum abolet, sed interdũ etiam eos, qui lapsi sunt, ad maiorem attollit gratiam. Lapsus es cum Dauide, cum Petro, cum Magdalena: pœniteat te tuæ insipientiæ, age cum illis etiam pœnitentiam. Iure hoc nomine accusandus es: quod horum quidem culpam, non autem pœnitentiam tibi imitandam proposueris. Petrus negauit, sed singulis noctibus cũ gallus caneret, faciem suam assiduo lachrymarum fluxu fulcabat. Magda-

Magdale-
na pœnitentia
typus.

Rom. 5.
Pœnitentiæ
veræ affe-
ctus.
Augustinus

Dijimile.

Dei beni-
gnitas inspi-
rita est.
Vide Dau-
dis pœnitentia.

lena in adulescentia vitam suam inquinauit, sed triginta annorum spatio durissimè corpus suum pœnitentiæ laboribus afflixit. Pœnitentiæ fundamentum est vera dilectio in Deum. Vide ne de diuina misericordia, temeritatè, imò præsumptionem assumas. Pietas Magdalena in Christum nulla vnquam obliuione debilitat. Verum manet quod Christus ait: *Quicumque honorificauerit me, glorificabo eum.* Hæc est vera laus & gloria, quæ non ab hominibus, sed à Deo est, de qua Regius ait Propheta: *Apud te laus mea in ecclesia magna.* Vera gloria est virtus, ac præcipuè religio, fortitudo, atque prudentia, quæ habentem honestant, & verè commendabilem reddunt.

Ingrauescente igitur in dies Lazari morbo, legationem sorores ad Dominum his verbis miserunt: *Domine, ecce quem amas, infirmatur.* Breuis quidem oratio, sed fide tamen & dilectione longa. Magna enim fiducia orationem fecit breuiorem: neque enim crediderunt, longis verborum ambagibus, multisque aut rationibus, aut obsecrationibus opus esse ad eius misericordiam excitandam, qui intra se miserendi & benefaciendi in ipsa sua bonitate causam habebat. Sic Regius Propheta, cum delictorũ suorum veniam peteret, nõ in meritis suis, sed in illo ipso què orabat, miserendi rationem ponit, cum ait: *Quia apud te propitiatio est.* Hoc est: *Domine, in te, non in me causam habes, cur mei miserearis: qui ad te confugiunt, benignè respicis. Cuius rei sorores istæ non modò fidem habebant, sed frequenter etiam periculum fecerant. Facile crediderunt non defuturum amicis, qui ne inimicis quidem, & ingratis opem ac salutem vnquam denegauit. Neque enim fefellit eas spes, quæ (vt Apostolus ait) non confundit. Hac ergo spe, hac fide fulciri potissimum debet oratio nostra, si impetrare volumus quod postulamus. Quia si destituimur, timendum illud est, quod diuus Iacobus ait: Postulet autem in fide, &c.* Istæ bonæ matronæ Domino calamitatem aperiunt, reliqua omnia in manu medici amantis relinquunt. Domino non est modus ponendus miserendi. Iudith redarguit illos. Nemo æger medico ordinem & rationem exponit, quo saluari velit. Medicus noster mala nostra contuetur, nouit quid expediat. Istæ sanctæ femine, omnibus superatis ambagibus, causam cælesti medico commiserunt, nihil aliud quàm eam his paucissimis verbis indicantes: *Ecce quem amas, infirmatur.* Tua hic, Domine, causa agitur, amici salus periclitatur; amici ergo fidem, & veræ amicitiaæ leges æquum est te feruare. Amicorum omnia sunt communia, siue illa secunda, siue aduersa sunt, maximeque proprium amicitiaæ est,

Magdale-
na pœnitentia.

1. Reg. 2.

Psal. 21.
Gloria vera
quæ.

Psal. 123.

Rom. 5.

Iacob. 2.

Iudith 6.
Simile.

Christus nõ
amat frim-
stra

amicis in rebus afflictis non deesse. Deus omnium nostrum amicus est fidelissimus, de quo canit Propheta: Sperent in te, qui nouerunt nomen tuum, quoniam non derelinquis quærentes te Domine. Hæc discimus, quàm suavis sit Dominus, & quàm bonus Israël Deus his qui recto sunt corde. Constante ergo cum Propheta clamare possumus: Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo; Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? Quia igitur hæc sanctæ mulieris toties benignitatem Domini expertæ erant, hac cognitione & fiducia confirmatæ, quàm paucissimis verbis causam suam Domino exposuerunt: paucis orant, quia multum diligebant. Hac igitur fororum oratione audita, respondit Dominus: *Infirmas hac non est ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam.* Hoc est, quod vnigenitus Dei Filius totius probitatis exemplar, in omnibus operibus suis captabat, nempe gloriam Dei, quod hoc potissimum opere consecutus est. Hunc scopum vir iustus sibi imitandum proponere debet, vt omnia sua studia ad Dei referat gloriam. Sic Moses Dei respexit gloriam, quando dicebat: Ne quæso dicant Ægyptij, callidè eduxit eos, &c. Hoc affectu Paulus dicebat: Magnificabitur Christus in corpore meo, siue per mortem, siue per vitam. Mihi enim viuere Christus est, & mori lucrum. Vitæ autem & mortis nomine omnem fortunam, siue aduersam, siue secundam complexus est: vt, quicquid in vita, siue triste, siue lætum accideret, pari studio ad Dei gloriam referret. A qua quidem Apostoli mente & affectu longè absunt, qui, cum illis omnia ad votum cedunt, cū Christo esse volunt; cum verò aduersi aliquid patiuntur, in paupertate illi seruire nolunt. Christus suos aliter instituit: Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Hinc Augustinus ait: Deus est nobis summum bonum, neque infra remanendum nobis est, neque vltra quærendum: alterum enim periculosum, alterum nullum. Itaque minùs aliquid quàm Deum quærere periculosum: maius autem aliquid quàm illum, impossibile est. *Tunc quidem, ait Evangelista, mansit ibi duos dies.* Cur ita? Cur nõ statim accurrat, vt amicis supplicantibus opem ferret? In promptu ratio. Euentus namque consilium Domini facillè declarat. Si enim statim abiisset, non vitam mortuam, sed salutem agro reddidisset: quam alius naturæ, alius medicinæ, alius casui tribueret; pauci diuinæ virtuti: atque ita hoc opus nec tam magnificè gloriam Dei illustrasset, nec tantum homini beneficium contulisset. Ideoque dedita opera distulit remedium, vt maius impenderet beneficium. Ille medicus cælestis

ficut

sicut potest sanare, ita scit quando vtiliter sanare debeat. Sic ergo dum non statim harum fororum votis Seruator obsequitur, beneficium auxit, dum salutem languentis, in vitam resurgentis commutauit. Hinc discamus, Auditores, patienter Dei misericordiam præstolari. Ideoque pij omnes Propheticum illud in mente semper habere debent: Si moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit.

Post hanc ergo duorum dierum moram, discipulis Saluator ait: *Eamus in Iudæam iterum. Cui illi: Rabbi, nunc quærebant te Iudei lapidare, & iterum radis illuc; &c.* Sensus est, sicut Sol visibilis sua habet lucis tempora definita, quæ nulla vis mortaliū intercideret aut minuere potest: ita Sol iustitiæ, qui in hunc mundum venit, vt illuminaret eos qui in tenebris & vmbra mortis sedent, sua quoque habet tempora designata, quibus hoc officio fungi debeat, quæ nulla hominum vi aut potentia intercipi poterunt. Hinc alibi legimus: *Quærebant ergo illum apprehendere, sed nemo misit in illum manus, quia nondum venerat hora eius.* Meritò ergo Saluator ait: *Nome duodecim hora diei sunt: Quasi dicat: Bono animo estote; quia necdum hoc tempus meum impletum est: ideoque neque mihi timere debetis, qui necdum hoc tempus impleui; neque vobis, qui hoc Sole vobiscū agere, in die ambulatis. Si quis enim ambulat in die, non offendat; quia lucem huius mundi videt. In nocte offendere homines solent, quia luce destituuntur.* Sic ergo vos neque sine me stare, neque iuxta me cadere potestis: quia sine me in nocte, mecum autè in die ambulatis. Vnde constanter & fideliter Thomas ad condiscipulos dixit: *Eamus & nos, & moriamur cum illo.* Rectè sanè Thomas: *Quid enim adeò asperum, aut amarum, aut contumeliosum esse poterit, quod non ab illo suauitatem & gloriam trahat? Quorundam hominum deformitas, amatoribus pulchritudo habita est: quid quæso Filij Dei auctoritas & dignitas apud nos valeat? Rectè ergo Thomas: Eamus & moriamur cum illo, quando nihil nobis accidere gloriosius possit, quàm illi in quauis fortuna similes fieri.*

Posteaquam ergo Dominus dixisset, *Eamus in Iudæam iterum*, causam huius itineris exponit, dicens: *Lazarus amicus noster dormit, sed vado, vt à somno excitem eum. Dicunt ei discipuli: Domine si dormis, saluus erit.* Non intelligebat carnales adhuc discipuli cælestis Philosophiæ idiomatica, in qua iustorum mors non mors appellatur, sed somnus. Sicut enim qui dormit, post modicum tempus excitatur, vt ad intermissum vitæ vsum redeat: ita iustorum corpora exiguo tēporis spatio in terræ gremio condita,

R 5

Abac. 2.

Simile.

Ioan. 9.

Iustorum mors somnus. Simile.

velut in lecto cōsopita iacent: quæ paulò post, in resurrectione futura, ad intermissam vitam redibunt. Vide Apocalyp. cap. 11. Itaque totum hoc spatium, quod ante futuram resurrectionem interiectum est, modicum appellatur. Quid enim hoc totum, si cum ævo illo sempiterno conferatur, nisi modicum, aut etiam momentum est? Dies hominis vt multum, centum anni, quasi guttæ aquæ maris, &c. Nobis tamen, qui modici sumus; momentanea hæc vita longissima videtur: idè sit, vt multi ita uiuant, quasi perpetuò victuri essent, quasi nullam Deo reddituri rationem essent. Accedit prauis nostris desideris, antiqui hostis fallacia, qui mēdax est, qui præstigijs suis nobis persuadet, quàm longissimè abesse, quod vnicuique nostrum proximum est. Mors, inquit Bernardus, in senibus quidem in foribus, iuuenibus autem in insidijs est. Veterator hic callidissimus pro sua commoditate, ac nostra pernicie, aliquando quidem longissimam, aliquando breuissimam vitam nostram facit. Atqui hunc hostem intra nos quotidie gerimus, eumque nobis familiarem facimus: parum enim quisque sibi constat, dum modò se mortalem, modò immortalem, pro affectuum suorum varietate facit. Timemus omnia tanquam mortales, concupiscimus tanquam immortales. Videamus fors nostræ qualemcunque portionem: quales enim in hoc momento fuerimus, tales in æternitate permanebimus. O verè illi beati & felices, quorum mors, non mors, sed somnus appellatur! Qui mortem expectant, vt sunt pij, illi sibi illam familiarem fecerunt, vt de B. Francisco: impij autem ad illius nomen perhorrescunt. Cæterum ea quæ in Euangelio sequuntur, paucis expediam. Venit tandem Dominus in Bethaniam, accurrunt protinus sorores, procidunt ad pedes eius, sortem suam lamentantur, adstant & Iudæi (qui eò venerant vt eas consolarentur) simili modo lamentantes. Quos Dominus vt vidit, nouis & insolitis signis animi sui motus in omnium oculis indicauit. *Infirmuit spiritum, & turbauit seipsum, & lachrymatus est: orauit sublimi voce Patrem, dicēs: Pater, gratias ago tibi, quoniam audisti me, &c. ac tumulo propius accedens (erat autem spelunca & lapis superpositus) sublato lapide, voce magna clamauit: Lazare, veni foras. O mira omnipotentis Dei virtus! Ad hæc vocem Lazarus non tanquam mortuus è sepulchro, sed tanquam excitatus à somno prodiit, Ligatus manus & pedes insitis, & facies illius sudario erat ligata. Hæc stupenda huius miraculi summa est, qua & Dei Filius glorificatus, & fides discipulorum confirmata, & multorum qui aderant fides excitata, & Iudæorum inuidia atque perfidia cumulata est, hinc enim*

enim eius occidendi occasionem arripuerunt. Martha negotium & colloquium, quod habuit cum Domino, introspectamus. Vbi enim Dominus Bethaniam aduenisset, occurrit ei Martha, eiuſque pedibus prouoluta, *Domine, inquit, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus. Adiditque verba mirandæ fidei plena: Sed & nunc scio, quia quæcumque poposceris à Deo, dabit tibi.* Hæc mulier à Spiritu sancto docta, & multis Domini miraculis erudita, sic ex fide in fidem profecerat, vt summorum in Ecclesia viroꝝ fidem imitari videretur. Hac in parte non inferior Abraham fuit, qui pater fidei dicitur. Martha Lazarum quadriuanum credidit Christi virtute à morte reuocandum, cum ait: *Sed & nunc scio, &c. Ego credidi quia tu es Filius Dei, &c.* Petri fidem tantopere laudatam, & cælestis regni clauibus honoratam imitata est. Si enim vtriusque verba spectaueris, eadem Martha, quæ Petri confessio fuit.

Et cum hæc dixisset abiit, & vocauit sororem suam, &c. Non potuit nõ magna causa huius diuini fremitus existitisse. Magnum enim fuisse necesse est, quod tantam illam leuitatem ad fremitum impellere potuit. Quæ autem huius diuini motus causa fuerit paulò inferius insinuari videtur, cum quibusdam dicentibus, *Non poterat hic, qui aperuit oculos cæci nati, sicere vt, &c.* rursus Dominus infremuisse dicitur: certè ob illorum incredulitatem, qui & de præteritis miraculis dubitabāt, & futuris ad fidem, minimè illuminati erant, quauis quadriuanum à mortuis excitatum visum essent. Annon hæc sufficiens causa diuini fremitus erat, cum amator hominum Dominus, tantam in ferreis illis pectoribus obdurationem cerneret, vt clarissimo omnium miraculorum adedò non excitarentur ad fidem, vt ad teterrimum necis eius facinus occasionem sumperint? Dominus fremuit ob Iudæorum perfidiam; at modò grauitè indignatur ob nostram ingratiudinem. Beneficiorum Dei abusus est valde detestabilis. Fremens ergo Dominus, querit: *Vbi posuistis eum? Respondit Martha: Domine, veni & vide. Et lachrymatus est Iesus.* Quid sibi vult hæc tam dissimulium verum coniunctio? Fremitus enim acrimoniam, lachrymæ autem cordis teneritudinem & pietatis viscera produunt. Quomodo ergo Dominus eodem tempore fremit & lachrymatur? Certè, vt ostendat pium aduersus perfidos indignationem, misericordiam & compassionis affectu temperandam esse. Illa Apostoli sententia erit habenda in pectore: Fratres, & si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, corripite huiusmodi in spiritu lenitatis, cōsiderās teipsum, ne & tu tenetis. Flet omnium

Ecl. 12.

Psal. 38.

Hominum negligentia.

Bernardus. Mors quæ iam vicina sit.

Seneca in epistolis.

Mors quibus familia.

Lazarus prodit.

Martha fides & pietas.

Matth. 16.

Chrysostomus.

Plectera ferrea qui habent.

Fremitus & lachryma.

Galat. 6.

Christus
ter fleuit
Luc. 19.
Hebr. 5.

rerum Dominus, nec temere sanè. Ter fleuisse sacræ literæ Do-
minum tradunt. Primum cum audiuit de Lazaro ubi esset pos-
tus: deinde quando videns ciuitatem, futuram cladem eius la-
mentatus est: ac postremò cum pro nobis in cruce cum clamo-
re valido & lachrymis orauit. Qua quidem in re immensa eius
charitas elucet, qui in suis doloribus & cruciatu nunquam, pro
nostris autem sæpe lachrymatus est. Videmus sapientum &
stultorum discrimen: illi in rebus præsentibus lætantur, isti de
futuris cogitant. Hic Dominus oculos in mortis causam con-
iecit, quæ huius tanti mali origo exstitit. Sorores & Iudæi mor-
tuum plorabant: illæ quòd fratrem, isti quòd amicum perdidit-
sent. Dominus desiet peccatum, & peccati pœnam. Ostenso se-
pulturæ loco, ait Dominus: *Tollite lapidem.* Potuit lapidem amo-
uere, qui potuit mortuum suscitare; verum quæ in nostra sunt
potestate, nobis reliquit: quæ autem maiora viribus nostris e-
rant, sibi sumpsit. Sublato ergo lapide, clamauit Dominus voce
magna: *Lazare, veni foras.* Hanc vocem audiuit terra & cælum,
audierunt inferi manes, audiuit & inexorabilis mors, & paruit.
Tria miracula voce Domini patrata sunt: corpus suscitatur, ani-
ma ab inferis reuocatur, ligatus pedibus & manibus ingreditur.
Ait inde Dominus: *Soluite, & sinite abire.* Quo exemplo Sacerdo-
tes docentur, quos ligare, quos soluere debeant: in lethali crimi-
ne perdurantes, ligandi; viuentes, id est, pœnitentes soluendi.
Agamus vetam pœnitentiam, vt possimus delictorum veniam
consequi & gratiam, ac postremò cælestem gloriam à Domino
percipere mereamur. Amen.

Augusti-
nus.

Vox Domi-
ni quid ef-
ficet.

DOMINICA IN PASSIONE DO-
MINI, CONCIO, IN QVA LECTIO
Euangelica explanatur, & de ratione audiendi
verbi Dei agitur.

THEMA. *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?
Qui ex Deo est, verba Dei audit: propterea vos non audi-
tis, quia ex Deo non estis.* Ioann. 8.

ACTENVS, Auditores, nos Ecclesia ad desce-
dam animæ nostræ mortem per pœnitentia lamen-
ta, & peccatorum confessionem incitauit:
nunc ad descendam Saluatoris nostri mortem (quæ
ex peccato nostro quoque originem duxit) incipit exhortari.

Vnde

Vnde præsens dies, Dominica in Passione appellatur, quòd ab
eo Ecclesia vsque ad Pascha, Dominicæ passionis mysterium
celebret. Ad quod etiam sacri huius temporis ieiuniis, oratio-
nibus, & lachrymis nos exerceri ac præparari voluit, quò ma-
iori pietate ac religione tantum hoc mysterium recoleremus:
& pro hoc inestimabili beneficio meritas Redemptori nostro
gratias ageremus. Hoc sanè beneficio nihil ad animæ nostræ
expiationem purgationemque efficacius, nihil potentius. Quid
enim, ait Bernardus, tam efficax ad purgandam mentis aciem,
quàm vulnerum Christi sedula meditatio? Hinc colligere li-
cet, Auditores, quo affectu, qua deuotione hisce diebus incede-
re debeamus, in quibus acerbissimæ passionis Domini memo-
riam recolimus. Cum caput dolore afficitur, cætera quoque
membra condolent; & fundamento domus conuulso, reliquas
quoque domus partes concuti necesse est. Si ergo caput no-
strum spinis coronatur, qua fronte cætera corporis eius mem-
bra delicias soluantur? Si totius Ecclesiæ, adeoque totius mundi
fundamentum hoc tempore nutat, quomodo partes eius in-
conculsæ atque immotæ maneat? Nostra hinc non parum ve-
nit arguenda supinitas, qui sacris his diebus sola nomina reti-
nemus, affectum verò & sensum eorum vix vllum habemus.
At beneficium hoc, quo ab æterna morte per Christi mortem
eiepti sumus, æternam quoque memoriam, & gratum à nobis
animum exigebat. Non à Pharaonis, sed à Diaboli tyrannide;
non agni, sed Christi sanguine liberati sumus. Hoc quidem vt-
cunque cogitari potest, sed pro dignitate explicari non potest.

Passionis my-
sterium effi-
cacissimum.
Bernardus.

Simile.

Negligentia
nostra ar-
guenda.

A V E M A R I A.

IN sacra huius Euangelij lectione Dominus & innocen-
tiam suam, & aduersariorum suorum perfidiam atque malitiam
apertissima oratione demonstrat. Sed quoniam is, qui aliorum
mores castigare studet, omni culpa vacare debet: idèd sicut
olim Samuel Iudæorum ingratum animum & pernicitiam in-
crepaturus, prius integritatem suam, ipsorum etiam testimo-
nio, comprobauit; ita quoque in præsentis lectione Dominus in-
nocentiam suam, priusquam Iudæorum scelera traderet, eo-
rundem quoque voce testatà esse voluit. Vnde ait: *Quis ex vo-
bis arguet me de peccato?* Multi aliter faciunt, aliorum considerant
crimina, seiplos non inspicunt, sua crimina non vident forsi-
tan grauiora. Sic erat illic Pharisæus, orans in templo, qui tra-
bem gerebat in suo oculo, & festucâ proximi reprehendit. Hic
morbus

1. Reg. 12.
Doctus qua-
lis esse de-
beat.

Luc 18.
Bernardus.

morbus ex superbia nascitur, cuius primus gradus est curiositas, quæ ex incuria & negligentia erga vitam propriam oritur. Si enim te vigilanter attendentes; mirum planè esset, si ad alia intenderes. Solus ille ad aliena vitia carpenda maximè idoneus est, qui nihil habet, quod verè reprehendi potest. Quam rem ex Eplo suo Dominus in præsentī lectione confirmat, qui priusquam Phariseos obiurgaret, innocentiam suam ostendit alienam ab omni offensione, non modò ab omni malo, sed etiam specie mali; ut ne ipse quidè inimici oculus (quo nihil est perspicacius) aliquid in eo inueniret, quod meritò reprehenderet.

Es. 53. Hic, inquit Propheta, peccatum non fecit, nec dolus in ore eius inuentus. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Saluator innocentia suæ testes inimicos suos citat. Huius non cõtemendæ vilitatis materiam nobis præbent inimici. Sic & Dauid ait: Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo. Vbi ergo Dominus innocentiam suam apertissima ratione comprobasset; tum aduersarios suos obiurgare aggreditur, dicens: *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?* Duplicem Iudeis Dominus proponit quæstionem. Si neque vita mea, nec doctrina vilo modo improbari potest, cur fidem mihi non habetis? Duplici enim de causa fides alicui detrahi solet, vel quia antea eius vita accusari, vel quia doctrina meritò reprehendi potest.

At vitæ meæ vos ipsos (qui tanto studio inquiritis, quod in ea calumniari possitis) iudices atque testes facio. *Si veritatem dico.* Quod perinde est, ac si diceret: Veritatis & doctrinæ meæ non ego, non vos, non humana iudicia, sed Deus ipse testis est, qui eã diuinis operibus confirmat. Cur ergo adeò hãmæ & cõstãti veritati fidem non adhibetis? Ardua planè quæstio, & difficilis ad explicandum: cur videlicet frequenter hominibus tã iniusta veritas sit, quæ tanto amore amplectenda esset, quanto odio mendacium detestandum, quod humanæ vitæ fundamenta conuellit. Quid, quòd tãta veritatis dignitas & maiestas est, ut ipse sibi rerum omnium Dominus veritatis nomen indiderit? Sic enim ait: Ego sum via, veritas, & vita. Quid, quòd Saluator ipse ad hoc se natum, & in mundum venisse ait, ut testimonium perhiberet veritati? Si igitur tanta in veritate vtilitas, tanta dignitas; cur vsque adeò tam multis hominibus iniusta est? Cur tot Propheta, tot Martyres & sancti viri propter veritatis prædicationem, gladiis impiorum occubuerunt? Verùm hæc quæstio plus habet querelæ quàm difficultatis. Constat enim duplicem esse veritatem: alterã, quæ nihil ad mores hominum facit; quam vel scire, vel ignorare non admodum ad

eos

eos pertinet: alteram verò, quæ improborum hominum mores & vitia conuellit, & in lucem prodit, quam constat ipsis molestissimã esse. Sicut enim flagitiosi homines, cum turpe aliquid operantur, maximæ iniuriæ loco ducunt, si quis eo tempore lucernam adhibeat, quæ eorum facinus prodatur: ita planè improbi omnes veritatis eius prædicationem molestissimè ferunt, quæ velut accensa quædam facula, eorum turpitudinem atque sceleritatem detegit. Hinc Iob de adulteris, qui alienæ pudicitia noctu insidiantur, loquens, ait: Si subito apparuerit aurora, arbitrantur eam vmbra mortis, & sic in tenebris quasi in luce ambulant. Hoc igitur in causa est, cur & Pharisei, & omnes prauī homines veritatem oderint: quod planè Saluator ipse, cū hominibus mundo addictis agens, aperit indicat his verbis: Non potest mundus odisse vos; me autem odit, quia ego testimonium perhibeo de ipso, quia opera eius mala sunt. Videtis quàm odiosa veritas ea in mundo sit, quæ eius praua opera cõdemnat? Vide de Propheta Domini Michæa, quem Achab ob veritatem odio habuit in sui perniciem. Non desunt apud nos, qui veritatè non æquo animo amplectuntur. Euāgelium aduersatur carnis cupiditatibus, auaritiæ, libidini: quis carnis amicus & mundi, hæc ipsa libenter amplecti velit? Subdit Euāgelista.

Qui ex Deo est, verba Dei audit: propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Vnaquæque enim res suo simili gaudet: miles armis, studiosus libris, auarus pecunia, ambitiosus honore. Quisquis ergo ex Deo est hoc est, qui spiritu Dei afflatus, diuinæ naturæ consors existit, gaudet utique diuinis rebus, utpote quæ illi similes & cognatæ sunt: quo fit, ut sanctis viris nihil sit in vita iucundius, quàm de Deo semper audire, de ipso loqui, agere & meditari. Hinc de beata Cæcilia legimus, quòd non diebus ac noctibus à colloquiis diuinis & oratione cessabat. Hinc Regius Propheta: *Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea est.* Quòd si quisquis Deum diligit, libenter de rebus diuinis agit: ergo quisquis ad hæc & surdus, & mutus, & omnino auersus est, quomodo Deum diligere credendus est? Quis hîc resistit? nempe malorum omnium auctor Dæmon, cui homo per peccatum potestatem contulit. Tales sunt sicut aspides surdæ, & obturantes aures suas. Ut tyrannus qui arcem aliquam deuicit, curat ne alicui pateat clandestinus aditus: ita spiritus ille nequam aures claudit infelicis animæ, ne illi illuminatio Euangelij fulgeat. Rectè ergo Dominus: *Propterea vos non auditis,* inquit, *quia ex Deo non estis.* Cùm igitur Dominus hanc se dignam sententiam, qua eos sanare volebat, protulisset:

illi

Curiositas
reprehendi-
tur.

Es. 53.

Ps. 113.

Christi in-
nocentia.Veritas cur
iniusta.

Ioan. 14.

Martyres
cur occu-
buerunt.

Simile.

Iob 24.

Quis mihi
agit, odit
lucem.

Ioan. 7.

3. Reg. 22.

Pius quid
consuevit.

Ps. 112.

Ps. 57.
Simile.

*Iudaorum
malitia.*

illi contrā in eadem persistentes malitia: *Nōne, inquit, bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & demonium habes?* Vide, quāso, quomodo in media luce caligent: quomodo eos & liuor, & odium, & malitia excæcatur, vt talia conuicia in eum iactarent, cuius nec vitam reprehendere, nec mendacium coarguere, nec doctrinam vllō modo improbare poterant. Vnde errorum fons, nisi ex hominum corruptis affectibus? Ex hoc enim quōdā tam admiranda signa edebant, quorum gratia illum suspicere & colere isti phrenerici debuissent, malitia obcæcati familiarem Dæmoni esse affirmabant. Verū ad Samaritani, hoc est, ad generis conuicium nihil Dominus respondit, vt illud nihili faciendum ostenderet, cum omnes, quatenus ex Adam propagati sumus, proditoris filij simus: quatenus verō per Dei gratiam renati, & in filios Dei adoptati, verē nobiles atque ingenui simus. Samaritani conuicio nihil respondet. Samaritanus quippe custos dicitur: ipse verus & fidelis custos omnium suorum est. Cæterum Patris opera Dæmoni adscribere, ad grauissimā eius iniuriam pertinet. Hoc enim præcipuum Sanctorum omnium studium fuit, illatas sibi contumelias negligere; Dei verō iniurias indignissimē ferre, & modis omnibus propulsare. Moses mitissimus erat, gloriæ suæ negligens, quo ardore pro Dei gloria certauerit, ex vindicta quam de adorati vituli piaculo sumpsit, intelligere licet, tria enim millia hominum vna die per filios Leui trucidari præcepit, quos nec filius, nec fratribus parcere iussit, alio tempore viginti quatuor millia. Ad hunc ergo modum Saluator Samaritani conuicium in se prolatum negligit: Patris verō iniuriam (cuius admiranda opera Dæmoni tribuebant) aperta ratione depellit, cum ait:

Ego demonium non habeo, sed honorifico Patrem meum, &c. Agnus mansuetissimus simplici tantum verbo hanc tantam a se contumeliam depulit. Quid hac responsione blandius? quid mansuetius? quid benignius? Hanc tantam Domini mansuetudinem Petrus Apostolus nobis imitandam proponit, cum ait: Christus passus est pro nobis, &c. Tu si quando conuiciis inaccesseris, si nihil pendas, conuiciatorem tuum mœrore & molestia, qua te afficere voluit, ipsum afficies. Telum iactum in leuem materiā, penetrat; at iactum in ferrum, in iacentem prostratum reflectitur, & illum frequenter vulnerat: ita conuicium infirmum animum vulnerat, fortem autem non lædit, imō constantiorem reddit. Nemo, inquit Chrysostrōmus, læditur, nisi a seipso. Si tu patientiæ clypeo armatum pectus gesses, quæ te conuiciorum tela sauciare poterūt? Lenitas sanè summo

studio

studio colenda est, quæ Dominum Deum intra nos manere facit. Ipse in Euangelio clara voce ait: Discite a me; animo enim miti sum & humili. Suauitas morum & mansuetudo nos amabiles hominibus, & Christo simillimos facit. Quæ cum ita sint; procul odia, dissidia, omnis vindictæ cupiditas abicit: hæc semper nocent animæ. Homo homini reseruat iram, & à Deo quarrit medelam. Hunc furorem à nobis excutiamus, & Seruatoris nostri lenitatem in omni vita colamus. Beati, inquit, mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Vbi verō hac ratione Dominus Patris sui gloriam defendisset, pergit deinde mirabilem doctrinæ, quam tradebat, vtilitatem his verbis ostendere: *Amen amen dico vobis, si quis sermonem meum seruauerit, &c.* Hæc verba magnum salutis nostræ mysterium continēt. Verba sunt Chrysostrōlogi: Hoc vel maximum esse inter pios impiōsq; discrimen, quōd isti corporis sensibus, illi fide ac fidei comite spe ducitur. Hinc fit, vt illi sola ferē præsentia quærant, quæ humanis sensibus percipiuntur: isti verō alis fidei ad cælestia subleuari, cælestium futurorumque bonorum desiderio capiuntur. Ideoque nihil sibi magis quam vitam æternam quærendam, nihil magis quam mortem æternam vitandam persuadent. Vtrumque autem se feliciter consecuturos putant, si diligenter sermonem Domini seruauerint. Vide in Diuitis & Lazari vita discrimen. Sic pij omnes portūs Lazari sortem, quam diuitis amplissimam fortunam amplectuntur. Sciunt scriptum esse: **Momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis.** Hinc quendam sanctorum Patrum, quoties aliquid aduersi incidisset, hanc sententiam in ore habuisse ferunt: **Tantum est bonum quod exspecto, vt omnis me poena deleat.** *Amen dico vobis, si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum.* Non hoc de sola æterna morte (quæ mors secunda vocatur) intellexit, sed simpliciter diuinarum legum obseruantem non esse morituros dixit. hæc promissio est certa. Verē enim dici potest, viros iustos non videre aut gustare mortem. In morte enim duo maximē acerba, & hominibus formidabilia sunt: alterum rationis reddendæ, & fortis futuræ metus, quæ improbi homines vehementer timent: alterum abdicatio volupratum omnium atque deliciarum, quibus in hac vita fruuntur, à quibus in morte spoliuntur. Hæc enim duo si demus, non est cur mors, hoc est, commune naturæ debitum, timeri debeat. At verō Christi seruos nihil horum cruciare solet. Timenti Dominum, bene erit in extremis, & in die defunctionis suæ benedicetur. Hi respirare, & capita le-

Math. 11.

Eccles. 10.

Math. 5.

*Chrysostrōlogus.
Piorum ac
impiorum
discrimen.*

Luc. 16.

2. Cor. 4.

Apocal. 2.

*Spes pijs est
anchora.
Eccles. 1.
Luc. 21.*

S

*Samaritanus
quis fidelis.*

Num. 12.

Exod. 32.

*2. Petr. 2.
Conuiciator
ut accipien-
dus.*

Simile.

*Chrysostrō-
mus.
Mansuetudo
amabilis.*

uare iubentur, quòd redemptio eorum appropinquet. Ab altera timoris causa multò magis pij omnes immunes sunt. Hi namque opes omnes, & voluptates suas in vnus Dei cognitione, ac amore constitutas habent. Hi mortem non timent, imò vehementer optant. D. Cyprianus tanto mortis desiderio flagrabat, qui carnifici iugulum petenti, non modò iugulum præbuit, sed etiam viginti minas auri illi pro hoc beneficio dari iussit: plura forsitan daturus, nisi cætera pauperibus referuasset. Vide desiderium quo dissolui cupiebat Paulus, & esse cum Christo. Sed cum has Dominus Margaritas ante porcos protulisset, illi adueitibus eũ furētes, *Nunc, inquit, cognoscimus, quia demoniũ habes, &c.* Quibus Dominus, *Et si ego, inquit, glorifico meisum, &c. Abraham pater vester exultauit, ut videret diem meum, vidit & gaudisus est.* Diem Christi vidit Abraham: primũ quidem cum magnificam illam à Deo promissionem accepit: In semine tuo benedicentur omnes gentes; hoc est, filius ex te nascetur, per quem salus & redemptio vniuerso mortalium generi tribuenda est. Cuius rei gratia meritò exultasse dicitur, vbi hũc felicissimum vidit. Vidit etiam diem Christi, cum mortis eius imaginem in Filij sui sacrificio contemplatus est: per quam quidem mortem vita mundo reddenda, & multiplex filiorum Dei soboles propaganda erat: quæ materia illi fuit maxima exultationis. Nominat autem Dominus diem mortis suæ, diem suum, ob charitatis magnitudinem. Plus lætitiæ ei attulit de vita nostra, quàm mœroris de morte sua. Ipse proposito gaudio, sustinuit crucem. Cum hoc igitur tantum mysterium infelices Iudæi non assequerentur, responderunt ei: *Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Quibus Dominus: Amen amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum.* Quibus verbis euidenter duplicem Saluator noster naturam, duplicemque vtriusque nationem insinuauit: alteram, qua ante Abraham ex patre; alteram, qua post Abraham ex matre natus fuit. Quod Ioannes Baptistæ, de ipso Christo Salvatore loquens, affirmat, cum ait: Ipse est, qui post me venturus est, qui ante me factus est. Quod enim post illum fuit, veri hominis; quod verò ante illum, supra hominem erat. Quibus verbis rabiosi illi canes in furorem versi, *Tulerunt lapides, ut iacerent in eum: Iesus autem abscondit se, & exiuit de templo.* Ille abscondit se, qui simplici verbo cohortem militum contra se venientem in passione prostrauit. Qui etiam efficere potuit, vt brachia ipsa, quæ ad lapides protendebantur, simul cum lapidibus obrigescerent, sicut Hieroboam Regis brachium exaruit: & tamen amore nostri, velat sui oblitus, abscon-

abscondit se, & exiuit de templo. Abscondit se Dominus, sicut ipse olim Hieremiam & Baruch, cum ad necem à perfido Rege quærentur, occultauit: atque ita exiuit de templo, quo quidem exitu, re ipsa dicere videbatur: Relinquetur vobis domus vestra deserta. Christus Dominus alius curandis Deus erat; at sibi ipse tamē vnus homo, sibi pauper, sibi infirmus & impotēs erat. Non quærebat quæ sua, sed quæ aliorum. illud proprium est charitatis. Principes docuit, vt potentia, qua pollent, non ad sua commoda, sed ad aliorum salutem vti debeant. Verè enim maxima fortuna, maxima seruitus est. *Qui ex Deo est, verba Dei audit.* Ecclesiæ multis rationibus homines ad vitæ veteris penitentiam, & meliorem mentem reuocat, tum maximè crebris concionibus. Sunt tamen pauci, qui Concionatoris voce commoti, pristinos mores corrigant, & peccati à se iugũ depellant. Res sanè ipsa indocet: tum & Esaias significauit, cum ait: Domine, quis credidit auditui nostro? quo in loco credere pro obedire vsurpauit, vt Apostolus ad Romanos interpretatur. Quòd autem verbum Dei suos non consequatur fructus, non illius est vitium, sed vitio auditorum euenit. Qui autem cupiditatis suæ immanitate ita sunt vincti & alligati, illi nullo modo pedes ab hoc Diaboli laqueo (à quo captiui tenentur) solvere volunt: quia quamuis hinc eos vis diuini timoris impellat, inde tamen violentior cupiditatis & secularium rerum voluptatum æstus abripit, & in diuersum abducit. Sunt nonnulli, quod valde dolendũ est, qui licet oculos habeant, & aures patētes ad verbum Dei (cuius summa est virtus) adeò sunt surdi & stupidi, & nihilo magis mouentur, quàm si Homeri fabulam audirent. Hi sanè & oculis, & auribus capti sunt. De his Saluator rectè ait: Propterea vos nõ auditis, quia ex Deo non estis. Talibus frustra penè verbũ Dei proponitur: atq; vti nam frustra solũ, ac non in maius eorum malum, audita & neglecta doctrina cederet! Veritas enim cognita & neglecta, adeò auditores non iuuat, vt deteriorem etiam causam auditorũ faciat. Hic Dominus ad Iudæos, qui in Lege Dei, ac Legislatore Mose gloriabantur, ait: Est Moses, qui accusat vos, in quo vos speratis. Augustinus cõmodum adducit exemplum: Simul pluit Dominus super segetes & spinas: sed segeti pluit ad horreum, spinis ad ignem, & tamē vna est pluuia: sic planè verbum Dei omnes compluit. Videat quisq; qualem radicem habeat, videat quòd trahit pluiam bonam. Si eam trahit vt generet spinas, nunquid pluuia Dei accusanda est, antequam veniat ad radicem? Corporis Christi in Eucharistia, & verbũ illius eadem est ratio. non minùs peccat,

Cyprianus pecuniã carnis cur derit.

Philipp. 1.

Abraham pater vester exultauit, ut videret diem meum, vidit & gaudisus est.

Genes. 22.

Dies Domini qualis.

Ioan. 1.

Ioan. 18.

Reg. 13.

Matth. 23.

1. Cor. 13.

Seneca.

Esa. 53.

Credere obediens est. Rom. 10.

Verbum Dei impeditur.

Ioan. 8.

Seruus scies voluntatem Domini.

Ioan. 5.

Simile est Augustino.

Augustini sententia.

qui verbum Dei audit negligenter, quàm qui sumit Sacramentum Eucharistiæ indignè. Euangelicæ literæ sunt quasi epistola quædam de cælo missa, & per ipsum Dei Filium ad erudiendos homines in terram allata. Vide quomodo rex ille Iosias verbum Dei audiuit. Sit speculum nostrum. Homo sensatus credit legi Dei, & lex illi fidelis. Dominus det gratiam & audiendi, & obediendi. Amen.

4. Reg. 25.
Eccles. 33.

FERIA QUARTA POST DOMINICAM IN PASSIONE, CONCIO, IN QUA lectio Euangelica explanatur: agitur quoque obiter de aliis rebus valde necessariis, vt legenti patebit.

IN superiori Dominica, vt videre possumus, cæpit Ecclesia, Auditores, Dominicæ passionis mysterium celebrare: ideoque lectiones Euangelicæ, quæ hoc tempore nobis proponuntur, Iudæorum furorem & odium aduersus Christi Euangelium, & lucem veritatis, quam à se repulerunt, præcipue continet. Hæc enim Dominicæ passionis initia fuerunt. Idem igitur in sacra huius diei lectione tractatur: obiterque omnium Christi ingenii, obedientia, & felicitas describuntur. De his igitur nobis hodie in præsentî Concione potissimum agendum est. Quæ vt piè & vtiliter tractare valeamus; cælestem opem, beatissimæ Virginis interuentu, solita oratione imploremus.

A V E M A R I A.

INTER sacros Euangelicæ historix scriptores, dilectus Dominus Ioannes Euangelista, Dominicæ passionis historiam (quam hinc diebus Ecclesia celebrat) copiosius scribendam suscepit. Non enim contentus extremum Dominicæ mortis & crucis agonem, vt cæteri, explicasse, multas etiam pugnas & contentiones Phariseorum, quæ passionem ipsam præcesserunt, describit: per quæ tandem ad extremum crucis supplicium ventum est. Quod quidem duplici potissimum de causa S. Euangelista fecisse videtur. Altera, vt ostenderet quantum omnes clementissimo Redemptori deberemus: qui non solum crucis & passionis supplicia pro nobis pertulit, sed varia quoque persecutionum genera, accusationes, & innumeros vbique labores nostri causa

Ioannes Christi
fuit passionem
intimè tractat.

causa longo tempore sustinuit, vt illum diligamus, & salutem nostram charam habeamus. Altera causa extitit, vt humanæ naturæ prauitatem, Phariseorum exemplo, demonstraret. Natura humana post lapsum valde importè reddita est, & ad omnem veram pietatem infirma. Quis vnquam maiora miracula, quàm Christus Dominus edidit? Quis clariora virtutum exempla ante omnium conspectum proposuit? Parum tamen profuerunt, vt perfidiam illius populi obstinatam superarent, qui propter malitiam suam, diuina ope destitutus fuit. Vide enim nimum innitatis tuæ prudentiæ, nobilitati, eruditioni: verum præcipuum salutis præsidium in vna Dei misericordia & gratia constituit: ita enim fiet, vt non gloriètur omnis caro in conspectu eius: sed qui gloriatur, in Domino gloriètur. Ad Euangelium veniamus. *Facta sunt*, inquit Euangelista, *encania in Hierosolymis; & hiems erat*, & c. Festum erat hoc solenne, quo purgatio & renouatio templi, ab Antiocho Asiæ rege prophanati, & à Iuda Máchabæo instaurati, diebus octo celebrabatur. *Et hiems erat*: quoniam hoc festum in mense Casleu (qui apud nos est Nouember) agebatur, quo hyemis frigus virgè solet. Quod quidem tempus non otiosè S. Euangelista descripsisse putandus est. Hoc enim Iudæorum frigiditati maximè conueniebat, de quibus apud Hieremiam scriptum est: quod quemadmodum cisterna frigidam facit aquam, ita illi frigidam fecerunt malitiam suam. Qua quidem loquendi ratione significare diuinus Vates voluit, charitatis ignem apud illos extinctum prorsus fuisse, solumque ardentissimum sui amorem in illis viguisse. Hi namque duo amores ita sibi aduersantur, vt quo magis amor sui feruet, eò magis fraternæ charitatis amor frigat. Alia quoque ratione illa Hieremiæ verba intelligere licet, cum Iudæos ait frigidam fecisse malitiam suam, sicut cisterna aquam suam. Aqua enim, quæ per se frigida est, in cisterna diu seruata, natium frigiditatem intendit & auget. Quo exemplo genus quoddam hominum designatur, qui insigniter improbi & peruersi, naturalem peccandi malitiam sua improbitate, & peccandi facilitate auget. Vnde duplex genus peccantium ex hoc loco possumus intelligere: vnum eorum qui peccant quidem, sed cum pudore & metu, vt pote qui se & iudicem habere, & factorum apud illum rationem reddendam esse agnoscant. Et hi quidem citius ad mentem redeunt, faciliusque curationem admittunt. Alterum eorum qui peccandi consuetudine sic obdurati & obcæcati sunt, vt nihil horum illis in mentem veniat, de quibus Propheta ait: Non est Deus in conspectu

Natura
nra
prauitate

Proverb. 3.

2. Cor. 10.

Frigus Iudæorum.

Hierem. 6.
Simile.

Amor sui
& proximi.

Peccantium
duplex
genus.

Psal. 50.

*Insanabiles
qui sunt.*

eius: inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore. Hos Aristoteles insanabiles vocat, quod vix, aut cum magno labore, ad sanitatem perducantur. Hi sunt ergo, qui sicut cisterna aquam, ita frigidam faciunt malitiam suam: quia videlicet naturalem peccati malitiam, ipsi Dei contemptu, atque peccandi facilitate cumulant. Quia enim summa peccati malitia, est diuinæ maiestatis contemptio (quæ in omni peccato reperitur) ubi maior fuerit contemptus, maior peccati malitia atque deformitas erit. Hæc ideo dicta sunt, vt mysticum hyemis sensum, & frigidæ malitiæ rationem explicaremus. Hoc ergo tempore circumdederunt Dominum Iudæi, dicentes: *Quomodo que animam nostram tollis? Si tu es Christus, dic nobis palam.* Hoc non dicendi, sed calumniandi studio quærebant: quo eum apud Præsidentem tyrannidis atque affectati regni accusarēt. Hoc enim nomine maximam illi inuidiam apud Pilatum conflauerunt, dicentes, illum sibi Regis nomen usurpasse: quod contra Cæsaris dignitatem & imperium esse aiebant. Hanc ergo confessionem ab eo præsentem populo extorquere volebant, vt eum illicò in potestatem Præsidentis traderent. Cæterum quia sapientiam non vincit malitia: ita Dominus responsionem suam temperauit, vt nec dissimularet quis esset, nec illis hæc calumniandi ansam præberet. Quæ autem hic quærunt, cõstat eos non animo credendi, sed calumniandi interrogasse. Cùm enim maiorem doctrinæ fidem faciunt miracula quàm verba; qui tot Christi miraculis fidem non habebant, quomodo simplici eius confessioni credidissent? Quocirca appositisimè illis Dominus respõdit his verbis: *Loquor vobis, & non creditis. Opera que dedit mihi Pater, &c.* Hoc est, si verbis meis fidem non habetis, operibus certè habere deberetis: quæ cùm solius Dei sint (vt pote quæ omnem creaturæ naturæ vim & facultatem superant) facillè declarant Deum ipsum veritatis huius testem esse. Obseruandum autem diligenter est, nunquam Dominum in tota fermè Euangelica historia aut doctrinæ suæ, aut operum suorum mentionem fecisse, quin vtriusque rei partem suam auctorem faceret. Quod Ioannes Euangelista inter cæteros magna cura obseruasse videtur. Sic enim apud illum Dominus ait: *Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me.* Et ad Patrem loquens: *Verba, inquit, mea, quæ dedisti mihi, dedi eis.* Et: *Opera quæ dedit mihi Pater vt faciam, illa sunt quæ testimonium perhibent de me.* Et in præsentem lectione: *Multi opera bona ostendi vobis ex Patre meo, &c.* Quo loquedi genere, Auditores, monemur, vt quicquid rectè cogitamus aut loquimur, quicquid in operibus

Peccati deformitas.

Luc. 23.

Miracula mouent.

Ioan. 7.

bus pietatis agimus; meminerimus hæc omnia velut fillicidia quædam diuinæ miserationis ad salutem nostram defuentia esse: ideoque nihil solis humanis viribus, sed omnia illius gratiæ accepta ferre debemus, & cum Propheta dicere: *Virtutè meam tibi cantabo, quia Deus susceptor meus es tu.* Sic enim D. Hieronymus ex Hebræo vertit, pro eo quod nos legimus: *Adiutor meus tibi psallam.* Itaque vir sanctus & in hoc hymno, & in omnibus aliis, omnium rectè factorum gloriam fidelissimo tribuit. *Sed vos non creditis; quia non estis ex ouibus meis.* Si igitur isti non erant ex ouibus Christi, erant igitur ex hædis diabolis: qui cùm sit Princeps tenebrarum, tenebras etiam eorum animis offundit, qui illius obsequio addicti erant. Peccatum enim velut atra quædam nubes est, quæ soli iustitiæ Christo obiecta, lucis eius fluxum in hominis mentem impedit. Quò autem plura homo peccata cõmittit, eò magis nubes illa obscuratur atque densatur: donec tandem Ægypti tenebris similis fiat, quæ manibus palpari poterant. Quo fit, vt qui huiusmodi tenebris circumfusi sunt, in meridiana quoque luce caligent: hoc est, etiamsi apertissima miracula videant, vel grauissimis etiam à Deo propter scelera sua plagis vapulent, non ideo tamen à semel cõcepta prauitate resiliunt. Hoc ita apparet in obstinatione, & horrenda Ægyptiorum cæcitate esse. Huiusmodi improbi longè sunt à cœtu ouium Christi. Ouium simplicitas & sinceritas docilis & fidelis est: at Pharisei animos gestabāt ambitione cæcos, avaritia, terrenisque cupiditatibus infectos, & à simplici ouium mansuetudine & simplicitate alienos. Hinc ad Phariseos Saluator ait: *Quomodo potestis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis, & gloriam, quæ à solo Deo est, nõ quæritis:* Hæc ergo præcipuè Iudaicæ perfidiæ causa existit: quare orandus semper nobis est Deus, ne in hoc superbiæ & ambitionis præcipitium nos ruere permittat. Vbi verò Dominus hanc perfidiæ illorū causam exposuisset, quòd illi videlicet ex ouiu suorum grege non essent: incipit deinde ouium suarum mores & ingenium describere. Sic enim ait: *Oues mea vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & seq. &c.* In his pauculis verbis, cælestè Philosophiam, sapientiam, verā animarum quietè & tràquillitatem inueniemus. Quicquid enim aliàs in literis sanctis vagū & dispersum est, hac breui oratione continetur. Omnia quippe diuinorum voluminum scripta, duo nos potissimùm docent: alterum quid nobis factò opus sit, vt diuinæ voluntati pareamus: alterum quod Deo parentibus præmium propositum sit. Vtrumque autem in his verbis Dominus breuiter exponit. Duo

*Operanosira
fillicidia à
Deo sunt.*

Psal. 51.

*Peccatoris
nubes atra.*

Exod. 10.

*Ouium mores
qui.*

Ioan. 5.

*Sûma no-
stra saluis.*

*Litteraturæ
quid comi-
nent.*

enim sunt quæ ab ouibus suis requirit, & duo item quæ illis promittit; vt paria paribus reddantur. Summum studiū ouium Christi duabus potissimum rebus continetur: nempe vt verba eius audiant, & exempla vitæ sequantur. Audiunt autem eius verba, non quidem sola aure corporis, sed multò magis aure cordis, Propheticum illud exsequentes: In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Sciunt enim, quia non auditores legis iustificabuntur apud Deum, sed factores legis. Sed quia longum iter est per verba, breue per exempla & efficax: ideo non contentus Dominus verbis suos ad iustitiam erudire, exemplis etiam confirmat: & quos ipse aliis labores iniūgit, prior subit. Vnde alibi de ouibus suis, seque earum Pastore agens, dicit: Et cum proprias oues emiseric, ante eas vadit, & oues illum sequuntur. Quia enim eum præcedere vident, posito metu, quacunq; perrexit, sine cunctatione sequuntur. Itaque si is per viam humilitatis, patientiæ, obedientiæ, atque omnium laborum incedat, magno animo ductorem suum per has vias sequuntur. Sciunt enim scriptum esse: Magna gloria est, sequi Dominum; longitudo enim dierum assumetur ab eo. Domini hic apparet charitas, qui nos virtutum suarum exemplis, ceu stimulis quibusdam, acuerit & excitare dignatur. Euenit aliquando vt peritus medicus amico ægro amarum pharmacum, valde tamen eius morbo necessarium, porrigat: quod is tamen bibere recusat. Cumque nullis precibus flecti possit, vt medico pareat, ipse vt horrorem recusanti adimat, partem eius bibit; vt hoc exemplo sui gratia æger faciat, quod medicus nulla morbi necessitate, sed sola charitate constrictus, propter illum facit. Hoc igitur cælestis medicus nobiscum agere misericorditer voluit: quos cum videret neq; minis, neq; promissis ad salutaria diuinæ legis medicamenta sumenda induci posse; ipse prior illa omnia, & multò grauiora, nulla sua necessitate, sed sola charitate subire dignatus est: vt, quos suæ salutis cura minùs mouere poterat, ardentissima eius charitas incitaret. Quo factum est, vt huius tantæ dilectionis beneficio incensi homines, non ad obseruantiam modò diuinarum legum, sed ad crices, ad gladios, ad ignes, ad rotas excarnificandi alacri & prompto animo currerent. Vehemēs enim amor, Christi amore excitatus, aspera omnia & amara in dulcedinem vertit. Omnia namque graua & difficilia, imò & impossibilia, leuia & suaui facit amor. Minùs autem amare conuincitur, cui, quod dilecto gratum est, displicet.

Hactenus quod sit ouium Christi munus & officium, exposuimus:

suimus: quod sit autem his ouibus præmium propositum, exponit ipse, cum subdit: *Ego vitam æternam do eis: & non peribunt in æternum: & non rapiet eas quisquam de manu mea.* Causamque huius tantæ securitatis protinus explicat, dicens: *Pater quod dedit mihi, maius est omnibus, & nemo potest rapere de manu Patris mei.* Quocirca si nemo rapere oues de manu Patris potest, nec de manibus quidē meis eripiet: quia ego & Pater vnū sumus. Nūc quid illis vicissim promittat, videamus. *Ego cognosco eas, & ego vitam æternam do eis.* Duo ergo à nobis exigit, & duo item (vt antè diximus) promittit: hoc est bona gratiæ in præsentī seculo, & bona gloriæ in futuro. *Cognosco*, inquit, *oues meas.* Hoc cognitionis verbo, quo bonus Pastor oues suas cognoscit, nō nudam & sterilem cognitionem designat (hac enim Dominus non oues suas modò, sed etiā diaboli hædos agnoscit) sed cognitionem amoris summo coniunctam significare voluit: vt idem sit cognoscere, quod diligere, fouere, protegere, & singularē ouium suarum curam & procuracionem gerere. Ecce, inquit, apud Ezechielem, ego pascam oues meas, & ego eas accubare faciam. Quod perierat, requiram, &c. Quos luporum ac ferarum incurfus, sub huius Pastoris custodia, poterunt oues formidare? Est & aliud præmium, quod venturo seculo reseruatur: *Et ego*, inquit, *vitam æternam do eis.* Quæ sit autem hæc vita æterna, ipse alibi exponit, dicens: *Hæc est autem vita æterna, vt cognoscāt te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum.* In hac cognitione, in hoc perspicuo illius pulchritudinis amore, felicitatis nostræ summa est constituta, sicut ait Propheta: *Adimplebis me lætitia cum vultu tuo.* In ipso sunt omnia bona quæ desiderari poterunt: ideoque nihil erit, quod humana mēs extra illum querere aut desiderare queat. Hoc solo vniuersali & plenissimo bono voluntas nostra plenissimè satiabitur. Rerum enim cōditor Deus, qui eam vim atque naturam magneti contulit, vt ferrum ea illitum, in solum mundi polum aspiciat, & in vno illo conuiescat, extra illum verò irrequietis semper motibus agitur; eam quoque vim atque naturam humanæ menti indidit, vt in vno diuinitatis aspectu & amore plenissimè conuiescat: extra illa verò, etiam si vniuersa mundi bona possideat, semper anxia, semper sollicita & inquieta sit. Essent hinc innumera dicēda, quæ de hac summa felicitate nos consolantur; quæ tamen temporis angustia iam non admittit. Hæc autem satis esse nobis debent, quò sic vitam nostram instituiamus, vt inter Christi oues numerari mereamur, quas hæc tanta gloria manet.

Psal. 118.

Rom. 7.

Exempla
docent.

Ioa. 10.

Eccles. 23.

Simile.

Amari nihil
difficile
est.Securitas
nostra in
Christo est.

Ezech. 34.

Ioa. 17.

Psal. 15.

Magneti
natura.

Non igitur animum despondeamus, non nos itineris labor terreat, non virtutis, si qua initio fuerit, asperitas frangat, non Dæmonum fraudes, non mundi tempestas, nō carnis mollities nos à contento pietatis & iustitiæ cursu reuocet; cū tam magna in cælis præmia sint reposita: quandoquidem non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.

*PARS HAEC CONCIONIS PAULI
vis agit de summo diuinae praedestinationis beneficio,
ac de signis praedestinationis, appositè ad captum populi.*

OUES meae vocem meam audiunt. Hoc in loco ouium nomine Saluator eos intelligit, qui ad caelestem vitam aeterna Dei electione cooptati sunt. Id enim aperte indicat, cū de illis protinus subdit: *Et ego vitam aeternam do eis, & non peribunt in aeternum.* Hæc enim verba in solos electos cadunt. De hoc diuinæ electionis beneficio, & occulto mysterio, simulque de electionis huius signis, paucis agemus: sic tamen, vt hoc nemini vel desperandi, vel peccandi licetiam tribuat: salutarem tamen timorem, & salutis suæ curam omnibus ingerat. Iam ouem esse Christi, summum est diuinæ liberalitatis beneficium: ouem ex earum numero, quæ à dextris eius in extremo iudicio collocandæ erunt. Hæc sunt prædestinatæ ab æterno: sic dona & adiuuenta impartita illis, quibus hac tâta gloria dignè effici mereantur. Quos, inquit Apostolus, præseuit, & prædestinavit conformes fieri imaginis Filij sui, &c. Sicut enim pater, qui filium Ecclesiæ ministerio destinavit, ab ipsa statim infantia illum iis artibus instituendum curat, quibus idoneus tandè Ecclesiæ minister esse queat: ita quos diuina bonitas ad hanc tantam dignitatem elegit, eos deinde iis donis atque virtutibus ornat, quibus ad eam peruenire mereantur. Quemadmodum autem hoc summum bonum hominis, ita malorum omnium extremum est, æterno supplicio pro peccatis esse plectendum, vt meritò Dominus de quodam reprobò dixerit: Melius erat ei, si natus non fuisset homo ille. Si enim aliquis totius orbis ditionem & imperium teneret, sciretque tandem, se transacto breui huius vitæ curriculo, æternis ignibus deputandum: quale gaudium in maxima illa sua opulentia capere posset, quoties huius ad cō infelicis exitus meminisset? Contra verò, si quis

quis extrema inopia confectus, Domino tamen reuelante, certò sciret se parem cum mendico Lazaro fortem in fine vitæ percepturum: quam illi molestiam hæc eius infimæ fortuna afferre posset, quam certissima tantæ beatitudinis spes non vel leuaret, vel in lætitiã commutaret? Cū autem omnium sit incertus euentus, & diuina iudicia sint inscrutabilia, ideò sicut piorum, ita & improborum Angeli sollicitè curam gerunt, cū quis vtrorumque finis futurus sit, prorsus ignorent. Magno tamen consilio Dominus sortem nostram latere nos voluit, ne electi hac spe securi, negligentiùs se in vita gererent, & reprobi salutis suæ desperatione concepta, sese in omnia flagitia præcipites agerent. Nescit homo, vtrum odio vel amore dignus sit: sed omnia in futurum seruantur incerta. Sunt tamen nonnulla certa signa, quæ nos de salute nostra vtunque reddunt securos, vt bono animo esse queamus, quo pietatis & iustitiæ labores perferre valeamus. Sunt varia signa, ac ferè omnia, partim ex lectiōe presentis Euangelij, & partim ex Euangelio præteritæ Dominicæ colliguntur. Illic enim Dominus ait: Qui ex Deo est, verba Dei audit. hîc verò: Oues meae vocem meam audiunt. Pij ea mente concionatorem audiunt, quæ ægroti salutis cupidi, medici præcepta auscultant. Sic Paulum audiebant, illi tamen credebant qui erant præordinati ad salutem. Contrà verò Pharisæi, quales omnes improbi, qui se sceleribus suis aeternæ mortis fecerunt, docentis Domini verbis fidem non habebant, sicut ait: *Sed vos non creditis, quia non estis ex ouibus meis.* Signum æternæ salutis est, abstinuisse à lethaliibus criminibus, tribulationum & laborum humilis perpessio. Si compatimur & conregnabimus. Et: Si socij fuerimus tribulationum, &c. Vide quæ beatitudines. Mansuetudo, quæ maximè est propria ouium. Cum timore ergo & tremore salutem nostram operemur, vt tandem ad æternam securitatem perueniamus, duce diuina gratia.

Luc. 16.

Thom. 5.

Vita nostra
in pleris
posita.
Eccles. 9.

Ioan. 2.

Act. 17.

Rom. 8.

2. Cor. 2.

Matth. 5.

Philip. 2.

FERIA

Biblioteca Universitaria
GRANADA

FERIA SEXTA POST DOMINICAM IN PASSIONE, CONCIO, IN qua lectio Evangelica explanatur: item exemplo Pharisæorum, quàm infelices sint improborum exitus, declaratur.

THEMA. *Collegerunt Pontifices & Pharisæi concilium, dicentes: Quid facimus? quia hic homo multa signa facit.*
Ioann. 11.

N hodierna sancti Evangelij lectione proponit nobis S. Euangelista sacrilegum Pharisæorum & Sacerdotum concilium, Satanæ spiritu impellente congregatum: in quo definitum est, ut vitæ auctor indignissima morte neceretur.

Tribuit huius concilij occasionem insigne miraculum, quo Dominus quadriduam Lazarum resuscitauit. Quidam hoc miraculo crediderunt; quidam vero ita à Diabolo excæcati sunt, ut ad Pharisæos profecti, rē gestā eis retulerint. Quæ res Pontifices & Pharisæos impulit, ut, coacto concilio, in necem Domini coniurarent. Satis hoc indicio apparet, & impios homines ipsi etiam feris esse immaniores. Feræ enim, nisi fame estimulante, aut iniuriis incitatz, nemini nocent: peruersi autem homines, beneficiis quoque affecti, pro benefactis malefacta rependunt. Videmus eos qui seruantur, Domini beneficio seruari; eos verò qui pereunt, vitio & prauitate sua perire. Viderant isti tantum miraculum, & tamen permāserunt in sua perfidia; iam cui nisi sibipis hoc acceptum referre possunt? Liquet pios beneficio Dei seruari, malos verò sua culpa perire.

Si enim duobus hominibus aut in mari, aut in puteo (vnde per se exire nequeunt) periclitantibus funem demittas, cuius ope emergere inde possent; quorum alter oblato auxilio diligenter vtatur, alter verò vti eo nolit: non dubium quin alter alieno beneficio viuat; alter verò suo vitio & fociordia pereat. Vtriusque exemplum in duobus Regibus, Nabuchodonosor & Pharaone, videre est: vbi hic, repugnans Deo, perit: alter obsequens, ac Deum cognoscens, seruatus est. Perditio, inquit apud Prophetam Dominus, tua ex te Israel, tantummodo in me auxilium tuum. Quocirca omnes Propheticum illud acclamare debemus: Tibi Domino Deo nostro gloria; nobis autem confusio

faciendi.

faciei. In nobis nihil est vnde gloriemur, in te nihil est quod queramus, sed propter quod gratias perpetuò agere debeamus. Vt piè & vtiliter progrediamur; cælestem opem sacratissimæ Virginis interuentu, imploremus.

A V E M A R I A.

COLLEGERUNT Pontifices & Pharisæi concilium, dicentes: *Quid facimus? quia hic homo multa signa facit.* Duo concilia coacta sunt: alterum, quo summa Dei bonitas & sapientia cognoscitur: alterum, quo summa hominum malitia, & ignorantia aperte declaratur. In terra, peruersi homines Christi gloriam conantur extinguere: in cælis id agitur, ut eiusdem Domini gloria per eiusdem necem & ignominiam miro modo illustretur. Homines, per ignominiam crucis, nouam lucem in mundo extortam extinguere nituntur: Deus autem hac ipsa crucis ignominia, extortam lucem per vniuersum orbem dilatare constituit. Vide in 2. Psalmo: Adstiterunt Reges terræ, &c. Volebant Christi morte eius gloriam obscurare; at nulla re illa magis illustrata est, quàm hac eorum peruersitate. Propter ignominiam quippe crucis Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen. Hac sua amentia, & se, & Rempublicam suam euertent, & Christi gloriam promouerunt. Hæc impiorum concilia meritò ridenda & subscindenda erant. Videmus quid inueterata peccandi consuetudo potest. Miraculum resuscitati Lazari præbuit impij concilij occasionem. Scire oportet, ea quæ miraculorum testimoniis confirmantur, multò esse certiora, quàm quæ oculis vsurpamus. Quæ enim miraculis comprobantur, Dei testimonio vera esse intelligimus. Fecit Dominus miracula, quæ doctrinæ suæ fidem facerent, ex his impij occasionem sumpserunt, ut Dominum ad mortem raperent. Debebant illis esse causa salutis; at illi suo vitio effecere, ut essent causa ruinæ. Verendum ne apud nos sint multi, qui his non dissimiles sunt. Multi enim sunt, qui libera possunt fateri voce, se diuinæ bonitatis & misericordiæ fiducia fretos peccasse, ac in sceleribus permāsisse. Si igitur tâto opere illorum impietatem execraris & horteres; cur te quoq; ipsum, qui in simili penè crimine versaris, non accuses & hortetas? Sed quoniam hæc mentis nostræ cæcitas satis deplorari & amplificari non potest, cætera persequamur.

Hac igitur Pharisæi mentis caligine circūfusi, deliberare incipiunt, dicentes: *Quid facimus? quia hic homo multa signa facit? Quænam, ô miseri, illa signa sunt, quæ vos ita cruciant? Nempe tæ-*

Concilium Dei & hominum.

Philip. 2.

Miracula certa testimonia.

Signa Christi quali.

cos

Concilium Iudæorum iniquum.

Simile.

Improbi suo vitio pereunt.

Simile.

Daniel. 4.

Osce 12.

cos illuminare, leprofos mūdare, omne genus morborū ē finibus vestris pellere, & mortuos ad vitam reuocare? Mitto nunc ea quæ ad animæ salutem spectant: humanis hoc rationibus agamus. Nōne vobis debebatis gratulari de tanto medico: nōne felicem regionem vestram existimare deberetis, quæ ab omnibus morborum generibus illo præsentem immunis est? Est quidem plerisque mortalium familiare, vt rerum dignitatem non ex natura earum, sed ex propria vtilitate meriantur. Christus Saluator, qui à Prophetis, Desideratus cunctis gentibus dicitur, venit in mundum. At cum is natus esset, turbatur Herodes, & omnis Hierosolyma cū illo: cum tamē de promissi Regis & Seruatoris aduentu non turbati, sed summo gaudio exultare debuerit. Sed cū nec Herodes, nec eius factionis homines, huius beneficii magnitudinē pro ipsius dignitate, sed pro sua vtilitate metirentur, eō quod Herodiani regni gloriam per Christum minui posse crederēt, necem illi inferre conari sunt, cui summum decus & honorem afferre debuissent. Noluerunt enim commune totius mundi bonum cum priuato aliquo detrimento suo (vt illi existimabāt) admittere. Ad hunc ergo modum Pharisæi Christi gloriam (quæ salutaris toti mundo erat) dignitati & gloriæ suæ aduersari falsō existimantes; non quid publicæ salutis, sed quid cupiditatibus expediret, considerātes, mortem illi machinati sunt. *Multa*, inquit, *signa facit*. At si nulla faceret, essetis vos apud Deum magis excusabiles: at quia multa (cū signa sint suæ diuinitatis testimonia) iam inexcusabiles estis. Aliter Nicodemus sentiebat: Rabbi, inquit, scim⁹, quia à Deo venisti magister, à Deo legatus: nemo enim potest hæc signa facere, &c. Ecce vnde alij vitam, isti mortem hauserunt. Hos sanē nocturnis auib⁹ merito comparare possumus, quæ propter oculorum imbecillitatem, splendorem Solis ferre non valentes, vnde cæteræ aues videndi facultatem accipiunt, ipse cæcutiunt, & volantes passim offendunt. Sic & apes noxias herbas in suauissimum mel, aranei, verō salutare etiam & innoxias in lethale venenum vertunt. Verendum ne apud nos sint, qui his persimiles sunt, qui vnde alij ex confessione & cōmunionē Sacramenti hauriunt salutem, inde isti perniciem: quia veterem peccādi consuetudinem deserere nolunt. Pergunt in consilio: *Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent locum nostrum, & gentem*, hoc est, honoris & dignitatis locum in hac Repub. amittemus. Videte quid ambitio, quid auaritia efficiere soleat. Radix, inquit Apostolus, omnium malorū est cupiditas. Hi autem non modō circa fidem naufragium

giam fecerūt, sed auctorem etiā fidei, & consummatore Iesum, ē medio tollere decreuerunt. Rectē Sapienter viri cupiditatem omnem atro fumo, atque nebula densissimæ comparant. Sicut enim aēr huiusmodi nebula oppletus, ipsum etiam meridiani Solis aspectū ita adimit, vt ne qua is cæli parte vegetur, caligine impediēte, videamus: ita mentis nostræ acies vehementioris cupiditatis nebula obscurata, vehementer in rerum expectandarū iudicio caligat. Hoc modo primum generis nostri parentem peccasse D. Augustinus ait. Neq; enim errore deceptus, sed maritali affectu (ob carnis delicias) deliquit. Iam in Iudæorum peccore æstuās ille ardor ambitiois, hoc modo illos time- re faciebat, vbi tamen nulla timendi causa erat. Iam Caiphās quidā, qui anni illius erat Pontifex, qui in hoc consilio dignitate & auctoritate prior, hoc tantum adduxit malum: *Vnus autem ex illis Caiphās nomine*. Itaque cū alij in varias sententias scinderentur, & mitiora forsitan morte consilia excogitarent, hic vnus crudelissimus aduersus innocentissimum Dominum sententiā tulit. Videte, quæso, quō mundi sapientia affectibus obcæcata, & Dei luce atque timore destituta, perueniat. Quod si exemplum aliud desideras, in Salomonem illum oculos conuicito, quō amentia peruenierit. His exēplis monemur, primum vt sceleratorum consilia declinantes, proborum hominum monita amplectamur. Deinde, vt nullum opus moliamur, in quo non Patrem luminum consulamus, & ab ipso res nostras dirigi assiduis precibus postulemus. Cū ignoremus quid facere debeamus, hoc solū habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te. Vbi enim diuinum negligimus cōsiliū, & nostræ innitimur prudentiæ, sæpe cōtingit, vt inde lachrymas colligamus, vbi lætitiæ semina iecisse nos credimus. Vide quid tandem Iudæorum temeraria consilia sequutum sit. Volebant populi salutem stabilire; at miseræ genti extremum exitum attulerunt. Sic filij Iacob innocentem Ioseph, inuidia stimulati, in Aegyptum vendiderunt, vt hac ratione omnem illi somnium suorum spem adimerent. Sic Hieroboam suo malo consilio sibi interitum consciiuit. Sic & Pharao, cū putaret se infantibus Israël perniciem inferre, ipse tandem cum exercitu toto submersus interiit. Quid tyranni in martyrum persecutione consecuti sunt? D. Augustinus ait de S. Vincentio martyre: Clariorem nobis martyrem tormenta faciebāt. Omnia transierunt, & ira Daciani, & pœna Vincentij: nunc autem pœna Daciano, & corona Vincentio manet. Sic de S. Ignatio legimus: Ego, inquit in epistola, nequitias carnificum magis erudior. Ad hunc

Simile.

Adā quare peccauit.

Magnates errare possunt.

1. Reg. 11.

Iosaphat.

2. Paral. 29.

Genes. 37.

3. Reg. 12.

Augustinus.

S. Ignatius.

Aggæi. 2.

Matth. 2.

Christus Pharisæorū cupiditati obicit.

Ioann. 2.

Peccati tabes quid facere queat.

Simile.

Piorum & impiorum & sermō.

1. Tim. 6.

hunc ergo modum infelices Iudæi, dum Christum Dominum perdere, & Rempubl. suam iniquis consiliis seruare uoluerunt, seipfos quidem & Rempubl. perdidit: Christi uero nomen illustrius inuiti reddiderunt. Hoc igitur decreto perfidus Pontifex longam illam deliberationem hac sententia cōclusit: *Expedit uobis, ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat.* Subdit autem Euangelista: *Hoc autem à semetipso non dixit, &c. usque ad finem.* Itaque quod Pontifex sceleratus & sacrilegus definiuit, non tanquam hominis decretum, sed tanquam totius diuinitatis oraculum accipiendum est. Esset hinc dicendum quàm fuerit ad humani generis salutem expediens, ut pro eo Christus Dominus moreretur: quod Pontificis uerba testantur. Quia uero tam multi & admirandi fructus ex hoc diuino decreto & consilio consequuti sunt, ut ne multis quidem integris concionibus enumerari ualeant: nunc pro angustia temporis id solum dicam: quod quamuis humanæ salutis amator Dominus, multis aliis rationibus lapsus genus hominum erigere, & à morte ad uitam euocare potuisset, omnibus tamen aliis posthabitis, Christi mortem ad hoc potissimum destinauit: quod nullus esset alius modus, neque sanandæ nostræ miseræ, neque diuinæ gloriæ amplificandæ, bonitatisque & iustitiæ diuinæ declarandæ commodior. Hinc Apostolus, Decebat, inquit, eum per quem omnia, qui multos filios in gloriã adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consummari. Hinc Saluator post resurrectionem suam cum duobus discipulis in Emau pergentibus agens, O, inquit, stulti & tardi corde, &c. Hac igitur tam acri loquendi figura facillè indicauit, nihil uidelicet ad generis humani salutem excogitari cōmodius potuisse, quàm quod sceleratus Pontifex, Spiritu sancto suggerente, hoc in loco ait: *Expedit uobis ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat.* Sed ut innumeras alias huius sacratissimæ mortis utilitates & fructus omittam, ad hoc maxime expediens fuit Christum Dominum mori, ut totum genus hominum non periret. Morte quippe sua commune totius generis humani peccatum, & quæ deinceps ab illo orta sunt, expiauit. Constat enim illius peccati grauitatem duplici nomine fuisse infinitam; tum quia aduersus infinitam Dei maiestatem admissum erat; tum quia ad infinitos homines, qui ab illo stipite propagari possunt, latissimè porrigebatur. Oportebat ergo esse aliquem infinitam uirtute præditum, qui hoc tantum, & tam latè patens scelus sanguine suo expiare posset. Vnigenitus Dei Filius (cuius est infinita dignitas & maiestas) nostri misertus, commune hæc

genē

generis humani causam suscepit, & Deo Patri pro communi generis humani peccato satisfecit. Sed qua ratione satisfecit? Nimirum sanguine & morte sua: hoc est, eam in se pœnam atque sententiam mortis suscipiens, quæ in uniuersum genus hominum diuino decreto lata erat. Quia enim mors peccati pœna erat (inuidiã enim Diaboli peccatum introiuit in mundum, & per peccatum mors) eo ipso quod Christus Dominus peccatum expiare uoluit, mortem etiam peccati iure contractam subire debuit, ut hac ratione nos & à peccato, & peccati pœna liberaret. Omnes enim homines in Adam, hoc est, in prima illa generis humani radice peccauerunt: omnesq; ad mortem peccati iure damnati, mortis debitores effecti sunt. Nemo autem poterat morte aliàs pro se debita, commune generis humani debitum soluere. Opus erat ut innocens aliquis à stirpe Adæ nasceretur, qui ut omnis expers culpæ, ita vnus esset inter mortuos, ab omni mortis debito liber: ut is tandem mortem indebitam, pro debita aliorum morte offerret. Ut enim si alicui creditor multi debitores decies aureos mille deberent, pro illis autem fideiussores aliquis preciosissimam gemmam, quæ longè pluris æstimaretur, creditori offerret, is planè hac vna gemma, multorum debita plenissimè persolueret: ita vnus Christi mors multò copiosius humani generis debita, quàm uniuersorū hominū mortes, exsoluere potuit. Liberati quidem sumus à morte, sicut à iugo legis per eundem liberati. Spiritus quidem Christi facit, ut pij uiri sua sponte, & libenti animo legem Domini amplectantur, eamque non iugum graue, sed onus leue, imò suauissimas animæ delicias arbitrentur: ita idem Spiritus facit, ut iidem mortem non tanquam mortem, sed tanquam laborum finem, nauigationis portum, & sempiternæ uitæ initium, auidissimè cupiant. Hinc uiri sancti delectantur cum Propheta in uia testimoniorum Domini, sicut in omnibus diuitiis: idemq; cum Apostolo dissolui cupiunt, & esse cum Christo. Sciunt enim quia preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. Hinc Ioannes in Apocalypsi uocem audiuit de cælo, dicentē, Scribe. Quid scribam? Beati, ait, mortui, qui in Domino moriuntur. Cur beati? Quia amodò dicit Spiritus, ut requiescant à laboribus suis. Quid ergo mali habet mors, quæ ad requiem & beatitudinem transitus est? Cæterum peccatorum mors pessima esse dicitur, eorum uidelicet, qui uitio suo, huius beneficij fructum percipere noluerunt. Videris ergo quantum inter utrorumque mortem discriminis sit? Illi enim dum moriuntur, feliciter renascuntur, & ueluti seminantur ad uitam: isti uero infel-

Christus pro nobis satisfecit.

Sapient. 2.

Simile.

Spiritus Christi quid agit.

Psalms. 118.

Philip. 1.

Psalms. 115.

Apocal. 14.

Mors optanda pijs.

Christi passio oportuit.

Hebr. 2.

Luc. 24.

Mali presunt prophetare. Christi mortu fructus.

licissime à temporaria morte rapiuntur ad sempiternam. Quia in re impleri in veritate videmus, quod Samsoni contigit in figura. Is namque in leonis ore, quem iter faciens occiderat, fauam postea mellis reperit. Vnde illud ænigma manauit: De comedente exiuit cibus, & de forti egressa est dulcedo. Leo autem qui omnia vastabat, & dominatum in omnes habebat, non modo Diabolus, sed mors etiam inexorabilis & implacabilis est. Vbi ergo Christus Dominus illud Osce vaticinium impleuit: Ero mors tua, o mors (quando videlicet morte sua mortem omnium præcipitavit) tunc sancti viri in eius ore, quod omnes deglutiebat, fauam mellis inueniunt, quia per eam non ad mortem, sed ad æternam vitam & felicitatem transeunt. Hoc igitur primum & summum Seruatoris nostri beneficium est, vnde cætera, quæ penè sunt innumera, consequuntur.

Quid igitur ex his consequens, Auditores? Quid hoc tantum diuinæ bonitatis opus iure suo à nobis efflagitat? Nimirum vt flagrantissima charitate, summam hanc Saluatoris nostri bonitatem & charitatem prosequamur, milliesque (si id fieri posset) pro eo vitam profunderè cupiamus, qui vitam suam pro salute nostra impendere dignatus est. Tum illud etiam consequens est, vt qui tot eius in nos dilectionis obfides habemus, tot bonitatis & misericordiæ eius argumenta tenemus, in illum curas omnes proiciamus: certi atque fidentes, nihil illum nobis, quod ad salutem nostram pertineat, negaturum, cum gloriosus modo regnat in cælis, qui cum in terris ageret, vt salutem nostram constitueret, tam multa pati dignatus est: cum idem Dominus, idem animus, eadem in genus nostrum charitas in cælo & in terra sit. Postremò illud etiam sequitur, vt quoniam Christi Domini passio, summæ humilitatis atque patientiæ opus fuit, has præcipuè virtutes (quæ in eius morte maximè enituerunt) summo studio imitari curemus. quo quidem ardore sancti Martyres arserunt. Hunc igitur, Auditores, animum, hunc affectum imitari studeamus, illud exploratum & constitutum habentes, quod Apostolus ait: Nempè, si compatimur, & conregnabimus: & si fuerimus socij passionum, erimus & consolationum. quæ abundè illis in cælesti gloria suppeditantur, qui variis in hac vita pro Christo ærumnis atque doloribus exercentur.

EX ALIO QUÆ SEQUUNTUR

ADDITIONA.

DICI non potest, quam sit horrendum peccatum, contra manifestam veritatem, atque adeo contra Deum ipsum pugnare. Tale

Tale consilium inierunt non Gentiles, sed Pontifices & Pharisæi, quorum erat, & scientia & pietate alios præcellere. Discimus quòd gratuita illa Dei dona, si non adsit fides, magis obfunt quam profunt. Scientia sine charitate inflat. Ex hoc loco videmus, quòd plerumque sapientes & potentes huius mundi nihil aliud sunt, quam vasa iræ Dei. Noli igitur gloriari de sapientia vel potestate: nescis enim in quem finem hæc tibi data sint. Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Ad concilium plures requiruntur personæ. Causa huius concilij, quia Christus evidens ediderat miraculum. Cogitant de Christi occisione: erant dati in reprobum sensum. Iudæi Principes duos habebant consultores pessimos, ambitionem scilicet & auaritiam. Sic ambitio effecit, vt Chore cum suis contra Moysen se erigerent. Sic auaritia effecit, vt Iudas Christum venderet. Auaritia & ambitio Principes prophanos ad bella & discordias incitant. Si veram gloriam cupis, si veras diuitias, fuge falsas. Fuerunt olim pessimæ consultationes, sicut contra Ioseph, contra Israëlitas, contra David Achitophel & Absalon, contra Hieremiam impij Sacerdotes, contra Susannam; sed istud omnium pessimum, contra Deum, contra bonum opus. Quid facimus, clamant impij illi. Fuit concilium vanitatis, fuit concilium malignantium. Multa & nos consultamus, nemo tamen de emendatione vitæ cogitat, non admittimus sacram Scripturam. Hominem ex contemptu vocant. Declarant animi sui inuidiam. Olim petierant signa, iam ob ea perdere volunt. Christi innocentia innouescit. Præterdunt bonam speciem, sed in corde aliud versatur. Homo falli potest; at Deus non, nec tua conscientia. O impij pastores! timent temporalia bona, at æterna nihil curant, id quod mundani omnes faciunt. Discimus, vbi non est fides, siue timor Domini, quòd frustra ibi omnia administrantur. Magistratus boni est, vt seditionis auctores tollat, ne bonis obfint: verum Christus vbique pacis auctor fuit & mansuetudinis. Piorum in terris conuersatio, non est causa periculorum, sed mali perturbant, vt ad Achab Helias ait. In potestate constitutis necessaria est gratia Dei, alioquin Rempubl. nunquam bene administrabunt. Paulus vult orari pro eis. Struunt Christo insidias, in quas tandem ipsi inciderunt. Caiphas planè oblitus suæ professionis, contra Christum innocentem insurgit hic & alibi. Adsit nobis Christus, ne quicquam contra eum designemus. Amen.

Dona æterna quibus obfint.
2. Cor. 8.

Luc. 1.

Concilium quæ conturbent.
Num. 16.

Concilium pessimum quod.
Ezra. 25.

Matth. 2.

3. Reg. 18.

1. Tim. 2.

Indic. 14.

Osce 13.

Ænigma Samsonis explicatur.

Christo quid debeamus.

Felicitas nostra.

3. Cor. 1.

DOMINICA IN RAMIS PALMARVM, CONCIO, IN QVA LECTIO Evangelica explanatur: tum de ineffabili Christi bonitate & charitate, & alijs doctrinis salutari- bus maximè necessarijs tractatur, vt legenti fa- cilè apparebit.

THEMA. *Benedictus qui venit in nomine Domini, &c. Matth. 21.*

Rafens S. Evangelij lectio aduentum Domini Saluatoris in Hierusalem, ad explendum opus obedientiæ à Patre sibi iniunctæ, nempe generis hu- mani redemptionem, breui oratione describit. In hoc igitur opere Christus Dominus (qui in absolutissimum obedientiæ exemplar nobis datus est) quàm diu inter homines vixit, vsque ad crucis patibulum desudauit, vtpote qui de seipso ait: Descendi de cælo, non vt facerem voluntatem meam, sed eius qui misit me. Quo est per mortem crucis absoluto, tan- dem ait: Consummatum est; videlicet obedientiæ opus à Patre mihi iniunctum; atque ita demùm inclinato capite, tanquam verus obedientiæ filius, emisit spiritum. O verè felices & beati, qui in hac obedientia, Redemptoris sui vestigijs insistere per- petuò student. Hunc enim (vt alia prætermittam) mirabilem fructum ex hac obedientia percipient, vt quomodo ipsi diuinæ semper voluntati obsequuntur, ita Deus simili studio eorum voluntati pareat. Annon hoc illa Iosue vox aperte declarat, quæ anhelantem in itinere suo Solem in medio cæli stare iussit im- motum? Stetit itaque, ait Scriptura, Sol in medio cæli, & non festinauit occumbere spatio vnus diei. Non fuit antea & postea tam longa dies, obediens Domino voci hominis. Dominus obediens seruo, tam magnifico præmio obediuit. Hinc illa Sa- lomonis sententia: Vir obediens loquitur victoriam. Cum ergo tantum apud Deum virtus obedientiæ valeat, hanc præcipue Dominus virtutem ad mundi salutem elegit, vt, quod inobe- dientia destruxerat, obedientia repararet. Vnde idem Saluator ad Patrem loquens, ait: Sacrificium & oblationem noluiisti, aures autem perfecisti, siue aperuisti, mihi. Ipse Christus Patri obediens factus est ad mortem vsque: qua etiam obedientia corpus suum tradidit percutientibus, & genas suas vellentibus.

Agnosce

Obedientia
exemplar
Christus.

Ioan. 6.

Homo Deo
imperat.

Iosue 10.

1. Cor. 22.

Psalm. 39.

Philipp. 1.

Agnosce igitur, Christiane, duplicem salutis tuæ auctorem; nempe Filium mouentem; & Patrem præcipientem: illum ex obedientia patientem; hunc verò ex dilectione Filium tra- dentem, sicut ipse ait: Sic Deus dilexit mundum, &c. Neque minùs ipse Filius dilexit, de quo idem Ioannes ait: Qui dile- xit nos, &c.

Ioan. 3.
Apoc. 1.

A V E M A R I A .

CVM appropinquasset Dominus Hierosolymis, & venisset Beth- phage ad montem Oliveti, tunc misit duos, &c. Hoc in loco inquisi- tione dignum est, cur Dominus ad equitandum iumenta quaer- rit, quem nunquam aliàs in sacra Historia legimus equitasse? Quando enim à Iudæa per mediam Samariam transibat in Gal- ilæam, pedes incedebat: ideoque fatigatus ex itinere sedebat supra fontem. Cur ergo modò contra pristinum motum suum vehiculum quaerit, præsertim cum tam breue iter esset consi- ciendum; & vehiculum adeò humile & abiectum, qualis asina erat & pullus eius? Hæc iumenta ad triumphum aliquè parum videbantur conuenire. Hac iumentorum vilitate (vt alias omittam causas) Iudæorum errorem, qui Messiam quandam poten- tem & Thraconicum expectabant, funditus eliminare voluit. Quis enim talis Rex vnquam asina & pullo; in die maximæ suæ gloriæ, vestus est? Regnum Christi (quod longè à terreno abest) non vnus descripsit Propheta, sed omnis Prophetarum chorus vno ore Christum Dominum prædicant Regem, & hac de causa Messiam (hoc est, Regem vnctum) appellat. Sed Chris- tus in tota sua vita nihil magnificum, nihil regale præ se tulit. Verùm Christi regnum non corporale & terrenum fuit, sed cæ- leste & spirituale, vt coram Pilato testatus est: Regnum meum non est de hoc mundo. Optimi Regis officia cum multa sint, tum illud præcipuum est, suos ab hostium armis & furore de- fendere. quod quidem munus & officium Christus Dominus cumulatissimè præstitit. Inter omnes autem spirituales animæ nostræ hostes omnium maximus peccatum est: nulla enim no- cebit aduersitas, si nulla dominetur iniquitas. Sunt tamè hostes nostri non modò peccata, sed ea etiam omnia quæ peccato cõ- finia sunt. Ideoque Mors quoque truculentissimus hostis noster est, quia ab eodem peccato profecta. Per vnum hominem pec- catum introiit in mundum, &c. Infernus simili ratione hostis est. Insuper & Dæmon, atrocissimus animæ nostræ hostis, qui peccatorum omnium incensor est & auctor. Caro quoque;

Dominicæ
prima Ad-
uentus.

Ioan. 4.

Christus vsus
iumento.

Christi Re-
gni quale.
Ioan. 18.
Regis officium
quale sit.

Hostes nostræ
qui sint.

Rom. 5. 6.

familiaris & domesticus hostis, instar blandi serpentis: qui tantò est potentior ad nocendù, quantò nobis propinquior. Ab his crudelissimis hostibus, per crucis trophæum nos Christus

Mich. 7. Dominus liberavit. A peccato liberavit. Deponet omnes iniquitates nostras, & proiciet in profundum maris. Hi Spirituales Ægyptij, in mari rubro (hoc est, Christi sanguine) submersi & interempti sunt. A morte quoque per illum nos esse liberandos

1. Cor. 13. Apostolus prædicit, cum ait: Nouissimo tempore (hoc est, in communi corporum resurrectione) inimicam mortem esse destruendam, quæ iam in hominibus ab eo die locum habere non poterit. Ab inferorum quoque supplicio per ipsum nos esse

Rom. 8. liberandos, idem Apostolus aperte declarat, cum ait: Nihil dænationis est iis qui sunt in Christo Iesu, qui nõ secundum carnem ambulat, sed secundum spiritum. A Dæmonis autem crudeli dominatu esse nos per illum eripiendos, ipse Dominus

Ioan. 12. paulò ante passionem suam significauit, dicens: Nunc iudicium est mundi, nunc Princeps huius mundi eiicietur foras. Vt caro nostra, quæ est hostis domesticus, dometur: habemus in passione Christi remedium; vt vetus homo crucifigatur cum vitis & concupiscentiis. Nec solum ab hostibus liberavit, sed etiam

1. Cor. 7. bonorum omnium compotes fecit, dicente Apostolo: In omnibus diuites facti estis in illo. Quæ verò diuitiæ cum his quas Christus Dominus in mundum attulit, comparari queant, quando quicquid in thesauris cælestibus reconditum erat, in Ecclesiæ sinum effudit? Euangelij totum negotium Christus

Euangelium regni calorum. regnum cælorum appellauit: quòd videlicet ea quæ in eo continentur, cælestia sint atque diuina. Ipsum namque in cælum nos dirigit, & cælesti Spiritu roborat, cælestemque vitam non solum docet, sed etiam præstat; ac postremò homines in terra

degentes, diuinos & cælestes facit. Talem eius regni Regem velut digito nobis hodie Zacharias Propheta indicat, cum dicit: *Ecce Rex tuus venit tibi:* talemque reclamantibus Pharisæis, pueri faustis hodie vocibus celebrant, dicentes: *Benedictus qui venit in nomine Domini, Rex Israël.* Quòd si Regis huius ingenium & mores explorare velis, hoc protinus Euangelista (Prophetâ interpretatus) subiicit; dicens: *Venit tibi mansuetus.* Hoc enim est, quod potissimum in Regibus desiderare homines solent, ne in superbiam elati, cum austeritate imperent, & cum potentia.

Zachar. 9. Vt enim Salomon ait: Misericordia & veritas custodiunt Regem, & roboratur clemētia thronus eius. Hæc ergo prima Regis nostri laus est: quam ipse quoque suis imitandâ proposuit, cum ait: *Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde.* Si talis

Prover. 20. ergo

Matth. 11.

ergo Rex noster est, meritò de illo Zacharias ait: *Venit tibi mansuetus.* Mansuetus, non terribilis, non metuendus. Non enim ad hoc venit, vt bella suscitaret, vt tributa populis imperet, vt eos molestis oneribus premat, nec vt terrena bona auferat, qui cælestia donat. *Venit tibi mansuetus,* videlicet ad impropria, ad contumelias, ad plagas & verbera sustinenda. Corpus enim suum dedit percutientibus, & genas suas vellentibus. Denique tanta huius Regis mansuetudo exstitit, tantaque per eam nobis bona contulit, vt cum Apostolus velle obmixe ab hominibus aliquid petere, eos per mansuetudinem Christi adiuraret: Obsecro, inquit, vos fratres per mansuetudinem Christi. Non enim credendum erat huic virtuti aliquid negaturus eos, qui eius merito saluati & redempti erant. Ad huius Regis nostri exemplum vitam nostrâ componamus. Quid facit in pectore Christiano ferarum iracundia, serpentum furor, vindictæ cupiditas, & viperea lingua, quæ tota die detrahit, maledicit, & malè precatur? Hæc Christi lenitas facit ad charitatem excitandâ. Fili, inquit, in mansuetudine opera tua perface, & super gloriam hominum diligētis. Qua de causa & Propheta, & Euangelista, ac præcipue vterque Ioannes, Agni nomine Christum celebrant, quò huius nominis lenitate ipsum hominibus cum primis amabilem & placabilem esse ostendunt. Habent terreni Reges leones, vřos, aquilas in suis insignibus: Regis autem nostri præcipuum insigne est Agni lenitas & mansuetudo, qua omnium mentes demulceat, neque ad terrorem, sed ad amorem excitet.

Commemorat deinde Euangelista discipulos iussa Domini peregrisse, & asinam atque pullum adduxisse; nõ defuisse tamen qui reclamarent atque dicerent: Quid facitis, solucentes pullum? Quæ verba nõ otiosè à Marco relata sunt: iis enim significare voluit, nunquã defuturos, qui & Apostolis, & Apostolorum sectatoribus, & omnibus qui in Christo piè viuere velent, importunis vocibus obstrepent, & à virtutis studio auocare niterentur. Diabolus non dormit; semper enim id fatagit, vt nos in fraudem impellat. Infidiatur omnibus, præsertim iuuenibus: quare & Dauid iuuentutis suæ delictorum veniam petit, & Iob peccatis adolescentiæ à Domino consummamentum. Videte iuuenes, vt vobis sollicitè prospiciatis. Cæterum cum allatis iuuentis Dominus insidens. Hierosolymam peteret, tota ciuitas hoc tam felici aduentu commota, cum ramis palmarum & oliuarum (eius non modò victoriam, sed etiam misericordiam, ipsi arborum ramis prædicans) ei obuiâ processit. Neque defuerunt etiam, qui maiori erga Dominum amore

1. Cor. 11.

Mansuetudo Christi imitanda. Feminis comune vitium. Eccles. 3.

Christi insigne est Agnus.

Marc. 11. 2. Tim. 3.

Psal. 18. Iob 13.

Iuuenes suis prospiciatis.

T 4

Deuotio pa-
puli in Chri-
stium.

Ephes. 4.

Rom. 6.

Vitia qua
deponenda.

Simile.
Parentum
mores liberi
imitantur.

Pharisei
inuidi.

Pfal. 5.

Laudes Dei
cantanda.

arque deuotione incensū, vestimenta sua prosternerent in viā: quod genus obsequij nulli haecenus Regi aut Imperatori triumphanti exhibitum esse legimus. Hoc autem postremum obsequium spiritualiter Domino exhibent, qui veterem hominem exuentes, pristinos mores propter Christi gloriam deponere conantur. Quod quamuis aliās semper, hoc tamen tēpore potissimum faciendum est, quodam poenitentia omnibus Christi fidelibus indicitur: vt peccata cum Christo crucifigentes, & vnā cum illo resurgētes, in nouitate vitæ ambulemus. Quisquis igitur hoc obsequium Domino præstare cupis, depone odium, respue libidinem, ac omnia vitia. Si viuis aliorum opibus, his te spoliare debes, ac dominis suis reddere. Si aliqua familiaritate periculosa, aut contubernio ad malum trahens, Diaboli hæc vincula solue. Si hoc sacro tempore non facis, quando igitur facturus es? Moueant te tot externa tum exempla, tum mysteria crucis Christi. Si vis Christi passionem & resurrectionem deuorē celebrare, depone veteris hominis vestimenta, pristinos mores, & cupiditates conculca, & ita gratissimū ei obsequium præstitisti. Turbæ Domino concinebant indiscriminatim laudes; imō & paruuli, parentum exempla sequuti, simili voce & affectu cū illis clamabāt: *Osanna filio David.* Qua in re videre licet, quantum parentum exempla apud filios valeant. Ita enim naturā comparatū est, vt pro lege accipiant liberi, quicquid in moribus parentum animaduenerint. Sicut enim loquendi formam ab eis accipiunt, cū eos loquētes audiunt; ita etiam viuendi regulam, cū eorum opera contemplantur. Si enim orantes viderint, ipsi orant: si facile pauperibus tribuentes, ipsi quoque tribuunt. Contrā verō, si ludentes viderint, ludunt: si peierantes, peierant: si malè precantes famulis, ipsi quoque malè precantur. Quo magis piis parentibus emittendum est, vt non modò suo, sed etiam filiorū nomine seipos in officio cōtineant, ac linguam præcipuè moderentur. Cæterū Pharisei, pro more suo lute ipsa excæcati, & inuidiæ liuore exstimulati, audientes pueros ac discipulos laudes Domini exclamātes, dixerunt illi: Audis quid isti dicunt? Quibus Dominus: Nunquam (ait) legistis in Scripturis: Ex ore infantū & lactentium perfecisti laudē: Videmus omnes tum adultos, tum infantes, à Spiritu sancto actos, laudes Dei celebrare debere. Nec Dominus hoc contētus, addit: Dico vobis, si hi tacuerint, lapides clamabunt. In passione Domini scissi sunt lapides. Creatura irrationales Deū laudare iubentur; quātò magis homo, ob Dei beneficiorum magnitudinem? Liberati olūm fuerunt filij Israël

de

de Ægyptiaca seruitute, & carmen Domino cecinerunt; at nos liberati à captiuitate diabolica (quam illa captiuitas Babylonica præfigurabat) quid nos facere par est, qui à Satanæ potestate, & ab æterna captiuitate, æternoque cruciati, per Christi mortem redempti; quid, inquam, nos facere conuenit? Quæ cū ita sint, annon æquum est, vt nos quoque præcedentibus & sequentibus turbis voces nostras iungamus, dicentes: *Benedictus qui venit in nomine Domini: benedictum quod venit regnum David,* &c. Quid his vocibus iustius: Scriptum est: *Gratiam fideiussoris ne obliuiscaris:* posuit enim animam suam pro te. Tria nobis ob oculos ponenda, vt mirabilem Dei maiestatem & charitatem intelligamus: nempe doni magnitudo, donationis modus, & donandi causa.

Doni nomine, intelligo bona illa omnia quæ nobis Dominicæ passionis merito cōtigerunt, ea verò infinita sunt. Vt alia prætermittantur, sustulit per passionem suam Christus omnia mala nostrā, contulitque nobis bona sua. Eripuit nos à malis, & tantis nos donis cumulauit. Eripuit à Diaboli tyrannide, & ab æterna damnatione. Deo autem, inquit Apostolus, gratias, qui dedit victoriam per Iesum, per quē & mors mortua, & peccati regnum euersum est. Neque ab his tantis malis eripuisse contentus, bona quoque sua liberalissimè nobis impartitus est. Sicut ille humanitatis nostræ confors effectus est, ita nos dignitatis suæ & diuinitatis participes effecti sumus. Ille Rex noster est, erimus & nos per illū reges. Fecisti nos Deo nostro regnū & sacerdotes. Quotquot baptizati estis, Christum induistis. Baptismate abluti sumus à peccatis; at modò per poenitentiam denuò renouamur. Sic filius prodigus nouis vestibus & annulo exornatus est. Sic Ionathas Dauidem (quem sicut animam suam dilexit) nouis vestibus, & regiis induit. Videtis quomodo illū amare, illi gratias agere, in illius Cruce gloriari nos oporteat cum Paulo Apostolo, qui tanta pro nobis sustinuit. Sicut enim homines repertis frugibus, glandes contempserunt (quæ pecorum cibus sunt) ita anima, quæ cælestem panem inuenit, siliquas porcorum facilè fastidit ac proterit. Illud autem donū est quod Apostolus nobis offert, cū ait: Liberati à peccato, serui autem facti Deo, habeamus fructum nostrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam.

Iam modus donationis videndus. Dominus maiestatis mala nostra in se suscepit, vt in nos bona sua cōferret. Huius enim tantæ humilitatis atque patientiæ merito, tantorum nos bonorum compotes effecit. Mala verò nostra duplicia erāt, quædam

Ecol. 2.

Tria conf-
deranda.

1. Cor. 15.

Apoc 3.
Galat. 3.

1. Reg. 17.

Simile.

Rom. 6.

12.

Natura no-
stra mala.

naturæ, quædam culpæ: vtraque verò ipse suscepit, illa, vt sustineret; ista, vt expiaret. Assumpsit naturam humanam, vt nobis diuinam conferret: assumpsit humilitatem nostram, vt suam nobis gloriam donaret: assumpsit mortem nostram, vt suam nobis vitam largiretur. Videte quantum plus est quod redemptor reddidit, quam quod conditor donauit. Itaque, o homo, quam sis preciosus, si factori non credis, interroga redemptorem.

Psal. 143.

Nonne merito cum Propheta exclamare poterimus; Domine, quid est homo, quod memor es eius, aut filius hominis, quia re putas eum? quem videlicet tanti facis, vt vitam tuam propter illum morti obieceris? Quid, inquam, homo est, quod eum pestifero morbo laboranter inuisas, & eius vulnera tuis vulneribus sanes?

117.

Homines
naturæ.

Iam donandi causa inuestiganda. Quid quæso te Domine impulit, vt tanto tuo incommodo commoda nostra captares? Homines enim, nisi commoditatis alicuius spe inducti, ad omnem laborem torpent & languent. Hic noster Saluator nullius planè indiget. Non propter vllam commoditatem suam, sed propter nos homines, & propter nostram salutem, nô contentus malis nostris consuluisse, mala insuper nostra, hoc est, debita nostra, in se suscipere misericorditer voluit. Quid ergo Redemptori nostro pro hac tanta misericordia repêdere possumus? Nunquid, vt D. Chrysostomus ait, si per singulos dies mortem subiremus, pro eo qui nos ita dilexit, meritum hoc, vel minimam eius partem exsolueremus? Cæterum quoniam hoc modo vicem illi reddere non possumus, æterno saltem grati animi officio, continuis laudibus, assiduaque huius tanti muneris cõsideratione, vicem ei aliqua saltem ex parte rependamus.

Chrysosto-
mus.

Danil. 5.

Vide quam grati tres illi pueri coniecti in fornacem ignis ardentis fuerint, qui omnes creaturas ad Dei laudem inuitarunt. Hi à momentaneo igni, nos ab æterno liberati, æternisq; deliciis in cælo per Christi mortem & passionem donati sumus. Nos igitur pio affectu cum pueris Hebræorum hodie dicamus: *Benedictus qui venit in nomine Domini*, simulque illud quod sequitur, adiungamus: *Osanna in excelsis*. Qua oratione non terrenam & temporariam, sed cælestem & æternam salutem à cælesti Rege postulamus.

DE CHRISTI REGNO NONNULLA.

CHRISTVS à Prophetis vocatur Rex, cum tamen nihil in se habuerit, quod Regiam pompam referre poterit, & ipse hoc munus à se ablegauerit. Homini enim à se paternæ hære-

ditatis

ditatis legitimam diuisionem petenti respondit: O homo, quis me constituit iudicem ac diuiosem inter vos? Sciendum regnum esse duplex, corporum ac animarum. Regnum autem Christi, non corporale, sed spirituale esse prædicamus: omnia enim quæ reges optimi ad salutem corporum moliantur, ipse in salute animarum procuranda efficit. Ipse est, inquit D. Petrus, qui constitutus est à Deo iudex viuorum & mortuorum. Ipse nos ab hoste sempiterno & eripuit, & quotidie defendere non cessat, & facultatem calcandi vim inimici tribuit. Idem etiam sacratissimæ passionis & vitæ suæ meritis nos mirificè dicit, & bonis omnibus cumulat. Vnde Apostolus Corinthiorum nomine gratias agit, quòd in omnibus per illum diuites facti sint in omni verbo, & in omni sciètia; ita vt nihil illis deesset in vlla gratia. At is tãdem electos suos ad æternam felicitatem perducit, sicut ipse de ouibus suis loquens, ait: Ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, &c. Vt enim illud viduæ oleum in plura vascula effusum non minuebatur, sed magis augebatur: ita diuinæ opes dando non deficiunt, sed augentur, dum eius imperium dilatant, & familiam amplificant. Quo fit, vt ardètiùs quidem diuina bonitas opes suas donare, quam auiditas & inopia nostra easdem recipere concupiscat. *Benedictus igitur qui venit in nomine Domini*: benedictus ipse qui venit, benedictus qui illum ad nos demisit: benedictus etiã, qui talem effudit Regem, intemeratæ Virginis partus, qui tam nouo regnandi more seipsum spoliât, vt suos ditet: se deicit, vt suos attollat: se onerat, vt suos exoneret: se in mortem conicit, vt ab æterna morte suos liberet. Benedictum hoc felix regnum Dauid, veri Salomonis. Infelices Iudæi, qui alium expectant regem vulgari more regnantem. Superest vt nobis de talis Regis aduentu gratulemur, Deo autem gratias pro tanto munere agamus, & illud quod nobis præcipitur, impleamus. *Exulta satis filia Sion, iubila filia Hierusalem. Ecce Rex tuus venit tibi iustus & Saluator, &c.* Hic Saluator sit semper nobiscum. Amen.

Luc. 12.

Regnum
corporum
& anima-
rum.
Act. 10.

1. Cor. 1.

Christus
animarum
rex.
3. Reg. 17.Dei gratia
immensa.

FERIA

FERIA QUINTA IN COENA
DOMINI, CONCIO, IN QVA TVM
lectio Evangelica explanatur, tum etiam de pra-
paratione ad sacram Eucharistiam sumendam
agitur: scaturitque optimis doctrinis.

THEMA. *Sciens Iesus quia venit hora eius, ut transeat ex
hoc mundo ad Patrem, &c. Ioann. 13.*

QVA MVIS omnia Domini Saluatoris opera, que
pro salute nostra inter homines gessit, omnes su-
perent & hominum & Angelorum laudes: que
tamen discessurus ex hoc mundo ad finem vite
revertatur, ceteris omnibus longè præstantiora
& mirabiliora sunt. Hoc tamen nemo experitur, nisi quisquis
piè & religiosè Dominum colens, beneficiorum eius parti-
ceps effectus est. Adeo enim vite puritas, & deuotionis affe-
ctus inter se cohærent, ut nemo rectè uiuat, qui magnificis Dei
operibus contemplandis non afficiatur: nemo verò sic afficia-
tur, qui non rectè vitam instituat. Hic meritò cum Propheta
dicere potest: Confitebor tibi, quia terribiliter magnificatus es,
mirabilia opera tua, & anima mea cognoscat nimis. Sed qui
sunt, qui ita in admirationem & confessionem diuinorum ope-
rum rapiuntur? Nimirum illi præcipuè, qui exquirunt volunta-
tem eius, qui se totos diuinæ legis studio addixerunt. Hi nam-
que ut spirituali vita, ita quoque spirituali sensu præditi, spi-
ritualibus ac diuinis rebus miro modo afficiuntur: atque eò
magis, quò magis diuinorum munerum virtutem in vita sua
experti sunt. Nemo enim misericordias Domini plenius com-
mendare poterit, quàm qui earum in se vim aliquam experitus
est. Talis fuit S. Propheta Dauid, ut videre est in toto illo quin-
quagesimo Psalmo, ubi aut commissi sceleris veniam petit, aut
rationes affert, quibus Dominum ad misericordiam prouocet.
Sic qui diuinis muneribus exculsi sunt, ea pro dignitate lauda-
re, proque illis gratias agere norunt. Duo mysteria sub vnius
diei solennitate hodie celebrat Ecclesia: nempe postremum
Domini Saluatoris de humilitate & charitate mandarum; &
venerabile Eucharistiæ Sacramentum, quod hac sacra die insti-
tutum est, & illud quidem in Evangelica lectione, hoc verò in
epistola tractatur. Sed quoniam de viroque, propter inopiam
tempo

Psal. 138.

*Spiritualia
qui norunt.*

Psal. 50.

temporis, dicere non vacat, Evangelicæ lectionis historiam
(quæ prius mysterium continet) enarrare constitui. Imploro-
mus diuinam opem, ac Christi matris intercessionem.

A VE MARIA.

INCIPIAMVS, Auditores, singula Evangelicæ lectio-
nis verba, & quæ in ea gesta referuntur, quantum Dominus de-
derit, diligentius expendere. At ergo S. Euangelista: *Ante diem
festum Paschæ, sciens Iesus, quia venit hora eius, ut trāseat ex hoc mun-
do ad Patrem.* In hoc primo Euangelij limine, paululum substi-
stamus. Quid est quod S. Euangelista, horam mortis, horam
eius, hoc est, horam Domini appellauit? Ego quidem eo sensu
hanc horam Domini appellatam esse credo, quo idem Domi-
nus diem mortis suæ, diem suum apud eundem Euangelistam
appellauit, cum dixit: Abraham pater vester exultauit ut vide-
ret diem meum; vidit, & gauisus est. Quid ais Domine Iesu?
Cur (quæso) diem mortis, diem tuum; & horam mortis, horam
tuam appellas: in qua tot iniurias, tot flagella, tot supplicia
subitum eras? Annon magis hæc hora hostium tuorum, sicut
ipse dixisti: Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum, appella-
nda fuit: in qua filij noctis & tenebrarum sanguinem tuum,
quem auidissimè sitiebant, biberunt: & furorem suum suppli-
ciis tuis exsauriant? An potius hæc hora nostra est, qui per eam
morte tua à morte excitati, sanguine tuo empti, & supplicio
crucis in cæleste regnum translati sumus? Verè hæc nostra hora
est, in qua tam multa per te nobis donata concessaque sunt: in
qua non modò ipse transisti ad Patrem, sed nobis etiam transi-
tum ad eundem aperuisti: in qua nos à tyrannide Diaboli eri-
puisti, mortem nostram moriendo destruxisti, & qua peccata
nostra (quæ malorum omnium causa erant) expiasti, & in pro-
fundum maris proiecisti. Verè hora nostra, hora salutis, & re-
demptionis. Tres horas hinc aduertere licet: est enim hora Iu-
dæorum, hora nostra, & hora item Christi: multò tamen magis
Christi Domini, quæ mala nostra depellit, quæ nos bonis om-
nibus ornat. Ipse enim magis fuit sollicitus pro nostra salute,
quàm de vita sua: nec curat quid illi ferendum sit, sed quid no-
bis, propter ea quæ ipse pertulit, conferendum sit. Hoc enim
perfectæ charitatis est, ut sui negligens, non quæ sua sunt, sed
quæ dilecti, quærat. Ad historiam seriem redeamus. Paratis à
proditore insidiis, & morte decreta, priusquam ad agonem
suum Dominus pergeret, *Sciens quia omnia dedit ei Pater in ma-
nus, &c. hoc tam nouo & mirabili obsequio Dominus non mo-
dò*

*Ioan. 8.
Dies & ho-
ra Domini.*

Luc. 22.

Mich. 7.

*Christi a-
mor in nos
quantus.*

dò memorabile charitatis & humilitatis exemplum fidelibus relinquere, sed totum etiam redemptionis nostræ opus (quod perficiendum erat) quadam imagine voluit adumbrare. Videnis hîc illum à mensa surgentem, vestes deponentem, linteo se cingentem, aquam in peluim mittentem, discipulorumque pedes lauantes. Quid igitur hæc noua rerum facies, nisi redemptionis nostræ seriem modumque designat? Surrexit enim Dominus ab illa beata mensa, de qua ipse Apostolis ait: Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater, &c. Assumpsit carnem, factus est nobis proximus, qui tamen vbique est præsens iuxta diuinitatem suam. Posuit vestimenta; celauit gloriam suæ maiestatis. Præcinxit se linteo; humanitatem diuinitati ita circumfudit, vt præsepio arctaretur, qui continet mundum: misit aquam in peluim ad lauandas discipulorum sordes, cum lateris sui vnam precioso sanguine mixtam, in Ecclesiæ peluim, cæteraque Sacramentorum vasa effudit: qua non pedum sordes, sed animarum labes abluuntur. Absolueris per Sacerdotem in confessione à peccatis: Christus Dominus ipse, tamquam per canales, ex latere suo fundit gratiæ vnam, qua scelerum sordes abluit. Offers tu pedes animæ tuæ, hoc est, peccatorum omnes sordes: ipse ex carne sua speculum fecit omnium virtutum. sic etiam aquam ablutionis ex latere suo fudit, vt hoc argumento videas, quantum illi debeas, & quanti ei constiterit sanctificatio tua. Dominus præcinxit se linteo, & quidem adeò strictè, vt semper essent duæ extremæ partes, quæ lotis pedibus tergendis sufficerent. Quo exemplo parsimoniam nobis, & vitæ sobrietatem commendauit, vt ea videlicet moderatione rebus nostris utamur, vt semper aliquid supersit, quo fratrum pedes, hoc est, pauperes & abiectos homines foueamus. Si enim Apostolus laborare in hoc fideles iubet, vt habeant vnde tribuant necessitatem patienti; quid eos facere par est, qui amplum patrimonium à maioribus traditum acceperunt, qui que suo labore, aliorum laborem & inopiam leuare possunt? Si parcè & frugaliter vixeris, non nutriendo inutilem familiam, non insumentibus inutiliter in comparationibus, ædificiis, vestitu; supererit aliquid, quo pauperum pedes tergas. Seneca auarum hominem famelico cani comparat, cui ad mensam astanti si frustum panis proieceris, priusquam terram attingat, in momento deuorans, protinus eodem vultu, eademque aviditate, se tibi obicit, vt aliud atque aliud nunquam satians accipiat. Sicim illam ardentem Dominus improperat, cum ait: Væ qui coniungitis domum ad domum, & agrum ad agrum copulatis. Qua in re magnus

Luc. 22.

Ceremonia
Christi
quid in-
nuant.

Absolueris
qualiter.

Pauperes fo-
uendi.
Ephes. 9.

Seneca.
Simile.

Esa. 5.

magnus pudor est, quòd à perisique Ethnicis Christiani homines in hac parte superamus, vt videre est in historiis. Facile sanè perspicitur, in quam miserabili nunc statu mundus sit positus, quando radix omnium malorum cupiditas tam latè dominatur, præsertim apud illos qui Christum nudum nudi in cruce adorare deberent. Ita enim hoc tempore humana pectora auaritiæ pestis inuasit, vt omnes aliæ cupiditates in hanc vnam transisse videantur.

Cum ergo Dominus se ad Petri pedes submitteret, seque ad eos abluendos pararet, tanta Petrus Domini humilitate stupefactus, exclamat: Domine, tu mihi lauas pedes? Quid te, Domine, in terra & in cælo sublimius? quid verò me misero humicione & peccatore vilis? quomodo ergo tu sordidos pedes meos lauabis? Ego tuos, Domine, pedes lauare debeo, ante illos procumbere. Tu me in naui in captura illa maxima piscium non parum terruisti: hanc igitur, Domine, submissionem tuam qui ferre potero? Cui Dominus: Quod ego, inquit, facio, tu nescis modò: scies autem postea. Hæc verba non solum Petro, sed piis omnibus dicta esse putemus. Dominus sic se interdum cum piis gerit, quando quæ sibi ad perniciem suam esse metuunt, ipse ad eorum salutem vertit. In hoc igitur rerum statu putent sibi hæc à Domino eadem verba dici: Quod ego facio, tu nescis modò: scies autem postea. Intelligebat hoc S. Iob, ideoque tot modis à Dæmone vexatus, & ab ipso Deo ita derelictus, vt diceret: Quasi arbori euulsæ abstulit spem meam: & sic me habuit, quasi hostem suum, tamen in spem quodammodo contra spem credens aiebat: Etiam si occiderit me, in eo sperabo. hoc est, mori quidem potero, desperare non potero. Idem etiã S. Rex Dauid se facere ostendit, cum variis periculis & terroribus vallatus, ait: Ego autem semper sperabo, & adiciã super omnem laudem tuam. Cæterum Petrus nihil his Domini verbis commotus, in instanti semel voluntate persistens, ait: Domine non lauabis mihi pedes in æternum. Cui Dominus: Si non lauero te, non habebis partem mecum. Hæc summa Dei comminatio est; nulla enim pœna maior apponi potuit. Sensit protinus Petrus huius tanti fulminis vim, vt pote qui probè tenebat, quale esset, bonũ illius amittere, quod tenebat, ideoque humilis iam & venerabilus respondit: Domine, non tantum pedes meos, sed & manus & caput. Quod perinde est ac si diceret: Totum me tibi Domine lauandum, imò & laniandum (si opus ita fuerit) permitto: modò me à te separari non sinas. Melius est mihi non viuere, quam viuere sine vita, quæ tu es, Domine, teste D. Augustino. Iam qui variis internè

Luc. 5.

Iob 19.

Psal. 70.

Augusti-
nus in So-
log.

curis

curis & anxietatibus in mente distrahuntur ac torquetur, Christum non habent, cum sint irrequieti & turbidi. Merito Petrus ad vocem Domini expauescens, ait: *Domine, non tantum pedes meos, sed & manus & caput.* Ad vocē Domini semper attendere debemus. Hoc animo fidelis quisque esse debet, ut quotiescunque hoc verbum Domini eius insonuerit auribus: Si hoc feceris, non habebis partem mecum, protinus cum Petro respondet: *Domine, non tantum pedes meos.* Hoc est, non hoc solo lucro, aut voluptate, quæ modò mihi per peccatum proponitur, sed vita ipsa, & si quid amplius esse potest, carere paratus sum, priusquàm id committam, quo te vnum & summum bonum amittam. Solicitat Diabolus ad peccatū lethale, ut pro Deo commutemus suum regnum, huic viriliter obistere debemus. Sic mater illa septem Machabæorum, non vitam suam modò, sed septem etiam filiorum vno die intercideret libentissimè passa est, ne hoc tanto bono, violata Dei lege, priuaretur. Annon ista ergo cum Petro Domini arbitrio cuncta permisit, ne tantum illud bonum amitteret?

Vbi ergo Dominus discipulorum pedes lauit, cum iterum recubisset, ait: *Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me Magister & Domine.* Contemplare (quæso) modestiam verborum Christi Salvatoris. Potuisset rectè dicere: Ego sum Magister & Dominus: imò & ego sum cælorum & Angelorum Dominus; nihil tamen horum ait, sed, *Vos vocatis me Magister & Domine:* quasi hæc honoris nomina, non tam honorati merito, quàm honorantis officio illi deferrentur. Quibus verbis quid potuit modestius fingi? Subditque deinde: *Si ego laui pedes vestros Dominus & magister, & vos debetis alter alterius, &c.* En quò totū hoc Domini obsequium tendebat, vt videlicet morti iam proximus, hoc nobis quasi hæreditario iure, venerandæ humilitatis memorabile præberet exemplum. Huius virtutis exempla tum multa præcesserunt, tum multa subsequuta sunt. Huius tamen utilitas tanta est, vt ea omnium virtutum fundamentum, & vitiourum omnium sit ruina. Superbia est caput & origo omnium vitiourum. Sicut autem huius virtutis maxima est dignitas, ita maxima esse assequendæ difficultas. Cur ita? Nimirum, quia potentissimum intra nos habet aduersarium, nempe flagrantissimam propriæ excellentiæ ac honoris cupiditatem: quæ non modò humilitatis, sed omnium etiam virtutum ac legum diuinarum perniciem machinatur. Lucretia illa laudata, honoris magis, quàm pudoris rationem habuit, quâdo, ne honorem amitteret, pudorem prostituit: & multas quidem tales Lucretias passim

Deo parentum.

2. Mach. 7.

Humilitas
virtutis op-
tima.

Cupiditas
honorum.

reperi

reperire licet. Vide quid Athalia regnandi cupiditate fecit, quæ omnes filios & nepotes suos, vt sola regno potiretur, interemit. Abimelech septuaginta fratres, Gedeonis filios, super vno lapide, regnandi cupiditate percitus, iugulauit. Sic legitimæ recentia exempla de Turcis. Nero matrem ob regnum occidit. Cùm ergo humilitatis Magister, & Sapientia Patris, omnia hæc probè teneret, nihil illi in huius virtutis commendatione nimium visum est, cuius tanta erat necessitas, tantaque rursus eius adipiscendæ difficultas. Quæ in re sapientis Architecti prudentiam imitatus est, qui cùm latissimum in aliquo insigni opere fornicem exstruere vult, magna illum vi vtrinque à lateribus fulcit, ne pondere suo totam operis fabricam soluat. Sic igitur peritissimus humilitatis Architectus, magna illam exemplorū vi aduersus impotentem hanc dominandi libidinem fulcire necessarium duxit. Quid enim difficilius ad assequendum, quàm quod tam potenti defenditur aduersario? quem quidem superare, totam virtutis naturæ vim & potentiam superare est. Summo igitur studio commendari debuit, quod principale salutis est, & vehementissimè attolli, quod difficillimum, ne operis difficultate homo dedereretur. Simile quiddam facere solent, qui clauum (quo magna pars ædificij nititur) altissimè insingere conantes, non contenti iterum atque iterum illi malleum impegisse, frequentissimis ictibus infixum iam feriunt, vt ita tandem firmissimè hæreat, immobilisque persistat. Hac ergo ratione Dominus post innumera humilitatis exempla, hoc etiam addere voluit, quia nimirum sciebat, huic vni fundamento totam spiritualis ædificij fabricam inniti, præferim cùm intelligeret, nunquam satis doceri, quod nunquam satis discitur. Christus itaque sicut suos dilexit ad finem vsque, id est, perseueranter, ita etiam humilitatis exempla vsque in finem exhibuit. Ignis semper ignis est, atque eodem modo semper ardet: quòd maximè charitatis Christi congruit, quæ in eo (sicut & gratia) summa exstitit. Eius charitatis flamma, quæ in sacro illo pectore latebat, in fine clariùs emicauit, & radios suos longius effundere cepit, dum tanta alacritate pro salute nostra mitissimus Agnus vltro se ad mortem obtulit. Cuius alacritatis causa fuit, quòd nihil sit ardentè amanti gratius, quàm amorem suum amato vel verbis, vel rebus ipsis aperire. Ipse huius dilectionis tor argumenta exhibuit. Ab hac diuina dilectione ille Iudas proditor longissimè abfuit: in eo enim accidit, quod in Amnon Dauidis filio, qui sororem suam Thamar arte diaboli vehementissimè amauit, qua potius & corrupta, eam incredibili odio ha-

4. Reg. 11.

Indic. 9.

Tyrannorū
exempla.

Simile.

Simile.

Simile.

1. Reg. 15.

buit: ita Iudas à diabolo inuasus, adeò pecuniam dilexit, vt Dominum suum innocentem pro vili pretio venderet, & postea ita eam sit detestatus, vt seipsum suspenderet.

PROBET AVTEM SE IPSUM HOMO.

& sic de pane illo edat, & de calice bibat, &c.

1. Corinth. 11.

INTER omnia Christianæ religionis mysteria maxime mirabile atque sublime, Deoque dignissimum est, venerabilis Eucharistiæ Sacramentum. Quid enim aliud magis diuinam nobis charitatem & omnipotentiam representat? Summæ enim bonitatis fuit, quòd Dominus maiestatis hoc modo voluerit creaturis suis se cõmunicare: summæ verò charitatis, quòd sub hac specie voluerit nobiscum perpetuò manere: summæ potentia, quòd solo Sacerdotis verbo, substantiã panis & vini in corporis & sanguinis sui substantiã vertat: summæ prouidentie, quòd hoc cælesti cibo voluerit quotidie infirmitati nostræ consulere:

at verò summæ benignitatis, quòd tam dulci pabulo vitam nostram alere, & ab illecebris seculi huius, ad cælestium bonorum amorem traducere dignatus fuerit. Sacrificium immolationis vnigeniti Filij Dei fuit gratissimum Deo Patri: at quia Christus iam non amplius moritur, hanc se denuò offerendi rationem excogitauit, vt qui semel cruentum in Cruce obtulerat sacrificium, quotidie in altari offerret: & quod obsequium semel gratissimum Patri, & hominibus salutare fuisset, quotidie in Ecclesia innouatũ, eidẽ cælesti Patri pro nobis offerretur. Hoc facite, inquit, in meã commemorationẽ, hoc est, in memoriã passionis & mortis meæ, & charitatis meæ, qua mihi vitam eripui, vt vobis sempiternam donarem vitam. Verè Ioannes ait: Qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo.

Hic sanguis, sempiternus apud Deum Aduocatus noster est, longè melius pro nobis clamans quàm sanguis Abel. Quis tantorum bonorum hoc precioso sanguine collatorum oblitiscatur? Est & alia huius sacræ institutionis non inferior causa: nempe quòd Saluator non solum huius beneficij memoriã excitare, sed infirmitati etiam nostræ huius Sacramenti virtute mederi voluerit. Vt enim D. Bernardus ait, Homo per peccatum velut in saxosum quoddam cœnum præcipitatus fuit: quo factum est, vt non solum immundus, sed etiam fractus, debilitatusque iaceret. quamobrem duplici egebat remedio: altero, quo eius sordes abluerentur; altero, quo debilitas roboraretur.

Et ad illud quidem Baptismus & Pœnitentia: ad hoc verò Eucharistia

charistia potissimum destinata est: quæ nimirum panis ille est, qui cor hominis confirmat; & mensa illa, quæ in cõspectu nostro paratur aduersus omnes qui tribulant nos: ac denique spiritalis ille cibus, quo non modò ad æternitatem alimur, sed etiam ad pugnam roboramur. Euant igitur in extremo iudicio reprobi inexcusabiles de delectibus suis, cùm potuissent per cibum hunc viuum roborari contra vitia & infirmitates suas. Confert hic quoque cibus mirabilem quandam suauitatẽ contra Legis amaritudinẽ. Sic qui purgato animæ palato ad illum accedunt, cum Propheta clamant: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo! Et, Iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa. Desiderabilia super aurum & lapidem preciosum, &c. Commendat & hic panis mutuum in nobis dilectionis virtutem. Sacramenti huius officium est, fidelium multitudinem in vnum corpus coagulare, eosque ad mutuum amorem, tanquam eiusdem corporis membra, incitare. Vnus panis, & vnum corpus, &c. omnes qui hoc Sacramentũ sumunt, in vnum corpus coeunt, quorum eadem caro, idem sanguis, idemque spiritus est. Iam videndum qua religione, quo timore, ad hoc summum Sacramentũ accedere debeamus, quando ad illa veteris Legis Sacramenta soli Sacerdotes tanta reuerentia, totque præcedentibus cæremoniis accedebant. Videndum qua reuerentia talis hospes intra cordis domicilium excipiendus sit. Hæc enim vel sola consideratio, ad omnẽ nos animi puritatem & reuerentiã (cùm ad hoc mysteriũ accedimus) excitare potest. Probet, inquit Apostolus, seipsum homo, &c. Probet se homo, an illa cælesti mensa sit dignus, an indignus. Capitale crimẽ facit indignum. Vide quid arca Dei fecerit, quando Dagon idolum ad illam statutus est. Vide quid passi duo filij Aaron, qui subito extincti sunt, quòd indignè accesserunt. Dominus olim voluit, vt manus & pedes filij Aaron laurent, antequã accederent ad altare: Ne fortè, inquit, moriantur. Voluit esse summam munditiam in ministris. Vide quod sumpsit suppliciu de Oza, de Ozia rege, de Bethsamitis; de Nadab, de Abiud. Reus erit corporis & sanguinis Domini, qui indignè manducat: non fraterni sanguinis, qualis fuit Abelis, sed ipsius Domini sanguinis reus; quia non contra solum hominẽ, sed contra Deũ & hominem peccat. Vide quid accidit immundo illi regi Balthasari, qui indignis manibus vasa tẽpli Domini contrectare ausus est. Oportet igitur, vt peccata detestemur, vt ea sacerdoti confitemur, vt futura vitare omni ratione studeamus atque proponamus, & periculosas eorundẽ occasiones ante omnia fugiamus.

*Psal. 118.
Psal. 118.*

1. Cor. 10.

*Ioannes Chry-
sostomus.*

1. Cor. 11.

1. Reg. 5.

*Leuit. 22.
Eucharistia
dignè su-
mendã.*

Daniel. 5.

*Dei beni-
gnitas in
110.*

*Christus of-
feritur in al-
tari.*

Apoç. 1.

Bernardus.

*Homo vt
saluari
queat.*

Si hæc ipsa studiosè peregerimus, nõ peccamus dum ad hæc tpe. mēda mysteria accedimus, etiam si nondū diuinæ gratiæ cōpotes effecti simus. Adsit bonis cēptis Dominus Iesus. Amen.

FERIA SEXTA IN PARASCEVE,

CONCIO, QVA PRIMVM DE INEFFABILI redemptionis humanæ beneficio: deinde de passionis acerbitate, & magnitudine dolorum Christi Domini agitur.

THEMA. *Recogitate eum qui talem sustinuit aduersus semetipsum à peccatoribus contradictionem: vt non fatigemini, animis vestris deficientes.* Hebr. 12,

Dvo sunt, Auditores, quæ à nobis Ecclesia hoc sacratissimo tempore exigat: alterum, vt summum salutis & redemptionis nostræ beneficium officiosè & gratis animis recolamus: alterum vt Domino Saluatori tam dira pro nobis supplicia patienti pio compassionis affectu compatiamur. Neque pars hæc posterior à priori dissentit. Maxima enim beneficij pars est, pretij & laboris magnitudo, qua beneficium partum est. Redemptori nostro maximas debemus gratias, qui nos tam multis in cruce doloribus regenerauit, qui nos vinculis absoluit, sanguine suo redemit, & morte sua ad immortalem vitam perparauit. Ad redemptionis nostræ pretium cogitandum nos Apostolus inuitat, cum ait: *Recogitate eum qui talem sustinuit aduersus semetipsum, &c.* quibus verbis nos ad laborum & dolorum Christi magnitudinem, non semel atque iterum, sed perpetuò considerandam, hortatur. Hoc enim, recogitandi verbo significare voluit. Ea enim huius beneficij magnitudo est, vt nullo vnquam tempore eius apud nos memoria intercedere debeat. Neque minùs in hoc officio utilitatis, quàm iustitiæ & æquiritatis ratio mouere nos debet. Quam idem Apostolus breuiter insinuat, cum ait: *Vt non fatigemini, animis vestris deficientes.* Hoc est, vt ad omnes iustitiæ labores, ad omnes huius vitæ ærumnas, & calamitates perseverandas instructi & armati sitis. Si enim passio Redemptoris ad memoriam rouocetur, nihil est quod nõ æquo animo, toleretur. Utilitas autem, siue finis passionis est, vt

*Christo agē-
da gratia.*

*Passionis
Christi vij-
litat.*

homi

homines à vitis ad virtutum studia traductos ad æternam tandem felicitatem (ad quam conditi sumus) perducamus. Hoc est quod præcipuè molimur, hoc toto studio captamus, vt quod Dei Filius passione & morte sua effecit, nos non vt ille indigna ferendo, sed salutaria vobis monita suggerendo, efficere valeamus. Hic nobis duplici viâ ingrediendum: altera, cum vitiorum fœditatem cum virtutum dignitate & elegantia conferimus: quo & illa, vt par est, detestemur, & ad harum amorem & studium rapiamur: altera, cum diuina beneficia, atque in primis ineffabile Dominicæ passionis mysterium commemoramus: quo tantæ bonitatis & charitatis amore succensi, illum diligamus, illius obsequio adiungamur, à quo tam multa & magna dona percepimus. Mysterium igitur Dominicæ passionis si penitus introspicimus, & causas eius euoluas, inuenies planè, magis ad vitiorum odium & virtutum studium facere, quàm si explicitè & singillatim de vitis ipsis, & virtutibus sermonem haberes. Apostolus Petrus ait: Christo igitur passo in carne, & vos eadem cogitatione atamini, hoc est, sicut ille carnis suæ passione, peccati regnum excidit: ita vos eiusdem passionis consideratione, aduersus peccatū arma capite; illud animo volentes, quanta sit eius rei deformitas, quæ, nisi sanguine & morte Filij Dei, non potuit expiari. Hic amor in nobis accendi debet, cum tantam eius videamus dilectionem. Iam aduersus antiqui hostis assultus & tentationes, qui nos magis quàm vulnerum Christi cogitatio iuuare poterit? A Propheta enim rectè dicitur: Petra refugium herinaciis. Petra autem Christus est, ad quam lepores (vt alij habent) hoc est, piorum animæ, venatoris antiqui metu perterritæ, confugere tutò solent. Qui ad hanc confugiunt petram, qua eos Dominus benignitate excipiat, in Canticis sponfam alloquens, ait: Columba mea in foraminibus petræ, in cauerna maceræ. In his foraminibus sese columba tutatur: in his passer inuenit sibi nidum: in his denique lepores, hoc est, timorætæ mentes, malorum omnium perfrugiū inueniunt. Hic diuus Bernardus. Quid non, inquit, boni in petra? Ibi exaltatus, securus & firmus stō. Vbi enim tuta quies, nisi in vulneribus Saluatoris? Videtis, Auditores, quantum pia huius beneficij consideratio ad charitatis, cæterarumque virtutum officia calcar addat. Vt de hac materia aliquid vtile proferramus, ipsam in qua mundi vita pependit crucem consona Ecclesiæ voce salutemus.

*Exempla
magis quã
verba mo-
uent.*

i. Petr. 4.

Psal. 103.

Cant. 2.

*Bernardus.
Refugiū
nostrū qua-
le.*

V

O CRUX AVE, SPES VNICA, &c.

BENEFICII passionis Dominicæ optima portio est, à gehennæ incēdiis liberari, & sempiterna vita & felicitate beati. De hoc enim idem ipse beneficij auctor ait: Ego veni, vt vitam habeant, & abundantius habeant. Et iterum: Venit Filius hominis quærere & saluum facere quod perierat. De illo autē Apostolus ait: Christum Dominum eripuisse nos ab ira ventura. Vtrumque Saluator complexus est, cum ait: Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis: vt omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Cum igitur pij hæc animo reuoluunt, quod per vulnera Christi (cuius liuore sanati sunt) aditus illis ad æternitatis gloriam patefactus sit; quas tūc Redemptori gratias agēt, qui non corruptilibus auro & argento, sed sanguinis sui pretio hanc illis gloriam mercatus est? Tunc igitur cum æternitate fuerint potiti, plenius redemptionis suæ beneficiū agnoscent, quando quid per illud consequuti sint, apertè videbunt. Neque modò à gehennæ incendiis, sed etiā à tyrannide peccati (quod gehenna ipsa grauius est) nos liberauit. At peccati malitia tanta est, quantum is est aduersus maiestatem peccatum committitur. Ideoque quoniam bonitas & maiestas illa & infinita & incomprehensibilis est, peccati quoque malitia à nobis cōprehendi nullo modo potest. Sicut igitur huius malitiæ magnitudo, omnē intelligentiæ nostræ vim superat: ita nulla cogitatio beneficii illud pro meritis æstimare potest, quo à tam ingenti malo liberati sumus, neque solūm à malitia peccati, sed etiam à peccatorū fomite, hoc est, à cupiditatis, & carnis nostræ tyrannide, per eundē liberati sumus. Quod Apostolus expressit, cum ait: Vetus homo noster simul crucifixus est, vt destruat corpus peccati, vt vltrà non seruiamus peccato. Vt enim homines in Republica iuxta legum normam vitā dirigere solent: ita fomes hic, siue corpus, siue lex, longè potentiūm homines adigit, vt cupiditatibus suis obtemperent. Huius autem fomitis vim atque potentiam, simul & remedium idem Apostolus complexus est, cū ait: Infelix ego homo, quem me liberabit de corpore mortis huius? hoc est, de corpore peccati: respōdet sibi Apostolus: Gratia Dei per Iesum Christum. Hac autem suffulti omnes Sancti, à peccato immunes fuerunt: quorum etiam multi vitam omnem ab omni lethalis peccati cōtagio puram & integram conseruauerunt. Et quid in illis potissimum spectandum fuit? Gratia Dei, & charitas. Cum enim perenderent dolorum

Christi

Christi magnitudinem, quibus hæc tanta bona nobis Saluator promeruit, ipsi succensī, libenter suam perferunt crucem post eum. Aquæ multæ, inquit de charitate illa loquēs, nō poruerūt charitatem extinguere. & flumina non operient eam. Quocirca si primum nos Christo Domino, propter ea quæ nostri gratia pertulit, debere fatemur: longè plus est, quod eius amori, quàm quod dolori debemus: plus enim amauit, quàm doluit. Cum S. Abraham filium immolare parabat, aries illi pro filio à Domino oblaus est. Rectè sanè. Melius erat arietem immolari, quàm filium. Itaque Dominus arietem non pepercit, vt Filio parceret. Sed inuertamus ita hoc sacrificium: vt pius Pater, quò arietem parceret, filium immolaret. Quis hoc non miretur? quis non obstupesceret? Quantò ergo malo nos redimere Patrem, vt inuiti & malo seruo, atque adeò inimico suo parceret, Filiū tradidisse? Hoc est igitur quod Ecclesia stupefacta miratur, cum ait: O ineffabilis dilectio charitatis! vt seruum redimeres, Filium tradidisti. Ipse condidit, ipse redemit. Potuisset quidem Dominus, si voluisset, alicuius Angeli opera nos redimere, & salutem nostram operari; at vtroque nomine ipse nobis deuinctus esse voluit, creationis & redemptionis. Gloriam, inquit, meam alteri non dabo. Habemus eum vt rerum omnium conditorem, quem vt summum bonum diligere tenemur; ita eundem etiam tanquam redemptorem, & salutis æternæ largitorem amare debemus.

SECUNDA PARS.

QUANTVS fuerit dolor Dominicæ passionis & cruciatus, declarant planè cum alia multa, tum præcipuè ea quæ in sacra passionis eius historia contigisse Euāgelistæ referūt. Primus & maximus cruciatus existit, sudor ille sanguineus, vi summi doloris, quo interiūs anima illa sanctissima premebatur, expressus. Nunquā talis sanguinis sudor inter homines vsquā fuit visus. Secundus verò fuit, piissimæ & amantissimæ matris recordatio atque compassio: cuius animā sciebat acutissimi doloris gladio transigendā, cū se in cruce inter facinorosos homines pēdentem, totq; plagis cōcisum, deformatū, irrisum, cerneret. Tertia doloris causa, & quidē vrgentior, discipulorū scandalum & ruinam fuit: quorū alius eū negauit, alius pecunia vēdidit, & osculo prodidit: ceteri autem (quos tam fideliter instuxerat) eo relicto turpissimè, metu exanimati, fugerūt. Quarta doloris causa, miserandi illius populi, qui mortem illi machinabatur, peccatum simul & excidium, quod illi iam iam imminēbat, existi-

V 4

Ioan. 10.

Luc. 19.

Ioan. 3.

1. Petri. 7.

Peccati malitia maligna.

Rom. 6.

Simile.

Rom. 7.

Sāctos quid conseruauit.

Cant. 8.

Genes. 22.

Christus immolatus.

1. Sa. 48. Anselmus.

Dolores Christi manimi.

Discipulorum ruina.

Iudaici populi excidium.

tit:& facinus illud execrandū, quod sciebat eterno exilio multandum. Ante passionem vidit ciuitatem, pias fudit lachrymas propter illius vastationem:quo dolore iam affectum fuisse putandum (qui omnia præsciuit) cum facinus illud detestandum instaret & velut in foribus futurū excidiū esset:Hac enim de causa pias feminarum sese ad crucem sequētium & lamentantium lachrymas compescuit,quando cōuersus ad eas,dixit: Filix Hierusalē,&c. Quibus verbis indicauit, inagis fe de Iudæorum excacatione,& irreparabili casu,quàm de suo interitū dolere. Synagoga ita deperdita,nouæ sponfæ, id est, Ecclesiæ iuncta est.Quinta doloris causa existit,innumerabilium penè hominum socordia & ingratitude: qui hanc tantā salutem: & efficacem medicinam erant repudiaturi,quam is tot laboribus,tot opprobriis & cruciatibus, illis peperisset. Hi sanè multo grauius puniendi,qui tātam hanc salutis opportunitatē leuissimi laboris metu contemnunt.Omnes igitur hæ dolorū causæ,velut agmine factō, mitissimum illud pectus impetebant,ex quibus tantus ille dolor conflatus est. Iam quid Pater cælestis dilectissimo in hac tanta cordis agonia constituto, præstiterit, expendamus. Apparuit illi, ait Euangelista, Angelus de celo confortās eum.Angelus fuit Orator & Legatus ad Dominum, qui variè cum Salvatore egit, vt Moyses & Helias in monte. Hic sanctus ille Patriarcha, cum Isaac filio montis verticem conscendet,& filius qui ligna super humeros portabit, & pater cum igne & gladio aderit. Hoc sacrificiū,quod tanto antè præcessit,crastina die perfectissimè celebrādum est.Si, inquit Propheta, posuerit pro peccato animam suam,videbit semen longæuum,& voluntas Domini in manu eius dirigeretur.Vide quid Iacob alieno vestitu amictus designet? Christus innocentia iustus, peregrinum & alienum habitum, hoc est, peccatoris & malefactoris imaginem suscipiēs;eam à Patre benedictionem impetrauit,vt quicunq; illi benedixerit,id est,illius laudes prædicauerit,& ardenti fide & amore copulatus fuerit,semper pitemq; benedictionis gloriā consequatur adolescens inermis cum armato Golia,solo baculo armatus,& quinq; lapidibus munitus, congregietur,& prosternet.Serpens æneus in altū exaltatus,at traxit ad se omnia.Vide quid illa rufa vitula velit.Sacra illa humanitas Christi est vitula rufa, quæ partim sceleribus hominum,partim charitatis suæ ardore hunc colorem refert; in qua nulla vnquam peccati macula inuēta est.Huius cineres, id est, sacrificij merita in Ecclesia ad peccatorum expiationem, reseruanda sunt. Hæc Angelum Domini cum Christo tractasse credendum

credendum est.Explicuimus animæ dolorem:nunc multitudinem dolorum,quos in corpore suo pertulit, adducere incipiamus.Christus cruciatuum acerbitate erat cōtensus,vt esset hominum redemptio copiosa: iam dæmon ex odio contra Christum,illi perniciem per suos satellites machinatus est. Dominus ex charitate:dæmon verò ex crudeli odio eandem tormentorum vim expetebat.Vide quot Christo peperit tormenta,quot verbera.Inde est quòd Iudas, eo instigante, Christum tradiderit, electus discipulus suum Dominum osculo tradidit. Qui,inquit,iningit manum mecum in paropside,hic me traditurus est.Tamquam ad latronem,inquit, existis cū gladiis & fustibus comprehendere me.Sequitur discipulorum fuga, quæ magistro magnum mororem intulit. Illos tam diligenter erudierat iam illi omnium bonorum obliti, eum deserunt magistrum.Captus autem quàm multis iudicibus iniquis atque tribunalibus sistitur? Omnes fuere iudices iniqui, & prauo affectu corrupti.Dominus ad manifestissimum accusationis mendacium tacuit.Doloribus, discipuli amantiissimi addidit negatio, qui ob ancillæ vocem negauit, qui tot eius viderat testimonia. Adspicit eum Domines, & respicit discipulus, Dominus, qui pro latronibus patiebatur,tot sustinet verbera, vt martyres ad patientiam animaret. Disciplina pacis nostræ, inquit Propheta,super eum,& liuore eius sanati sumus. Verbera,quæ nostris sceleribus debebantur, ipse sustinuit, quò lætæ maiestatis satisfaciens, pacem nobis & amicitiam Patris conciliaret. Iam verò quis irrationes, contumelias, iniurias, oratione consequi possit? Contumeliæ & contemptus grauiores sunt, quàm corporis dolores;quòd his quidem vita, illis autè honor & existimatio petatur. Dominus hac in re omnes suis tormentis superauit martyres. Vide vt tua frangatur arrogantia. Ne autem quid deesset summæ ignominia, duos proponit, Barabbam & innocentem Iesum, & omnes in latronis liberationem consentiunt, & in Christi damnatione. Iam ingratitude vitio quid peius? Quot beneficiis Iudæorum populum Dominus affecerat? Vbiq; reliquerat suæ beneficentiæ signa. Quid rependerūt? Agatur, clamāt, in crucem; moriatur, qui vitā, qui salutem tam multis attulit: seruetur Barabbas, viuat latro, pergat concitare & occidere, vt antè fecit. Quæ maior populi ingratitude? Quæ verò maior Domini Saluatoris charitas, humilitas, & patientia? Hac ergo ratione satis abundè ingratitude nis & superbiæ nostræ scelus expiare Saluator voluit. Trahit nox, in qua tot iniurias, tot cruciatus coronæ pertulerat, adiudicatur ad crucem,

Christus & dæmon.

Matth. 26.

Iudices iniuri qui omnes.

Esai. 53.

Ingratitudo vitio.

quam ipse suis humeris baiulare cogitur, alloquitur in ictere eiulantes mulieres, offertur illi vinum felle mixtum, quod nec latronibus crudelissimis offerri consuevit. Superest iam nunc extremum & atrocissimum crucis supplicium; quod qualiter acciderit, facile ex eorum malitia considerare poteris. Contigit in celeberrima tum ciuitate, tum celebritate, ac populi frequentia. In istis animi & corporis doloribus adfuit tristissima mater spectatrix. Omnibus cruciatibus illis, canes illi sæuissimi non erant satiati, quin & conuictis plurimis illum afficerent. Is cum malediceretur, non maledicebat: tradebat autem iudicanti se iniuste. Hic iam Prophetæ illud locum habuit: Et dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Videmus Domini dolores, omnes alios cruciatu superare. Verè Propheeta dicere potuit: O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte, si est dolor similis sicut dolor meus.

Nūc, Auditores, ex his, quæ hæcenus dicta sunt, Philosophari aliquid incipiamus. Nullam enim altiore Philosophiam, quàm crucis Christi esse, Apostolus testatur: qui quamuis in tertium cælum raptus, audierit arcana verba; nihil tamen se nisi Christum, & hunc crucifixum, scire profiteretur. Quo quidem testimonio, maximam esse Dominicæ Crucis Philosophiam intelligimus. Requiritur vt pio compassionis affectu, & mœrore, patienti Domino compariamur; ne in illam D. Hieronymi iustissimam indignationem incidamus: Omnis, inquit, creatura comparitur Christo morienti: sol obscuratur, terra mouetur, petreæ scinduntur, velum templi diuiditur, sepulchra aperiuntur, solus miser homo non comparitur, pro quo solo Christus patitur. Quid hac immanitate indignius? Deinde gratiam fidei uisus nostri ne obliuiscamur, qui animam suam pro nobis posuit: sed eam, quàm diu viuimus & spiramus, semper ante oculos habeamus, & immortales illi gratias agamus: quòd, cū tam multis aliis rationibus sine vlllo suo incommodo aut labore, salutem nostram operari potuisset, hac tamen mirabili ratione nobis opem ferre voluerit: quòd ea sanandæ miseræ nostræ, & promouendæ salutis commodissima esset. Quid enim magis nos ad spem in Deum, ad eius amorem pariter ac timorem, ad mundi rerum que terrenarum contemptum, ad peccati odiū, ad veram humilitatem vehementius, quàm solium crucis mysterium poterat incitare? Videmus quòd non solum celestia astra nobis inserviant, verum etiam quòd rerum omnium conditor Deus in humane salutis ministrum seipsum dederit, & hominum pedes lauerit, & inter latrones eius gratia

pende

pependerit. Sol non minus lucis & caloris cuius hominum tribuit, cum omnibus luceat, quàm si vni alicui oriretur: ita passio Christi nihil minus præbet vnique, quàm si pro eo solo suscepta fuisset. Vide quam D. Augustinus precatione ad Dominum Iesum instituerit: Quid commisisti, dulcissime Domine, vt sic indicareris: Ego enim sum tui plaga doloris, tuæ culpa occisionis. Offendit impius, & damnatur pius. Quid, Rex meus, & Deus meus, quid retribuam tibi, pro omnibus, quæ tribuisti mihi? Requirit Deus, vt peccatum, quod is morte grauissimum habuit, summo odio detestemur, ne videlicet vterius committamus, quòd maiorem nunc illi dolorem (si doloribus obnoxius esset) quàm mors ipsa incuteret. Vnde D. Bernardus sic Dominum loquentem inducit: Nonne satis propter te vulneratus sum? Nunquid non pro iniquitate tuâ afflicus sum? Cur addis afflictionem afflicto? Magis aggrauat me vulnera peccati tui, quàm vulnera corporis mei. Eusebius Emislenus nos admonet his verbis: Custodiamus sollicitè, quod tanti sudoris commercio Christus redemit. Reus itaq; erit non parui pretij, sed sanguinis Christi, sanguine & passione eius mundatus. Illud etiam à Spōsa sua in Cant. postulat. Sic enim ait: Sub arbore malo succitanti te, tibi corrupta est mater tua, tibi violata est genitrix tua. In his enim verbis salutis humane lapsum, simul & remedium, comprehendit. Mater enim omnium viuentium Eua, iuxta arborem illam à Domino interdictam, à serpente decepta atque violata est, cum diuinæ gratiæ, & originalis iustitiæ integritatem amisit. Quam tamè misericors & pius Dominus in arbore obedienciæ, hoc est, in ligno crucis, à mortuis excitauit: quando scelus illius transgressionis & inobedienciæ, hæc humilitatis & obedienciæ merito dissoluit. Exposita igitur beneficij magnitudine, quid pro eo exigat, declarat protinus his verbis: Pone me sicut signaculum super cor tuum, & super brachiū tuum. Vox est Spōsi in cruce pendentis: qui à Spōsa, hoc est, fidei anima exigit, vt illam crucifixi imaginem, in corde suo velut expressam & insculptam perpetuò gerat: vt tanti beneficij memoriam nullo vnquam tempore intercideret patiatur: atque, vt verbis vtar D. Augustini, toto nobis figatur in corde, qui pro nobis est fixus in cruce. Ego, inquit Apostolus, stigmata Domini Iesu in corpore meo porto. Illi portant stigmata, qui carnem suam cum omnibus vitiis crucifigunt. Ad satis faciendum pro totius mundi peccatis, vel vna pretiosi sanguinis gutta diuinitati vnita, satis erat: sed ille tamen totum sanguinem per

tot

Simile.

Augustinus in Mediat.

Bernardus.

Emislanus.

Cant. 5.

Cruce ut ferenda.

Galat. 6.

1. Petr. 2.

Psal. 68.

Thren. 1.

1. Cor. 2.

Hieronymus.

Cruce Christi cuius nos aduocant.

Joan. 10. tot vulnera effundere voluit. Christus de bono pastore ait: Ipse ante eas vadit, & oves sequuntur illum: hoc est, prior in laboribus, in ieiuniis, in vigiliis, & in aliis pietatis operibus. Offeramus illi, id est, Deo Patri, Iosephi nostri tunicam, & illum ad misericordiam inclinabimus. Hoc est enim quod olim Dominus adumbravit, cum Agni sanguine postes & superliminaria domorum tingi præcepit: ut eo inspecto, gladium suum ab ea domo coerceret, cum in alias Aegyptiorum domos delatueret. Sanguis ille Filij vnigeniti, est symbolum propitiationis: clamat hic misericordiam, sanguis Abel iustitiam. Tantum beneficium, tam caro emptum pretio, sempiterna memoria & affectu celebrandum, & in intimis sensibus recondendum est. Amē.

DE PASSIONE DOMINI CONCIO SECVNDA: IN QVA DE CAPTIUITATE & redēptione generis humani, & aliis articulis necessariis agitur: in extrema verò Concionis parte, quid à nobis Dominus pro hac tam pia liberatione postulet, explicatur.

THEMA. *Gratiam fidei: sfforis ne obliuiscaris: posuit enim animam suam pro te. Eccles. 29.*

G Vn supra atque infera hæc considerauerimus, non possumus non, ob eorum pulcherrimum ordinē, in maximā trahi admirationē. Verum si rerum omnium cōditorem & auctorem inspexerimus, annon in maiorē rapiemur admirationē: sã quid mirabilius, quàm Deum mori, Deū in cruce agi, Deū inter latrones pendere? Regina Saba non habebat vltra spiritum, cum Salomonis familiã, domum, gloriãque videret. Quanto verò mirabilius est, Dei Filij humilitatem, quàm Salomonis sublimitatem cernere? Hoc certè non modò verbis exprimi, sed ne cogitatio ne quidem comprehendere potest. Videbãt amici Iob eum ita in sterquilinio sedentem, & ita exanimati sunt, ut per dies septem tenuerint silentium. Si ergo tãto hi stupore correpti sunt, cum hominē sic affectum viderent, quantus quæso stupor erit, non solū hominē, sed Deū pariter atque hominem in cruce pendentem, & leprosi speciem exhibi-

exhibentem, & à vertice vsque ad pedes tot liuoribus deformatum, tot plagis contritum, cernere? Sic Achior, vbi vidit caput Holofernis abscissum, præ stupore corruit in terram. Nos autem, Auditores, qui mysterium hoc summa fide amplectimur & veneramur, illud certè fateri debemus, magnum aliquid & ingens negotiū fuisse, propter quod summa illa Sapientia subire mortem dignata sit. Tanta enim res, quæ om̄em superat admirationem, non nisi maximi alicuius fructus causa suscipi debuit. Cum Rex aliquis ingentem exercitum, & classem multarum tritemium apparari iubet, non alicuius viculi, sed regni, aut munitissimæ vrbs expugnandæ gratia, comparare credendus est. Cum ergo nihil maius humana mens quàm Deum mori concipere possit; consequens erit, ut nihil hac ratione, vel ad genus hominū salutaris, vel ad Dei gloriã sublimius fieri potuisse credamus. Non potest enim non summum esse beneficium, quod tantis impendiis paratum fuit. De hoc igitur ineffabili opere duò nobis hodie dicenda sunt; alterum quàm multa & præclara munera per Christi mortem nobis donata sunt: alterum verò, quàm multis doloribus hæc omnia nobis ipse parauerit: illud quidem, ut immortales tantæ salutis auctori gratias agamus: hoc verò, ut tamquam viua membra, capiti nostro patienti compatiatur. Hanc enim membrorum conditionem esse Apostolus ait, ut si quid patiatyr vnum membrum, compatiantur cætera membra. Verum ad hæc duo tractanda mortalis homo planè impar est. Ut autem aliquid religiosè præstare valeamus, cælestem opem, sacratissimæ Crucis adoratione & salutatione, imploremus.

O CRUX AVE, SPES VNICA, &c.

DOMINVS Deus est quidem sublimis & excelsus, qui sublimia & alta à longè cognoscit, & humilia respicit in cælo & in terra; est quoque munificus & liberalis in honorū suorum distributione: vult tamē ut pro collatis beneficiis, illi gratiæ offerantur. Sic Iacob illi ædificauit altare, quod erat grati animi argumentum. Surge & fac altare Domino, &c. Sic cum Patriarcham Abraham tot itineribus exercuisset, voluit sibi filium immolari. Sic quoque filios Israël, quos liberauerat de seruitute Aegyptiaca, exercuit. inde, ut huius tam mirabilis liberationis apud illos iugis esset memoria, voluit quotiãns agi festū. Erit, inquit, quasi signū in manu tua, &c. Huius liberationis memoriam voluit esse memorabilem per cunctas generationes & familias. Ut, inquit, lex Domini sit semper in ore tuo. Hoc est, ut huius

Iudith 14.

Simile.

Deum moti mirum.

1. Cor. 12.

Psalms. 131.

Psalms. 118.

Altare Deo

adificatum.

Genes. 28.

Exod. 12.

Exod. 13.

3. Reg. 10.

Iob 2.

Admiratio

que mansi-

t.

Collatio be-
neficiorum
veteris &
novi Testa-
menti.

Exod. 12.

Iuan. 6.

Gratie re-
ferenda.

Genes. 22.
Philosophia
Christianis
qua.

huius tanti beneficij consideratione, Dei omnipotentiam, cha-
ritatem in suos, & seueritatem in improbos agnoscens, illum
vereris, illum diligas, in illo spem omnem salutis reponas: quo
tandem immortalitatis & felicitatis aeternae gloriã cosequans.
Nunc quæso paulisper, Auditores, animos erigite, vt beneficij
comparatione, redemptionis & liberationis nostrae beneficium
expedamus. Illo enim beneficio populus à Pharaonis potesta-
te liberatus fuit: hoc verò à Diaboli tyrannide & potestate, cui
veteris debiti iure traditi eramus, etepti sumus. Illo à plagis &
laboribus, quibus populus in Aegypto premebatur; hoc ab eter-
nis plagis & incediis, quibus dånati in gehenna torquentur. Ad
illud beneficium præstadium præcepit Dominus agnũ immolari,
cuius sanguine postes domorũ tingeretur, & Dei populus à va-
statore Angelo liberaretur: ad hoc verò voluit cælestis Pater nõ
pecudẽ aut agnum, sed vniciũ Filium suũ in sacrificium ma-
ctari: vt eius sacrificij merito, ab omnibus his malis, quæ supra
diximus, seruariemus. Ibi hostes submersit insequentes, hic
peccata suo sanguine interimit. Ibi aqua è petra ad sitim se-
dandam fluxit: hic nobis è latere Christi, aqua quæ salit in vi-
tam æternam. Ibi manna, quæ mortem non arcebat: hic caro &
cibus Christi viuus, panis Angelorũ proponitur. Patres vestri,
inquit, manducauerunt manna, &c. Qui mãducat hũc panẽ, vi-
uet in æternum. Finis beneficij illius exstitit, filios Israël, post
longos itinerum errores, ad promissam illis terram adducere:
huius verò finis est, nos in hereditatem incorruptam, nullo va-
quam tempore finiendam, introducere. Quantum igitur bene-
ficium beneficio præstat. Illud terra, hoc cælum: illud caro, hoc
spiritus: illud denique agni morte, hoc Filij Dei morte perfe-
ctum est. Si ergo memorem illius beneficij animum à populo
suo Dominus exigebat, vt annua recordatione minimẽ conten-
tus, semper ob oculos obuersari voluerit: quid quæso à nobis
pro hoc tanto beneficio repẽdi cupiet? Vide quã illi debeamus
pietatem, & charitatem, atque gratiarum actionem. Agnosca-
mus, quãtum facultas nostra tulerit, beneficij huius magnitu-
dinem. Quò enim magis hoc agnouerimus, eò magis grati ac
deuoti in auctorem tantæ salutis erimus. Nulla magis ratione
versari in hoc pio studio poterimus, quàm si rationem, quam
Dominus Abrahamæ præscripserat, vt omnia promissæ regionis
loca lustraret, imitati fuerimus. Constat totius Christianæ Phi-
losophiæ summam in vna peccati detestatione positam esse.
Cum autem peccatum nomino, non solum illud parentis pri-
mi peccatum intelligo, quod tam infecit naturam: sed qua-
cum

unque etiã lethalia peccata, quæ homines passim designant:
qualia sunt fraternum odium, impudicus amor, conuicium, fur-
tum, alienæ famæ denigratio, & quæ sunt eius generis. In his
namq; omnibus peccatis includitur, quod in illo grauissimum
fuit, nempe Dei contemptus, & auersio à summo bono, vnde
cætera mala consequuntur. Porrò octo sunt mala, in quæ ho-
mo propter quoduis lethale peccatum incidit, quæ hic breui-
ter enumerabo. Primum per huiusmodi peccatum homo à
Dei gratia & amicitia cadens, in eius iram & inimicitiam in-
currit: odio est enim Deo impius & impietas eius. Amor Dei
in nos, omnium donorum primum, & aliorum omnium caput
est. Peccata vestra, inquit, diuiferunt, &c. Secundò, per pecca-
tum à cælesti regno excludimur, quo primum tempore delin-
quimus, dicente Domino: Qui peccauerit mihi, delebo eum
de libro meo. quod planè est electorum liber, in quo ij conscripti
sunt, & cæli ciues decreti. Tertio, per peccatum non solum à
regno excludimur, sed etiam ad gehennę supplicia damnamur.
Stipendium peccati mors. Hæc est mors secunda. Quarto,
per peccatum tradimur in potestatem Diaboli, in quã nos tradi-
mus ipsos. Vt respiscat, inquit, à Diaboli laqueis, &c. Nos ipsi
sumus captiuitatis nostræ & miseræ causa. Iniquitates suæ ca-
piunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur.
Nec vincetus modò est atque captiuus, sed etiam eiusdem pec-
cati maculis adeò impurus atque deformis, vt Dominus per
Hieremiam dicat: Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi
herbam Borit, &c. Sicut enim in rebus corporeis, vbi candida
vestis, cœnum vel sordes contingit, ipsa quoque maculatur &
sordidatur: ita homo per peccatum à Deo recedens, rebusque
terrenis, sœdisque voluptatibus se immoderato amore coniun-
gens, earũ quoque sordidatẽ atque sordes cõtrahit, dicente Do-
mino: Abominabiles facti sunt, sicut ea quæ dilexerunt. Nec
sordidus modò atque deformis, sed cæcus etiam per peccatum
homo efficitur, & in tenebris agere dicitur. Hinc extrema illa
& summa rationalis creaturæ cæcitas ortũ habet, quòd tunc tẽ-
poris feliciter atque præclare se viuere arbitratur, cum visibili-
bus huius vitę bonis fruitur, & carnis voluptates explere potest.
Peccatũ est tamquam atra nubes. Nec modò cæcum, sed infir-
mũ etiam & debile ad omnia pietatis officia reddit. Quod satis
indicat ille qui incidit in latrones, qui eum spoliauerũt, & vul-
nerauerunt. Sicut si à cadauere myrrham abstraxeris, protinus
computeſcet, & in vermes abibit: ita planè, si diuinæ gratiæ
myrrham ab anima nostra secreueris. Postremò, per peccatum
anima

Mala quæ
per peccatũ
contingunt.

Esa. 59.

Exod. 32.

Rom. 6.
Apoc. 22.

Prouerb. 2.

Hierem. 2.
Simile.

Oſi. 9.
Sextũ ma-
lum.

Septimũ
malum.
Luc. 20.

Simile.
Octauum
malum.

*Jacob. 1.
Daniel. 13.*

Augustinus

*Gregorius
lib. 2. Dia-
log.*

*Vadē qui
se pro nobis
posuit.*

*Exod. 10.
Mich. 7.*

*Christus tria
in se ha-
buit.*

*Primus sa-
tisfaciendi
modus.*

*Obedientia
causa scilicet.*

anima mortem incurrit: quia veram vitam suam amittit, dicente Iacobo: Peccatum cum consummatum fuerit, generat mortem. Et sancta illa Susanna: Si hoc, inquit, egro (id est, cupiditati vestrae obtemperauero) mors mihi est. Peccatum appellauit mortem. Amissa verò gratia, auctorem vitæ suæ Deum amittit. Hinc illud Augustini: Non sunt in te viscera pietatis, si luges corpus à quo recessit anima, non luges animam, à qua recessit Deus. Hæc sunt mala in quæ totum genus hominum decidit per peccatum: & in quæ vnusquisque nostrum incidit, quoties capitale crimen admittit. Quando incendia vitæ, vt de D. Benedicto scribit diuus Gregorius, vincimus peccati. Sic & sanctus Franciscus in tentatione fecit. Ab his malis, in quæ per peccatū incurrimus, nullo modo se miser homo potest extricare, quia non poterat læsæ Maiestati satisfacere. Cum igitur miser homo in hoc tam infelici statu ageret, vnicus Dei Filius tantam lapsi hominis cladem miseratus, causam eius in se suscipere decreuit, ipse vadem se pro reo homine & debitorem fecit. Hæc omnia fecit solo salutis nostræ amore. Vehementissima charitas Christi, omnia mundi scelera (quæ instar locustarum Ægypti, non vnam aliquam regionem, sed vniuersum genus hominum vastabant) in se suscepit: & ea omnia in mare rubrum, id est, in pretiosi sanguinis sui flumen, proiecit, vt in eo prorsus interirent. Atque ita, inquit Emisenus, immensa illa Maiestas de nostro obtulit sacrificium, de suo contulit pretium. Oportet in Salvatore nostro tria actionem genera obseruare. Quædam enim sunt propria Dei, quædam hominis, quædam Dei simul & hominis opera. Creare, peccata remittere, & id genus alia, solius Dei opera sunt: obedire Deo, Deo gratias agere, solius hominis: at verò emittere Spiritum, & pro voluntate ponere animam, & iterum sumere, se à mortuis excitare, sunt opera eius, qui simul Deus & homo est. Cum igitur vtraque Dei & hominis natura perfecta in Christo fuerit habuit planè ex altera quidem vnde satisfaceret, ex altera verò, vnde pro totius mundi peccatis satisfaceret.

Quoniam satisfaciendi virtutem infinitam vidimus, satisfaciendi modum videamus: hoc est, qua via & ratione læsæ Maiestati Redemptor noster satisfecerit. Si iustitiæ rationem expendamus, satisfactio medicinæ naturam imitatur: quæ contraria contrariis curare solet: nempe frigida calidis, & calida frigidis. Ad hunc ergo modum Saluator contraria via ingrediens, quæ nos sceleribus nostris commuerimus, contrariis ipse virtutibus expiauit. Quia igitur prima mortis & perditionis

nis nostræ causa existit inobedienciæ crimen, & effrenatæ mentis rebellio, qua primus homo, cæteri que deinde ab eius stirpe propagati, imperium Dei nefariè detrectabant: fuit vti que consentaneum, vt Christus obedientia sua numen Patris placaret nobis iratum, & illis, qui deinceps illius iussis obedirent, causam salutis afferret.

Hæc vna ratio diuini numinis placandi, & pro nobis satisfaciendi existit: audite nunc aliam non minus æquitatis & iustitiæ legibus accommodatam. Vnigenitus Dei Filius, qui nostram in se personam & causam misericorditer suscipere, & secundum iustitiæ leges diuinæ Maiestati satisfacere voluit, debuit vti que pœnas sceleribus nostris (ne quid impunitum relinqueret) irrogatas in se suscipere; vt ipso pro nobis satisfaciente, nos ab hoc pœnarum debito solueremur. Liberauit nos à morte. Gratis quippe Filius Dei mori non debuit. Mitissimus Agnus cum Propheta dicere potuit: Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea. Vltima pœna exiitit secunda mors. Hic tria supplicia concurrunt: Homo traditur in potestatem Dæmonis: caiet omni solatio damnatus, & omnibus sensibus torquetur. Hæc ergo satisfactio Christus Dominus & peccatum, & mala omnia, in quæ per peccatum incidimus, è medio sustulit. Quod autem is peccatum sustulerit, testatur ipse Dominus, qui sanguinem suum in remissionem peccatorum fundendum esse ait. Testatur Ioannes Baptista, cum digito illum demonstrat, dicens: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Testatur Paulus, cum ait, ipsum tulisse chirographum, in quo peccata nostra descripta erant, & illud cruci affixum clauis dirupisse, & fuso sanguine obliterasse. Peccato verò sublato, cætera deinde mala ex eo prodeuntia sustulit. Et primum quidem, Deus Pater nos in gratiam & amicitiam suam recepit; sicut idem Apostolus ait: Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum: & posuit in nobis verbum reconciliationis. Deinde, cælestem hæreditatem, quam amiseramus, restituit; sicut idem Apostolus ait: Coniuiuicauit nos in Christo, & conuersificauit, & confedere fecit in cælestibus. Tertiò, sublato peccato, à reatu mortis æternæ, cui addicti eramus, liberauit; sicut ipse per Prophetam testatur, cum ait: Ero mors tua, ô mors: morsus tuus ero inferne. Pro quo beneficio gratias agit Propheta, dicens: Misericordia tua, Domine, magna est super me, & erasti animam meam ex inferno inferri. Quarto, liberauit nos etiam à diaboli tyrannide, qui captiuos tenebat, & in suum regnum & carcerem detulerat. Hanc

Christus pœnas nostras assumpsit.

Psal. 87.

Matth. 26.

*Ioan. 1.
Colos. 1.*

*Bona quæ per Christum accepimus.
2. Cor. 5.*

Ephes. 2.

Osia 13.

Christi victoriam Ecclesia hodierna die celebrat, cum ait: Hodie portas mortis, & seras pariter Saluator noster dirupit: destruxit quidem claustra inferni, & subuertit potentias diaboli. Idem etiam peccatorum nostrorum sordes & maculas sustulit, sicut Ioannes ait: Qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Idem etiam mentis nostræ cæcitatem, & tenebras dispulit, cum atram peccati nubem; luto ex salua confecto (hoc est, incarnationis suæ sacramento) cæci nati, hoc est, humani generis, oculos aperuit, & illud impleuit quod p. Prophetam pollicitus est: Educam cæcos in viam, &c. Idem etiam animæ nostræ vulnera, vulneribus suis sanauit, sicut Propheta dixit: Disciplina pacis nostræ super eum, &c. Hac sanitate percepta, facile potest homo viam mandatorum Dei currere, qui alioquin infirmus & æger, vix se loco mouere poterit. Postremo resurrectionis suæ sacramento ad vitam nos reuocauit. Viuificauit nos post duos dies, &c. ait ille.

En, Auditores, octo illa mala, in quæ per peccatum incidimus, Christi meritis tolluntur; si nos per fidem & charitatem operantem, illi tamquam viua membra copulemur, atque redemptionis eius participes efficiamur. Vt hæc tam multa beneficia in nos conferret, quadruplicem personam pro nobis sustinere voluit: nempe fideiussoris, sacerdotis, aduocati, atque bellatoris. Vt fideiussor, vadem se pro nobis obtulit, & omnia peccatorum debita per se dissoluenda suscepit. Quia non habuit peccata propria, redemit aliena. Sacerdotis verò personam sustinuit, quando seipsum in ara crucis pro salute communi immolauit. Aduocati autem personam sustinuit, quando causam nostram ante supernum iudicem defendit: in qua causa Deus iudex, diabolus accusator, homo reus, Christus verò rei hominis patronus & aduocatus exstitit. Christus Dominus rei patrocinium suscipiens, de suo, Iudici obtulit, quod reus homo non habuit. Iam quomodo Christus bellatoris sustineat personam, contemplemur: hoc est, qua ratione communem generis humani hostem bellando superauerit. Duplex est ratio præliandi: aut enim viribus, aut astu & arte, hostem superamus. Posteriori genere decertant Saluatorem nostrum cum communi hoste decertasse, omnis sanctorum Patrum consensus apertissime declarat: vt is qui arte, & dolo, atque mendacio hominem superauerat, arte quoque, consilio, & bono dolo superaretur. Quod quidem Saluator fecit, cum passibilem humanitatis naturam, & variis obnoxiam doloribus, hosti obiiiciens, diuinitatis gloriã occultauit: atque hac ratione hostem ad se impetendum,

dam, qui sui iuris non erat, prouocauit. Aggressus est eum Diabolus; at quomodo illi successit? Hoc tali exemplo doceri potest. Sicut tyrannus, qui à Rege maleficos puniendi potestate accepta, innocentem Regis filium occidisset, omni esset potestate priuandus: ita dæmon, qui cõmunis peccati merito, mortis iudicium in omnes homines exercebat, cum eadẽ potestate in innocentem Regis æterni Filiũ abusus est; potestate, quã Deo permittente acceperat, spoliatus fuit: atque ita demum pios homines, qui redẽptionis Christi participes effecti sunt, non potest (quod ante faciebat) in suum regnum & carcerem detrudere. Cuius rei imaginem Daniel expressit, cum Babylonis Draconem, qui à Dæmone agebatur, solidioris cibi virtute confecit. Hac igitur præliandi ratione Imperator noster communem hostem superauit, & ab eitis nos potestate, non vi atque potetia, sed iure & ratione eripuit. Vnde liquet: duplici iure hominem à Diaboli potestate ereptum: Primum, quia aduocatus noster de suo obtulit, quod homo non habebat: deinde, quia Dæmoni se inuadenti occasionem præbuit.

Nunc tempus exigit, Auditores, vt quid pro hoc tanto munere Christus Dominus à nobis requirat, expendere incipiamus. Cum autem multis modis tantæ salutis auctori obnoxij simus; illud ante omnia exigit, vt gratum semper animum, atque huius beneficij memorẽ habeamus; immortalesq; illi laudes & gratias pro hoc tanto munere offeramus; & ab eius nunquam laude cessemus. Sanctus Propheta David, cæteri que veteris testamẽti Patres, si vitam omnem in huius beneficij consideratione, quod futurum sperabant, insumebant: quid nos facere par est, qui illud suscepimus, quibusque aditus in cælum patefactus est, qui illis oclusus: Certè nõ toties respirare, quoties huius beneficij meminisse deberemus. Hoc quoque exigit, vt summo & acerbissimo odio lethale peccatũ detestemur: ad peccati enim deletionẽ opus fuit, vt vnigenitus Dei Filius tot cruciatus, tot labores, postremo acerbissimum mortis supplicium perferret. Opus est, inquit Emislenus, vt ita laboremus, ne quod Christus elaborauit, nos iterum polluamus: ne scindamus vulnera, quæ ille sanauit: ne quod semel in nobis deleuit vnda Baptismi, rursus excoquere necesse habeat ignis inferni. Sicut qui mercem magno pretio atque labore emptam contemnit, & pro nihilo ducit, eius quoque pretium contemnit: ita qui animam suam, Christi sanguine redemptam, peccatis inficit & perdit, eius quoque pretiũ, hoc est, Christi sanguinẽ, conculcare atque contemnere dicitur; quod Apostolus valde

*Simile.**Daniel. 14.**Pro beneficio quid Christo referenda.**Eusebius in Homil.**Simile.**Hebr. 10.*

Rem. 4.

Mors Christi
permutatio.

Oratio.

iniquum ducit. Irram quis faciens legem Moyfi, &c. Quid ex huiusmodi redemptione consequatur, Apostolus mira beatitudine complexus est, cum ait: In hoc Christus mortuus est, ut uiuorum & mortuorum dominetur: ut qui uiuunt, iam non sibi uiuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est. Mors Christi est permutatio quædam inter Deum atque homines, qua Deus homini vitam suam contulit, ut vitam suam homo auctori uitæ suæ Deo redderet. In hac permutatione nobis utrumque præstandum est, ut quod ille diligit, diligamus; & quod odit ipse, odio habeamus nos. Da ergo Domine, qui tot in nos munera contulisti, da etiam, ut te unicum Dei Filium, & salutis nostræ auctorem, amplectamur, tibi que semper adhareamus, te toto corde diligamus, à tua laude nunquam cessemus, & pro te mori pulchrum putemus: quo amore amore, & sanguinem sanguine compensantes, pretiosi sanguinis & passionis tuæ, te donante, participes effici mereamur.

Amen.

CON

CONCIONVM

TOMVS TERTIVS:

De tempore, quod est à Paschate ad Dominicam primam post Pentecosten.

IN DIE SANCTO PASCHÆ,
CONCIO: IN QVA LECTIO EVANGELICA explanatur.

THEMA. *Iesum queritis Nazarenum, crucifixum. surrexit, non est hic: sed ite, & dicite discipulis eius, &c.*
Marc. 10.

Acratissimis his diebus, quibus Dominicæ resurrectionis gaudium festis laudibus lætabunda celebrat Ecclesia, nulla vox frequentius auditur, quam quæ nos ad eiusdem gaudij communionem inuitat. Hinc toties versiculus ille repetitur: Hæc dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea. Erunt autem fortasse multi, qui hodie lætentur; sed non eo modo quo nos Apostolus lætari præcipit, cum ait: Gaudete in Domino semper: iterum dico, gaudete. Non gaudent autem hoc modo, qui ob id solum gaudent, quod ieiuniorum & pœnitentiæ laboribus finem hodiernus dies attulerit; quod iam carnibus ingurgitari; quod, cum libuerit, edere, ludere, & liberiùs uiuere liceat: quodq; iam à confessionis pudore & molestia liberi sint. Qui enim hoc modo gaudent, non de Christi resurrectione gaudent. Nihil enim habet sancta hæc lætitia commune cum ea quæ ex his rebus nascitur: quas ut Christus Dominus ex hominum pectotibus extraheret, tot iniurias, & ludibria pertulit, & tam multos labores, molestiasque tolerauit.

Psal. 117.

Philip. 2.

Gaudium
quale Ec-
clesia re-
gaurat.

Vbi enim terrena gaudia penitus dominantur & vigent, hæc sancta lætitia locum non habet: quæ carnis voluptatibus & infensa est, & inimica. Quisnam ergo tantæ huius lætitiæ participes erunt? Primum quidem illi, quorum spes & gloria simul cum Christo resurrexit. Hoc enim modo S. Propheta gaudebat, cum diceret: Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Cur ita gaudes in Deo viuo? Nimirum, quia illo resurgente, & in æternum viuente, resurrexit cum illo salus mea, spes mea, quæ concidere nunquam poterit: vtpote quæ illo fundamento solidissimo nitatur, habent iusti hodie, cur merito gaudere debeant: habent & peccatores eandem lætitiæ causam, si tamen ipsi pœnitentia veteres peccatorum sordes diluunt; si in nouam vitam transferunt cum Christo. Rectè de talibus dici potest: Mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est. Sacramento Dominicæ passionis ad cælestem vitam excitamur: merito igitur gaudere debemus. Iam quibus salus animæ suæ chara est? qui à peccati morte per Christi gratiam excitati & animati, spirituali sensu, dignam de hoc mysterio concipiunt lætitiã. Vt horum forti connumerari possimus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, imploremus.

AVE MARIA. aut, VICTIMÆ PASCHALI, &C.

IN lectione S. Euangelij, Auditores, magnum veræ charitatis exemplum tres istæ sanctæ feminæ, quæ cum aromatibus ad vngendum sacrum Domini corpus venerunt, nobis exhibent. Cùm enim illus paulò antè efflantem in cruce animam vidissent, de quæ eius resurrectione desperassent, tumultumque ipsum armatis militibus, qui aditum prohiberent, septem esse scirent, nec alium tunc temporis ex officio suo fructum, quam doloris augmentum, defuncti corporis conspectu se reportaturas crederent: nihilominus tamen, vt sacro illi corpori aliqua saltem ratione inferuirent, extremum hoc amoris officium impendere decreuerunt: tantum apud eas cõcepta semel in Christum charitas valuit. Perfectæ charitatis natura est, non utilitatis fructum, sed officij debitum; non commoditatem, sed honestatem; non quo sibi consulat, sed quo dilecto placeat, solerter attendere. A quo studio lôgicissimè absunt, qui hæc verba iactare solent: Ne Deo quidem obsequer, nisi obsequij mei fructum aliquem percepturum sperarè. Vera enim charitas, inquit Bernardus, mercenaria non est, quamuis sine mercede non sit.

Et valde manè vna sabbathorum veniunt ad monumentum. Nihil in hoc

hoc humanitatis officio istæ sanctæ feminæ prætermisisse videntur. Quo enim die Dominus crucifixus est, vespere eius diei aromata emerit & parauerunt: sabbatho verò siluerunt, secundum mandatum: sequenti verò Dominico die non Solis ortum expectauerunt, sed valde manè iter arripuerunt: quamuis iam orto Sole ad tumultum venerunt. Noctem duxerunt infomnem: ideò & Angelos, imò Angelorum Dominum à mortuis resurgentem viderunt, quæ tanto studio illum summo diluculo quæsierunt. O felices, qui sic auroram ad quærendum Dominum præueniunt, quique simili ardore & pretere illum desiderant! Confurgat, inquit Sapiens, diluculo, qui quærit bona. Ego, inquit Sapiencia ipsa (qui Christus est) diligentes me diligo: & qui manè vigilauerint ad me, inuenient me. Inuenit quidem Maria corporaliter Iesum, ad quem vigilabat; ad cuius monumentum, cùm adhuc essent tenebræ, excubatura venit. Tu verò quæ iam non debes nosse Iesum secundum carnem, sed secundum Spiritum, spiritualiter eum inuenire poteris, si simili eum desiderio quæsieris, si te similiter in oratione perui-gilem aduerterit. Dic cum Psalmista: Deus Deus meus, ad te de luce vigilo. Tunc poteris libere cantare: Repleti sumus manè misericordia tua: exultauimus & delectati sumus in te. Sic Sancti maturè ad laudes diuinas se aptauerunt. Sic sanctus Dauid verbis his se incitabat: Exsurge gloria mea, exsurge psalteriũ & cithara, exurgam diluculo. Sumite, Auditores, aliquam matutini temporis partem, & eam diuine laudi, & gratiarum actioni impendite, & donorum Spiritus sancti communionem sentietis in vobis: qua pcepta, mora nulla erit, quin, spirituali dulcedine prægustata, quæcunque in mundo grata sunt, pro nihilo facile ducatis. Nec mirum hoc videri debet: quandoquidem hæc spiritualis dulcedo, non de creatura, sed de creatore cõcipitur, quæ omnem aliam dulcedinem multis partibus superat. Inde adeò fit quod diuus Gregorius ait: Animæ videnti Deũ, angusta est omnis creatura. Videnti, ait, hoc est, cognoscenti, amanti, atque fruenti, omnis creatura, huius tantæ suauitatis comparatione, vilescit. Hinc diuus Bernardus: Feruore spiritus, ait, feruor extinguitur aliorum desideriorum, & pestifera dulcedinem vitiorum, iucunditas spiritualis vnctionis excludit. Iam ad sanctarum feminarum historiam redeamus. Dum adhuc igitur in itinere essent, amouendi lapidis ab ostio monumenti curâ distinebantur. Quis, inquiunt, reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Erat quippe magnus. Hæc verba aptè nobis hoc tempore occurrunt. Multi hæc eadem verba in animo suo, dum

Proverb. 11.
Proverb. 1.

Iesus vt inueniendus.

Psal. 91.

Psal. 56.

Dulcedo spiritualis qua inueniendus.

Gregorius in Dialogo.

Psal. 83.

Colof. 3.

Luc. 16.

Mulieres cuius nos admonuit.

Charitas de re ipsa. Bernardus.

de pœnitentiæ ratione, & vitæ mutatione cogitare incipiunt, repetit. *Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti?* Lapis enim, qui accessum prohibet ad Christum, peccatû est, & causa peccati: Peccata enim, ait ille, diuiserunt inter vos & Deum vestrum. Hæc enim velut murus quidam adamantinus sunt, qui nos à Christo separat. Peccatorum verò omnium causa, immodicus amor sui, & propria voluntas est: qua cessante, ignem quoque gehennæ cessaturum diuus Bernardus ait. In quem enim sempiternus ignis ille, nisi in propriam voluntatem desæuit? Amorem verò sui, peccatorum omnium seminarium esse, vel ex eo patet, quod nemo peccat, qui non alicuius utilitatis aut voluptatis amore inductus, peccet. Quis ergo hoc tâ graue saxum à cordis sui penetralibus amouere possit, quod malorum omnium incentorem à se depellat? Quis potentissimum hunc affectum, à quo cætera oriuntur, consilio regere valeat? *Qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit animam suâ in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* Quis igitur hunc grauissimum lapidem, qui nos à Christo separat, ab ostio cordis amouere possit? Hic sui amor, est illa bestia, id est, amor honoris, pecuniarum & voluptatum, quæ ab hoc amore proficiscuntur: quis superare poterit? quis propriæ voluntatis impetum poterit expugnare? Verum quid huic quæstioni respondetur, sequentia protinus verba declarant: *Et respicientes viderunt reuolutum lapidem.* His verbis satis apertè propositæ quæstioni responderetur. Quod enim sanctis feminis ferè impossibile, femineisquæ viribus impar videbatur, sine suo labore factum cælesti potestate viderunt. Idem autem quotidie in Ecclesia multis verè pœnitentibus contingit, vt quos animi sui morus & impetus insuperabiles iudicabât, vbi ad Dominû tota mente conuersi, illi adhærere, & eius opem ardentibus voris implorare cœperunt, sine labore animaduertunt factum, quod vix fieri credebant. Sicut ergo cum paruulo filio iter faciens pater, vbi fortè vel ad fluuium aliquem, vel difficilem ad transeundum locum ventum est, humeris aut gremio impositum filium secum transfert (quo fit, vt minori negotio per asperam quàm per planam viam paruulus gradiatur; illam enim alienis humeris, hanc autem pedibus suis conficit) ita planè quæ in virtutis via magis ardua sunt, Deus ipse, tanquam pius Pater, in nobis (non tamen sine nobis) speciali quodam auxilio operatur (vt pote qui quasi nutritius Ephraim, nos in humeris suis porter) faciliora verò nobis, nec tamen sine ope sua, peragenda submittit. Quo fit interdum, vt qui maiora impediméta facillè superant,

perant, minora difficilius possint. Quod pia Dei dispensatione fieri diuus Gregorius ait: vt apertè pij homines hoc indicio videant, se maiora illa Dei auxilio vicissè, cum difficulter ipsi minora quantædam superare valeant. Sic solet Dominus agere cum illis quos ex spiritali Ægypto, hoc est, ex huius mundi tenebris liberat, vt ad promissam cælestis patriæ terram perducatur. Qua ex re liquet, quantum salutis nostræ auctori debeamus, qui non modo præmiû iustis laboribus tribuit, sed robur etiam ad ferendos labores addit, & omnia iustitiæ impediméta misericorditer tollit. Hic est noster Ioseph, Saluator mundi, qui panem Angelorum, hoc est, cælestem gloriam; & pecuniam qua hic panis ematur, hoc est, diuinæ gratiæ opem, nobis donare dignatur. Hoc est igitur quod cælesti virtute reuolutus ab ostio monumenti superna virtute lapis insinuat. Sequitur deinde:

Et introeuntes monumentum, viderunt iuuenem sedentem in dextris, coopertum stola candida, & obstupuerunt. Quis dicit illis, Nolite expauescere: Iesum quæritis Nazarenû, &c. Cur hoc in loco singularis Petri fit mentio, cum cæteri eius socij communi discipulorû nomine designentur: præsertim cum Petrus cæteris foedè: us in passione conuerit? Alij enim fugerunt, Petrus etiâ negauit. Certè ob hoc ipsum quod grauius deliquit, oportebat illi animum addere, & in spem erigere, diffidentiamquæ omnem adimere. Peccatum enim robur animi frangit, & ad imum vsque mentem deiicit. Vnde est illud: Fugit impius nemine persequente, iustus autem quasi leo confidens stabit. Petrus, vt Publicanus ille, conscius suæ infidelitatis, non audebat ante Dominum apparere: tribuit autem Dominus non lachrymis, sed infirmitati eius. Hoc enim modo infirmiora Ecclesiæ membra tractare frequenter solet Dominus: vt sæpe tribuat infirmitati quod meritis non debetur. Petrus non ex malitia, vt Iudas, sed ex infirmitate deliquit. Adde etiam quod hac ratione Dominus singularem veræ pœnitentiæ virtutem declarare voluit, quæ interdum maxima doloris vi, ad altiore dignitatis gradum verè pœnitentes attulit & extulit. Quod Petro contigisse credèdum est: qui amarissimis illis lachrymis maiorem fortasse gratiam, quâ antè habuerat, consecutus est. Qui enim plus diligit, huic plus dimittitur: quid ergo mirum, si plus quàm cæteri Petrus Dominum dilexerit, cui plus ab ipso donatum est? Plus autem illi donauit, quem peccantem protinus misericordiæ oculis adspexit, eiusquæ singularem mentionem fieri voluit, & (quod mirabilis est) illi etiam ante alios resurgens apparuit, vt restantur illi duo discipuli in Emaus euntes. Hunc inde amoris ardorem

Gregorius.

Ioseph noster. Saluator mundi.

Pœnitentia cur fiat.

Prouer. 18. Luc. 18.

Petrus & Iudas nõ eodem animo deliquerunt.

Luc. 24.

Ioan. 21. Petrus ostendit, dum super aquas ambulando venit ad Iesum. Longè aliter Deus, atque homines, errata cōdonate solet. Vir si adulteram vxorem post admissum scelus in gratiam receperit, vix vnquam pristini erroris memoriam deponit, neque satis eius virtuti & integritati fidit: at misericors Dominus verè pœnitentium peccata post tergum suum proicit, teste sancto

Psal. 64. Propheta. Hæc igitur omnia nobis Angelus Domini insinuauit, cum sanctis feminis ait: *Ite, dicite discipulis eius, & Petro, &c.* Sed quid est quod statim subdit: *Quia præcedet vos in Galilæam?* Quid enim sibi vult, quod tanto consensu Euangelistæ, atque adeo ipse Dominus resurrectionis suæ Sacramentum in Iudæa celebratum, in Galilæa videndū prædiceret, præsertim cum is eo ipso die quo excitatus est, & sanctis mulieribus & Apostolis in vnū congregatis, & duobus discipulis in Emaus pergentibus, & ipse aliàs in variis Iudææ locis visus sit? Illud certè mysterio vacare non potest, cum & antea toties prædictum, & postea fuerit impletum. Quod quoniam in litera minùs inuenimus, necesse est vt in Spiritu requiramus. Quod ergo Dominus alibi quidè crucifixus, alibi excitatus agnoscitur, fortassis hoc significat, quod alibi passionis ignominia, alibi resurrectionis gloria prædicanda erat: quoniã is in Iudæa erat crucifigendus, sed in Gentibus adorandus. Vobis, inquit Paulus ad Iudæos obstrictes verbo Dei, oportebat primū loqui verbū Dei, &c. Hoc igitur Galilææ nomen, quod transmigratiōe sonat, innuere videtur, quo designatur, resurrectionis Dominicæ fidē aliō ex Iudæa transmigrare debere, vt ipse Dominus testatur, cū ait: Auferetur a vobis regnū Dei, & dabitur genti faciēti fructus eius. Conuenit quoque vt spiritualiter in Galilæā proficiscamur, id est, ab improbitate ad pietatem transmigemus, vt sic idonei simus percipere Dominicæ resurrectionis fidem. Nulli enim magis mysteriorum Christi veritatem & virtutem agnoscunt, quàm qui illorum in se vim & efficaciam experti sunt; vt diuina sint illis voluptati, quæ antea fastidio erant: vt imperent affectibus, quibus antea seruiebant: & sic carnē cū vitiiis & concupiscētiis crucifigāt, quā delictis prius ac omni cura & studio fouebāt. Quicumque sic in Galilæam perrexerunt, hoc est, qui sic in personam aliam migrauerunt, & in nouam creaturam ex veteri translati sunt, facillè resurrectionis suæ argumentum Dominicæ resurrectionis mysterium amplectuntur. Qui verò nondum in Galilæam profecti sunt, hoc est, qui nondum à vetustate sua ad cælestis huius vitæ nouitatem transmigrarunt, sed in veteribus peccatis mortui semper iacuerunt, vt resurrectionem suam non

290

agnoscunt, ita difficilius Dominicam credunt. Hoc enim vel præcipuum, maximeque notandum inter corporis & animæ mala discrimen est, quod mala corporis tunc præcipuè sentimus, cum patimur, non cum euasimus. Mulier enim cum parit, tristitiam habet, quia venit hora eius: sed cum peperit puerum, iam non meminit pressuræ, propter gaudium. Carterum animæ mala, hoc est, peccata, ferè nō agnoscimus, cum admittimus, imò verò nonnunquam in illis etiam gloriamur: tunc verò illorū vim & damna sentimus, cum ea beneficio Domini euasimus, eorumque deformitatem, Spiritu docente, videmus. Sicut qui intempesta & caliginosa nocte iuxta præcipitium aliquod, vel hiatus terræ altissimum, iter facit, imminēs eius loci periculum tunc temporis non aduertit, quia nō videt; aduertit autem, cum iterum per eandem viam interdiu regreditur (tunc enim periculi magnitudinem, quod euasit, miratur & obstupescit) ita planè cum homo diu in peccatis agēs, in tenebris obscurissimis versatur, miseriam quidem & periculum suum eo tempore non agnoscit; agnoscit autem, cum peccati tenebris discedentibus, diuinæ gratiæ lumen recipit: tunc enim præteritorum malorum miseriam aperitè videt. Quisquis enim in peccatis obstinatus est, vt cæcus nihil videt, vt mortuus nihil sentit: imò verò malis suis oblectatur, quibus, vt gratissimis contubernaliis, diu noctuque familiariter vitur. Quis huic lumen præbebit, nisi solus Deus? Tandem excitatus & illuminatus, sentiens beneficium, lætatur quod recepit salutē, & quod euasit periculum. Hoc enim affectu D. Augustinus à morte ad vitam, Domini ope reuocatus, aiebat: Serò te cognoui lumen verum, serò te cognoui. Erat enim nubes magna & tenebrosa ante oculos vanitatis meæ, quæ faciebat, vt veritatis lumen videre non possem, &c.

Hactenus Evangelicam lectionem exposuimus, Auditores, reliquum est, vt Concionis huius finem coniungamus principio. Diximus in exordio, resurgente Christo, spem, salutem, & felicitatem nostram cum illo ad vitam redeunte, simul resurrexisset: Pater enim cælestis, vt Apostolus ait, cum illo conuiuificauit nos, & conresuscitauit, & confedere fecit in cælestibus. Vbi enim fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ: vbi caput nostrum fuerit, ibi & membra collocabuntur. Quantum verò huius tantæ felicitatis spes viua, pios omnes ad omnem virtutis laborem exsuscitet, quantumque illis in omni calamitate consolationis & paciētiæ tribuat, nulla oratio explicare satis poterit. Scio, inquit S. Iob, quod Redemptor meus viuuit, & in

nouissi

*Ioan. 16.**Simile notandum.**Peccator cæcus & mortuus.**Augustinus in Mediat.**Ephes. 1.**Iob 19.**Christus cur in Galilæa videndus.**Act. 13. Galilæa quid.**Matth. 13.**Mira notatio & transmigratio.**Galilæa quid sonat.*

*Iob quid sen-
serit ante Le-
gem & E-
uangelium.*

nouissimo die de terra surrecturus sum, & rursum circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deū Saluatorē meū. O aures verba ante Legem & Euangelium. Quom visurus sum ego ipse, & non alius, & oculi mei conspecturi sunt! Quid apertius, quid significantius dici potuit? Hanc mentem non habuit vir sanctus ab vlla Academia, siue ab vlla ratione ante Legē, quā impossibilis videbatur Sadducæis; sed fide sola, quam Deus Optimus menti infulsauerit, hæc potuit. hæc credidit. Constantiter inter omnes calamitates dicebat: Credo quod Redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum. Hac spe labantem animum fulciebat; hac spe dolorum omnium acerbitatem leniebat: hanc spem in corde repositam habebat & seruabat. Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Vbi enim vulnus hærebat, ibi antidotum collocabat. Videris ergo, Auditores, vel hoc vno exemplo, quantum resurrectionis fides ad aliorum omnium leuamentum conferat? Nec minus etiam fides hæc ad omne virtutis studium, quam ad malorum solatium adiuuat.

*Resurrectio
corporum
adstruitur.*

1. Cor. 15.

Hinc vbi Apostolus multis ac maximis rationibus resurrectionis mysterium comprobasset, fideles omnes protinus ad omnem pietatis & iustitiæ laborem exstimulat his verbis: Itaque, fratres, stabiles estote, abundantes in omni opere Domini, scientes quod labor vester non est inanis in Domino. Contra verò si hæc spes hominibus adimeretur; quid inde consequi necesse erat, nisi quod idem Apostolus continuò subdit: Si secundum hominem (hoc est, quantum homini possibile fuit) ad bestias (hoc est, ad feros & immanes homines) pugnavi: Ephesi; quid mihi prodest si mortui non resurgunt? Comedamus & bibamus, eras enim moriemur. Denique ait, si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus.

*Chryso-
stomus super
Matth. 22.*

Plutarchus,

Hinc D. Chrysostomus: In omni re aut actu, virtus agendi spes est futuri. Qui enim arat, arat ut metat: qui pugnat, pugnat ut vincat. Et post pauca. Tolle ergo spem resurrectionis, & resoluta est obseruantia omnis pietatis. Quare Plutarchus Epicuri sententiã, qui finē, & felicitatē hominis in sola voluptate posuit, prorsus explosit. Hac enim spe sublata, omnē vere ac solide voluptatis materiã è vita vesanus ille Epicurus sustulit. Mea immobilis fides est, omnipotentia Dei, mortua, dispersa, & in nihilū redacta corpora, ex terra, aqua, & igne rursum comportare & viuificare posse, qui in principio cæli & terre, hominē, cum nihil esset, è terra quiuerit creare. Noua: terū corpora Deus non creabit, sed hæc nostra (manemus enim homines) glorificabit, hoc est, cælestia & immortalia facta, è sepulchris exsuscitabit,

fic,

fic, vt futuri simus, quod modò Angeli sunt, qui nulla humana opportunitate laborant, nulli vsquã casui subiecti, ac supra i cælū rapti, cū ineffabili gaudio ac iubilo, Redemptori nostro obuiam volabimus, vt colūbæ in fenestras suas. Hic articulus affirmatur in vtroque Testamento: Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob. Quæ verba Dominus ipse exponit: Deus autē nō est Deus mortuorū, sed viuorū, Matth. 22. Daniel: Multi qui in terra dormiūt, &c. Ezech. 37. vbi Dominus de mortuis ossis agit. Matth. 22. agit Dominus contra Sadducæos. 1. Cor. 15. Sicut in Adam omnes moriuntur, &c. 1. Thes. 4. Tuba canet, &c. Si credimus quod Iesus, &c. 2. Tim. 2. Hymenæus & Philetus à veritate exciderunt, &c. Huius tantæ spei stimulis agitati, ad propositum nobis æternæ felicitatis brauium alacriter curramus, neque hanc temporis opportunitatem, nūquam iterum post hanc vitã rediturã, abite vacuam sinamus. Non nos exigui temporis labor tereat, quod æterna mercede pensandū est: quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Quã nobis concedere dignetur Christus Iesus, qui cū Patre & Spiritu sancto regnat in secula seculorū. Amen.

*Corpora in
resurrectio-
ne qualia.*

*Exod. 3.
Matth. 22.
Daniel. 12.*

1. Thes. 4.

Rom. 8.

FERIA SECVNDA PASCHÆ,
CONCIO, IN QVA TVM LECTIO
Euangelica explanatur: tum arduam esse virtutis
viam, ex eiusdem virtutis natura, exemplo Chri-
sti, probatur.

THEMA. *Qui sunt hi sermones, quos conferitis ad inuicem, ambulantes, & estis tristes? Lucæ 24.*

MANIA huius temporis festa, Auditores, in hoc potissimum ab Ecclesia instituta sunt, vt his diebus fideles tantorum mysteriorum contemplationi vacantes, & pro tantis diuine bonitatis beneficiis, vniuerso generi humano impensis, gratias agentes, se totos eius obsequio tradant, cuius benignitate seruati atque redempti sunt. Cōstat enim, moriente Christo, peccata nostra, veterēque hominē cū illo mortuū fuisse, ac eo resurgente, iustitiã, vitã, & salutem nostrã simul resurrexisse: vt non nobis, sed illi soli viuamus, cuius beneficio

*Passionis &
resurrectio-
nis Christi
fructus.*

&

& peccata nostra expiata, & mors mortua, & vita reparata est. Cum David de manu regis Achis, singulari Dei beneficio, & providentia servatus esset, illum Psalmum edidisse dicitur, cuius initium est: Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Quia enim (vt D. Basilius ait) vir sanctus intelligebat, se dono Dei vitam recepisse; eiusdem se vitam quam receperat debitorem agnoscens, ipsam prædicandis eius laudibus cōsecrabit. Si ergo per Christi mortem & resurrectionem à tyrannide principis mundi, & æterna morte liberati sumus; cur non vitam ipsam eius obsequio mancipemus, qui nobis eam reddidit morte sua? Constat etiam, Christū Dominum morte ac resurrectione sua, Ecclesiam æterno sibi amoris vinculo copulasse, & in sp̄sām delegisse. Cuius ergo obsequio se fidelis anima nisi sponsi sui mancipare debet? Mortuo veteri viro, quæ Lex erat, nouo nupsimus Christo, qui Ecclesie sponsus est. Quid ergo ex his conficitur, nisi vt huic soli sponso viuamus, illū super omnia diligamus, ab illo omnia expectemus, & vnum cum illo per fidem & charitatem efficiamus? Ipse morte sua (cuius debitor non erat, qui non peccauerat) debitam omnium mortem sustulit: iustum est, vt qui beneficium & morte illius viuunt, non iam sibi, sed illi viuant. Cuius rei gratia omnia pecudum sacrificia in morte sua cessare voluit, vt hoc symbolo innueret, se iam non pecorum sacrificia velle, sed hominum: vt corpus & animam in illius obsequium expendamus, & quæ nos auocant ab illius dilectione, valere iubeamus. Vt de Euangelica lectione aliquid vtiliter differamus, diuinum auxilium, Virginis interpellatione, imploremus.

Sacrificia
grata Deo
quæ.

A V E M A R I A .

Dvo ex discipulis Iesu ibāt ipsa die (in qua videlicet Dominus resurrexit) in castellū, quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Hierusalem, &c. Scitis, Auditores, verum esse, quod Saluator ait: Ex abundātia cordis, os loquitur. Illud ergo verfabatur in discipulorum ore, quod abundabat in corde. Quia verò ibi cordis nostri cogitatio est, vbi amoris thesaurus est: qui tam ardēter magistrum dilexerant, eum semper & in corde & in ore habebāt. Itaque loquebantur ad inuicē de iis omnibus quæ in eius passione acciderant: quorū tristem lamentabilemque memoriam, amoris suauitas dulcem faciebat. Vterlibet pro suo affectu, eorum quæ gesta erant, aliquid commemorabat. Alter mirabilem Domini patientiam & silentium inter tot falsa crimina referebat:

bat: alter crudelitatem hostium commemorabat: alter è contrā matrem Domini miserabatur: alter quòd magister à discipulis esset derelictus, & vili pretio à Iuda venditus. Lamentabantur suam sortem, quòd essent tamquam oves pastore destitutæ. Hæc inter se conferebant dolenter & amanter. At nos quid facimus? Finita passione Domini, protinus & dolorum eius, & propositi nostri obliuiscimur, totos nos seculari lætitiæ tradimus. *Factum est autem dum fabularentur, & secum quærerent, & ipse Iesus appropinquās ibat cū illis: oculi autē eorū, &c.* Delectatus quippe piis eorū affectibus Dominus, & ignorantia miseratus, voluit eos benignè comitari, blandè consolari, prudenter instruere, & in fide resurrectionis suæ confirmare. Et sicut Magdalenæ in specie Olitoris, ita his apparuit in habitu Peregrini: vt vidæas quòt subinde facies cælestis hic Magister commutat, vt variis nos modis erudiat, & salutem nostram commodius operetur. Omnia enim hæc propter nos. Merito illis aderat, qui paulò antè dixerat: Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum. In nomine Christi personabant, cogitabant, totoque affectu de Christi passionibus inter se mutuo conferebant. Ipse igitur, qui hunc illis animum & mentem inspirabat, operi quoque suo aderat. Sicut enim Dominus auertit se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu: ita piis & sanctis cogitationibus adest. Sequitur: *Oculi autē eorum tenebantur, ne eū agnoscerent.* Dominus præbuit se amantibus videndū, nō agnoscedum. Hæc ad tēpus occultatio, maioris beneficii occasio fuit. Lōga oratione mysterium redemptionis ex sanctarum literarum testimoniis aperire voluit. Quod quidem fecit, cum incipiens à Moyse & omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso erant. Quam illi commentationem attentis auribus audierunt: neque illis longus sermo fastidium aliquod, sed magis auiditatem & desiderium excitauit. Porrò autem si se illicò eis agnosendum præbuisset, tāta ex hac admiratione, exsultatione & stupore complerentur, vt velut extra se positi, vix ea quæ dixisset, capere possent. Quocirca prudenter à Domino factum est, vt ad tempus eum non agnoscerent, quo ex iis, quæ tunc sedato animo didicissent, pleniū eū postea & agnoscerent & diligerent. Ille piis semper adest, siue sentiant, siue minùs, quod S. Iob expertus est. Si enim nemo potest dicere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto; quomodo ille inter tot malorū turbines ac procellas dicere potuit: Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit ita factum est; sit nomen Domini

Querimonia discipulorum.

Ioen. 20.

Christus quibus nos eruditur modis.

Matth. 18.

Sapient. 2.

2. Cor. 12.

Iob 1.

Officiū no-
strum dili-
genter exe-
quendum.

Domini benedictum. Cū autem nos consueta orationis & pietatis opera non intermittimus, si rem nostram, id est, professionem nostram, strenue agimus, Dominus adest, etiam abesse videatur, & nos tepidiores simus. Nulla autem moderata tentatione, non nisi magnorū virorum est, & mentis in Christo solidatæ atque fundatæ. Qui absente ad tempus Domino in officio constanter ac fideliter persistit; in utriusque, quod grauiora patitur, eō firmius intra se præsentem Dominum retinet. Hæc firmitate nondum firmati erant discipuli, qui, licet multa miracula Domini viderent, passionis tamen tempore eum deseruerunt. Dominus his duobus suam præsentiam & exhibuit, & abscondit, ut eos maiori beneficio afficeret. Hoc ipsum in Psalm. 21. confitetur: Deum audientem & non audientem, longè absentem & præsentem. Deus Deus meus respice in me, quare me dereliquisti? In fine: Quoniam non spreuit nec despexit deprecationem pauperis. Hoc igitur modo incognitus à discipulis Dominus interrogat: *Qui sunt hi sermones quos confertis ad inuicem ambulantes, & estis tristes?* Quid igitur? Annon tu Domine Hierosolymis eras, cū hæc, quæ discipuli memorant, gererent? An oblitus es foris tan alaparum, vinculorum, verberum, spinorum, clauorum, vulnerum, & crucis quam pertulisti? Minime sanè: sed tamen hæc à discipulis meis commemorari volo, quia beneficia mea in ore eorum versari gaudeo. Itaque tota illa discipulorum narratio de Iesu Nazareno, qui fuit vir Prophetæ, potens in opere, &c. suauissima illi fuit. Amator quippe salutis nostræ tantis suis beneficiis gratos nos esse magno opere cupit: ut utriusque beneficia sua grati animi pretio vendens, sed gratitudinis nostræ merito augere desiderans. Sic olim ab Israelitis gratitudinem, ut ei offerrentur primitiæ, exegit. Dominus singulari cura voluit beneficiorum suorum, etiam minorum, memoriam perpetuò retineri. Proprium est diuinæ sapientiæ quæ suauiter disponit omnia) paulatim homines à minoribus ad maiora afficere & promouere. In Aegypto omnia primogenita, cū in filios Israël inde esset educturus, occidit: quid aliud volebat, quàm ut intelligeremus, quid à nobis pro Verbo sui morte exigeret, qui pro inuiciorum suorum morte omnia primogenita postulabat? Cū vero quotannis propter liberationem ab Aegyptiaca seruitute septem diebus azymum panem manducari, & Pascha celebrari præcepit, quid aliud volebat, quàm ut huius tantum filii solennitate admoneremur, quæ ei gratias pro liberatione ab æterna morte, & à diaboli tyrannide agere deberemus, qui tantum pro liberatione à temporaria

captiuitate debebamus? Quòd verò Dominus tantopere gratum animum à nobis exigit, non avaritiæ, sed summæ potius largitatis & charitatis est. Hoc enim facit, ut ob grati animi officii vetera beneficia nouis cumulet. Ipse, teste Esaiâ, omnia opera nostra in nobis operatur, & ob id gaudet, ut gratiam det pro gratia. Omnes in conspectu eius sumus mendici, & commemorando inopiam nostram ipsum ad misericordiam pro-uocamus. Quicquid honestè cogitamus, piè gerimus, aut molimur, Dei donū & beneficium est. Qui coronat nos in misericordia & miseratione; quia, inquit diuus Augustinus, eius miseratione bona operamur, quibus corona redditur. Debetur merces bonis operibus, si fiant: sed gratia quæ non debetur, præcedit ut fiant. Hoc expertus sanctus Ezechias, dum vitam à Domino peteret, præterita bona opera sua enumerauit. Vbi igitur discipuli & laudes magistri, & mortem eius narrauerunt, protinus adiungunt: *Nos autem sperabamus, quòd ipse esset redempturus Israël.* hoc est, ab Imperij Romani seruitute vindicaturus, & in pristina dignitate & gloriam (quale sub Davide ac Salomone habuit) reuocaturus. Hæc discipuli expectabant, hæc optabant: neque hæc persuasionem ac ignorantiam, tam diu in schola pauperis humilisque magistri versati, deposuerant. In quo miseranda humanæ naturæ infirmitas & cæcitas apparet, quæ ubi per peccatum velut è cælo in terrâ præcipitata, & spiritali luce & gratia obtata fuit, usque ad eò terrenis bonis incubat & inhiat, ut vix alia bona, alias opes, aliã felicitatem, aliam salutem, quàm corpoream & terrenam, aut esse credat, aut optet: ut appareat, spiritum ipsum in carnis quodammodo naturam degenerasse. Sed quid mirum, si seculi homines secularia bona suspiciunt, quando ipsi Apostoli atque discipuli Domini, temporalem redemptionem, temporale regnum Christi, temporalesque dexteras & sinistras somniabant? Cuius rei gratia merito à Domino hoc in loco acriter obiurgantur. Ait enim: *O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus, quæ locuti sunt Prophetæ.* Merito stulti appellantur, qui res pueriles & inanes, moxque interituras tanti faciebant, & nec ipsis quidem Prophetarum vocibus toties admoniti, vera bona, veramque salutem, & verum Saluatorem agnoscebant. Hunc igitur mundi Redemptorem, passum è magis colere & amare debuerant, quò eis maiora præstitit, & indigna pertulit. Rectè enim diuus Gregorius: Tantò, inquit, Deus ab hominibus dignius honorandus est, quantò pro hominibus indigniora suscipit. Hæc autem pia Domini aduersus discipulos indignatio, in-

Esa. 26.

Psal. 102.

4. Reg. 20.

Ruditas discipulorum.

Secularia nimium tractatum.

Gregorius.

*Dominus
bis commo-
tus in disci-
pulos.*

æstimabilem eius erga genus humanum charitatem declarat. Bis enim legimus eum in Evangelio aduersus discipulos grauius commotum, semel aduersus Petrum, cum is eum à supplicio crucis reuocare niteretur, quem satanam vocauit: & iterum hoc in loco, cum hos discipulos stultos, tardos, & incredulos vocauit, quòd hoc redemptionis & salutis humanæ opus ab eo peractum non crederet. Vtraque indignatio, amoris est argumentum. Hinc Iesu, hoc est, Saluatoris nomen, sibi assumpsit, in quo potissimum gloriatur. Deus, inquit apud Prophetam, iustus & saluans non est præter me. Conuertimini ad me, & saluati eritis omnes fines terræ. Increpata igitur discipulorum tarditate, subdit deinde.

Esai. 45.

Nóme hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?
Pro tenuitate nostra breuiter causam reddemus, cur ad salutem nostram expediens fuerit, vt Christus Dominus per varios labores atq; certamina intraret in gloriam suam. Primum enim expediens hoc fuit, vt passionis & mortis sue sacrificio, pro sceleribus nostris, æterno Patri satisfacere. Potuisset Deus alio modo redimere genus humanum, cum nihil sit illi impossibile, at ille quid maxime deceat & expediat, in operibus suis, attendit. Deinde, vt exemplo suo nobis ostenderet, regnum cælorum vim pati, & violentos illud arripere; ac per multas tribulationes oportere nos in illud intrare. Postremo, vt eodem exemplo, dum ipse prior non pro sua, sed pro nostra salute calicem hausit passionis, nos ad eundem calicem pro nostra salute hauriendum animaret. Plurimum quippe in vtramque partem Principum ac Regum exempla valent. Nemo enim in gloriam sibi ducit, quod Reges exemplo suo nobilitarunt. Cum Dauid Rex Absalon filium fugeret, operio capite, ac nudis pedibus per cliuum montis ascendit: populus qui sequebatur, eodem habitu, eisdemque lachrymis desolatam Regem sequebatur. Rex cælestis, qui se nobis ducem in cælum præbuit, & iter quo postillud tendere deberemus, ostendit, & exemplo suo eius itineris labores mitigauit. Sunt vitæ nostræ varia certamina, dum caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus sibi aduersantem carnem, & nouas quotidie voluptates ab eo incredibili ardore flagitantem. Quocirca si rectam in cælum tendere volumus, si ad legem spiritus viuere; carnis cupiditas, quæ illi aduersatur, opprimenda est. Vita hominis est militia: semper nobis in statione pugnandum est. Virtus sine aduersario planè languescit: quæ nisi agitur, nisi continua vexatione roboretur, non potest esse perfecta. Si iam accedant prauorum hominum

*Christum
quare pati
oportuit.*

Matth. 11.

2. Reg. 15.

Galat. 6.

*Via que ad
cælum ducit
qualis.*

num iniuriæ & contumeliæ, si & diuturna prauæ vitæ consuetudo, quæ carnem per se ad malum ex peccati corruptione procliuem, propensiores ad illud reddit. Hic igitur tam potens spiritus nostri aduersarius prosternendus atque deiciendus est, si secundum legem spiritus viuere volumus, Apostolo testate, qui ait: Si secundum carnem vixeritis, moriemini. Facile considerare poterimus, si quid sapiamus, quo animo & studio opus sit, vt tot hostes prosternere ac superare possimus. Petrus ille Damianus orans ait: Præbe vires inexhausto decertati prælio. Quo sanè nomine incessabilem atque perennem spiritus & carnis nostræ conflictum significanter designauit. Cum hæc ita sint; dux vitæ huius & antesignanus aliter vitam hanc nisi per varios agones non potuit ingredi. Iam si quis fuerit præditus charitate in Deum, facile hanc pugnam leuem & suauem efficiat. Hac enim de causa Saluator Evangelij iugum suauis, & onus leue esse ait. Vide quid in hominibus secularibus efficiat amor pecuniæ. Nemo ergo laborem detrectet, nemo crucem horreat, nemo crucem passionis fugiat. Bibit ex eo Rex noster, & reliquias eius in nouissima cœna discipulis & cæteris fidelibus inter se tradidit distribuendas. Hæc via ducit ad cælum. Qui sic carnem crucifixerunt cum vitis, ad vitam peruenient æternam, vbi omnium dolorum erit finis. Quid in his virtutum officiis ex charitate non erit leue ac iucundum? Rectè Dominus ait discipulis: In patientia vestra possidebitis animas vestras, ac de fidelibus operariis agens; Fructum, inquit, afferunt in patientia. Patientia non aliter necessaria, quam panis ad vitam, qui ad cibos omnes, quibus vita ipsa alitur, requiritur. Si enim carnibus, si piscibus, si oleibus, aut quouis alio cibo vescaris, necessarius est panis. Talis ergo fortitudinis & patientiæ natura, sine qua actiones suas virtus explicare nequit. Est enim virtus, vt Lactantius ait, perferendorum malorum fortis & inuicta patientia. Ob hoc igitur vix vlla re magis pij omnes, quam laboris amore ac patientia, ad virtutis iter ingrediendum egent. Virtus per se est suavis & iucunda. Si labores detrectes, omnis tibi virtus inaccessa est: quoniam ea recares, sine qua virtus exerceri non potest. In regno voluptatis inquit Philosophi non esse virtuti locum. Molles animos, virtus odit. Vide, cum felicitatis humanæ fundamentum sit labor, nulla alia via dux noster ad gloriam suam ingredi potuit, nisi per crucem & labores, & per varia certamina. Sunt quidem in via Dei labores, sunt tamen miranda quoque gratiæ subsidia: quibus labores isti & leuiiores fiunt, & iucundiores. Itaque

Galat. 6.

*Petrus Da-
mianus.*

Matth. 11.

*Charitas om-
nia facit ier-
mias.*

Luc. 12.

*Simile.
Patientia
necessaria.*

*Virtus est
iucunda.*

vbique deliciae, utrobique labores: sed deliciae bonorum incomparabiliter delicias superant malorum. Virtutis usus & consuetudo lenit & mollit quicquid in ea arduum & difficile est. Vnde communis illa sapientum sententia manauit: Optima vitae ratio est eligenda; eam iucundam consuetudo reddit.

Simile. Sicut in calceis & manicis hominibus quotidie contingit, quae quamuis initio quidem adstricta sint, vsu tamen ipso laxantur, & sine labore partibus corporis, quibus destinata sunt, aptantur & commodantur. Iam ad sequentia veniamus: Post longam narrationem Domini, veniunt ad castellum quod ibant, & ipse finxit se longius ire. Quid sibi vult haec Domini fictio? Fingimus cum simulamus, ut videlicet aliud appareat, aliud sit. Hoc autem non raro cum piis hominibus Dominus agit, à quibus interdum abscedere, & longè abesse videtur, cum tamen praesentissimus sit. Vsq̄uequò Domine obliuisceris me in finem: vsquequò auertis faciem tuam à me? Quid igitur hoc tempore faciendum est? Nimirum suppliciter & instanter cum discipulis clamandum: *Mane nobiscum Domine.* Breuis & vtilis oratio. Dies autem hic, totum huius seculi tempus est. Vespere huius diei, est finis seculi. Vespere lumen minuitur, vmbrae crescunt: ita planè in hoc mundi vespere (in quo nunc degimus) lux veritatis, atque diuinæ cognitionis, ingruentibus errorum atque hæresum tenebris, minuitur; vmbrae verò, deficiente luce, crescunt. Vmbrae terrenorum bonorum maiores nobis apparent. Merito cum Propheta clamare poterimus: *Væ nobis, quia declinauit iam dies, quia longiores factæ vmbrae vesperi.* Saluator testatur: *Quia abundauit iniquitas, refrigeret multorum charitas.* Charitate refrigescente, & abundante iniquitate, quid superest, nisi ut timeamus ne improborum mores & consuetudinem addiscamus? Magnam vim habet ad pietatem & virtutem probitas eorum quibuscumque viuimus. In omni calamitate hac oratione uti possumus: *Mane nobiscum Domine.* Sine te Domine nihil possumus facere. Tu turris es fortitudinis, à facie tribulantis. Denique non contenti orasse, coegerunt eum. Quidni cogere Patrem misericordiarum, & Deum totius consolationis? Quidni cogere longius se ire fingentem, & tamen apud eos manere volentem? Quidni cogere in diuersorio manere, qui ad hoc corporis sui Sacramentum instituit, ut inter homines perpetuò maneret? Hinc discimus, inquit diuus Bernardus, magna vi & contentione opus esse, ut in via Dei proficiamus. Dominus ergo, qui se longius ire simulauerat, ut exoratus apud discipulos maneret, in-

trauit

trauit hospitium, mansitque cum illis. *Et factum est dum recumberet, &c.* Vbi enim quod volebat, assecutus est, ut eos videlicet in fide resurrectionis confirmaret, non fuit necesse ut diutius cum illis maneret; praesertim cum superessent alij simili ratione confirmandi. Cum ergo duo isti discipuli admiratione simul & gaudio ex insperata Magistri resurrectione complerentur, dicere inter se coeperunt: *Nomme cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur nobis in via?* Argumento, quo de Dominicae passionis & resurrectionis Sacramento agitur, nihil esse aut sublimius, aut suauius, aut mirabilius potest: quippe quod non homines modo, sed ipsos etiam Angelos in admirationem rapit. Facundiâ verò dicentis, qui Verbum est & Sapientia Patris, quid maius excogitari potest? Ipse est de quo Propheta cecinit: Speciosus forma patris filii hominum, diffusa est gratia in labiis tuis. Quo ergo affectu discipulos fuisse credendum est, cum ipsam Dei Sapientiam humano ore loquentem audirent, praesertim cum Dei verba ignis sint? Quare nihil mirum, si ita ardebant, qui ad hunc ignem propius admoti erant. Hoc modo à nobis verba Dei audienda & legenda sunt. Beatus vir qui in Lege Domini meditatur die ac nocte. Vide quomodo nos tempus impendimus satis infrugiferè. Sit laus Domini in ore nostro, & Lex eius in corde nostro. Amen.

Facundia
Christi.
Psal. 44.

Hierem. 23.

Psal. 1.

DOMINICA IN ALBIS, CON-
CIO, IN QVA POST LECTIIONIS
Euangelicæ explanationem, de duplici resurre-
ctione nostra, & causa eius (quæ fuit Christi Do-
mini resurrectio) agitur: ac postremò spiritualis
resurrectionis nostræ signa declarantur.

THEM A. *Christus traditus est propter peccata nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram.* Rom. 4.

NIMAE Christum Dominum super omnia diligenti, & in illo vno spes omnes opesque suas collocanti, nulla solennitas maior, nullus dies faustior atque felicitior, quam qui resurgentem à mortuis Dominum prædicat. Qui enim vitam suam instituit, ut nihil præter Christum quærat, quod illum sibi ad omnia sufficere credat, quid libentius audire poterit, quam illum à mor-

Solennitas
maxima
quæ.

ruis, deuicta morte, surrexiffe, & in æternum viuere, atque regnare? viuere, inquam, non modò sibi, sed omnibus etiam membris suis regendis, tuendis, fouendis, & Spiritu suo afflandis. Si sanctus ille Patriarcha, vbi quem mortuum plorauerat filium, viuere, & Aegypti principatù obtinere didicit, reuixisse, & nouo Spiritu animatus fuisse dicitur, & in hæc verba prorupisse; Sufficit mihi, si adhuc filius meus viuuit: quid quæso fidelis anima quæ tota pèdet à Christo, sentire debet, quãdo viuere illù, & regnare audit, qui vnus illi ad omnia sufficit, qui illi in mœrore solatiù, in tétatione præsidium, in omnibus deniq; rebus salutare remediù & ornamentù est? Si vnus Ioseph patri ad felicitatem sufficit, qui paulò post vita functus est: quantò magis ille mihi ad felicitatem sufficere debet, qui in æternum victurus est, cuique omnis potestas in celo & in terra data est? Quis ergo magis salutem meam desiderabit, quàm qui me dilexit? Cùm ergo illum viuere audio, ànnon cum illo reuiuiscet spiritus meus? Hac fide orbitatem suam sanctus ille Iob in sterquilinio sedens consolabatur, dicens: Credo quòd Redemptor meus viuuit: dum enim ille viuuit, ego in faucibus etiam mortis positus, mori non potero. Quicùque igitur, Auditores, resurgente Domino hunc in animis vestris affectum sentitis, bono animo esse debetis. hoc enim vel maximum veræ dilectionis indicium est. Vt igitur salutaris huius affectus & gaudij participes esse possimus, cælestem opem, beatissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A .

Simile. SICVT piæ parentis viscera infantem diu lachrymantem ferre nequeunt, sed accurrunt celeriter, vt illius lachrymas tergant, & mœrorem leniant: ita Saluator nôster, qui discipulos suos plusquam materna charitate prosequeretur, nõ est passus diu eos passionis suæ dolore cõtabescere: sed protinus, hoc est, ipso die quo est vitæ redditus, illorum mœrorem & lachrymas resurrectionis suæ lætitia abstergendas curauit. Quod S. Euangelista initio statim suæ sacræ huius lectionis insinuat, cùm ait: *Cùm serò esset illo die vna sabbathorum* (id est, ipso die Dominico, qui post sabbathum sequitur) & *fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudæorum.* Narrat Euangelista, quomodo Saluator à mortuis excitatus, discipulis suis ipso resurrectionis die visus fuerit: deinde docet, octauo post resurrectione, hoc est, hodierno die, iterù illis ac Thomæ apparuisse.

Vt

Vt dubios animos ad fidem resurrectionis excitaret, ostendit eis manus & latus; vt notissimis illis signis, quibus sacrum eius corpus fuerat insignitum, aperitè cognoscerent; illud ipsum corpus, quod cruci affixù, & clausum tumulo fuerat, à mortuis surrexiffe. Quo in loco quærere sancti Patres solent, cui Dominus in corpore suo (quod post resurrectionem insigni decore & gloria splendebat) hæc ignominiosæ passionis signa voluerit permanere. Cuius rei cùm multæ sint causæ, illa præcipua esse videtur, quam diuus Ambrosius memorat, nempe ideò Dominum vulnerum suorum stigmata non abolere, sed inferre voluisse, vt Deo Patri pro nobis pretia nostræ liberationis offerret. Hac enim ratione Apostolus ait Christum ad Patris dexteram sedetem, interpellare pro nobis. Sancta enim illa humanitate paternis oculis obiecta, sacrisque illis vulneribus propter Patris obedientiam & gloriam acceptis, causam nostram apud illum agit. Ipse est propitiator siue propitiatoriu pro peccatis nostris. Quòd si hoc apud Patrem propitiatorium mûdus non haberet; tam multa eius flagitia sunt, vt non dubitem, quin millies iam cum toto hominum genere aquarum inundatione obrutus esset, aut nouo incendio conflagrasset. Maiora iam habemus gratiarum incrementa quàm olim: quare indignissimum est, vt qui tantò plura & maiora ad bene viuendum adiumenta percepimus, nihilo meliores simus. Est ergo hic apud Patrem aduocatus, vt eius meritis ad penitentiam prouocemur. *Veni Iesus ianuus clausis, & stetit in medio eorum.* Quomodo autem Dominicum corpus clauso tumulo prodierit, clausisque foribus ad discipulos intrauerit, neminem vestrum latere arbitror. Beatorum quippe hominum corpora in resurrectione miris à Deo dotibus in laborum suorum præmium ornabuntur. Sicut enim Solis radij, illa læsa vitrea fenestra, aliò pertranseunt; ita sacra illa corpora, nullis repagulis, nullisque parietù molibus impediuntur, quo minùs quocunque penetrare voluerint, liberè queant. Fulgebunt iusti sicut Sol in regno Patris eorum. Hanc autem gloriam Christo salutis nostræ auctori debemus, qui mortem nostram moriendo destruxit, quando mortem non debitam, pro debita omnium morte, læsæ maiestati obtulit, atque ita nos à mortis debito liberauit. Meritò Apostolus morti insultat, qui eius imperium Christi morte sublatum cernens, ait: *Vbi est mors victoria tua?* Hoc insuperabile monstrum vicit ille, qui quondam per Oseam morti comminatus est: *Ero mors tua ô mors. Deuorasti Ionam cum maximo tuo malo. Illius morte nos viuimus. Abstergent enim.*

Vulnera in corpore Christi.

Rom. 1.

Rom. 5. Christus pro peccatis nostris.

1. Ioan. 2.

Simile.

Matth. 13.

1. Cor. 15.

Osee 13.

Apo. 21. Deus omnem lachrymam ab oculis Sanctorum, &c. Videamus hanc felicitatem frustra abire patiamur: sed modò, cum laborandi & seminandi tempus est, seminemus cum lachrymis, ut cum exultatione metamus. Ad historiam redeamus. Vbi Dominus clausis ianuis ad discipulos ingressus esset, stetit dicitur in medio eorum. Hunc medium locum ferè semper in Euangelicis literis occupasse Dominum inuenimus. Nascitur in medio duorum animalium: seder duodecennis in medio Doctorum: non recumbit, sed ministrat in medio discipulorum: crucifixus, ponitur in medio latronum: resurgens verò, stetit dicitur in medio discipulorum: post ascensum verò in cælum, Ioannes illum intuetur ambulantem in medio candelabrorum aureorum. Quid autem medius hic locus nisi sollicitam & vigilem eius prouidentiam designat? Cor nostrum in medio corporis est. Hac ergo de causa Christus Dominus, quamuis à quibusdam procul abesse videatur, in medio tamen nostri est: omnia circumspicit, omnibus adest, & intimos animi recessus collustrat. Proponebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commouear. Hęc ratio ab omni flagitio puros nos seruare deberet, cum Iudicem nostrum ubique præsentē esse, & nos intueri, non fide solum, sed apertissima ratione intelligamus. Ego, inquit Dominus, sum Iudex & testis. De custode vitæ nostræ Angelo, diuus Bernardus ait: Quouis loco, quouis angulo, reuerentiam habe Angelo tuo: & ne audeas coram illo admittere, quod me præsentē non audeas. Si hic honor Angelo habendus est, quid cælorum & Angelorum Domino? Sed iam quid idem Angelorum Dominus in medio discipulorum positus dixerit, audiamus: *Pax, inquit, vobis. Et cum hæc dixisset, ostēdit eis manus & latus.* Pius igitur & amator hominum Dominus, pacem nobis omni tempore, hoc est, nascens, moriens, ac resurgens, ubique precatur. Angeli enim nascente Domino, & necdum per etatem loquente, pacem hominibus optant. Ad crucem verò iturus, cum discipulis agens, Pacem, inquit, meam do vobis, pacem relinquo vobis. Resurgens verò, ter quidem in præsentī lectione hanc eandem orationem repetit, *Pax vobis.* Discipulos verò ad prædicandū mittēs, hac eadem salutationis forma uti debere erga hospites docuit. Quis autem dubitet, ingens bonum esse, quod toties hominibus amator hominum precatur? Denique apud Esaiam inter cætera dignitatis eius nomina Princeps pacis appellatur: quod ipse nobis pacis huius auctor exstiterit, qui passionis suæ merito, infensum nobis Patrē placauit, & ex seuerissimo iudice,

ce, benevolentissimum Patrem reddidit. Pacis autem nomine, non vnum aliquod singulare bonum, sed omnia simul bona Hebraicæ linguæ more significantur. Vnde cum Iacob filium suum Ioseph misit, ut videret an cuncta prospera essent erga fratres suos, & pecora; Chaldaica litera habet, An pax sit fratribus tuis, & pax item pecoribus; pacis item nomine prospera cuncta significauit. Cum ergo Saluator pacē discipulis precatur, non vnum aliquod bonum, sed omnia simul bona precatur. Pax autem multiplex est; sed illa præcipua, qua Deo reconciliati sumus. Ex hac pace oritur primū conscientia tranquillitas, ut homo certa coniectura sibi Deum propitium arbitretur. Hic Spiritus sanctus perhibet testimonium spiritui nostro, quod simus filij Dei. Testimonium hoc est pignus æternæ vitæ. Mala conscientia quid acerbius? Sunt & alia pacis commoda. Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, seruamus illi in sanctitate & iustitia coram ipso. Hac pace, inimicorum omnium timore deposito, tranquillam & pacatam in timore Dei vitam agimus. Viæ iustitiæ, viæ pulchræ: & omnes semitæ eius pacificæ. Contra verò de improborum viis scriptum est: Contritio & infelicitas in viis eorum, & viâ pacis non cognouerūt: huius inquam pacis, quæ turbulentos animi motus cõponit & sedat, atque rationis imperio coërcet. Hac ergo pace sublata, quid nisi tumultus, & intestinæ seditiones in animo dominantur? De his nãq; Esaias ait: Cor impij quasi mare feruens, quod quiescere nõ potest, & redundat fluctus eius in conculcationē & lutū. Cur in lutū? Quia videlicet impiorum conatus, & variarum æstus cupiditatum, in res turpes & inanes cõfertur, quæ vilissimi pulueris & luti nomine significantur.

Vbi ergo Dominus stigmata sua, hoc est, vera resurrectionis signa, discipulis ostendisset, iterum ait: *Pax vobis. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Hoc est, eadem charitate, eadem auctoritate, & ad eiusdem muneris functionem & dignitatē, qua me Pater misit, vos ego mitto: atque ita honoris & officij mei participes facio. Quia enim me Pater charitate misit, qui sic dilexit mundum, ut Filium suum vnigenitum daret, eadem ego vos ad mundi salutem mitto. Quam item Pater mihi auctoritatem & potestatem contulit, dæmones videlicet pellendi, morbos sanandi, & mortuos ad vitam reuocandi, & omnibus denique naturæ legibus imperandi, quodque maius est, peccata remittendi: eandem ego vobis trado. Quia verò tantum hoc munus sine diuini numinis afflatu perficere infirmitas humana non potest; *Accipite Spiritum sanctum, qui vos doceat, dirigat,*

*Genes. 37.**Pacis nomine quid.**Rom. 8.**Luc. 8.**Pax sine iustitia non potest esse. Psal. 128.**Esai. 57.**Ioan. 3.*

& confirmet; quique spirituales ac diuinos homines ad hoc tantum opus parandum efficiat. Pater me Sacerdotem, Pontificem creauit, ac Apostolum ad gentes misit: ego vos item Sacerdotes, Pontifices creao, & Legatos pro me in mūdum mitto: vt verè dicere possitis: Pro Christo legatione fungimur, tãquam Deo exhortante per nos. Euntes ergo, docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quęcunq; mandauit vobis: ne videlicet fidei & baptismi gloria contenti, salutem sibi sine diuinorum præceptorum obedientia polliceantur, cum passionis & crucis meę beneficium non inertię occasio, sed virtutis & laboris incitamentum esse debeat. Accipite Spiritum sanctum, qui doceat vos omnia, & suggerat vobis omnia quęcunq; dixerit vobis. Simulq; hæc verba proferens, nouo quodam ritu insufflauit in faciem eorum. Insufflauit, vt hoc visibili signo, inuisibilem diuini Spiritus gratiam, quam illis tunc contulit, designaret. Olim cum Dominus ex limo terrę corpus hominis formasset, insufflauit in faciem eius spiraculū vitę, quo factus est homo in animam viuentem: modò verò in eundem iterum insufflauit; & quem antea limum afflatu suo mutarat in hominem, nunc eundem hominem posteriori hoc afflatu quodammodo mutauit in Deum. Qui habet intra se Dei Spiritum, Deum refert. Creatori debemus, quòd homines sumus; Redemptori, quòd naturę diuinę consortes effecti sumus. Neque enim donum hoc Apostolis solùm contigit, sed pijs etiam omnibus in illis est donatum. Si quis enim non habet Spiritum Christi, hic non est eius.

Altera pars sequitur lectionis, quę secundam Domini apparitionem continet: qua Thomę Apostoli incredulitatem caricicum suarum ostensione sanauit: *Thomas autem vnus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum discipulis, &c.* Minimè mirandum est, discipulos Domini adeò se difficiles in credenda eius resurrectione præbuisse. Vix enim credere homines possunt, quod nullis vnquam seculis gestum fuisse sciunt. Nemo seipsum vnquam à morte resuscitauit. Nam quòd sancti homines, dum in viuis agerent, mortuos ad vitam reuocassent, discipuli & viderant & audierant. Quòd item mortuus homo, mortuum eodem beneficio affecterit, de Heliseo quidem mortuo legerant. At, quòd homo iam vita functus, & tumulo conditus, se mortuum mortuus in hanc lucem extulerit, nunquam ad illud vsque tempus perspectum fuerat. Hoc enim singulare priuilegium illi seruabatur, qui non solùm homo, sed Deus

erat

erat & homo: ideòque mortuum hominem, quem sibi copulauerat, immortalis atque præpotens Deus excitare à morte potuit: vt hoc argumento diuinitatis suę potentiam hominibus patefaceret. Vnde liquet, discipulorum ac Thomę tardam fidem minùs mirandam, si minùs crederent, quod nemini ab orbe condito accidisse scirent. Quam eius cæcitatem pius Dominus miseratus (vt pote quę non ex malitia, sed ex ignorantia veniebat) curare studuit, ne ouicula illa sanguine suo redempta, ex sancto illo grege periret. Itaque octauo à resurrectione die discipulis & Thomę simul apparens, & illis pacem solito more precatus, vnum Thomam ad se vocat, dicens: *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, &c.* Qua in re ita se Dominum cum discipulo gessisse videtur, atque ij, qui pretiosam aliquid mercem auctioni expositam vehementer adamantes, vbi illam mercator iusto pretio vendere recusat, illi contrà, nimio eius amore capri, non modò iustum, sed superabundans etiam pretium pro ea soluunt. Sic igitur iustum erat, vt tot rebus Dominicam resurrectionem adstruentibus Thomas fidem adhereret: sed quia hoc facere noluit, eius dilectione permotus Saluator, quod ille argumentum ad credendum poposcera, misericorditer dedit. Sic igitur Dominus cum Thoma agere visus est: Iustus quidem erat, vt tu, Thoma, quod ego volebam, voluisses: sed quoniam adeò tardus ac difficilis ad credendum es, ego tibi morem geram, vt quod tu voluisti, velim. *Infer ergo digitum tuum huc, & vide manus meas, &c.* Miram Seruatoris nostri clementiam & lenitatem! Cum enim creaturę munus esset, vt sese creatori suo accommodaret atque submitteret; nunc immanita Domini benignitate factum est, vt vice versa creator omnium sese creaturę suę obsequem exhiberet. Qua quidem dignatione conuictus Thomas, respondit: *Dominus meus & Deus meus* Quo vno verbo, diuinitatis & humanitatis Christi Sacramentum apertissima confessione pronunciauit. Cui Dominus: *Quia vidiisti me Thoma, credidisti: beati qui non viderunt, & crediderunt.*

TRACTATIO THEMATIS.

CHRISTVS traditus est propter delicta nostra, & resurrexit, &c. Quid per resurrectionē suam nobis Dominus contulerit, aperiemus. Apostolus mortis Christi primū, deinde resurrectionis virtutem & efficaciam exponit. Per mortem Christus peccatum exstinxit; & mala itē quę ex peccato cōsecuta sunt, aboleuit. Per mortem suā, mortem nostram, & eum qui mortis

habe

Apostoli
creati Sa-
cerdotes.
2. Cor. 5.
Matth. 28.

Salutis via
qua.

Genes. 2.

2. Petr. 1.

Rom. 8.

Discipuli
quare tardi
ad creden-
dum.

4. Reg. 17.

Thoma in-
credulus
ex ignorantia.

Simili.

Rom. 4.

Christi
mortis fru-
ctus.

Indic. 10. habebat imperium, destruxit; & quos captiuos in regno suo tenebat, in libertatem asseruit, & in regnum suum secum transtulit. Hic est ille fortis Samson, qui plures interfecit moriens, quam antea interfecerat viuens. Noster Iacob ad hoc cessit, cum confingeret cum publico hoste, vt gloriosius surgeret: cecidit, vt omnes eum reueret. Prius per resurrectionis gloriam erat honorandus, ac deinde Spiritus sanctus fidelium cordibus infundendus, per quem & iustificatio, & peccatorum remissio datur. Vnde eo ipso die, quo à mortuis Dominus excitatus est, Spiritum sanctum discipulis, & remitendi peccata potestatem dedit: ac mox in cælum ascendens, eundem Spiritum in mundum misit. Itaque quod moriens in cruce promeruit, à mortuis resurgens, nobis largitus est. Est igitur Christi resurrectio, tum exemplaris causa iustificationis & resurrectionis nostræ, tum etiam efficiens. Moriente Christo, spes quoque Apostolorum mortua fuit; eo verò resurgente, & illis credentibus, simul etiã spes eorum reuixit. Vnde cum Apostoli experimento suo didicissent, quantum ad fidem in Christum, resurrectionis eius fides valeret, hanc potissimum mentibus hominum infigere curabant. Vt enim Lucas ait: Virtute magna reddebant Apostoli testimonium resurrectionis Iesu Christi. Sic in electione Matthæ: Oportet ex his viris qui nobiscum sunt, ex quo intrauit & exiuit inter nos Dominus Iesus, &c. Liquet præcipuū Apostolicæ prædicationis munus fuisse, Christi resurrectionem modis omnibus adstruere. Iudæi, qui eum morte affecerant, nihil ab eo sperare nouerant. Constat Christi resurrectionem salutis & resurrectionis nostræ causam extitisse. Existit vtriusque partis nostræ, id est, animæ & corporis causa: animæ in hoc seculo, corporis in futuro. De hac resurrectione diuus Petrus agit in primo prioris epistolæ cap. Diuus itè Paulus: Si Spiritus eius qui suscitauit Christum à mortuis, habitat in vobis, &c. Ex hac autem corporum resurrectione, non solum omnipotentia Dei, sed mira quoque eius bonitas & æquitas elucet, qui electorum suorum corpora hoc tam mirabili honore dignatur. Te Domine, inquit Cyprian. iubente terra fit caro, vt expulsa de domo, iterum coniungatur viro, non iam ancilla, sed libera. Ad hanc verò tantam resurrectionis gloriam soli illi prouehuntur, quibus prioris resurrectionis gratia contigit. Beatus & sanctus, qui habet partem in prima resurrectione. sanctus videlicet, propter primam, quam iam adeptus est, per inuouationem animæ: beatus, propter secundam, quam feliciter expectat in corporis restitutione. Vide igitur vt moriaris mundo, vt possis dicere: Mi-

hi viuere Christus est, & mori lucrum. Auaro pecunia pretiosior quam anima. Omnes à morte secunda, quæ damnatorum est propria, liberari cupimus; omnes secundam corporum resurrectionem, hoc est, sempiternam vitam & felicitatem, optamus. Videte. an mortui sitis mundo, & vita vestra abscondita sit cum Christo in Deo. Si ita est, bene habet. Quòd si nondum habet, habere modò incipiat, firmiterque in animo suo statuat, incommoda omnia prius perpeti, quam lethale aliquod flagitium admittere: hoc primum spiritualis resurrectionis signum est. Alterum est seruens ac diligens bonorum operum studium. Iubemus enim non solum à malis abstinere, sed bona etiam opera edere: quorum vtrumque charitas præstat, quæ nec perperam agit, nec malum cogitat, nec segnis ad operandum est. Amor enim Dei non est otiosus: operatur enim magna, si est: si autem operari renuit, amor non est. Tertium signum, si est: homo inspiciat aliquando subacta & calcata carnis natura, supra naturam ipsam assurgere, & ea opera edere quæ caro sponte sua horrere solet. Homo natura seipsum diligit, carnem fouet, vtilitatis suæ studiosus est, honoribus gaudet, molestias declinat sollicitè: hæc curat, hæc meditatur. Iam quisquis seculi honores contemnat, carnis delicias respuat, illatas iniurias patienter ferat, paupertatem non horreat, carnem spiritui seruire cogatis certè magnum in se non modò celestis gratiæ, ac proinde spiritualis resurrectionis, sed charitatis Christianæ perfectionis argumentum habet. Hæc signa spiritualis resurrectionis sunt. Adsit nobis Christus semper. Amen.

*Philip. 2.**Opera bona agenda.**Gregorius.*

DOMINICA SECUNDA POST
PASCHA, CONCIO, IN QVA EVANGELICA
lectio explanatur: vbi etiam de singulari
Christi erga oues suas amore agitur.

THEMA. *Ego sum pastor bonus, & cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. Sicut nouit me Pater, & ego cognosco Patrem. Ioann. 10.*

ACTENVS Ecclesia, Auditores, facta Dominica passionis & resurrectionis mysteria diuinis laudibus celebrauit: quòd videlicet, tantorum beneficiorum commemoratione, obdurata hominum corda emol

*Cyprianus in Serm. de Resurrectione.**Apoc. 20.*

emolliret, & ad pietatis & iustitiæ cultum traduceret. Sed quoniam ingenium hominum à labore ad libidinem procliuè est, & faciliè tantorum beneficiorum memoriam deponit, & ad assueta reuertitur; ideò Ecclesia nouis aliis Christi beneficiis commemorandis, nos in officio cõtinere nititur. Itaque hæcenus quid pro nobis Dominus in morte & resurrectione sua gesserit: modò verò quid in vita sua, siue in terris nobiscum agens, siue in cælo residens, gerat, in hodierna sancti Euangelij lectione commemorat, cum pastorem, hoc est, vitæ nostræ custodem & moderatorem illum esse docet. Quacunq; enim parte Christum Dominum spectare uolueris, siue uiuentem, siue morientem, semper in eo charitatis & pietatis incitamenta reperies. Mysticus ille agnus totus cum capite, pedibus, & intestinis, ex imperio Domini comedebatur; nihil enim erat in eo reiciendum. Quod uero Agno Christo cum primis conuenit: in quo nihil otiosum, nihil non maximè salutare humano generi fuit. In gemmis speciosissimis nihil non pulchrum & speciosum est; quacunq; enim parte illas adspexeris, similem ubiq; splendorem atque pulchritudinem ostentant. Hoc autè maximè Saluatori conuenire, sponsa in Canticis aperte significauit; quæ ubi longa oratione plurimas sponis sui laudes enumerasset, illum totum esse desiderabilem conclusit: quòd nihil non in eo esset, quod non piarum mentium erga se desiderium & amorem incitaret. De hac igitur eius charitate & charitatis officii hodie dicturi, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

E G O sum pastor bonus; &c. Multis nominibus, Auditores, Saluator noster in literis sanctis appellatur. Tot sunt enim eius in nos beneficia, ut diuinis Scriptoribus occasionem dederit, multis ipsum nominibus appellandi. Modò illum Regem, modò Sacerdotem, modò Medicum, modò Magistrum, vitæ Fontem, Panem uiuum, & Lucem mundi, diuersis quidem rationibus, in idè tamè tendentibus, nuncupant. Regè uidebatur, quia nos Spiritu suo regat, & à sempiterno generis humani hoste defendat. Sacerdotem, quia in sensum nobis Patrem corporis sui sacrificio placauit. Medicum, quia liuore & uulneribus suis, ut Prophetæ ait, vulnera nostra sanauit. Sic de reliquis epithetis insignibus colligere poteris: ut uere qui uerus Magister, vitæ Fons, Panis uiuus, Lux mundi cognominatur, qui quæ hæc & in ueritate effi

Christus
semper cõ-
modat.

Exod. 12.

Simile.

Cantic. 5.

Deus qui-
bus nomi-
bus appelle-
tur.

Esai. 53.

efficit. His enim & multis aliis nominibus appellatur: quæ omnia, ut uidetis, non terrorem ullum, aut metum, sed amorè magis & pietatè exprimunt. Inter hæc porrò nomina ipse se in præsentu Euangelio, ac ferè in toto hoc decimo Ioan. capite, pasto- Ioan. 10.
rem, pios autem oues uocat. Quam quidè metaphoram copiose persequitur, multa de pastorali sua cura, multa itè de ouium suarum ingenio & moribus disserens. Apud Prophetam legitur: Et suscitabo super eos pastore vñ. seruum meum Dauid; ipse Ezech. 34.
pascet eos, & ipse erit eis in pastore. Quibus uerbis liquidò apparet, hic nõ de Dauide (qui multis annis uita functus erat) sed Domino Iesu, Dauidis secundum carnem filio, qui pastorum Princeps à Deo designatus fuerat, agi. Sic Esaias eum simili nomine uocat, qui hac appellatione & nomen & officium aperte designauit. Sicut, inquit, pastor gregem suum pascit, in brachio suo cõgregabit agnos, &c. Et hic quidem in sinu suo, & in brachiis se gestaturum oues ait: in Euangelio autem super humeros suos errabundam ouem baiulasse scribitur. Unde colligimus, ipsum ouibus suis vndique stipatum & onustum incedere: quarum alias humeris, alias brachiis, alias in sinu, imò & intra sinum gesserit; sicut ipse alibi cum ouibus suis loquens ait: Qui portamini à meo utero, qui gestamini à mea uulua. Quæ Esai. 49.
cum ita sint; meritò is dicere potest: Ego sum pastor bonus. Ego ille bonus pastor, quem Prophetæ prædixerunt. Officium pastoris est diligenter & iugiter vigilare, ut oues ab insidiis luporum defendat. Pastores uigilabant uarietatis Christi tempore. Sic Patriarcha Iacob se hoc præstitisse aiebat ad focerum suum. Quàm similis hic pastorum Principi Christo, qui diebus quidè docebat: in templo, noctibus uero morabatur in monte, pernoctans in oratione Dei! Docebat, & eorum causam Deo Patri commendabat. Modò in cælis agens, ouium suarum curam nõ deserit, quin apud Patrem interpellet pro nobis. Semel loquitur Deus. Hic tamen multifariè, multisq; modis olim locutus esse dicitur in Prophetis. Hoc officium loquendi & monèdi nunquam intermisit. Quæuis enim ab origine mundi ad finem usque loquatur, una tamen locutio est, quòd nunquã hæctenus intermissa sit. Sic una esse dicitur cœna, licèt sit longissima. Ad Pastoris requiritur quoque officium multiplex prouidentia. Eius enim est, & gregem suum pascere, & adquare, & à luporibus incursione tuent, ad caulas opportune reducere, pabula commutare, morbidas curare, & (ne cæteras inficiant) à grege secerenere, & omnia illa quæ ad salutem ouium pertinent, diligenter curare. Quid autem magis superno illi Pastori cõuenire potest? Bernardus.
Quid Oues secura
sub Christo.

Quid enim is aliud in vita egit, quam vt nos redderet suis pecculis securos, suis vulneribus integros, sua inopia diuites, sua morte immortales? Hoc est enim quod in praesenti ait Euangelio, *Bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis: mercenarius autem, & qui non est pastor, cuius non sunt oues, &c.* Omnia boni pastoris officia quis vnquam praestitit cumulatius, quam hic noster? Habet in Ecclesia Vicarium; ipse tamen inuisibilis omnium suscipit curam, & omnia administrat. Ego pascam oues meas, & ego eas accubare faciam, dicit Dominus. Ait D. Augustinus: Sic Domine super custodiam meam vigilas, ac si omnium aliarum rerum oblitus, mihi solum intenderes. Semper quippe te praesentem exhibes, semper te paratum offers, si me paratum inuenis. Quocumque iero, tu me Domine non deseris, nisi prior ego te deseram. Quid ergo felicius, quam ita viuere, vt sub talis pastoris cura & prouidentia tutissimam vitam agas? Est hic Pastor omnipotens, omniscientia, opulētissimus; quid ouiculis deesse poterit? Est pastor meus, vigilat pro me; quis me de gradu deicere poterit? quis inuadere? Superest, vt omni cura & studio ita vitam instituamus, vt inter innocentes Christi oues cenferi mereamur, quo huius pastoris tutissima cura perfruamur. Non dubium enim, quin ille pastor tuus sit, si tu ouis eius existeris: hoc est, si ouis mansuetudinem & innocentiam omni cura & studio retinere curaueris. Huius igitur pastoris amorem amore, curam cura (quatenus per nos fieri possit) perscrutari studeamus. Quod si quaeras vnde haec tanta erga nos pastoris huius charitas & prouidentia manarit; certe non ex operibus iustitiae, quae fecimus nos, sed ex immensa eius bonitate & dilectione. Quod idem Dominus indicat, cum protinus subdit: *Ego sum pastor bonus, & cognosco oues meas, & cognoscunt me meae: sicut nouit me Pater, & ego cognosco Patrem, &c.* Ex hac igitur cognitione hoc tantum beneficium consecutum est, vt animam suam Dominus pro ouibus suis poneret. Haec verba Domini ingentem charitatem exprimunt. Cum omnia diuina beneficia omni laude & gratiarum actione dignissima sint, redemptionis tamen nostrae beneficium principem inter ea locum tenet. Est tamen aliquid hoc summo beneficio maius, quodque nos ad amorem tanti Redemptoris multo magis accendit, nepe amor ipse, quo nos dilexit, qui illum ad amorem impulit, qui multis partibus passionis eius magnitudinem superauit. Multo enim plura perpeti paratus erat, quam pertulit, si hoc ad salutem nostram necessarium fuisset. Quo fit vt plus illi pro eo debeamus, quod pati voluit, quam pro eo quod passus est: quamuis hoc

euidens

Potifex Vicarius Christi.
Ezech. 34.
Augustinus in Meditatione.

Oues sub Christo tuas.

Innocentia seruanda.

Redemptio non beneficii.

euidens & manifestum, illud vero occultum, & vni illi notum sit. Huius vero dilectionis magnitudinem in propositis verbis Dominus declarat, cum ait: *Cognosco oues meas, & cognoscunt me meae.* Quo in loco verbum cognoscendi dilectionem significat, sicut & in eo loco: Nouit Dominus qui sunt sui. Et vbi ad Moysem Dominus ait: Noui te ex nomine, & inuenisti gratiam coram me. Cum igitur Dominus ait: *Cognosco oues meas*: perinde est, ac si diceret, Diligo oues meas. Haec dilectio Christi omnem aliam superat dilectionem. Hic seipsum immolauit, vt oues haberent vitam, vt corporis sui cibo ad immortalitatem vitam aleret. Hic noster pastor non indiget nostro vellere, id est, operibus nostris: sed ideo oues suas curat, non vt sibi, sed vt omnibus consular, & gratis vitam aeternam largiatur, sicut ad Patrem ipse ait: *Dedisti ei potestatem omnis carnis; vt omne quod dedisti ei, det eis vitam aeternam.* Apud Esaiam ait: Nunquid obliuisci poterit mulier infantem suum, &c. Videmus amorem suum Dominum piissimarum matrum amori erga teneros etiam filios anteferre. Post amorem matrum, superest adhuc adfectio alius amoris, nempe sponsi ad sponsam: Erunt duo (inquit primus parens ad vxorem) in carne vna. Hoc nomen maxime Christo Domino conuenit. Despondi enim vos, inquit Apostolus, vni viro virginem castam exhibere Christo. Et ipse ite per Hieremiam Dominus: Ergo saltem amodo voca me, Pater meus, & dux virginittatis meae. Cui videlicet virginitas & integritas mea cura est, & a quo, velut a legitimo sponso, custoditur. At huius sponsi amor longe virorum amorem superat. hoc ipsum per Prophetam declarat: Vulgo dicitur: si dimiserit vir vxorem suam, & recedens ab eo, duxerit virum alterum, nunquid reuerteretur ad eam ultra? nunquid non polluta & contaminata est mulier illa: Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, verumtamen reuertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te. Quae ergo maior viri erga vxorem charitas esse potest, quam si adulteram, imo meretricem non repudiet, sed ad se inuiter: Quod ergo maius verae dilectionis argumentum? Habemus adhuc maiorem amorem, nempe membrorum in corpore humano. Sic membra malunt perire, quam caput discrimini obicere. Christus est Ecclesiae, quae est corpus eius & plenitudo, caput: attamen ipse maull merita suorum laborum nobis communicare quam sibi. Ipse quoque ob corporis incolumitatem, & salutem membrorum; omnibus diuini furoris telis exposuit: sicut ipse ad Patrem sub Ionae persona ait: Omnes fluctus tui, & gurgites tui super me transferunt. Disciplina, inquit Esaias, pacis nostrae super eum,

Z

Cognoscere quid sit.
2. Tim. 2.
Exod. 33.

Deus non indiget nostris operibus.

Ioan. 17.
Esa. 44.

Amor sponsi ad sponsam.
Genes. 2.

2. Cor. 11.

Hierem. 3.

Ibidem.

Membra se mutuo diligunt.

Psal. 41.
Esa. 53.

& liuore eius sanati sumus. Cùm ergo Dominus intellexisset nihil esse in terris, quod charitatis eius magnitudinem æquaret; in cælum conscendit, vbi charitas velut meridianus Sol maximè viget atque feruet, & ad ipsum vsque diuinum pectus penetravit: in quo immensus & infinitus amor Patris erga Filium vnigenitum flagrat, ibique quod quærebat, plenissimè inuenit. Vnde ait: *Cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ, sicut nouit me Pater, & ego agnosco Patrem.* Hoc est, quibus me Pater æternus amoris oculis intuetur ac diligit, eisdè ego oues meas contemplor & diligo. Hæc hominis non mediocris dignitas, sic à Christo diligi, vt hæc eius dilectio cum summa illa dilectione potuerit comparari. Quod planè nisi ipse Filius Dei fecisset, quis inter homines hoc ausurus fuisset? Certum est ob naturam suã Patrem seipsum videre, vbi Filium videt; & sicut infinito amore se, ita infinito illũ amore cõplecti, in quo se totum ipse transfudit. Ad hunc ergo modum cùm Christus Dominus in iis qui innocentes oues eius sunt, Spiritum suum inhabitantem cernat; consequens est, vt se in illis videat, & se quoque ipsum in eis diligit. Huius verò rei commodissimum exemplum in parentũ erga filios amore cernere licet. Cur enim ij tam ardenti amore filios prosequuntur? Quis enim non miretur amorem Daudis erga parricidam filium, cuius mortem tam acerbè luxit? Non dubium quin huius tanti amoris, amor sui, causa sit. Omnes enim erga alios amores, ex amore sui proficisci, Philosophi tradunt. Quia verò parentes amant se, idè filios suos tanquam se ipsos, hoc est, tanquã aliquid sui amant. Ex paterna quippe substantia, illa corporis filiorum fabrica delibata est. Hæc igitur amoris causa suo quodam modo in Deo quoque reperitur. Pios enim is non tanquam externos & alienos, sed tanquam aliquid sui diligit (sui, inquam, non natura, sed gratia) quandoquidem sicut naturales liberi ex paterno semine orti sunt: ita planè viri iusti ex diuino semine spiritualem illam ac diuinam vitam sortiti sunt, qua viuunt. Quod quidem diuus Petrus testatur, cùm ait: Renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili, per verbum Dei viui, & permanentis in æternũ. *Quam quædam vocem vsurpat etiam Ioãnes Euangelista, cùm ait: Qui natus est ex Deo, non peccat; quia semen Dei manet in eo. Si ergo spirituale hoc esse à diuino semine manat: quid mirum, si tantopere electos suos diligit Pater ille cælestis, quos tanquam filios, hoc est, tanquam aliquid suum, nempe, à gratia & Spiritu suo profectum, diligit? Colligimus hinc, quod hæc ipsa pietas & iustitia magis Dei sit opus quã nostrũ; quamuis*

nos

*Hominiis dignitas.**Simile.**2. Reg. 18.**2. Petr. 1.**2. Ioan. 3.**Operandum est nobis.*

nos etiam cum eo, ab ipso tamen adiuti & moti, cooperemur. Deus enim est qui operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate. Vnde etiam sequitur, vt sicut artifices excellentes operibus suis delectantur: ita summus ille totius honestatis architectus, cùm animum diuina virtute florentem perspicit, opus suum agnoscat, & eximio amore prosequatur; & illud intuens, summo (vt ita dicam) gaudio cumuletur. Quocirca diuina Sapiencia proficitur apud Salomonem, homines à se in deliciis haberi. Admirabile est igitur illud amoris vinculum, quo Deo homines casti & integri copulantur. Nulla est enim amicitia maior, nulla voluntas coniunctior. Christus animas nostras, quas tantis doloribus & cruciatibus in passione sua redemit, & morte sua æterna liberauit, summopere diligit. Hæc ratio diligendi ad homines pertinet, quos cum dolore redemit; non ad Angelos, quos sine labore beaui. Angelorum puritas est quidem maior, at hominum est mirabilior. Nemo enim spiritalis creaturæ puritatem miratur: miramur tamen, & iure miramur, mundum ac putum esse, qui impura carne septus, & ex immundo semine conceptus est.

His accedit similitudo, quæ non solùm mutuum amorem conciliat, sed Deo quoque animam mira quadam ratione coniungit. Similia enim tanquam germana atque cognata, similemque vim & naturam retinentia, faciliè vniuntur: dissimilia verò à se inuicem resiliunt & separantur. Sic videmus aquam aquæ, & oleum oleo faciliè coniungi, & in vnum corpus redigi: oleum verò, quod aquæ dissimile est, si in aquam effundatur, ab ea refugere, & in orbem cogi, nec cum illa in vnũ corpus coire. Cæterùm inter Deum & pium hominem, propter eiusdem Spiritus communionem, mira intercedit similitudo atque cognatio. Vbi ergo tanta similitudo est, quanta vis diuini amoris existit, cùm Deus illos sic diligens, se in illis quodammodo diligere videatur? Videmus homines abiectissimos ad summam felicitatem & dignitatẽ attolli; videmus hominẽ cum Deo copulari. Amicorũ omnia sunt communia: quid ergo deesse ei poterit, qui rerum omnium Dominum habet animum? Quisquis eò dignitatis euectus, vt in Dei amicis numerandus sit, sciat se ad eam felicitatem peruenisse, qua nulla maior puro homini in hac vita cogitari potest. Laborum & variarum calamitatum humilis tolerantia, magnum diuinæ gratiæ, imò & Christianæ perfectionis, argumentum est. Iam quisquis vera charitate præditus est, boni pastoris fidẽ ac diligentiam imitatur. Hic in suo officio manet inperpidus: ita tu à virtutis & innocentie studio

*Philip. 2. Simile.**Præterb. 2.**Angelorum conditio.**Similia cõiunguntur.**Deu hominem valde amat.*

Simile.

Simile.

Eccles. 25.

Calamitas
cognoscenda
sua dat oc-
casione.
Roman. 5.

nullo modo auoceris. Magnum pietatis est argumentum, tentationibus non succumbere, nec laboribus frangi, sed eandem semper animi constantiam retinere. Simili enim ratione aurum igne exploramus: quod enim purum & peregrini metalli expers est, idem profus, citra ullam sui mutationem, in igne perseverat. Exiguus ignis leui flatu exstinguitur: magnus tamen & magna nutrientorum appositione maiorem flammam corripit; sed ad flatibus non cedit, ut vehementius etiam accendatur. Vasa figuli, inquit Ecclesiasticus, probat fornax; & homines iustos tentatio tribulationis. Hæc eò pertinent, ut qui verè Deo probari se cupiunt, nullatenus conquiescant, donec eò peruenerint, ut in tribulatione fideles inueniantur. Quæ urgente, non quidem angit, sed gratulari magis sibi debent, quòd occasio illis oblata sit, qua vel infirmitate sua cognita, humiles euadant; vel firmitate perfecta, gratias firmitatis auctori agant, quòd ad eum statum perducti sint, in quo tentationibus explorati, in virtute & officio fideles perseverent. Ex hac probatione, & forti patientia, spes illa nascitur quæ non confundit, hoc est, nequaquam sperantem hominem pudefaciet atque frustrabit hæc sanè non confundit, sed æternæ felicitatis, & bonorum omnium, hominem probatum competem facit. Hanc nobis concedat Christus Saluator noster.

DE SPIRITUALI CHRISTI OFFICIO, quod in piorum mentibus administrat.

UT Nobiles & Ecclesiastici in Repub. peculiaribus quibusdam gaudent privilegiis; sic diuina Sapiencia, quæ cunctarum rerum, ac præcipuè piorum hominum curam & prouidentiam habet, peculiaria quædam dona & beneficia iustis hominibus, & in præsentī vita, & in futura constituit, quæ illis pietatis & iustitiæ merito conceduntur. Sunt autem duodecim, quorum undecim ad hanc vitam; duodecimum ad futuram pertinet. Quæ tamen ita sunt beneficia, ut sint etiam maxima ad virtutis cultum adiumenta; quæque diuinorum mandatorum viam planam & iucundam efficiunt. Primum horum beneficiorum & aliorum omnium fons & origo est, Pastoralis cura & prouidentia, quam Dominus ouium suarum, hoc est, iustorum omnium gerit. Omnia nobis à Dei gratia proueniunt, siue rectè cogitare, seu velle, siue etiã perficere. Primū boni pastoris officium est, fecunda & læta pabula ouibus quærere: post pabulum autè ouium sequitur earundè adquatō. Aqua hæc est cælestis sapien-

I.

2. Cor. 3.
Philip. 2.

II.

sapienciæ suauitas, gaudium & diuina consolatio. Multi ita sunt demerati, ut malint dæmonem verberantem, quam Deum sequi blandientem. O miseri mundi amatores! Tertium est, gratia, qua Deus hominem à vanis conuertit, ut intelligat quid acceperit, & quid reliquerit: ut post misericordiam præuenientis gratiæ, altera comitantis gratiæ conferatur; ut intelligat, per arctam viam ingrediendum esse; & perseverandum. Pius magna impenditur misericordia; ut per semitas iustitiæ, Deo dirigente, deducantur. Hæc gratia beneficij datur gratis, propter immensæ bonitatis & largitatis suæ abundantiam. Sequitur sextum beneficium, quòd Deus nobiscum sit tamquam lux in tenebris: est enim piis tutela securissima, & scutum. Qui enim pius tangit, ut Zachariás ait, pupillam oculi Domini tangit. Si ambulauero, inquit Propheta, in medio umbræ, &c. Facit cum tentatione prouentum. Ego, quos amo, & castigo, inquit Apostolus, diligit Dominus; corripit. Cum ipso sum in tribulatione, &c. Est igitur nobiscum in tribulatione. Corpus suum dat in cibum; & sanguinem suum in potum. Ut leones, inquit Chrysostomus, ignem spirantes, ab illa mensa discedimus, terribiles dæmonibus effecti. Intellectum illuminat & illustrat, & mentis nostræ lumen auget. Charitatem addit Dei & proximi, & quasi animam ebriam reddit. Additur autem his omnibus beneficiis extremum, sine quo nihil cætera iuuarent, nempe donum perseverantiæ: contingere enim potest; ut qui varia iuuentutis pericula, & vitæ turbines euaserunt, in extrema ætate pietatis & iustitiæ naufragium faciant, quod Salomoni Regi, & Asa eius nepoti legimus contigisse. Quibus sanè anteacta iustitia parum profuit; quia summo hoc perseverantiæ dono; quod prædestinatorum proprium est, destituti fuerunt. His donis consequeris cælestis palatij communionem: quam æternus Pater nobis largiatur.

Amen.

Hominum
demencia.

III.

IIII.

V.

VI.

Zachar. 2.

Psal. 25.

VII.

Apo. 3.

Hebr. 12.

VIII.

Chrysostomus.

IX.

X.

XI.

Z 3

DOMINICA TERTIA POST PASCHA, CONCIO: IN QVA VTRIVSQUE gaudij, piorum scilicet & improborum, collatione facta, facile ostenditur, iucundio rem esse bonorum quam malorum vitam.

THEMA. *Mundus gaudebit, vos autem contristabimini: sed tristitia vestra vertetur in gaudium.* Ioan. 16.

LECTIO sancti Evangelij, Auditores, pars quædam consolatorij sermonis est, quem ad discipulos Saluator pridie eius diei quam pateret, habuit: quo mœrorem, quæ de suo abscessu & morte intimis animi sensibus conceperant, lenire paterna pietate curauit. Ad quod efficiendum duplici potissimum ratione vsus est: altera, quod mœror ille nequaquam diuturnus esset futurus: altera, quod maximæ, & nunquam amittendæ lætitiæ materiam illis præbiturus esset. Ait igitur: *Modicum & iam noui videbitis me, & iterum modicum & videbitis me, quia vado ad Patrem.* Hæc verba, vt D. Augustinus ait, obscura tunc discipulis fuerunt, antequam impleterentur; quæ ubi impleta sunt, & nobis & illis sunt aperta. Post modicum enim tempus passus & sepultus est, quo tempore illum non viderunt: post modicum verò illum à mortuis resurgentem viderunt, atque ita illorum tristitia in lætitiã commutata est. His autem verbis appositissimè humanæ vitæ, rerumque omnium instabilitas & inconstantia, variaque rerum vicissitudo designatur: in qua nihil stabile, nihil fixum & immotum est, sed tristibus læta, & lætis tristia vbique permiscentur. Cur autem Dominus hæc tanta rerum varietate vitam hominum resperfam esse voluerit, multæ sunt causæ: quæ tamen omnes diuersis rationibus ad piorum vtilitatem referuntur. Sicut enim temporum varietas necessaria est ad fecunditatem omnium, quæ terra marique generantur & aluntur, ita planè easdem rerum mutationes in spiritualibus rebus esse oportet: vt aliæ virtutes aliis atque aliis temporibus exercendi sui occasione accipiant. Quomodo enim fortitudo, patientia, atque constantia, nisi aduersis rebus premeremur, vim suam exercerent? Iam verò qua ratione homo, & virum suarum imbecillitatem, & diuinæ providentiæ curam & benignitatem agnosceret, nisi illud in afflictis rebus, hoc in securandis intelligeret: Hæc enim rerum vicissitudine, vel ipse sanctissimus

D. Augustinus.

Vita humana instabilis.

Temporum varietas necessaria.

simus David ad vtriusque rei pleniorẽ cognitionem erudiri se ostendebat, cum ait: *Ego dixi in abundantia mea, non mouebo in æternum.* Domine in voluntate tua præstitisti decori meo virtutem, &c. *Ostendit in hoc duplici statu vir sanctus, primum se immobilem in æternum, iuxta suam opinionem: inde se inopem & infirmum, & variis obnoxium perturbationibus agnoscebat.* Hæc igitur de causa Dominus modico tempore nobis adest, & modico item consolationis suæ præsentiam subtrahit: vt sicut Sol vtroque tempore, cum videlicet ad nos accedit, & cum recedit, beneficis & salutariis effectibus versus Sol iustitiæ Christus, simili ratione & presentiam suam nobis largiens, & interdum subtrahens, salutem nostram operatur. Paulus in Paradisum rapitur, & tamen tentatur. Hæc igitur de causa Dominus variè pios homines, ad ipsorum tamen vtilitatem, versat ac voluit: partim vt in omni genere virtutis exerceat, partim vt infirmitatis humanæ ac diuinæ bonitatis pleniorẽ cognitionem illis tribuat. Absente ad tempus Domino, succedit mœror, & lætitiã subtrahitur: eodem verò redeunte, mœror abit, & lætitiã redit. Cum cælestis Magister animaduerneret quid discipuli animo versarent, eos præuenit, ac dicit: *De hoc quaeritis inter vos, quia dixi modicum & videbitis me, &c. Amen amen dico vobis, quia plorabitis.* His igitur verbis declarare voluit breuem piorum hominum tristitiã æterno gaudiõ commutandam: contraque, momentaneam improborum lætitiã perpetuo luctu vindicandam. Væ, ait, vobis qui nunc ridetis, quia flebitis. Et iterum: Væ vobis diuitibus, qui habetis hæc consolationem vestram. In libro Iob: Tenent tympanum & citharam, & gaudent ad vocem psalterij. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Contrã verò piorum gaudium parientis feminae gaudio simile esse Dominus ait. Subdit enim: *Mulier cum parit, tristitiã habet, quia venit hora eius, &c. vsque ad finem.* Ex his ergo facile liquet, quantum inter piorum & improborum gaudiũ sit discriminis: ac proinde qualis vtriusque vitæ sortis & conditio. Piorum enim momentanea tristitiã æterno gaudio; improborum autè breuissima lætitiã sempiterno luctu commutanda est. Huius rei velut imaginem quandã singularis annis natura in arboribus & herbis spectandã proponit. Hyemis namque tempore, frugiferæ arbores floribus & frõdibus, atque omni decore & ornatu spoliantur, quæ tamen latentè inrus vitã retinent, quæ suo tempore detegenda est: contra verò sænũ, & viles herbulæ, hoc ipso tempore virore atque nitore suo ornatur & vestuntur, quæ tamen æstate redeunte exarescunt, & omnem cum vita virorem atque

Psal. 29.

Simile.

2. Cor. 12. Pij cur exerceantur.

Luc. 6.

Iob 21.

Simile.

Hyemis tempore quale.

ornatum deponunt; at proceræ arbores, quæ intermortuæ videbatur, tunc vel maximè reuiuiscunt, & floribus atque frõdibus suauissimisq; fructibus onustæ viget. Quis igitur nõ hîc videat appositissima naturã similitudine dissimilè piorũ & impiorum fortè adubrassè? Ad pios enim Apostolus ait: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cū Christo in Deo. Si enim sanctorũ vitã legeris, & externã illorum faciem cõtempleris, viles tibi & abiecti apparebunt: quorum tamẽ ornatus, & vita, & vera gloria in occulto latet, ab oculis mortalium abscondita. Aderit tamen vernum tempus, quando qui nudi & mortui putabantur, fulgebunt sicut Sol in regno Patris eorum. Vtrumque autem Iob 12. pij hominis statum breuiter illa beati Iob verba indicat: Lampas contempta apud cogitationes diuinitum, præparata ad tempus statutum. Fulgor quippe iustitiæ à superbis hominibus in hac vita despicitur, vbi deridetur iusti simplicitas; qui tamen suo tempore, is qui ab hominibus contemptus fuit, sempiternam à Deo laudem & gloriam consequetur. Quo tempore superbi iustorum contemptores, hanc tantam rerum commutationem cernentes, illa ex lib. Sap. verba mirabundi iactabunt: Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum, &c. Vide vitam mendici Alexij. Quid in præsentia vita eo abiectius? quid verò in morte gloriosius? Annon erat splendor ille, in vitæ hyeme absconditus, qui vernò mortis tempore patefactus est: Diuites ad tempus quærunt obsequia hominum; pauperes patientes, despecti ab hominibus, inueniunt socios choros Angelorũ. Piorum gaudium, quod æternum est, nemo ab eis tollere potest: non mors, non morbus, non inuidia, non bella. perpetuum erit in cælo gaudium, vbi æterna pax & concordia viget. Quoniã, inquit Propheta, confortauit seras portarum tuarum, hoc est, quoniã felicitatem tuam in tuto loco posuit, ne in eum hostis irrumpere, aut calamitas aliqua ciuitatis eius gaudium intercipere queat. Ex huius verò gaudij æternitate illud etiã sequitur, quòd beatæ illæ mentes singulis momẽtis totius æternitatis gaudiis quodammodo perfruuntur: sicut contrã reprobis, totius æternitatis pœnis consimili ratione cruciantur. Cùm igitur damnari totam æternitatem (in qua sine fine torquendi sunt) cogitatione quodammodo apprehendunt: huius tam longi & nunquam finiendi cruciatus tormentum ipsa sua cogitatione antè capiunt, quæ ipsorum grauissima pœna est: quando quidem per eam toto æternitatis pondere premuntur. Quo quid esse miserabilius potest? Simili verò ratione electi omnes, dum se de sua felicitate securos animaduertunt, de tota ea

singu

singulis momentis plenissimè gaudent. Hoc ergo tantũ bonũ discipulis Saluator, atque adeo omnibus pietatis sectatoribus pollicetur, cùm ait: *Gaudium vestrum nemo tollet à vobis.* Dominus plena manu exhibita sibi obsequia persoluit, dum pro momentanea seruitute mercedem tribuit sempiternam. Lætitia de nato filio matrem exhilarat, vt acerbissimos partus dolores obliuiscatur: quid faciet summa illa lætitia, quam de æternã suæ felicitatis gloria electi omnes habituri sunt? Quãtũ leues & momentaneos labores & dolores omnes existimabunt, pro quibus ad tantam felicitatem peruenerunt? Possit cogitatione comprehendendi, verbis tamen explicari non potest. Hoc est autem quod piorum gloriam maximè attollit, quia intelligunt se de sua felicitate perpetuò esse securos. Hactenus de Euangelica lectione, nunc ad propõsita Thematis verba redeamus.

TRACTATIO THEMATIS.

CONCIONATOR diuinus multis appellatur in sacris literis nominibus; inter quæ Legati etiam nomen recipit. sic enim Apostolus ait: Pro Christo legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos. Obscramus pro Christo, reconciliamini Deo. Simus licet viles homunciones, Dei tamen ad homines sumus legati: cuius legationis munus est, suadere vobis, vt rupto fœdere, quod cū carne, cum mundo, cum Satana principe mundi habetis, nouum cum Deo fœdus percutere velit. Est enim improborum omnium illa vox: Pepigimus fœdus cum morte, & cum inferis fecimus pactum. Quicumque enim colla sua grauissimo peccatorum iugo subdiderunt, hi planè cum ipsa morte atque inferis pactum inierunt. Sicut igitur olim Asa rex Iuda legatione ad regem Syriæ misit, multis precibus & muneribus ab eo contendens, vt rupto fœdere, quod cum Baasa rege Israël is percusserat, fœdus iniret cū eo: ita vos Dominus per nos, tamquam per legatos suos, ad violanda mortis æternæ fœdera, & nouum cum salutis & felicitatis vestræ auctore fœdus inueundum inuitat. Cupimus vt vos ad Dei amicitiam & honestatis studium (in quo salus vestra sita est) traducamini. Quamuis hæc apud vos sciatis: tamen quoniã intellectus ipse, qui voluntatis ductor est, sæpe eiusdem voluntatis vitio & impulsu labitur, dum malũ bonum, & bonũ malum iudicat; ideò volũtas, quæ cæcũ ducẽ sequitur, cum eo pariter hallucinatur: quod in hac re fieri quotidie cernimus. Mens ergo nostra, falsa rerum imagine delusa, vitiorum viã planã & iucundã, virtutis

Matru de
filio gau-
dium.

2. Cor. 5.

Concionator
Legatus
Dct.

Esa. 25.

1. Reg. 15.

Auctor fe-
licitatis
Dct.

Colof. 3.

Matth. 13.

Iob 12.

Sapient. 5.

S. Alexius
hic despe-
ctus.

Psal. 143.

Pij & hic, &
in æternum
gand. nt.

Præsentibus vetò horridam, difficilemque; putat, talemque; voluntati proponēs illam ab ea retrahit, & ad inhonestā, tanquam voluptuaria & iucunda, aduocat. Error hic, est seminarium omnium malorum, & veluti Lerna: oportet igitur aduersus hunc pugnare. Argue, inquit Apostolus, obsecra, increpa opportunè & importunè. Ad hoc autem efficiendum, vitamque inter se piorum & improborum vitam conferamus; piorum onera, & onerū atque laborum solatia, & improborum gaudia: quo faciliè, vtriusque rei imagine perspecta, de tota causā sententiam ferre possimus.

Hominum
secularium
gaudia.

Sua igitur seculi hominibus gaudia, qualiacunque sint, concedamus, nempe edere, bibere, lasciuire, luxuriari, genio indulgere, diem in noctem dormiendo, & noctem in diem ludendo conuertere. Sit ita sanè. Nunc quale sit gaudium, quod ab humilissimo delictis proficiscitur, expendamus. Primum quidem (quod negari non potest) non perpetuum aut diuturnum; sed, quemadmodum ipsa vita, breuissimum est. Quæ est autem vita vestra, nisi (Iacobo teste) vapor ad modicū patens, qui deinceps exterminatur? Videas enim aliquando densissimum fumi vaporem ex fornace prodeuntē, qui quò magis supera loca petit, eò magis dilatatus attenuatur, donec tandem ita euanescit, vt ne vestigium quidē illius appareat. Apostolus vitam vapori simili; apud Iob quidam puncto, propter summam eius breuitatem, comparauit. Si vita ipsa, quam vivimus, velut punctus quidam, & vapor est ad modicū parens; quantū obsecro eius gaudium, nisi instar puncti erit, qui adeò exiguus est, vt in partēs distrahi nequeat? Vide quid Ecclesiasticus ait: A mane vsque ad vesperam immutabitur tempus, & hæc omnia citata in oculis Dei. Quibus verbis significare voluit, nō procul à lætitiæ mœtorem abesse. Hodie filiam tuam matrimonio collocasti; at vix dum finita lætitiā nuptiarum, infelici aut immaturo partu è medio sublata, funus eius cogeris apparare. Manè domus tua ac familia pacata est atque tranquilla, vesperæ autem nouo tumultu, dissidiis & clamoribus ardet. Denique vt neq; rosa sine spinis: ita nec sine doloris aculeo terrenæ voluptatis fructus percipitur. Iam verò quis huius adeò breuis voluptatis vsuras & incommoda, oratione percenscat? Primum enim voluptas carnis mentem atque consiliū eripit, hominemque; omni penè munere rationis atque virtutis spolians, vitiorum seruum, iumentorum similem, ac penè pecudem efficit. Adde his intimum laniantis conscientiæ morsum, qui continuus impuræ voluptatis comes est. Homo improbus nō potest mortem impendentem non timere, licet Deū non timeat. Quo fit, vt sicut sancti viri mortem

Iacob. 4.

Vita nostra
breuissima
est.

Iob 20.

Ecl. 18.

Simile.

Voluptatis
incommoda.

quidem

quidem habent in desiderio, vitam autem in patientia: ita contra improbi, vt vitæ huius amore flagrant, ita mortem, tanquā deliciarum finem, & dolorum initium, perhorrescunt. Summe exemplum à duabus mulieribus, vna pudica, altera impudica: illa maritum absentem semper cogitat & expectat; hæc pudore amisso, maritum absentem non cogitat, imò vehementer execratur. Hac igitur imagine, Auditores, piorū & improborū mentes inspicere vtcunque licebit: hi enim cū Apostolo Domini aduentum auidè præstolantur; illi autè ad solum eius nomen expauescunt. Homo voluptati deditus, procliuus quoque ad iram, quæ magnos excitat motus. Plutarchus consuluit, ita vitā esse instituendā, vt neque multis rebus, nec pretiosis egeamus: ita enim fiet vt animo simus tràquillo. Nihil ea mēte placidius atque iucundius, in qua affectus non pro libidine sua, sed pro rationis moderamine, præscriptis sibi muneribus funguntur: nihil verò insuauius & turbulentius, quàm cū spreto rationis imperio atque consilio, impetu cæco & furibundo rapidorum fluminum more rapiuntur.

Nunc iā piorum onera simul & solatia, quæ leuandis eorum oneribus diuina prouidentia constituit, expēdamus. Onera sunt diuina præcepta, quæ nobis seruanda traduntur, ad quorum obseruationem necesse est carnem cum vitiis & concupiscentiis crucifigere, affectus sub rationis imperio continere, linguæ petulantiam, & oculorum cæterorumque sensuum licentiam comprimere, omnibusque; hominibusque; quilibet infensis & improbis, se placidum, amabilem, atque benignum præbere. Hæc igitur, atque his similia piorum onera sunt: quæ quāuis grauias multis & importabilia videantur; Christus tamen ea iugū suauē, & onus leue esse affirmat. Omnem difficultatem Apostolus amouet: Momentaneum, inquit, & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pōdus operatur in nobis. Omnia sæua & immania, prorsus facilia, & propè nulla efficit amor. Quanto ergo certius ac facilius ad veram beatitudinem charitas faciet, quod ad miseriam quantum poruit cupiditas fecit? Non immeritò vas electiōnis cum ingenti lætitiā: Non sunt, ait, condignæ passionēs huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Hoc est primum piorum laborum solatium, quod iugum suauē, & sarcinam Domini spe præmij leuem efficit. Amemus ergo nos Christum, & faciliè videbitur omne difficile suauē. Nil, inquit diuus Hieronymus, amantibus durum, nullus difficilis labor in amore est. Quæ sit huius amoris vis, faciliè declarat vehemens ille parentum ergo

Simile.

Aduentum
Domini qui
expectent.

Plutarchus.

Mens que
tranquilla.

Præcepta
Dei ut ob-
seruare pos-
simus.

Math. 11.

2. Cor. 4.

Amor om-
nia facit fa-
cilia.

Rom. 8.

Ingeniū
Christi
si leue.

filios

filios à natura ingeneratus amor: ita & diuina prouidentia (quæ eundem ferè tenorem in operibus gratiæ retinet atque naturæ) similem dilectionis vim piorum mentibus infundit: qua eos ad omnes pietatis & iustitiæ labores mirabiliter incendit. De ea ait Apostolus: Charitas patiens est, benigna est, &c. Charitatis est, proximum tamquam seipsum diligere; omnia quæ sibi homo impèdi vult; alijs exhibere: Quia verò perditii homines, quæ sit dilectionis huius vis, ne per somnium quidem attigerunt, nihil mirum, si difficilem Dei legem reputent, cuius adiumenta & solatia non agnoscunt. Iam perpende vtri magis fides sit adhibenda, mundo deliranti, an diuinæ veritati nos à mundi errore & insania vindicanti: Lux orta est iusto, & relictis corde lætitia. Quam quidem lætitiã, quæ est vera & honesta, ad eò copiosè viro iusto Dominus impartitur, vt exultationem & iucunditatem super eum thesaurizare dicatur. Quocirca si quis iusti mentem voluptatis hortum, siue paradysum (per illum qui mundi initio plantatus à Deo est adumbratum) appellauerit, nihil profus à vero aberrabit. Omnia animi ornamenta non ad aliquam externam corporis speciem referuntur, sed ad solam animæ pulchritudinem, & internas eius opes; cum omnis sponsæ pulchritudo & gloria, vt idè sponsus ait, non fortis splendeat, sed intus in animo lateat. Ex his, quæ hæctenus dicta sunt, satis constat, quantum inter spirituale & carnale mundi gaudium discriminis sit. Hoc enim terrenum est, illud cælestè: hoc pecudum, illud Angelorù: hoc dedecus, illud salutem parit sempiternam. Quòd autem non omnes huius iucunditatis amore capiantur, duæ sunt causæ: Prior, quòd diaboli fallacia, qui, cum mendax sit, & mendacij pater, virtutem horridam & asperam, vitia verò blanda & suauia mentitur. Deus est Pater omnis pietatis; ita hic mendaciorum omnium architectus. Hac mentiendi arte decepit primos nostros parentes. Sic etiam ipsum Dominum mendacis illaqueare aggressus est, cù illi omnia regna mudi promisit. Idem modò vitiorum viam iucundam & planam, honestatis autem & virtutis, asperam & difficilem esse fingit, quo nos à salutis & immortalitatis via ad turpitudinis & mortis præcipitium traducat. Hæc igitur prima huius erroris causa.

*Infl. anima
paradisus.*

Psal. 44.

Genes. 2.

Matth. 4.

*Diaboli do-
lus qualis.*

Alterà est, quæ ab eodem etiam auctore proficiscitur: qui non modò mentièdo, verum etiam necessaria reticendo atque tegendo, iudicium de rebus inuertit. In virtutibus namque ea solum, quæ prima fronte asperitatem quandam præ se ferunt, ante oculos ponit, nempe carnis macerationem, affectuum co-

hibi

hibitionem, voluptatum odium, & alia his similia: cælestium verò donorum, & paraleti Spiritus delicias atque solatia tegit & abscondit. In vitiis verò contrà, ea tantummodò, quæ cupiditibus & sensibus nostris aliqua voluptatis specie blandiri videntur, improborum oculis subiicit; amarissimos autem huiusmodi voluptatum fructus & mœtores, qui ex eis consequuntur, abscondit. Quod quidem fraudulentis Oratores in causis efficere solent, qui ea solum quæ profutura putant, non modò referunt, sed etiam amplificant, & quasi oculis spectanda proponunt, & in eis diu commorantur: quæ verò nocitura sunt, quamuis verissima sint, ne attingunt quidem. Hanc eandem serpentis antiqui fallaciam, vel deprauatæ mentis cæcitatem in querimonia filiorum Israël contra Dominum (quòd eos solo Manna, non etiam carnibus, cæterisque terræ fructibus in deserto aleret) apertè cernere licet. Sic enim queri cœperunt: Quis dabit nobis ad vescendum carnes? Recordamur piscium quos comedebamus in Aegypto gratis: in mentem nobis veniunt cucumeres & pepones, porri que, & cepæ, & allia. Anima nostra arida est, nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi Manna. O stupidi & amentes homines! Hoc solum ex antea etæ vitæ tẽpore vobis in mentè venit, quòd carnes & cucumeres atque pepones in Aegypto edebatis: nec tamè in mentem venit Aegyptiorum odium. quomodo vos in tam intolerabili seruitute detinuerint, quàm crudelis Pharaonis imperium sustinueritis? & quomodo filios vestros crudeliter interfecerint? Cæcus homo & stolidus pro rebus nihili innumera penè mala atque incommoda deuorare cõpellitur. Hoc exemplù, Auditores, ad vitium nobis improborum hominum illecebram repræsentat: qui in carnali vita exiguam voluptatis illecebrã solum attendunt, ingentia verò mala, quæ illam sequuntur, non considerant. Simili quoque ratione labia meretricis, velut fauum stillantem oculis imprudentium obiicit: nouissima autem eius, quæ sunt amara velut absinthium, & acuta quasi gladius biceps, ab adspectu subtrahit. Ob hoc enim non solum scorpionis faciem blandientem sed caudã etiam aculeo amaram, diligenter obseruare monemur. Vide ne diaboli dolis & imposturis capiatis. Vt igitur ad id, quod initio proposuimus, recurrat oratio, hæc sunt causæ, quibus delusi homines, in perniciosissimũ hũc errorem à dæmone coniciuntur, vt asperam atque horridã virtutum viam esse arbitrentur. Est quidem vita hominis militia super terram; at improborum hominum vita multò est difficilior & asperior. Porro autem, quicquid in piorum vita difficile

*Causidico-
rum mores.*

Num. 11.

*Malarum
ingenitum
quale
Prover. 5.*

*Mulier im-
pudica vi-
tanda.*

atque

atque laboriosum est, id superna diuini Spiritus gratia, charitatis ardor, atque diuina solatia, & future mercedis spes miro modo mitigant atque molliunt. Hac igitur veritate patefacta, Auditores, vias impiorum difficiles deseramus, & viam mandatorum Dei alacriter curramus, quæ præter diuinæ gratiæ adiumenta, quæ nobis tribuit in hac vita, immortalem gloriam, & sempiternam felicitatem in altera pollicetur. Collige plura.

Catonis sententia.

Cogitate animis vestris, si quid vos per laborem rectè feceritis, labor ille à vobis citò recedet; bene factum à vobis, dum viuetis, non abscedet. Sed si qua per voluptatem nequiter feceritis, voluptas citò abibit, nequiter factum illud apud vos semper manebit.

DOMINICA QUARTA POST PASCHA, CONCIO, IN QVA LECTIO Euāgelica explanatur; & quibus virtutibus ad Spiritus sancti aduētum præparari debeamus.

THEMA. *Cum autem venerit ille, arguet mundum de peccato, de iustitia, & de iudicio.* Ioann. 16.

Dvo sunt, Auditores charissimi, quæ in omnibus operibus suis captare præcipuè Dominus solet: nempe nominis sui gloriam, & vtilitatem, atque salutem nostram: nec enim alterum ab altero diuelli vnquã patitur. Quòd si homines ita se gerat, vt salutè sibi oblatã respiciat, hoc tamen semper assequitur, vt nominis sui gloria illeſa permaneat: dũ per illũ nõ stat, quo minus homines salutè suã, si animũ intèdere voluissent, cõsequerètur. Hoc propositis exẽplis aperiemus. Ob peccata permisit Deus mũdum per diluuiũ interire; at iustitiæ præconẽ Noè præmisit, qui tum fabrica insoliti operis, cõtũ viginti annorũ spatio; tũ doctrina & admonitione agenda pœnitentiæ adhortaretur, vt ad meliorem vitã redirent. Quod vbi non successit, omnes ad flagitia sua debitas scelerum pœnas perſoluerũt. Dei tamen gloria, hoc est, iustitia eius & misericordia in hoc opere clauerunt: iustitia, quòd fontes puniuit: misericordia, quòd eos opportuno tempore periculi sui admonuit. Simili modo cùm Hierosolymorum ciuitas propter varia eius crimina ferro & flãmibus vastãda esset: Hieremiam Prophetam destinauit, qui eos com-

Dilatationis nostre causam. Genes. 7.

Hierosolymorum interitus.

mone

moneretur. Tãdem cùm audire noluissent, Chaldæis vastatibus, rebellionis dedit pœnas. Culpa sua misera interit ciuitas. Sic discipulos suos in mundum ad prædicandum pœnitentiã & regnum cælorum misit: Misit tanquam agnos inter lupos; & voluit, vt vbi non fuissent recepti, etiam puluerem excuterent calceamentorum, in testimonium illis, vt essent inexcusabiles in die iudicij. Hoc Dominus in omnibus operibus præcipuè intendit. Hoc agit in præſenti lectione, cùm ait, Spiritum sanctum arguere debere in undum de peccato, de iustitia, & de iudicio: de peccato commissio, de iustitiã neglecta, & de iudicio iam factò, quo videlicet mundi princeps è medio sublatus fuit. De his igitur ita Spiritus sanctus per os omnium sanctorum arguet mundum, vt faciliè ostendat, nihil à diuina prouidentia (quod ad eorum salutem pertineret) fuisse prætermissum: idèò sceleratos ipsos sibi perditionis suæ causam, non Deum exstitisse. Quia iam festum Spiritus sancti instat, vt ad illud præparari possitis; confugiendum ad Deum in precibus.

Math. 10.

A VE MARIA.

PRIDIE eius diei quem Dominus ac Saluator noster destinabat, vt passionis suæ calicem hauriret, hoc est, ipso die quo in manus impiorum, duce apostata discipulo, tradendus erat, multa cum discipulis ad salutem nostram maximè necessaria egit. Agnum enim Paschalem iuxta legis ritum cum illis cœnauit, preciosissimi quæ corporis & sanguinis sui Sacramentum instituit: pedes discipulorum in memoriale altissimæ humilitatis sue lauit exemplum: dulcissimis verbis de abscessu suo mœrentes consolatus est, & ad futuros labores animauit. Huius autem Sermonis pars quædam præſentis Euāgelij lectio est, in quo Dominus & de præparatione ad Spiritum sanctum excipiendum, & de officio, quod per eos in mundo exercere debebat, apertè disserit. Ait igitur:

Christum cenam quãdã egerit.

Vado ad eum quos me misit, & nemo ex vobis interrogat me, quòd vritis? Hac forma loquendi, mortem suam Dominus significare voluit, quo verbi huius acerbiter leniret, minusque discipulorum pectora, illata mortis mentione, feiret. Sed quãuis hoc verbo mortis suæ horrorem texisset, discipuli tamen, qui illum impensè diligebat, qui quæ spes omnes & opes suas in vno illo repositas habebant, grauiter hoc verbo lauciari sunt. Hac in remiranda Christi Domini charitas elucet, qui eo ipso die, quo in manus hostiũ discipulis fugientibus tradendus, excarnificandus,

&

Charitas ve-
ra qua fit.

Implere
quia.

Paracletus
quid sit.

Virtus om-
nibus rebus
anteferenda.

Gregorius

Bernardus.

& mille modis cruciandus erat, sui quodammodo oblitus (qui hoc magis solatio quam illi dignus erat) de discipulorum mortificatio sollicitus, eam multis modis lenire curavit. In quo sanè apparet, veram charitatem magis alienis incommodis quam suis angere & sollicitari. Aequum erat, ut discipuli, qui omnia ob magistrum contubernium reliquerant, tristarentur; ne eo discedente, bona simul omnia perdidisse arbitrarentur. Hac ergo de causa eos Dominus in presenti lectione incipit consolari. *Tristitia*, inquit, *implevit cor vestrum*. Implendi verbo vehementer animi tristitia atque consternationem significare voluit. Quo ergo solatio, Domine, charissimorum filiorum tuorum pectora consolariis: Magno certe quod videlicet vestrum hoc meo discessu negotium agatur. proficiscor enim, ut appaream vultui Dei pro vobis, & Paracletum, hoc est, consolatorem, monitorem vobis è caelo demittam, qui suggerat vobis omnia quæcunque dixerit vobis. Cur igitur hunc meum discessum lugeatis, qui vobis tantorum bonorum causa futurus est? *Expedi enim vobis, ut ego vadam: si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos.*

Quoniam autem in singulis sanctarum literarum verbis mysteria latent, non possumus hoc in loco Paracleti nomen silentio præterire. Paracletus autem consolatorem significat. Quod quidem nomen Spiritui sancto Christus Dominus tribuit: quoniam inter alia officia, hoc maxime hominibus salutare, amabile, & iucundum est. Est quidem Paracletus non omnibus, sed piis hominibus: non eis qui virtutem asperam atque insuavem arbitrantur, qui vitia contra dulcia & iucunda putant. Nam quoad alia omnia, satis constat, virtutem esse rebus omnibus anteferendam: est enim honestior, utilior; imò nihil aliud præter unam virtutem laudabile. Datur hominibus piis Spiritus sanctus; cuius singulare munus & officium est, spiritualibus eos deliciis reficere & consolari, ne in hac parte voluptuosos hominibus inferiores sint, neque terrenarum voluptatum amore, à recto virtutis tramite deducantur. Quia enim (ut diuus Gregorius ait) esse sine delectatione animus non potest (nam aut in infimis delectatur, aut in summis) diuina providentia, quæ nemini ad salutem deest, cælestibus, spiritualibusque deliciis piarum mentes recreat & consolatur: quo iis inescari atque refecti, omnes alias carnis munitionesque delicias fastidiant, & pro nihilo ducant. Rectè enim diuus Bernardus: Cui Christus incipit dulcescere, necesse est ut amarescat mundus: Gaudium mundi à mundo & à carne proficiscitur, gaudium verò Dei, de Deo, &

& à Deo manat. De quo sic diuus Augustinus: Est gaudium quod non datur impiis, sed eis qui te gratis colunt, Domine: quorum gaudium tu ipse es: & ipsa est beata vita, gaudere ad te, de te, propter te: ipsa est, & non est alia. Quis nisi Spiritus sanctus illos Anachoritas in deserto consolatus est? Vide magnum illum Antonium, qui viginti annis in cellula quadam sine vilo hominum contubernio perduravit, & sola aqua & pane, eoque arido, victitavit. Vide item Paulum Eremitam. Si velimus rem exactius perpendere, constat ex Sanctorum exemplis & testimoniis, tum ex ipso Paracleti nomine, maiores in via Dei, quam in via mundi, esse delicias. Hæc igitur ignorantia, Auditores, totius humanæ prauitatis causa est. Si enim voluptatum amatores huius Paracleti delicias experti essent: haud dubium, quin protinus voluptatibus cunctis sæculi contemptis, totos se ad diuina cõuerterent. Quamdiu in corpore vita manet, aliquo sese iudicio prodat necesse est. Sic igitur nullibi Paracletus erit, quin aliquo saltem iudicio & coniectura se prodat. Nunquid, ait Salomon, potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta eius non ardeant? Hæc enim ignis similitudo in hoc etiam cælesti igne locum habet. Si quis, inquit Apostolus, non habet Spiritum Christi, hic non est eius. Iam Paracleti nomine exposito, cætera eius officia explicare incipiamus. De his continuo subdit Dominus:

Cum autem venerit ille, arguet mundum de peccato, de iudicio, & de iniustitia. Iam nunc quid Apostolus Spiritus sanctus præstiturus, quidque per eos effecturus sit, incipit aperire. Primum enim arguet mundum. Arguere aliquem, est ita illum obiurgare, ut apertissimis etiam rationibus patenti sceleris conuincas. Hoc igitur modo Spiritus sanctus per Apostolos mundum tribus de rebus arguet. Primum quidem de peccato. Quod autem illud peccatum sit, declarat protinus, cum ait: *Quia non crediderunt in me.* Quomodo autem de hoc peccato per Apostolos mundum arguet? Nimirum, quia talia per eos signa & prodigia edet, adeoque magna opera, & omnem naturæ vim superantia patrabat, ut quisquis incredulus fuerit, nullum incredulitatis suæ velamen prætereunda valeat. Ad illos namque Dominus dixit: *Qui in me credit, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora faciet.* Quam quidem promissionem in Apostolorum Principe impletam videmus, qui sola corporis sui umbra languentes sanabat: quod de Domino Salvatore non legitimus. Talibus ergo signis iure mundum, hoc est, infideles, incredulitatis arguet, qui veritatem cælesti testimonio, diuinisque operibus

Augustinus
in Confess.

Athanasius
de S. An-
tonio.

Delicia ve-
re ubi qua-
renda sunt.

Proverb. 9.

Roman. 8.

Arguere
quid sit.

Ioan. 14.

1 Cor. 5.

confirmatam recipere noluerunt. Spiritus sanctus ergo pios consolatur, improbos arguit. Infidelitatis peccatum omnium est seminarium. Fides Catholica clarissimarum virtutum, signorum, & donorum cælestium operibus est confirmata. Hæc enim, vt Apostolus ait, ab iis qui audierunt, in nos confirmata est, contestante Deo signis, & portentis, & virtutibus, & variis Spiritus sancti distributionibus secundum suam voluntatem. Fidem maximè illustrauit, quando in Apostolica pectora effusus est, vt homines abiecti & illiterati peritiam linguarum, & fidei constantiam sint consecuti. His donis instructi totum penè mundum peragrantes, tor edentes signa, vt ad verè pietatis & iustitiæ cultum ita conuerterent homines, vt abdicatis seculi honoribus, & voluptatibus corporis, se totos cælestium rerum studio addixerint, & pro hac fide ac pietate mille mortis genera alacri & constanti animo subire non recusarint. Per hos igitur paucos piscatores, literarum rudes, principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham, & ex durissimis lapidibus noui surrexerunt filij Abrahæ. Hæc ratione Deus Israël, qui in angulo Iudææ solùm notus erat, Deus omnis terræ vocatus est. Merito ergo his omnibus Spiritu cooperante impletis, infidelium perfidia coarguitur, dum nihil habet, quod merito præterere possit, & quo se valeat excusare. Nunc videamus, quomodo fideles improbos de iudicio arguant & iustitia. Sciendum quòd Saluator iter in cælum, quod asperum antea & difficile ad ingrediendum erat, ipsa opera & virtute sua planissimum effecit. Hoc enim illa Esaiæ verba pollicentur: Erunt praua in directa, & aspera in vias planas. Hanc autem mandatorum Dei viam duo potissimum difficilem reddebant: alterum diuinæ legis pondus, quod grauissimum erat: alterum, hostis nostri potentia, & immanitas, qui nos summa contentione à diuinæ legis cultu auocabat. Atque ita quod per se satis graue & laboriosum erat, suoque pondere à se homines alienabat, longè grauius dæmonis astu & potentia efficiebatur, qui nos ab eo studio reuocabat. Quo factum est, vt quàm paucissimi essent, qui eo tempore iustitiam & pietatem sincere mente colerent. Hæc igitur duo maxima itineris huius impedimenta Saluator noster perfectissimè sustulit: qui, vt Hieremias ait, fecit iudicium & iustitiam in terra: quorum altero, hostis nostri potentiam fregit; altero, legis onus grauissimum leuigauit. *Princeps mundi huius iam iudicatus est.* Scitis principem huius mundi diabolom appellari. Est autem princeps non quidem iure, sed tyrannide; hoc est, non legitimi dominij potestate, sed praua se illi subiicientium

Fides Catholica confirmata est. Hebr. 2.

Apostoli quid fecerunt.

Psal. 46. Matth. 5.

Esa. 40.

Viam Dei difficilem quis reddiderit.

Princeps mundi quis.

volun

voluntate. Scitis enim principem hunc ante Christi aduentum in vniuerso mundo (præterquam in exiguo Iudææ angulo) à cunctis Regibus & Principibus, atque adeò ab vniuerso penè mortalium genere coli & adorari solitum. Hic ergo magnus Leviathan, potētissimus draco, genus hominum fraudibus suis decipiebat, à veritatis & salutis via reuocans, in regnum suum, hoc est, ad inferos, pertrahebat. Arma eius erant, caro nostra, quæ prona ad malum ab adolescentia sua. Arma eius etiam erant Principes terre, qui idololatram vindicabant, id est, principis huius honorem. Ad hoc igitur vnigenitus Dei Filius in mundum venit, vt ab hac tyrannide mundum liberaret, & hunc tyrannum extra mundum profligaret, quod planè per crucem & mortem suam effecit. Per mortem eum destruxit, qui mortis habebat imperium: atque ita liberauit eos, qui metu mortis per totam vitam obnoxij fuerant seruituti. Hoc autem ita futurum esse, multis antè seculis Esaias pronunciauit: In illo die visitabit Dominus in gladio suo duro, &c. Hunc Dominus fortem armatum appellat: sed fortior eo, vicit eum; hic eius potentiam contriuit. Hic princeps infirmus iam iudicatus est atque damnatus crucis Christi potestate. Qui se suo vitio subiecit illi, in se prauitatis suæ culpam referat. Non enim illum fortiudo sua, sed ignauiam nostram potentem facit. Nunc quomodo arguet mundum de iustitia? Hoc in loco eam iustitiam intelligimus, quam Christus Dominus attulit in mundum, quæ iustitia fidei, siue Euangelij nuncupatur. Vt, inquit Daniel, finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iustitia sempiterna. De hac & Psalmista ait: Notum fecit Dominus salutare suum, in conspectu gentium reuelauit iustitiam suam. Vide iustitiam legis & Euangelij. In lege erat præceptorum maxima multitudo. Quare, ait Petrus, tentatis ponere super ceruices fratrum iugum quod neque nos, neque patres nostri portare potuimus? Erant & egena & vacua elementa, quæ gratiam dare non poterant. Lex quoque cultoribus suis bona terræ pollicebatur. In Euāgelio præmium cælestis regni, id est, æterna beatitudo proponitur. Ecce merces eius cum eo, scriptus de Domino Iesu, & opus illius coram illo, id est, operis merces. Multitudo quoque præceptorum per mortem Christi mortua & sublata est, & in vno dilectionis præcepto comprehensa, dicente Apostolo: Qui diligit, legem impleuit. Plenitudo enim legis est dilectio. In Christo Iesu neque circumcisio alicui valere, neque præputium, sed fides, quæ per dilectionem operatur. Præcepta Euāgelij non sunt vacua & egena elementa,

Genes. 3.

Arma principis diaboli.

Esa. 27.

Luc. 11.

Iustitia quid.

Daniel. 9.

Psal. 97.

Astor. 5.

Manus Moyses graues erant.

Galat. 4.

Esa. 40.

Roman. 13.

Galat. 5.

fed gratia plena & fœcunda, quæ continent gratiam, eamque dignè fufcipientibus plenè conferunt. Est enim Chrifti Euangelium cœleftis nunciatio, quæ Lex gratiæ nuncupatur. Est autem eius opus, mentem hominis Deo gratam & amabilem, atque ad eò diuinæ naturæ confortem efficere. Dabo, inquit Dominus, leges meas in mentibus eorum, & in cordibus eorum fcribam eas. Videmus quòd gratia hæc languentem voluntatem & erudit, & moueat, vt, quod rectè intellexit, efficiat. Sanauit igitur Chriftus naturam, viresque per gratiam contulit ad laborem. Hæc est ergo iuftitia, quam per mortem fuam Chriftus attulit in mundum, qua, quicquid in veteri lege desiderabatur, cumulariffimè præftitit, vt iam nihil profus habeat ignauus homo, quo inertiam fuam tueri poffit.

Quæ cum ita fint, meritò Spiritus fanctus mundum arguet non folùm de iudicio, fed etiam de iuftitia ab improbis hominibus neglecta, quam Chriftus attulit in mundum, quamque ipfi facillè confequi potuiffent. *Quia*, inquit, *ad Patrem vado, & iam non videbitis me.* Ad Patrem ire, eft ad mortem ire. Arguet mundum Spiritus fanctus de iuftitia, quam ego iam iam per mortem meam in mundum allaturus fum. Antequam à Patre in hunc mundum miſſus eſſem, ſpes omnis ſalutis in aduentu meo conſtituta erat. Iam Meſſias venit, iam omnia ſalutis adiuuamenta atque promiſſa hominibus exhibitã ſunt, nihilque aliud ſuper eſt exſpectandum. Nihil eſt quod mundus vel exſpectare, vel excuſare poſſit. Idem erit iudex vitæ noſtræ, qui fuit ſalutis ac libertatis vindex. Qui omnia contulit, nihil nobis, quo ignauiam noſtram tueri poſſemus, reliquit. Scimus qui dixit: Mihi vindictam, & ego retribuam. Qualis ergo illa vindicta erit: hoc eſt, qua ſententia feriendi ſunt, qui oblatam ſalutem, tam caro emptam pretio, nempe ſanguine teſtamẽti, teſte eodem Apoſtolo; hoc eſt, vnigeniti Filij Dei morte & ſanguine partam, nefariè & impiè cõtempſerint? *Multa habeo vobis dicere, ſed nõ poteſtis portare modo. Cũ autem venerit, &c.* Ille qui eſt omnium artifex, omnem habens virtutem, opportuno tempore vobis tradet. Temeritas hæreticorum contunditur, cum videamus multa quæ ex Spiritus ſancti traditione Apoſtoli didicerunt, quæ nondum à Chriſto Domino fuerant propalata. *Cũ autem venerit ille Spiritus veritatis, &c.* Antea illum vocauerat Paracletum, modo Spiritum veritatis, qui mentem erudit, & veritatis luce perfundat. Veritatis luce egemus, ne tetris ſpirituallis Ægypti tenebris oppreſſi, in varios errores & præcipitia incidamus. Multi multa ſciunt, ſeipſos ignorãti neque

Euangelij
Lex gratiæ.

Hier. 31.

Homo inex-
cuſabilis.

Rom 12.

Hebr. 12.

Sciẽtia ve-
ra qua.

neque iter, quo ad illud itur, niſi alieno magiſterio docti, agnoſcunt. Ad ſtabilitatem & firmitatem perceptæ veritatis, cœleftis huius Magiſtri auctoritas neceſſaria eſt: ne circumferamur omni vento doctriinæ, ſed illam magis ſtabilitatem ſectemur, quam nobis Eccleſiaſticus commendat, cum ait: *Eſto firmus in via Domini, & in veritate ſenſus tui & ſcientia.* Sic Caſeph & Iofue aduerſus ſexcenta hominum millia, huic ipſi veritati firmiter adhærentes, ſeſe oppoſuerunt: ipſe Noè aduerſus totius orbis conſenſum iuſtitiam colere & retinere potuit. Hunc igitur veritatis Spiritum aſſiduis precibus & lachrymis petamus; vt eius virtute roborati, eam in pietatis & iuſtitia propoſito conſtantiam retineamus quam nec vllæ carnis noſtræ illecebre labefactare, nec vlla denique terrenæ prudentiæ argumenta deducere à mente poſſint.

Epheſ. 4.

Eccleſ. 5.

DE PRÆPARATIONE AD SPIRITVS SANCTI ADVENTVM.

Expedit vobis vt ego vadam: ſi enim non abiero.

Hoc diuino conſilio & decreto ſtatutum eſt, vt non eſſent duo ſimul in hoc mundo conſolutores, alter viſibilis, alter inuiſibilis: ſed vt viſibilis ſubtraheretur, quo inuiſibilis mitteretur: vt hac ratione pij omnes intelligerent, quàm magnum voluntates & cõſolationes ſeculi, & lauta vita ad cœleftis huius Spiritus conſolationes percipiendas impedimentum præſtarent. Ad illos potiſſimum Spiritus ſanctus venire ſolet, qui omni humano auxilio deſtituti, ſpem omnem ſuam in ſola eius miſericordia poſuerunt; qui ab vno illo pendent, qui que illius opem & auxilium ſemper implorant. De his enim dicitur: *Tibi derelictus eſt pauper, orphanato tu eris adiutor.* Hanc orbitatem & ſolitudinem ſuam Propheta Domino repræſentat, quo eum ad miſericordiam flebat: *Erue*, inquit, *à framea Deus animam meam: & de manu canis vnicam meam, hoc eſt, omni humana ope deſtitutam, tibi que vni referuatam.* Hoc exemplum illos potiſſimum cõſolator, qui variis calamitatibus, morbis, & inopia premuntur: præſertim cum hæc incommoda æquo animo ferunt. Hanc autem diuinæ conſolationis dulcedinem Daniel Propheta, ſeſe propter Deum afflictiſſans, expertus eſt, cui ab Angelo dicitur: *Noli timere Daniel, quia ex primo die quo poſuiſti cor tuum, vt affligeres te in conſpectu Dei tui, exaudita ſunt verba tua. Hos ergo qui ita lugent, qui ita à ſe carnis abdicant*

Spiritus ſan-
ctus quos
inhabitare
ſol. at.
Pſal. 10.

Pſal. 21.

Daniel 20.

*Spiritus san-
ctus quos
consolatur.*

*Præsentia
Christi ob-
fuit.*

*Gregorius
in Moral.*

J. Petr. 2.

*Augustin
Amores
duo quid.*

oblectamenta, Spiritus hic diuinus uisitat, reficit, consolatur, mirisque deliciis recreat, quibuscum nullæ huius mundi deliciæ comparari possunt. Quid enim putida caro & sanguis ad Spiritus sancti deliciis? Nunc ad vos, Auditores. Si hæc tam sancta consolatio, quam humanitatis Christi præsentia pariebat, quòd aliquid haberet corporeum atque uisibile, non nihil impedimenti præstabat ad diuinas Paracleti Spiritus consolationes recipiendas: quid quæso faciet densissima illa nebula, atque fumus terrenarum cogitationum, mæris oculos perstringens? quæto hæc maiorem diuino spiritui obicem ponet? Diuus Gregorius in Moral. ait: Tantò quisque à superno amore disiungitur, quantò inferius delectatur. Idemque: Seculares mentes quantum se foris per desideria dilatant, tantum ad receptionem diuini Spiritus, sinum cordis angustant. Quisquis igitur cælestis huius Paracleti deliciis frui desiderat, omnibus carnis & uitæ huius deliciis renunciare contendat. Qui uero contra faciunt, omnem hanc Paracleti Spiritus consolationem (quam diu sic permanent) à se repellunt. Quis enim medicum in domum sani & ualentis; aut quis chirurgum ad integrum & nullo uulnere fauciarum mirat? Multo ergo minus Deus cælestem hunc consolatorem in animam terrenis consolationibus affluentem destinabit. Qui carnalibus affluunt deliciis, spirituales minime quærent. Spirituales uiros esse debere liquet, qui diuini Spiritus deliciis circumfluere debent. Ad hoc D. Petri uerba ualent: Obsecro uos tanquam aduenas & peregrinos abstinere à carnalibus desideriis, &c. Duo amores, inquit diuus Augustinus, alter bonus, alter malus, alter dulcis, alter amarus, non se simul in eodem capiunt pectore. Quamobrem illi, qui terrenarum rerum amore in terram defixi sunt, hoc cælesti beneficio frui minime possunt. Quoties ad terrena immoderato amore conuertimur, toties à diuinæ lucis splendoribus auertimur. Quicunque igitur diuinæ lucis radiis perfrui uolumus, ab huius seculi amore animam auocantes, Deum semper inuexamur, diuina mære & cogitatione uersemus, laboresque, honestatis gratia, non horreamus. Quorsum ad hos venire debeat Consolator, qui carnis consolationibus oppleti sunt? Voluptas mundi, quid aliud, quam fel aspidum est? Cuius amaritudo si modò nõ sentitur, erit tamen ubi amaritudinem suam ostendat. Adsit nobis Christus Saluator cum Paracleto. Amen.

DOMI

DOMINICA QUINTA POST
PASCHA, CONCIO, IN QVA EVANGELICA
lectio explanatur.

THEMA. *Petite & accipietis, ut gaudium uestrum sit plenum.* Ioan. 16.

I rectè meministis, Auditores, omnes ferè sancti Euangelij lectiones, quæ hoc Paschali tempore Dominicis diebus propositæ ab Ecclesia sunt, magnopere sacri huius temporis rationi conueniunt. Est enim tempus hoc spirituali lætitiæ consecratum: quòd illa vox Alleluia, lætitiæ spiritualis index (quæ toties inter diuinas laudes repetitur) facile declarat. Lectiones porò Euangelicæ non terrorem aliquem, sed ineffabilem Christi charitatem, & Paracleti Spiritus dona & solatia continent; quibus Dominus discipulorum suorum mœrorem (qui illis ex suo discessu acciderat) lenire curabat. Hodierna uerò sancti Euangelij lectio non illos modò, sed nos omnes ita consolatur, ut uix in ea uilum uerbum sit, quod non ingentem nobis fiduciæ, lætitiæ & consolationis materiam præbeat. Amen amen dico uobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit uobis. Quid his uerbis dulcius? quid opulentius? quid mirabilius? Si enim Rex aliquis summa liberalitate erga familiarem aliquem amicum uti uellet, quid illi amplius præstare posset? Hoc autem Dominum vni Salomoni præstitisse legimus, cui post magnificentissimam templi fabricam, post tot multorum pecudum sacrificia, iussit, ut quicquid uellet, ab ipso postularet. Helias uerò ex hoc seculo migraturus, dilectissimo discipulo ait: Postula à me quod uis, ut dem tibi. Hoc igitur, quod tam rarò inter homines contingit, in præsentì lectione non vni alicui amico, non dilectissimis discipulis solum, sed omnibus in commune fidelibus Dominus exhibet, cum ait: Amen amen, &c. Ostendit promissionis suæ certitudinem, & fidei nostræ imbecillitatem uoluit roborare. Quantum ergo hac Dominica promissione fiducia nostra roboratur: quantum etiam socordia reprehenditur, qui adeò paratam & promptam Domini misericordiam repudiamus? Ut enim D. Chrysologus ait: Petentis negligentiam reprehenditur, ubi de tantis misericordia non dubitatur. Danda, Auditores, opera est, ut cum perimus, aliquid petamus. Ait enim Dominus: Si quid petieritis. Ut enim D. Augustinus ait:

*Euangelia
solatio pla-
na.*

*2. Reg. 9.
Salomoni
quid addi-
tum.*

*Amen con-
tuitudinem
sonat.*

Chrysologus.

*Petenda
quæ bona.*

*Plato.
Sapient. 7.
Bona quæ
petendâ.*

*Isaie 10.
Bernardus.*

Philip. 4.

Hierem. 7.

*Oratio effi-
cax quæ.*

2. Reg. 1.

Psal. 118.

*Orandi fi-
ducia.*

Ioan. 20.

Ioan. 3.

Non petit aliquid, qui fugituos honores; aut perituras diuitias, cæteraque terrena & interitura bona petit: quæ non vera & expressa bona, sed bonorum vmbra & simulacra esse, Plato quoque testatus est. Ceterè spiritualibus rebus collata, nihil sunt; sicut Sapiens ille docuit, qui diuitias in comparatione sapientiæ nihil esse dixit. Aliquid ergo, hoc est, vera, solida, & sempiterna bona, quæ Deo digna sint, petere debemus. Dede- core & ignominia magnū Principem afficit, qui exigua ab eo munuscula petit. Cùm ergo aliquid ab eo, cuius sunt omnia quæ in cælo & in terra sunt, quique, vt multa donet, donando tamen nihil amittit, petimus; non paruitatem nostram, sed il- lus amplitudinem, maiestatem, liberalitatem, & opes immen- sas cogitare debemus; vt cõuenientia illius dignitati dona po- stulemus. Sic Iosue Solem trium horarum spatio à cursu suo retardauit. Hinc inquit Bernardus: Nihil est quod omnipotentiam Verbi clariorem reddat, quàm quòd omnipotentes quodammodo faciat sperantes in se. Hinc illa Pauli vox: Omnia possum in eo qui me confortat. Quoties oratione sua Moyses iram Domini indignantis auerit, ac penè cruentum è mani- bus eius gladium arripuit! Ad Hieremiã verò ait: Tu ergo ora- re noli pro populo hoc, & ne assumas laudem & orationē pro eis, & non obstitas mihi. Dominus est, cui nunquam sine spe misericordiæ supplicatur. Illa autem est oratio quæ impetrat, nempe quæ fide munita, charitate incensa, piis desideriis incita- ta, bonis operibus adiuta, atque humilitatis præsidio subue- cta, potenter ad superiora sustollitur. Non enim Dominus ad multiloquium, mente & deuotione vacuum, sed ad multam fi- dem, magnam charitatem, & anxia petentium desideria solet attendere. Paucis quidem verbis, sed magno affectu Anna ora- uit, & oratione sua sanctissima à Domino filium Samuelem impetrauit. Ideò non miuum si non exaudimur orantes, qui adeò frigide & languide orare solemus. Dãda nobis est opera, vt orantes cum Propheta verè dicere possimus: Clamaui in to- to corde, exaudi me Domine. *Si quid, inquit, petieritis Patrem.* En aliud fiducia atque solatii plenissimum verbum: quòd videlicet non Deum, non Dominum appellat, sed Patrem eum, à quo petere iubet: nec Patrem meum dicit, sed in cõmune Pa- trem. Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum, erat dicturus. Qui enim illi Pater erat ab æterno, per naturã, Patrem se nobis misericorditer ex- hibuit in tempore per gratiam. Quanti quæso dignitatem hæc

chari

charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei nominemur & simus? Quæ cùm ita sint, si Deus omnipotens Patris sibi nomen vindicauit, nobisque filiorum nomina imposuit: consequens est profectò, vt se Patrem amore & beneficiis exhibeat. Quid me- tuere, vel in media morte debeat, qui talem iuxta se vigilem & vindicem libertatis habet? Hic nouit nostras necessitates, qui nihil non nouit: potest mederi calamitatibus, qui nihil non po- test. Hæc tria in summo illo rectore & parente habes, nempe scire, posse, atque velle: quid amplius ad felicitatem tuam re- quiris? Itaque cum Propheta dicam: Ego quidem mendicus sum & pauper, Dominus sollicitus est mei. Sequitur deinde aliud, quod non minorem nobis spem atque solatium adfert: *Si quid, inquit, petieritis in nomine meo.* Huius verbi occasione in- gentem Christianæ religionis thesaurum ostendere possumus, sed breuiter respondebimus. Dominus se medium offert, cùm nominis sui sanctitatem, cùm meritum suorum magnitudi- nem, & immensam erga se Patris charitatem nobis ob oculos ponit, ne trepidaremus. Multum potuit Moyses apud Deum, multum Abraham; at Vnigenitus multo plus valebit. Hic est Agnus immaculatus, hic est propitiatio pro peccatis nostris. Per illum ergo Pater æternus nos sibi conciliat, per illum pec- cata condonat, per illum regni sui hæredes instituit, per illum sceleribus nostris propitiatur, per illum denique omnia, quæ primi parentis vitio collapsa fuerant, cumulata reparantur. *Si quid igitur petieritis in nomine meo,* hoc est, propter merita mea, & ad nominis mei laudem. Christus enim Dominus, non modò Sacerdos noster est, semper viuens ad interpellandum pro no- bis; sed etiam sacrificium & salutaris victima est, quã pro im- petrandâ salute offerimus. Ioannes Christum Dominum ap- pellar Agnum occisum ab origine mundi, quoniam ob futu- ram eius mortem Pater cælestis varia in omne genus homi- num ante eius aduentum beneficia contulit. Quin & primam gratiam qua homines iustificantur, quamque nemo mereri potest, ipse nobis promeruit. Quo fit vt oēs, qui à peccato ad gratiam vocantur, propter illius gratiam & merita vocentur. In cuius rei signum inter ea quæ ad impij iustificationem requir- untur, fides in Christum cum primis numeratur, qua profite- mur atque testamur nos ob eius merita & gratiam à Deo Pa- tre vocari & iustificari. Nec solum hæc prima gratia, sed cæte- ræ denique, quæ ad finem vsque vitæ pios proficiunt, atque adeò ipsa Dei electio & prædestinatio ob illius nobis gratiam contingit, Apostolo testante, qui ait prædestinatos omnes ante

*Patris Deus
quid potest.
Psal. 91.*

*1. Ioan. 2.
Christus no-
bis omnia
donat.*

*Apoc 13.
Christus
Agnus occi-
sus.*

*Fide iusti-
ficamur.*

Ephes. 1.

Christo quid
à Patre cō-
cessum.

Philip. 2.

Ioan. 12.
Gratiā iri-
tici quid at-
ulerit.

Marc. 4.

Carnales
quid sa-
pient.

mundi constitutionem per ipsum electos fuisse, vt essent sancti & immaculati coram illo, eosdemque omni benedictione spiritali per ipsum fuisse donatos. Deinde hoc etiā illi concessit, vt nullus mortaliū veniam & gratiam suppliciter ab ipso propter eius merita peteret (si tamē debitē & religiosē peteret) quā non protinus impetraret, etiam si innumeris peccatorū debitis obstrictus esset. Hoc etiā in vniuersi Filij gratiā statuit, vt quicumque diuinis muneribus ac beneficiis affecti essent, vniuerso pro perceptis beneficiis agerent gratias: quando in eius gratiam talia eius munera concessa sunt. Hoc est enim quod Apostolus significauit, cum dixit, in nomine Iesu omne genu flecti debere, cælestium, terrestriū, & infernorum, quoniā quicumque fideles, siue in cælo beantur, siue in terra iustificantur, siue igne purgatorio expiantur, illius beneficio salutē & vitā consequuntur. Bona omnia, quę in nos Pater cælestis cōfert, Christus Dominus obedientia sua promeruit. Videmus quantū fructus gratum illud iurici in terram proiectū contulerit. Sed quid miramur, hæc à Patre in Filij sui gratiam fieri, qui Abrahæ obedientiam (qua is vnico filio non peperit) innumerabilium filiorum propagatione remunerari? Hæc igitur, Auditores, à me dicta sunt, vt vestram in oratione fiduciam alerem, quæ tam firmo ac solido meritorū Christi nititur fundamento. Hac igitur de causa discipulos suos Dominus monet, vt per hoc sanctissimū nomen à Patre petant, quicquid impetrare velint. Vnde ait: *Vsq̄ modo non petistis quicquam in nomine meo, petite & accipietis.* Nondum plene discipuli omnes Christi Domini dignitate & gratiam agnoscebant, donec cælestis Spiritus magisterio edocti sunt: ideō nihil mirum, si in eius nomine non peterent, cuius nondum plene gratiam & merita cognouerant. Quam eorum ignorantiam rectē Dominus insinauit, cum subdit: *Hæc in prouerbis locutus sum vobis.* Non enim prouerbia siue ænigmata erant, quæ Dominus locutus fuerat, sed rudibus tamen prouerbia sunt, quæ apud sapientes clara putantur. Hinc de rudibus seculi hominibus Saluator ait: His autem qui foris sunt, omnia in parabolis fiunt; non quòd ea, quę dicuntur, parabolica, id est, obscura sint; sed quòd ipsi pectus habeāt cæcitatē & ignorantie velo contectum. Carnalibus hominibus, & in terram tota mēte defixis, omnis de rebus spiritualibus commentatio velut parabolæ & ænigmata sunt. Experimur in quotidianis cōcionibus, quòd quæ de diuinis, siue morte, siue extremo iudicio, sit concio, videatur multis parabolæ. Nihil afficiuntur, à flagitiis non auocantur. Audiunt conciones, & tamen in sceleribus

tota

tota vita obstinato animo perdurat. Si crederet verbo Dei, aliter essent affecti, sibi in futurum prospicerent. Vtinam illius Anachoritæ dictum expenderemus: Vnus gehēnæ dies: omnes totus vitæ meæ superat labores. *Et non dico vobis, quia ego rogabo Patrem de vobis, ipse enim Pater, &c.* His verbis quanta fuerit Dominicæ redemptionis & reconciliationis gratia, apertē monstratur. Aliud enim reconciliationis genus est, cum is, qui reus agebatur, per se gratiam & veniam consequitur: aliud verò, cum (exempli gratia) iratus seruo Dominus ad præstantis alicuius amici preces errata condonat, sicut Dauid parricidæ Absoloni ad preces Ioab veniam concessit: quem tamen ante conspectum suum venire prohibuit. Sic etiam Dominus amicis Iob se veniam daturum pollicitus est. Faciem eius suscipiā, ne vobis stultitia imputetur. At Christus Dominus longē alia ratione diuinam nobis amicitiam conciliauit. Non enim eatenus amicos Dei fecit, vt alio pro nobis aduocante, erratis nostris Pater cælestis ignosceret, neque tamen nobis sui aduendū copiam faceret; sed vtrumque nobis præstitit, vt & ipse, tamquam amantissimus Patris Filius, pro nobis intercederet, & nos ipsi quoque per illum filij & amici Dei effecti, illum adire, & pro nobis ipsis intercedere possemus. Filius enim Dei, dilectus dilectos, & sacerdos, Sacerdotes, hoc est, deprecatores instituit; vt iā officij nostri sit, & pro nobis ipsis, & pro aliis etiā preces & victimas Patri offerre. Subiecitque causam. *Ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis, & credidistis, &c.* Quo ex loco intelligimus, tantum esse amorem, quo Pater diligit Filium, vt quiquis Filij dilexerit, hoc ipso diligitur à Patre. Quod quidem Saluator alibi explicuit, cum dixit: Si quis diligit me, sermōnem meum seruabit, & Pater meus diliget eum, &c. Amat nos Pater, quia nos amamus Filium; cum tamen à Patre accepimus, vt & Patrē & Filium amaremus. Hactenus de Evangelica lectione, nunc ad proposita theamatis verba veniamus.

TRACTATIO THEMATIS.

PETITE & accipietis, vt gaudium vestrum sit plenum. Vt gaudij huius magnitudinem aliqua ex parte salte intelligere possimus, sanctissimi cuiusdam viri animā ab hoc ergastulo corporis egredientem, & cælestia regna penetrātem (qualis Lazarū mendici, & Pauli Eremitæ, quem S. Antonius inter Angelorū cateras vidit) nobis ante oculos proponamus. Hi, ac similes huiusmodi, in corpore inopem & laboriosam in præsentī tempore vitam duxere, supernam tamen illam ciuitatem

in

Anachorita
respsūm.

Iob 24.

Pater ad h-
dus à nobis.

Ioan. 14.

Apoc. 11. ingrediuntur, de qua Ioan. in Apoc. ait: Ipsa autem ciuitas aurum mundum, &c. Huius ciuitatis dulcedo facit, vt non solum omnia quæcunque in mundo habentur pretiosa cõtemnamus: sed vt ardua etiam & difficilia, propter eius amorem, qui nos hac tanta dulcedine recreat, aggrediamur. Sicut enim vifi aluearia inuadentes, fauorum dulcedine allecti, facile apum aculeos & vulnera patiuntur: sic sancti viri, hac cælesti dulcedine degustata, nihil sibi non aggredendum aut ferendum propter illum putant, qui se illis tam dulcem atque amabilem exhibet. Hæc eadem dulcedo legitimum castumque Domini timorem ingenerat: ideoque eam Vates Regius à Domino postulabat, dicens: Lateatur cor meum, vt timeat nomen tuum. Qui enim sic à Deo lætificatur, vt illi maximè inferuire desideret: ita vehementer illum vel leuissima in re offendere metuit, à quo tam dulci & amabili pabulo recreatur. Eadem quoque preces nostras efficaces & gratissimas Deo efficit, sicut idẽ ait: Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Libenter enim Dominus eas preces audit, quæ non à lægido & segni corde, sed ab alacri & deuoto proficiunt. Gaudium de quo agimus, Apostolus inter Spiritus sancti fructus numerat, dum ait: Fructus autem Spiritus, charitas, gaudium, pax, &c. Idemque Dei regnum in hac vita tribus potissimum rebus definit, nempe iustitia, pace, & gaudium in Spiritu sancto. Ad huiusmodi verò gaudiũ nos idem frequenter hortatur, cum ad Corint. ait: Gaudete, perfecti estote, &c. Et adhuc instantius ad Philip. Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete. Ad idem nos Dominus hortatur, cum ideò petere iubet, vt gaudium nostrum sit plenum. Quid est igitur hoc gaudium? Certè futuri gaudij primitiæ, & velut quædam venturæ felicitatis præliatio. Sunt multa medicorum medicamẽta, sunt mille herbarum species, quib⁹ corpus curare solemus; at cælestis ille Medicus (qui cum sit vnus, instar omnium, & supra omnia est) exigna dilectionis & spiritualis gaudij (quod dilectionem sequitur) guttula piõrum mentibus infusa, mirabiles in eis effectus operatur. maximasque vires ad suscipiẽdos pro iustitia labores subministrat. Vbi enim pij nouã hãc spiritus lætitiã gustauerunt, nihil in vita adeò preciosum, quod non facillè contemnãt: nihil adeò difficile, quod non alacriter aggrediãtur. Non enim falso aut paruo affectu dictum est: Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorũ multas. Hæc enim, vt D. ait Gregorius, preciosa illa Euangelij margarita, qua inuenta, prudens negotiator vendidit omnia quæ habuit, & comparauit eam: quia, vt idem ait,

qui cælestis vitæ dulcedinem, in quãtum possibilitas admittit, perfectè cognouerit, ea quæ in terris amauerat, libèter deserit. Sola preciosa margarita claritas fulget in mente. Quid verò cùm tot Sanctorum variis meritorum atque virtutum gradibus distinctos, cùm Virginum cãdorem, Confessorum puritatem, Anachoritarum sanctitatem, Pontificum auctoritatem, victrices sanctorum Martyrum acies, sanctissimum Patriarcharum, Prophetarum, & Apostolorum senatum, qui fidem Ecclesiæ doctrinis, & virtutum suarum exemplis, atque adeò sanguine suo fundauerunt, contempletur? Quid cùm innumerabilem illam multitudinem, quam Ioannes vidit, intuebitur? Quale igitur gaudium erit, cùm omnes hi Sanctorum ordines de noui ciuis gloria & ingressu in eam ciuitatem gaudentes, illi ouĩã procedãt, ipsumque fraternam charitatem complectãtur, atque de eius noua gloria gratuletur, nec minùs de ea, quàm de sua collatentur? Quòd si vehemens nos admiratio tenet, cùm ingentem exercitum aliquot millium hominum fulgentibus armis instructum cernimus: quale erit innumerabilem militiæ exercitũ cælestis videre, Imperatoris sui gloriæ militatẽ, de quo Daniel ait: Millia millium ministrabant ei, & decies centena millia adstebant ei: Quo genere loquendi innumerabilem esse Angelorum exercitum significare voluit. Quod etiam quidam ex amicis Iob intellexit, cum ait: Numquid est numerus militum eius? Iam verò supra omnes Angelorum choros, supra Cherubinos & Seraphinos occurret beatissima illa misericordiæ mater, peccatorum aduocata, cælorum Regina & Angelorum Domina, ineffabili claritatis gloria ad dexteram Filij sedens, quæ ineffabili decore suo totam ciuitatem Dei lætificat. Videbis hĩc Christi humanitatem, ad dexteram Dei Patris sedentem, & rosea eius vulnerum stigmata, per quæ delictorum venia, Dei amicitia, per quæ ipsis ad tantam felicitatem aditus patefactus est. Quo igitur hæc felix animã gaudium perfunderet, cùm sacratissima illa stigmata amplecti, exosculati, & adorare concessum erit? Quid verò cùm summus ille rerum omnium Dominus læto vultu, & grata voce, fidelem seruum in illam lucem ingredientem, & post longa huius vitæ exilia, in illam patriam remeanrem excipiet, & his verbis dulciter & amanter alloquetur: Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fusti fidelis, supra multa te constituã, intra in gaudium Domini tui? Hæc gaudij portio planè erit sempiterna. Cùm autem intelliget, quæ in seculo euaserit pericula, quas superauerit tentationes, quos laqueo, quas tũc gratias præfidi & custodi

Sanctorum felicitas.

Apoc. 7.

Daniel. 9.

Iob 25.

Maria occurret sancto.

Matth. 25.

Angelo cō-
stodi: quid
debemus.
Psal. 123.

stodi suo ager? qua animi gratitudine illa Davidis carmina concinet? Nisi quia Dominus erat in nobis, dicat nunc Israël, nisi quia Dominus erat in nobis. Cùm exurgerent homines in nos, forsitan viuos deglutissent nos, &c. Adderet & non minimum gaudiorum cumulum, cùm viderit & intellexerit, quæ mancant tormenta, & quas impij, cum quibus & ipse perire potuit, experiatur pœnas atq; supplicia. Sic ille Lazarus diuitis vidit dānationem. Quas ergo tunc gratias liberatori ager, cuius beneficio ab illa perditorum hominum colluione liberatum se intelliget? Quibus illū laudibus tunc extollet? Quam felices lachrymas, quam beatos præteritæ vitæ labores existimabit, per quos illi ad tantā gloriam iter patefactum est? Iam illius gloriam, illius laudes decantare quam auidē gestiet? Hoc est, Auditores, perpetuum ciuitatis huius munus & officium: hæc felicitas & iucunditas, in qua plena charitas, perpetua puritas, & innocentia perpetuò vigebunt. O sedes illas beatissimas, vbi homines expertes omnium malorum, æternis ornamentis redundantes, gloria immortalī circumfluent! Quis hanc gloriam animo perspiciens, non optet quam primū ab hac turba & colluione discedere, & in cælum cōtinuò migrare? Sed de gloria illa, atque diuinis præmiis piis hominibus à Deo constitutis, inepitū erit fortasse plura disserere. Nec enim oculis cerni, nec auribus accipi, nec mente & cogitatione cōprehendi in hac vita possunt. Hæc sunt, Auditores, præcipuæ pleni huius gaudij causæ, quæ nos Saluator in hodierna sancti Euāgelij lectione petere iubet. Habemus igitur huc duo, eaque certissima (ad pios autem Christi promissio pertinet) alterum in hac vita exauditionem petitionum nostrarum: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*, in futura verò, hoc plenum & summum gaudium illos manet. Diuus Augustinus ait: Si quotidie nos oporteret tormenta perferre, si ipsum gehennæ ignem longo tempore tolerare, vt Christum in gloria videre possemus, & sanctorum eius numero associari: nonne dignum esset, pati omne quod triste est, vt tanti boni, tantæ quæ gloriæ participes haberemur? Huc studia nostra cōuertamus, has opes thesaurizemus, & in cælestia bona congregemus, vbi neque ærugo & tinea demolitur, neque fures effodiunt & furantur. Hæc igitur spe & cogitatione erecti, cunctis huius vitæ voluptatibus renunciemus, ciuicem Domini (quæ regia in cælum via est) amplectamur, qua & dux noster, cæteri quæ eius sectatores ingressi sunt: vt illorum tenentes viam, illorum tandem mereamur percipere coronam & gloriam. Amen.

Luc. 16.

Gaudij oc-
casiones
quales.

Augustinus
in Meditat.

Matth. 6.

FERIA

FERIA SECUNDA IN ROGATIONIBVS, CONCIO, IN QVA PRIMUM de humanæ naturæ lapsu & miseria agitur: deinde verò de orationis necessitate & virtute, qua huic miseriæ subuenitur.

THEMA. *Petite, & accipietis, querite, & inuenietis; pulsatæ, & aperietur vobis.* Lucæ 11.

ONSTAT ex Ecclesiasticis historiis, Auditores, his sacris diebus, quos Rogationum appellamus, calamitates insolitas, quibus olim Ecclesia afflicta fuit, initium causamque attulisse: quo tempore homines, humanis auxiliis destituti, totum studium ad rogandum Dominum contulerunt; vt eius ope impendentia mala & pericula propulsarent. Quia verò Ecclesia nouis quotidie malis vrgetur; præsertim his temporibus, hæresibus diuersis, omnium rerum caritate, bellorum infestissimorum turbibus: idè illud idem institutum, idem quæ munus orandi, non modò retinere, verum instituire deberet: vt quando mala quotidie non desunt, malorum quoque medicamenta & remedia non desissent. Quod verò aliud præsentium malorum remedium, quam diuinum auxilium? Quo verò studio hoc auxilium nisi piis actionibus & orationibus impetratur? Oratio enim velut legatio quædam est, quæ à terris ad cælum transmissa, cuncta mala nostra cælesti Medico denunciat, vt periclitantibus opem ferat: quandoquidem ipse eam piè petentibus pollicitus est, cùm ait: Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me. Hoc ergo velut chirographum, secum deferens oratio, veritatis atque misericordiam suæ Domini commonefacit: & tandem voti compos, ab eo digreditur. Scit enim scriptum esse: Lacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet. Hoc ipsum autem hodierna Sancti Euāgelij lectio cumulatè docet: in ea namque omnis orandi ratio & disciplina, cælesti magisterio tradita, cōtinetur. Cùm enim (sicut sanctus Euāgelista Lucas ait) Dominus orationi more solito vacaret, quidam ex discipulis, orationis eius exemplo permotus, Domine, ait, doce nos orare, sicut docuit Ioannes discipulos suos. Hanc petitionem Dominus libenter accepit, & exactā illi nobisque omnibus orandi rationem tradidit: dū & quid orādum; & quomodo orādum, hoc est, qua fide & perseverantia oran

Rogationū
dierum ori-
go unde.

Oratio lega-
tio est.

Psal. 49.

Psal. 54.

Luc. 11.

orandum sit, cumulatè docuit. Nulla commodiora verba (quæ Dei misericordiam prouocât, & fidem atq; dilectionē nostram erga illum excitant) excogitari potuerunt, quàm quæ is nobis in oratione sua dicitur. Neque his cōtētus, veritus ne, si illicō non exaudiremur, ab hoc ipso precandi studio cessaremus; magnis nos argumētis ad orationis perseuerantiam inuitauit, certissimum diuinæ gratiæ præsidium in ea perseuerantibus promittens. Ait igitur: *Quis vestrum habebit amicum, & ibi ad illum medi. nocte, dicens: Amice commoda mihi tres panes, &c.*

A V E M A R I A .

PETITE & accipietis, &c. Si quis, Auditores, diligēter sacras vtriusque Testamenti literas euoluerit, animaduertet planè, vix quicquam instantiùs & frequentiùs nobis à Domino, quàm precationis studium commendari. Cuius rei innumera penè loca in medium adferre possem. Quare illud amplectamur, quod nobis oracula diuina commendant, quod cælestis Magister in hac lectione Euangelij tam instanter nos facere suadet. Multa sanè sunt, quæ nos ad hoc maximè vrgent, præcipuè tamè summa generis humani calamitas & miseria, quæ naturam infecit, quæ mortis & malorū omniū est seminarium, quo fit vt natura simus fragiles, & vitæ degamus calamitosam & miserādam. Hinc illa rebellio carnis aduersus spiritū, quā Apostolus exposuit, cum ait: Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ductem in legem peccati. Quamuis enim Spiritus noster ex natura sua ad spiritualia bona, vt pōte sibi cognata & similia, semper adspirat: sensus tamen & affectus vehementiori quodam imperu ad sensibilia & terrena bona rapiunt: quorum & præsens conspectus & assiduus fructus & voluptas, quæ ex eorum vsu percipitur, vehementer eos ad se alliciunt. Ex quo quidem impulsu illud sequitur, quod ex carnalium hominum persona queritur idem Apostolus: Non quod volo bonū, hoc ago: sed quod nolo malum, hoc ago. Homo duplicis est portionis, spiritualis & animalis: hæc illi communis est cum cæteris animantibus, illa cum Angelis. Caro autem & sanguis regnum Dei possidere non potest. Hæc omnia tum corporis, tum animæ mala, Auditores, vnus peccati merito, non in eum hominem solum, qui Dei præceptum præuaticatus est, sed in vnuerſum genus hominū qui sunt, qui fuerūt, & erunt, hoc est, in ramos omnes qui ab illo stipite propagantur, iustissimā Dei sententiā immassā sunt.

Oratio quæ
necessaria.

Rom. 7.

Natura quæ
trahamur.

Rom. 7.

1. Cor. 18.

Ad peccatum
quā
latè patcat.

sunt. Hæc præuaticationē non alio sacrificio quā Vnigeniti sui sanguine voluit Pater æternus expiari. Est igitur vnicum in malis nostris perfugium relictum, nempe pietas & misericordia Seruatoris, qui nos ad se adeo dulciter & amanter inuitat, & opē ipsum aduentibus pollicetur. Ille nos ad se clamare incitat, nobis etiam adesse (nisi scelera nostra obstant) & opem suam impartiri vult. In tribulatione mea, inquit Propheta, inuocavi Dominum. Videmus quomodo, quæ ratio præstare nullo modo potest, præstet oratio. Præcipuum salutis nostræ subsidium, post communem lapsum humani generis, est in sola Dei gratia & misericordia constitutum, quam humiliter atque fidenti precatione consequimur. Precatio enim ad ea omnia quibus humana eget natura, commune remedium est. Hæc habet vim non solum merendi & satisfaciendi; sed etiam impetrandi. Per hanc non modò gratiam, & pœnarum remissionem consequimur; sed alius sapientiam, alius sospitatem, alius contra immanes hostes victoriam, alius mortuorum resuscitationem, alius liberationem ab instantibus malis consequitur. Est itaque ea per diuinam prouidentiam in amissæ felicitatis & naufragij nostri remedium data. Sancti viri cum variis calamitatibus angustiis premerentur, ad hanc veluti sacram anchoram fidenter confugiebant: qua non modò sibi salutem impetrabant, sed impendentem quoque iram Domini ab aliis depellebant. Vnde scriptum est: Inuocabāt (Moyſes & Aaron) Dominum, & ipse exaudiebat eos. Item alibi: Statuerat perdere eos, nisi Moyſes electus eius steterit in conſractione in conspectu eius. Magna instantia, ac multis exemplis cælestis Magister ad orationis studium adhortatus est: Meminerat se dixisse, oportere semper orare, & non deficere. Ad quam etiam perseuerantiā non semel Apostolus nos inuitat, cum alibi quidē ait: Sine intermissione orate, in omnibus gratias agite. alibi autem: Volo viros orare in omni loco, & leuantēs puras manus. alibi verò, cum spiritualibus nos armis aduersus omnes diaboli adſultus instruit, omni tempore orare in spiritu iubet. Nequaquam autem cælestis Magister, aut eius Apostoli tantopere nos ad hoc officium adhortarentur, nisi hoc ad salutem nostram maximè vtile & pernecessarium esse iudicarent. Indicabo originem harum cæremoniarum, quibus hodie his tribus Rogationum diebus Ecclesia vtitur. Temporibus Mamerti Archiepiscopi Viēnsis, apud Viennam contigerunt incendia crebra, terræmotus assidui, nocturni sonitus: populosis hominum conuentibus feræ siluestres se ingerebant, in tantum, vt pauidi cerui ad an-

Psal. 17.

Preccationis
vii.

Psal. 98.
Psal. 105.

Luc. 18.

1. Theſ. 5.
1. Tim. 2.
1. Cor. 14.

Supplicatio-
num origo.

Accidit an-
no Domini
480 tempo-
re Zenonis
Imp.

gusta portarum fori loca penetraret. Hęc & similia incommoda illis temporibus contigerunt. Antistes indixit ieiunium, letanias ordinauit in sua diœcesi. Ab illa particulari constitutione Ecclesia vniuersalis accepit exemplum, & traduxit huiusmodi letanias ad omnes totius Christianitatis Ecclesias. Sublata verò calamitate, easdē preces Ecclesia per vniuersum orbem retineri sanxit: partim vt vetera Dei flagella, ob hominū scelera immissa, ad memoriam reuocaremus, similiūque peccatis nostris irrogari posse formidaremus, qui nihilo fortē minora quā illi peccamus: partim vt eisdem precibus aduersus assiduas clades, quibus quotidie infestamur, nos ipsos muniremus: partim etiam propter multas alias utilitates, quę nobis ex assiduo precandi studio obueniunt: ex quibus nonnullas referemus, quę plurimum ad hoc officium nos allicere possunt. Prima & maxima est, quod hominem diuinarum rerum commercio, & assidua cōsuetudine ita paulatim ad spiritalia atque diuina eleuat, vt ipsum quodammodo spiritalē atque diuinum efficiat, vel ipso Apostolo testante, qui ait: Qui adhæret Domino, vnus spiritus est. Sicut enim ferrum igni admotum, ignis naturam induit: ita mens, quę Deo iugiter adheret, in diuinos mores quodammodo transit. Hinc diuus Chrysostomus: Bonū est, inquit, semper cum Deo colloqui per orationem. Nam si boni viri occurfus meliorem illum quem conuenit, reddit, quantō magis colloquium quod dies noctesq; cū Deo fit? Neque hoc profectō mirum videri debet. Si enim fera animantia, quę cum hominibus diu versantur, feritate deposita mansuescunt, & mores quodammodo induunt hominum (vrsus enim, ferum animal, saltat & obtemperat voci nutritiūque regentis: id quod etiam leones, & alia quoque animalia faciunt) quid mirum, si qui assiduē cum Deo versantur, mores expriment diuinos, præsertim cū homo Dei sit capax, & ad hoc ipsum diuina ope iuuetur? Præterea sicut ij qui preciosa vnguenta & suauē olentia assiduē tractant, eorum quoque fragrantiam, cū ab illorum etiam attrectatione & contactu recessere, referunt: ita qui cum Deo assiduē versantur, qui illius speciem & pulchritudinem intuentur, qui virtutum eius contemplatione pascuntur, ab illo stabilitatem, ab illo charitatem, ab illo suauitatem, & animi quietem, & omnia denique bona trahūt. Stabilitas nostra in charitate Christi est, à qua nihil nos valet separare. Vnde autē magis charitas accendi potest, quā si ad Deum, qui ignis consumens esse dicitur, accedamus? Iam verò quies & animi tranquillitas, vbi nisi in Deo inueniri potest?

Vtilitas orationis quæ.

Simile.

Chrysostomus.

Simile.

Simile.

Charitas vt incendatur.

test? A quo enim accepisti vt esses, accepisti etiam vt felix & quietus esses. Idem etiam luxurioso filio euenit, qui inedia & fame sua eruditus, ad paternam domum, vnde prodierat, satiandus rediit. Hinc rectē Chrysostomus: Quid possit inueniri sanctius his qui cum Deo commercium habent? quid porro iustus? quid ornatus? Annon hoc insinuare Propheta voluit, cū ait: Accedite ad eum, & illuminamini, & facies vestre non confundentur? Hoc est, nequaquam vobis frustra cederet, ad splendidissimum diuini fulgoris radium accessisse. Hanc igitur nobis gratiam & lucem præstat oratio, quæ non solum omnibus vitæ huius miseris remedium adhibet, sed ipsum etiam hominem supra communem hominum naturam euectum, diuinæ claritatis participem efficit. Adde aliam non vulgarem orationis utilitatem, quod comes eius sit spirituale gaudium. Istud gaudium spirituale, est Manna absconditum, quod nemo scit, nisi qui accipit. Ea tamen eius vis atque potētia est, vt, quam mentem impleuerit, terrena omnia præ eius amore fastidire, & pro nihilo ducere faciat. vt qui ex abiecta humiliq; fortuna ad regni solium euectus esset, vilem supellectilem, quam antea preciosam, charāque habebat, præ regij apparatus splendore pro nihilo haberet. Vt enim magnes occulta quadam virtute ferrum, suapte natura graue & pōderosum, in sublimē attollit, & in aère suspendit: ita spirituale hoc gaudium (quod cælestium bonorum prælibatio quædam est) cor hominis (quod sponte sua ad ima deuoluitur, dū immoderato amore terrenis rebus incubat) mira quadam & incognita vi sic illud supra altitudines terræ eleuat, vt terrena omnia fastidiat, & pro nihilo ducat. Huius gaudij proprium est, omnem interni hominis languorem excutere, ipsumque ad omnia spiritalis vitæ officia expeditum & alacrem reddere. Hoc hominem ita sub disciplina Dei constituit, vt ipsum habeat vitæ suæ magistrum, præfidem & doctorem. Adde & aliam utilitatem, nempe quod hæc nos à terrenarum rerum amore abducat, & ad spiritalium rerum amorem rapiat. Hanc singularem utilitatem nobis spiritalium rerum consideratio & commentatio præstat, quod res absentes, & procul à conspectu nostro positas, præsentem quodammodo faciat, easque menti nostræ inspicendas affigat, earumque dignitatem & æternitatem timeatur. Dada sanē nobis est opera, vt quæ oculis corporis cernere nō possumus, mētis oculis videamus: ne terrenarū rerū præsentis pulchritudine, carnaliū hominum more, decipiamur. Fallax enim gratia, & vana est pulchritudo; rerū videlicet secularium

Augustinus.
Chrysostomus.

Psal. 33.

2. Vtilitas.

Apoc. 2.

Simile.

Simile.

Gaudij spiritalis proprium.

3. Vtilitas.

Seculares res vanae.

quæ quâuis vanæ sint, nihil solidi & expressi continent, fallaci tamen specie stultorum animos alliciunt atque demerant.

Avilium.

Accedit alia vtilitas orationis, quod ea maiorum maximum fit remedium. Scit enim & experitur Ecclesia, nos multis affici incommodis, peccatis exigentibus: ad orationem igitur confugit. Quid verò nos ab his magis poterit eripere, quam diuinam opem assidue implorare? Quo nomine diuinus ait Vates:

Psal. 71.

Psal. 84.

Mihi autem adhære Deo, bonum est. Adhæremus autem illi non corpore, sed animo: non pedibus, sed affectibus. Audiam, inquit idem, quid loquatur in me Dominus Deus, quoniã loquetur pacem in plebem suam, & super sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor. Ad cor autem conuertuntur, qui ab externis rebus animam abducentes, illum ad interiora trãserunt. Super hos ergo pacem loquitur: quia pacificè cursum vitæ dirigit, & omnes ab eis bellorum atque curarum tumultus & incommoda depellit. Sicut enim pater, qui filium à se ac domo sua diuelli non vult, patrimonij eius portionè apud se retinet, quo (inopia constrictus) à patre non discedat: ita sanè cœlestis Pater nobiscum agit, dum & inopia, & variis necessitatibus vgeri nos patitur, vt ipsa nos miseria nostra à salutis nostræ præfide ac vindice longius abire non sinat. Quando autem variis oppugnamur periculis, citius ad Deum ire & conuerti debemus. Vix enim illius multi homines meminerunt, nisi cum inopia & angustiis constricti, eius opem implorare coguntur. Vnde est illud Gregorij: Ideò premuntur iusti in Ecclesia, vt pressi clament, clamantes exaudiantur, exauditi glorificent Deum.

D. Gregorius.

Habet oratio illam insuper vtilitatem, quod non modò impetrandi, sed etiam aliarum more virtutum promerendi vim habet: vt si minùs fortè quod petis, assequaris (quia id fortè tibi nõ expedit) meritum tamen orãdi non amittas. Ille orationes nostras nequaquam fastidit, vt Principes huius seculi facere solent; imò meriti etiã & obsequij loco ducit, postulasse. Id autè vsque adeò verum est, vt Propheta Regius gratificari aliqua in re Domino cupiens, hoc præcipue inuenerit, quo illi aliqua ratione inferuire posset. Quid, inquit, retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi: Calicem salutaris accipia, & nomen Domini inuocabo. Itaque dum vir sanctus quærit quid pro tantis beneficiis Domino retribuatur, non inuenit aliud, nisi vt iterum petat, & pro veterum beneficiorum gratitudine, noua postulet. Hac ratione fit, vt nunquam pij hominis oratio sterilis & infructuosa sit. Si enim nõ impetrat quod petit (quia fortè non expedit) gratum tamen Deo obsequium præberet: si compos

s. Vtilitas.

Deus preces nostras non fastidit.

Psal. 115.

pos

pos voti non est, expers certè meriti nõ est. Sunt humiles quædam arbores, vt vitis atque hedera; quæ cum per se attolli nequeat, aliarum adminiculo in altum se subrigunt: ad quod clauiculis quibusdam naturæ beneficio collatis iuuantur, quibus vicinas vltimos prendunt, atque ita in sublimia feruntur. Ad huc ergo modum homines post communem illum naturæ lapsum ad ima depressi, instar vitis aut hedere, humi repunt, nisi Christi ope fulciantur. Vitis igitur homo, vltimus autem Christus est: cui homines adhærentes, illius adminiculo ad supera tendunt. Clauiculi autem precatioes assidue sunt, quibus illius opem implorant, & mentem in Deum eleuãt; vt illi adhærentes, cum ipso pariter cælum petant. In hac igitur vniùs mediatoris Dei & hominũ gratia & misericordia salus nostra sita est. Rex ille pius Iosaphat hostium cinctus periculis, ait: Cum ignoremus quid facere debeamus; hoc solum habemus, vt oculos nostros dirigamus ad te. Miro autem modo ipse orantis animus reficitur, cum causam suam Domino, supplici & fidenti oratione commendauit. Effundo, inquit Propheta, in cõspectu eius orationem meã, & tribulationem meam ante ipsum pronuncio. Non frustra, inquit diuus Bernardus, aliquid de Deo quæritur, etiã cum non inuenitur quod quæritur. Propter hoc enim dictum est: Querite Deũ, & viuert anima vestra. Quòd si Deum querere vita est, quid igitur inuenire? Quod piscatoribus rete & sagena, qua pisces prendunt: hoc piis hominibus oratio est; qua Dei opem & misericordiam consequuntur. Quòd si te ipsum destitueris precatioe, perinde feceris, ac si piscem ex aqua extraxeris. Vt em pisci vita est aqua, ita tibi deprecatio. Homo non minùs indiget deprecatioe, quàm arbor aquarum humore. Neque enim arbores valent fructus producere, nisi bibant humorem radicibus: neque nos preciosis pietatis fructibus poterimus esse gauidi, nisi precibus irrigemur. Sicut ciuitas quæ muro cincta non est, facile venit in potestatem hostium, propterea quòd prorsus absit id quod fuerat hostium incurfus arcendus: sic & animam non munitam precibus, diabolus facile in suam redigit ditionem, imò nullo negotio omni genere scelerum implet. Nec primùm quidem ad animam precibus communitam audet propius accedere, metuens robur ac fortitudinem, quam illi deprecatio subministrat; magis vegetans animam, quàm cibus vegetet corpora. Sic deprecatio fiebat assidua totius Ecclesiæ pro Petro Apostolo. Hæc igitur viri sancti animaduertentes, intellexerunt planè, præcipuum Christiani hominis munus esse, ad Deum toto corde conuerti, illum

Simile.

Precatioes sunt clauiculi.

1. Paral. 20.

Psal. 141.

Bernardus.

Psal. 68.

Simile.

Precatio vita hominis.

Chrystostomi sententia.

Aster. 12.

Monacho-
rum officij
quale.

adspicere, ab illo pendere, illi fidere, illius opē semper implorare. Cuius rei gratia innumerabiles olim viri initio nascentis Ecclesiæ in desertas & incultas eremi solitudines secedebant: vt negotiosarum turbis vrbium derelictis, & ab omnibus terrenis curis vacui, vnum Deum semper adspicerent, vnum cole- rent, & in vno eo mentis oculos defixos semper haberent, & iugis illi laudis & orationis sacrificiū immolarent. Sancta virgo Cæcilia ab oratione & colloquijs nunquā cessabat. Regius Propheta à Dei conspectu mentis aciem nunquam dimouit. Multis dæmon est impedimento; qui virtutem orationis valde formidans, variis eam modis impedire conatur. Est & aliud, quod nonnullos etiam in hac parte acrius torquere solet: nempe quod ipse Dominus suspensos diu teneat orantes, nec statim præstet quod ab eo petitur: propter quod multi se ab eo nec exaudiri, nec respici arbitrantur. Huic querelæ Dominus in hoc Euangelio respondet, in quo perseverantiæ orationis, impetrandi efficaciam tribuit, cum ait: *Et ille si perseverauerit pulsans: dico vobis, quod si non dabit ei surgens eo quod amicus eius sit, &c.* Videtis, Auditores, hinc eximiam perseverantiæ virtutem, quando illi præcipuè impetrandi vis & efficacia tribuitur. Hoc & diuus Iacobus non obscure significauit, cum assiduam, hoc est, perseverantem iusti orationem multum apud Deum valere dixit. *Deut. 9.* Moyses quadraginta diebus & noctibus ieiunus orauit. Sic *Daniel. 6.* Daniel orauit. Videmus hic corporis afflictionem, orationis perseverantiæ coniunctam, ad diuinam lucem impetrandam efficacissimam fuisse. Quam quidem perseverantiam idem sanctus Daniel adeò tenaciter retinere semper studuit, vt in apertum mortis discrimē incidere, quam solitas preces, quas quotidie Domino fundebat, interciderere maluerit. Hanc fiduciam miro modo postrema Euangelicæ lectionis verba alunt atque confirmant. Sic enim Saluator ait: *Quis vestrum patrem petit panem, numquid lapidem dabit illi? &c.* Quid his verbis dulcius? quid ad fiduciam in Deum nutriendam atque erigendam efficacius? His enim verbis Dominus affectum erga nos plusquam paternum ostendit, vt pote qui parentibus carnis se superiorum in hac collatione atque argumentatione monstrauerit. *Matth. 23.* Meminerat enim se alibi dixisse: Patrem nolite vocare super terram, vnus est enim pater vester, qui est in cælo. Quibus verbis se parentibus carnis amoris affectu, cura atque paterna providentia a longè superiore esse monstrauit. Quæ cum ita sint, quis plena fiducia ad huius Patris opem non confugiat? quis non secunda omnia de huius amantiissimi Patris providentia sibi

Cæcilia
Psal. 145.

Perseveran-
tia proba-
tur.

Iacob. 2.

Deut. 9.
Daniel. 6.

Matth. 23.

Deus vera
cyprius.

sibi polliceatur: Hac igitur fiducia, Auditores, hac perseverantia, hac corporis afflictione, sancti omnes in orationibus suis perseverabant; ideòque cum se illi Domino perseverantes exhiberent, in petendo, Dominus se illis misericordem & fidelem exhibebat, quicquid ab ipso peterent, tribuendo. Verum vt oratio, Auditores, has omnes vilitates, quas haftenus retulimus, cōsequi possit, suos habere comites debet, sine quibus infrugifera, & inanis futura est: quorum primus, mentis intentio est, sine qua vix orationis nomen retinet. Hinc diuus Isidorus: *Quid prodest strepitus laborum, vbi cor est mutum? Sicut enim vox sine modulatione, est quasi vox porcorum: sic oratio sine deuotione, est quasi mugitus bouum.* Ad hoc autem magna cura opus est, vt vagas mentis nostræ cogitationes, variâque rerum imagines, quæ sese oranti offerunt, studiosè expellamus. Qua de re diuus Gregorius ait: *Vt Abraham sacrificium offerens, volucres nõ euasit, quas studiosè abigebat: sic nos cum in ara cordis holocaustum Deo offerimus, importunæ se cogitationes immiscent, quas studiosè abigere oportet.* Huic autem attentioni illa cordis humilitas quæ in Publicano Euangelico fuit, copulanda est: hanc verò retinebit, quisquis diuinæ maiestatis celsitudinē, & conditionis suæ vilitatem studiosè fuerit contemplatus. Hi igitur duo orationis comites, ad deuotionis & charitatis ignem excitandum plurimum iuuât, ad impetrandū tamen, perseverantiæ virtus nobis in hodierna sancti Euangelij lectione importuni amici exemplo maximè commedatur. Erit igitur oratio his ornata comitibus, velut fidelis nuncius, vt vota nostra ante Domini conspectum perducatur. Amen.

Oratio ne sit
inanis.
Isidorus.

Gregorius.

Luc. 15.

DE MVLTIPlici ORATIONIS

FRVCTV, DEQVE MODÓ ORANDI, AC
de virtutibus, quibus oratio fulciēda & adiuuā-
da est: Item de Meditationis & Cōtemplationis
laudibus, Cōcio, extracta (de harum virtutū ra-
tione) ex auctore nostro P. Ludouico Granatēsi.

NEMINEM vestrum, Auditores, ignorare arbitror veteres Ecclesiæ calamitates his Rogationibus, quibus nunc omnes vacamus, occasionem dedisse. Quāuis autem similes malorum turbines atque procellæ ætate nostra, diuina nos protegente clementia, desint; quia tamen ipsa vita, quam viuimus,

communis peccati merito innumeris penè miseris tum corporis, tum animi, obnoxia est, quorum remedium in assiduo precatōnis studio diuina prouidentia constitutum esse voluit: idè Ecclesia idem institutum, eademq̄e orationis instātiam, hoc etiam tempore permanere voluit. Quamuis nullo modo dicere possimus, nos incommodis vacare, cūm (prò dolor) tot quotidie mala sese ingerant, vt, si non essent huiusmodi communes precatōnes, certè nobis instituendæ essent. Faxit autem Opt. Dominus Deus, vt malorum, quibus incessanter concutimur, tandem possit esse finis. Audimus ex clementissimi Saluatoris benigna instructione, quòd cūm ille importunus amicus non cessaret instare, tandem exauditus est: sic nos etiam eius exemplo vult esse alacriores ad precatōni studium, & orationis perseuerantiam.

A V E M A R I A.

QVAM grauis & acerba sit huius vitæ conditio, Auditores, nemo sanè poterit vel explicando consequi, vel enumerando percensere. Qua quidem de re multæ existant clarissimorum virorum querimonix atque sententix. Seneca in primis adeò miseram vitam hominum credebat, vt non dubitauerit dicere: Nemo vitam acciperet si daretur scientibus. Vide qui mores fuerunt Thracibus, qui natales hominum dies tamquam laborum initia plangebant; in funere autem, tamquam in eorum fine atque termino lætum diem agere atque gaudere solebant. Vide quid sanctus Iob senserit de humana vita: Quare de vultua eduxisti me? qui vitam consumpsit essem, &c. Hac ratione beatus vir multiplices humanæ vitæ miseras voluit explicare. Iam earum cognitio non modò ad orationis studium (de quo in præsentī Concione agimus) sed ad veram etiam cordis humilitatem, & humanæ gloriæ contemtionem plurimum adiumenti adfert. Si quis quærat, cur amator hominum Deus tot ærumnis eorum vitam voluerit exagitari: inter causas illas, quã non postremã putamus, illa est, quòd hac ratione hominum insolentiam atque superbiam reprimere, & ad humilitatis studium voluerit incitare. Est enim humiliatio (vt diuus ait Bernardus) ad humilitatem via. Sicut enim qui aues domi nutriunt, cūm aliquando eas auolare contigerit, vbi eas iterum cœperint, pennis nudant, vel alas præscindunt, ne earum adminiculo fretæ, iterum aufugiant: ita cūm Dominus hominem conditum cælestibus donis (quæ initio conditionis

Rogationū
dies vnde.

Luc. 11.

Vita hæc
molestā.

Seneca.

Thracum
mores.

Iob 10.

Homo cur
calamiosus
sit.

ADAMAR

sux multa & præclara acceperat) elatum vidisset, meritò illum donis suis spoliavit, & velut implumentum reliquit, ne diuinorum beneficiorum pennis sese iterum in sublime attolleret. Quid enim aliud merebatur, qui ita cælestibus donis abusus fuit, vt inde materiam sumeret sese efferendi, vnde conditorem diligendi arripere debuisset? Quod igitur in tantis malis (quibus vndique vita nostra vexatur) remedium diuina prouidentia reliquit? Illud certè quod S. Tobias filio suo proposuit, dicens: Memor esto filii, quòd pauperem vitam gerimus: sed multa bona habebimus, si timuerimus Dominum. Hic vir sanctus breui sermone mala omnia, quibus impugnamur, cōprehendit: quorum summum maximumq̄e remedium in timore & vera in Deum pietate collocavit. Oportet nos viuã habere in Deo spẽ, & orationis vocem, qua eius misericordiam impletemus.

De Oratione sententia Patrum.

Cūm reatu culpæ deprimimur, leuare ad Deum faciem cordis nostri veremur. Cūm verò lamentis culpa diluitur, & sic perpetrata planguntur, vt plangenda non perpetrentur: magna menti fiducia nascitur; & ad conspicienda supernæ retributio- nis gaudia, mens nostra leuatur.

Si enim præcipit, facimus; quod petimus, obtinebimus: debet enim oratio fulciri operatione, & oratione operatio. Eò magis sancti exaudiuntur ad meritum, quò citius non ad votum exaudiuntur. Ex dilatione enim crescit desiderium.

Quoniam in medio laqueorum positi sumus, faciliè à cælesti desiderio frigesimus. Quapropter assiduo indigemus munimento, vt expergefati, ad Deum nostrum verum & summum bonum, cūm diffluxerimus, recurramus. Qui didicerunt à Domino Iesu Christo mites esse & humiles corde, plus cogitando & orando proficiunt, quàm legendo & audiendo. Orationibus mundamur, lectionibus instruimur: vtrumque bonum est, si licet: si non liceat, melius est orare quàm legere: quia in lectione cognoscimus quod facere debemus; in oratione, cadem accipimus quæ postulamus.

Oratio tua, locutio est ad Deum, quando legis, Deus tibi loquitur: quando oras, cum Deo loqueris. Orationis puræ magna est virtus: & velur fidelis nuncius, mandatum peragit: & penetrat quò caro non peruenit. Idem super Psal. 65.

Cūm aliquid aliquãdo tardiùs dat Deus, commendat dona, non negat. Desiderata diu, dulciùs obtinentur: citò autem data vilescunt. Idem Augustinus de verbis Dom. c. 1.

Homo humis
liatur cur.

Tob. 5.

Sententia
Patrum.

Gregorius
in Iob.

Idem in
Ioan. epist.
Idem.

Augustinus
in Manua-
li.

Idem.

Idem.

Idem super
Psal. 75.

Hieronymus.

Ieiunio passionis corporis; oratione, pestes sanāde sunt mētis. Quoties pro centū animabus psallimus, vel Missa canitur, tantum prodest cuiuslibet, quantum si pro qualibet caneretur. Idem in epist.

Idem.

Orationi lectio, lectioni succedat oratio. Breue videbitur tempus quod tantis operum varietatibus occupatur. Idem ad Lætā.

Ambrosius.

Si pro te rogas tantum, pro te solus rogabis: si autem pro omnibus rogas, omnes pro te rogabunt. In Hexaem. lib. 1.

Bernardus.

Licet omni hora, & omni loco oculi Domini nos speculentur, maximē tamen in oratione. licet enim semper videamur, sed tunc etiam præsentamus nos, & ostendimus, quasi facie ad faciem cum Domino colloquentes. Bernardus in epist.

Hilarius.

Despiciuntur orationes leues, diffidentes, inutiles, seculi curis anxietatis, & rerum corporalium desiderii implicatæ, bonorum operum fructibus infœcundæ.

Beda.

Multum iuuat orationis puritatem, si omni loco vel tempore nos ab actibus temperemus illicitis: si semper ab otiosis sermocinationibus auditum pariter castigemus & linguā. Quæcunque enim sapius agere, loqui, vel audire solemus, eadē necesse est sapius ad animum, quasi solitam propriamque recurrat ad sedem. & sicut volutabra suæ palustria, columbæ limpidæ solent frequentate fluente; ita cogitationes immundæ, impuram mentem perturbant; castā verò, spirituales sanctificant.

Isidorus.

Non conciliat Deum multiplex orationis sermo, sed purissima, sincerāque cordis intentio.

Hugo.

Oratio est piæ mentis & humilis ad Deum conuersio; fide, spe, & charitate subnixā.

Saluianus.

Aures eius in preces eorum. Per id quod dicitur, diuinas aures in preces semper esse iustorum; non audientia tantum Dei, sed quædam quasi obedientia demonstratur. Semper enim audit, semper exaudit, illicò audita cōcedit. Quam beati effemus, si quam promptam erga nos Dei obedientiam legimus, tam promptè ipsi Dominum audite vellemus.

Dionysius.

Deus quidem omnibus adest, atque ipsi non adsunt omnia. Adsumus autem ei, ubi ipsum castissimis precibus, animòque purgato, atque ad diuinam cōiunctionem idoneo, inuocamus. Itaque nos ipsos ad celsiorem diuinorum contuitum orationibus in primis comparamus.

Climacus.

Sicuti fures cum arma regia in loco aliquo posita viderint, non illuc facilè ascendunt: ita & qui corde orationem coniungunt, non facilè ab intellectualib⁹ cōsolationibus violati poterit.

Cum

Cum in orationis verbo vel dulcedine perfundi, vel compungi te sentis, in ipso persiste: tunc quippe custos noster nobiscum orat.

Tu non audis orationem tuam, & Deum vis audire precem tuam? Flecte, inquit, genua. curuasti quidem genua intus, sed mens tua foris vagabatur: corpus tuum intus in Ecclesia, sed animus tuus foris: os quidem loquebatur, sed mens vsuras cogitabat.

Vbi oratio & gratiarum actio est, sancti Spiritus gratia accedit, & fugantur dæmones, & omnis contraria potentia aufugit atque discedit.

Orationes Sanctorum magnam habent vim, sed tunc sanè, cum nos pariter pœnitendo postulamus.

Quæ sequuntur sententia, ex ipso auctore desumptæ sunt.

Apocal. 7. appellantur orationes Sanctorum odoramenta. Quare? Quia suauissimè ante Dominum redolent. Cur ita? Quia cum Deus infinita & immensa bonitas sit; maximè ipsius naturæ consentaneum est, de hominibus bene mereri, seque illis communicare. Gaudet autem huiusmodi opportunitate benefaciendi oblata. Est autè maxima opportunitas benefaciendi, cum creatura se per orationem suo creatori subiicit. Vita Christiana est sicut arbor inuersa, quæ videlicet in cælo radices iaciens, è cælo pendet, & in terra germinat. Vnde sicut tota oliuoris cuius in fodiendis irrigandisque plantarum radicibus versatur, quibus è terræ visceribus succus in alimentum arboris trahitur: ita maxima piorum cura in eo esse debet, vt cogitationum & affectuum suorum radices in cælo figant, vt inde cælestis gratiæ succum trahant, quo virutum germina in terra proferant. Qui percutere è silice ignem vult, non contentus semel percussisse, iterum atque iterum percutit, donec eandem scintillam excutiat: ita quisquis Dominum precatur, etiam si illicò ad votum non exaudiatur, perseueret tamen; quoniam si perseuerauerit pulsans, voti tandem compos fiet. Imbecillitatis nostræ magnitudo declarat, quantum diuina ope & orationis continuo studio egeamus, quo Dei opem imploremus. Omnia enim, quæ infirma sunt, alieno subsidio egent, quo fulciantur. Ægrotus, qui vix pedibus consistere valet, assidua eget alimonia, qua nutantia membra sustentet. Præsentiissima remedia cōtra nostras frequentes imbecillitates sunt, sacra lectio, oratio, medi

*Idem.**Chrysostomus.
Oratio in-
cassa.**Idem.**Chrysostomus.**Auctor
ipse.**Simile.**Simile.**Assiduitas
in orando.**Similium
inductio.*

meditatio, ieiunium, silentium, occasionum peccati fuga, sensuum diligens custodia, & frequens Sacramentorum usus. Quorsum medicamenta sine salute? arma sine victoria? studium sine scientia? & navigatio, nisi perueniatur ad portum? Enoch, qui cepit inuocare nomen Domini, attribuitur, quod fuerit orationis inuentor, ut Abraham pater credentium, ita hic orantium pater merito dici debet: cuius institutum postea innumera- biles monachi & anchoritici sectati sunt, quorum omne opus erat, cum mirabili inedia & solitudine coniuncta oratio. Magna perseverantia in oratione opus est, & more Iacob tota nocte cum Deo luctandum, nec ab hac pia lucta cessandum, donec optatam à Deo benedictionis gratiam consequamur. Moses orando vicit Amalech: sic Balach per orationem Balam cogitabat superare exercitum Israël.

MEDITATIO SIVE CONSIDERATIO.

Gregorius. S T V D E quæso, & quotidie creatoris tui verba meditare, discere cor Dei in verbis Dei, ut ad æterna suspires, ut mens tua ad cælestia gaudia maioribus desideriis accendatur: tanto enim tunc maior erit ei requies, quanto modo ab amore conditoris sui requies fuerit. In Moralibus.

Augustinus in Medit. Quanto magis homo mala sua intelligit, tanto amplius suspirat & gemit. Meditatio siquidem parit scientiam, scientia compunctionem, compunctio deuotionem, deuotio commendat orationem.

Idem. Frumentum tuum, ne computrescat, leuas ad superiora. Frumento tuo quæris mutare locum, & cor permittis in terra putrescere?

Hugo. Ratio vitæ di bona. Redi ad cor tuum, & subtiliter discute teipsum. Considera unde venis, quò tendis, quomodo viuis, quid agis, quid admittis, quantum quotidie proficis, vel quantum deficis, quibus cogitationibus magis incuraris, quibus affectibus frequentius tangeris. Hugo lib. 3. de Anima.

Meditationis est perscrutari occulta; contemplationis est admirari perspicua. Idem in lib. de arca myst.

Idem lib. de claus. ani. Sicut nullum est momentum quo homo nõ vtatur vel fruatur Dei bonitate & misericordia: sic nullum debet esse momentum, quo eum præsentem non habeat in memoria. Omne tempus in quo de Deo non cogitas, hoc te computa perdidisse.

Isidorus de s. nom. b. no. Omnis profectus ex lectione & meditatione procedit: quæ enim nescimus, ex lectione discimus, meditatione cõseruamus.

Memo

Memoria æterni ignis tecum singulis noctibus dormiat, tecumque euigilet: neque vnquam psalmodiæ tempore dominabitur tibi negligentia. *Climacus.*

Memoria mortis semper tecum quiescat, tecumque simul euigilet, solaque semper ruminanda oratio Iesu. Nullum enim adiutorium in somno his præstantius aut efficacius inueniemus. *Idem in Gradu 15.*

Fumus oculos ad lachrymas concitat, sic negoria secularia oculos mentis obnubilant. Ut cum in Sole ambulamus, etiam si aliam ob causam ambulemus, fit naturam tamen ut coloremur: sic cum doctorum libros legimus, sentimus orationem nostram quasi colorari. *Circeffemus. Cicero lib. 2. de Orat.*

Videmus non sine magna admiratione pullos omnes matres suas quocunque perrexerint sequi, nec ab earum latere diuelli. quod videre est in agnis, hædis, & equarum, gallinarumque pullis, &c. Si ergo Deus multo magis Pater noster est, qui solus animam creauit, corpus verò (matre dormiente) mirabiliter in vtero formauit: quomodo non illi semper adhærescimus? quomodo tam diu ab illo animo & cogitatione separamur? Dic: *Hæc à collectore.*

Meditatio cordis mei in conspectu, &c. Sic fulua cera ad Solis radios diu exposita, candida fit; & quo diutius sub Sole manet, eo fit candidior: ita anima nostra radiis iustitiæ Solis exposita (quod quidem fit per eleuationem mentis in Deum) purior indies efficitur. Qui, inquit Ecclesiasticus, timent Deum, præparabunt corda sua, &c. Hominis imago in speculo cõspecta, proterius aboletur, vbi is sese ab eo auertit: ita si rerum conditor Dominus respicere nos desineret, in nihilum profusus, vnde facti sumus, rediremus. Quocirca scit Deus tibi semper adest, ita tu operam dare debes, ut illi semper animo præsens sis. In cuius rei typum Sacerdotes quotidie in altari Domini ligna subicere præcipiebantur, quo ignis ille perpetuus esset. *Psal. 118. Ecl. 2. Simile. Interitus nostri causa qualis. Leuit. 1.*

Nisi quod lex tua meditatio mea est: Iuuat ergo diuinæ legis meditatio ad laborum patientiam. Quia de re vide Ambrosium, super Psalmum, Beati immaculati. Sicut poma diu multumque saccharo aut melle decocta, vix proprii saporis aliquid retinent, sed solius sacchari dulcorem referunt: sic nos affecti esse deberemus, ut veterem hominem paulatim per meditationem continuam in lege Domini deponeremus. Meditationis tempus, materia, & scopus describitur, Psal. 66. Ait enim Prophetas: Cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui: & meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam spiritum meum. Huc enim omnis oratio & meditatio nostra tendere debet, ut cordis puritatem & innocentiam consequamur. *Simile. Ephef. 4.*

De my

Ezech. 8. De mysticis illis animalibus Ezechiel ait, quòd facies eorum, & pennæ desuper extentæ essent. Facies, quæ præcipua corporis nostri pars, magisq̃ue conspicua est, operis nostri intentionem; pennæ verò, mentis eleuationem designant. Hoc ergo in sanctis viris præcipuum esse debet, quòd omnis eorum intentio, omnis cogitatio, ab infimis rebus abducta, ad cælestia feratur: ita vt in operibus suis nihil aliud quàm placere Deo intendat; in cogitationibus verò nihil aliud iuuat eos cogitare nisi Deum. Diuinorum operum considerationem cõmendat Moyses, Deuter. 4. Ne obliuiscaris verborum quæ viderunt oculi tui, & ne excidant de corde tuo omnibus diebus vitæ tuæ. Quo verbo vir sanctus perceptorum in eo itinere beneficiorum memoriam, & assiduam meditationem commendat.

Gregorius in Moral.

Contemplatio nos quasi ab hoc mundo mortuos velit: quia à terrenis desideriis susceptos, in intimis abscondit. Hoc maxime cuique piorum propositum esse debet, vt quatum per huius vitæ occupationes licuerit, se totum diuinis laudibus, cælestiumq̃ue rerum contemplationi addicat, illamq̃ue Davidis vocem toto corde vsurpet: Vnam petij à Domino, hanc requiram: vt inhabitem in domo Domini. Item: Benedicam Dominum in omni tempore, &c. Qui diuinarum rerum contemplationi addicti, & quasi consecrati sunt, externis occupationibus (nisi cùm charitatis aut obedientiæ necessitas vrget) velut sale vti debent, cuius modica portio cibos condit, magna verò infripides reddit. Immodicis enim occupationibus obruitur animus, & à statu suo depellitur. Vnde Dominus: Mattha, Mattha, sollicita es, & turbaris erga plurima.

Psal. 26. Psal. 35.

Occupationes externæ negligendæ. Luc. 10.

PRÆPARATIO ANIMI AD orationem & contemplationem.

Gregorius in Moral. INTENTIONI animæ si exterior euagatio clauditur, interior secessus aperitur. Nam quòd extra se spargi propter disciplinam mens non potest, eò supra se intendere per profectum potest: quia & in altum crescere arbor cogitur, quæ per ramos distendi prohibetur. Dei secreta non cognoscimus, si vigilemus in desideriis terrenis. Vnde Moyses in interiori deserto Deum videt, & in montem ducitur, vt cum Deo loquatur. Lege apud D. Gregorium, Moral. cap. 29. est sanè caput aurum.

Attende & vide quanta aguntur in corde humano, & quemadmodum ipse plerumque cogitationes impediuntur vanis cogitationibus, ita vt vix stet cor ad Deum suum. Augustinus super Psalmum 185.

Iuge

Iuge silentium, & ab omni strepitu secularium perpetua Bernardus. quies, cogit cælestia meditari. In Meditat.

Intentiones, cogitationes, & omnia interiora mea, venite, Idem. ascendamus in montem, vbi Dominus videt, vel videtur. Cura, & alia negotia, expectate me hîc cùm a fino corpore isto, donec ego cum puero, ratione scilicet & intelligẽtia, vsque illuc properantes, reuertamur ad vos: reuertemur enim, & heu reuertemur quàm citò. Parentes, ægrotante filio, si somnum fortè salutare capiat, obseruare studiosè solent, ne aliquo domesticorum strepitu somnus ille interciderit: ita cælestis sponsus, anima in illo dulciter quiescente & obdormiente, diligẽter curat, ne salutaris ille ac vitalis somnus intercipiatur. Quid autem tali sponso dulcius? quid amantius? qui tali studio, taliq̃ue adiuratione (vt in Canticis continetur) salutis & incolumitati suorum prospicit? Properantem Moysen ad videndum rubum, Dominus, qui in eo erat, compescuit, dicens: Solue calciamẽta de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est. Quicumque Deum adire cupis, quidquid terrenum & mortale est, seponere primùm debes. Magna ergo puritate animi ad hoc officium accedendum est; & illud implendum: Tu autem cùm oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio mētis tuæ (ne quid in eam terrenum eo tempore ingrediatur) ora Patrem tuum in abscondito. Necessitates multæ corporis detinent nos. Corpus quod corrumpitur aggruat animam, & terrena inhabitatio, &c. Referuntur à D. Bernardo quatuor velut compedes animæ nostræ, nempe necessitas, vanitas, curiositas, & voluptas. Singula quæque horum, vt cordis nostri puritatem inficiunt, ita ad cælum impediunt. Oportet nos magna præparatione, sobrietate & religione præparare, cùm ad orandum Dominum accedimus, & vitulos laborum offerre volumus, id est, spirituales hostias; ne cum illis temerariis duobus filiis Aaron, qui offerebant ignem alienum, pereamus incendio. *Leuit. 10.*

DEVOTIONIS ADIVMENTA & impedimenta.

TRIA sunt quæ vagam mentem stabilem faciunt: vigilia, meditatio, & oratio: quorum assiduitas, & iugis intentio, confert animæ stabilem firmitatem. Ioannes Cassianus.

Abscondit se ipsam infantis mater: quem si se viderit anxie inquirere, gaudio afficitur, sicq̃ue illum instruit sibi adherere iugiter, affectumq̃ue sui altius imprimat, cumq̃ue ad se amandum ardentius inuitat. Idem. *Simile.*

Vaguen

Simile.

Vnguentum, quod curandis vulneribus adhibetur, diu iisdem hæere debet, quo sanitatem afferre possit. Cum ergo vnguentum animæ vulnera sanans, & suavissimo odore carnis nostræ fœtorem consumens, deuotio sit, quæ ex oratione atque meditatione procedit, diutius orationi instandum, & in ea perseuerandum est, vt spiritualis sanitatis, & virtutis eius participes reddamur. Anima, inquit ille, mea, sicut terra sine aqua tibi. Aqua deuotio est; quæ in terram cordis nostri effusa, omnes virtutum plantas rigat. Omni custodia seruandum esse cor nostrum, Salomon docet. Quare? Nimirum, quia de corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, &c. rursumque à corde vita procedit. Quale enim cor, talia sunt & verba & opera quæ à corde proficiuntur. Quapropter quisquis vitam suam rectè instituire velit, non contentus externis virtutibus, magnam quoque, imò primam cordis sui curam habeat.

*Psal. 143.**Cor seruandum diligenter. Proverb. 4.**Norma viuendi.**Gaudium spirituale.*

QVISQVIS diuinis consolationibus, donisque cælestibus potiri optat, terrenas procul à se consolationes pellat: vt quoniam esse sine delectatione animus non potest, cum carnalibus destituitur, spirituales quærat. Qui sic terrenas à se voluptates depellunt, Dominus sua paterna cura & prouidentia sub vmbra alarum suarum protegit, & in abscondito faciei suæ tuetur à conturbatione hominum, & à contradictione linguarum. tum est quædam mirabilis dulcedo, qua Dominus ipsos læctat, & secum mirabili amoris & suauitatis glutino copulat. Carnales homines vix mentem ad Deum eleuare queunt; at hi eò deuenerunt, vt vix ab eo mentè diuellere possint. Quanta sit spiritualis lætitia, & gaudium spiritus, declarant illa verba: Intrans in domum meam, conuiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conuictus illius, nec tædium conuersario illius, sed lætitiã & gaudium. Hinc illud propheta: Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, &c. Et omnia ossa mea dicent: Domine quis similis tui? Vinum & musca lætificant cor, sed super vtrumque dilectio sapientiæ. Sicut, inquit Apostolus, abundant passiones Christi in nobis, &c. Cum nos tribulationibus Deus afficit, ad humilitatem hortatur: cum consolationibus, ad charitatem. Ipse sit semper nobiscum. Amen.

*Dominus quos tucauit.**Sapient. 8.**Psal. 30.**Psal. 34.**2. Cor. 1.*

IN

IN FESTO ADSCENSIONIS DOMINI, CONCIO, IN QVA POST NARRATAM Dominicæ Adscensionis historiam, quo affectu & vitæ conuersatione Christum Dominum in cælum adscendentem sequi debeamus, exponitur.

THEMA. *Dominus quidem Iesus postquam locutus est eis, assumptus est in cælum, & sedet à dextris Dei.*
Marci vltimo capite.

INTER omnia Domini Saluatoris festa, quæ religio Christiana celebrâda suscepit, singulari quodam priuilegio sacri huius diei solennitas eminet. Est enim, vt Bernardus ait, consummatio reliquarum festiuitatum, & (vt ita dicâ) felix clauis itinerarij Filij Dei. Quia verò hoc tam longum iter salutis nostræ causa susceptum est, planè nostra interest, nò modò salutis nostræ auctorem & cõsummatorem Iesum glorificare, sed etiã quid nobis cõtulerit hodie, intelligere. Nec enim minùs hodie salutis nostræ negotiũ egit, cum in cælum adscendit, quàm cum in terris nobiscũ versatus est. Discimus Christum Dominum adscẽsum nobis in cælum, suo adscẽsu parauisse: quãdo is, & quò illũ sequamur, ostẽdit; & ducẽ se nobis huius itineris exhibet; nec solum ducẽ, sed etiã adiutorẽ Quod D. August. intelligẽs, seipsum ad hoc iter ingreditũ adhortabatur his verbis: Proficiscamur, ò anima, ad ciuitatẽ, in qua adscripti sumus, & ciues decreti: ad quã nobis fiducia latũ præbebit ingressũ. Quãnã fiducia? Illa nimirũ, de qua idem ait: Vbi caro mea regnat, ibi me regnare credo. Vbi sanguis meus dominatur, ibi me gloriosũ futurũ cõfido: & si peccata me excludunt, naturæ communio non repellit. Clauis quidem erant regni cælestis à mundi surgẽtis initio fores humano generi; at hic insignis triumphator confregit, & aperuit. In cuius rei typum Dominus post illum primorum parentum lapsum, posuit Cherubim ad ostium Paradisi, & gladium flammæ atque versatilem ad custodiendam viam ligni vitæ. Hanc autem ad eò vigilem, firmãmq; custodiam (quæ ferro & igne aditu homines prohibebat) Saluator sustulit. Ignem

*Bernardus.**Adscensio Domini quid conuulerit.**Augustinus.**Celi fores aperta.*

námque preciosissima lateris sui vnda exstinxit; acie verò gladij, vulnerebus in corpore exceptis hebetavit: atque ita demum custodia illa sublata, & via mortalibus ad immortalitatem patefacta est: per quam hodie non solum ipse, sed omnis etiam captiuorum turba cum illo pariter ingressa est, & beatarum mentium choris sociata. De hoc igitur ineffabili diuinæ pietatis beneficio dicturi, cælestem opem imploremus, sacratissime Virginis interuentu.

A V E M A R I A.

PRINCIPIO Dominicæ Adscensionis historiam, quam nobis hodie sanctus Euangelista Lucas accuratè proponit, exponamus: deinde quid à nobis iure suo exigat, Domino adspirante, explicabimus. Ait igitur sanctus Lucas, Domino Salvatore quadraginta post resurrectionem suam diebus, discipulis variis modis seipsum conspiciendum, atque tractandum præbuisse; eosque multa de cælorum regno, quod illi mundo annunciare debebant, docuisse; ac familiarissimè cum iis conuersatum fuisse: quibus elapsis, hodierna die, ipsis vidētibus, in cælū conscendisse. Manibus quippe illis sanctissimis in sublimè porrectis, benedicebat illis, hoc est, bona illis precabatur, & pro eis preces ad Patrem fundebat. Si quis autem quærat, cur non statim post resurrectionem in cælum adscenderit, multæ sunt causæ: sed illa præcipua, quòd toto hoc tempore variis argumentis discipulos in fide resurrectionis voluerit confirmare. Huius námque mysterij fides totius Christianæ vitæ caput & fundamentum est. Vnde sicut ij qui excelsum domum construere parant, firmissima eius fundamenta iaciunt, quibus tanta moles sustineri queat: ita (quoniam resurrectionis nostræ fides, totius pietatis atque virtutis fundamentum est) peritissimus artifex Christus firmissima eius fundamenta iacere cupiens, quadraginta dierū spatio hæc fidem præsentia sua stabiliendam curauit. Quo transacto, discipulos extra ciuitatem ad montem Oliueti perduxit, & multa cum eis ibi de Apostolatus officio tractauit. Atq; illud in primis, vt nihil interim molirentur, donec induerentur virtute ex alto. Ideoque præcepit, ne ab Hierosolymis discederent, sed expectarent promissionem Patris, quam audistis, inquit, per os meum. Quia Ioannes quidem baptizauit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto, non post multos hos dies. Qui quidem Spiritus non solum vos ab omnium peccatorum sordibus purgabit, sed miro etiam modo cælestibus donis armabit: & ad labores omnes, omniq;

certa

certamina pro fide suscipienda, paratissimos & instructissimos reddet. Discipulorum piùm erga Magistrum affectum D. Bernardus his verbis describit: Quid putatis, fratres, quârus dolor & timor irruerit Apostolica pectora, cum Dominū viderunt à se tolli, & attolli in aëra, non scalis adiutum, non subleuatam funibus; etsi angelico comitatum obsequio, non tamen sultum auxilio, sed gradentem in multitudine fortitudinis suæ? Ablato sponso, propter quem omnia reliquerant, non poterant non lugere. Timor inuasit, quia orphani relinquebantur in medio Iudæorum, nondum confirmati virtute ex alto. Quòd si aduersus hanc sententiam obiicias: Quæ ad nos utilitas ex adscensu Christi emanare potuit, quæ sit cum ea comparanda, quam in terris agens præstare nobis potuisset? Quàm diu enim nobiscum versabatur, præterquam quòd exemplis ac doctrina sua nos ad iustitiam erudiebat, poterat etiam pati, & mereri, & pro scelerebus nostris satisfacere: quorum nihil in cælo potest, vbi non merendi, sed recipiendi; non laborandi, sed regnandi locus est. Quæ ergo in re vtilis nobis esse potuit adscensio eius? Duo, Auditores, commodissima tempora definiunt agricolæ: alterū ferendi, alterum metendi: alterum spargendi semina, alterum fructus percipiendi. Quæro vtrum horum temporum felicius aut vtilius existimabitis? Vtrumque planè vtile: sed hoc tamen posterius longè vtilius & optabilius. Illud enim ad hoc ceu ad finem ordinatur. Finis autem iis quæ ad finem destinata sunt, nobilior atque præstantior est. Sic ergo salutis nostræ auctor Dominus Iesus in vita ac passione sua velut agricola seminavit: sed in resurrectione & adscensione mesauit; ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus, hoc est, victoriæ suæ spolia atque opes hominibus impertitus est. Cuius rei vel illud satis magno argumento est, quòd quamdiu nobiscum egit, centum & viginti homines designauit, super quos Spiritum sanctum misit; in cælis autem agens, vniuersum mundum sub imperium suum, ditionemque subiunxit. Quod enim de Samfone dictum est, quòd illustriorem de hostibus victoriam moriens, quàm viuus reportauerit; hoc de Salvatore nostro, cuius ille figuram gerebat, dici multò iustius potest. Denique ascendens in cælū, adeò amplè atque magnificè Spiritus sancti dona largitus est, vt Apostoli manuum impositione Spiritum sanctum hominibus darent. Quin & ipsi Apostoli post eius in cælum adscensum ea plenitudine Spiritum acceperunt, vt qui humano metu exanimati in passione, Dominum partim negauerunt, partim relicto eo, fugerunt, postea induti

Bernardus.

Matth. 18.

Adscensionis utilitas.

Simile.

Iudic. 15.

Apostolorum fortitudo.

Actor. 5.

Benedixit
Christus discipulis.

Simile.

Resurrectio
fundamen-
tum salutis.Spiritus
quid efficit.

virtute ex alto, contra Reges & Principes, totamque mundi potentiam infracto & inuicto animo decertarint, ipsiſque repugnãtib, & mille tormentorum machinis obſiſtentibus, ſidem longè lateque propagarint. Videris ergo, Auditor, quã ſalutaris nobis Chriſti Domini fuerit adſcenſus in cælũ. Cæterũ ubi à diſcipulorum oculis, Chriſti Domini præſentia ſublata eſt, eos Euãgeliſta memorat ibidem Dominum ſuppliciter adoraffe, & cum gaudio magno in Hieruſalem reſreſſo fuiſſe. Quare queſo cum gaudio magno, cum magis de diſceſſu Magiſtri mœrere quã gaudere debuiffent? Prædixit illis diſceſſum ſuum, & triſtitia impleuit cor eorum: diſcedit, iam gaudent, plus enim doloris perpeſſio, quã prædictio torque animum ſolet. Reſponſio in promptu eſt. Contriſtantur ob dilectiſſimi Magiſtri diſceſſum: lachrymis tamen illis magnũ gaudium adiunctum fuit, quãdo hoc tam ſtupendo adſcenſionis miraculo in fide diuinitatis eius pleniffimè cõfirmati ſunt: cum illum non ſolum à mortuis reſurrexiſſe, ſed etiam corpore in cælum conſcendiſſe, quod nulli hætenus mortalium cõtigit, apertè viderunt. Ideoq; adoraffe hoc in loco adſcendentem referuntur: quod genus venerationis vni Deo tribuitur. Iam maiori fide præditi erant, iam occaſionem gaudendi de eius omnipotentia & pollicitis certiffimis conceperant. Amicorum omnia ſunt communia, ergo in ipſo compotes rerum omnium effecti erant. Ex hac Magiſtri familiaritate triſtitiam facile abolere, vel magna ex parte lenare poterant.

Sciendum variis modis Chriſtum Dominum ſalutem noſtram operatum fuiſſe: cuius rei gratia variis nominibus in literis ſanctis appellatur. Tria verò præcipua eius nomina celebrantur; nempe Redemptoris, Regis, & Sacerdotis: qui his tribus officiis in ſalute noſtra procuranda potiſſimum uſus eſt. Vt Redemptor, ſanguinis ſui pretio nos à diaboli captiuitate redemit. Deinde etiam vt verus & legitimus Sacerdos (cuius eſt officiũ, orare, aduocare, & offerre dona Deo pro ſalute hominum) ſalutis noſtræ cauſam egit. Omnis enim Pontifex, ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in his quæ ſunt ad Deum, vt offerat dona & ſacrificia pro peccatis. Hoc autem munus Chriſtus Dominus cumulatiſſimè præſtitit, qui (vt idem Apoſtolus ait) cum clamore valido, & lachrymis pro nobis orauit, & exauditus eſt pro ſua reuerentia. Poſtremo eandem ſalutem noſtram non modò vt Sacerdos, ſed vt verus etiam Rex ſtabiliuit atque promouit. Ad Regis enim officiũ præcipuè pertinet, ſapienter ciues ſuos regere, atque in ſuum

finem, hoc eſt, beatitudinem dirigere. Cum igitur hac triplici ratione ſalutem noſtram Chriſtus Dominus procurauerit, triplexque in hac re officiũ exercuerit; primum quidè officiũ inter nos agēs, exercuit, dum nos meritis, & ſanguinis ſui pretio à diaboli poteſtate redemit: at Sacerdotis & Regis officiũ non ſolum cum in terris vixit, ſed nunc etiam cum in cælo regnat, perpetuò exercet. Ait quẽdam vir pius: O verè felices, quorum aduocatus, ipſe iudex eſt: pro quibus orat, qui pari honore cum eo quem orat, adorandus eſt. Quã ſecurus ageret, qui in Romana Curia negotium gerēs, vel patrem, vel fratrem opibus & dignitate præſtantem, & Pontifici maximo gratum haberet! Quã lætus ergo vir pius agere vitam debet, qui cum totus è cælo pendeat, talem ibidem apud Patrem aduocatum habeat, qui & gratia, & opibus, & potentia principatus omnes antecellat, & proximum poſt Patrem locum in cæleſti illa curia obtineat? Meritò ergo Apoſtolus, bene ſperare nos, & bono animo eſſe iubet, his verbis: Habentes ergo Pontificem magnum, qui penetrauit cælos, Ieſum Filium Dei, &c. Rectè Regius Propheta ait: Et in velamento alarum tuarum exultabo. Habeo Deum protectorem & curatorem. Dominus igitur Saluator noſter, ex hoc ſacro monte, præſentibus ac ſtupentibus diſcipulis, in cælum ſublatus eſt. Quæ autem lingua diceret, qui intellectus capere valeat, qua læticia, quibus laudibus Saluator noſter tot Angelorum, ſanctorumque agminibus ſtipatus, in cæleſtem illam Hieruſalem hodierna die conſcenderit? Si enim tanta populi frequentia & læticia idem in terrena Hieruſalem excipi voluit, quando in eam moriturus intrauit; qua læticia in illa cæleſti exceprus eſt, quam modò regnaturus ingreditur? Si ab hominibus, quid ab Angelis? Si ſic dum procedit ad pugnam; quid, quando peracta pugna cum triumpho redit atque victor? Excipitur magno iubilo inſans in præſepio natus; quid finitis laboribus, ſuperato dæmone, ſpoliato tartaro, quando victor in cælum remeauit? Vide quid victori Dauid, ſuperatis Amalechitis, milites acclamabãt: Hæc eſt præda Dauid. Simili modo, hodie Angeli lætantes, Chriſto accinuerunt. Sic ſacra illa Chriſti humanitas ſupra omnes Angelorum choros exaltatur. Hic impletur illud ſacri vatis: Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis. Hoc igitur die Saluator, qui ſe propter gloriam Patris infra omnia deiecerat, parè humilitati ſuæ gloriam recipiens, ad dexteram Patris collocatur, noſque omnes, vt ſecum conuiuificauit, & conreſeruaui, ita ſecũ in cæleſtibus cõſedere fecit. Cæliũ itaque, vt D. Auguſtinus

Apoſtoli
Dominum
adorant
Ioan. 26.

Amicorum
communiam
omnia.

Chriſti tria
nomina ce-
lebrata.

Sacerdotis
officiũ.
Hebr. 5.

Ibidem

Regis offi-
cium.

Felicitas no-
ſtra.

Hebr. 4.

Pſal. 62.

Matth. 24.

Luc. 2.

1. Reg. 30.

Pſal. 105.

Auguſti-
nus.

ait, quod Deum miserat in terram, hominem quoque iam portare didicit in cælum. Deus duobus modis Ecclesiam gubernat. Exteriùs sanctissimis legibus, & Sacramentorum & doctrinæ miraculis Ecclesiam informar: interiùs verò spirituale sensum & motum in piorum animas diffundit, internis eos motibus ad iustitiam & pietatem excitans. Quod quidem facit, non quatenus Deus est, sed etiã quatenus homo: hac enim ratione caput esse hominum predicatur: aliàs enim & hominum & Angelorum caput existit. Sicut enim igni vntum ferrum, ira eius vim & naturam participat, vt simili etiam virtute & potestate vrar: sic sacra illa humanitas Deo vnita, & ab eo deificata, diuinas actiones & facultates tamquam instrumentum diuinitati coniunctum obtinet. Cùm ergo sacra Christi humanitas Dei Verbo vnita sit, in eaque non aliud esse quàm diuinum consisteamur: haud dubium, quin vbi esse diuinum est, ibi etiam diuinæ actiones inueniantur. Ideoque nihil mirum, si ipsa Spiritum, & gratiam suam (quod est diuinitatis proprium) in mētes hominum diffundat, quod planè capit is officium est.

*Simile de
Christi hu-
manitate.*

*Festa ad
quid insti-
tuta sint.*

Leo Papa.

Rom. 6.

*Amor sus-
sus.
Hest. 7.*

Audistis, Auditores, Dominicæ Adscensionis historiam: nunc quid nos in hac sacra solennitate sentire, quidve facere par sit, explicemus. Ecclesiæ namque festa non ad solam Christi Domini & sanctorum gloriam, sed ad nostram etiam vtilitatem instituta sunt; vt illarum mysteriis & piè affici, & ad iustitiæ studium excitari valeamus.

Principiò igitur huius beneficij ratio exigit, vt cum Apostolis nos quoque simul & gaudere, & mœrore affici debeamus. Nihil enim impedit, quo minùs eadem de re, quamuis non eadē ratione, gaudere simul & dolere possimus. Gausi sunt Apostoli, & nos (qui sumus mēbra Christi) gaudere debemus. Eius gloria, nostra gloria est. Ait Leo Pont. Quos virulentus inimicus primi habitaculi felicitate deiecit, hos sibi incorporatos Dei Filius ad Patris dexterã collocauit, & secum in cælestibus cōsedere fecit. Omnia Saluatoris opera, siue quæ ante passionē, siue quæ post passionem gessit, nobis salutaria fuere. Mortuus est enim propter peccata nostra: resurrexit propter iustificationem nostrã: adscēdit autem in cælum, vt appareret vultui Dei pro nobis, & cælestis hæreditatis possessionē pro nobis acciperet. Amã olim Iudæos valde afflixit; at ille suspensus est patibulo, & Mardocheus Iudæus pro eo Princeps palatii constitutus est, & totum genus Iudæorum, Deo volente, ab imminente morte liberatum. Quo tempore tanta illos inuasit lætitia, vt nouus quidam sol, nouaque lux oriri illis visa sit. Hoc

exem

exemplo, Auditores, poteritis vt cumque, quanta sit nobis hodierno die causa lætitiæ, intelligere: in quo acerbissimū generis humani hostem diabolum, Christi morte destructum atque deiectum; Christum autem Dominum generis nostri Principem in cælesti palatio exalratū, & ad Patris dextram collocatum videmus. Hic est frater noster, os nostrū, caro nostra, qui causam nostram apud Deum Patrem agit. Negotium igitur Saluatoris non incongruè comparatur negotio Eliæ Prophetæ. Hic cùm tot annis, id est, tribus, & sex mēribus nō pluisset, effecit, vt copiosissima descenderet pluuia, & arenam ac sterilem diurna siccitate terram inebriaret, & maxima frugum ac fructuum omnium vberitate fecundaret. Sic igitur Saluator noster in terris agens, fuit quidem contemptus; at sublatus in cælum, instar nubis copiosam cælestium donorum pluuiam in terram demisit, quæ vberimos pietatis & iustitiæ fructus è sterili & vacuo virtutibus mundo proferret. De plenitudine enim eius nos omnes accepimus, cui non ad mensuram Spiritus datus est, sed ea plenitudine, vt velut ex quodam indeficienti thesauro haberet semper quod erogaret. Ipse nobis præparat locum, quãdo perpetuò apud Patrem interpellat pro nobis, sicut Ioannes ait: Filioli, hæc scribo vobis, &c. Ille vt miles fidelissimus vulnera Patri ostentat, quæ ob illius gloriam accipit. Illi nihil potest negari. Hic sanguis clamat de terra. Elephātibus in prælio milites, ad eorum iram acuendam, sanguinem ostendunt: at superno illi Patri ostēsus Christi sanguis omnem ab eius animo excutit irã, & copiosam ab eo impetrat misericordiam. Sic filius Israël pepercit, vbi vidit in superliminaribus sanguinem. Fuit ille sanguis Vnigeniti propitiatoriu, quod furorē Patris mitigauit. Videte quanta nobis hodie cum Apostolis sit causa gaudendi. Sed nec piis etiã mœroris causa nobis hodie deest. In hac enim sacra solennitate est cur lætari, & cur etiã mœrore affici debeamus: quod in omnibus mysteriis vitæ Domini Saluatoris ferè contingit. Huius enim rei gratia mysticus ille Agnus, qui eius imaginem gerebat, cum aggressibus, hoc est, amarum lactucis manducari præcipiebatur: vt intelligeremus, in omnibus Christi operibus recolendis (quãuis ea lætitiæ plenissima sint) amaritudinis tamen quodpiã ex scelorum nostrorum recordatione (quæ illi laborum omnium materiam præbuerunt) adspergi debere. Sed & Christus nobis Sol iustitiæ est. Hac ergo luce subtracta, & iustitiæ Sole occidente, annoñ æquum est, vt qui in medijs mundi tenebris relinquitur, Solis huius absentiam sentiamus, & mœrore afficiamur?

*Christus
causam no-
stram agit.*

3. Reg. 18.

Ioan. 1.

1. Ioan. 2.

*Elephas vt
irruetur.*

Exod. 12.

*Læti tristitia
mista.*

cum non amplius caelestem illam tubam mysteria diuina resonantem audire, non stupenda illa opera, clarissima diuinitatis eius argumeta, cernere licebit? Quare dignum profecto est, vt orbitatis atque solitudinis huius sensu tacti, cum D. Augustino dicamus: Recessisti consolator meus, nec vale dixisti. Quid ergo dicam? quid faciam? quomodo vadam? vbi eum quaeram? Eia Domine appare mihi, exhibe praesentiam tuam, & consolator ero. Exhibe praesentiam tuam, & consecutus ero desiderium meum. Vide quam dulci meroe piaer mentes in hac sacra die affici debeant, cum amantissimi Parentis, & benignissimi Magistri sui praesentiam sibi subtrahi contemplantur. Diximus, Auditores, quid hac die sentire; nunc quid agere debeamus, paucis explicandum est. quod quidem affectus ipsi, siue merooris, siue laetitiae, quos exposuimus, facile indicant. Si enim summa felicitas nostra in Christi Domini praesentia sita est, eaque nobis in hoc exilio est adempta: quid igitur consequens est, nisi vt omni studio eum peruenire contendamus, vbi ille est; quo ab eius felicissimo conspectu & contubernio nunquam amplius diuellamur? Qua autem via ad illum tendere debeamus, ipse & verbis patefacit, & exemplis. Discipulis namque de hac via quaerentibus, respondit: Ego sum via, veritas, & vita: nemo venit ad Patrem nisi per me. Si igitur haec omnia nobis Christus est, dicamus ergo cum Bernardo: Sequamur Domine te, per te, ad te. Sequamur te, quia via: per te, quia vita: ad te, quia veritas ad quam tendimus, & cuius visione beati erimus. Quia igitur via Christus est, & is per labores ad requiem, per patientiam ad gloriam, per certamina ad coronam peruenit, hac illum nos via sequamur, si consequi ipsum volumus. Ad quod nos idem in Apoc. praemio simul atque exemplo suo proposito, inuitat his verbis: Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo: sicut ego vici, & sedi cum Patre meo in throno eius. Magna plane merces, & votis omnibus expetenda. Christus Saluator non verbis solum, sed multo magis exemplo suo, Christianae vitae perfectionem demonstrauit. Christiana autem vita in charitate praecipue sita est. Vt autem charitas in nobis retineatur, oportet omnia, quae illi aduersantur, ac praecipue immoderatum sui amorem expugnare. Amor Dei, Deum omnibus rebus anteponit: amor sui, res omnes Deo. Quocirca hic superadus est, vt ille regnet in nobis. Charitas mentem in caelum, vnde ea in nos descendit, attollere nititur: idque eum magis, quo flagrantior est. Quo nomine igni recte comparatur, sub cuius imagine in Apostolos effusa est. Vt enim ignis vi sua tanto impetu

Augustinus in Meditatis.

Ioan. 14.

Bernardus.

Apoc. 3.

Christiana vitae perfectio.

Simile.

impetu loca supera & excelsa petit, vt repagula omnia, & ingentes etiam moles, quo sursum feratur, excutiat: ita mens charitatis igne flagrans, in eum toto impetu fertur, quae super omnia diligit. Vbi enim est thesaurus eius, ibi & cor eius est. Hinc ait Apostolus: Nostra autem conuersatio in caelis est. Sicut autem caelestis amor mentem hominis attollit in caelum: ita carnalis hic potest ac impetu suo ita deicit, atque veluti demergit in terra, vt nihil aliud cogitet, nihil amet, nisi quod ad cultum & oblectamentum corporis spectet. Itaque vt talpa sola terra alicur, neque aliud quam terram quaerit: ita isti talpis caeciores, bona sua omnia, opes omnes, atque felicitatem in terra posuerunt. Expugnemus igitur hunc, qui nos ad tartara demergit, vt alteri sit suum ius. Videtis ergo, Auditores, non tam charitatem ipsam, quam viam ad eam consequendam esse difficilem. Non erat difficile hausam aquam e cisterna Bethlemitica ad Dauidem regem adferre, si Philistaeorum castra non obstiterunt. Charitas enim velut portus ad quem tendimus, & fidalittoris statio est: iter autem ad illam veluti nauigatio quaedam est. In nauigatione autem labor: in portu vero quietus & tranquillitas est. Sanctus sanctorum per labores ad requiem, ac per mortis acerbitatem peruenit ad vitam: Pudeat ergo nos alia via ingredi, quam Rex noster ingressus est. Solus Salomon in deliciis fuit, & ideo fortasse corruit. Amplectamur crucem Christi, & illi associabimur. Amen.

Philip. 3.
Amor Dei
& mundi
qualis.
Simile.
Talpa similes
qui sint.

Simile.

Christus labores sustinuit.

DOMINICA POST ADSCENSIONEM DOMINI, CONCIO, IN QVA post Euangelicae lectionis enarrationem, de Spiritus sancti consolationibus, deque praeparatione ad illum excipiendum, agitur.

THEMA. Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre, &c. Ioann. 15.

VI S sit humanarum rerum status & miseranda conditio, Auditores, paucis sapientissimus ille Salomon expressit, cum ait: Risus dolore miscbitur, & extrema gaudij luctus occupabit. Quibus verbis insinuate voluit, nihil in hac vita stabile & immotum, nihil eodem cursu & perpetua felicitate decurrens: sed omnia, quae sub Luna sunt, cum Luna ipsa quoque mutati, &

Proverb. 4.

Simile. modò secundis, modò aduersis humanæ vitæ fluctibus agitari. Itaque sicut in mari nunquam eadem semper aura nauigatur, nec anni tempora eodem semper modo fluunt (sunt enim variaz diei & noctis, hyemis & veris, serenitatis & nubium vicifitudines) ita planè in hac vita secundis aduersa, & aduersis secunda, lætis tristitia, tristibusque læta sibi succedunt, seque alternis vicibus consequuntur. Huius rei (vt alia prætereamus) exemplum in sacra præsentis Euâgelij lectione videre licet: in qua Dominus ac Saluator noster & Paraclētū Spiritum totius consolationis & lætitiæ fontem discipulis pollicetur; simulq; grauissimos labores, quos in dilatarione fidei passuri erāt, prædicat: vt pro huius vitæ cōditione risus dolore misceat, & gaudia dolotibus excipiantur. Prædicat labores quos in Euâgelij prædicatione passuri erant: eorundem laborum prædicatione munit & armat, ne inopinati obruerentur. Viri sapientis proprium est, non præsentia tantum, sed futura etiam prudenti iudicio prospicere, & rerum conditionem non ex insanæ multitudinis opinione, sed ex earundem natura metiri. Serò animus ad periculorum patientiam post pericula instruitur. Nos autem rerum, quas amamus, stabilitatem non ex earum natura, sed ex amore ac desiderio ita metimur, vt quas æternas esse cupimus, æternas etiam futuras arbitremur. Huius enim rei grauissimas sæpe pœnas pendere solemus: nimirum, vt a misa ea re, cui omnis nostra felicitas innitebatur, omnia nostra bona vno simul impetu concidant, & tunc diuinæ prouidentiaz vim, omnia sempiterna cura & imperio moderantis, agnoscamus. Hac enim Deus illos disciplina erudit, vt nihil in hac vita firmū, nihil stabile & immotum esse credamus, nisi quod illius cura, & paterna prouidentia seruandum suscepit. Dextera tuam, inquit Propheta, sic notam fac, & eruditos corde in sapientia. Poteris exemplo agnoscere. Cur ego in vase vitreo ferreā aut æream soliditatem requiram? Vitrum est, vt vitrum igitur illud æstimabo, nec illius magis stabilitati, quam rei fragili, & mille periculis obnoxiaz, fidam. Sic Dominus futuris piorum clades prænunciare solet, vt hac prædicatione admoniti, seipsos spiritualibus armis ad futura certamina præparent.

A V E M A R I A.

Ait igitur præsentibus discipulis: *Cum venerit Paraclētus, quem ego mittam vobis à Patre.* Ille enim insignium operum miraculis, quæ per vos patrabit, admirabilique sapientia, quam ore vestro loquetur

loquetur (non enim vos eritis qui loquemini, sed Spiritus Patris vestri qui loquetur in vobis) clarissimum de me testimonium feret, & vos quoque testimonium perhibebitis: vt qui à doctrinæ meæ initio mihi adstitistis, & miranda opera mea vidistis. Hæc duo testimonia simul Apostoli post resurrectionem Domini ante Principes Sacerdotum protulerunt, cum de doctrinæ suæ veritate conquisiti, confidenter responderunt: Nos horum verborum testes sumus, & Spiritus sanctus, quem dedit Deus omnibus obedientibus sibi. Hac ergo ratione vos simul cum Spiritu sancto testimonium de me laturi estis. His etiam verbis aperte Spiritus sancti processionem à Patre simul & Filio esse docet: à quibus vt diuinitatem, ita quoque potentiam, sapientiam, & munus etiam nos sanctificandi, roborandi, & consolandi accipit. Hic est omnium artifex, & omnem habet scientiam, modò quidem per ignem, modò per aquam (vt cæteras eius imagines prætereā) significatur. Aqua sordes abluit, terram fecundat, Solis ardorem temperat, sitim extinguit: quæ omnia appositisimè Spiritui sancto conueniunt. Is enim peccatorum nostrorum sordes lauat, fructus æternæ vitæ in nobis profert, cupiditatis ardorem temperat, & sitim terrenorum gaudiorum, cælestium exhibitione refinguit: atque hoc modo piorum mentes cælesti consolatione replens, sit eis in mœrore solatium, in labore refugium, & tutissimum in periculis & tentatione firmamentum.

Quem Spiritum Paraclētem, eundem & Spiritum veritatis appellat: vt qui non modò voluntatem hominis spirituali cōsolatione afficiat, sed intellectū eius peccati tenebris obscuratum, luce suæ veritatis illustret. Hoc enim veritatis lumine, in his densissimis Aegyptiorum tenebris egēbamus, ne nos tot errorum, corruptissimorumque iudiciorum tenebræ comprehenderent. Maximè igitur ad institutionem vitæ nostræ diuinæ veritatis radius necessarius erat, ad quem in tantis tenebris confugeremus, in quem vnus intueremur, quo actiones nostras ad optatum finem dirigeremus, qui que nobis esset itineris dux, vitæ magister, errorum depulsor, & veritatis ac pietatis certissimus doctor. Necessè est vt ad hunc assidue ducē cōfugiamus, ac dicamus: Emitte lucem tuam, & veritatem tuam, & c. Et, Illumina oculos meos, ne vnquam obdormiam, & c.

Hactenus quidem Saluator spiritualia munimenta discipulis nobisq; proposuit: nunc labores ipsos describit, ad quos ferendos, spiritualia hæc arma contulit. Sequitur enim: *Hæc locutus sum vobis vt non scandalizemini. Absque Synagogis facient vos:* sed

*Mutationes varia.**Prudentis quid proprium sit.**Iudicium nostrum.**Psal. 89.**Simile.**Math. 10.**Apost. 4.**Sapient. 1.**Aque proprie. Spiritus sancti proprium.**Psal. 42. Psal. 13.*

*Apostoli
hominibus
salutares.*

Simile.

*Mundus
infans.*

Proverb. 18.

Matth. 5.

1. Cor. 4.

*Tyrannorum
opinio.*

*Opinio mū-
di de piis.*

*sed venit hora, ut omnis qui, &c. Constat, nullos vnquam homines hominibus magis salutares, quàm Apostolos existisse, qui illos ab horridis tenebris ad lucē, à cultu lapidū & lignorum ad veri Dei cultum, à morte denique sempiterna ad immortalē vitam traducere summo studio nitebantur: eò tamen mundi infania procefferat, ut sicut phrenesis morbo laborantes (quorum omne rationis lumē extinctū est) in nullos magis, quàm in medicari & sanare volentes infaniunt: ita planē mundus in nullum genus hominum atrocius defrauit, quàm in hos ipsos, qui ipsū exitiali morbo laborātem sanare volebant. Isti ferē omnem malorum sensum cum ipsa virtute amiserunt: hoc fit, quia minora non curamus. Quæ lædunt corpus, faciliè curamus; quæ autem animam, negligimus. Scriptum est: Peccator cum in profundum venerit malorum, contemnit. In hoc miserando statu mundus erat; quare nihil mirum, si ita in eos qui sanare ipsum cupiebant, efferatus esset. *Hæc locutus sum vobis, ut non scandali remini:* hoc est, ut cum vos futura mala adorientur, de gradu virtutis & constantiæ minimè depellant, nec malorum pondere succumbere faciant. Quæ verò mala secutura sint, protinus explicat, cum subdit: *Absque synagogis facient vos.* hoc est, maximis cōtumeliis vos afficient; sed memē tote quid dixerim vobis: Beati eritis cū maledixerint vobis, &c. Eiciant vos tamquam publicam perniciem ac pestem, imò putabunt se obsequium præstituros Deo gratissimum, cum vos omnium tormentorum genere è medio sustulerint. Paulus de se, ac aliorum nomine testatur: Facti sumus tamquam purgamenta huius mundi. Deos suos sanguine nostro arbitrabantur placari. Hęc autem impia persuasio adeò tenaciter hominum pectora illis temporibus occupavit, ut hæc de causa D. Augustinus libros de Ciuit. Dei, & Siluanus contra Gentes, & ante hos ipsos diuus Cyprianus aduersus Demetrianū, clarissima ediderint volumina, quibus peruersam hanc infidelium opinionem ex hominum mentibus euellere conati sunt: qui videlicet nouæ Christianorum religioni omnia quibus tunc mundus vrgebatur mala imputabant: quocirca necesse esse, eam è mūdo prorsus eliminari, quo mundus in pace ageret, cæle stibusque beneficiis potiretur. Quo quid demētius, aut execrabilius fingi potuit? Tali peruersa persuasione & modo in Catholicos Caluiniiani hæretici laborant. Sed vnde tantus furor, vnde hæc tanta rabies? *Quia, inquit, non nouerunt Patrem, neque me.* Quid ergo nosse poterant, qui te Domine, Dei virtutem, & Dei sapientiā ignorabāt? Necesse igitur erat eos in tectis tenebris & caligine*

versari,

versari, qui duo hæc veritatis, & sapientiæ lumina nō videbāt. Quare autem mundus veritatis lumen adeò sit execratus, paucis vno exemplo declarabimus. Sicut enim lumē sanis quidem oculis gratissimum, lusciosis verò & ægris molestissimum est: ita sanè sanis mentibus, & ab omni turpitudinis contagio puris, nihil veritatis candore iucundius, nihil amabilius: impuris autem & carnalium voluptatum cœno immerfis, nihil acerbius ea veritate, quæ eas sordes & impunitates execratur & damnat: quæque splendore suo earū detestabilem prauitatem detegit, & in lucem prodit. Annon cum multi alij tyranni, tum vel maximè adultera Herodias ostendit, quæ tam inhumani odio aduersus innocentem Ioannem, eius adulteria accusantem, exarsit, ut sancti viri supplicium Herodis regno præterlerit? Virtutem quidem impuri etiam homines admiranantur & colunt, sed, ut quidam tamen dixit, Probitas laudatur & alget. Laudant virtutem, quomodo iudicū & magistratuum seueritatem laudant, quam tamen in rebus suis locū habere nolunt. Quæ cum ita sint, non mirum, si sancti Apostoli, qui tanta cura improbos homines ab impietate & iniustitia ad honestatis studium traducere nitebantur, qui que virtutis lucem lippientibus oculis præferabant, adeò acerbum contra se impiorum odium & rabiem concitarent. Quod ergo tātis malis, Domine, remedium adhibes? Quomodo dilectissimos amicos tuos tot calamitatibus expositos relinquis? Subdit protinus: *Sed hæc locutus sum vobis, ut cum venerit hora, eorum reminiscamini, quia ego dixi vobis.* Primum laborum solatium & munimentum est, hæc ipsa mala multò antè discipulis prænuñciasse, ne quicquam illis inopinatum accideret, ut dictū est ante. Est hęc & aliud quod nō modicum præbet solatium, quòd ex prædicatione Magistri illius diuinitatem agnoscebant, cuius est futura prænoscere. Habebant in ipsa morte Deum adiutorem & protectorem. Poterant cum Propheta clamare: Dominus illuminatio & salus mea, quem timebo? &c. Adfuit & sancti Paracleti consolatio, quæ piorum mentibus robur inuictum & insuperabile præstat. Hoc enim spirituales deliciæ à carnalibus distant, non solum quòd istis vitia, illis virtutes aluntur; sed etiam quòd istæ dissolunt, illæ roborant: istæ molles & effeminatas, illæ autem viriles & strenuos animos generant. Dulcedo autem Spiritus Paracleti facit, ut nullum laborem, nullaque certamina mentes piorum recusent, quo hanc tantam suauitatem percipiant, quæ ad diuina obsequia alacriores, promptioresque reddantur. Hæc autem fideles initio nascentis Ecclesiæ copiosissimè fruiebantur. Sic

enim

Simile.

*Herodias
infans.
Matth. 14.
Virtutis im-
probi culis*

*Deus qui
cognoscatur.*

Psal. 26.

Affor. enim in Actis Apostolorum legimus: Ecclesia edificabatur, ambulans in timore Domini, & consolatione Spiritus sancti replebatur. Hac igitur pleni & roborati Apostoli, ibat gaudentes à conspectu consilij, quòd digni essent habiti pro nomine Iesu contumeliam pati. Magnum est in contumeliis & verberibus, & carcere gaudere: sed quātò maius est, summam dignitatem & gloriam in hoc sita esse existimare? Colligimus magno Dei consilio factum esse, vt prius quidem Paracletus adueniret, qui Apostolorum pectora ad pugnam roboraret, quàm aduersus eos mundus insurgeret. Prius enim vires preberi, deinde certamina sublequi; prius armis spiritualibus instrui, deinde cum huius mundi principe dimicare debebant. Hoc duce quis in certamine superior? Deus, qui pios consolatur: quis eos ergo tristitia afficere valeat? Vtinam, Auditores, huius diuini Spiritus vel minima scintilla intra viscera nostra estuaret: non dubium quin nulla mundi vis, nullus mætor, nullæ carnis illecebriæ mentem nostram de gradu virtutis & constantiæ depellere possent. Hęc sunt solatia, quę Dominus Apostolis, & piis omnibus ad ferendos propter iustitiam labores, impartitur. Hactenus de Euangelica lectione: nunc ad id quod initio proposuimus, id est, de preparatione Spiritus sancti, agemus.

Preparatio ad Spiritum sanctum.

Cum animus noster presertim & sensibilibus bonis maxime capiatur, futura verò & spiritalia fastidiat; quia qualia sunt, minimè vult percipere: hac ergo de causa Spiritus ille diuinus quandam celestium gaudiorum pregustrationem, ac veluti primitias piis in hoc etiam exilio largitur: quibus aliqua saltem ratione celestium gaudij magnitudinem, velut ex gutta percepta fluminis magnitudinem, agnoscant. Sicut ergo qui preciosa vina distrahere cupiunt, exemplar aliquod in exiguo vase videndum atque gustandum emptoribus offerunt, quo sapore, odore, atque coloris eius splendore illecti, ad illud emendum alliciantur: ita planè infinita illa bonitas, quę mortales cunctos sui participes efficere cupit, superne dulcedinis exigua quędam pregustantia multis ei argitur, quo ad summi huius boni plenitudinem consequendam acrius incitentur. Sic ex Cananæorum terra, quam Iudæis pollicitus fuerat, insignes quosdam fructus, sicut scilicet, uvas, & malogranata afferri voluit, vt eorum pulchritudine & suauitate capti, nec itineris laborem, nec dimicandi pericula pertimescerent: sic etiam futurę felicitatis prælibationem quandã piis in hoc exilio præberi voluit. Verum mundi bona, id est, omnia oblectamēta, nempe imperia, regna, opes, ad hæc collata, nihil sunt. Hęc apud

Numer. 13. Mundi oblectamenta varia.

homines in magno sunt pretio; at ad sapientiam collata, nihil sunt. Melior est, ait Sapiens, sapientia cunctis preciosissimis, &c. *Prou. 8.* Sed quis tandem hoc seculi hominibus persuadere valeat? Reclamet autem quātum volet mundus, ego diuina oracula non solum corruptissimo multitudinis iudicio, sed omniū seculorum, omniumque mundi sapientium iudicij præferam. Huius felicitatis auctor est ipse Spiritus paracletus. officium eius describit Elaias Propheta: Consolabitur ergo Dominus Sion, & consolabitur omnes ruinas eius, &c. Si enim omnipotēs Deus hoc sibi munus pios consolandi delegit: qualis erit illa consolatio, quæ à tali fonte proficiscitur? Quid enim ab immensa illa maiestate, quod non eius magnitudinem referat, oriri potest? Idem autè & adhuc longè clariùs alio in loco per eundem Prophetã his verbis pollicetur: Ad vbera porrabimini, & super genua blandientur vobis. Quomodo si mater blandiatur, ita ego cōsolabor vos. Quibus verbis quid dulcius? quid bladius? quid amantius? Quas non molestias libenter pij perferrent, quo hac plusquam materna Dei indulgentia persuantur? Iam si à me queratis, qua ratione hæc tam eximia diuini Spiritus dona percipere possitis: scitote eiusdem auctoris esse & dona tribuere, & ad donorum suorum perceptionem animam præparare. Quare ille orandus est, vt nos sibi aptare, & ad dona sua percipienda præparare dignetur. Hac ergo primum ratione dignum Spiritui sancto habitaculum præparatur, si ipsum assidue precemur, vt mentes nostras casta sibi habitacula præparare dignetur. Nec vlla nos diffidentia ab hoc instituto reuocare debet, cum vocem veritatis nos his verbis confirmantem audiamus: Si vos cum sitis mali, nostis bona dare filiis vestris, quanto magis Pater vester celestis dabit Spiritum bonum petentibus se: Ex quibus verbis liquidò constat, assiduum precandi studium ad Spiritus sancti dona percipienda cum primis iuuare.

Nemo tamen sibi hoc sufficere putet, nisi manum etiã ad aratum iniiciat. Salustius dicit, auxilia deorum non votis muliebribus parari, sed vigilando, & bene agendo, prosperè bene omnia cedere. Quæ sententia quamuis ab ethnico homine profecta, maximè tamen fidei nostrę consentanea est: quæ precibus, quas Deo fundimus, pietatis ac iustitiæ opera iungenda esse docet. Itaque non satis est, Spiritum sanctum, vt sedem intra te sibi statuatur, inuocare, nisi mentem quoque tuã omni genere virtutũ ornare studeas. Sicut enim omnibus mēbrorum atque sensuũ organis instructus esse insans in materno vtero debet, quo in illum naturę conditor animam infundat, quæ

Esa. 57. Consolatio diuina immensa.

Esa. 66.

Animam præparare Dei est.

Luc. 11.

Salust in Cætilin. Mulierum vota qualia.

Simile.

*Mens or-
nanda.**Augusti-
nus.**Ioan. 14.**1. Cor. 5.**anima or-
namenta.**Animalia
que offeren-
da a nobis.**Parsia est
baculus vi-
tae nostrae.**1. Ioan. 4.*

quæ sensus ipsos perficit, & rationali vita afficit: ita cælestibus donis instructa esse ea mens debet, quæ domicilium intra se Spiritui sancto parat. Quæ tamen dona nemo sine eiusdem Spiritus ope se assecuturum speret: quæ idem rursus mentem ingressus perficit, & nouis auget incrementis. Ille Spiritum sanctum habet, quisquis Deum diligit, & habendo meretur, vt plus habeat, & plus habendo plus diligit. Tabernaculum testimoniij variis erat coloribus & figuris fabricatum: sic conuenit vt Ecclesia Christi, & fidelis anima (in qua cælestis commoratur Spiritus) virtutum atque donorum cælestium ornamentis sit ornata, quo dignum tanto hospiti fiat tabernaculum. Neque enim diuini oculi auro, argento, purpura, cæterisque his similibus rebus oblectantur, sed iis virtutibus, quæ per hæc ipsa intelliguntur. Quod enim piorum mentes tabernaculum Dei sunt, idem ipse Dominus testatur, cum ait: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, &c. Apostolus quoque: Templum, inquit, Dei sanctum est, quod estis vos. Quisquis igitur ad hanc tantam dignitatem aspirat, totis studiis incumbat, vt ornamenta illa omnia intra se spiritualiter habeat, quæ corporaliter Dominus in tabernaculo illo requirebat. Fuerunt ibi duo altaria; alterum intra tabernaculum, alterum extra illud. in primo accendebatur thus, in altero animalia in sacrificium mactabantur. ita in anima nostra, in primo altari thus deuotæ orationis ac dilectionis offeratur Dominos in altero altari, ferini mores, id est, superbia, lasciuia, luxuria, & similes affectus offerendi sunt ac mactandi Deo. Cupiditates & propria voluntas (his enim hostiis promeretur Deus) iugulanda & amputanda sunt. Duo altaria statuenda sunt. Sunt qui orant, qui tamen iræ, ambitionis & auaritiæ intra se morbum retinent: hi sanè non habent duo altaria, & minùs etiam placent Deo. Porro autem ante tabernaculi oraculum opponitur velum, quod ex quatuor coloribus contextum erat, nempe purpura, coccoque bis tincto, & bysso retorta, atque hyacintho. Et in purpuræ quidè sanguineo colore patientiam, quæ totius vitæ & peregrinationis nostræ quasi baculus quidam est, intelligimus; quo in aduersis rebus (quibus hæc vita referta est) sustentamur. In cocco verò bis tincto, duplex charitas designatur: hoc enim mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligit & fratrem suum. His autem iungitur bysso retorta. Bysso nitor castitatem candore suo significat: quæ tamen retorta esse debet, quia nemo illibatam diu castitatem sine carnis maceratione retinere poterit. Radiculum est enim intra varias carnis delicias atque

carnis

carnis puritatem conseruare velle: idèoque non mirum, si mundus ardet libidinibus, quia quisque, quantum potest, deliciis carnis indulget. Hinc Ioannes Climacus ait: Qui, inquit, sine carnis maceratione, carnis lasciuiam superare vult, similis est ei, qui panem proiciens, canem à se abigere nititur. Postremus color hyacinthinus, hoc est, caruleus siue cælestis est: quo admonemur terrenis rebus despectis, cælestia cogitare appetere, & ad cælestia gaudia toto studio festinare: quando quidem non habemus ciuitatem hinc manentem, sed futuram inquirimus. Videmus igitur omnes illos, qui pie viuere volunt in Christo, tribulationem oportere pati. Nam sicut aurum in fornace probatur, ita eos Dominus probat, & quasi holocausti hostiam accipit eos. Verissimè à Propheta dictum est: Multas tribulationes iustorum: & ex omnibus his liberabit eos Dominus. Quare Dominus eos consolari non desinit. sic enim ait Vates sanctus: Secundum multitudinem dolorem meorum in corde meo, consolationes tuæ iustificauerunt animam meam. Cæterum cum ea sit humani animi natura, vt sine delectatione aliqua esse nequeat, nec fas sit impuris illum voluptatibus inire: necesse profecto erat, spiritualibus eum deliciis foueri, quo illum diuina providentia (quæ non deficit in iis, quæ ad hominis salutem necessaria sunt) à carnalibus, & inconcessis voluptatibus ablaçaret. Hoc autem munus Spiritui sancto ira tribuitur, vt hac de causa Consolatoris nomen accepit. Præstat igitur nobis Spiritus sanctus, vt abdicata scæda voluptate carnis, spiritualibus deliciis subinde recreemur. Sic Paracletus piorum corda miris deliciis afficit, & ad omnium terrenarum voluptatum contemptum inducit. Iam quo aptiores simus ad consolationes tanti hospitis, necesse est, vt primum mentis nostræ domum ab omnibus peccatorum sordibus purgemus. In maleuolam enim animam non introibit sapientia. Sicut tenebras pelli primum necesse est: quo lucis splendore aer illustretur: ita peccatorum tenebræ fuganda prius ab anima sunt, quo diuini Spiritus luce & gratia compleatur. Secundò, exemplum Apostolorum imitandum, qui erant perseverantes in oratione. Videmus perseverantiam & assiduitatem orationis esse ad impetrandum efficacissimam. Spiritus igitur totius sanctitatis & pietatis clamorem continuum non contemnet. Multos integras noctes in ludo chararum, etiam maximo suo malo, infumere non piger; at semihoram in oratione, siue Diuino officio perstare nauseat. vide qualis spiritus in illis operetur. Orationes ergo nostras ieiuniis, elemosynis,

*Similitudo.**2. Tim. 3.**Psal. 33.**Psal. 52.**Sapient. 1.
Simele.**Act. 1.*

iniuriarum remissione, vigili sensuum custodia, & cupiditatum abdicacione adiuuare debemus; quo talibus præfidiis sulca, cælos penetrare, atque inde cælestes opes, & eximia Spiritus sancti dona nobis impetrare valeant. Amen.

IN DIE SANCTO PENTECOSTES,

CONCIO: IN QVA HISTORIA

Aduentus Spiritus sancti, quam S. Lucas Actuum 2. describit, enarratur: ac deinde, ad quid potissimum idem Spiritus sanctus venerit, & cur in specie flatus venerit, exponitur.

T H E M A. *Factus est repente de caelo sonus, tanquam aduenientis spiritus vehementis. Act. 2.*

QUAMVIS sacratissima huius diei solennitas, Auditores, discipulorum Domini propria esse videatur (qui primitias hodie Spiritus perceperunt) nos tamen nullo modo ab eius participatione secludimus. Si quidem Spiritus sanctus, qui hodie na die in illos descendit, sic planè descendit, ut quàm diu seculum steterit, ipse quoque apud nos mansurus sit. Hoc est enim quod in fidei Symbolo quotidie profiteremur, cum sanctam Ecclesiam, & Sanctorum communionem nos credere dicimus. Confitemur enim, in mundo esse piorum & sanctorum hominum cœtum, in quibus Spiritus sanctus sedem sibi & domicilium elegerit, cuius ductu atque applausu rebus omnibus terrenis, tanquam inanibus, & celeriter interituris, speris atque contemptis, spem omnem, amorem & felicitatem suam in vno Deo positam & constitutam habeant. Propter cuius gloriam & obedientiam non modò terrena ista contemnere, sed vitam etiam & sanguinem profundere parati sunt. Hic est ignis qui è cælis hodie effusus est, & in mundo planè ad finem vsque mundi integer & inextinctus in mentibus multorum fidelium permanebit. Cuius rei typum gessit ignis ille qui supra Moïsis sacrificium, quod in deserto obrulit, è cælo descendit: qui deinceps appostis quotidie manu Sacerdotum lignis, in sacro loco vsque ad captiuitatem Babylonicam adseruatus, post illam mirabiliter ratione restitutus est. Qua de re in 2. Machab. lib. scriptum legimus: Cùm in Persidem ducerentur patres nostri, &c. Agitur ibi de igni qui in suis sacrificiis immolari solebat. At

Pentecoste ad nos pertinet.

Deus amor noster est.

Ignis sacer quid praenotet.

2. Mach. 1.

noster

noster ignis è cælo demissus, & hoc nouo miraculo restitutus, quo omnia veteris sacrificia Legis incendebantur, typum cælestis ignis tenet, qui hodie Apostolorum pectora incendit. Sicut enim nullum olim sacrificium Deo gratum erat, nisi hoc igne combureretur: ita nullum iustitiæ, aut pietatis, aut laudis sacrificium acceptum Deo est, nisi ab hoc diuini Spiritus igne virtutem trahat. Quicquid enim honestè feceris, nisi hoc diuini amoris igne conditum fuerit, gratum Deo non est. Hic diuinus ignis permanebit nobiscum ad finem mundi, & in piorum mentibus habitabit. Videmus solennitatem hanc non ad Apostolos solos, sed etiam ad nos pertinere. Oremus opem diuinam suppliciter.

Sacrificium ut gratum sit.

A V E M A R I A.

ANTEQUAM de huius diei mysterio incipiam differere, dignitatem solennitatis præsentis paucis indicabo. Nomen habet Græcum; Pentecosten, quod quinquagesimum diem significat: quo die Iudæi memoriam celebrabant amplissimi cuiusdam beneficii, quod in illos Dominus quinquagesimo die, postquam ab Ægypto egressi erant, contulerat. Descendens quippe in montem Sinai, iter illis ad felicitatem, & immortalem vitam ostendit: dum leges dedit, quibus & ritè Deum colere, & felicitatis eius participes effici possent. Quod quidem beneficium magnificis quidem verbis legislator ipse Moyses attollit, cum ait: *Quæ est gens tam inclyta, quæ habeat cæremonias, iustitiasque iudicia, & vniuersam Legem, quam ego proponam hodie coram oculis vestris?* Huius igitur tanti beneficii memoriam Iudæi hoc quinquagesimo die celebrabant, laudis & gratiarum actionis Domino sacrificium offerentes: quòd soli inter omnes nationes delecti essent, quibus diuina eloquia crederentur, soli sine villo errore veri Dei notitiam, & ritum colendi nati essent. Hæc tamen Lex, quamvis meritò inter magna Dei beneficia numeranda esset, non tamen omnino perfecta & absoluta erat: multa in ea meritò desiderabantur. Ostendebat quidem iter in cælum: at homini per communem peccati morbum imbecillo, vires ad ingrediendum non suppeditabat. Peccati quidem fugam præcipiebat, sed peccati odium non præbebat. Præterea cum multa quidem hominibus aliàs concessa prohiberet, prohibitione ipsa peccandi acuebat appetitum (qui serè nititur in vetitum semper, cupitque negata) ac legum quoque & prohibitionum multitudine, plura infirmis hominibus per

Pentecoste vnde.

Exod. 32.

Deut. 4.

Iudæi soli Deum colebant.

Lex imperfecta.

occasionem non quidem datam, sed acceptam, offendicula præbebat. Vbi enim non est Lex, nec præuaticio: constituta verò Lege, præuaticionis pariter occasio constituitur. Hæc ergo, quæ infirmis hominibus offendiculo esse poterant, hodie in die Spiritus ille aduentu suo sustulit: dum fidelium mentibus illapsus, non modò splendidissimo lucis suæ fulgore eos illuminauit, sed etiam charitatis igne in amorem rerum diuinarum accendit, & afflatu suo ad omnia Legis præcepta perfectissimè implenda vires contulit. Quod ita futurum esse, multò ante Dominus per Hieremiam hoc memorabili vaticinio pollicitus fuerat: Ecce, inquit, dies venient, dicit Dominus, & feriam domui Israël, & domui Iudæ fœdus nouum, non secundum pactum, quod pepigi cum patribus vestris, &c. Dabo Legem meam in visceribus eorum, & in cordibus eorum scribam eam. Cum autem nouum fœdus & pactum, siue nouam Legem auditis, non solum Euangelium atramento & calamo scriptum, sed præcipuè Spiritum sanctum cogitatione complecti debetis. Hæc enim noua Lex (vt D. Augustinus, cæteri que Patres docent) ipsa Spiritus sancti gratia, eiusque diuina præsentia est. Præcipuum autem atque maximū in Lege noua, & in quo tota eius vis consistit, est gratia Spiritus sancti: quæ & mentem nostram ad pietatem & iustitiam erudit, & ad eam studiosè colendam, afflatu suo incitat & impellit. Quid, inquit Diuus Augustinus, sunt Leges nouæ, nisi virtutes in cordibus fidelium? Hæc nã que nos ad officia sua alacriter & suauiter exsequenda mouet. Alacriter, inquit, quia, vt Philosophus ait, non est admodum difficile ea agere quæ vir iustus agit, sed difficulte tam est, eo modo agere, quo ille agit, hoc est, proprio & alacri animo. Quæ ex re vtriusque Legis discrimina animaduersione quidem dignissima cognoscere licebit. Illa siquidem Lex scripta fuit in tabulis lapideis: hæc verò in cordibus fidelium, in quibus habitat Spiritus sanctus. Illa solum erudiebat & illuminabat intellectum: hæc verò & illuminat longè clariùs intellectum, & vehemèter in amorem Dei inflammat affectum. Illa viã solum ostendebat in cælum: hæc & viam ostendit, & vires atque animum ad ingrediendum addit. Illa pœnis ac terroribus homines in officio cõtinebat: hæc amore magis ad pietatem & officium inuitat. Quocirca illa timoris Lex, hæc amoris esse dicitur: illa seruorum, qui pœnam metu à malo cõtrecantur, hæc verò filiorum, qui amore magis ad obedientiam incitantur. Vnde cum Dominus ista ferret legem, tanto filios Israël tremore concussit, vt perterriti, atque pauore percussi, ad Moysen dicerent:

Loquere

Loquere tu nobis, & audiemus: nõ loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. Quibus ait ille: Nolite timere; vt enim probaret vos, venit Deus, & vt terror illius esset in vobis, & ne peccaretis. At hoc die fideles, amoris igne de cælo immisso, non timoris, sed amoris Spiritu in nouam vitam informati & animati sunt. Vnde Apostolus: Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis Spiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus, Abba pater: hoc est, qui filiorum in pectore nostro amorem ingenerans, facit nos Deum toto affectu tamquam parentem, & vnicum salutis auctorem, inuocare. Est & aliud discrimen, quod quidem ex impari vtriusque Legislatoris dignitate nascitur: quod Ioannes Euangelista exponit, cum ait: Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Quò verò Legislator dignior, hoc & Lex præstantior atque sublimior. His ita constitutis, facile est animaduertere, quanta sit huius diei solennitas, quantaque à nobis deuotione & alacritate celebranda. Si enim Iudæ olim ex omni natione, quæ sub cælo est, Hierosolymam confluebant, vt pro latæ legis beneficio omnes in commune Domino gratias agerent: quid nos facere par est, qui hoc eodem die pro Lege Euangelium, pro litera Spiritum; pro Lege denique Moysis, Christi gratiam perceperimus? Quò ergo maius beneficium, hoc & solennitas dignior, & charitas ardentior, & gratiarum actio debet esse deuotior. Hæc de solennitatis dignitate præfati, eius nunc historiam, & historię mysterium, quantum nobis per diuinam gratiam licuerit, explicare incipiamus.

Saluator noster profecturus ad Patrem, cum discipulos suos moerore conternatos abscessu suo videret, multis eos & maximis rationibus consolatus est. Familiare enim Domino est, moerorem ipsius causa susceptum lenire & mitigare. Inter varia autem doloris lenamenta, pollicetur illis loco ipsius alium consolatorem, qui perpetuò cum illis sit permanens: iam hæc freti pollicitatione, & dolore leniebant, & ad huius susceptionem mentem excitabant. Hæc ante passionem. Post resurrectionem iterum eadem promissa renouauit, confirmauitque: Ego, inquit, promissum Patris mittam, &c. Et, Ioannes baptizauit aqua, &c. Hac tanta spe erecti eorum animi, post Magistri adscensum, in cœnaculo montis Sion, sese vno cõsilio, atque vna mente condiderunt, cum Maria matre Iesu, ac cæteris piis matronis, perseverantes in precibus, præstolantes promissum Christi. Orationis enim proprium munus & officium est, hunc Spiritum continuis clamoribus petere; præmium verò, quod

D d 3

*Lex Christi perfectissima.**Hierem. 31.**Euangelium quid præstat.**Augustinus.**Aristoteles.**Euangelij & Legis discrimen.**Exod. 20.**Rom. 8.**Ioan. 1.**Pentecostes quanta solennitas.**Historia explicatur.**Luc. 11.**Act. 1.**Orationis munus.*

*Error quorunda con
tunditur de
pred. fana-
tione.*

*Opera bona
requiruntur.*

ira postulaeris, impetrare. Hoc exemplo multorum errori occurri potest, qui dicitare solent: Iam à Deo decretum est, quæ tandem fors mihi euentura sit; neque ingenio villo modo esse potest, quod ille decreuit, volo ergo genio indulgere: nulla res, diuina poterit immutare decreta. Ita & Apostoli Philosophari poterant: Ecce omnia complentur: quare ergo oramus, quare ieiunamus? nobis stertentibus adueniet Spiritus sanctus. Ita non cogitabant: sed dies noctesque Dominicam promissionem precibus continuis vrgebant. Hoc fecit diuinæ prouidentia: ordo exigit, vt quamuis ipse in opere salutis nostræ, quod præcipuum & summum est, exsequatur, nos tamen vult, vt id quod pro virili nostra possumus (quãuis exiguum, & tãtis eius beneficiis impar sit) exsequamur. Aliter enim magnam socordiam atque ignauiam nostram occasione beneficiis suis præberet. Dum igitur hæc sacra concio his decem post adscensum Domini diebus in orationibus perseveraret, & promissum à Domino munus precibus vrgeret, decimo tandem die, cum sacrum Pentecostes festum Iudæis instaret, *Factus est repente de celo sonus: tanquam aduenientis spiritus vehementis: & repleuit totam domum ubi erant Apostoli sedentes*, &c. Eo namque claritatis splendore, eo mentis ardore, eaque diuinorum mysteriorum cognitione illustrati, vt continere se non possent, quin vocibus & clamoribus immensam diuinæ bonitatis magnitudinem linguis omnibus prædicarent. Quid enim aliud facerent, qui tantam diuini Spiritus plenitudinem & lucem accepere, quantam nulli antea Patriarchæ, nulli Prophetæ fuerant consecuti? Hic igitur cælestis ignis in eorum cordibus exarsuans, quomodo has flammæ cohibere potuisset? Si aqua, quæ natura grauis est, & deorsum naturali impetu fertur, ubi igni admota vehementem ignis calorem concepit, velut naturæ suæ oblita, sursum nititur, nec inuavasis angustias continetur, sed foras erumpit: quid mirum, si Apostolica pectora, ubi hoc cælesti igne exarserunt, in has laudes & confessionis voces erumperent? Mirati sunt plurimi, dicentes: Hi multo pleni sunt. At Petrus horum contudit temeritatem, declarans, nunc vnigeniti Patris Filij meritis & sanguine Deum placatum, quasi diuitiarum suarum prodigium, thesaurum gratiarum effudisse, vt soel vaticinatus fuerat. Non enim solum Iudææ sinibus hæ tantæ opes continendæ erant, sed ad omnem carnem profundendæ. Hæc tanta gratiarum vberitas in omnem hodie carnem effusa esse dicitur: quoniam licet centum viginti homines tantum illam perceperint, hi tamen facultatem donandi eam cæteris acceperunt.

Hæc

Hactenus historia rei gesta, quam simplicibus penè verbis S. Lucas exposuit: quæ tamen tot penè mysteriis, quot verbis referata est. Verum quod totius historię veluti caput est, tractabimus: nempe, ad quid potissimum Spiritus sanctus è cælo in nos delapsus sit. Cui quæstioni tam multa responderi possunt, quàm sunt multa beneficia, quæ nobis hoc vnico beneficio conferuntur: quæ & maxima, & innumera sunt. Præcipua tamen huius aduentus causa existit, vt collapsam naturam hominis reformaret, animosque nostros à iustitiæ & pietatis cultu abhorrentes ad iustitiam potenter incitaret. Duo autem nobis maximè sunt necessaria, quo per viam salutis & iustitiæ ingredi valeamus: nempe rerum gerendarum cognitio, & voluntatis ad agendum propensio. Hoc est, vt sciamus quonam modo iustitia colenda sit: deinde vt ex animo eam colere velimus. Multi enim sciunt, quo pacto viuendum sit, qui tamen cupiditatibus suis implicati, vehementer illum ipsum vitam genium, quod probant, detrectant atque refugunt. Quis enim nesciat peritium, mendacium, furtum, homicidium & adulterium detestanda esse? Contrà verò castitatem, humilitatem, charitatem, & omnes denique virtutes esse sectandas? Quid ergo hominibus ad pietatem & iustitiam deest? Nimirum, certa & firma voluntas præstandi quod intelligas. Quàm multi enim sunt, qui cum sciant virtutem & probitatem esse maximè expetendam, libidinum tamen & voluptatum amore deuincti, eam deserunt? Quibus illud Poëtæ maximè conuenire videtur: Video meliora, proboque, Deteriora sequor. In hæc autem miseriam homo propter commune naturæ peccatum corruit. Iam scienti bonum, & nõ facienti, peccatum est illi. Seruus sciens voluntatem Domini sui, &c. Horum causa coram summo Iudice inexcusabilis est. Spiritus sanctus igitur ad hoc est missus, vt quod veteri Legi decrat, abundè suppleret, vt lapsæ naturæ motum sanaret, vt algentem hominis volutatem igne suo incenderet, torpentem excitaret, iacentem erigeret, & in diuinæ legis studium inflammaret. Quo factum est, vt qui hoc diuino Spiritu plenius afflari fuere, maiori deinceps ardore & contentione cælestia & invisibilia bona quærerent, quàm terrena & visibilia antea quæsisent. Quod ita futurum esse, longè antè Baruch vaticinatus fuerat his verbis: Sicut enim fuit sensus vester vt erraretis à Deo, sic decies tantum conuerentes, requieris eum. Vide quo studio seculi homines secularia bona, hoc est, opes, honores, voluptates, potentiam, consecuntur: vide item quo ardore martyres ad cælestia flagrant. Vnde ia

*Spiritus sanctus adque
veniens.*

*Viuendum
bene quomodo.*

Iacob. 6.

Baruch 4.

*Apostoloris
gaudium.*

Ier. 2.

*Martyres
quo ardore
ad marty-
rium prop-
terabant.*

Simile.

Matth. 26.

*Petri mu-
ratio & co-
stantia.*

*Templum
Dei nos su-
mus.
Virtutis iter
facile.*

Pfal. 118.

Luc. 11.

piis tanta vis, nisi ab hoc Spiritu vehementi, qui hodie Apostolica pectora repleuit? Hac enim de causa in vehementis auræ specie venit, ut ipsa species, quæ sensibus obiecta erat, latentem eius vim & imperum, quo nos ad pietatis & iustitiæ amorem excuscat, indicaret. Sic videmus quo impetu & celeritate naues in mari moueantur, cum vehemens aua spirare cœperit: qua tandem destituta, immobiles in medio mari iacent. Vide exempla eorum qui singulari Dei dono ab amore seculi, ad Dei amorem, & pietatis studium tota mente conuersi sunt. Intueamur Apostolum Petrum in passione Domini, ad vnus inermis puellæ vocem trepidantem, & Dominum pernegantem, ac paulo post, ipso Domino præsentem, detestantem, quod hominem illum non agnosceret: at nunc eundem intueamur, vbi paucis post diebus hunc cælestem Spiritum hausit. Principes populi (magna voce in concilio Iudæorum ait) & Seniores, &c. Quis te, o beate piscator, sic mutauit? Quod autem de vno Petro dixi, idem de cæteris quoque discipulis dicere potuissim, qui tamen omnes in passione Domini scandalum passi sunt.

Sed iam receptui cauentes, quid ex his, quæ dicta à nobis hæcenus sunt, domum referre debeamus, ne frustra cōcionem audisse videamur, paucis aperiendum est. Primum est igitur, ut immortales gratias huic diuino Spiritui agamus, qui hodie in Apostolica pectora descendit. Neque enim nos ab huius gratiæ communionem secludimur: quandoquidem propter nos clarissimum illud donum in Apostolos effusum est. Cum enim Deus Ecclesiæ suæ templū ex viuis lapidibus ædificare decreuisset, eius operis artifices creare debuit, qui huic operi instarent: nos autem opus illud & templum sumus, propter quod artifices quæsi sunt. Est igitur vt Seruatori nostro simili studio gratias agamus, cuius meritis & precibus hoc tam præclarum munus in nos effusum est. Errāt illi qui virtutis iter asperum dicunt, & ideo refugiunt. Hi Spiritus sancti virtutem vt nunquam experti sunt, ita planè non agnoscent. Verum est siue illius præsidio esse difficile, sed illo adspirante, adeo est facile & suauē, vt Propheta dicat: In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitiis. Quæ cum ita sint, iure multorum ignauia atque desidia accusanda est. Quæ enim maior ignauia, quam tam ingens donum, tam magno pretio & labore partum, propter res nihili amittere? Quod enim aliud à me Dominus requirit, quam vt sitiam, quo bibam? petam, quo accipiam? quærit, quo inueniam? Omnis enim qui petit, accipit, & qui querit, inuenit. Habes de hac re certissimos testes,

Aposto

Apostolos, Dei promissionem. Si quis, inquit Iacobus, indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter. Postulet autem in fide, nihil hæsitans. Fides enim inter cæteras orationis conditiones cum primis est necessaria, si impetrare volumus quod postulamus. Quoniam fidei fecimus mentionem, multotum perniciosum errorem hodiernæ solennitatis argumento conuellerent. Multi enim sunt, partim hæretici, partim etiam fideles, qui in sceleribus suis persistentes, de sola sibi fide blandiuntur, existimantes ea sola salutem parari posse, & in ea totius Christianæ pietatis summam collocantes. Quæ quidem persuasio, Satanæ opera in mundum inuicta, incredibile dictum est, quantas animarum strages ediderit. Quam quidem sententiam (vt nihil aliud in præsentia dicam) sola huius diei festi ratio conuellerent atque infringere potest. Constat enim, huc omnes Christi Domini conatus, huc preces, huc labores, huc incarnationem, passionem, mortem, vitam, resurrectionem, & in cælum ascensionem destinata fuisse, vt Spiritus sanctus in nos è cælis demitteretur. At Spiritus sanctus (si eius naturam & essentiam consideres) amor est, quo se Pater & Filius infinito amore cōplectuntur. Vt enim Filius Verbum, qui ab intellectu Patris procedit: ita Spiritus sanctus Amor est, qui ab intellectu Patris procedit: ita Spiritus sanctus Amor est, qui ab vtriusque voluntate, Patris videlicet & Filij, manat. Hoc igitur argumento, Auditores, intelligite, charitatem quidem totius Christianæ religionis esse finem, quando Spiritus sanctus, qui Patris & Filij charitas est, omnium laborum Christi finis existit: vt is videlicet, qui essentialiter amor est, mentes nostras rerum cælestium amore inflammet, & sicut ineffabili amoris nexu Patrem & Filium ungit, ita fideles omnes multo inter se charitatis vinculo copulet. Vbi autem huiusmodi regnat charitas, ibi nec odium, nec inuidia, nec iniuria, nec rapina, nec contumelia, nec detractio, nec scandalum, nec impudicus amor locum habet: sed pro his misericordia, benignitas, liberalitas, lenitas dominantur. Hæc sunt veræ charitatis officia, eademque indicia sunt, quibus de Spiritus sancti præsentia coniecturam apud se quisque facere poterit. Sicut enim ignis proprium est, quæcumque materiam corripuerit, in ignem vertere: ita Spiritus sanctus, qui essentialiter ignis est, quas mentes occupauerit, in sui amorem vehementer incēdit. Exagitauit Saulem spiritus nequam: quare non magis Spiritus sanctus ad bonū pios instigaret, vbi semel admissus? Quocirca charitati semper studeamus, hanc rebus omnibus anteferramus: quam Apostolus Christianæ perfectionis vinculum esse

Iacob. 1.

*Fides nec-
cessaria.*

*Fides an so-
la salua.*

*Spiritus san-
ctus amor.*

*Charitas sa-
lutis sum-
ma est.*

Simile.

1. Reg. 16.

1. Cor. 13.

Fides est operis fundamentum, charitas autem ædificij consummatio: hæc in cælesti patria manet. Quam Spiritus sanctus nobis hodie misericorditer concedere dignetur, qui cum Patre & Filio uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

FERIA SECUNDA PENTECOSTES,

CONCIO EX DVABVS COLLECTA:

in qua primùm omnia, quæ piis hominibus ad salutem necessaria sunt, ab vno Spiritu sancto plenissimè donari declaratur: inde effectus, quos in piorum mentibus operatur, sigillatim differitur.

THEMA. *Paracletus autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quæcumque dixerō vobis.* Ioan. 14.

CELEBRAMVS, Auditores, aduentum Spiritus sancti. Quis autem pro dignitate hæc tantam gratiam, hoc tantum opus, hoc tam ingens diuinæ pietatis & misericordiæ beneficiū poterit explicare? Est enim aduentus hic omnium diuinorum operum, omnium spiritualium gratiarum velut finis. Imò verò quicquid in orbe terrarum diuina prouidentia molita est, in hunc præcipuè finem destinauit, vt huius diuini Spiritus participes efficeremur: atque ita in eius sobole censeremur, & eius tandem hæreditatem consequeremur. Duo hinc explicanda potissimùm: alterum, quænam sint huius diuini Spiritus officia, quæ in piorum mentibus exsequitur; alterum verò quonam modo eiusdem Spiritus & gratiæ participes fieri valeamus. Ad hunc Spiritum consequendum illa est recta via, ipsius vera cognitio. Sic enim Saluator ait: Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternū, &c. Quia igitur infidus nescit eum, ideo nec accipit eum. Quia nimirum quod nō agnoscimus, nō magnificimus: & quod non quærimus, nō inuenimus. Vt ergo Spiritū sanctum inueniamus, necesse est vt illum prius agnoscamus, eo modo quo illum cognouerunt discipuli, quibus ait Dominus: Vos autem cognoscite eum, quia apud vos manebit, & in vobis erit. Ex eius ergo mansione & diuina in vobis operatione illum planè agnoscetis. Qua quidē cognitione, nulla in hac

vita

vita nec certior, nec efficacior, nec etiam vtilior est. Vt enim nemo mellis dulcedinem, aut ignis calorem plenius nouit, quàm qui vtriusque vim experiendo magis quàm audiendo percepit: ita nemo Spiritus sancti virtutem & efficaciam perfectiùs intelligit, quàm qui illius intra se vim frequenter experius est. Hæc est certissima via ad eum cognoscendum, non audiendo siue legendo. Ad hæc autem cognitionem multū valet doctrina, quæ torpentem excitat mentem, vt experiri & possidere gestiat, quod tam magnificis laudibus commendari audit. Vt igitur de hoc summo diuinæ charitatis beneficio dignum aliquid dicere valeamus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A .

SVM MVM diuinæ pietatis beneficium festis hodie, Auditores, laudibus celebramus; in quo videlicet Spiritus sanctus ad hoc tantum munus hominibus præstandum è cælo delapsus, & in Apostolica pectora effusus, hanc tantam benignitatem & gratiam visibili etiam signo declarare dignatus est. Quamuis autem ipse vnus idemque simplicissimus sit, creature autem corporis visibus deseruientes innumeris tamen instar omnium, imò supra omnia est. Illas namque plures esse necesse fuit, quia imperfectæ erant, nec vna aliqua præstare omnia poterat: at hic, qui summè perfectus est, qui vnus in se omnia continet, qui bonorum omnium fons inexhaustus est, vnus tantum esse debuit. Sidera enim ideo multa sunt, quia cum exiguo splendore fulgeant, multorum congerie, quod cuique decrat, refici & suppleri debuit. Sol autem ideo vnus est, quia cum splendidissimus sit, aliorum siderum accessione non eget. Idem igitur de conditore nostro sentiendū est, qui in summa naturæ suæ simplicitate, rerum omnium conditarum perfectiones longè perfectiùs continet. Hinc diuus Augustinus, Autum inquit, quod tibi est, non potest esse argētum. Vinū quod tibi est, non potest tibi esse panis: Deus verò totus tibi est, in eo totum habebis. Hinc idem Augustinus, hoc vno salutis auctore contentus, ipsum solum se desiderare ostendit, his verbis: Nihil Domine peto, nisi te, quia tu es Doctor & doctrina, Medicus & medicina, amor & amator, tu es donum, tu es dator, vita & vitæ conservator. Quam quidem sententiam diuus Gregorius propositis exemplis confirmat his verbis. Considero Patres noui & veteris Testamenti, Dauid, Daniele, Amos, Petrum,

Paulum,

*Simile.**Spiritus sanctus omnia potest.**Simile.**Sol vnus, & Deus vnus.**Augustinus.**Idem.**Gregorius.**Dei cognitio via optimæ.**Ioan. 14.**Spiritus sanctum vt cognoscimus.*

Spiritus sancti opera. Paulum, & Matthæum, & apertis oculis fidei intueor. Implet namque Spiritus sanctus puerum citharædū, & Psalmistam facit: implet pastorem armentarium, & Prophetam facit: implet abstinentem puerum, & iudicem senum facit: implet piscatorem, & principem Apostolorum facit: implet persecutorem, & doctorem gentium facit: implet publicanum, & Euangelistam facit. Quam ergo dementes sumus qui hunc Spiritum non quærimus? Cum igitur rerum omnium perfectiones atque virtutes in Deo sint; longè meliùs sola eius cura & providentia animæ nostræ consultum est, quàm si infinitam rerum congeriem ad eius curam & obsequium Dominus destinasset. Hac enim de causa Spiritus vnicus & multiplex esse dicitur: quia omnium est artifex, omnem habens scientiam, omnia prospiciens, & omnia, quæ ad animæ salutem spectant, cumulatissimè præstans. Quid enim est, quo homo ad hanc cælestem vitam egeat, quod is abundè non tribuat? Si enim luce & rerum cognitione indiget, Spiritus veritatis est: si viribus destituitur, virtus & fortitudo est: si agritudine laborat, medicus & medicamentum est: si doctrina eget, Ecclesia, atque præcipuè paruulorum magister est: si viæ ducem quærit, certissimus in cælum dux est: si inter hostes periclitatur, defensor & protector noster est: si variis vitæ huius ærumnis premitur, Paracletus, hoc est; consolator est; adiutor in opportunitatibus & in tribulatione est: atque vt semel finiam, vnus omnibus omnia est. Hoc autem diuus Franciscus, & omnes beati apertissimè intelligunt, quando illa Esaiæ verba proferunt: Omnia opera nostra operatus es in nobis Domine. Illius abscessu, nec lux, nec vita, nec decus, nec iucunditas vlla reperitur. Omnia tenebris obruuntur; pestiferis morbis impediuntur, luctu & mætoris acerbitate conficiuntur. At illius præsentis numine, nouus repente ornatus exoritur: omniaque lata & collustrata conspiciuntur. Spiritus sanctus mentem hominis ingrediens, peccata fugat. Sicut enim adueniente luce tenebræ diffugiunt: ita Spiritu sancto mentem hominis occupante, peccatorum tenebræ, ipsius luce fugatæ, euanescent. Ipse enim est lux splendidissima, & remissio omnium peccatorum. Deinde non contentus peccata eliminasse, & ab æternæ mortis supplicio hominem liberasse; ne iterum in eadem mala relabatur, mentem eius spiritualibus armis munit, & omnium donorum ornamentis decorat. Omnia præstat cumulatissimè, quæ ad animarum salutem necessaria sunt. Est quoque maximè necessarium, vt Spiritus sancti donum & gratia adsit, quo nouo quodam munere liberum nostrum

nostrum arbitrium dirigat, ne diuinis muneribus abutatur, nec ab eorum ductu & præscriptione declinemus. Quis primo nostro parente donis instructior? quis Salomone sapientior? Vterque tamen miserabiliter corruit: quoniam donis illis vti piè & sanctè noluerunt. Nunquid prodet si quisquam parentum magnam paruulo conferat facultatem, nisi providere studeat & tutorem? Ita ergo & Paracletus regeneratis in Christo & consolator & tutor est. Quartum præterea Spiritus sancti munus & officium est, internis nos motibus ad officia virtutum excitare. Vt enim quamuis oculis vigentes habeamus, interna tamen luce ad videndum egemus: ita quamuis anima gratiæ virtutumque beneficio sanata, & ad rectè operandum instructa sit, ope tamen & luce diuini Spiritus eget, quo ad rectè operandum incitetur. Hic igitur Spiritus, iusti mentem inhabitans, non cessat, non dormitat; sed iugiter afflat & impulsu ad benè operandum incedit. Cum igitur sanctis votis atque desiderijs, piisque motibus nos agitauit sentimus, huic diuino Spiritui gratias agere debemus, qui nos ad vias vitæ; & studium immortalitatis incendit. Quis hæc tanta beneficia, quæ nobis satis nota sunt, adferre potest, nisi Spiritus, idemque totius pacis & vnitatis effector? Hic seditionis (qui vnitatis Spiritus appellatur) materiam tollit, & efficit vt omnes idem ex petant, sintque simillimi inter se moribus & vita, & quilibet in altero sui imaginem mente perspiciat, & arctissimo Spiritus sancti vinculo inter se deincti sint; vt ex omnium animis vnus sensus atque voluntas efficiatur. Ex huiusmodi fructibus pax illa, quæ exsuperat omnem sensum, exoritur. Mens enim ita Deo coniungitur, vt in summa tranquillitate versetur. Ex his tantis bonis gaudium nascitur, quod Ioannes Manna absconditum nominat, quod Petrus lætitan, inenarrabilem appellat, quod David torquentem voluptatis esse dicit, quod postremò Christus gaudium sempiternum fore prænucciavit. Iam vide quæ olim fuerunt de summo bono opiniones, & in quibus constituerunt illud. Aliis omnibus posthabitis, in Spiritus sancti munere & virtute constituerunt. Iam ex his liquere, Auditores, puro, quo studio, quo affectu, quaque animi contentione, & ardore, hunc cælestem hospitem desiderare, quærere, & continuis votis à Domino postulare debeamus; vt ad nos veniens, in nobis requiescere dignetur. Vnde colligimus, hoc festum esse festum omnium temporum, imò omnium horarum, non tantum huius temporis. Quoties enim interno aliquo diuini Spiritus motu vel desiderio agitatur, vel spirituali gaudio afficitur; toties

Arbitrium liberu quæ confirmet.

Esaias.

Simile.

Spiritus sancti munus.

Pax materiam que.

Apoc. 2. 1. Part. 1. Psal. 55.

414 FERIA SECUNDA PENTECOSTES

linguam nostram in caelestis huius hospitis praeconia laxare deberemus. Hic per similes pastori gregem suum per tuta loca duceti. Sicut enim boni pastoris est, per eos ramites oues suas ducere, atque deducere, in quibus & lata gramina inuenire, & a ferarum insidiis liberari, & itineris anfractus & praecipitia deuitate quaerit: ita summus ille Pastor, quas oues in caelestes caulas adducere destinauit, ipse se illis viae comitem, ipse pastorem & protectorem exhibet: qui illis frequenter ignorantibus, imminencia pericula, & noxia cuncta depellit, & salutaria subministrat. Moyses vero Spiritum sanctum parenti similem facit, qui filiolum per huius vitae vias difficiles & obscuras vadentem, manu prehensum ducit, cum ait: Portauit te Dominus Deus tuus in omni via, per quam ambulasti, sicut portare solet pater filium paruulum, donec venires ad locum hunc. Idem quoque interdum charissimos filios matribus, & vxoribus viros immatura morte rapit: quod futurorum praescius intelligat, immodicum erga illos amoris affectum, magno eis ad purum diuinitatis amorem impedimento futurum. Harum autem rerum causas, dum in hac vita degimus, frequenter ignoramus: quas tamen in futura vita, ipso Domino tradente, agnoscemus: cum ille nobis, quicquid ad salutem nostram sine nobis molitus fuerit, indicabit: & a quibus nos tum corporis, tum animae periculis liberauerit, ostendet. Recte ille ait: Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Vt igitur huic per necessario hospiti habitaculum in anima nostra praeparemus, necessum erit, vt mentem nostram ab immoderato terrenarum rerum amore auulsam, ad caelestia traducere studeamus. Aliter enim nequaquam Spiritus ille caelestis mentem terrenarum rerum sordibus & amore pollutam inhabitare dignabitur. Cum enim praecipuum eius officium sit mentem ad sublimia attollere, & caelestium rerum amore incendere; fieri non potest, vt quisquam simul sit, & ad terrena per amorem deprellus, & in caelum mente sublatus: quum haec duo sibi inuicem aduersentur. Seculares, inquit diuus Gregorius, mentes quantum se foris per desideria dilatant, tantum ad receptionem Spiritus sancti sinum cordis angustant. Sicut enim venator insequens feram, non tam illam manibus comprehendere, quam sagittis configere studet (his enim vulnerata, in illius tandem potestatem veniet) ita callidus ille animarum venator satis sibi esse putat, si animarum iecur immoderato terrenarum rerum amore sauciet: sic enim vulnerata mens, & ad terrena deflexa; in quaeris scelera facile dilabitur: dummodo id affequetur, quod immoderato amore

com

conplectitur. Tergat fordes prauis operis, qui Deo praeparat domum mentis. In animam maleuolam non intrabit sapientia; nec habitabit in corpore subdito peccatis. Nunc quoniam de multiplici Spiritus sancti officio & munere diximus; qua ratione Spiritus sanctus piorum mentes inhabitat, restat vt dicamus; cum is eorum & terram impleat, & omnibus in rebus insit. Est ille quidem omnibus in rebus: sed hac tamen ratione, quod vniuscuiusque rei naturam in suo esse naturali conseruet. Caeterum in anima iusti longe aliter esse dicitur. Non enim contentus animam in esse naturae conseruare, illam ad esse diuinum caelesti virtute eleuat: dum eam purgat, illuminat, perficit, diuinamque imagine informat: atque ita diuinam similitudinis & sanctitatis participem facit, & hac ratione ad nobiliorem similitudinem, quae erit in futura vita, disponit & praeparat. Hac singulari ratione Spiritus sanctus in anima iusti esse dicitur, quae quidem rationalis creaturae summa dignitas & perfectio est. Hoc opus Spiritui sancto potissimum attribuitur. Creatio rerum, diuinam omnipotentiam, gubernatio, prouidentiam; admirabilis rerum ordo atque dispositio, sapientiam; bonitati vero & charitati, rationalis creaturae sanctificatio tribuitur. Idem igitur Deus omnia quidem in omnibus operatur: sed in ipsis tamen operibus suis aliae atque aliae eius virtutes & attributa magis elucet, vt proposita a nobis exempla declarant. Postremo illud etiam animaduertendum est, simili penes ratione diuinis personis quaedam attribui, quae alioqui omnibus communia sunt: Patri enim, quoniam diuinitatis principium est, potentia; Filio, quia Patris Verbum, & conceptus paternae mentis est, sapientia; Spiritui sancto, qui Patris & Filij amor est, amor & bonitas tribuuntur. Hinc omnia gratiarum munera, omnia spiritualia charismata, omnia Prophetarum eloquia, Spiritus sancti munera esse dicuntur: quia omnia haec immensa charitatis & bonitatis opera sunt, quibus ad hominum salutem promouendam bonitate & misericordia sua vtitur. Inter haec opera, sanctificatio summam Dei bonitatem, charitatemque declarat. Quanta enim bonitas & charitas est, immensam illam & infinitam maiestatem, sedem sibi in hoc angusto tugurio deligere, & mansionem in eo facere, vilissimi que hominibus curam suscipere, illumque diuinitatis & sanctitatis suae participem reddere, omnibusque donis suis cumulare voluisse! Qui enim haec tria diligenter ponderauerit: nempe hominis vtilitatem, Dei sublimitatem, & operis huius dignitatem: nunquam satis poterit demirari hanc tantam Dei nostri bonitatem & charitatem.

His

Simile.

Deut. 1.

Cor filij, siue maris moriantur immaturae.

Psal. 142. Preparatio ad Spiritum sanctum recipiendum.

Amor nimis ad terrena, noxius est.

Simile.

Sapient. 8.

Spiritus sanctus mentes piorum inhabitat.

Trinitatis quid primum sit.

Homo quantum Deo conseruetur.

His ita constitutis, facile liquet, qua ratione opus hoc, & totius Trinitatis, & Spiritus sancti proprium sit. Vnde quam mentem Spiritus sanctus, eandem tota Trinitas inhabitat, testante Domino, qui ait: Ad eum venierus, & mansionem apud eum faciemus. Hic Spiritus post Christi ascensum in cælum, in terram missus est. Volui hac ratione Pater cælestis ostendere, hoc tam præclarum donum (in quo salutis humanæ summa constituta est) Christo Domino atque Seruatori nostro adscribendum esse. Ipse enim hoc donum nobis precibus suis impetrauit, sicut ipse ait: Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum. Neque precibus solum, sed multò magis meritis & passionis suæ sacrificio tantum hoc munus nobis promeruit. Hinc Ioannes ait: Spiritus nondi erat datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Sic & Esaias Passionis virtutem longè præuidit: Si posuerit peccato animam suam, videbit semen longæuum, & voluntas Domini in manu eius dirigeretur. Quia videlicet ob immensos, quos in hac vita propter Patris sui gloriam pertulit labores, copiosissima gratiarum munerata in eos quos sanguinis sui pretio redemit, effundi videbit. Sic voluit hac tanta sua tolerantia corda ferrea emollire, & ad mutuam amoris vicem reddendam incitare. Vnde si quis paulò attentius Christi Domini vitam consideret, inueniet planè omnia eius opera, miracula, verba, exempla, & beneficia, esse ignita quædam iacula, quibus voluntatem nostram amoris sui telo fauciat, & charitatis igne incendat. Ferreum hominis pectus, hoc tantæ charitatis igne molliendum erat. Iam vltimo loco dicendum de specie ignis (nam de aëris significatione dictum est.) Haberemus quidem magnam occasionem disputandi, cur se hac specie hominibus insinuare voluerit. Vix enim quicquam in rebus corporeis est, quod varios atque multiplices Spiritus Sancti effectus ita significet. Vnde sicut Saluator corpus suum in Sacramento cibum esse dixit, hoc vno verbo omnia quæ corporeus cibus in eedentibus efficit, Sacramentum hoc in piorum mentibus efficiere designauit: sic cum Spiritus sanctus sub ignis specie virtutem suam declarare voluit: omnia ferè, quæ ad ignis naturam pertinent, sibi etiam spiritualiter conuenire docuit. Vnde sicut ignis incendit, liquat, durat, sursum agitur, & omnia, quæ ei applicata & coniuncta fuerint, sui similia facere contendit: sic etiam Spiritus sanctus, quam mentem occupauerit, rerum cælestium amore incendit, dulcedinis suavitate liquefacit, fortitudinis virtute roborat, ad superna eleuat, & sui rãdè similem,

hoc

hoc est, spiritualem, sanctam, atque diuinam (quatenus homini licet) efficere conatur. Sicut enim aqua illa, quam Samaritanæ Dominus promisit, salit in vitam æternam (vnde eadem profecta est) ita Spiritus hic cælestis eos quoque, quos inhabitat, sic in cælestem patriam subleuat, ut curas omnes, & cogitationes, & studia, atque opera ad illam semper dirigat. Hoc igitur igne pij incensi, flagrant amore Dei: ita quæcumque faciunt, ad illius gloriam referunt. Hinc Dionysius: Radij, inquit, diuinæ claritatis, qui ad nos vsque demittuntur, rursus ad colligentis Spiritus vnitatem, diuinamque simplicitatem nos conuertunt. Quia in re piscatorum artem diuina Sapiencia imitari videtur: qui hamum filo pendentem in aquarum ima demittunt, ut pisces in imo residentes ad supera trahant. Sic enim Spiritus sanctus è cælo in terram demissus, terrenos homines secum subuehit in cælum, quamuis illud ad mortem, hoc, ad vitam fidelibus tribuendam ordinetur. Ab hac autem intentionis puritate, omnium actionum nostrarum merita proficiscuntur, quoniam sapientissimus ille spirituum ponderator in operibus nostris non tam manum, quam animum, hoc est, non tam externam operis faciem, quam internam mentis intentionem considerat. Nos illa opera, quæ aut ignominie, aut laboris & doloris aliquid præ se ferre videntur, fugimus ac detrectamus: ea verò quæ commoditatibus nostris, aut gloriæ seruiunt, libenter amplectimur. Ad hoc præcipuè Spiritus sanctus è cælo in terram missus est, ut mentes nostras à terrenis ad cælestia eleuaret; ut mundo mortui, Deo viuamus, & in terris positi, cælestia amplectamur, illis inhiemus, illorum studio & amore flagremus, imò etiam mori propter illa pulcherrimum iudicemus, quo tandem ad plenam eorum possessionem, Spiritu sancto ducente, & in via dirigente, peruenire mereamur. Amen.

* *

Ee

*Spiritus sancti gratia aqua est.**Ioan. 4.**Dionysius.**Simile.**Labores nos fugimus.**Spiritus sanctus cur missus sit.**Ioan. 24.**Ioan. 7.**Esa. 53.**Cor dard nra ut moueatur. Vita Christi qualis.**Simile.**Ignis naturæ.*

IN FESTO SANCTISSIMAE
TRINITATIS, CONCIO, IN QVA
primùm quidem Deum esse euidèti ratione pro-
batur: deinde quomodo is in personis trinus sit,
explicatur; partim sanctarum literarum, partim
verò insignium aliquot Philosophorum testi-
moniiis comprobatur.

THEMA. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* Matth. ult.

N his concionibus, Auditores, quas in Sancto-
rum festis habere solemus, hanc ferè rationem
sequimur, vt præcipuas eorum virtutes & præ-
claras actiones explicemus: quo eximia eorum
sanctitas & diuina gratia, quæ illis semper ad-
fuit, illustrior & magnificentior appareat. Quia
verò præsentis diei solennitas non sancti alicuius, sed Sancti
sanctorum est: eandem dicendi rationem in hac ipsa concione
sequi constitui: vt videlicet altissimas Dei nostri virtutes & lau-
des, quatenus infirmitati nostræ concessum fuerit, ipso adiu-
uante, & orationis nostræ cursum dirigente, prædicem. Huius
autem argumenti tractationi obstat in primis ipsius rei, de qua
agendum est, difficultas: quæ vt altissima, ita etiam & ad intel-
ligendum difficilis, & ad explicandū difficilior est. Inter omnia
Christianæ religionis dogmata, quæ fidelibus credenda propo-
nuntur, principem locum beatissimæ Trinitatis mysterium obti-
nere, nemo est qui nesciat. Quamuis autem eorū dogmatum
veritas fide potius, quàm rationis lumine nitatur, in hoc tamen
beatissimæ Trinitatis mysterio (quod sublimitate sua omnem
humanæ mentis intelligentiam superat) tanto magis fides lo-
cum habet, quanto ininùs illud humana ratio comprehendere
potest. Pro summa enim ratione homini pio fides est: quæ Deo
reuelante sine vlla rationis attestacione firmissimum præbet
assenfum. Richardus de S. Victore rectè ait, fidem esse totius
spiritualis ædificij, & humanæ salutis ac felicitatis initium ac
fundamentum. Sine fide enim impossibile est placere Deo.
Nam vbi non est fides, non potest esse spes: oportet enim ac-
cedentem ad Deum credere quia est, & quòd inquirentibus se
remunerator sit: alioqui quæ spes esse poterit? Vbi autem non
est

Deus San-
ctus sancto-
rum.

Trinitatis
mysterium
insubtile.

Richardus.

Hebr. 11.

est spes, charitas esse non poterit. Sic de fide acceditur ad spem,
de spe ad charitatem, de charitate ad eam Dei cognitionem, in
qua vita æterna consistit, dicente Domino: Hæc est autem vita
æterna, vt cognoscant te verum Deum, & quem misisti, Iesum
Christum. Vt igitur de hoc fidei articulo aliquid tractare pos-
simus, diuinam imploremus opem.

Beatitudi-
nis gradus.
Ioan. 17.

A V E M A R I A.

EUNTES docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris,
& Filij, & Spiritus sancti. His quidem verbis, Auditores, totius
summæ & adorandæ Trinitatis, & indiuiduæ vnitatis myste-
rium adeò apertè declaratur, vt non aliis argumentis vel testi-
moniiis ad huius fidei veritatem inconcusse retinendam nobis
opus sit, vt auctor est Hilarius. Nam primùm baptizandi no-
mine, peccatorum ablutio, & rationalis animæ sanctificatio, &
diuinæ agnationis, hæc est, diuinæ naturæ participatio signifi-
catur. Quod planè non alicuius creaturæ, sed solius diuinitatis
opus est. Cùm igitur solus Deus tanti huius operis auctor sit, &
hoc ipsum opus in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti
feri dicitur; constat planè his verbis superne diuinitatis ma-
iestatem significari: in qua & diuinarum personarum distinctio,
& naturæ vnitatis non obscurè declaratur. Cùm enim cælestis
Magister Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum nominat,
tres diuinas personas apertè designat. Hoc est igitur myste-
rium, quod nobis hodie ab Ecclesia celebrandum, adorandum,
atque explicandum proponitur. De quo duo mihi tractanda
esse vidètur. Primò quidem (quod cæteræ antecedit) Deum esse,
rationibus etiam demonstrandum est. Deinde verò, diuina-
rum personarum Trinitas (quatenus ruditati atque infantie
nostræ conceditur) exponenda est.

Hilarius.

Trinitas
adoranda.

Qua in re illud ante omnia curandum, vt summa religione
& pietate de hoc tanto mysterio disseramus. Quod quidem
non modò sancti Doctores, sed Ethnici quoque Philosophi ad-
monent. Hinc Cicero, Homini, inquit, timide de potestate
deorum & pauca dicenda sunt. Seneca Aristotelem, eadem præ-
dicantem, citat his verbis: Egregiè Aristoteles ait, nunquam
nos verecundiores esse debere, quàm cùm de diis agitur. Si in-
tramus templa compositi: si ad sacrificium accessuri, vultum
demittimus, togam adducimus: si in omne argumentum mo-
destiæ fingimur: quanto hoc magis facere debemus, cùm de fi-
dei verbis, de stellis, de deorū natura disputamus, ne quid temere,

Cicero.
Seneca.

Ceremonia
obseruanda.

ne quid imprudenter, ne ignorantes affirmemus, aut scientes mentiamur! Si hoc Ethnici Philosophi sentiebant, qui tam obscuram de diuinitatis maiestate cognitionem habuerunt: quid nos facere par est, quibus tantò illustriorem de ea cognitionem Catholica fides tribuit? Hac igitur animi submissione & reuerentia, quæ proposuimus, tractare incipimus. Illa quaestio, an Deus sit, superuacanea quibusdam esse videbitur. Sed nequam ita est. Multi enim inter ipsos etiam fideles sunt, quibus Propheticum illud conuenite videtur: Dixit inspiens in corde suo, non est Deus. Quomodo, inquit, hoc dicunt? Certè quia (vt Apostolus ait) consentunt se nosse Deum, factis autem negant. Hoc est, non quidem fide, sed moribus, & vitæ ratione Deum esse inficiantur: quandoquidem adeò scelerate viuunt, ac si nullum in mundo numen, nullamque prouidentiam esse crederent. Habent quidem isti fidem, tot tamen illam terrenatum cupiditatum umbris obscurat, quot lethifera committunt peccata. Talia peccata fidei splendorem magis ac magis obscurat, quamuis non penitus deleant. Peccandi assiduitate eò interdum rapitur, vt à diabolo variis fidei tentationibus infesteretur, & an sit numen aliquod, cuius prouidentia mundus regatur, dubitare incipiat. Commodum igitur erit, vt non fide solum, sed apertissimis rationibus, Deum esse ostendamus. Dei nomine intelligimus vniuersitatis huius moderatorem ac principem, seculorum Regem, quo nihil maius aut melius excogitari possit. Sol omnium astrorum est splendidissimus, primus & nobilissimus, qui causa existit aliorum omnium, quæ lucem, quam habent, ab vno Sole mutuuntur. Ex hac sententia (quæ apud Philosophos est constantissima) nõ modò Deum esse, sed summum etiam in rebus omnibus locum tenere, & omnium quæ sunt, primam causam existere, manifestè colligitur. Itaque in genere entium ipse est primum ens, quod omnibus quæ sunt, essendi causam adfert.

3. Ratio. Deus solus est, qui à nemine pendet, qui superiorem non agnoscit, qui omnia propter seipsum tanquam vltimum finem operatur. Quia verò artis est, naturæ opera, quatenus licet, imitari, hunc eundem ordinem in humana Repub. tam ciuili, quam Ecclesiastica videmus. In Ecclesiastica enim in infimo loco simplices Clerici collocantur; h. Episcopi subsunt, Episcopi Archiepiscopi, hi Patriarchis, Patriarchæ verò Pontifici Max. qui quidem nemini subiicitur, & à nemine pendet, cum omnes tamen alij ab eius auctoritate pendeant, eiusq; legibus & imperio subiiciantur. In ciuili Republica quoq; varios Magistratus

cernere

cernere licet, hoc ordine digestos, vt inferiores superiorum præceptis pareant, & ab illorum auctoritate pendeant: eminent Rex aut Imperator, cui omnes subsunt, cum is nemini subiiciatur. Quod ergo Rex in regno, & in Ecclesia Pontifex Max. hoc in tota rerum vniuersitate summus cælitum Rex & Imperator est. Anima in corpore agit & mouet: ea sublata, corpus immobile manet; ita Deus omnium rerum effector est, sicut in corpore anima moderatrix.

Deum animam comparatur.

Nihil nobis est certius, quàm habere nos animam, qua viuimus & operamur, quam tamen nemo nostrum oculis vnquam vsurpauit: sicut Deum nemo vnquam mortali corpore septus vidit, & ideo non esse credamus, quod non videmus? Deus suæ omnipotentis & maiestatis tot reliqui argumeta, quæ sanè non possunt non eius magnitudinè ostendere. Cicero à Deo alienus, ait: Quis est tam vecors, qui cum suspexerit in cælum deos esse non sentiat, & ea, quæ tanta mente fiunt, vt vix quisquam aut vlla ordinè rerum atq; vicissitudinem persequi possit, casu fieri putet? Quantum enim nos ad Dei cognitionem instruit immensus astrorum fulgor, Solis atque Lunæ, & reliquorù errantium siderum admirabilis in varia & multiplici conuersione constantia, dierum & noctium vicissitudines, temporù aptissime ad moderandam vitam varietates? Hoc autem quid aliud est, quàm quod Apostolus testatur, cum ait: Inuisibilia Dei à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspici?

3. Ratio.

Cicero.

Roman. 1.

His etiam rationibus certissimum hoc signum adiungere licet, quod clarissimi etiam Philosophi animaduertunt, nempe totius orbis, atq; omnium gentium vnanimem in diuinitatis opinione consensum: de quo sic Cicero ait: De hominibus nulla gens est, neque tam immanis, neque tam ferrea, quæ non, etiam si ignoret qualem Deum habere deceat, tamen habendum sciat. Constat autem, id quod omnibus hominibus, omnibusque in locis atque temporibus conuenit, ab ipsa natura conuenire: utpote quod ipsius naturæ instinctu, atque lege omnibus inditum atque impressum sit. Propensiones autem has, quæ à natura proficiuntur, non frustra esse, omnis Philosophorum schola testatur. Cui etiam signo aliud non dissimile adiungimus, nempe quòd cuncti mortales in repentinis & desperatis casibus (vbi nulla humani præsidij spes affulget) natura ipsa instigante, ad diuini numinis auxilium implorandum excitantur. Quæ res cum ab ipsa naturæ inspiratione oriatur, frustra (vt modò diximus) esse non potest. Hoc autem certissimum naturæ signum, non modò diuinum numen in mundo esse; sed

4. Ratio.

Cicero 1. de Legib.

Deum esse ostenditur.

5. Ratio.

etiam omnia, quæ in terris gerantur, scire, omnia posse, humanarumque rerum curam & providentiam gerere, apertissime probat atque confirmat. Quæ de re scietiam idem Cicero ait: Sit hoc à principio persuasum hominibus, dominos esse omnium rerum ac moderatores deos; eaque, quæ gerantur, eorum geriditione atque numine, eosque optimè de genere hominum mereri: & qualis quisque sit, quid agat, quid in se admittat, quam rem; & qua pietate colat religionem, inquiri, piorumque & impiorum habere rationem. Quid quæso ab homine Ethnico fidei nostræ magis consonum dici potuit? Vtroque modo, & fide, & euidenti ratione Deum esse, eumque rerum humanarum & scientiam & curam habere, ex his quæ diximus, constat. Quocirca perdit & exleges homines, qui adeo sceleratè & perditè viuunt, ac si nullum numen, nullumque bonorum ac malorum delectum esse crederent, sciant & Deum esse, & quæ gerantur in terris agnoscere: cuius cum immensa & infinita bonitas & iustitia sit, non potest non summo amore complecti bonos, eosque summis beneficiis afficere, summoque odio sceleratos prosequi, debitisque suppliciiis punire. Quod cum in hac vita non fiat, alia necessariò expectanda est, in qua diuinæ iustitiæ ratio constare possit. Hic est autem acerbissimus cruciatus, quo in hac vita prauis homines torquentur: qui ut impune peccare, & voluptatibus suis fræna laxare possent, vel Deum esse nolent, vel ipsum aut cæcum, aut infirmum, aut iniustum esse velent: ut nec eorum voluptates per cæcitate videre, nec punire per importetiam possent, aut per iniustitiam veller. Talem autem Deum optare, est prorsus Deum esse nolle. Quo quid esse sceleratius potest? Vt autem hæc ipsa de Deo fides est grauissimum malæ conscientie tormentum: ita contrà est maximum prorum omnium in omni vita, atque adeo in omni calamitate solatium. Dominus Deus, id est, summa Trinitas varia habet nomina, quæ multiplices eius perfectiones & laudes designant: duo tamen in primis celebrantur, nempe, QVI EST, & BONVM. Hoc enim nomen soli Deo conuenire Saluator ostendit, cum adolescenti interroganti: Magister bone, quid faciendo, vitam eternam possidebo; respondit: Quid me interrogas de bono? nemo bonus, nisi solus Deus. Illud verò nomen, QVI EST, idem Dominus Moysi ante omnes reuelare dignatus est, ubi ait: QVI EST, misit me ad vos. Ex his igitur nominibus, illud quidè ad beatissimæ Trinitatis mysterium explicandum maximè deseruit: hoc verò ad eas diuinæ naturæ perfectiones explicandas, quas rationis lumine clarissimi aliquot Philosophi assecuti sunt,

Astra,

Astra, quæ absente Sole mundum illuminant, eodem præsentè splendorem suum tueri nequeunt, & perinde sunt, ac si non essent, cum tamen Solis lumen finitum sit: quid mirum, si quæ esse habent certis limitibus circumscriptum, ante immensum illud & infinitum esse nihil sint? Hinc Elaias, Omnes, inquit, gentes quasi non sint, sic sunt coram eo, & quasi nihil & inane reputatæ sunt ei. Ipse Deus est velut fons, alia velut riuuli sunt à fonte manantes: qui tamdiu fluent, quamdiu fons illis aquas præbuerit. Illi igitur instar riuulorum à fonte pendent, non autem ab illis fons. Solus ille Deus verè est, qui non ab alio, sed à se ipso est. Hæc est autem summa laus & gloria, quæ de conditore mundi Deo prædicari potest: ex qua cæteræ eius laudes & perfectiones colliguntur. Ex hac Dei perfectione summa, intelligitur ipsum immobilem atque immutabilem esse. Ex eodem etiam fonte apparet, eum nec initium habuisse, nec finem habiturum, sed semper fuisse, semperque futurum. Colligitur etiam, nullam in eo esse successione, qua alia definant, alia incipiant: sed totum esse suum simul esse. Ipse actus est purus: nihil ergo ei adici, nihil nouum aduenire potest. Quæ ex re eternitas Dei propriè colligitur: cognoscitur etiam illius excellentia, & virtus eius, infinita. Iam cum Deum sit essentia atque potentia infinita, sequitur planè, ut eius quoque sapientia sit infinita. Hæc res nos cum primis ab omni maleficio reuocare deberet, cum firma fide teneamus, & Deum omnibus in locis adesse præsentem, & omnia nuda & aperta esse oculis eius. Deus, inquit Elaias, sempiternus Dominus, qui creauit terminos terræ, non deficiet, neque laborabit, nec est inuestigatio sapientie eius. Decet igitur fidelem Dei seruum, ex imoque eius amore flagrantem, illi de hac tanta dignitate, opulentia, & felicitate congaudere, illique cum Ecclesia pro hac immensa gloria gratias agere: præsertim cum is hæc tanta sua opulentia & potentia in nobis creandis, ornandis, bonisque omnibus locupletandis liberalissimè vsus fuerit: & in hoc ipsum nos condiderit, ut beatitudinis & felicitatis suæ cõsortes efficeret. Quod si nos, cum de Deo vel loquimur, vel cogitamus, nulla amoris eius dulcedine tangimur, immodicus terrenorum amor in causa est, quo infecta mens nostra, tanto minoris spiritualia atque diuina degustat, quanto magis terrenis voluptatibus immerfa est. Palato quippe non sano, pœna est panis, qui sano est suauis: & oculis ægris odiosa lux, quæ puris est amabilis. Vult Apollolus, & præcipit, ut ambulemus dignè, Deo per omnia placentes, & in omni opere bono fructificantes. Compendio, uti po-

Ee 4

Cicero 2. de Legib.

Sententia optima.

Deus bonos amat, impios odit.

Imj qualè optent Dei.

Trinitatis nomina varia.

Matth. 19.

Exod. 3.

Simile.

Esa. 40.

Deus sum. est ind. sci. cians.

Deus est sempiternus.

Maleficio vitanda.

Esa. 40.

Homines ad quid conditi sint.

Simile. Colof. 2.

*Gentili de
dno opinio
mala.*

ruimus, propofuimus, qua potiffimum ratione ad incompre-
hensibilem diuinitatis naturam aliquo modo cognoscendam
procedere debeamus. Pythagoras fophifta hoc in dubiū voca-
uit: De diis enim, effent nec ne, dubitare fe dixit. Quæ quidem
infania adeo Athenienfibus exfecranda fuit, vt eorum decreto,
eius libri fuerint in cõcione combufti, & bona publicata, atque
ipfe in exilium miffus. Jam in fuper oftendam non effe à ratio-
ne alienum, id quod Catholica fides de hoc ineffabili myfterio
prædicat. Poftremò quanta diuini Spiritus dulcedine viri fancti
perfuantur, cum purgatæ mentis oculis hoc diuinū myfterium
contemplantur, explicare tentabo. Myfterium fanctiffimæ Tri-
nitatis, quod fupra omnem humanæ mentis rationem pofitum
eff, fola fide firmiffimè credimus & confitemur. Quamuis fides
nofta rationibus minimè nitatur (vt pote quæ Deum veritatis
huius auctorem & testè habet) cum tamen naturæ lumen, ficut
& fidei, à Deo fit, neque alterum alteri aduerfetur, fed potiùs
alterum altero adiuuetur; efficitur fanè, vt mens nofta ad huius
myfterij fidem præptior reddatur, & in eius contèplatione ma-
iori admiratione & lætitia compleatur. Comparatur Dei Filius
verbo, imagini, & lumini fuae Splendori. Verbū quidem Patris
appellatur Filius, quia per illum Pater æternus, & feipfum sibi,
& beatis mentibus oftendit. Sicut enim verbis noftis hoc agi-
mus, vt animum noftum auditori patefaciamus, mentemque
& fenfum noftum in illum trãfundamus: ita Deus Pater Ver-
bum fuum genuit, quo feipfum dixit, totamque fubftantiam
fuam in eum transfudit & manifeftauit: cuius rei gratia Patris
Verbum appellatur. Cõparatur idem Filius Splendori & lumini.
Simile. In Symbolo confitemur Deum de Deo, lumen de lumine. ✪
enim Splendidiffima lampas Splendidiffimum radium fuae lu-
men ex fe fundit; ita Pater æternus lucidiffimum ex fe radium,
hoc eff, Filium ex fe producit. Comparatur & imagini: neque
enim imago vitam habet, quam Dei Filius habet, qui de feipfo
ait: Sicut Pater habet vitam in femetipfo, fic dedit & Filio vitã
habere in femetipfo. In ipfo, inquit Ioannes, vita erat, & vita
erat lux hominum. Adde etiam quod imago folã hominis fa-
ciem & corporis habitum atque figuram repræfentat: at Dei
Filius paternæ fubftantiæ fpeculum & imago eff. Videmus in
figillo nihil effe, quod in cera eo figillata nõ inueniatur, quo fi-
gnificatur, nihil prorsus in Patris fubftantia effe, quod nõ in Fi-
lio perfectiffimè contineatur. His fimilitudinibus mens nofta
ad altiora cognoscenda affurgere poterit. Nũc quoniam fancti
viri nulla re magis (quæ res purgatam mætem, & diuini amoris
igne

*Ioan. 1.
Hebr. 1.*

Simile.

Ioan. 5.

Ioan. 1.

*Hebr. 1.
Simile.*

igne flagratem requirit) quam in altiffimi huius myfterij con-
templatione acquiefcunt; qua ratione id fiat, paucis explicadum
eff. Huius verò gaudij, fincera & incensa in Deum charitas
fundamentum eff. Proprium quippe charitatis eff, de dilecti
felicitate non minùs quam de propria gaudere. Cum enim ve-
ræ dilectiõnis fit, amantem cum re dilecta copulare, & ex dua-
bus animabus vnã quodammodo efficere; necesse eff, bona
& mala omnia vrique parti effe communia. Hoc autem in
parentibus filiorum amantiffimis, animaduertere licet, qui vt
non minùs eorum calamitates quam fuae lugent, ita non mi-
nùs de eorum felicitate, quam de fua lætantur. Quod cum ita
fit; confequens eff, vt pia mens, quæ eximio Dei amore ardet,
mira fuauitate atque dulcedine oblectetur, cum immenfam
eius felicitatem & gloriam puro mentis intuitu contempletur.
Vbi infinitus amor eff, cum res dilecta præfens adfit, necesse
eff infinitum gaudium, immenfam lætitiã, fummamque fel-
licitatem ibidem effe. Vnde etiam fequitur quod Plotinus Pla-
tonicus in libro de Pulchro ait, necesse effe, vt qui huius diuinæ
felicitatis particeps fieri cupit, diuinos quoque mores, diuinã-
que puritatem imitari, Deo affimilari, ac Deiformis quodam-
modo effici debeat: quod nunquam ad verum fummx illius
venustatis intuitum fit admittendus, niſi diuinam fibi fimilitu-
dinem affumpferit. Eff autem fimilitudo (Platone ipfo teſte)
fanctitas & iuſtitia: quam habere debet, quem tenet veræ pul-
chritudinis contemplantæ atque fruendæ ardor. Hanc igitur,
Auditores, omni cura & ſtudio retinere contendamus, rebus
omnibus, quæ nos pondere fuo in terram depriment, vale di-
centes, & ad cæleſtium rerum amorè toto mentis ardore adſpi-
rantes: vt & inchoata hac diuinæ contemplantationis felicitate in
via, & plena & conſummata frui mereamur in patria. Non eff
cur ſolicitus & anxius effe debeas, quod myfterij huius altitu-
dinem non aſſequaris: non enim intelligere iuberis, fed crede-
re. Fides, inquit D. Auguſtinus, adſit, & nulla inqueſitio. Suffi-
cit, inquit Bernardus, Chriſtiano tenere fic effe. Sacramentum
hoc magnum eff, & quidem venerandum, non ſcrutandum.
Scrutari hoc, temeritas eff: credere, pietas eff: noſſe, vita æter-
na eff. Vt enim qui oculos in Solem deſigunt, oculorum aciem
hebetant: ita qui de terminis aſſignatis egrediuntur, vt lucem il-
lam immenfam adſpiciant, à maiſtatis ſplendore opprimen-
tur. Scrutator maiſtatis opprimetur à gloria. Fides non habet
meritum, cui humana ratio præbet experimentum. Dominus
nobis cum. Amen,

*Charitatis
Proprium.*

Simile.

Plotinus.

Plato.

*Auguſti-
nus.*

*Bernardus
ad Euge-
nium.*

Simile.

*Preter 25.
Gregorius.*

IN FESTO SACRATISSIMI CORPORIS CHRISTI, CONCIO, IN qua & lectio Euangelica explanatur. Deinde docet, harum virtutum experimento, piorum mentes in huius Sacramenti fide magnopere confirmari. Tertio verò loco, qua frequentia ad hoc diuinum Sacramentum accedere debcamus, & qua animi puritate illud sit à nobis percipiendum, exponit.

T H E M A. *Caro mea verè est cibus.* Ioannis 6.

M Leprosi quidam post diurnam vrbis Samariae obditionem, & diram famem, in hostium castra deuenissent, hostesque, Deo illos perterrefaciente, obditionem soluisent, eosque abiisse intellexissent, vbi primùm cibus ibidem inuentis famem sedassent, & spolia nonnulla, quæ fugientes hostes reliquerant, surripuissent, dicere intra se cœperunt: Non facimus rectè. Hæc enim dies boni nuntij est: si tacerimus, & non indicauerimus, criminis arguemur. Hoc exordio in præsentî Cõcione uti volui, Auditores: quia cum nos, qui beneficio Domini Sacerdotum officio fungimur, ad mensam Domini sedentes, Angelorũ pane quotidie reficiamur; officio nostro abuti videbimur, nisi vos hoc faustissimo & lætissimo die eiusdem conuiuij, eiusdem cælestis panis participes nobiscum efficiamus, & quas diuinæ gratiæ opes nobis Dominus in hoc Sacramento reliquerit, annunciemus. Multa sunt quæ nos ad venerationem, amorem, & frequentiore eius vsum incendere possunt. Quæ ut piè & religiosè persequi valeam, communibus vobis (quando communis agitur causa) cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

ANTE hoc Euangelium historia de saturitate quinque millium hominum de quinque panibus præponitur. Dominus, habita occasione illius insignis & celeberrimi miraculi, cum illi panis cælestis, qui illis à Moyse erat datus, mentionem fecissent, pretiosas margaritas huius doctrinæ, non tam illis quam nobis, qui in illum credimus, proposuit. Itaque longa oratione

dissertit,

dissertit, quanto præstantiorem panem cælestis Pater hominibus dederit, cum Filium suum in mundum misit: per quem homines non corpoream & caducam, multisque miseris obnoxiam, sed spiritualem, diuinam, ac postremò immortalẽ vitam viderent. Cumque hæc & multa alia de huius panis dignitate dixisset, in hodierna sancti Euangelij lectione idem argumentum profecquitur, dicens: *Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus.* Res creatæ quædam sunt tantum, & non viuunt, vt elementa, lapides & metalla: quædam sunt pariter, & viuunt, vt plantæ, arbusta, bruta, homines, Angeli. Commune autem est omnibus, quæ vitã habent, vt cibum quoque habeant, quo vitam sustentare possint. Vnde alia quædam aluntur terra, alia aqua, alia aëre, alia verò sublimiorem cibum habent. Angeli enim, qui vitam habent, vt cibum quoque habeant, quo pascuntur & sustentantur. Vnde Raphael Angelus ad Tobiam ait: Videbar quidem manducare & bibere, &c. Hoc enim discrimen inter viuentia est, quod quæ corporea sunt, corporeo: quæ verò spiritualia, spirituali cibo aluntur. Cum autem solus homo, inter omnia quæ vitam habent, ex corpore simul atque spiritu compositus sit, consequens est, vt duplici egeat alimento: quorum altero corporis, altero spiritus vitã sustentare valeat. Et illud quidem habet commune cum brutis, quorum naturam participat: hoc verò cum spiritualibus substantiis: qua ratione eius anima, spiritualis quoque substantia est. Quo fit vt communem cum illis cibum habeat, quorum conditionem & naturam participat. Spiritualis quippe vita in Dei dilectione consistit. Qui enim diligit, viuunt: qui autem non diligit, non viuunt: dicente Ioanne: Qui non diligit, manet in morte. Vnde est illud: Perdit, quod viuunt, qui non diligit Deum. Constat igitur ex his quæ diximus, Deum ipsum & Angelis & mentibus nostris cibum esse: quo illi quidem beatã, nos autem spiritualem vitam viuimus. Cum igitur in hoc Sacramentorum omnium maximo verè Deus sit ipse, rectè Saluator in sacra huius diei lectione ait: *Caro mea verè est cibus.* Talè vtique cibum, animarum nostrarum dignitati conuenientem, diuina prouidentia destinare debuit. Sunt multa ciborum genera, quibus corpus sustentatur; anima, quæ longè præstãtiõ est, vnico: sed hic cibus vnus quidem est, qui omnium in se spiritualium ciborum virtutem & suauitatem continet. Vnus est Sol in mundo, qui perfèctissimè lucet, qui omnibus sufficit: plurima verò astra, quia lux eorũ imperfecta est & exigua. Quia igitur in hoc cibo ille continetur, qui continet omnia, vnus vtique esse: debuit:

*Panis cale-
stis quid
efficiat.*

*Tab. 12.
Corporeo
& spiritua-
lium disci-
men.*

1. Ioan. 3.

*Vita que
vera sit.*

*Ciborum ge-
nera multa.*

4. Reg. 7.

*Sacerdotũ
officiũ.*

428 IN FESTO SACRATISS. CORPOR. CHRITÏ

*Manna quid
innuat.
1. Reg. 19.*

Thomas.

*Terrullia-
num.*

*Cibi celestis
natura.*

*Augustini-
num.*

*Gregorius vi-
tansitraff.*

*Anima re-
medium.*

buit, quia vnus ipse instar omnium, & supra omnia est: vnde aptè per illud Manna patribus exhibitum adumbratur, & quod omnium in se saporum suauitatem referebat. Habet & hiccibus viatici nomē, quod robur addat: quod in Elia ille subcineritius (qui spiritualis huius cibi imaginē gerebat) panis declarauit. Memento tibi ab Angelo dici: Surge, comede; grandis tibi restat via. Est pium & sanctum, hunc panem circumferre ab omnibus adorandum: at maior est pietas, cum intra cordis tui hospitium deuotè excipere. Hic deuotio esse debet. Hic cælestis cibus quoties sumitur, gratiam auget, & cætera Spiritus sancti dona & virtutes, per quas piorum mentes de virtute in virtutē proficiunt. Hinc Diuus Thomas nullum Sacramentum hoc salubrius esse ait, quòd per illud virtutes augeantur, & mēs omnium spiritualium charismatum impingetur. Orc, inquit ille, percipis corpus Domini, & intus anima de Deo saginatur. Proprius huius cibi effectus est spiritualis refectio, hoc est, debilitati spiritus restauratio: consequens igitur est, vt piè & religiosè frequenterur, quo eius virtute, intermissa deuotio reparetur & coalescat. Cælestis hic cibus nullo modo in naturam aliti transit, sed alitum tamen ipsum transformatur in se. Hinc Dominus ad Augustinum: Cibus, inquit, sum grādium: ecce, & māducabis me. Nec tu me mutabis in te, sicut cibum carnis tuæ, sed tu mutaberis in me. Ex qua quidem mutatione præcipuus huius venerabilis Sacramenti effectus colligitur, qui est (vt D. Thomas ait) paulatim diuinos, hoc est, putos, sanctos, innocentes, & immaculatos eos efficere, qui illud deuotissimis & supplicibus animis frequentant. Hoc est autem quod Saluator in sacra huius diei lectione præcipue docet, cū ait: *Qui māducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, &c.* Quid autē ex hac mansione cōsequatur, idē ipse altissima similitudine explicat, cum protinus subdit: *Sicut misit me vnus Pater, & ego vivo propter Patrem, &c.* Hoc est, sicut vita mea eadem quæ Patris est, quia Pater est in meis: ita vita eius in quo ego permanero, vitæ meæ similis erit, hoc est, innocentia, iusticia, & sanctitatis meæ puritatem & imaginem referet. Hæc quidem permutatio inexpertis mentibus est obscura, sed fide sola percipiēda est. Dominus creator & moderator humani generis tot saluacres herbas curādis corporū morbis creauit: æquum igitur erat, vt nobilissimā mūdi partē, hoc est, mentē nostrā, nequaquā deferret, quæ multò pluribus & grauioribus obnoxia est morbis. Aduersus exitiales morbos præsentissimum huius Sacramenti medicamentum cælestis Medicus instituit. Quod quidem

quidem apertè diuus Bernardus testatur his verbis: Feruore spiritus, feruor exstinguitur aliorum desideriorum; & pestiferam dulcedinē vitiorum, iucūditas spiritualis vnctionis excludit. Hic panis Dei virtute, Sacerdotumq; ministerio sacrat, piè, religiosè, atq; frequenter susceptus, efficaci modo tricipitis Cerberi canis, id est, cupiditatis rabie atque famē sedat ac temperat. Atca testamēti, Iordanis fluuenta cōpescere potuit: quare non magis sacrosancta Eucharistia cordis nostri motus & cupiditates varias comprimeret? Verūm hæc mutatio à facie Domini esse dicitur: quia nimirum virtus & præsentia huius Sacramenti miranda hæc operatur. Neque enim ante immaculati Agni præsentia immundus fornicationis spiritus stare diu potest. Hæc de huius diuini Sacramenti virtutibus & institutione dicta sunt: in qua diuinæ prouidentia ordo atque sapientia mirabiliter elucet. Cū enim ea suauiter atque sapienter omnia disponat: qua via mors introiit in mūdum, eadem vitam mūdo reddere curauit. Quatuor quippe ad mūdi interitum conuenerunt: nempe vir inobediens, superba mulier, arbor interdicta, ac veritus à Domino cibus. Toridem verò quatuor Dominus ad mūdi institutionem destinauit. Aduersus namque inobedientem hominem, alterum vsque ad mortem obediētem opposuit: aduersus autem feminam superbientem, feminam deuotissimam, se humilitate submittentem: aduersus interdictam arborem paradisi, vitale lignum Dominicæ crucis: aduersus autem mortiferum illum cibum, viuificum hoc Dominici corporis Sacramentum. Sicut ergo mala omnia, quæ importauit primus homo, sustulit secundus; & quæ inuexit Eua, repulit Maria; & quæ protulit arbor mortis, vitæ arbor eliminauit: ita mala omnia, quæ lethalis ille cibus intulit in mūdum, hic viuificus panis propulsauit à mūdo. De illo cibo dictum est: In quacunque die comederis ex illo, morte morieris: contrā verò de hoc in præsentī Euangelio Dominus ait: *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.* Ille igitur mortis, hic vitæ cibus est. Atque ita demum impletum est quod Ecclesiasticus ait: Omnia duplicia, vnum contra vnum; & non fecit quidquam deesse. Sic enim diuina prouidentia non solum in operibus natura, sed etiam gratiæ, contraria contrariis curat; & ne res sapienter ab eo constitutæ intereant, aliarum vim, aliarū virtute vel temperat, vel repellit. Hoc à nobis exigatur, vt pro tāto munere, Deo immortales agamus gratias, & illum totis viribus diligamus, qui sic nos vitare, sic alere, nobiscum vnum fieri, meritorum atque laborū suorū participes efficere

Bernardus.

*Cupiditates
quid come-
rat.
Psal. 113.*

*Mundum
quid con-
demnauerit.*

Rom. 8.

Genes. 2.

Eccles. 42.

*Contraria
contrariis
curantur.*

430 INFESTO SACRATISS. CORP. CHRISTI
 efficere dignatus fuerit. Cæterùm cum nec in præfenti seculo,
 nec in futuro etiam dignas tanto muneri gratias agere valeamus;
 in futuro tamen hoc multo aliter faciemus, cum vitalis
 huius cibi merito sempiternam nos vitam assecutos esse videbi-
 mus. Vt enim Saluator in præfenti lectione docet, hoc distat
 hic cibus ab eo, qui Patribus exhibitus in deserto fuit, quòd ille
 quidem mortalem vitam, iste sempiternam largiatur. Sic enim
 ait: *Hic est panis qui de celo descendit. non sicut manducauerunt Patres
 vestri Manna, &c.* Vbi ergo æterna vita huius panis beneficio
 fruemur, tunc demum meritas pro eo benignissimo largitori
 gratias agemus.

Cùm iam Christus tãtas gratiarum & donorum cælestium
 opes nobis passionis suæ meritis promeruit: nullo modo com-
 mittamus, vt illũ vel offendamus, vel ab illo nos secludamus.
 Christus factus est noster mercenarius: tunc autem nos illum
 pium mercenariũ mercede sua fraudamus, cum propter igna-
 uiam nostram & socordiam, æternę vitæ subsidium (quę ille nobis
 in hoc Sacramento reliquit) vti nolumus. Laudatur Cen-
 turio, qui præ timore & reuerentia Dominum ad se ingredi
 non est passus: Laudatur contra Zachæus, qui alacriter illum in
 domũ suã excepit. Sic igitur laudantur, qui religioso timore ad
 hanc mensam accedere non audent, licet bonę sint voluntatis:
 & laudatur item qui amoris & deuotionis studio extimulati
 audent. Quamuis autem vtrique laudem mereantur; quia ta-
 men, vt diuus Thomas ait, timori amor præferatur, satius est, ob
 amorem ad illam accedere, quàm ob metum & reuerentiam
 ab ea abstinere. Ille sanè verè deplorandus est, qui tam rarò, li-
 cet cum deuotione, semel in anno accedit. Vis spirituales ha-
 bere opes, & eas colligere negligis: hinc ipsemet es in causa.

Adhortamur quidem fideles ad frequentem huius Sacra-
 menti vsum, sed eos ad cordis puritatem admonere nõ desini-
 mus. Meminisse enim oportet scriptum esse: Domum tuam
 decet sanctitudo Domine in longitudine dierum. Et, Iustitia &
 iudicium, præparatio sedis eius. His namque iustitiæ opibus
 domus ac sedes Dei adornanda est, & omnes ab ea vitiatorum
 sordes eluendæ, quo illi dignum habitaculum præbeat. Hinc
 D. Athanasius: Si quis, inquit, gulositate, aut turpium cogita-
 tionum consensu, quasi luto contaminatus est, si quis odio, &
 iniuriarum recordatione, quasi vertigine affectus est, si quis in-
 uidia, aut ira perturbatus est, si quis superbia aut arrogantia vi-
 ctus, is ad diuina, & pura hæc mysteria accedere nõ auit, prius-
 quam ea per pœnitentiam diluat, & seipsum ab omni carnis

& spiritus inquinamento repurget. Sit os nostrum purum ab
 omni turpiloquio, detractione, mendacio, mala imprecatione;
 purum, inquam, ne quo aditu ad nos Deus ingredietur, dæmon
 vnquam ingredietur. Vias ornadas; via illa qua illi aditus ad
 cor nostrum patet, ab omni vitio purganda, & virtutum aulæis
 adornanda est. Illorum socordia maximè est accusanda, qui se
 ad saluberrimum hoc infirmitatis humanæ remedium piè &
 religiosè frequentandum præparare negligunt. Rectè & graui-
 ter ait Bernardus: Væ ei, qui non communicat, & væ item ei,
 qui indignè cõmunicat. Sic & D. Augustinus: Si, ait, non tan-
 ta sunt crimina, vt propter ea quis excommunicandus sit, non
 debet à medicina corporis Domini se subtrahere. Auget etiam
 D. Bonauentura: qui non ideò nos ad hoc Sacramentum accede-
 re debere ait, vt sanctitate nostra nos Dominum sanctificemus,
 sed vt ipse contra sanctitatis suæ virtute sanctificet nos.
 Verè enim vt corpora cibo, ita mentes nostræ hac cælesti ali-
 monia viuunt: nec modò viuunt, sed omnibus etiam virtutum
 & gratiarum opibus indies augentur & cumulantur. Nec te
 moueat quòd multi sint qui frequenter hoc cælesti cibo pascen-
 tur, & multi ex Sacerdotibus, qui ad hanc quotidie mēsam ac-
 cedunt, cum tamē nihilo aliis meliores atque sanctiores euadant.
 Verùm hoc nullum in Sacramento defectum, sed fumentum
 indignitatem arguit. Sumunt, inquit Ecclesia, boni, su-
 munt mali, forte tamen inæquali, vitæ vel interitus. Vt enim
 idem ignis & ceram molliat, & lutum durat: ita hoc Sacramen-
 tum idem in se manens, aliis salutis & vitæ auctor, aliis mor-
 tis occasio est. Atque vti iam qui frequenter communicat
 aut consecrat, non fierent deteriores. Sacra illa mensa aliis quid-
 em imbecillitatis remedium, aliis verò iudicium est. Qui in-
 dignè manducat, videat. Conditor & gubernator mundi licet
 omnia posset gubernare solus, septem tamen stellas (quas ob id
 ipsum vagas & erraticas vocamus, siue planetas) præcipuè de-
 legit: quarũ virtute atque influxu hæc inferiora mudi corpora
 gubernaret. Ex his aliæ pluias demittunt, aliæ serenitatem,
 aliæ ventos ex occultis terræ vaporibus proferunt: aliæ mari,
 fontibus & fluminibus præfunt: aliæ frugibus & plantis, cæte-
 risque quæ ex terræ gremio producuntur. Sicut ergo mundi
 conditor naturam vniuersam his præcipuè septem sideribus
 administrat: sic Ecclesiam suam totidem Sacramentorum vir-
 tute gubernat, regit, atque fecundat. Cùm enim idem sit tum
 gratiæ, tum naturæ auctor: nihil mirum, si eundem numerum
 & ordinem in vtriusque rei administratione voluerit retinere.

*Eucharistia
 ut sumeda.*

Bernardus.

Bonauentura.

*Communio
 sancta cre-
 bitor accipi-
 enda.*

Similia.

1 Cor. 11.

*Stella sep-
 tem quid
 agant.*

*Sacramenta
 septem.*

*Christus
 mercena-
 rius noster
 factus.
 Math. 8.*

Luc. 19.

*Voluntas &
 opus requi-
 ritur in sum-
 ptione Eu-
 charistie.*

Psal. 92.

*Athana-
 sius.*

*Preparatio
 ad Eucha-
 ristiam.*

&

Vt

Vt autem septem illæ stellæ in corporibus: ita septem hæc Sacramenta varios affectus in mentibus efficiunt; quos longum esset hoc in loco recensere. Inter septem planetas præstantissimus est Sol, à quo stellæ cæteræ & lucem & virtutem trahunt: ita inter septem Ecclesiæ Sacramenta, sacra Eucharistia principem tenet locum, vtpote in qua ipse Sacramentorum auctor & institutor est, à quo, tanquam à Sole iustitiæ & fonte gratiæ, cætera Sacramenta gratiam & virtutem sortiuntur. Vt autem inter planetas, is qui Luciferi nomen obtinet, Solem semper siue occidentem, siue orientem comitatur: ita Confessionis Sacramentum, sacra Eucharistiæ individuum comes, & veluti pedissequus est: vtpote quod mentis nostræ domicilium purgat, vt in eo sacra Eucharistia collocari dignè possit. Hæc autem præstantissima Sacramenta, quæ iterari quotidie possunt (cum cætera partim rarè, partim nunquam iterentur) vehementer ad animarum salutem constituendam atque seruandam adiuuant: quandoquidem quotidiana hac repetitione & frequentatione, quotidianis morbis & necessitatibus nostris medicinâ faciunt. Quod quidem Ambrosius admonet his verbis: Si quotiescunque effunditur sanguis Christi, in remissionem peccatorum effunditur, deo semper accipere; qui semper pecco, deo semper habere medicinam. Qui vulnus, inquit idem, habet, medicinam desiderat. Vulnus est, quod sub peccato sumus: medicina est hoc venerabile Sacramentum. Duo ista Sacramenta ad præterita peccata delenda præcipuè seruiunt: Eucharistia etiam aduersus futura mentem munit & armat. Quamdiu autem viuimus, intra nos est carnis concupiscentia, & peccati fomes, qui nos frequenter ad malum sollicitat, aduersus quem huius Sacramenti virtus cælestem nobis vim atque opem confert. Nec concupiscentia solum, sed ipsa quoque res humana, quibus per amorem inhæremus, mentem sæpe nostram inficiunt, & à spiritualium rerum studio & amore auocât. Vt enim in corporeis rebus, qui res sordidas tractant, ipsi etiam earum contactu sordidantur: ita vbi mens nostra immoderato amore terrenis rebus adhærescit, ipso vtique amoris huius contactu inficitur & sordidatur. In remedium igitur infirmitatis, Eucharistia est instituta. Est & Sacramentum istud sacrificium: in quo non vitulos & agnos (vt olim in Lege) sed ipsum Dei Filium (qui in cruce olim pro salute mundi oblatu est) denuò immolamus. Hoc sacrificio nihil Deo gratius, nihilque homini salutarius excogitari potuit. Nihil enim minus in quotidiano Missæ sacrificio Deo Patri offerimus, quam quod

Confessio
Eucharistiæ
adesse debet.

Ambrosius

Sacramen-
tums medi-
cina.

Carnis con-
cupiscentia
in nobis.

Simile.

Eucharis-
tia sacri-
ficium.

Missæ quid
contineat.

ille moriens in cruce obtulit, sed eundem Agnum immaculatum, eandem Hostiam, eundemque Dei Filium superno Patri presentamus. Qua in re immensa Dei nostri bonitas & charitas apparet; cui non satis fuit, fieri panem nostrum, nisi etiam fieret sacrificium nostrum, vt nos illum tanquam panem viuum, vitam æternam largientem, comederemus, & tanquam verum & immaculatum sacrificium Deo Patri pro sceleribus nostris offereremus. Est etiam hoc sacrificium vtile & necessarium toti Ecclesiæ, pro qua offertur, & viuificū & salutare. Nec viuus solum, sed mortuus etiam, qui purgatorio igne pristinæ vitæ maculas diluunt, magnopere confert. Magnum quoque solatium est Sacerdotibus, qui quotidie deuotè celebrant, quod & ipsi sint liberandi à purgatorio, vel in eo certè aut breuiori spatio, aut leuiori pœna expiandi. Nunc ad vos, Auditores, conuerto sermonem. Si tantas diuinæ gratiæ opes Sacramentum hoc secum adfert, quo quæso ardore, quo affectu, ad hoc tantum salutis nostræ remedium accedere debemus, quod nobis post adscensum Domini in cælum, in terra relictum est? Apostoli aliis erant eruditi mysteriis, at nobis ex auro illo seculo, summum istud Sacramentum relictum erat, quod eo tempore à Christo institutum, & à fidelibus frequentatum fuit, hucusque manet, manebitque perpetuò in Ecclesia. Cur ergo maximum hoc, quod nobis superest, beneficium negligimus, quod felicissimi illius seculi dignitatem repræsentat? Quamuis enim tot temporum spatia exacta sint iam, eodem tamè modo Eucharistia nondum mutata, idem diuinum Sacramentum, idem sacrificium, idem Agnus immaculatus, idem Angelorum panis, idem illud sacrosanctum corpus & sanguis, eadem gratia, postremo eadem manet cœna: quæ ad finem vsque mundi perduratura est. Sic enim Apostolus ait: Quotiescunque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis donec veniat. Quocirca existimare debemus, Auditores, cum ad venerabile Eucharistiæ Sacramentum accedimus, nos quoque cum discipulis, in postrema illa Domini cœna esse presentes, eodemque affectu & religione, qua illi, ante hæc mensam adstiterunt. Si tanta est huius Sacramenti dignitas, tantæque per illud nobis salus & gratia confertur: quantum quæso accusari illorum socordia debet, qui se ad illud piè & religiosè sumendum præparare negligunt? Olim quidem initio nascentis Ecclesiæ frequentissimus huius panis erat vsus. Omnes enim, qui sacris mysteriis aderant, Christi corpus sanctissimum vnà cum Sacerdote percipere solitos fuisse, auctor est in primis Dionysius Arcopagita, & Iustinus

Sacerdotes
purgatoriū
euadent.

Eucharistia
nobis relicta
à Christo.

1. Cor. 11.

Sacramen-
tū corporis
Christi quā-
ti assuman-
dam.

Dionysius.
Iustinus.

Augustinum
Sermone in
monte.

Communi
candum sa-
crum.

Martyr, qui de baptismatis ritu agens, confucuisse inquit Eu-
charistiam dari à Diaconis, omnibus qui præsentes aderant,
percipiendam, & absentibus deferendam. D. Augustinus: Si
quotidianus est panis, an post annū illum sumes? Accipe quoti-
die, quod quotidie tibi profit. Sic viue, vt quotidie merearis ac-
cipere. Qui nō meretur quotidie accipere, nō meretur post an-
num accipere. Processu temporis hic fidelium feruor & deuotio
refruxit. Quod autem minus communicamus, illa nostra omnis
excusatio inualida & friuola est. Agamus immensas Domino
Deo gratias, ab eoque suppliciter postulemus, vt qui sese nobis
velatum in hac mortali vita tradere dignatus est, reuelata tan-
dem facie, se nobis in patriā præbere dignetur. Amen.

IN EODEM FESTO SACRA-
TISSIMI CORPORIS CHRISTI,
Concio secūda, ex tribus collecta: in qua primū
de summis beneficiis in hoc Sacramento nobis
exhibitis, eiusque effectis & virtutibus; deinde
verò de reuerentia, qua ad illud accedendum sit,
ac de frequentiori eius vsu agitur.

THEMA. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum
sanguinem, in me manet, & ego in illo.* Ioan. 6.

IONYSIVS ille magnus Areopagita, de hoc ad-
mirabili Sacramento dicturus, ab ipso Domino,
qui in hoc Sacramento laet, sibi exordium sumen-
dum decreuit; nempe vt paulisper id quo regitur
velum aperire, & ex immensa luce, quæ intra illud
latet, vel exiguum ad nos radium emittere dignetur: quo lu-
sciosi mentis nostræ oculi illum videre, voluntates amare, &
lingua nostra dignum aliquid de eo proloqui valeat; vt eorum
illi hodie acceptum feramus, & quod ab eo munus accepimus,
& lucem qua illum agnosimus & prædicamus. Hoc mysterium
Moyse à Domino suppliciter petebat, cum diceret: Si inueni
gratiam in oculis tuis, ostende mihi gloriam tuam. Quod qui-
dem beneficium sanctus Propheta non vni sibi tantum, sed vni-
uerso populo, quem regendum susceperat, à Domino postula-
bat. Cum enim videbat inobedientem populum, nec tot inspe-
ctis miraculis, nec tot perceptis beneficiis in officio contineri,
hanc

Christus la-
tet in Eu-
charistia.

Exod. 33.

hanc vnā viam ad pietatem iudicauit, si Dominus lucis suæ
radios in eum mitteret, vt quā esset ipse magnificus, & quāta
reuerentia dignus, intelligeret. Hac enim ratione faciliè homi-
nes non ad obedientiam modò, sed ad mille mortes pro ipso
obeundas paratissimi essent. Sine diuini luminis radio de hoc
Sacramento dignum aliquid dicere non valet humana infirmi-
tas. nihil enim non summum in eo est atque diuinum. Si enim
effectus eius considerare velis, is est, homines diuinos, hoc est,
Deiformes efficere: si verò huius effectus causam intuearis,
Deus ipse causa est, intra pectus hominis admissus: si autem
modum inspicias, modus est, vt idem Dominus sub panis specie
ab homine sumptus, eundem hominem cælestem atque diui-
num, & puritatis atq; sanctitatis sue participem efficiat. Omnia
in hoc Sacramento sunt diuina, homuncio autem rudis non
potest assequi seu proloqui tanta mysteria. Vt hanc igitur
nobis lucem Dominus, qui in hoc Sacramento conditus est,
impartiri dignetur, ad beatissimam Virginem, hoc est, miseri-
cordiæ matrem, confugiamus, eiusque patrocinia, solita oratio-
ne imploramus.

Eucharistia
quid faciat.

AVE MARIA.

OMNIA diuinæ legis præcepta aduersus carnis nostræ
cupiditates militant, quæ omnium perturbationum, molestia-
rum atque dissidiorum causæ sunt, Iacobo testante, qui ait: Vn-
de bella & lites in vobis, nisi ex concupiscentiis vestris, quæ
militant in vobis? Diuinæ legis obedientia, quæ cupiditatem
comprimit, certissima ad felicitatem via est, Rectè proinde ille
ait: Cum Christianæ vitæ rationem considero, singula ipsius
instituta beatitudinem hominibus adferre perspicio. Est & alia
cælestis Philosophiæ pars, quæ cælestia continet præmia, piis
constituta; & spiritualia gaudia, quibus in hac etiam vita resi-
ciuntur & oblectantur. Iam quis non videat, quantæ sit felicitatis
talibus consolationibus recreari, tantæque gloriæ spe ani-
mum alii atque recreari?

Iacob. 4.
Bella quid
causantur.

Effrem.

Satis hæc duo ad constituendam hominis felicitatem esse
videbantur: sed est aliud, quod multò magis ad humanæ vitæ
beatitudinem conferat, nempe Sacramentorum beneficia: quæ
sunt humanæ infirmitatis medicamenta, dolorum solatia, ma-
lorum remedia, & diuinæ bonitatis, ac charitatis argumenta.
Inter quæ tamen singulari virtute & dignitate diuinissimum
Eucharistiæ Sacramentum eminet: quod rotius felicitatis &

Sacramenta
sunt medi-
camenta.

*Christus in
quo sit Sa-
cramento
totus.*

beatitudinis fundamentum est. In eo se nobis Christus Domi-
nus totum tradit, cum se in aliis per partes tradat: quia in illis
non ipse, sed eius nobis virtus & gratia communicatur. Qui ve-
rè amat, seipsum primo amanti tradit, ac deinde reliqua, quæ in
eius facultate posita sunt. In hoc Sacramento, quod Communio
appellatur, seipsum Dominus Iesus, atque opes suas largè &
munificè amatoribus suis impendit; & intra illos manens, omnia
in omnibus operatur. Ipse animam ad omnia virtutis officia
exsuscitat, & sic tandem spiritualem animæ vitam tribuit,
per quam ad vitam perveniat sempiternam. *Qua* de causa Do-
minus Sacramentum hoc sub cibi specie instituitur voluit, ut
humanæ mentis cum diuina mente vnionem designaret: quan-
doquidem proprium cibi est, vnum cum eo fieri, qui eo vescitur.
Hoc est igitur quod præcipuè Dominus in hac Evangelica
lectione exponit, cum ait: *Caro mea verè est cibus, & sanguis meus
verè est potus. Quid* autem hoc sit, idem Dominus explicat, cum
ait: *Qui manducat meam carnem, &c.* Hoc enim cibi propriù esse
diximus, in aliti naturam transire, & vnum cum illo fieri. quod
quidè huic Sacramento maximè conuenit, quo Ecclesiæ mem-
bra capiti Christo copulantur, & vnum cum illo efficiuntur.
Admiramur sanè huius vnionis dignitatem. Hæc autem vnio
est spiritualis, & amore potissimum fit. Fuit Sanctorum perpetuum
studium, ut quantum in hac vita fragili fieri posset, mentem
suam cum diuina mente & voluntate ita copularent, ut
quidquid illa vellent, ipsi quoque simili studio & affectu vellent,
& se totos ad illius ductum, propria voluntate repudiata, applicarent:
ut sic ex duabus voluntatibus, vna quodammodo voluntas
fieret. Talis erat ille qui dicebat: *Viuo ego, iam non ego,
viuit verò in me Christus.* Sicut acerbi fructus melle aut sac-
charo decocti, nihil pristinae acerbis retinent, sed illius li-
quoris saporem referunt, in quo diu iacuerunt: ita Paulus nihil
erat, quod veteris Pauli naturam & ingenium, & pristinae vite
saporè haberet; sed quidquid in eo videbatur, eius erat, cui per
ardentissimam charitatem vnitus, & in quem transformatus
erat. Ideoq; iure seipsum discipulis in exemplar virtutù Chri-
sti proponere potuit, cum dixit: *Imitatores mei estote, sicut de
ego Christi.* Quid igitur hac dignitate ambitio humana opere
amplius poterat? Si enim summa rationalis creaturæ perfectio
est, principio suo, à quo profluxit, iterum copulari: quid maius
in hac vita homini cõtingere poterat, quàm ita Deo coniungi,
ut ipse in Deo, & Deus in eo maneat? quod fit huius Sacramen-
ti beneficio. Summù Dominicæ passionis beneficium quamuis
semper

*Sanctorum
studium.*

*Galat. 2.
Simile.*

1. Cor. 4.

semper nobis ad salutem proficiat, semel tamen in ara crucis
impensum est: hoc tamen quotidie nobis in altari per manus
Sacerdotum confertur, quo eiusdem passionis & mortis partici-
pes efficiamur. Est igitur præcipua huius Sacramenti virtus,
humanam mentem cum diuina copulare: quæ quidem vnio
non corporea, sed spiritualis est, & amoris glutino fit. Hoc est
autem quod Saluator hîc ait: *Misit me vnicus Pater, & ego vnio
propter Patrem: & qui manducat me, &c.* Hanc similitudinem quis
inter homines vsurpare auderet, nisi ea Saluator ipse vsus fuisset?
Sensus enim est, quòd sicut Filij Dei vitâ eadem cum Pa-
tris vita est, quia Pater est in Filio: sic fidelis hominis vita, qui
Christi Domini corpus intra se receperit, Christi vitæ conformis
erit: quia Christum intra se commorantem habet. Sicut ignis (qui
inter elementa omnia nobilissimus est) quamcunque corripuit
materiam, in se conuertere, suamque formam atq; virtutem in eam
transfundere contendit: ita quam mentem Christus Dominus (qui
ignis consumens est) corripit & inhabitat; in se transformare, sibi vnire,
& sui similem, hoc est, diuinâ efficere nititur. Traditur hîc corpus &
sanguis Christi, imò eius charitas & Spiritus sancti, quo sanctificamur,
diuinæque similitudinis participes efficiamur. Id autè euenit, cum ea
puritate & sinceritate vitam nostrâ instituiamus, ut in ea diuinæ
puritatis imago quædam appareat: ut quicumque nos viderit, non
spurius & adulterinus, sed legitimos Dei filios, eiusque simplici-
tatis & innocentia imitatores agnoscat. Ex eo fonte, ex quo
Sacramenta suam habent dignitatem, sequitur Christi merito-
rum communio, quæ huius Sacramenti beneficio nobis con-
tingit: Fideles enim in hoc Sacramento participes fiunt mortis
& passionis eius. Ut enim virtus omnis atque sensus capitis in
omnia corporis membra deriuantur: ita Christi Domini opes
& virtus ad omnes fideles, qui charitatis glutino illi tanquam
viva membra copulati sunt, plenissimè dimanant. Cum enim
nobis sacrum corpus & sanguinem suum donat, simul etiam
donat, quòd illo corpore & sanguine in sacrificium oblati pro-
meritus est. Neque enim alterum sine altero dignè accedere
datur; hoc est enim dari & Sacramentum & rem Sacramenti.
Qua in re diuinæ pietatis dignatio studiosè consideranda est:
quæ planè voluit, ut quòd ille moriendo promeruit, nos
edendo consequeremur. Solent patres immensos sæpe labores
excipere, & varia pericula adire, ut amplum filiis patrimonium
relinquant, quo ipsi citra laborem & periculum opibus alieno
labore patris fruantur. *Quam* rem Christum Dominum no-

*Eucharistia
virtus que.*

Simile.

*Vita ut in-
stituta sit.*

**Sacramentum
Eucharistia
GRATIA**

*Sacramen-
tum, & res
Sacramenti.*

Simile.

Leuit. 16. biscum in hoc Sacramento egisse constat. Olim quidem Dominus in Lege vnum in vniuersa terra altare, & vnicum templum esse voluit. Et quidem in sacrarium & intimum templi adytum (in quo Arca testamenti collocata erat) solus summus Sacerdos (thuris suffitu totum sacrarium operiente, ne quid cernece posset) ingrediebatur; arcam verò ipsam non modo manu contingere, sed nec videre fas erat. Bethsamite nãmque, qui eam curiosius videre præsumpserunt, meritis audacæ suæ penâs dederunt. Quid quòd nec ad eâ propius accedere licebat, nisi duorum millium cubito: sũ spatium esset interiectum? Hoc enim Iosue cavit, cùm arca Domini in Iordanis transitu populum præcedebat. Iam verò cùm Dominus in montem Sinai descendisset, solus Moyses ascendit in montem, nulli autem hominum aut iumentorum etiam fas erat ad montem, in quo Deus loquebatur, accedere. Ille ergo Dominus, qui adeò exiguum olim sui copiam hominibus faciebat, ille etiam ad finem vsque seculi, in hoc nostro tuguriolo, propter electorum suorum salutem & gloriam, habitare dignatur; vt illum salutare, illi calamitates suas declarare, & auxiliũ petere valeant. Hoc igitur argumento, Saluatoris nostri charitatem in homines intelligere licet: à quibus tot modis offensus, nihilominus tamen inter eos habitare dignatur; vt eos gratiæ & præsentia suæ virtute oblectet atque confirmet. Ecce, inquit, ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi. Hæc consideratio magnam piis deuotionis præbet materiam. Fuerat conuersatus nobiscum in terris; adscendens in cælum, rationem inuit, qua in terra perpetuò apud nos maneret. Quis igitur hoc indicio viscera illa charitatis & misericordiæ plenissima non agnoscat? non adoret? non veneretur? non ardentissimo amore complectatur? Facile ex his dictis causam ruinarũ mundi diuinae licet. Multi rarò communicant, imò inuiti: non mirum igitur, si tanta cælestis cibi virtute destituti, in summa versentur imbecillitate, & (quod est consequens) leuissimæ cuiusque auræ impulsu corruant, qui hoc fortitudinis cibo vix vquam roborantur. O infelicem temporum conditionem! mirandam rerum commutationem! Olim sceleratis interdiceretur cibis ille mysticus, donec pœnitentiam dignam fecissent: nunc autem res nostræ eò deueniunt, vt ipsi se fideles sponte sua hoc tanto supplicio non ad tempus modò, sed tota penè vita puniant. Audiant tales diuum Cyrillum: Sciant baptizati homines, si longo temporis spatio propter simulatam religionem mysticè communicare Christo recusent, ab æterna se vita

procul depellere. Quippe recusatio huiusmodi, quamuis ex religione proficisci videatur, & scandalum facit, & laqueos instruit: Quare oportet omnibus viribus à peccato mundari; & rectè viuendi iactis fundamentis, magna cum fiducia, ad summandam vitam concurrere. Sed variè sunt diaboli, multiplicisque ad decipiendum insidiæ, quare demus operam modò, vt vinculis eius abruptis, & iugo seruitutis peccatorum excusso, in timore Domini seruiamus, & carnis voluptate per continentiam superata, ad cælestem gratiam accedamus. Hastenus ille. Cuius verba quãtum timoris animis nostris incutere debeant, expendendum venit. Illud hinc in primis obseruandum, vt flagrantissimo amoris igne diligamus eum, qui ita dilexit nos, qui hunc amoris igne venit mittere in terram, hoc est, qui tot amoris incitamenta, incarnatione, passione, & huius diuini Sacramenti institutione in pectore nostro congestit. Cùm enim tria sint, quæ amorem iustissime sibi vindicent, nempe bonitas, charitas, & beneficentia: hinc bonitas maxima, charitas flagrans, & beneficia summa inueniuntur. Certè si hoc igne non accendaris, non video quam torporis tui excusationem in diuino iudicio prætexere valeas, cū aduersum te Dominus has tres amandi causas commemorauerit. Neque enim iniustus erat Deus; cùm præcepit, vt ipsum toto corde, tota mente, totisque viribus diligeremus. Vt quid enim nõ amaret opus artificem, cùm haberet vnde id posset? Et cur non quantum omnino posset, cùm nihil omnino nisi eius munere posset? Medicina est efficacissima: opus est eam vulnere admouere: Vulnus autem in corde est: quod & terrenarum rerum amore feruet, & cælestium amare alget. Huic igitur admouenda cælestis hæc medicina est. Tunc autem illam admouemus, cùm admiranda hæc beneficia quotidiana & pia consideratione diligenter (vt D. Bernardus ait) in corde nostro voluimus & cõsideramus. Quare rogo, obtestorque vos, Auditores, vt partem diei aut noctis se positam habeatis, qua hæc tanta diuinæ dignationis beneficia in corde vestro, piè & religiosè tractetis: hoc est, vt ignem hunc, è cælo missum in terram, in pectore vestro condatis: haud dubium enim, quin omnem alium profani amoris ignem à vobis excutiat, & diuinæ dilectionis ignem incēdat: quò Deo similes per dilectionem effecti, & in hac vita eius sanctitatem & puritatem, & in futura sempiternam eius felicitatem consequi mereamini. Quid autem hæc tanta beneficia, tantæque nobis ad salutem e: habita adiumenta, nisi immensam Dei nostri bonitatem & charitatem ostendunt, quæ summum nostrum erga

*Arca dignitas.**Deus olim absconditus.**Matth. 25. Deus quem modo sit nobiscum.**Mundus quare ruinatur.**Cyrillus in Ioannem.**Luc 11.**Amorem quid inuenit.**Matth. 22.**Medicina cælestis quæ Bernardus.**Amor profanus quæ propius sanctus.*

illum amorem & gratitudinem exigunt? Cùm enim veræ dilectionis proprium sit, bene velle, & beneficiis afficere: qua quæso dilectione Christus Dominus illos prosequitur, quos tantis afficit & ornat beneficiis? Quod vt euentius appareat, vetera beneficia, quæ olim populo Iudæorum Dominus exhibuit, cum noui Testamenti beneficiis conferamus. De illis igitur apud

Osæ 11. Oream item Dominus ait: Ego quasi nutritus Ephraim portabam eos in brachiis meis. Et mox: Ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum: & declinaui ad eum, vt vesceretur. Tria amotis genera erga populum suum his verbis Dominus indicauit. Primus est nutritis amor, quæ puerum materno affectu nutrit, & in sinu suo gestat. Secundus est pauperis agricolæ erga par boum, quorum opera atque labore vitam inopem sustentat: quos, diurno labore finito, blandè & molliter tractat, iugumque, quo premuntur, exaltat, vt eorum laborem atque onus alleuet. Tertius est patris erga ægrotantem filium, cibosque fastidientem: cui pius pater manu sua cibum benignè porrigit, quo vescat. Hos ergo tres amores Dominus erga populum suum se habuisse testatur, qui illos primùm velut nutritius prouidentia atque tutela suæ brachiis gestabat atque tuebatur; idèmq; iugum, quo ab Ægyptiis & finitimis nationibus premebantur, sustulit, & in libertatem asseruit: ac postremò ipse illis alimenta, & omnia quæ ad vitam sustentandam necessaria erant, larga manu suppeditabat: vt pote qui eos, vt ait Propheta, frumenti adipe satiaret. Hos igitur tres amores Dominus longè maioribus beneficiis erga populum suum in noua Lège declarauit. Non contentus enim gestare nos in brachiis, gestat etiam in visceribus suis, cùm se in hoc Sacramento ingerit nostris: idèmq; nos eius virtute à grauissimo peccatorum & cupiditatum iugo liberat: ac postremò idem non modò cibum nobis porrigit, sed ipse etià cibus noster effici dignatus est: qui non temporariam corporis vitam, sed immortalem & sempiternam dignè sumentibus tribuit. Qua in re dissimilitudinem amoris Christi ad alios communium amicorum amores cernere licet. Hi enim, vt maximè diligant, nihil magis cupiunt, quàm amicis suis conuiuere, cū illis versari, mutuòque illorum conspectu frui. At Christus Dominus hac vnione minimè contentus, præcordiis se nostris in hoc Sacramento voluit insinuare, intra nos habitare, & vnò nobiscum effici. Idèmq; velut pius Pater, manu sua nobis hunc cibum porrigit, cùm in extrema illa cœna discipulis, & in illis omnibus nobis ait: Accipite, & manducate inter vos, hoc est, accipite & manducate ex hoc omnes.

Amoris generis tria.

Psalm. 147.

Christus vs nos gestat.

Amicorum proprium.

Matth. 26.

omnes. Quæ quidem verba non leuiter à nobis prætereunda sunt. Assuetus fecit magnum conuiuium suis; at noster Rex regū, ac Dominus dominantium, Christus, ad Patrem ex hoc mundo discessurus, splendidissimum apparauit conuiuium, vt immentas bonitatis, charitatis, & misericordiae suæ diuitias mundo ostenderet: idque nõ centum octoginta diebus, sed ad finem vsque mundi diaturum: nec Principibus Persarum & Medorum tantum, sed vniuerso hominum generi præpositum, ad quod planè conuiuium nos inuitauit: Accipite & manducate ex hoc omnes. Nihil hîc vulgare expectamus, nõ vina ex longinquis regionibus adlata. Non expectamus agnum Paschalem, nõn Manna de cælo, quod omne cõtinet delectamentum, & omnem saporis suauitatem. Hoc est, inquit, corpus meum, & hic sanguis meus. Quid, quæso, Auditores, his pauculis verbis significari putatis? Nimirum hoc perinde est ac si diceret: Tanto vos amore complector, tantopere vestra salutem stitio, vt quoniam veram & æternam vitam sine carnis meæ cibo, & sanguinis potu assequi nõ potestis, carnem meam in cruce immolem, & sanguinè fundam: vt hoc cibo & potu refecti, veram & æternam vitam consequamini. Ab hoc autem conuiuio neminem excipio, omnes homines, cuiuscunq; sortis & fortunæ sint, inuito. Dicant igitur omnes homines, dicant Angeli, quàm magnum diuinæ bonitatis & charitatis indicium hoc exstiterit. Si igitur Christus Dominus tantopere nos diligit, si nos tot beneficiis cumulat, si tantam nobis bonitatem atque misericordiam hoc opere declarat: quid fieri potuit, vt à nobis nõ impendè ac vnice diligatur? Quid ergo superest, nisi vt hanc tantam Dei nostri in nos bonitatem, & charitatè, quæ vel lapidea corda mouere posset, tota mente, totis viribus diligamus, & illi nos totos in sacrificium offerre, qui se nobis in cibum contulit, studeamus? Hoc est enim quod Sanctorum omnium mentes miro modo accendit, & liquefecit, & ex carnalibus spirituales atque diuinos effecit. D. Gregorius: Si, inquit, lapidis durities igni cedit: cui adinota, non duritiam suam modò, sed naturam quoque & nomen amittit, quando in puluerem vertitur: quid mirum, si lapidea corda hominũ, pristina duritia cælestis huius ignis virtute deposita, in alia quodammodo naturam trãseant, ex duris que lapidibus, Abraham filij, in nõ Dei filij efficiantur? Hunc igitur amorem ante omnia à nobis hoc amoris Sacramentum exigat, vt amorem rependamus ei, qui tantopere amoris ignem nobis in hoc Sacramento ostendit. Deinde etiam postulat, vt, quoniam tam multa nobis beneficia hoc cælesti cibo

Conuiuium Afficere, & Christi quæle.

Peroratio. Christus quantopere diligendum.

Gregorius lib. 26. in Job.

Simile.

Sacramentũ Eucharistia: Sæpius accipiendum.

Genf. 3.
Eua dece-
pta est.

conferuntur, ad ea frequentius capessenda, quanta poterimus deuotione & puritate præparemur: Callidus olim serpens feminam ad veritæ arboris cibum inuitans, falsò illi diuinitatis similitudinem promisit: cuius verbis decepta mulier, & comedit & petiit. At modò Veritas ipsa nos ad hunc cibum conuiuas vocat, pollicens fore, vt si eum edamus, non fallacem, sed veram Dei similitudinem consequamur: Detestemur fallacem serpentem, & eius assecelas; & diuinæ veritatis monitis, quibus nos ad vitalem animarum cibum amanter inuitat, obtemperemus, consciētiam nostram ab omni lethali crimine, pœnitentię Sacramento expiantes, & deuotis precibus, sanctisq; cogitationibus mentem nostram præparantes, ad hanc cælestem mensam, ad Angelorum panem, ad bonorum omnium fontem, non seğnes, sed auidissimo studio properemus, vt per hunc salutarem cibum, & in præ-senti seculo gratiam, & in futuro sempiternam vitam, Domino largiente, percipere mereamur: Amen.

* * *

CON

CONCIONVM

TOMVS QVARTVS.

De tempore, quod est à Dominica
prima post Pentecosten, vsque
ad Aduentum.

DOMINICA PRIMA POST
PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA
lectio Euangelica explanatur; inde de charitate
& misericordia differitur.

THEMA. *Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est.* Lucæ 6.

IRIPARTITA esse, Auditores, absolutæ iustitiæ rationem constat: cuius pars prima Deo, secunda nobis, tertia proximis, quod æquum & iustum est, reddit. Duabus prioribus relictis, de hac nouissima, quæ ad proximos pertinet, in hodierna sancti Euangelij lectione cælestis Magister differit. Hæc porò tertia iustitiæ portio, duabus præcipue partibus constat, quarum altera benignè facere monet, altera malefacere vetat. De vtraque igitur hoc in loco Saluator disputat. De priorè namque ait: *Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est.* Misericordiæ verò officia simul & præmia declarat, cum mox subdit: *Dimittite, & dimittimini, date, & dabitur vobis.* De posteriore autem iustitiæ parte differit, cum ait: *Nolite iudicare, & non iudicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini, & cætera.* Cum ergo Dominus de hac bipartita erga proximos iustitia in hac præsentī lectione saluberrima nobis documenta proponat: de eisdem nos quoque

*Iustitia par-
tes tres.*

quoque in præfenti Concione, eius adspirante gratia, sermone habebimus. Quod ut piè & religiosè præfata valeamus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A .

OMNIVM diuinorum beneficiorum optimum est, quod omnium rerum Dominus, Filium suum vnigenitum, libertatis nostræ redemptorem & vindicem, ac Doctorem donauit nobis. Hoc beneficium Apostolus ad Hebræos amplificat.

Hebr. 1. Multifariam, inquit, multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissimè diebus istis loquutus est nob. sin Filio, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit & secula. Moyses hoc beneficium nouit etiam amplificare, qui post Legem in môre Sinai ipsius Domini voce latam ad populum ait: Interroga de diebus antiquis, qui fuerunt anteq, ex die quo creauit Dominus Deus hominem super terrâ, à summo cælo vsque ad summum eius, si facta est aliquândo huiusmodi res, aut vnquâ cognita est, vt audiret populus vocem Domini Dei loquentis de medio ignis, sicut tu audisti. Huius autem beneficij gratia exultare, & gratias agere nos Propheta iubet, cum ait: Et filij Sion exultate in Domino Deo vestro: quia dedit vobis doctorem iustitiæ, & descendere faciet super vos imbrem matutinû & serotinum: vt videlicet verbi Dei semen, eius opera in terrâ cordium vestrorum iactum, & cælestis gratiæ imbribus irrigatum, fructus germinet a ternæ vitæ Manus autem hoc Saluator cumulativè præficit, sicut ipse in Psalmo ait: Annuncij iustitiam tuam in Ecclesiâ magnæ ecclesiæ labia mea non prohibebo, Domine tu scisti. Quid enim aliud sacra Euangelia, nisi iustitiam Dei annunciant? Iustitiæ autem nomine virtutem omnè, & sanctitatem H. b. v. more significauit. Quia enim ad iustitiam præcipuè pertinet, vnicuique reddere quod suum est, virtus autem hoc ipsam cumulativè præficit: idè non mirum, si iustitiæ nomine virtutem omnem complexus est. In hodierna sancti Euangelij lectione, de ea iustitiæ parte Saluator diffinit, quæ ad communem hominum societatem, hoc est: ad proximam dilectionem pertinet in cuius explicitioe à misericordia exordium sumpsit. *Esote. ait, misericordes, sicut & Pater vester misericors est. Quid sit misericordia, exponendum. Misericordia alquan lo virtutem, aliquândo affectum, quandoque verò vtrunquè simul comprehendit. Primo loco, misericordiam in Deo, & beatis mentibus ponimus:*

Misericordia quid.

Iustitia quid sit.

Psal. 59.

Iob. 2.

Deut. 4.

Hebr. 1.

Beneficium optimum quale.

quæ sine vlllo doloris sensu miseris opulantur. Misericordia verò secundo loco, affectus quidâ & sensus doloris est, ex aliena miseria in animo nostro contractus. De quo affectu verba illa S. Iob intelligenda esse videntur: Ab infantia mea creuit mecum miseratio. Huiusmodi affectus in senibus, in feminis, & infirmis hominibus maximè dominatur. His personis sanctos viros addo: in quibus cum diuina gratia non euerat, sed perficiat naturam, hic naturalis misericordiæ affectus longè perfectiùs deprehenditur. Vnde est illud: Nouit iustus animas iumentorum suorum, viscera autem impiorum crudelia. Impij namque sceleratæ vitæ merito nõ solum gratuita Dei dona, sed etiã ipsius naturæ munera atque beneficia penè perdidderunt. Inuenitur hic etiam blandus animi motus cum virtute coniunctus. Quæ res adeò laudanda est, vt D. Gregorius dicat, plus esse aliquando compati ex corde, quàm donare: quia quisquis indigenti perfectè compatitur, minus æstimat omne quod donat. Tãto quisque perfectior est, quãto perfectiùs dolores sentit alienos. Nouum testamētum totum penè charitatis & misericordiæ commendationem & laudes continet. *Esote misericordes, sicut & Pater vester cælestis, &c.* His verbis dei filios, Deo ipe ipsi similes facit eos, qui misericordiæ operibus vacant. Quæ circa, cum similitudo amoris cõciliatrix sit, fieri non potest, quin eximie à Deo diligatur, qui ei similes sãt. Dei perpetuum munus est, res humanas curare, & hominibus necessaria ad vitæ vsum prouidere. Hoc enim illa Saluatoris verba declarant: Pater meus vsque modò operatur, & ego operor. At vir benignus & misericors, dum alienis necessitatibus, qua potest ratione, consulit; Deo placè, ad hominum incolumitatè & salutem, pro facultate sua cooperatur. Deus enim ad omnes; hic ad eos quos potest, misericordiæ suæ sinum aperit. Misericordia hominis ad proximum suum; misericordia autem Dei ad omnem carnem. Hic enim Pater super ingratos & malos benignus esse dicitur. Solem quippe suum orti facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Omnibus enim ex æquo Sol radiat, dies illuminant, fontes irrigant. Similem ergo vos misericordiam & beneficentiam citra personarum acceptionem sectamini, nil in homine nisi humanitatem, nisi diuinitatis imaginem, nisi præceptum Domini, atque adeò ipsum Dominum præstantes: quandoquidem ipse dixit: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Hic est munificus sine vlllo emolumento. Cum facis prandium, magis vult vocari pauperes quàm diuites. His verbis Dominus non humanæ retributionis

Iob 37.

Promer. 17.

Gregorius li. 20. Mor.

Idem.

Compassio laudatur.

Ioan. 5. Vr benignæ Deorum misericordiar.

Eccles. 28.

Matth. 5.

Matth. 23.

Luc. 14.

446 DOMINICA I. POST PENTECOSTEN

tionis spem, non terrenum aliquod emolumentum & lucrum respicere nos vult. Quo enim mens ab omni utilitate intuitu purior fuerit, eo maioris apud Deum meriti erit. Hac enim de causa, tanta cura Dominus eleemosynam clam fieri voluit, ne quid esset præter ipsum, quod nos ad eam alliceret: atque ita quod foris rectè gereretur, intus à mercede boni operis non euacueretur. In Ecclesiastico legimus: Datus insipientibus non erit utilis tibi; oculi enim eius septemplexes sunt. Quibus verbis innuit, avaros, atque sui amantes homines multa metere velle, ubi aliquid fortè seminarunt: quæ res à Christiana beneficentia plurimum distare debet. Dominus Deus oves suas, quæ per dilectionem, quam habere debent mutuo, cognoscuntur, nullo tempore signo aliquo carere voluit. Ante Legem enim, & sub Lege, Circumcisionem instituit, qua à cæteris gentibus fideles distingueretur. At in Lege noua, inter alia signa, quibus fideles ab infidelibus, & p̄j ab improbis discernuntur, dilectionis mandatum adiecit, cum dixit: In hoc cognoscent omnes, quod mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem. Ea enim Christianæ charitatis species esse debet, ea largitas, ea lenitas, vt facili Christiani homines hoc singulari benignitatis officio inter omnes alios dignoscantur. Magi illi Pharaonis in tertio signo à Moyse edito defecerunt, digitum ac virtutè Dei in eo esse intelligentes; quoniam ad id tota demonum & naturæ vis peringere non poterat: ita planè talis inter Christianos charitatis species esse debet, talia opera, talis concordia (nemine quæ sua sunt, sed quæ aliorum, curante, & aliorum incommoda, vt sua, lamentante) vt vel hoc argumento conuicti homines, faciliè intelligerent, eam gentem non terrenam esse, sed cælestem; non humano, sed diuino spiritu agi: quando nihil tale in cæteris hominibus eiusdem naturæ consortibus reperiretur. Quod si ita est, Auditores, quam longè quæso, ab huiusmodi charitatis specie distat mundus, quâtnque ab hac diuina Lege aberrauit? Quis enim hanc cordis vnitatem ita retinet, vt illud Apostoli implere satagat? Vnanimes, vno ore glorificeris Deum, & Patrem Domini nostri Iesu Christi? Quis ita proximum diligit ac seipsum? ita alienis malis condoleat ac suis? ita quæ aliorum sunt, vt sua curat? Tam longè ab hac charitatis vnanimitate distamus, vt tantisper dum res nostræ in tuto sunt, nihil ad nos, an totus mundus intreat, pertinere putemus. Quia, inquit Saluator, abundauit iniquitas, refrigescet charitas multorum. Exstincta charitate, quid non tandem malorum consequutum est? Hinc dissidia, odia, sectæ, furta, prodiones, bella,

quid

quid non tandem malorum in mundum inuictum est? Hinc Leges contemptæ, oppressi pauperes, pupilli direpti, neglectæ viduæ, corrupti iudices, boni viri despecti, & qui recessit à malo, prædæ patuit. Vt enim charitas virtutum omnium, ita charitatis extinctio malorum omnium caput & seminarium est. Denique, sicut charitatis vno Christianæ fidei, atque religionis velut approbatio quædam & confirmatio fuit: ita modò inhumanitas, & crudelitas nostra efficit, vt sanctissima religio nostra inter infideles & barbaras nationes malè audiat, & Christi nomen propter nos inter Gentes blasphemetur. Ita effectum est, vt qui Christianum audiat, carnificem quendam ferum & immanem, ac generis humani pestem intelligat. Quo quid indignius esse potest? Nos legem charitatis, in crudelitatis & inhumanitatis legem vertimus. Ad Euangelicam lectionem redeamus. Misericordiæ præmij magnitudinem paucis attingit, cum ait: *Mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum.* Quid hoc est? *Mensuram, inquit, bonam, hoc est, iustam; & confertam, id est, pressam; & coagitatam, hoc est, benè concussam.* hac enim diligentia fit, vt vas, quo metimur, capacius fiat. Addit quartam conditionem, cum dicit, *superfluentem*: qua conditione posita, nihil amplius emptor desiderare potest. Hac autem materialis mensuræ similitudine, cælestis mercedis magnitudinè misericordiæ officij propositam significare voluit. Vt enim emptor supra hanc mensuram nihil habet quod vterius desiderare possit: ita misericordiæ præmij tale erit, vt vir misericors nihil amplius desiderare queat, quàm quod sibi à misericordiæ parente præstandum erit. Inter magnifica autem virtutis huius præmia, non postremû locû obinet, quod per eâ sibi in alia vita homo thesaurizat, & in tuto loco reponit, quidquid aliis tribuit. Misericordia viri, quasi facculus cû ipso: gratiam hominis quasi pupillam conferuabit: & postea resurget, & retribuet illis retributionem. Quocirca prudenter admodum nos Salomon ad huius virtutis officium hortatur, his verbis: *Mitte panem tuum super transientes aquas: & post longa tempora inuenies eum.* Quod igitur tecum auferre non poterat, si pauperi porrexisti, tecum sustulisti. Bonis nostris frugaliter vtamur, partem pauperibus erogemus: hac enim ratione opes nostras in cælestes thesauros manus pauperum deportabunt. Ne causeris peccata tua, quæ commisisti, audi consilium Tobie: *Eleemosyna, inquit, ab omni peccato, & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras.* Respondet

item

Eleemosyna
clam faci-
enda.

Eccles. 20.

Genes. 17.
Leuit. 12.
Pj & im-
probi quo-
modo nos-
cantur.

Exod. 17.

Philip. 2.

Charitas
modo ex-
sultat.
Rom. 15.

Matth. 24.

Mala unde
habeant ori-
ginem.

Charitas
virtutum
caput est.

Christianus
odiosus.

Misericors
mala morse
non obit.
Eccles. 17.

Eccles. 11.

Tob. 4.

Ecl. 3. item Ecclesiasticus: Sicut aqua exstinguit ignem, ita elemosyna resistit peccatis. Magna enim est elemosynæ virtus: quæ ardentium criminum globos benevolentia suæ fonte refrigerat, & quodam irriguo largitatis obruit incendia vitiatorum: ut quamvis offensus Deus, & criminibus prouocatus, cogatur libere elemosynis, quem disposuerat punire peccatis. Oportet vt rectè miserearis, hoc est, modum in miserendo adhibeas.

Luc. 19. Propone tibi ante oculos Zaccharum publicanū, misericordia laude præstantem, vt eius exemplo misereri condiscas. Ecce, ait ille, Domine, dimidium bonorum meorum do pauperibus: & si quid aliquem defraudauit, reddo quadruplum. Quor verba, tot sententiæ. Dimidium, ait, avaritiam nostram accusat, qui aut nihil, aut exiguum pauperibus damus. Bonorum, superbiam nostram, & delicias nostras damnat, qui abiectissima pauperibus damus, lautiora nobis referuamus. Meorum, illos arguit de quibus ait Dominus: Ego Dominus diligēs iudicium, odio habens rapinam in holocaustum. Iam quod verbo vitæ presentis temporis, cum ait, Do: illos redarguit, qui nihil ipsi primum in vita molientes, omnia posteris testamento facienda relinquunt.

1. Reg. 15. Saul rex in tot mala præcipitatus, prætermisissis iustitiæ & obedientiæ præceptis, greges, quos ex diuino mandato interficere debuit, ad sacrificium Domini referuauit, qui redargutus à Samuele est. Sequitur in textu: *Nolite iudicare, & non iudicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini.* Duo hic vitia prohibet, ad quæ homines procliuus admodum sunt: quæ partim animo, partim lingua fiunt. Primum enim prohibet, aliorum facta iudicare, hoc est, ea, quæ rectè fieri possunt, sinistra interpretatone damnare. Illa enim, ait Augustinus, quæ ignoramus, vitium bono an malo animo fiant, iudicare penitus non debemus. Vidisti hominem iudicte publicè ieiunio ante horam prandere, noli eum damnare: cum hoc & rectè ex iusta causa, & non rectè ex sola cupiditate fieri possit. In huiusmodi rebus, quæ vtrum bono, an malo animo fiant, scire non possumus, cæcūdo animo esse iubemur, nihil malignè, nihil in sinistram partem interpretantes. Diuina lex (quod humanæ leges non faciunt) vsque adeo malefaciendi affectum comprimit, vt Ioannes dicat: Qui odit fratrem suum, homicida est. Nec hoc solo contentus, aliud adiecit nouum, & ante hunc diem in Philosophorum doctrina inauditum, nempe iudicium intellectus, cum ait: *Nolite iudicare, & non iudicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini.* Dominus noster proximum nostrum nobis re adco sacram esse voluit, vt iudicium temerarium inter capitalia cri-

mina

mina computauerit. Veræ atque germanæ charitatis est, aliena delicta aut planè non videre, aut extenuare, aut candidè interpretari, aut etiam ad illa blandè leniterque conuiuere: præsertim quia Diuus Gregorius ait: Vera iustitia compassionem habet, falsa autem indignationem. Cæterum quod ad se ipsum attinet, longè aliter quàm erga proximum se homo gerere debet. Aduersus vitia sua indignari, & incandescere, erga se rigidus atque seuerus vitæ atque operum suorum explorator esse debet: in eoque studio magnam vitæ partem insumere, atque illud implere, quod est à quodam dictum: Vt te ipsum semper inspicias, ab omnibus aliis oculis auerte. Sed ô deplorandam humani ingenij peruerstatem! Hoc enim salubri studio neglecto, tempus omne in aliena vita curiosius indagandâ expendimus: relinquimus quod salutare est, & id appetimus, quod vehementer est noxium: ægrotis similes, qui salutare cibos fastidientes, nocituros sitienter appetunt. Seipsum enim cognoscere, totius sapientiæ caput & fundamentum esse veteres dixerunt, adeo vt hanc vocem, Nosce te ipsum, è cælo allatam esse crederent. Quid quod humilitas, virtutum omnium fundamentum & cuitos, ab hoc eodem fonte dimanat? Est enim humilitas, vt Diuus Bernardus ait, virtus, qua homo verissima sui cognitione sibi ipsi vilescit. His igitur de causis nos cælestis Magister ab aliorum moribus & vita curiosius indaganda auocat, vt tanto magis nostri ipsorum cognitioni vacemus, quanto minus alienæ vitæ perferatandæ operam demus: præsertim cum humanæ vitæ iudicium ad supremum illum Iudicem referuatum sit, qui solus spirituum ponderator est, solus scrutatur renes & corda, solus est cogitationum atque intentionum cordis discretor. Quæ circa ab hoc iudicio nos etiam Apostolus reuocat, cum ait: Itaque, fratres, nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit consilia cordium, & tunc laus erit vnicuique à Deo. Qua ex reliquet, eos qui sese alienæ vitæ, alienæque intentionis iudices præbent; Dei munus atque officium indignè sibi vsurpare, & in alienam messem falcem mittere. Quis es tu, inquit Paulus, qui iudicas seruum alienum? Domino suo stat, aut cadit. Verum nos salutaria repudiamus, noxia concupiscimus, oculis nostris persimiles, qui cum omnia videant, seipsum minimè vident. Hinc Pythagoras dicere solitus erat, mortales cunctos duas secum peras circumferre; in quarū posteriori propria vitia, in anteriori verò aliena gestarent. Veteres olim Amorem deum faciebant, & puerum, & oculis captum depingere solebant, duplici videlicet nomine,

Gregorius.

Homo seipsum iudicare d. bet.

Simile.

Humilitas quid sit. Bernardus.

Iudicium cui eos mittendum. 1. Cor. 4.

Rom. 14.

Simile.

ætatis & cæcitatatis, illius stultitiam atque amentiam designantes. Huiusmodi omnes in seipfos cæcos, Dominus hypocritas, & cæcos, & cæcorum duces appellat, dum ad vitia sua conuenientes, seuerissimi alienæ intemperantiæ iudices fiunt; dum festucam in aliorum oculis cernunt, trabem in suis negligunt. Dicis forte: Annon merito indignari contra impudicos ac improbos debeam? Vide tu ne aliis sis vitiis obnoxius grauioribus.

Galat. 5.

Si, inquit Apostolus, inuicem mordetis & comeditis, videte ne ab inuicem consumamini. Irascitur hic citò, à te condemnatur: tu forsitan tardius irasceris, sed tamen tardiùs, aut nunquam placatis; quod est longè grauius. Hac de causa omnes isti perniciosè errant, quando se ab illis vitiis, quæ arguunt, alienos vident, cum tamen maioribus ipsi vrgeantur. A quo illos errore vindicare Dominus nititur, cum eos admonet, vt priùs trabem oculis suis inhærentem eximant, & tunc demum festucam alienis oculis infixam remoueant. Eosdem etiam magistrorum dignitatem & officium sibi indignè arrogare ait, cum magister discipulis superior & sanctior esse debeat: quod ab his tamen alienum erat, qui eisdem vitiis, quibus discipuli, aut etiam grauioribus obnoxij erant. Quos Dominus oratione, qua aduersus Phariseos, adulteram feminam accusantes, vsus est, castigat & arguit: Qui sine peccato est vestrum, inquit, primus in eam lapidem mittat. His igitur sententiis, Auditores, occultum superbix vulnus (quod in multorum pectore latet) curare Dominus intendit; qui alienæ intemperantiæ delatione, vel obiurgatione, sanctitatis opinionem venari volunt: quos ideo hoc in loco hypocritas merito appellat, qui cum in animo aliud sint, aliud fronte mentiuntur. Demus igitur operam, Auditores, vt ab his vitiis abhorrentes, præceptis Euāgelicis auscultemus, neminem temere iudicemus nec condemnemus, neq; aliorum vitia obseruemus, quin potiùs nos ipsos, & mala nostra prudenter inquiramus, lugeamus, & sollicitè emendare curemus: neque hac iustitiæ parte contenti, misericordiæ & benignitatis officii incumbamus. Audamus magnum illum Doctorem Ioannem:

Magister discipulis sit dignus.

Ioan. 8.

Si quis viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauerit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Filii mei, non diligamus lingua, sed opere & veritate. Hoc plerique Sanctorum propositum fuit, vt nunquam ab indigentibus laueratissimum Christi nomen (quod illis charissimum & suauissimum erat) frustra elemosyna petenda proponeretur. Sic fuerunt nonnulli, qui, vbi facultas defuit, seipfos passim vendidi, vt pauperum inopiæ subuenirent. Talibus igitur propositis

1. Ioan. 3.

præ-

præmiis, Auditores, demus operam, vt misericordiæ operibus toto pectore incumbamus: quibus non modò eiusdem misericordiæ fructus (quos hæctenus commemorauimus) perciperet, sed etiã misericordem iudicem in extremo illo mortis agone, qui omnibus imminet, inuenire valeamus. Quod præstare dignetur omnium bonorum operum retributor Deus. Amen.

DOMINICA SECUNDA POST PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA post Euangelicæ lectionis explanationem, de nouissima cœna, hoc est, cælesti gloria differitur.

THEMA. *Homo quidam fecit cœnam magnam.* Lucæ 14.

V M Christus in hunc mundum venerit, non modò vt redemptionis gratiam, sed etiã vt cælestis verbi doctrinam hominibus impartiret: vbi primùm hoc munus obire cepit, vix vnquam ab eo conqueiuit. Vnde quocunq; tempore, quocunq; loco, quacumq; occasione oblata, docendi officium nunquã intermisit. Itaque à Phariseo quodã inuitatus, cum quidam, cõuiuij huius occasione accepta, dixisset, Beatus qui manducabit panem in regno Dei; ipse elegantissimam hanc parabolam proposuit: in qua cælestis regni gloriã, & diuinæ bonitatis largitatem, & cœnæ magnificentiam describit, & qui ab hac cœna excludendi, quiq; admittendi sint, parabolicè declarat. Huius autem parabolæ scopus huc tendit, vt sciamus, ob vtilitatis alicuius spem omnia ferè institui. Vtilitatis enim spe illecti homines, ad officia sua excitantur. Quam rem intelligens sapientissimus ille rerum æstimator, & humane salutis amator Dominus, cum ad pietatis & iustitiæ cultum traducere homines vellet, miras eis vtilitates, & magnifica præmia proposuit. Sciebat enim spem esse, quæ sic animum ad res gerèdas exacuit, vt maximorũ laborum obliuisci faciat, omnemq; sensum à cogitatione doloris auerrat. Agricolæ enim frugum expectatione labores immensos facillè perferunt: sic milites, sic venatores laborant. Nemo denique sperat aliquid, quem non spes illa ad omnes labores libèter excipiedos exsuscitet. Quod si spes incerta rerum caducarũ tantam habet vim, vt omnem laborem leuem, & tolerabilem efficiat: quid non molietur animo

Vtilitas quemque irabit.

Spes quorum nos vocat.

is, qui spiritualia atque diuina bona, & in præfenti, & in futura vita pius propofita esse, firmissima fide tenet? Hæc igitur nobis in sacra huius diei lectione, Dominus sub eleganti cœnæ parabola proponit; vt ad ea percipienda promptiores, alacrioresque reddamur. Vt autem hoc argumenti genus piè, religiosèque tractare possimus, caelestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppletiter imploremus.

A V E M A R I A.

HANC parabolam à Domino non ad turbas, vt ferè aliàs, sed in conuiuio ad Pharisæos fuisse prolata, paulò ante hæc verba S. Lucas exposuit. Cùm enim ex conuiujs quidam dixisset, Beatus qui manducabit panem in regno Dei: huius panis & regni occasione Dominus hanc elegantem parabolam proposuit: *Homo quidam fecit cœnam magnam.* Homo hic Christus Dominus est: de quo scriptum legimus; Homo est, & quis cognoscet eum? Hic igitur apparuit cœnam magnam. Quo nomine caeleste conuiuium designauit. Post prandium quippe cœna, post cœnam verò conuiuij nullum superest. quod in caelestem gloriam præcipue cadit, postquam conuiuium nullum speratur. Dicitur autem cœna magna: primum, quia magnus Dominus, qui illam apparuit, cuius opera omnia eius amplitudinem & magnificentiam referunt. Magna item, quia multa & varia, & pretiosa fercula in ea electis proponuntur. Magna item, quia multi ad eam inuitantur: quandoquidem conuiuiarum, hoc est, electorum numerus, qui ad hanc cœnam vocandi sunt, recenseri non potest. Ab ipso enim mundi exordio Dominus conuiujs ad hanc cœnam vocare non cessat. Postremò magna, quia sempiternis seculorum ætatibus duratura. Ad hanc igitur cœnam Dominus seruum mittit: qui multos ad eam vocaret. At quàm multis modis vocat! Vocat per Apostolos, per Prophetas, per Angelos, per Pastores, ac postremò per me nunc, licet indignum verbi Dei ministrum. Quid enim aliud nunc ago, quàm vos ad cœnam hanc ex Domini mandato vocare? Seruus enim sum summi patrisfamilias: nemo me debet in hoc loco despere. Regis enim nuncios videmus, quamlibet humiles & abiecti sint, magna cum reuerentia à populis recipi & audiri. Non enim nuntiantis personam, sed mittentis auctoritatem in eo inueniunt; quam nobis ita contulit, vt ipse dicat: *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit.* Itaque, Auditores, in nobis non nos, sed ipsum Dominum loquentem attendere debe

debetis: præsertim cùm verba, quæ vobis proponimus, non nostra, sed illius sint, à sacris Euangelistis in vtilitatis vestræ gratiam consignata. Vt autem inuitati libentiùs atque alacriùs ad cœnam venirent, nuncius omnia iam parata esse exposuit. In veteri Testamento nequaquam erant omnia parata. Vmbiam enim habebat Lex futurorum honorum, non ipsam imaginem (hoc est, veritatē) rerum: idèoque Lex nihil ad perfectum adducebat. Quoniam impossibile erat sanguine iudeorum, aut taurorum aboleri peccata. At sub Euangelij gratia omnia parata sunt. In ea namque panis Eucharistiæ doctrinæ, & varia Sacramentorum fercula, & sacra Eucharistiæ mensa, & vitulus ille saginatus, hoc est, maxima Christi beneficia, maximaque item virtutum omnium exempla, ante oculos ponuntur, quæ facillè nobis aditum ad caelestia tegna præbent. Seruo igitur ex Domini præcepto inuitatos ad hanc cœnam primo loco vocante, cœperunt omnes excusare, & causas prætexere, cur ad cœnam venire non possent. Hora autem cœnæ est, post Christi mortem, quando mortis Christi merito cælum referatum est, & omnia redemptionis nostræ mysteria propalata. Itaque dicere iam seruus potest: *Venite, quia parata sunt omnia.* Omnia, inquam, quæ ad redemptionis & salutis nostræ causam necessaria sunt. Mittit ergo Dominus seruum, vt ad hanc cœnam inuitatos vocet. Sciuis seruum hunc ordinem prædicantium esse. An hic igitur solus seruus vocat? Vocant etiam mala & incommoda omnia, diuina dispensatione immissa, quæ nos ab huius seculi amore auocant, & ad Deum ire compellunt. Vocant bella, fames, pestilentia: vocant innumeræ prope hæreses, quæ hoc infelicissimo seculo inundauerunt, itaque Domini indignantis denunciant, qui tantum in nos communi hosti: potestatis contulit. Vocant cuiusque nostrum orbitates, charorum funera, inopia, variæque morborum genera, quæ luctuosam atque miserandam vitam nobis efficiunt. Vocant item diuersa ratione diuina dona, & beneficia, quæ nos ad se amandum alliciunt; vt à mundo persequente resiliamus, & ad Deum allicientem confugiamus. His igitur modis, aliisque compluribus, quamdiu in hac vita manemus, pius & misericors Dominus, quos condidit homines, ad cœnam suam inuitare non cessat. Quid igitur inuitati? *Cœperunt*, ait Euangelista, *omnes simul excusare.* Mira res, inquit Gregorius: offert Deus, quod rogari debuerat: non rogatus ducit vite, quod vix sperari poterat. Contemptibus verò paratas delicias refectiois æternæ denunciat, & tamen omnes excusant. Ponamus ante oculos mentis

Lex imper-

Hebr. 10.

Hebr. 7.

Virulus sa-

Hora cœnæ

Vocant nos

Gregorius

in Homil.

30.

minima, vt possimus dignè pensare maiora. Si quispiam potentis ad inuitandum quemlibet pauperem mitteret, quid, fratres, rogo, quid pauper ille faceret, nisi de eadem sua inuitatione gauderet, responsum humile redderet, vestem mutaret, ire quanto citius festinaret, ne prior se ad potentis cõuiuium alter occurreret: Homo igitur diues inuitat, & pauper occurrere festinat. Ad Dei inuitatum conuiuium, & excusamus. Verba Gregorij. Videamus quibus rationibus inuitati se excusent. *Vnus dixit: Villam emi, & eo videre eam; rogo te habe me excusatum. Alius dixit: Iuga boum emi quinque, & eo probare ea; rogo te habe me excusatum. Alius dixit: Vxorem duxi, & ideo non possum venire.* His porò excusationibus varia impedimenta, & vitia, quibus homines addicti, diuina promissa negligunt, intelliguntur. In eo enim qui villam emit, auaritia, & studium pecuniæ designatur, quæ magnum homini ad salutem præstat impedimētum. Scripsum est enim: Nihil iniquius, quàm amare pecuniam: hic enim & animam suam venalem habet: quia videlicet pro paruo lucro, animæ suæ salutem negligit, eamque æternæ mortis supplicio addicit: quo quid indignius esse potest? *Quàm multa autem mala ex hoc vno vitio oriuntur, quæ homines à cælesti regno excludunt, Apostolus enumerat, cùm ait: Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim malorum est cupiditas. Quis igitur tantus amor, quæ tanta pecuniæ sitis, quæ non his Apostoli vocibus, imò non vocibus, sed fulminibus restinguatur? Hæc igitur pestis nõ vno modo ab hac cœna homines retardat, sed tot modis, quot sunt scelera, ad quæ mentes hominum inclinat. Alius vero se quinque iuga boum emisse ait, ideoque supplicii prece se à conuiuiõ excusat. Per hæc autem quinque boum iuga, Diuus Gregorius quinque corporis sensus accipit. Hæc autem potissimum illa curiositas, aliorum discutiēdi facta, reprehenditur. Curiosi, quæ libenter audiunt, libenter effutunt, & quæ ab aliis studiosè colligunt, apud alios cum voluptate effertunt. Ad huius morbi depulsionem iuuabit, si consuecamus temperare nobis. Sicut enim venatores non sinunt canem aberrare, & quemlibet odorem prosequi, sed lonis retrahunt, reuocantque, olfactum eius seruant purum & integrum, officio peculiari, vt acrius inhæreat vestigiis: sic oportet & curiositatē ad quiduis spectandam, audiendūve excurrētē atque oberrantem, cohibere atque retrahere, quo seruetur ad vtilia. Et enim sicut lēones & aquilæ, dum ambulant, vngues vertunt retrorsum,*

trorsum, ne aciem illorum, & cuspidem deterant: sic existimantes curiositatem ad multarum rerum cognitionē aciem quandam & acumen habere, ne consumamus illud, nec hebetemus in rebus deterimis. Semper illud ob oculos versato: Vt teipsum inspicias semper, ab omnibus aliis oculis auerte. Isti inuitati conati sunt se excusare: qua quidem in re quorundam fidelium conditio designatur, qui illius quidem cælestis conuiuij desiderio tenentur, pondere tamen, hoc est, amore rerum temporalium ad infima deprimuntur. Per eum autem, qui vxorem duxit, eorum intemperantia notatur, qui sese vagæ libidinis, & carnis lasciuia dederunt. Non enim nouum est re iusta, iniustam aliquādo, propter operum similitudinem, designari. Apud Oseam legimus: Fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt cor. Vix potuit diuinus Vates paucioribus verbis mali huius vim explicare. Ebriosus persimilis furioso, ita impudicus amator hominem in pecudē transfert. Hac igitur de causa iste, qui vxorem duxit, nequaquam rogat se excusari, sed libere & inuercundè dicit, se non posse venire. Quo verbo maximū illud valnus humanæ naturæ, ex originali peccato infictum, apertè designatur. Nulla enim in re concupiscentiam magis, quàm in hac cupiditate scuire, Theologi fatentur. Omnes adulterantes (apud Prophetam est) quasi clibanus corda eorum. Quam rem mores hominum non obscurè indicant. Quòd si quis ab hoc igne liberari, & huic pestilenti morbo occurrere velit, sciat hoc genus dæmoniorum non eici, nisi in oratione & ieiunio. Ieiunium quippe corpus inedia extenuat, ne escaum abundantia luxuriet atque lasciuat. Oratio verò, continentia donū à Deo impetrat, sine quo virtutem hanc retinere diu nemo poterit. Dominus ait: *Amen dico vobis, quia nemo virorum illorum, qui vocati sunt, &c.* Ad hoc igitur respondendum, non res, sed rerum abusum esse in crimine. Crimen autem est, cùm hæc immoderato amore diliguntur, cùm illis perpetuò animus hæret, cùm totus homo his quæ ad vsum & voluptatem corporis pertinent, sic per amorem affixus est, vt neque animæ lux, nec diuinarum promissionum vllam prorsus curam habeat. Hos Propheta animas in vanum accepisse ait, quia neque illarū ductum sequuntur, nec vllum eis cultum impendunt. Rectè ait Ioannes: Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ. Hæc namque sunt voluptates, diuitiæ, mundi que honores, quorum immoderatus amor, in rebus etiam licitis atque concessis, malorum omnium seminarium est. A quo nos malo idem reuocat Euangelista, cùm

Dens nos inuitat. Gregorius.

Excusationes frivole.

Eccles. 12.

1. Tim. 6.

Boum iuga quæ.

Simile.

Simile.

Sensus custodiendi.

A regno Dei quid remoretur nos.

Osea 4.

Natura nostra vitium quale.

Osea 7.

Matth. 17.

Sapient. 1.

Psal. 25.

1. Ioan. 2.

1. Ioan. 2.

Augustinus ait: Nolite diligere mūdum, neque ea quæ sunt in mundo. Quo quidem in loco prudenter Diuus Augustinus annotauit, quod non dixerit, Nolite habere; sed, Nolite diligere. Non enim habere, sed nimirum diligere in crimine est. Vnde idem Augustinus hunc amorem vīcum appellat: quo anima captiua in infimis tenetur; ne ad summa, in quibus vera salus est sita, assurgere valeat. Non possidere, sed immodicè concupiscere prohibemur. Ait Apostolus: Hoc itaque dico, fratres: Tempus breue est; reliquum est, vt qui habent vxores, tanquam non habentes sint, &c. Quum enim homines totum studium suum in rebus terrenis collocant, cælestium prorsus obliuiscuntur: tum immodicus harum rerum ardor, frequenter diuinas Leges perumpit, cum eas cupiditatibus suis obfistere videt. Quamuis diuina maiestas contemnitur, vt vel honor, vel voluptas, vel pecunia acquiratur. Quam rem quidam his duobus carminibus expressit:

*Ambitiosus honos, & opes, & sæda voluptas,
Hæc tria pro primo numine mundus habet.*

Colof. 3. Numen ac Deus illud (cūm Apollolus auaritiā idololatriam appellat) cuique est, in quo spem salutis, amorem, & felicitatem suam collocat. Qua re quid indignius? quid horribilius? quid execrabilius? Dominus non aperta scelera improborum designauit, per quæ homines à cælesti mensæ cōuiuio excluduntur: sed ea quæ licitè possidentur, si immodicè diligantur: vt intelligamus, qualis illorum fors sit futura, qui manifestis criminibus irretiti tenentur: quales ij sunt, qui eadem iniuste rapiunt, qui fœnerantur, qui prædantur, qui pauperes spoliānt, qui viduas opprimunt, qui mille fraudibus opes suas augere contendunt. In quo crimine sunt & iudex iniustus, & improbus aduocatus, & testis fraudulētus, & litigator auarus. N. hil iniquius, quām amare pecuniam. Cūm igitur isti, qui ad cœnam inuitati fuerant, variis se rationibus excusarent: *Iratus Paterfamilias dixit seruo suo: Exi citò in plateas & vicos ciuitatis, &c.* In his verbis aperte Iudæis exclusis, qui prius inuitati fuerant, Gentium vocatio designatur; quæ variis animorum morbis obnoxia, omnium spiritualium bonorum inopes erant. Qua de causa ligna siluarum appellantur, quæ de vocatione sua lætari iubentur. Huiusmodi enim siluarum ligna insugifera sunt, atque ad solum ignem & incendium destinata, quales Gentes erant. Hoc enim linteam illud quadrupedibus & reptilibus plenum, quod esurienti Petro in visione ostensum, & in cælum sublatum fuit, non obscure designat. Hac etiā ratione Pharisæis

Saluator

Saluator dixit: Amen dico vobis, quia publicani & meretrices præcedent vos in regno Dei. Qua sententia quid mirabilius? quid magis ecclesiasticis etiā hominibus formidandum? Hos igitur Gentes vbi seruus vocauit, ad Dominum rediens, ait: *Domine factum est vt imperasti, & adhuc locus est. Cui Dominus: Exi citò in vias, &c.* O immensa Dei bonitas! Parum erat ad splendidum hoc cōuiuium vocasse pauperes, debiles, cæcos, & claudos, hoc est, Gentium populum, vitis omnibus coopertum: vltèrius etiā progredi vult ad vias & sepes, hoc est, ad extremos mundi fines; dū Apollolis præcepit, vt prædicarent Euangelium omni creaturæ. Quin & tanta eius charitas existit, tantumque de hominibus bene merendi desiderium, vt eos qui ad cœnam spontè venire nollent, compelleret. Quomodo autem compulsi fuerunt? Certè magnitudine miraculorum, puritate & assiduitate doctrinæ, ad quam Paulus Timotheum adhortabatur, cūm diceret: Prædica verbum, in sta opportunè, inportunè, argue, &c. Postremò etiā splendore morum, & vitæ integritate semetipfos nunciij commendabant ad omnem conscientiam hominum coram Deo, qui vocauit nos in regnum suum, & gloriam. His igitur armis, Apolloli perfidiam mundi debellauit: his vim quodammodo humanis mētibus inulerunt: his intellectum omnem in obsequium Christi captiuum reddiderunt: quibus omnes aduersarij contradicere minimè poterūt. Deus omnes homines ad se trahit, qui omnes vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Vide quid sit, Compelle intrare. Dominus quosdam non dulcedinis, sed amaritudinis calice, ad se venire cōpellit: quos videlicet inopia premi, morbis intabescere, orbitatibus affligi, variisque à fallaci mundo calamitatibus & incommodis vexari permittit. Subdit deinde Dominus quandam verè formidabilem sententiam: *Amen dico vobis, quia nemo virorum illorum, qui vocati sunt, gustabit cœnam meam. Qua ex re liquet, quantum periculi sit in neglectu diuinorum beneficiorum: cūm isti idè repudiati sint, quia clementer à Domino variis modis vocati, aures suas obturauerunt: & frustra Dei gratiam recipientes, Domino obtemperare noluerunt. Hoc enim est crimen illud, de quo idem Dominus per Prophetam loquitur: Quia locutus sum, ait, apud vos, manè confurgens, & loquens, & non audistis, & vocaui vos, & non respondistis: faciam domui huic, in qua inuocatum est nomen meum, & in qua vos habetis fiduciam, sicut feci Silo, & proiciam vos à facie mea: Videtis ergo, Auditores, quæ poena eis, qui diuinis beneficiis, cælestique vocationi resistunt, propoſita sit. In quo cri-*

Matth. 22.

*Matth. 28.
Marc. 16.*

*Cōpelliuntur
ad cœnam.*

2. Tim. 4.

1. Thof. 2.

1. Tim. 2.

*Neglectus
Euangelij.*

Hierem. 7.

mine an ij sint, qui, cum quotidianis concionibus interfuit, nihilo meliores sunt, vos ipsi diiudicare poteritis. Ex hac autem lectione, insignes illas Domini virtutes & laudes toties in literis sacris celebratas perspicere licebit, videlicet misericordiam & iustitiam. Misericordia enim fuit, abiectos & viles homines ad cœnam suam non solum vocare, sed etiam compellere: iustitia verò fuit, cessantes ac desides à sempiterno illo conuiuio repellere, & in tartara perpetuò cruciandos relegare. Quocirca rectè nos Ecclesiasticus monet: Ne dicas, miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim & ira ab illo citò proxinant, & in peccatores respicit ira illius.

DE NOVISSIMA COENA.

hoc est, de cœlesti gloria.

Номо quidam fecit cœnam magnam. Cum multa sint quæ nos ad pietatem & iustitiam mouere possint, plurimum inter ea cœlestis præmij expectatio eminent. Hæc enim Sanctos omnes, ac præcipuè Christi Martyres, ad omnes iustitiarum labores, atque ad eò ad omnes cruciatus alacriter perferendos impulit. Sicut mercenarius quod graue perpendit ex opere, Ieu exilimat ex remuneratione. Hinc est quòd Paulus semper seipso robustior, contra aduersa erigitur: quia nimirum finem sui operis, sicut mercenarius, præstolabatur. Hac igitur de causa, non raro Dominus mercedis huius magnitudinem in Euangelica historia nobis ob oculos ponit; vt eius desiderio accèssi, omnem à moribus nostris torporem excutientes, ad hoc iter in cœlum accingamur, nullumque pro ea laborem recusemus. Quare autem in mundo tantus sit languor, tanta imbecillitas, tot animarum morbi, tot hominum lapsus, tantisque veræ pietatis neglectus: in causa certè est, quòd illo cœlesti pane Eucharistiarum, qui cor hominis confirmat, minimè reficiuntur, aut illum indigne sumunt. Certè si dignè ad illum nos præparatemus, ex animo cū Propheta diceremus: Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Itè illud: Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Huiusmodi fidelem animam, quæ ita Dei indefinenti desiderio flagrat, solet frequenter spòsus Christus insolita quadam & cœlesti lætitia reficere, quo illam & in amore feruentiorè, & in bono opere diligentiorè efficiat. Quam lætitiã diuinus Psaltes à Domino petebat, cum diceret: Lætetur, inquit, cor meum, vt timeat nomen tuum. Sciebat enim mentè hominis, spiritali hac lætitia perfusam,

fulsam, ad omnia religionis officia alacriorem ac promptiorè reddi. In Actis Apostolorum magnitudo lætitiæ exprimitur, dum ait: Ecclesia ædificabatur, ambulans in timore Domini, & consolatione Spiritus sancti replebatur. Hæc est igitur spiritalis illa lætitia, ad quã sub refectionis nomine Saluator nos amanter inuitat, cum ait: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. O immensam diuinæ bonitatis dulcedinem! aurea verba, intimis animi sensibus insingenda! Ego, inquit, reficiam vos. Ego, inquit, ipse consolabor vos. Videmus magnam in his verbis emphasim. Qualis illa cõsolatio, qualis refectio, qualis cœna erit, quæ ab omnipotente Deo apparatur? Cùm Rex aliquis epulum Principibus suis apparat (quod olim Rex Assuerus fecit) splendidum quiddam, quòdque regiam magnificentiam referat, accipimus. Gustate, ait Dauid, & videte, quoniam suavis est Dominus. Liqueat sanè carnales homines ad has epulas non adspirare, quia videlicet nunquam eas degustarunt; cum contra tamen de piis hominibus diuina Sapientia dicat: Qui edunt me, adhuc esuriunt; & qui bibunt me, adhuc sitiunt. Hic enim saturitas famem, maiusque edendi desiderium accendit. Qui, inquit Christus, biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in æternum. Demus igitur operam, vt per exiguum laborem ad æternam requiem, per nostri abnegationem peruenire mereamur. Amen.

DOMINICA TERTIA POST PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA post Euangelicæ lectionis explanationè, qua ratione rationalis ouis pereat, perditaque rursus per veram pœnitentiam inueniatur, differitur.

THEMA. *Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam que perierat.* Lucæ 15.

MAGNA nobis, dilectissimi, Dei bonitas & misericordia, magna pœnitentiæ virtus, magnaque peccatoribus verè pœnitentibus spes veniæ atque cõsolatio proponitur. Sic in Domino non fucata eloquentia, sed planè diuina. Hac allecta Mira Magdalena, tota ab eius ore pendeat. ad eò vt omnium rerum obliuisceretur. Sic D. Petrus non mi-

Act. 9.

Matth. 11.

Esa. 52.

Psal. 33.

Prouer. 8.

Ioan. 4.

Christus eloquentissimus. Luc. 10.

Ecol. 27.

Mercenarius quid pœtet. Gregorius.

Tadij causa qua.

Psal. 41.

Psal. 83.

Psal. 89.

Ioan. 6.
Ioan. 7.

nori affectu vnus pro omnibus respondit: Quò ibimus Domine: verba vitæ æternæ habet. Sic hostes Domini dicebāt: Nunquā sic homo locutus est, vt hic loquitur. In hodierna quoque sancti Euāgelij lectione S. Lucæ simile huius rei testimonium inducit, cum ait: *Erant appropinquantes ad Iesum publicani & peccatores, vt audirent illum.* Illud genus hominum, quorum mēsa tota audire lucis quæ ab arce quæsitis inhiabat, illud itē quod, nulla salutis animæ suæ ratione habitis, iniustitiæ & libidini seruebat, in doct̄ina Domini audienda intercessissimum erat, illicque vsque ad familiaris conuictus, & mensæ communione adhærebat. Quæ in re mira Domini humanitas, charitas, ac humilitas elucet, mirumquæ salutis humanæ desiderium: quādo ille, qui choris supereminet Angelorū, peccatorū mēsam non dedignatur. Quam eius benignitatem cum laudare Scribæ & Pharisæi debent, canino dente obrectare ceperunt. Hi enim, qui religionis nomine insignes habebantur, ad eò securi non sunt, vt etiam sanctum illud opus in crimen vocantes, hoc Domino Saluatori probrum obicerent. *Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis.* Scribæ de scripturarum scientia, Pharisæi de vera religione goriabantur, eoque nomine populo insigniores erant. Hi ergo boni & pij viri, de scientia & pietate sibi placentes, illicitum iudicabant cum publicanis & peccatoribus versari, & cum illis mensam habere commune: quæ magnum est familiaritatis indicium. Vides hic præposteram religionē, vides & meticulosam, & subdolā. Dominum enim coram monere miseri non audebant, siue quòd conscij essent propria malevolentia, siue quòd illius resellendis calumniis experti essent prudentiā, metuentes ne audirent ab illo quod nolent, Discipulos ad eū rudes adhuc: qui & malevolentiam minus persentiscerent, & rationem facti, quam quærebant, reddere non possent. Et hoc improbitati est familiare, vt quæ bona opera imitari propter improbitatem dedignatur, improbet & accuset. Videmus item, quantum superbiæ virus homini noceat, & quam magnū homini ad salutem impedimentum præstet. Tales erant ferè omnes Pharisæi, qualis ille apud Lucam, qui sese iactabat de bonis suis operibus. Publicani & peccatores horum nihil dicere poterant, non tamen superbia illa Pharisæica tangebant. Et tamē videmus, plus illis hoc superbiæ vitium, quàm istis omnia sua vitia nocuisse. Isti adhærebant Domino, illi inuidebant, Dominum contemnebant. Quare Dominus dixit: Amen dico vobis, quia publicani & meretrices præcedent vos in regno Dei. *Quæ sententia quid*

Christi huius
manitas.Scribe &
Pharisæi
quales.Improbata-
tis quid pro
prium sit.

Luc. 18.

Matth. 21.

quid quæso dici formidabilis, & ad superbiæ detestationem horribilius potuit? Quid abiectius inter homines, vita meretricia? Omnis mulier fornicaria, quasi sterco in via, ab omnibus conculcabitur prætereuntibus. Et tamen hac meretricia turpitudine, Pharisæorum vita periculosior erat, quamuis à multis perditorum hominum sceleribus immunis esse videretur, quia vitio superbiæ inquinata erat. Caterum hanc Pharisæorum calumniam Dominus ad eò se non depulit, vt etiam propositis exemplis, opus suum commendauerit. Quæ quidem re magnam peccatoribus cunctis sperandæ veniæ materiam præbuit, magis quæ ad poenitentiam huius misericordiae suæ ostensione, stimulos nobis addidit. Quæ enim oratio, quod peccatorum auribus præconiū insonare dulcius potuit, quàm hæc de diuina benignitate prædicatio: *Hic peccatores recipit, & manducat cum illis?* Quid, quòd non solum recipit venientes, sed vocat etiam recusantes, cum ait: Venire ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis; onere videlicet peccatorum (quod talento plumbi grauius est) & ego reficiam vos? Sit ergo benedictum nomen tuum Domine, & prædicetur inter Gentes hæc aduersum te iactata calumnia: *Hic peccatores recipit, & manducat cum illis,* eos videlicet non modò in gratiam recipiens, sed spiritalibus etiam deliciis pascens. Dominus intelligens æmulorum suorum calumniam, non speret, sed blandè, pro more suo, eorum obrectationi responderet: quamuis non ignoraret, verum esse quod ab Ecclēsiastico dictum est: Calumnia conturbat sapientem, & perdet robur cordis eius. Sed exempla videamus, quibus causam suam Dominus tæctur: *Quis ex vobis homo, qui habeat centum oves, &c.* Hoc officium suminus ille pastorum princeps cumulatiſsimè præstitit, qui ex sublimi illa regia in huius seculi desertum veniens, errabundas oves diligentissimè quærebat, vt eas ad cælestis patriæ caulas reuocaret. Idem etiam inuenit am ovem humeris suis clementer imposuit; vt ipsa tadem ad quietis & securitatis locum alieno labore perueniret. Hinc Esaias, Sicut pastor, inquit, gregem suum pascet, in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo leuabit, foetas ipse portabit. Quid hæc providentia elementius? Angelorum Dominus & Rex ad seruitutem seruatorum descendit. Quid enim aliud fecit, cum pro nobis crucis supplicium pertulit? Mihi laboravit, mihi acerbissimos illos dolores perhibuit, vt ego eius morte viuere, eius sanguine redimerer, eius lachrymis peccata mea diluerem, eius denique laboribus æternam requiem inuenirem. Sumpsit ille laborē, verum fructus amplissimos mihi

Eccles. 9.
Meretricia
vita pesti-
ma.

Matth. 21.

Eccles. 7.

Esa. 40.

Christum pro
nobis labo-
rauit.

hi

462 DOMINICA III. POST PENTECOSTEM

hi contulit Hoc est igitur, illum fieri ministrum salutis meæ, hoc boni pastoris officio fungi, qui errantem super humeros ouem baiulat, cum ipse sibi & itineris, & oneris ferēdi laborem assumat. Hoc autem fecit, cum innocens Dominus peccata nostra in corpore suo super lignū portauit, ut nos peccata mortui, iustitiæ uiueremus. Hæc omnia in nostri gratiam fecit, si ne ullo suo commodo. Vides hic, quanta sit Domini benignitas, qui tanta diligentia ouem perditam quæsiuit, inuenta, tanto gaudio sit affectus. Hic, inquit Apostolus, proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusione contempta. Quid est autem sustinere crucem, nisi perditam ouem, humeris suis portare, dum is peccata nostra in corpore suo tulit super lignū? Quo argumento intelligere licet, quanto carius salus nostra Christo Domino constiterit, quam nobis. Ille enim morte & sanguine, nos pœnitentiæ lamentis, nobis eam comparamus. *Congratulamini mihi, inquit, mihi, non cui, quæ à feratam dentibus erepta fuit, cui magis congratulandum fuit. Hæc ex re liquet aperte, magis nos ab illo diligi, quam à nobis ipsis diligamur. Ipse nostris lucris & dānis magis commouetur, quam nos ipsi. Neque ille solum gaudet, sed gaudent etiā Angeli in celo super vno peccatore pœnitentiam agente, &c. Fidelis sanè sermo, & omni acceptione dignus. En pœnitentiæ fructus. Angeli in cœmuni lætium diem agunt, quod nouus felici eorum consortio cuius additus sit, & in caelis, chirographo diaboli disrupto, conscriptus. Quis hoc credere potuisset, nisi Veritas ipsa testata esset? Quin igitur festinatis, Auditores, hoc tantum gaudium celesti curiæ præbere, quæ Deum laudat; & festum diem celebrat, cum vos in terra pœnitentiæ lachrymas funditis? Et quali quæso gaudio? Magis, inquit, quam super nonaginta nouē iustis, qui non indigent pœnitentia. Quid hoc est? Quonā modo vnus noui iusti gaudium, tot iustorum gaudio antefertur? Certè quia, cum hoc gaudium noui sit, nouitate sua miro modo beatas illas mētes allicit & oblectat. Adde etiam, quod quemadmodum dulcior post famem cibus, & post æstiuam sitim potus est; ita post amissæ ouis iacturam, percepta de ea inuenta lætitia maior existit. Quā rem non obscure Dominus designauit, qui frugi filio de perditū felicitate & conuiuio quærenti respondit: Epulari & gaudere oportebat; quoniam hic frater tuus mortuus erat, & reuixit, perierat, & inuentus est. Quæ causa etiam est, ut gaudium spiritus, quod uerè pœnitentes de percepta salute, & noua rerum diuinarum luce & cognitione percipiūt, sæpe vehementissimū sit: ut hæc etiam ratio vos fratres ad veram pœnitentiam*

nitentiam, & melioris vitæ propositū inducat, quo simili gaudio, quod omne mundi gaudium superat, perfruamini. Videmus hinc duo, quorum nomine vehementer miramur: nempe vnus homuncionis pœnitentis tantum gaudium beatarum mentium: tum pœnitentiæ virtutem & dignitatem, quæ vniuersam cœlestis exercitus curiam noua lætitia exhilarat. Videmus & hominum socordiam & cœcitatē, qui nec hac tanta virtutis huius dignitate & commendatione ad pœnitentiā excitantur: cum possint salutari tristitia sua, Angelorum choros eximia afficere lætitia. Bernardus ait: Lachrymæ pœnitentium, vinum est Angelorum. Hinc etiam D. Augustinus: Quoties, inquit, bene agimus, gaudent Angeli, & tristatur dæmones: quoties verò à bono deuiamus, diabolum lætificamus, & Angelos nostros suo gaudio defraudamus. Gaudium est enim super vno peccatore pœnitentiā agente; diabolo verò super vno iusto pœnitentiam deserente. Agitur autem hinc non de essentiali, sed de accidentali & sensibili gaudio: sicut pater aliquis hoc genere gaudij magis lætatur de vnus filij restituta valetudine, quam de multorum filiorum perpetua sanitate: quamuis omnes filios ex æquo diligit, aut sanos etiā magis diligit. Cogitandum, Dominum multis in rebus visitato more lætutum, deque diuinis & spiritualibus rebus tamquam de humanis disseruisse. Diuus Gregorius ait: Maius de peccatore conuerso, quam de stante iusto gaudium fit in celo; quia & dux in prælio plus eum militem diligit, qui post fugam reuersus, hostem fortiter premit, quam illum qui nunquam terga præbuit, & nunquā aliquid fortiter gessit. Sic agricola illā terram amplius amat, quæ post spinas & vepres, vberes fruges profert, quam eam, quæ nunquā spinas habuit, & nunquam fertilem messem produxit. Lapsus est Petrus Apostolorū caput, sic Paulus doctor Gentium, sic Maria Magdalena: quibus nunc præcipuè Ecclesia gloriatur: quorum lapsus cessent in stabilimentum atque solatiū domus Dei. Iā verò similitudo de drachma perditā, ad idem propositum referenda est. Ad hunc igitur modum æterna Patris Sapientia, quæ hinc femineo nomine designatur, cum ex decem electorum choris naturā humanā, quæ velut drachma decima erat, decidisse per peccatū vidit, lucernā accēdit, hoc est, naturam diuinā humanæ copulauit. In splendore enim lucernæ, diuinitas, in cera verò, sacra humanitas designatur. Quod quidem sacramentum consentitur, qui moritur, lucernam manibus tenēt. Deinde mulier euerit domum, hoc est, supera & infra omnia à sedibus suis conuellit & inuertit, ut sic eueris omnibus

1. Pet. 2.

Hebr. 12.

Christus
quantū nos
diligat.

Angeli gau
dent de no
bis.

Luc. 13.

Thom. 1.

Gaudium
verum ubi
sit.

Bernardus
Augustinus.

Angeli vs
lætificamus.

Gregorius.
Simile.

Simile.

Cyprianus.

omnibus

omnibus pretiosam drachmam inueniat. Annon hoc ipsum diuina Sapientia fecit? Annon ipse per Prophetam ait: Adhuc modicum, & ego mouebo caelum & terram, mare & aridam: & commouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus, & implebo domum istam gloria? Omnia igitur se euerfurum promittit, vt aduentum suo desideratam drachmam inueniat. Hic exaltauit humiles, & esurientes Gentiles impleuit bonis. De Filio ex altissimo caeli cardine dilapsus, latronum supplicium sumpsit, Barabba inferior iudicatus est: Barabbas enim eo superior, & vita dignior a furenti populo pronuncians est. Quò eius doctrina, quò tot virtutum exempla, quò totinera pedibus confecta à Iudæa in Galilæam, & à Galilæa in Iudæam, quò postremo tot vincula, verbera, sputa, colaphi, alapa, & opprobria tendebant, nisi vt hanc perditam drachmam inueniret? His enim laboribus & meritis eam à diaboli potestate liberauit. Monenda fidelis anima, vt nō contenta diuinæ Sapientia hac diligentia, ipsa quoque diuinæ Sapientia cooperetur. Euerat mentis suæ domum, vt se perditam inueniat. Euerat igitur primum, diligenterque consideret, à quo condita, & in quem finem condita ac destinata à conditore suo sit. Sic enim sine, & veluti portu constituto, intelliget quom viam tenere debeat: à qua defletere, est frustra à Deo conditum esse, frustra & incassum viuere. Hanc finē seculi homines non cogitant. Euerat domum, beneficia omnia, quæ à Dei benignitate percepit, sibi ante oculos ponat: vt videat quid debeat benefactori liberalissimo. Euerat demum domum, & omnia interni hominis latibula, hoc est, antea actæ vitæ omnia scelera perscrutetur: sanctique illius Regis exemplo recogitet omnes annos suos in amaritudine animæ suæ. Hoc enim studio non dubium, quin perditam drachmam, hoc est, seipsam, per veram poenitentiam inueniat. Sic Propheta verbebat, siue verbebat domum suam, cū diceret: Meditatus sum nocte cū corde meo, & exercitabar, & scopebam spiritum meū, siue verbebat spiritum meum. Confugiamus sedulo ad hoc verriiculum poenitentia: vt contractas per peccatum sordes, hoc salutari verriiculo expurgemus. Scitis verum esse quod D. Gregorius ait, peccatū quod per poenitentia non diluitur, mox suo pondere ad aliud trahere. Et Ecclesiasticus, Peccator, inquit, adiiciet ad peccadū. Quomodo enim, amissa gratia, infirmus homo (& velut alter Samson, capillorum fortitudine destitutus) oppugnantibus Philistæis, hoc est, tentantibus dæmonibus resistere poterit? Time, inquit ille, amissa gratia, quoniam reliquit te custodia tua. His igitur

Drachma
perdita
quæ sita.

Anima si-
delis domū
euerat.

Esa. 38.

Psal. 76.

Verriculum
quæ re de-
bemus.
Gregorius.

Eccles. 3.

Bernardus.

exte

exemplis & argumentis causam suam Dominus aduersus Phariseorum calumniam tuetur. O vitnam tam chara nobis salus nostra, quæ ad nos pertinet, exstitisset, quæ tam chara illi fuit ad quem ea minimè pertinebat. Nemo hinc occasionem arripiat cum peccatoribus conuersandi: alia enim peccatorum, alia imperfectorum, ac alia magistrorum, alia discipulorum conditio atque professio est. Magistri quippe velut spirituales medici, inter ægrotos versari debent, vt eos exemplo vitæ, & magisterio doctrinæ, ad sanitatem perducant. At discipuli, qui nondum altas in virtute radices iecerunt, cautè versari debent inter istos ægrotos. Scriptum est enim: Qui tangit picem, inquinabitur ab ea, &c. Contrà verò: Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit: amicus stultorum, similis efficitur. Facilius improbus homo virum bonum corrumpet, quàm ipse à bono viro ad meliorem mentem perducatur. Est enim mali natura ad nocendum potentissima: propterea quòd humana natura, post communis peccati lapsum, vehementer ad malum prona sit, leuique flatu in id impellatur, ad quod ipsa sponte sua propensa est. Hinc virtus difficilis, studio & labore indiget; vitia sine præceptore disceunt. Tertia facilè tribulos producit, at bonum semen non sine magno labore & cultu. Hactenus de Evangelica lectione: nunc de oçe perditâ & inuenta paucis agemus.

Peccatore
deserendi.

Eccles. 13.

Natura ad
malum pro-
na.

EXPLICATIO THEMATIS.

ANIMA nostra per lethale peccatum perit; perditâ, per poenitentiam inuenitur. Magna est felicitas stantis, id est, suis fungentis officii animæ. In hac enim Deus sedem suam elegit, fixit, eam dirigit, & hereditatis æternæ heredem constituit: hic enim in anima iusti singularia sanctitatis opera molitur. Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Oculi Domini super timentes eum, protector potestatis, &c. Hoc est, Oculi Domini sunt semper in se metuentes intenti, nimirum, quia illi vicissim ipsam semper intuentur. Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Sequuntur inde bona, quibus Dominus timentem se mentes afficit, cum per Esaiam pollicetur eis: Sustollam te super altitudines terræ, vt videlicet tanquam ex alto terrena cuncta contempnas, pedibusque tuis substrata videas. Hic dat sanitatem, vitam, & benedictionem. Quæ omnia timentes Dominum, ab ipso plenissimè recipiunt, vt pote, quibus omnia cooperantur in bonum. O igitur felices nimiumque felices, qui talem vitæ suæ tutorem, custodem, atque rectorem

Deus in
anima iusti
sedit.
Psal. 33.

Eccles. 34.

Zachar. 1.

Esa. 58.

Deo quam
simus chari.

Hh

Peccatum
quid opere-
tur.

1. Reg. 15.

2. Reg. 11.
& 12.

Simile.

Peccatum
sede & spera
non admittit.
Luc. 19.

Matth. 9.

Onis ut in-
te. 2. d. nr.

naſti ſunt! Nunc quid peccatum & iniuſtitia pariat, expendamus. Quisquis igitur ſe lethali crimine contaminat, cæleſtem hunc hoſpitem à ſe protinus fugat, teterrimumque hoſpitem, ſeptem ſpiritibus, quaſi ſatellitibus ſtiparum, intra ſe admittit: à quo miſerandum in modum agitur, & in tetra atque horrenda facinora furenter incitatur. Exemplo nobis eſſe poterit inſeliciffimus Saul Rex, qui ubi in capitale inobedienciæ crimen incidit, à Deo protinus dereliſtus, dæmoniôque traditus fuit. Occidit, agitatus furis, octoginta Sacerdotes nihil commentos; Nobe ciuitatem Sacerdotum, ferro & igne vaſtauit, omnia deleuit: vt iam videas, quò tandem perueniat animus diuina luce atque præſentia orbatus, dæmoniſque poteſtati permiſſus. Quis enim hoc tam immane & inauditum facinus, vel concipere animo potuiſſet, niſi qui à Deo dereliſtus, dæmonum furis traditus fuiſſet? Dauid ubi ſe adulterio commaculauit, optimi ciuis cædem adiecit. in hoc ſcelere diu permanſit. Hoc tantum ſcelus commiſit Dauid, qui tam multis diuinæ gratiæ opibus inſignitus erat. Intelligite, quaſo, Auditores, vel hoc vno argumêto, qualis ſit illius animæ ſtatus, quam diuinus Spiritus, & cæleſtis gratia dereliquit. Vt enim ardenti lampade in obſcuro accenſa, omnia quæ ibidè latent, conſpicua ſunt; exſtiſta verò, corporea etiam ingentia minimè videntur: ita quamdiu diuinæ gratiæ lux animæ noſtræ præluceat, miniſſima etiã delicta & cernimus & dolemus: at ubi hæc lux per lethale peccatum exſtiſta eſt, grauiſſima etiam, & execranda ſcelera nec videmus, nec alicuius momenti eſſe putamus; adeoquæ ipſe homo omnibus in rebus permutatur, vt vix credas eundem eſſe. Antea enim Dei filius, modò diaboli mancipium; antea diuinam effigiem, modò verò diaboli imaginem reſert. In Dauide ruinam Dominus permiſit, vt eſſet hominibus teſtatum, in quas foueas mens humana, diuina gratia per lethale peccatum orbata, præcipitetur. Vide periculum ouis quæ ſe à Dominico grege ſegregat, quæ mala ſequantur. Nemo tamen, quamlibet perditus ſit, quamdiu in vita manet, de ſalute ſua, Dominique miſericordia deſperare debet. Venit enim Filius hominis querere, & ſaluum facere quod perierat. Venit pius paſtor, relictis nonaginta nouem ouibus in deſerto, vt errabundam ouem ad cæleſtis vitæ caulæ reuocaret. Non veni, inquit, vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam. Quo vno verbo recuperandæ ſalutis viam perditis omnibus oſtendit: quæ non alia, quam hæc ipſa pœnitentia eſt: quæ ſi non ficta, ſed vera ſit, homini priſſimam Dei amicitiam & gratiam reſtituit. Sic exemplo Dauidis quem

quem offendimus, pœnitentiâ placamus. Curandum hoc loco, ne ſera valde pœnitentiâ ſit: ne forè vulnera ita menti hæreât, vt penè inſanabilia reddantur. Rectè enim Eccleſiaſticus: Lan- *Eccleſ. 10.*
guor, inquit, prolixus grauat medicum, ac breuem languorem præſcindit medicus. Conſtat enim multum inter ſe morboſoſ animæ, corporiſque diſtare. Hi namque quo diuturniores, eo & moleſtiores ſunt; at illi contrâ ipſa diuturnitate iucundiores ſiunt. Voluptatis enim diuturna conſuetudo in naturam propè verſa, eo eſt ad ſuperandum difficilior, quo ad fruendum iucundior. Quis enim verſa in naturam facilè relinquet? Hinc ſit, vt qui hoc modo affecti ſunt, difficillimè ad ſanitatē perducantur. Hinc illa Poëtæ vox: Quisquis initio obſtitit, pepu- *Seneca in Traged.*
litque amorem, tutus ac victor fuit. Qui blandiendo dulce nutriit malum, ſerò recuſat ferre, quod ſubiit iugum. Quare ne in hoc tantum præcipitum prolabamur, omniſ celeritas adhibenda eſt, vt ab hoc tanto incendio reſiliamus. Omnis procraftinatio rumpenda: oportet Ægypti, hoc eſt, peccati ſines feſtinanter relinquere. Ne tardes conuerti ad Dominum, nec differas de die in diem. Sic laudanda Niniuitarū celeris pœnitentiâ. Hanc ergo nos, Auditores, celeritatem imitemur: quo amiſſam vitio noſtro Domini præſentiam, diuinamque amicitiam, recuperare poſſimus. Amiſſus enim capitali crimine Chriſtus, niſi per veram pœnitentiâ inueniri nō poteſt. Pœnitentiâ eſt vulnerum medicina, morborum remedium, ianua vitæ, clauis paradifi, peccatorum venia, ſecundaque poſt naufragium tabula: quæ nos ad cæleſtis regni portum, in quo vera ſalus, ſempiterna quies, æterna beatitudo regnat, felici curſu perducit. Amen.

Pœnitentiâ
ſera.

Seneca in
Traged.

Exod. 12.
Eccleſ. 5.
Iona 3.

Pœnitentiâ
quid ſit.

DOMINICA QUARTA POST
PENTECOSTEN, CONCIO: IN QUA
poſt Euangelicæ lectionis explanationem, vitæ
noſtræ, morumque corruptio (quam retis rupturâ
ſignificat) deſcribitur.

THEMA. Concluſerunt piſcium multitudinem copioſam,
 rumpebatur autem rete eorum. Lucæ 15.

ET RI verba; Præceptor, per totam noctem laborantes, nihil cœpimus; illorum præcipuè temeritatem & ſtultitiâ arguunt, qui humanis conſiliis & induſtria

*Hominum
error com-
muni.*

freti, inconsulto mundi principe ac moderatore Deo, res suas aggrediuntur. Est autem hic communis omnium ferè mortalium error, ex quo innumera penè mala atque incommoda oriuntur. Aduersus quem tota sacræ huius lectionis historia acriter pugnat: aduersus quem etiam nos hodie, adspirante diuina gratia, dimicare debemus, si prius tamen Euangelicam lectionem, quæ huius doctrinæ fundamentum est, explanauerimus. Vt autem hoc vtiliter & religiosè valeamus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A .

Dvo nobis hodie mysteria, Auditores, in sacræ huius diei lectione proponuntur; quorum alterum imitari, alterum admirari debemus. Populi enim ardor & studium, quo ad Dominum irruerant, vt audirent verbum eius, nobis ad imitandum exhibetur. Vocatio autem discipulorum, & miraculi paratio (quo Petrus & socij, qui in mari Tiberiadis piscabatur, ad aliud nouum piscationis genus vocati sunt) admiratione dignum est. Vtraque igitur in re, in præsentî Concione philosophandum est nobis. Ait S. Lucas: *Cùm turba irruerët in Iesum, vt audirent verbum Dei, &c.* Videmus turbæ magnū studium, & ardensq; desiderium audiendi verbum Dei. Vnde hoc desiderium? Certè à Spiritu sancto. Non possumus ne quidem bonum desiderare, nisi donetur nobis. Omnis nostra sufficientia ex Deo est. Desiderare, inquit D. Augustinus, auxilium gratiæ, initium gratiæ est. Sancta desideria floribus comparantur: quia sicut arborum flores antecedere fructū solent; ita sancta desideria futuram cælestium donorum vbertatem designant. Quocirca, Auditores, quicumque vehementer diuinæ gratiæ desiderio flagratis, magnam de diuina misericordia spem concipere debetis. Hæc namque desideria viam nobis ad gratiam & charitatem munit, docet D. Bernardus. Nisi credideritis, non intelligetis. sic dici æque non absurdè potest: Si non desideraueritis, non perfecte amabitis. Quanta sanctorum desideriorum vis sit, Sapiens ait: *Initium sapientiæ est eius disciplinæ concupiscentia.* In literis sanctis, Verbum Dei, pani, igni, semini, & cælesti pluuiæ, atq; toti comparatur, quòd similem his rebus virtutem in auditorum animis operetur. Corpora cibo aluntur corporeo: ita piorum animæ spirituali verbi Dei cibo sustentantur, & vegetantur. Quæ re Augustinus statum animæ, quæ hoc spirituali cibo non alitur, declarat his verbis: *Qualis est caro, quæ post multos dies*

non

non percipit cibum, talis est anima, quæ non assidue pascitur Dei verbo. Nec leuius tamen illorum periculum est, qui ita verbum Dei audiunt, vt posteaquam audierint, vel in eorum moribus, vel in mente nihil resideat. Multi, inquit D. Gregorius, legunt, & ab ipsa lectione ieiuni sunt. Multi vocem prædicationis audiunt, sed post vocem vacui recedunt: quorum etsi venter comedit, viscera non replentur: quia etsi mente intellectum sacri verbi percipiunt, obliuiscendo & non seruando quæ audiunt, hæc in cordis visceribus non reponunt. Alibi idem ait: Verba Dei, quæ aure percipitis, mēte retinete: cibus enim mentis, est sermo Dei: & quasi acceptus cibus à stomacho languētē reicitur, quando auditus sermo in ventre memoriæ non retinetur. Sed quisquis alimenta non retinet, huius profectò vita desperatur. Iam ex eius verbis liquet, quale periculum sit, verba Dei frequenter audire, nec aliquid audiendo proficere. Iam qualem Domini doctrinā fuisse putamus, cū talem eius eloquentiam experimur, qui Verbum est & Sapientia Patris: quorum altero plenissima scientia, altero suauissima eloquentia designatur? Tibiæ & psalterium suauem faciunt melodiam, inquit Ecclesiasticus; sed super vtraque lingua suavis. Si hominum suauiloquentia tantam ad permulcendos hominum aures vim habet: qualis quæso suauiloquentia esset eius qui Verbum est & Sapientia Patris? Loquente aliquando Domino ad turbas, extollens vocem quædam mulier, dixit illi: Beatus venter qui te portauit, & vbera quæ suxisti. Hæc mulier ineffabili dicentis suauitate illecta, & velut extra se posita, hæc protulit. Si humanam admiramur eloquentiam; quare non magis eius, in cuius labijs omnem gratiam diffusam Propheta canit? Huius os non auro, sed gladio acuto Propheta comparat: Posuit, ait, os meum Dominus, quasi gladium acutum: qui videlicet intimos animi sensus penetraret, malorum omnium radices abscinderet, spiritum à corporis contagione diuelleret, ignitque amoris vulnera ingereret. Hunc enim ignem illi perceperant, qui dicebāt: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, &c. O si nos turbæ huius exemplo, tãto animi ardore ad sacras Conciones cõfluere-
mus! Multo videmus ad ludos, ad crapulam, ad ebrietatem magis, quàm ad sacras Conciones irruere. Alij audiunt, vt illi, de quibus Ezechiel ait, quibus verbum Domini verbum est in carmen musicum, quod suauiter dulcique sono canitur. Isti non vim sententiarum, sed vocum tantum dulcedinem & sonum attendunt: Similes iis, qui libris serico & auro vestitis & ornatis, literisque minio, variisque imaginibus depictis, pueros more

*Gregorius
in Ezechie-
lem 3.*

*Idem Gre-
gorius.*

*V.rbū Dei
audiendū.*

Eccles. 49.

Luc. 11.

Psal. 44.

Esa. 49.

Luc. 24.

Ezech. 33.

Simile.

*Augustin⁹.
Desideria
sanctæ Deum
mittit.*

Bernardus.

Sapient. 6.

*Verbū Dei
quibus re-
bus compa-
retur.*

*Anima ci-
bus qualis.
Augustin⁹.*

Eccles. 28.
Auditores
negligentes.

gaudent: quid verò intus contineatur, non modò non aduertunt, sed ne legere quidem student. Cor fatui, inquit Sapiens, quasi vas contractum, omnem sapientiam nõ tenebit. Cribrum solas retinet paleas, triticum autem effluere sinit. Sunt nõnulli ita corrupti, & à diabolo obdurati, & prauis opinionibus præoccupati, vt quo magis eos docueris, eo magis lædas, maiores subinde malè & perperam sentiendi occasiones suppeditans. Quæ igitur ratione vt liter audiemus? Certè sicut turba hæc: vt videlicet ardenti in Iesum desiderio irruamus, quo eum audiamus: hoc est, si studiosè consideremus, hoc verbum, quod apud vos prædicamus, non verbum hominum, sed Dei verbum esse. Sic enim maiori studio & reuerentia audiemus. Hac enim ratione Apostolus memorat Thestalon. verbum Dei audiuisse. Gratias, ait, agimus Deo, quoniã cum accepissetis à nobis verbum auditus Dei, accepistis illud non vt verbum hominum, sed (sicut verè est) verbũ Dei, qui operatur in vobis, qui credidistis. Quicumque igitur hoc modo verbum vitæ audit, vitam quoque animæ suæ simul cum verbo haurit. Cælestis Magister vbi que suo officio functus est, nunc in Synagoga, nunc in monte, quandoque in loco campestri, modò verò in litore maris. Hic Petrum rogat, cui præcipere tanquam omnium Dominus potuisset, vt nauem paululum à terra subduceret. Hæbeat Concionator hic rationem, vt neque terrena docens, voluntati se carnalium hominum, qui terrena tantum sapiunt, accommodet; neque rursus nimis alta, aut difficilia, quæ auditores assequi non valeant, docere studeat. Sic se Paulus ad populi captum accommodabat, qui cum sapientiam loqueretur inter perfectos, lacteum cibum infirmis ministrabat. Ad historiam redeamus.

Christi lenitas.

Concionatoris officium.

Hebr. 5.
1. Cor. 3.

Dei benignitas.

Vbi ergo Dominus turbas in nauicula Petri docuisset, ait illi: *Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam.* Pius atque benignus Dominus, ne illud quidem adeò exiguum Petri obsequium præmio vacare voluit. Huic etiam aquæ frigidæ largitio grata est. Petrus obsequutus fuerat Domini voluntati iam cum remunerare vult. Nec enim is, mercatorum more, paria paribus refert; sed diuina largitate, parua magnis compensat. Hanc autem modò Petro mercedem tribuit, vt pro nauicula vna ad docendum comodata, duas illi piscibus onustas largiretur. Hic etiam Gentium vocationem & conversionem designauit. Expande Euangelicum rete per vniuersum orbem terrarum. Omnes homines condidi: omnes felicitatis & gratiæ meæ participes fieri volo. An Iudæorum Deus tantum? nõne

& Gen

& Gentium? *Duc igitur in altum, & laxate retia vestra in capturam,* non piscium, sed hominum, vt capiantur ad vitam. Marc, id est, mundus tunc per superbiam, æstuat per avaritiam, spumat per luxuriam. Rete hoc, quo pisces ex hoc mari extrahuntur, est sermo Dei. Vnde Paulus: Sermo meus, & prædicatio mea, nõ in persuasibilibus humanæ sapietiæ verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis: vt fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei. Felices illi erunt, quos sagena hæc de profundo criminum & errorum pertrahit ad lucem, è sordido limo ad vitæ puritatem, ex vagis cupiditatibus ad integritatis & innocentie studium. Hi pisces sola terrena sapiunt, solam vitam corporis turantur. Cum ergo Dominus Petro laxare retia præcepisset, ille contra, *Præceptor,* inquit, *per totã noctem laborantes, nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete.* His autem Petri verbis, quantum humana industria à diuina virtute superetur, aperte colligitur. Humana enim industria tora nocte laborans, nihil promouet: virtus autem diuina momento temporis efficit, quod nullo tẽpore humana facultas, nec multo quidẽ labore, efficere potuisset. In his quoque Petri verbis obedientia maximè commendatur. Ipse enim nominis sui memor (Simon enim interpretatur obediens) nihil contra præcipientem allegat, sed simplici atque alacri animo Domini mandatum exsequitur. Hoc enim perfectæ & indiscussæ obedientiæ proprium est, clausis humanæ rationis atque prudentiæ oculis, maiorum præceptis obtemperare. Vt enim iumentorum oculos claudimus, quæ pistriini seruitio destinamus: ita mentis oculos claudere oportet, cum ad aliquid agendum, ex maiorum imperio ducimur. Obedientiæ fructum idem Dominus ostendit, quando Petrus vno retium iactu duas nauiculas piscibus impleuit: cum totius noctis labore ne vnum quidem pisciculum capere potuisset.

Gentium vocatione.

1. Cor. 2.

Euangelica sagena.

Obedientia laus.

Simile.

Denique tanta piscium vis capta est, vt eorum pondere retiarum, erentur. Quæ res plurimum quidem ad miraculi magnitudinem facit, nec minus tamen ad significationem mysterij. Hac enim ruptura designatur, tantam hominum vim in Petri rete, hoc est, Ecclesiã, per fidem ingressuram, vt multi eorum postea à fide semel suscepta degenerantes, Ecclesiæ vnitatem scinderent, dum vel à Romani Põtificis obedientia desciscunt, quod schismaticorum est; vel à fidei integritate, quod est hæreticorum. Ex nobis, inquit Ioannes, exierunt: sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis, mansissent vtique nobiscum. Duabus his nauiculis sancti Patres duas hominum nationes, Iudæorum videlicet, atque Gentilium, ex quibus vna Ecclesia

1. Ioan. 2.

Naves duæ quid.

Ephes. 2. constat, intelligi volunt. In hoc enim Christus Dominus in mundum venit, ut pacem annuntiaret his qui prope, & his qui longè: ut duos conderet in semetipso in vnum nouum hominem populos, faciens pacem. Idemque medium parietem Legis, qui inimicitiarum causa erat, dissoluens, amicitiam inter ipsos conciliauit. Cum igitur Petrus post tantam piscium fertilitatem, tantam eorumdem copiam repente vidisset, ut duæ nauiculæ ita piscibus complerentur, ut penè mergerentur, ad genua Iesu stupefactus procidit, dicens: *Exi à me Domine, quia homo peccator sum.* Qua in re Petrus magnam animi sui humilitatem ostendit, dum inspecto miraculo, Christi dignitatem agnoscens, suæque memor indignitatis, Domini à se discessum precabatur, indignum se eius consortio, atque præsentia reputans. O si nos, Auditores, tanto stupore ac timore cõpleremur, cum ad altare Domini, & sacram Eucharistiam sumendam accedimus! Sic Centurionis fidem tantopere à Domino laudatam, in his verbis cernimus, qui indignum se putabat, ut sub tectum suum Dominus ingrederetur. Nos autem, Auditores, fidei lumine instructi, certissima fide tenemus, totam diuinam plenitudinem sub illa panis & vini specie latere, cum tamen multi sic se gerant, cum in templis assistunt, quasi in foro inter æquales suos agerent. Quid verò illos referam, qui in templis prophana negotia tractant? quid illos qui scurrilia verba iactant? & ubi peccata expiare deberent, peccata peccatis addit, & cum magna sua pernicie in venenum medicamenta conuertunt? At quàm malè hæc hominum licentia cum loci dignitate cohæret! Domum enim Dei decet sanctitudo (ut Propheta canit) & in templo eius omnes dicent gloriam. Petri quoque exemplo liquet, cum ad hoc ineffabile Sacramentum accedimus, quo timore, qua deuotione, qua vitæ puritate accedere debeamus, in quo vnicum Dei Filium latere non dubitamus. Nec tamen cum hoc timore corripimur, Deum à nobis abalienamus: quin potiùs, quo magis hoc salutari metu cõcutimur, hoc magis eius beneficio digni efficiamur. Sic enim Dominus Petrus in loco hoc, cum se Domini conspectu indignum iudicat, non modò ab eo non reicitur, sed etiam ad Apostolatus dignitatem coopatur. Itaque ait ad illum Iesus: *Noli timere, ex hoc iam homines eris capiens, hoc est, pone metum, quo tuæ conficius in summitatis, ac meam expertus virtutem, totus percussus es.* Post hæc enim, meo beneficio, Petre, ita homines eris capiens, quo modo iam cepisti pisces, quos peccatis exemptos, iustitiæ consecres, ac in vitam æternam colligas. Stupor hic Apostolorum,

Petri humilitas.

Math. 8.

Templa qui inuident.

*Psal. 92.
Psal. 88.
Eucharistia dignè immenda.*

Petri piscatio.

rum, fuit quidam typus stuporis postea secuturi ex Euangelicæ piscationis vbertate. Quis enim non obstupesceret, considerans paucorum hominum, eorumdemque ex infima vulgi fæce selectorum prædicatione, tot hominum millibus, ex vniuersis orbis nationibus, intra paucos annos fuisse persuasum, ut contemptis terrenis bonis, despectis Ministris Principum, spreis supplicibus, ac morte ipsa, simplicem Christi doctrinam sequerentur, credentes ea, quæ iuxta naturæ ac rationis vires, planè sunt desperanda? Quis autem huius miraculi fructus exstiterit, declarat protinus Euangelista, cum subdit: *Et subduclis ad terram nauibus, relictis omnibus, secuti sunt eum.* Hinc patet mira Domini vocacionis virtus & efficacia; & mira item discipulorum fides & obedientia, qui nihil cunctari, mox vocantem Dominum secuti sunt, nihil de Domini promissione, quamlibet sublimes, diffidètes, nihilque solliciti qua ratione vitam inopem sustentare possent: se namque totos vocantis prouidentia & potestate permittentes, relictis omnibus, secuti sunt eum. Hactenus de Euangelicæ lectione.

Apostolorum fructus.

TRACTATIO THEMATIS.

CONCLYSERVNT piscium multitudinem copiosam. Hæc piscium multitudo, fecunditas Euangelicæ prædicationis significatur. Hinc apud Prophetam cælestis Pater Filium suum his verbis alloquitur: *Parum est ut sis mihi seruus ad suscitandas tribus Iacob, & facies Israel conuertendas: Dedi te in lucem Gentium, ut sis salus mea vsque ad extremum terræ. Et Regius Vates: Reminiscantur, ait, & conuertentur ad Dominum vniuersi fines terræ, & adorabunt in conspectu eius vniuersa familia Gentium. D. Petrus vno iactu sagena Euangelicæ, in populo Iudaico tria millia, alio quoque tempore quinque millia hominum intra rete conclusit: quorum erat cor unum, & anima vna in Domino. In nocte, id est, tempore Legis, Prophetæ laborantes, nihil penè ceperunt. Quod apertè Dominus per Hieremiam testatur, cum ait: Circumite vias Hierusalem, & querite in plateis eius, an iuueniatis virtutem facientem iudicium & querentem fidem; & propitius ero ei. Videtis quanta hæc fuerit sterilitas bonorum. At in Euangelicum rete, innumera piorum hominum multitudo, ex omnibus mundi regionibus collecta, ingressa est. At dolendum modò paucos concludi, & ab improbitate ad pietatem & iustitiam traduci. At in exteris regionibus per bonos & religiosos viros, multi ad Christi fidem conuertuntur. Sed ad Petri piscationem redeamus. Tan-*

Est. 49.

Psal. 21.

Petrus in Iudæa quid fecerit.
Act. 4.

Hierem. 5.

Sterilitas in Legge.

*Augustinus
Ruptura te
in quid.*

tam piscium multitudinem vno illo retis iactu in verbo Domini cepit, ut ipsum rete rumpere. Quam rupturam D. Augustinus nequaquam mysterio vacare docet. Hac enim ruptura, quæ ex piscium multitudine contigit, carnalium hominum multitudinem intelligit, quæ post Euangelij promulgationem Ecclesiæ rete intrauit. Creuit enim Ecclesia, creuit minimum illud sinapis granum, & in arborem ingétem euasit, quæ ramos suos per vniuersum orbem terrarum expandit. Hæc autem Ecclesiæ prosperitas, in qua cum bonis piscibus mali quoque Euangelicum rete compleuerunt, rupturæ huius occasio fuit.

Simile.

Solent nauigaturi secundam auram desiderare: quæ tamen ubi vehementior fuerit, in periculum coniiicit nauigantes. Arborum quoque rami nimia fructuum vbertate grauantur, atque franguntur. Prosperitas ubi modum excessit, periculo non vacat. Idem Ecclesiæ euenisse videmus, cui prosperitas ipsa atque fecunditas huic rupturæ occasionem dedit. Idem Ecclesiæ, quod populo Romano obtigisse apparet, huic maiorem felicitatem a sũdua bella, quàm orium, attulerunt. Sic Ecclesiæ perfectionibus creuit, martyriis coronata est: & postquam ad Principes Christianos venit, potentia quidem & diuitiis maior facta, sed virtutibus minor facta est. Ex quibus verbis qualis Ecclesiæ processus fuerit, intelligimus. Hæc igitur Ecclesiæ amplitudo & opulencia, quæ nos ad diuinas laudes excitare merito debuisset, carnalibus hominibus ambitionis, auaritiæ, atque delictiis, non quidem causam, sed occasionem dedit. Quo magis autem hi morbi creuerunt, hoc magis Ecclesiæ fecunditas, tot hæresum monstris quotidie succrescentibus, decreuit, & ad hanc fidelium paucitatem, quam nunc cernimus, deuenit. Ex tribus mundi partibus, Europa, quæ minor est, ad Ecclesiam pertinet.

*Prosperitas
potius cuit.*

Hieronymus.

*Ecclesiæ
quando de-
creuit.*

Ex qua (pro dolor!) maximam partem hæretici, nec minorem perfidi Turcæ occupauerunt. Itaque nobilis illa Constantinopolis, noua Roma dicta (quæ Christiani Imperij sedes erat) in immanissimi hostis Christi Turcarum Principis sedem imperij cessit. Quod si filij Israël tam multis lachrymis vnus tribus Benjamin interneconem profecturi sunt: quibus nos lachrymis hanc imperij nostri gloriam ad Christi hostes translata persequi par est? Sed quid ego vnus vrbis ruinam deploro, cum tota Græcia, cum tota penè Asia & Africa à Romano imperio subducta, infidelium Principum imperio addita sunt: Cladium humanarum causam in superni iudicis iram, hominum sceleribus irritatam, coniiicere necesse est. Sic ob peccata inductum est diluuium, & omnia deleuit. Vide quid Iudæis peccantibus euenit.

*Euyopa de-
trimentum.*

Genes.

Genes. 11. 32. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

euenit. Primum quidem ex duodecim tribubus, vndecim ferè ab eo derelictæ, repulsæ, vastatæ, & sempiterna captiuitate (à qua nunquam redemptæ fuere) multatæ sunt. Qua de re sic Ecclesiasticus eorum sceleribus commemoratis ait: In omnibus his non pœnituit populum, & non recesserunt à peccatis suis, vsque dum eiekti sunt de terra sua, & dispersi in omnem terram, & relicta est gēs perpaucæ, & princeps in domo David. Gentem autem perpaucam, vnam tribum Iuda cum Rege suo intelligit: quæ & ipsa propter eadem crimina vastata, & in captiuitatem adducta fuit. Direptum & euersum est illud celeberrimum templum Hierosolymitanum, omnia vastata. Vnde omnes illæ calamitates? Non dubium, quin ex peccati malitia, & grauissimo odio, quo illud summus amator probitatis detestatur. His ita constitutis, facile erit colligere, cur videlicet ex tanta illa Christiani imperij amplitudine (qua per vniuersum terrarum orbem Ecclesia dilatata fuerat) ad hanc paucitatem, quam modò cernimus, redacta sit, ut veluti in angulo quodam inclusa apud nos lateat. Ac nisi Saluatoris nostri certissima illa promissione niteremur, qui ad eò stabile Ecclesiæ fundamentum se posuisse affirmauit, ut portæ inferi præualere aduersus eam nunquam possent, maximè verendum esset, ne hoc tempore tot vndique hostibus obfessa, tot machinis tentata & oppugnata, concideret. Quid minùs nos modò, quàm illi, delinquimus? Quàdo enim magis auaritia & cupiditas inter homines flagrauit? quando maior ambitionis ignis exarsit? quando magis inuidia, odij, & detractionis pestis increuit? quãdo plus in Deum Sanctosque sic inũdarunt? Quis recolit se esse mortalem, & habere se iudicem, cui sit statim à morte totius vitæ ratio reddenda? Quis magis virtutem quàm pecuniam diligit? Quis magis Dei quàm hominum iudicia veretur? Apud ethnicos talia non fuisse scelera, qualia apud Christianos, ex Seneca colligere licet. Tria potissimùm esse mala video, quæ torum penè Christianum orbem obfederunt, ex quibus innumera mala alia oriuntur: nempe immoderatus vestium cultus, ciborum delicia, & chartarum ludus. Vna silua multis elephantis abundè sufficit, delicatorem angusto ventri terra simul, maria & flumina seruiunt. Dij boni, quantum hominum vnus venter exercet, inquit ille. Rectè ait Propheta: Principes tui infideles, socij futuri: omnes diligunt munera. Ait ille: Nec vitia iam nostra, nec remedia pati possumus. Vtinam illas opes in elemosynas erogatemus, sicut Daniel consuluit Regi. Quia hæc negligimus,

Ecclesi. 48.

*Iudaorum
calamitas.*

Matth. 16.

*Malitia ho-
minum.*

*Mala tria
qua.*

*Seneca.
Esa. 1.
Luiuis.*

Daniel. 4.

gligimus, videmus tot nos opprimi malis, & Ecclesiam ad tantam fidelium paucitatem redactam. Eligamus nos paucorum numerum, vt saluemur, vt maneamus intra rete. Adfit Deus. Amen.

DOMINICA QUINTA POST
PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA
post Euangelicæ lectionis explanationem, in-
commoda iræ, inde remedia eiusdem explicantur.

THEMA. *Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur
fratri suo, reus erit iudicio. Matth. 5.*

VI A omnes nihil magis in votis habemus, quam vt ad æternam perueniamus hæreditatem: cum terrena quamuis amplissima bona saluare nos nequeant; est tamen aliud, quod huic pio desiderio adiunctum est. Si enim illam cælestem hæreditatem cinere cupis, Legem quoque diuinam, quæ ad illam viam munit, velut in vxorem tibi copulare debes. Quid est autem, Legem in vxorem accipere? Illi nimirum conuiuere, illius præscriptione vitam moderari, illius semper curam gerere, illius onera portare, illam super omnia diligere. Sic ad hanc te Salomon instruit: Conserua, fili mi, præcepta patris tui: & ne dimittas legem matris tuæ, &c. Hoc est igitur sanctum illud desiderium, matrimonium; hæc vxor illa, cum qua pij omnes vitam agunt, omnes curas & cogitationes suas ad huius obsequium dirigentes, eiusque amor cætera omnia posthabentes: à cuius obsequio, nec te mundi luxus, nec honoris amor, nec diuitiarum cupiditas, abducere debent. Quid iam quisque vestrum verbis profiteatur, non admodum curo: quid vitæ institutio, quid mores, quid studia loquantur, attendo: idque mihi responsum esse decerno. Maxima Christianorum pars hæreditatem cælestem ambit: onus tamen, quod huic hæreditati adiunctum est, respuit. Quorum animum Salomon expressit, cum dixit: Vult & non vult piger. Vult quidem hæreditatem, non vult autem onus hæreditatis: cupit vtilitatem, refugit laborem: vult sine certamine vincere, & sine victoria coronari. Hæc est multorum mens, & animus, & desiderium. Seipsum quisque vestrum modo introspiciat, cordisque sui secreta rimetur: multi enim hoc ipsum intra mentis suæ penetralia defixum videbunt. Cate-
ium

Vxor tua sit
Lex diuina.

Prouer. 6.

Vxor piorum
quæ.

Prouer. 13.

Qui coronatur.

Deut. 25.

rùm si quis instar Booz, vtrumque, nempe hæreditatem cælestem, & onus simul hæreditatis, hoc est, diuinæ Legis obedientiam amplecti cupit, habet planè in sacra huius diei lectione, magnam eius Legis partem à cælesti Magistro explicatam. Vt autem de ea latius differamus, diuinam opem, sacratissimæ Virginis interuentu, imploremus.

A V E M A R I A.

NISI abundauerit iustitia vestra plus quam Scribarum, &c. Hoc in loco Dominus non de Legis & Prophetarum, sed de Scribarum & Phariseorum iustitia differit. Multa enim ex his quæ Dominus in præsentī Concione tractat, Legis & Prophetarum libris continentur: quos tamè Pharisei pro libidine sua interpretabantur, diuinam Legem non ad Legislatoris mentem, sed ad auaritiam, & sua commoda detorquebant. Hi, id est, Legis Doctores, & Pharisei, eius temporis religiosi, quibusdam ceremoniis proficetes, superstitioni, & hypocrisis, ac hominum oculis seruiebant: hoc tamen in loco Dominus, non de eorum vitiis, sed de eorum iustitia differit, quam à Christiana iustitia superari debere docet, si quis à cælesti hæreditate abdicari velit. Quo nomine summo nos vinculo obligationis obstrinxit, nisi iustitia nostra illorum iustitiam superemus. Quibus autem in rebus hoc præstare debeamus, longa deinceps oratione persequitur, iustitiam Phariseorum cum Christiana iustitia conferens, & quibus in rebus Euangelica iustitia superior esse debeat, sigillatim declarans. Incipit ergo ab eo secundæ tabulæ mandato, quod inter negantia præcepta primum est: *Audistis, inquit, quia dictum est antiquis: Non occides: qui autem occiderit, reus erit iudicio.* Hoc solo Pharisei contenti erant, si externa opera à Lege prohibita vitarent: internas autem sue affectiones, siue cogitantes ones diuinæ Legi contrarias, parum curabant. Itaque vulgare apud multos eorum erat prouerbum, Legem quidem minus prohibere, non animum. At cordium inspector Dominus, maiorem internæ puritatis, quam externi operis rationem habet. Vnde is non de opere intentionem, sed de intentione opus frequenter diiudicat. Itaque non homicidium solum, sed iram quoque, quæ homicidij causa esse solet, hæc Lege vetat. *Ego, inquit Dominus, dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.* Animaduertite, Auditores, hoc in loco, Legis & Euangelij differentiam. Lex homicidium, Euangelium iram quoque animi cohibet, ne vel in odium, vel in homicidium prorumpatur. Quo in loco vox illa, Fratri, nequaquam significa-
tionem

Phariseo-
rum mos.

Iustitia
Euangelica.
Exod. 20.

Euangelij
& Legi dis-
serimen.

tione vacat. Aliud enim est, in fratrem, aliud in fratris vitia irasci. Rectè enim contra vitium irascimur: non rectè autem contra fratrem. Dei enim creatura diligenda: peccatum autem, quod à demone est, odio habendum. Hominem delinquentem miserari, delictum autem detestari debemus: sed ita tamè detestari, ne sub velamine detestationis, Dei creaturam odio habeamus. Debemus in animo compassionis affectum excitare, in quo periculi minus est. Ad quod nos illa Apostoli sententia inuitat: Fratres, si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, corripite huiusmodi in spiritu lenitatis. Iusti foris quidem increpationes per disciplinam exagitant, intus tamen dulcedinem per charitatem seruant. *O*rabat ille: Corripiat me iustus in misericordia, &c. Vbi autem Dominus ab interna cordis ira nos continere docuit, externam quoque, quæ in vocem iracundæ indicem prorumpit, prohibere incipit, cum subdit: *Qui autem dixerit fratri suo Rhacas, reus erit concilio, &c. Quo in loco tres iræ gradus adnotauit. Primus est, cum ira solum latet in corde, nec se vlla verborum licentia prodit. Alter, cum foras etiam excurrit, verbis aliquot internam animi commotionem significantibus. Racha Augustinus interiectionem quandam esse docet, iram animi sine graui aliqua iniuria significantem. Addit autem tertium iracundiæ gradum, cum ea in contumelia verba prorumpit. Subdit enim Dominus: *Qui autem dixerit Fatue, reus erit gehennæ ignis.* hoc enim verbo iugnis homini iniuria irrogatur. Quocirca cum is, qui hoc modo proximi contumelia afficit, lethali se crimine cõstringat, efficitur obnoxius gehennæ ignis: quæ est pœna lethiferis criminibus à Deo constituta. Primus motus iræ non est peccatum: quia non potest esse peccatum, quod non est voluntarium. Nec enim punit Dominus, humanæ infirmitatis memor, aut vitio nobis vertit, aut punit, quod in hominis potestate non est. Secundus autem iræ gradus est, qui in vocem internæ iræ indicem erumpit. Quod quia grauius est, grauiori pœnæ hominem obnoxium facit. Iudicium vnus sæpe iudicis est: cõcilium autem multorum. Tertius gradus idem quæ grauissimus est, cum ira non ad leuem, sed ad insignem contumeliam deuenit. cui crimini, extrema pœnarum, nempe gehenna ignis, proposita est: quia nulla maior excogitari potest. Hoc etiam in loco fratris nomen ponderandum est. Alia est enim fratris in fratrem, hoc est, æqualis in æqualem conditio: alia vel patris in filium, vel domini in seruum. Hi namque subditos sibi corripere tenentur: quos non solum verbis, sed verberibus etiam coercere possunt.*

Galat. 6.

Psal. 140.

Ira gradus tres sunt.

Peccatum voluntarium.

Ira quæ tenens licet.

possunt. Vtrique tamen illud obseruare debet, vt pro qualitate criminum sit castigationis temperamentum: atque vt verborum acrimonia (quibus interdum opus est) internam animi pacem atque tranquillitatem (quantum fieri poterit) minimè turbet. Sic enim nos in hoc opere gerere debemus, vt aliud foris verba ostendant, aliud intus in animo lateat. O felicem illum, qui hoc sibi imperare potest, qui sic in potestate sua motus animi continet, qui quæ sic cordis sui habens moderatur, vt eas & laxare, & continere, pro causalem & negotiorum ratione, valeat! Hunc sanè beatum Ambrosius prædicat: Omnia linguæ vitia militant cõtra charitatis virtutem. Proinde, Auditores, cum intra vos ira tumultuatur, magna cura linguam cõtinet, ne in hoc tantum præcipitium corruatis. Quo tempore cum Propheta clamandum est: Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea, &c. Hoc est: Ne verba quidem recta loqui ausus sum, ne simul cum eis indignum aliquid ira extimulante proferrem. Sed numquid huic tanto malo remedium aliquod institutum est? Est planè, & quidem maximè salutare, quod cælestis Magister protinus ostendit, cum subdit: *Si ergo offers munus tuum ante altare, & tibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquod aduersum te, &c.* Mira docet diuina ratio Dominus in his verbis vsus est. Dum enim ad summum repetè gradum cõscendit, inferiores omnes in eo complexus est. Satis enim esse videbatur dixisse: Si proximum læseris, illum placare, illique satisfacere sollicitè cura. Sed nequaquam hoc solo contentus, omni sacrificio & oblatione illi interdixit, donec offensum fratrem debita satisfactione placaret. Hac enim ratione ostendit, offenso fratre, Dominum quoque offensum, imò & insensum homini, & inimicum esse: ac proinde inimici sacrificia Deo grata non esse. Itaque præter iniuriam fratris, hoc quoque ad peccati cumulum accedit, quod homo indignus efficitur, qui sacrificium Deo gratum offerre possit. Non enim contra fratrem solum, sed contra Deum etiam delinquit, qui fratrem offendit. *Qua in re diuinæ bonitatis & charitatis magnitudo miro modo elucet: dum ea quæ ad gloriam suam pertinent, obliuisci quodammodo videtur, vt prius infirmitati hominum cõsuletur. Quanta ergo illa bonitas? quanta erga homines charitas? quæ tanta cura eorum incommodis cõsultum esse cupit, vt quæ sua sunt, posthabentur, & priori loco quæ nostra sunt, curentur? Quid verò si sacrificij aut oblationis tempus instat, & proximus longè abest? Ad hoc respondemus, satis esse in hoc euentu, si fixum in animo propositum illi satisfaciendi oblata opportunitate*

Felix quis dicendus.

Psal. 33.

Remedium lingua.

Fratris iniuria reddenda in Deum.

Frater recu- ciliandus. habeamus, nisi forte scandalum intercederet. Quod quidem contingere posset, cum is, qui publicas cum alio inimicitias diu fuit, ad sacram communionem accedere vellet. Tum enim publico illi scandalo aliqua honesta satisfactione occurrendum esset. Per sacram enim Eucharistiam homines & Christo capiti, & mystici corporis eius membris, in vnum corpus colligantur. Pugnat enim cum huius Sacramenti vnitatem omnis fratrum dilectionis dissensio atque diuisio. Vnus panis, & vnum corpus multi sumus. Hæc ad eum spectant, qui fecit iniuriam: alter se exorabilem præbebit, alioquin se nouo crimine obligat. Sacrificia nostra, Angelorum ministerio Deo offeruntur. Ostendit hoc Ioannes, cum se Angelum vidisse testatur, qui in thuribulo aureo thura, hoc est, Sanctorum orationes, Deo offerebat.

Apoc. 8. Vide ut ea appareas apparitione & reconciliatione, qua conuenit, ut possis vitulos laborum offerre Deo, quæ sunt orationes tuæ. Sollicitè ergo in tuis operibus, quid Deus præcipiat, & quid consulat, explorare debes: ne forte pia tua vota diuinis præceptis aliqua ratione obsistat. Ingratum est Spiritui sancto quidquid obruleris, neglecto eo ad quod teneris. Qui lædit fratrem, non hominem lædit, sed Deum, qui fecit illum; qui sanguine suo illum redemit, qui illum regni cælestis hæredem constituit. Qui quis delinquit aduersus proximum, aduersus Christum delinquit: quandoquidem membrorum iniuria in capitis quoque iniuriam redundat. Vnde Apostolus: Sic, ait, peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis. Quæ res nos ab omni hominum vel iniuria, vel contumelia, vehementer arcere debet. Dominus præcipit ut proximum diligas, ut nulla illum contumelia afficias, nemini malè preceris. Si enim rei alicuius gratia Dei leges violamus, illam vtique magis quam Deum diligimus & honoramus; quod spiritualis cuiusdam idololatriæ crimen est. Sic Heli redarguitur: Magis honorasti filios tuos quam me. Qui enim propter filium, Dei Legem transgreditur, filium vtique magis, quam Deum diligit & honorat. Sic inobedientiam primorum parentum, omnes posteri deplorare cogimur. Ex hac lectione Evangelica colligimus, consilium cælestis Magistris esse, ut leuiora etiam peccata vitemus, quo à grauioribus tutiores simus. Qui enim timer Deum, nihil negligit: hoc est, nihil neque paruum, neque magnū omittit, quod vilo modo ad cultum Dei, eiusque offensionem vitandum, spectat. Ut enim qui vitam diligit, non solum mortem, sed morbos etiam fugit, qui viam ad mortem muniant: ita qui lethiferi peccati mortem odit, venialia etiam

peccata

peccata (quæ velut ægri tudines animæ sunt) diligenter vitare studet. Huiusmodi peccata non adferunt animæ mortem, sed ægri tudinem: non extinguunt Dei Spiritum, sed contristant: non mentem interimunt, sed ad interitum præparant: denique non auferunt charitatem, sed feruorem charitatis. Anima iusti, est velut speculum quoddam. capitalia crimina in hoc speculo sunt instar turpis luti; venialia autem peccata instar pulueris sunt. Vide igitur qua cura & studio vitare conuenit, quod nos à Solis splendore repellit. Si igitur leniora peccata vitare studueris, facile à grauioribus turus eris. Qui fidelis est in minimo, inquit Saluator, & in maiori fidelis est. Hæc est noua & Euangelica Philosophia, quam Christus de cælis traxit.

Venialia peccata vitanda.

Simile. Anima iusti, speculū.

Luo. 16.

TRACTATIO TEMATIS.

EsO autem dico vobis, quis omnīs qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. His verbis ab iracundia nos Saluator eripere contendit. Hic affectus cum ipsa natura nobis ingeneratus, & ab opifice Deo inditus est, à quo mali nihil emanare potuit. De hac sic ait D. Gregorius: Ira etiam cū delinquentiū culpas insequitur, non debet menti nostræ quasi domina præire, sed post rationis tergum, quasi ancilla rationis, subnixiūs famulari. Cuius sententiæ Aristoteles ad stipulatur, qui iræ affectum vitilem esse ait, sic tamen ut in castigando, militis, non ducis officio fungatur: hoc est, si mentem quidem nostram ad plectenda crimina, motu & indignatione sua excitet, non tamē ipsa sententiam dicit. Hic affectus conditoris beneficio naturæ nostræ inditus, nos tamen eo, sicut & cæteris, non ad salutem, sed ad perniciem nostram furenter abutimur. Impressit nobis naturæ auctor coniugij desiderium, procreandorum liberorum gratia: sed quis enumeret quot scelera propter nostram intemperantiam ex hoc fonte oriuntur? Ingenerauit etiam mentibus nostris idem conditor nostri amorem, qui nos ad querenda, quæ ad vitæ vsum necessaria essent, incitaret: at ex hoc fonte terribissima generis humani pestis auaritia nascitur, quam malorum omnium radicem Apostolus ait. Ita nos abutimur ad furorem & rabiem, ut vix vlla capitalis pestis in humana vita grassetur. Primum huius morbi malum est, quòd Spiritum sanctum, & charitatem ab anima fugat, & tranquillitatem pellit. Per iram, inquit diuus Gregorius, Spiritus sancti splendor excutitur: qui super humilem & quietū requiescere dicitur. Ex cuius verbis liquet, quanta cura, qui tota Spiritum sanctum mente conceperunt, omnes iræ motus vitare

Ira nobis innata est. Gregorius.

Aristoteles.

Dei beneficio abutimur.

1. Tim. 6.

Ira charitatem expellit.

debeant. Aliud verò morbi huius malum est, quod vsque adeo hominem hominibus odibilem facit, vt Salomon dicat: Spiritum verò ad irascendum facilem quis poterit sustinere? Rursusque alibi: Imperum, inquit, concitati spiritus ferre quis poterit? Quo fit, vt prudentes viri non aliter iracundum hominẽ, quàm viperam aliquam, aut feram vinculis & cauea solutam, fugiant: ne vel ab illo contumelia afficiantur; vel ipsi ex eius intemperantia conuiciandi aut irascendi occasionem accipiant. Philosophi inter propria viri magnanimi officia virtutesque, iniuriarum obliuionẽ præcipuẽ numerant. Inter iracundos mutua amicitia, etiã inter virum & vxorem, diu stare non potest. Memoria iniuriarum, atque ira, proprium est infirmi pectoris vitium. Pueri, senes, ægroti, feminae, faciliẽ irascuntur. Qui patiens est, multa gubernatur prudentia. Doctrina viri per patientiam noscitur: stultus autem, qui hac prudentia caret, si æno etiam caret, quo concitatos animi motus comprimere valeat: quo fit vt barbari homines, & à cultu, & sapientiæ studio alieni, iracundi, truculenti, & implacabiles sint. Illud verò maximè detestandũ, quòd hic morbus homines à dignitatis suæ arce deiciit, dum omnipenè mente atque iudicio priuat. Iram enim sapientes homines breuem insaniam esse consentunt. Ne sis, inquit Sapiens, velox ad irascendũ: quia ira in sinu stulti requiescit. Quæ autem via orationis deliramenta ea, quæ multi homines ira perciti designant, explicare queat? Indignantur nunc hominibus, nunc etiam rebus inanimatis ex leui occasione. Sed ex his omnibus malis, quæ secum iracundia adfert, grauissimum & pestilentissimum est feritas, immanitas, & truculentia, & insatiabilis sanguinis humani sitis. De iræ incommodis nonnulli auctores ingentes libros conscripserunt, sicut Seneca. Saluator docet, et fructibus arborem cognosci debere: ex iis quæ hominum furor & ira designauit, qualis ea sit, diiudicare licebit. Audiuius iræ incommoda: incumbamus omni cura & studio, ne ab hac scitissima peste vnquam superemur. Hac enim fera fugata, lenitatis & mansuetudinis placabilitatẽ assequemur: qua & tranquillam in hoc seculo vitam degere, & in futuro terram viuentium, mansuetis in Euangelio promissam, percipere mereamur.

REMEDIA CONTRA IRACUNDIAM.

VIDIMVS hæcenus, quantum periculi ab ira nobis imminet. Solo enim farui verbo hominem dehonefasse, reos nos facit gehennæ ignis, hoc est, sempiterni incendij, vnquam

vnquam æuo exstinguetur. Ira non aliter agit, quàm illi qui se se vnà cum ipsis ædibus incendunt: ira tumultu, fumo, & caligine cuncta intus replet, vt nec videre possis, nec audire eos qui cupiunt subuenire. Vt equis in ipso cursu nemo iniicit fræna, sed longè antè: ita qui animo sunt in iram præcipiti, & ad res molestas faciliẽ irritabiles, rationibus quibusdam diu antè præsumptis, in certamen sunt producendi. Inter varia autem remedia, quæ aduersus hunc morbum à sapientibus viris proponuntur, primum quidem mora temporis est. Quocirca quicunque verè sapiunt, cum se ira commoueri sentiunt, & linguam, & manus ab omni iniuria continent. Plato interrogatus, quo iudicio cognoscetur sapiens, respondit: Sapiens cum vituperatur, non irascitur: cum laudatur, non extollitur. Vulgus tum maxime punit, cum irascitur. Philosophus quidam Augusto Cæsari consuluit: Cæsar, cum fueris iratus, ne quid dixeris, fecerisve, priusquam Græcarum literarum viginti quatuor nomina apud te recensueris. Historiam apud Theodoretum de S. Ambrosio & Theodosio Imperatore, quæ iræ immanitatem, simul & remedium continet, & summam item Imperatoris obedientiam, summamque Antiristitis Ambrosij constantiam declarat, videat ipsemet Concionator. Ad mansuetudinem nullum maius est viaticum, quàm facilitas ac simplicitas morum erga famulos, vxorem, & amicos, si possumus rebus præsentibus esse cõtenti, nec egere multis ac superfluis. Quisquis est amans modestiæ atque moderationis in promptu illud Ecclesiastici habeat: Noli esse quasi leo in domo tua, euertens domesticos tuos. Plutarchus optimum remedium, & Christianis hominibus maximè imitandum præscribit. Quod quidem mihi non tam ex humana quàm ex diuina Philosophia desumptum esse videtur. Sic enim de seipso ait: Laudabam interim & illas non inuenustas, nec abhorrentes à studio sapientiæ actas in precibus consuetudines: annum à re venerea vinoque puros viuere, colentes interim Deum temperantia: aut rursus à mentiendo certum tempus abstinere, nos ipsos interim obseruantes. Deinde hisce rebus instruebam animum meum, vt qui non minùs amet pietatem quàm Philosophiam: vt primum paucos dies sacros sine irascendo transigerem, velut absque temulentia vinoque, non aliter quàm si celebrassem ea festa, in quibus vinum attingere, aut luxui indulgere fas non est. Deinde idem faciebam mensẽ vnũ aut duos, paulatim mei ipsius periculum faciens. Sic tempore proficiebam ad vteriore malorum tolerantiam, diligenter attendens & cõseruans meipsum. Hęc sunt,

Simile.

Simile.

Ira remedia qualis.

Plato.
Sapientis officium.Historia Tristiti
parisiensis li. 9.
cap. 30.

Ecclesi. 4.

Plutarchus
de sobrietate.

Auditores, huius quotidiani mali remedia, quibus ethnicus homo, qui neque de gehenna ignis, iræ contumeliis proposita, neque de cælesti gloria, manuctis promissa, quicquam audierat, morbum hunc curare satagebat. Quid ergo nos facere par est, qui in meridiana luce Euangelij versamur? qui tot promissis ad pietatem & iustitiam vocamur? tot minis ab improbitate deterremur? tot beneficiis ad Dei amorem allicimur? tot Sanctorum exemplis excitamur? tot postremo doctis in quotidianis erudimur? Tantum certe probitatis studio atque diligentia illos vincere debemus, quantum his cælestibus adiumentis illos superamus. His igitur remediis fera pessima iracundia profligata, lenitas & mansuetudinem, morumque facilitatem præcipue colamus: qua & in hoc seculo placidam & tranquillam vitam degere, & in futuro in sempiternam pacis & quietis partem, adspirante Domino, appellere valeamus. Amen.

Christiani
quid facere
debeant.

DOMINICA SEXTA POST
PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA
lectio Evangelica explanatur.

THEMA. *Miserere super turbam, quia ecce iam triduo fastinent me.* Matth. 8.

OTA Christiani hominis salus atque felicitas in eo vno sita est, ut Christo capiti suo perfecte coniungatur, & vnum cum illo fiat. Si queratis autem quid vos perfecte Christo coniungat, fidem simul cum charitate respondemus. Fides enim si charitate destituta sit, vnit illa quidem nos Christo (vtpote quæ beales & cælesti semine insignitos facit) sed imperfectè tamen, sicut arida membra corpori suo vniuntur, à quo tamen sensum motumque minimè percipiunt. At eadem fides si charitate informata & ornata sit, perfecte Christo tanquam vna membra capiti suo copulat: & sic Dominus meritorum & gratiarum suorum dona in illos spargit, qui sibi tanquam vna membra conglutinati sunt. Hanc salutis nostræ felicitatem Dominus omnibus modis præstitit. Ostendit igitur & signa & beneficia quorum altero diuinitatis suæ fidem faceret, altero homines archetypico sibi amicitia vinculo copularet. Beneficentiam ostendit eūdo vicatim, exhibēdo sanitates. Omnis turba quæ rebar estigere, quia virtus exibat de illo, & sanabat omnes. Signis multos

Perfectos
quid faciat.

Luce. 6.
Matth. 11.

ad se traxit, præsertim Lazari resurrectione. Ostendit & misericordiam suam in viduas, in populum, quod essent sicut oues sine pastore, paup̄ eos, sanauit eos in monte. Hæc fuerunt officia & opera Saluatoris, quamdiu inter homines versatus fuit. Curat morbos, pascit esurientes, nihil ab eis accipiens, sed gratiam gratia, & beneficium beneficio cumulās, & sic eos officijs ad fidem, & sui amorē excitabat. Has ergo virtutes, Auditores, ac præcipue charitatem colere studeamus: vt qui fidem iam Domini beneficio retinemus, charitate illam perficiamus: quæ nos Dei Filio vniens, diuinæ naturæ consortes efficit. O mortalium auaritia, quæ petituris diuitis inhias! quanto felicius his tantis opibus inhias! Antequam ad historię tractationem progrediamur, ad diuinam nos conuertamus opem.

Luce. 9.
Marc. 6.
Ioan. 6.
Matth. 10.

Auaritia
mortalium

AVE MARIA.

IN diebus illis, cum turba multa esset cum Iesū, nec haberent quod manducarent, conuocatis, &c. Accessit turba ad Iesum, attulit ægrotos, proiecerunt eos ante eum, quos solita sua benignitate sanauit. Nihil petierunt, & tamen ille eos compotes voti fecit. Completur quod dictum fuerat: Et erit, antequam clament ad me, exaudiam eos. O si nos, hac eadem fide & spe nixi, omnes curas, & sollicitudines, quæ nos premunt, in sinum Domini proieceremus, quomodo isti ægrotos suos ad pedes Domini proiecerunt! O si hac eadem fide illud Principis Apostolorum consilium altissimè animis nostris infigeremus! Omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis. Cum quo & illa Prophetæ verba coherent: Iacta cogitatum tuum in Domino, & ipse te enutriet. Si ergo hoc nobis oracula diuina consona voce promittunt; vnde tanta hæc in multis hominibus diffidentia, cum se variis curis & angoribus circumuallatos sentiunt? Deus nostri curam habet, ait Petrus. Si causaris imperfectionem, siue peccata tua; at hic videmus, Dominum nullis precibus exoratum, nullis virtutum meritis permotum, omnibus, qui se ad pedes ipsius proiecerant, sola bonitate & misericordia sua ductum, salutem impartitum fuisse. Ea enim eius misericordiæ magnitudo, vt sola interdum miseræ nostræ magnitudo, sine vllis virtutum meritis ad miserorum preces exaudiendas inclinet. Oculi Domini super iustos, & aures eius ad preces eorum. imò etiam ad vota peccatorum. Quocirca si peccator es, ac præcipue si te peccatorum iam esse pœnitet, non ideo clamare ad Dominum in

Matth. 14.

Esa. 65.

1. Pet. 5.

Deus nostri
curam habet.

Psal. 33.

Daniel. 9. quavis pressura & calamitate cessare debes. Dic cum Propheta: Nō in iustificationibus nostris, sed in miserationibus tuis multatis, prosternimus preces nostras ante conspectum tuum. Paraturus miraculum, cōsiliū quatit à discipulis: eorum enim volebat explorare fidem, an videlicet, tor conspectis miraculis, quicquam profecissent, vt crederent sine comætu turbam illam pasci posse. *Miserere*, inquit, *super turbam*. Misericordia Dei tam latè patet, vt Propheta dicat, misericordia Domini plenam esse terram. Misericordia hominis, inquit Ecclesiasticus, circa proximum suum, misericordia autem Dei super omnem carnem.

Hebr. 4. Hic vt homo varias perpeffus est calamitates. Non habemus, inquit Apostolus, Pontificem qui non possit compari infirmitatibus nostris, &c. Hic non modò sua, sed seipsum nobis te sanguinem suum impendit. Quæ res spei & dilectionis nostræ affectum vehementer erga illum accendit. Non debemus impiorum more licentiùs peccandi occasionem arripere. Non est fera tam immitis, quæ ex alioris sui beneficiis in ipsam insiliendi occasionem arripere. Hic omnibus obedientibus sibi causam attulit salutis æternæ. Tu oblaturus sacrificium, tres has virtutes, nempe iustitiam, misericordiam, atque diuini numinis memoriam cum eo simul offerre debes. Communicat Dominus cum discipulis consiliū: vt Ecclesiæ Præfecti discant inferiorum non spernere consilia. Sæpe enim cælestis Spiritus ad humilitatis nostræ custodiam paruulis reuelat, quæ non nunquam maioribus abscondit. Sic Dominus per Iethro idolorum cultorem, Moſen sanctissimum virum; qui cum Deo facie ad faciem loquebatur, edocuit. Cuius ille consiliū (quæuis Deum haberet rerum gerendarum magistrum atque doctorem) non est aspernatus. Eodémque humilitatis spiritu Diuus Augustinus ait: Ego senex & Episcopus, paratus sum à puero doceri. Hinc Diuus Hieronymus etiam ait: Nolo, inquit, vti proprio iudicio, pessimo consultore. Videmus hîc Christi dulcissimam eloquentiam, qui populum iam per triduum detinuerat, qui suarum rerum planè obliu fuerant. Perseuerant mecum, inquit Matthæus. Hæc est prima diuinæ miserationis causa, boni operis perseuerantia. Bonum est, inquit Propheta, præsolari cum silentio salutare Dei. Magdalena perseuerauit, & Dominum resurgentem vidit prior. Sic Chananæa mulier assiduè precibus instat, & tandem audiuit: O mulier, magna est fides tua; fiat tibi sicut vis. Sic perseueranti amico datum est for perseuerantiæ, quod amicitie negatum est. Perseuerauit tribus in oratione Sara Tobia: iunioris vxor, & post septem virorem

Gentilis dat consiliū bonum.

Augustinus

Hieronymus.

Matth. 15. Perseuerantia requiritur.

Thron. 3. Ioan. ult. Luc. 11.

Tob. 6.

functus.

funera, virum bonum consecuta est. Sic hæc turba perseuerauit cum Domino in deserto, qui & corpora fame deficientia paut, & mentes, clarissimo edito miraculo, in fide confirmauit. O si nos, Auditores, in oratione hoc modo perseueraremus! Dominus sine dubio remuneraret egregiè laborem nostrum. Quidam illorum, inquit Euangelista, de longè venerunt. Quo via istorum longior erat, & fides, & deuotio exstitit maior. Discant qui propter Dominum labori non parcent, qui seipſos abnegant, qui crucem quotidie portant, magnificentissimam se à Domino mercedem laborum percepturos. Abraham obediuit, & Dominum benevolentissimum habuit. Summa illa bonitas, atque inexhausta; pios conatus atque labores præmiis afficere solet magnis. Cùm igitur hanc tantam turbam pascere Dominus decreuisset, quatit à discipulis quot panes haberent. At illi septem se habere dixerunt. Animaduertite quæso, Auditores, quàm exiguum comæatum discipuli sibi Dominoque parauerant; cùm præsertim in solitudine essent, quæ nullum esuriens cibum suppeditare poterat. Qua in re cernere inopiam Domini licet; qui cùm diues esset, pro nobis egenus factus est, vt sua nos inopia locupletaret. Nascitur in stabulo, reclinatur in præsepio, nudus pendet in ligno, & in alieno conditur sepulchro. Denique Dominus ait: Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, &c. Sancti Anachoritæ hanc Domini inopiam & parsimoniam imitari conati sunt: at nos, qui ista nunquam ad mentem reuocamus, nec quæ nobis in fine vitæ forsouentura sit, animo reuoluimus, vix paucorum dierum inediam, quos Ecclesia ieiuniis consecrauit, perferre volumus. Illi sancti Monachi macerationi carnis perpetuò incumbant; nos eius indulgentiæ atque deliciis vacamus, paucorum dierum læritiam sempiterna tristitia luituri. Sed videamus quid discipuli Domino, ipsos consulenti, responderint: *Vnde istos quis poterit hic saturare panibus in solitudine?* Hac responsione aperte cenimus, quàm difficile mens humana ad ea quæ supra rationis fastigium posita sunt, se attollat. Discipulorum videmus ruditatem in fide. Elias & Eliseus pauentur Dei munere turbam ex paucis panibus. Moyses vir sanctus etiam de Dei omnipotentia dubitauit. Pauci sunt qui illam spei fideique præstantiam Abrahæ imitentur. Hic plenissimè sciebat & credidit, quia quæcunque promisit Deus, potens est & præstare. Tria hominum genera reperire licet, qui variis modis vitam suam moderantur. Quidam enim adeo rudi & agresti ingenio sunt, vt solo affectu & impetu animi, sine villo rationis iudicio, ad res gerenda

Genes. 12. & 22. Deus retributor bonorum.

1. Cor. 8.

Matth. 6.

Monachi ieiuniis conſciebant.

Num. 11.

Rom. 4.

das agantur. Sunt alij cultioris ingenij, qui multis in rebus non quid cupiditas appetat, sed quid consilium & ratio suadeat, sequuntur. Illi inter pecudes & bruta animantia, quæ sola appetitione aguntur, isti verò inter homines magis, quorum est propria ratio, numerari possunt. Tertium autem hominum genus, qui compressa cupiditate, non ratione solum, sed multo magis fide vitam suam moderantur: quamuis non sit à ratione alieni, Deo fidere & credere. Quisquis hoc modo vitam suam moderatur, hic iam supra humanæ naturæ conditionem elatus, altior homine factus est: utpote qui non tam humana ratione, quam diuino lumine vitam suam regit ac dirigit. Dominus discipulorum infirmitatem agnouit, non increpauit. Ille cognouit firmetum nostrum. Potuisset dicere: O generatio incredula! quam diu apud vos ero? quadiu vos patiar? Sed nihil tale hoc loco dixit: ut qua lenitate alienam infirmitatem perferre deberemus, exemplo suo monstraret. Discipuli, ubi Dominus ab eis postulasset panem & commeatum, statim prompti obtulerunt quæ habuerunt. Cernimus eorum hospitalitatis virtutem, quorum antea fidei infirmitatem notabamus. Non causantur suam inopiam discipuli, & quod essent in deserto. *Suscepis ergo Dominus septem panibus, præcepit turba discumbere super terram, &c.* O quàm multa in his pauculis verbis sese nobis considerata offerunt! Agit Patri gratias, ut nos hoc exemplo idem faceremus. Gratia agendæ largitori vitæ pro beneficiis. Hæc mensa consecratio hoc etiam præstat, ut à diaboli insidiis liberi simus. Benedictione prolata, ad mensam accedentes, mementote duos vobis conuiuas esse reficiendos, corpus scilicet, atque animam: corpus quidem, cibum capiendos; animam verò, illum temperatè & sobriè, non ad voluptatem, sed ad explendam famem sumendo. Ut enim corpus cibo, sic anima hac sobrietate & parsimonia reficitur & sagnatur. Dominus inde ministri officio functus est, qui tot conuiuius panes frangit. Fuit maximus numerus virorum: neque minorè feminarum & paruulorum numerum fuisse credendum est. Dominus virtute diuina panes auget: discipuli autem, eius virtute auctos, populis distribuunt. Quo argumento, quid inter Christum Dominum, & Sacramentorum ministros interfit, animaduertere licet. Ille gratiam confert, quam nobis promeruit in cruce: ministri verò partam eius meritis & laboribus gratiam fidelibus impatiuntur. In absolutione Sacerdos à peccati vinculo me absoluit, & diaboli seruitute liberat, meque solum Dei, & Spiritus sancti templum viuum efficit, clausuræ que caelestis regni fores mihi aperit. Num huma-

na solum facultas tantum hoc beneficium, quo nullum maius est, mihi præstare poterat? Nullo modo. Sed vnicus Dei Filius gratissimo passionis suæ sacrificio hanc tantam Ecclesiæ suæ ministris gratiam promeruit. Ille igitur huius tanti beneficii primus auctor est, ille largitor, ille igitur adorandus, ille perpetuis laudibus celebrandus, qui tanto suo labore mihi promeruit, quod tam exigua ministrorum opera mihi impenditur. Ad discipulos redeamus: & quod misericordiae suæ præmium retulerint, inspiciamus.

Manducauerunt omnes & saturati sunt, & sustulerunt, &c. En quo præmio pius Dominus benignitatis officia in hac etiam vita afficit. Dominus vbique, & in futura & in præsentī vita potest liberalissimè compensare. Iam infirmi in fide, opera misericordiae non audent exercere: timent enim, ne sibi aliquando aliquid desit. Virtus hæc, misericordia, summis est digna laudibus. Dominus nostræ infirmitatis conscius, qui parciore sumus in egentes, fidem suam interposuit, nunquam illis defuturum quod in alios benignè erogarent, sed cum fœnore etiam illis omnia redditurum. Qui dat pauperi, non egebit. Honora Deum de tua substantia, & de primitiis frugum tuarum da pauperibus: & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt. Alibi verò: Alij, inquit, diuidunt propria, & ditiores fiunt: alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt. Quid verò illud? Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis: & vicissitudinem suam reddet ei. Neque hoc mirum videri debet. Cum enim idem Dominus dicat: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis: quid mirum si seipsum adstringat ei, qui pauperis miseretur, qui se in paupere refectum clamat? Hanc Domini promissionem exemplis etiam confirmare poterimus. Hæc enim ostendunt, misericordes homines non in altera vita solum, sed in hac etiam magnificentissimis à Domino præmiis cumulari. Legimus enim de quibusdam sanctis viris, qui cum omnia erogassent in vsus pauperum, tandem seipso venales in eorum vsum exposuerunt. Horum exemplis hoc agere volui, ut qui futuræ indigentiae metu, miserorū inopiam non succurritis, hanc inanem formidinem, fide & spe diuinæ prouidentiae, à vobis excutiatis. Qui enim toties hanc donorum vicissitudinem misericordie operibus promissit, fidem ytique suam liberabit: neque fame illum perire sinet, qui fide sultus, in hoc se periculum propter nominis eius gloriam coniecit. At, inquis, post mortem ero liberalis in pauperes, sic mater S. Lucie proposuerat. At sancta Virgo: Non est, inquit, &

Consecratio
mensæ bo-
na.

Simile.

Discrimen
inter Chri-
stū & eius
ministros.
Absolutio-
nis vi.

Prouer. 2.

Prouer. 11.

Eodem 19.

Matth. 25.

D. Grego-
rius libr. 5.
dialo.
Paulinus ꝑ
vendidit.
Serapion
iure.

Deus fidelis
est.
Lucia ma-
ter.

mater, admodum gratum Deo munus, quod qui offert, id eo offert, quod illius vsu suprema sibi interdicit dies. Da dum sana es: ne si moriens dederis, inuita dedisse videaris, rem vitæ quam, velis nolis, relinquere cogeris. Est tamen eo tempore exhibitæ, etiam grata. Rectè ille horratur: Quomodo poteris, ita esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impartire stude. Hactenus de misericordia, & Evangelica lectione: nunc quid de tota lectione elicere debeamus, paucis explicabo.

TRACTATIO THEMATIS.

MISEREO *super turbam: quia ecce iam triduo sustinet me, &c.* Tota hæc Evangelij lectio fructum nobis proponit eorum qui cum Domino perseuerant, ipsumque per deserta sequuntur. Quid enim Dominus prætermisit, quod modò ad eorum salutem pertineret, qui ipsum sequebantur? Ægrotis salutis beneficium impendit: esurientes insigni edito miraculo refecit: ignorantes verò cælesti doctrina, aureo illo suo ore prolata, patitur, & præsentis suæ lenitate atque dignitate lætificauit. Quid igitur ex his consequi necesse est? Illud certè, vt quoniam idem modò Christus Dominus est inter Angelos regnans, qui fuit inter homines versans, eadem quoque beneficia eis, qui ipsum sequuntur, sit impartiturus. Quod enim tunc aperte in corporibus sequentium se gerebat, hoc modò inuisibili virtute in eorum mentibus agit qui illum sequuntur. Quo quidem exemplo monemur, Auditores, vt Christum Dominum cum hac turba sequamur, illique adhæreamus: quo horum tantorum beneficiorum participes efficiamur. Iam si illum Agnum cælestem corpore sequi non possumus, sequamur mente, cogitatione, & amore, quocumque ierit, illique indissolubili charitatis vinculo adhæreamus. Oportet mentem à terrenarum rerum nimio amore abducere: earum enim rerum magna est fallacia. Dei amoris occupatio nullum parit tædium, at terrenarum multum tædij. Hoc videre est in antiquis illis eremi cultoribus. Charitati autem (quæ maximè nos Christo coniungit) oportet adsit viua spes, charitatis igne succensa. Hinc Regius Vates, Mihi, inquit, adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. Hoc ipsum autem sanctus Samuel Israelitico populo, humanis opibus intento, suadere conabatur, his verbis: Nolite recedere à tergo Domini, & nolite declinare post vana, quæ non proderunt vobis: hoc est, nolite ad incerta & vana hominum auxilia confugere, sed ad Dei opem & auxilium (quod nulli

nulli piorum vnquam defuit) tota mente atque fiducia oculos conuertite. Quod cum neglexissent, serò tandem agnoscentes, dicunt: Cum adhuc subsisteremus, defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vana; cum respiceremus attenti ad gentem quæ saluare nos non poterat. Vates, cui tutò fidendum, cuique minimè fidendum, vtriusque spei facta collatione, docet his verbis: Nolite confidere in principibus, in filiis hominum, in quibus nõ est salus. Cui fiden dū ait? Beatus, inquit, cuius Deus. Iacob adiutor eius: spes eius in Domino Deo ipsius. Non confidimus impotenti, sed potèti. Nemo Domino ditior, qui fecit cælum & terram, & omnia quæ in eis sunt. Hic quoque præstat fidem & veritatem: est quoque iustus, quòd iniuste læsos ab iniuria tueatur atque defendat: est & misericors, qui erratis ignoscat, vt miseras eleuet, vt morbis nostris, & malis opem ferat. Ipse, inquit Propheta, faciet iudicium iniuriam patientibus, opera deinde misericordie eius enumerat, cum subdit: Dat escam esurientibus. & Soluit compeditos, illuminat cecos, erigit elisos, custodit aduenas. pupillum & viduam suscipiet. His omnibus nihil est quod desiderari amplius possit, nisi vt talis tantisque Dominus in æternum permaneat, quo æternum & indeficiens ab eo auxilium sperare possimus. Vbi Dominus seipsum in veteri Testamento manifestare voluit: Ego sum, qui sum, inquit, quasi diceret: Non ego is sum qui deficere possim aliquãdo. Ego sum, qui in æternum permaneo: in quem nulla temporum vicissitudo, nulla rerum mutatio cadere potest. Ideoque tutò mihi fidere potestis, & vitam atque salutem vestram mihi committere: que patrocinio meo stabilis & secura erit. Hac via omnes sancti in desperatissimis etiam casibus salutem sibi pepererunt: quòd essent innixi supra dilectum suum. Quoniam, inquit, in me sperauit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognouit nomen meum, &c. Sed ne stertentibus ac dormitantibus huius doctrinæ occasione an sam licentius viuendi præbeam, illud etiam moneo, ne quis sibi de sola spe sine spei comitibus blandiatur: Comites verò spei, timor Domini, & iustitia sunt: quæ toties in literis sanctis cum ea coniuncta reperiuntur. Beneplacitum est Domino super timentes eum, & in iis qui sperant super misericordia eius. Aliter enim spes dormientium, atque improbè agentium, sæpe non tam spes quam malis temeritas, & inanis præsumptio est. Eos autem, qui in aliis suis perseuerantes, salutem sibi ex sola diuinæ misericordie spe pollicentur, D. Augustinus inter obstinatos enumerat. Sic enim ait: Obstinate viuunt, siue qui non conuertitur,

Tob. 4.

Thren. 4.

Psal. 148.

Fidendum cui sit.

Ibidem.

Exod. 5.

Nisi cui debeat.

Cant. 8.

Psal. 92.

Psal. 146.

Spes vana que.

Augustinus

Deus quid nobis confert.

Terrena nos fallunt.

Psal. 72.

Reg. 12.

uertitur, desperans de indulgentia peccatorum; siue qui sic in misericordia Dei sperat, vsque ad finem vitæ in criminum suorum peruersitate permaneat. Quid igitur magis formidandum, quam inter obstinatos numerari? Quæ verò ratione tuò sperare liceat, idem Pater Augustinus declarat his verbis: Ille sperat qui bonam conscientiam gerit: quem verò mala conscientia pungit, non sibi sperat, nisi damnationem. Vt ergo speret regnum, habeat bonam conscientiam: credat, & operetur. Qui iam in calamitate ad sola humana præsidia currunt, ac diffidunt Deo, non habent hanc spem. Hac spe antiquus ille serpens, infinita hominum millia in gehennam quotidie detudit.

Simile. Nos pueris perfimiles esse videmur, qui cum in plateâ alicuius rei emendæ gratia à parentibus mittuntur, spectaculis, quæ fortè sese illis in via offerunt, intecti, cuius rei gratia missi sunt, obliuiscuntur. Hoc ipsum nos non pueri, sed grandæui facimus: qui ad eò præposterè vitam nostram instituumus, vt quæ solùm essent facienda, omittamus; quæ verò omnittenda essent perpetuò faciamus. Hæc finis nostri obliuio, omnium quæ in mundo fiunt malorum origo & seminatium est. Hinc religionis neglectus, hinc amor mundi, hinc cælestium præceptorum contemptus. Via salutis est quidem angusta & solitaria: est & longissima, quæ totius vitæ spatium cõtinet, quæ nos facit viatores & peregrinos. Sunt multi insidiatores huius vitæ. Aduersarius vester diabolus, inquit Petrus, circuit, &c. Si dimisero eos ieiunos, deficient in via. Verè enim in hac via deficiemus, & in medio itinere corruemus, nisi spirituali cibo, paneque cælesti affidè

Malorum origo quæ.

Matth. 7.

1. Petri 3.

Psalm. 73.

tecificiamur. Dicamus cum Propheta: Miki autem adhzrere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. Illius semper insistamus vestigiis, in illo omnes nostras opes & spem collocemus, qui nos ieiunos non relinquet, neque hic, neque abibi. Amen.

DOMI

DOMINICA SEPTIMA POST PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA IUXTA EÜANGELICÆ LECTIONIS DOCTRINAM, DE MULTIPLICI HYPOCRITARUM GENERE DIFFERITUR.

THEMA. *Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Matth. 7.*

LECTIO hodierna, Auditores, est velut peroratio eius sermonis, quem Dominus ad discipulos in monte habuit: in quo perfectionis Euangelicæ summa continetur. Hic doctores erudiuit quales esse debeant, dum eos sal terræ, lucem mundi, ciuitatem que supra montem positam, appellauit. Hæc enim clarissima nomina, eorum designant breuiter officia. Mali cum bonis doctoribus etiam emergere solent, idè sicut initio sermonis huius veros doctores nobis Dominus commendauit: ita in fine à falsis cauendum esse, monet hys verbis: *Attendite à falsis Prophetis, &c.* Horum autem pseudoprophetarum nomine hæreticos, fraudulentosque doctores potissimum Dominus intellexit. Hi ad eò sunt in malo obstinati, vt etiamsi præsentem essent, nihil oratione nostra, imò ne Angeli quidem oratione commouerentur. Quos enim Ecclesiæ & Conciliorum decreta, sanctorumque Patrum consensus, & totius antiquitatis vetusta religio à perfidia sua non reuocant, quomodo rudi hac oratione nostra reuocarentur? Præsertim cum D. Paulus hos homines à dæmone subuersos esse dicat: à cuius tyrannide & potestate non facillè emergere possunt. Illud tamen vnum dicam, quòd, nisi penitus subuersi essent, eos ad sanam mentem reduceret: nempe sectarum confusa multitudo, quod zizaniarum seminator dæmon inter eos sparset. Numerantur enim à viris doctis supra decem & octo centum sectarum nomina, quæ ab eis orta sunt: vt non fuerint plures linguæ eorum qui turrim Babylonis ædificabant. Cum autem vnusquisque eorum aliorum dogmata impugnet, & sua tantummodò tueatur, ipsi s. armis suis iugulant: sicut olim Madianitæ, expugnante Gedeone, mutua se cæde truncabant. Quid enim mirabilius, aut etiam miserabilius, quam in tam paucis annis, tot hæresum môstra atque prodigia ab vna radice pullulasse? Quod quidem

Doctores quales esse debeant.

Hæretici obstinati.

Tit. 3. Hæretici subuersi.

Indic. 2.

Sectarum monstrum.

iustit

iustissimo Dei iudicio euenisse putandum est, vt apertè homines viderent, in quàm multa atque horrenda præcipitia, vbi à Deo deferuntur, ruant. Quo etiam iudicio nullum miseræ excusationis velamen relinquatur. Quod enim maius erroris & mendacij argumentum, quàm hæc tam multiplex sectarum varietas? Sed hæreticos missos faciamus, & ad mores nostros instituendos examinandosque veniamus.

A V E M A R I A.

OCCASIONEM habemus in hac lectione de rebus multis differendi. Oportet tamen meminisse, in rebus omnibus, quæ vel natura, vel arte, vel moribus etiam hominum cõstant, alias res esse veras, alias autem quæ verarum imaginem & speciem mentiantur. Est enim purum aurum, est & adulterinum: est nummus verus, & adulterinus. Medici quoque sanitatem falsam & veram, famemque & sitim falsam & veram esse describunt. Sunt doctores veri, sunt & pseudopropheta: Hæretici sub ouina pelle, luporum feritatem abscondunt. Horum fallorum Apostolorum fallaciam atque perfidiam Paulus in epistolis non semel accusat, ad eò vt nonnunquam Dei zelo aduersus illos incandescens, dicat: Vtinam abscondantur qui vos conturbant. *Attendite, inquit, à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos, &c.* Pseudoprophetas Dominus rapaces lupos, ouina pelle tectos, appellat, quòd luporum rapacitatem & fraudes imitètur. Vnde colligimus, omnes eos, qui ferarum rabiem, aut fraudes, aut nocendi vim imitantur, earumdem ferarum nominibus appellandos esse. Hæc autem ad eò indigna nomina illis præcipuè conueniunt, qui diuturna peccandi consuetudine effertatos mores induerunt. Sunt enim duo delinquentium hominum genera. Quidam enim & rarò, & non sine metu ac trepidatione delinquant: qui tamen, vbi aliquando fortè deliquerint, à delicto surgere, & ad priorem statum redire student. Sunt tamen alij sic in malis obstinati, vt nunquam scelera sceleribus addere cessent. Cùm autem vnumquodque lethale peccatum nos à Deo sepat; quo quisque plura peccauit, eo longiùs à Deo, hoc est, à diuina luce & splendore discedit: ideoque non mirum, si hoc genus hominum pro varietate criminum, multiplici quoque ferarum nomine designetur. Fili hominis, ait Dominus ad Prophetam, increduli & subuersores sunt tecum: & cum scorpionibus habitas. Et Herodi iuber Dominus renunciari: Ire, dicite vulpi illi. Idemque ad discipulos: Ecce, ego mitto vos sicut agnos igitur lupos. Et Ioannes Bap-

sta sceleratos homines vocat genimina viperarum. Tales quorundam hominũ mores & ingenia sunt, vt eos malitia serpentes, dracones ferocitate, scorpiones, lupos, vipers detractione, & id genus nominibus ferarum rectè appelles, cùm earũ imitentur mores. Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet, qui occultè detrahit. Ex abundantia cordis os loquitur. Quid verò si illud etiam addamus, quòd multi non modò feris, sed ipsis etiam dæmonibus similes sunt? Hoc certè Saluator ipse testatur, cùm ad discipulos ait: Nonne ego vos duodecim elegi, & ex vobis vnus diabolus est? Et ad Iudæos, qui ipsum occidere valebant: Vos, inquit, ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. Diabolum appellat eum qui diaboli opera & peccata imitatur. diaboli autem peccata præcipua sunt: primùm quidem superbia, quæ illum è cælo deiecit: deinde inuidia, per quam mortem introduxit in orbem terrarum: tum odium generis humani; ideoque bella, seditiones, & discordias seminat inter fratres: ac postremò obstinatus in sceleribus animus, à quibus nunquam emergit. Ergo quisquis his vitis est contaminatus, non dubium quin inter diaboli seruos & filios connumeretur. Sunt nonnulli eius naturæ, qui ad eò boni sunt, vt præmia rectè factorum putent esse ipsa rectè facta: ita dæmones ad eò mali sunt, vt non aliud malefaciendi præmium, quàm ipsa malefacta quærant. Qui iam more dæmonum discordias inter fratres seminant, planè similes illi sunt. Hoc sanè crimen non solùm odibile, sed etiam abominabile Domino esse dicitur. Sex enim sunt, ait Salomon, quæ odit Dominus, & septimũ detestatur anima eius. Septimum autem esse ait, seminare inter fratres discordias. Vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitiam. O vipeream linguam! ò generis humani pestem & exitium! Iam quoque inuenies multos, more diaboli obstinatos in peccatis. En, Auditores, quòd per diuturnam peccandi consuetudinem miserãdus homo deueniat, & cuius similitudinem & imaginem referat, qui ad imaginem & similitudinem Dei factus est. Dominus tam seridò monet attendere à falsis Prophetis. Fallaci rerum specie mortales miseri eo modo decipiuntur, quo pisces & aues: quæ propositam ante oculos escam videntes, nec hamum, qui intra eam latet, adspicientes, dolo capiuntur. Quod enim illis obicitur, cibus quidem apparet, quò vita alitur; cùm tamen laqueus sit, quo vita eripitur. Sub esca enim, quæ foris videtur, hamus latet qui non videtur. Sic igitur miseri homines, tamquam aues rationis expertes, decipiuntur, cùm

*Eccles. 10.
Matth. 23.*

Ioan. 6.

Diaboli peccata qualia.

Simile.

Proverb. 6.

Eccles. 28.

Diaboli inuentũ qualia.

Homines quomodo decipiuntur.

Simile.

Galat. 5.

Homines ferarum nomina sortitur.

Peccata nos à Deo separant.

Exech. 2.

Luc. 13.

Idem 10.

Luc. 3.

Ista sce

cum ipsi rationis compotes sint: qua tamen ut nolunt, ut per
 cam vera bona ab adulterinis & apparentibus discernant. Di-
 uites sicut pauperes rerum inopia minimè premuntur, at avari-
 tiae & ambitionis fame, variisque desiderijs, quibus nihil satis
 est, nouo paupertatis genere premuntur. Hic facile hallucina-
 mur, cum diuites felices iudicemus, ut sciamus quae sit vera il-
 la caelestis doctrina, qua innixi, ad portum peruenire possumus.
 Caelestis doctrina est, qua preciosum à vili separare possumus:
 ea est veluti quaedam nauigantium charta, quae & rectam nauig-
 gaturis viam, & scopulos etiam sub leni vnda latentes, aperiti-
 simè demonstrat. Itaque in hodierna S. Euangelij lectione duas
 insignes fraudes nobis detegit: quarum altera ad haereticos, altera
 ad fideles pertinet. *Attendite à falsis Prophetis, &c.* Hos in Ecclesia
 non defuturos, Paulus edocuit: Ego, inquit, scio, quod post disces-
 sionem meam intrabunt lupi rapaces, non parcentes gregi. Ab
 his ergo lupis nos cauere Dominus admonet. Attēdite, hoc est,
 non segniter, sed sollicitè & prudenter attendite, ne à lupis istis,
 qui ad vos in vestimentis ouium veniunt, decipiamini. Ouium
 vestimenta, sunt primùm eorum blandiloquentia, & dulces ser-
 mones, quibus simplicium corda subuertunt.

Fistula dulcè canit, volucrem dum decipit anceps.

1. Cor. 11. Huiusmodi, inquit Apostolus, pseudoapostoli, sunt operarij
 subdoli, transfigurantes se in Apostolos Christi. Et non mirum,
 ipse enim Satanas transfiguratur se in angelum lucis. Non est ergo
 magnum, si ministri eius transfigurentur velut ministri iu-
 stitiae, quorum finis erit secundum opera ipsorum. Sic etiam
 venatores tergoribus se ferarum vestiunt, quas illaqueare stode-
 rent. Haereticorum falsa doctrina existit grauissima: quae in
 omnibus ferè ætatibus, ac in nostra praecipuè grassatur: quae quae
 acerbius lingua, quam tyranni armis Ecclesiam Christi impu-
 gnat. Equus ille pallidus, de quo D. Ioannes agit, haereticorum
 persecutionem significat: qui pallore vultus abstinentiam, car-
 nisque macerationem referetes, sub ouina pelle, luporum feri-
 tatem animo inclusam gestant. Si es spiritalis, spiritalia tibi
 dogmata proponunt: externa opera ac caeremonias Phari-
 saeorum magis quam Christianorum esse docentes: Christi legem
 spirituale esse, non carnalem (qualis Iudaeorum existit) predi-
 cantes. Cōtra verò, si carnalis sis, & carnis indulgentiae addictus,
 omnè tibi ieiunandi, confitendi, ac postremò bonorum operum
 laborem adimunt: solaque sine operibus fide, salutē hominibus
 pollicentur. Quid igitur dulcius atque suauius carni proponi
 potuit? Hac igitur esca infinitam propè carnalium hominum

multitudinem retibus suis illaquearunt. Quam rem illi antea
 prauè viuendi ratione, cum meru tamen & pungentis conscien-
 tia aculeo sequebantur, modò prauis dogmatibus imbuti, eor-
 undem perditos mores sine vlla trepidatione sectantur. Hoc est
 igitur faustum illud Euangelium, quod vesana eorum cupiditas
 exoptabat, ut placida atque tranquilla conscientia in volupta-
 tum, atque libidinum coeno quiescerent. Omittimus eos, qui
 quidem recti ouina pelle, qui officio & ministerio seruos se
 Christi profitentur: horum tamen vita à dignitatis ratione dis-
 sentiens, non minùs quam luporum feritas & fraudulentia est.
 Hanc rem multis lachrymis D. Bernardus deplorat. Sed quæritis:
 Cum isti vestimentis ouium induiti veniant, & blandiloquē-
 tia sua non luporum rabiem, sed ouium mansuetudinem praese-
 ferant, ubique Christum, ubique Euangelium, & verbum Dei
 resonantes; qua ratione eos esse lupos dignosceremus? Ad hoc
 nobis commodissimum signum Dominus praebet, cum ait: *À
 fructibus eorum cognoscetis eos.* Quantumuis simulent atque dissi-
 mulent, tamen alicubi produnt, se Spiritu diuino esse destitutos:
 dum, si quis vitam & mores eorum attentius obseruet, reperiet
 illos sibi placentes, humanam gloriam sitientes, assentatores,
 inuidos, maledicos, & obtractatores, ventri deditos, comòdissi-
 quis suis seruientes, & suū potiùs negotium, quam veritatis agentes.
 Rogo, consulit Apostolus, ut obseruetis eos qui dissensiones &
 offendicula praeter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt, &
 declinate ab eis. Sapienter inquit, à fructibus operum, non à
 folijs verborum. Non à verborum folijs, sed ab operū fructibus,
 veri Ecclesiae ministri & pastores diiudicandi sunt; quales vi-
 delicet erga pauperes, erga viduas, erga infirmos, quales deniq;
 erga seipos, & quales erga delinquentes sint. Erga se enim ri-
 gidi atq; seueri, erga alios verò mites, benigni, misericordes, &
 patientes esse debent, sic tamen, ut in tranquillitate censuram
 æquitatis non deserant. Isti sunt ergo externorum operum fructus,
 quibus de arbore, bona sit an mala, pronuntiandum est. *À
 fructibus, inquit, eorum cognoscetis eos.* Si igitur hoc indicio, qualis
 arbor sit, agnosci potest; respondeant haeretici, quoniam boni
 fructus, quae morum commutatio, quae vitae disciplina, quae san-
 ctitas ex eorum Euangelio cōsecuta sit. Ipsis planè tacentibus,
 res ipsa loquitur. Sublatis enim bonis operibus, annua confes-
 sione, quae magna ex parte homines in officio cōtinebat; subla-
 tis Ecclesiae ieiunijs, delectu ciborum, quibus carnis perulantia
 cōprimitur: quid superest, nisi ut in omni libidine & intem-
 perantia homines versentur? Id adco rerū est, ut comitibus Germani

*Haereticis im-
 ita quaha.*

*Bernardus
 super Cant.*

Rom. 16.

*Ecclesia mi-
 nistri unde
 diiudicadi.*

niæ habitis, de restituenda Cæsareis legibus, peccatorum confessione, deliberatum sit; quod re ipsa animaduersum fuerit, abrogata confessione (quæ velut humanæ intemperantiæ fructum quoddam erat) in omnia turpitudinum atque libidinum flagitia, & homines & mulieres, solutis habenis, commisit. Hi sunt igitur fructus, qui ex infausto Euangelio consecuti sunt: non omittam interim tot cædes, tot bella, quibus vniuersus penitus Christianus orbis ardet, tot dissidia, adeo vt nec maria à sanguinolentis bellis, & assiduis direptionibus immunia sint. At his igitur fructibus noui istius Prophetæ dignosci possunt. Sed hæreticis omiſſis, ad fideles veniamus, in quibus etiam suum hypocritis genus inueniri declarat Saluator, cum subdit: *Nemo omnis qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum, &c.* Hæc Domini verba non ad hæreticos modo, sed ad fideles etiam pertinent. Quod perinde est, ac si diceret: *Quid ore me compellatis Dominum, si non facitis quæ præcipio? Si enim me Dominum verè agnoscitis, iussis meis obtemperate. Nihil sane profuerit hæc honorifica vox, si obedientia desit; imò verò et nos magis accusabit, cum arguat aut hypocritam, aut infidelem, qui quod ore cõfiteatur, factis negat. Inter virtutum officia, quædam sunt ad agendum facilia, quædam difficilia. Quædam autem homines, nimium sui amantes, ex his officiis ea eligunt, quæ sunt faciliora: vt orare, conciones audire, & Missam, &c. rebus diuinis sermones conferre. At difficiliora sunt, seipsum abnegare, carnem cum vitiis crucifigere, malè parta restituere, cupiditates refrænare, cor & corpus castum seruare. Hi enim non sibi, sed illi viuunt, qui propria voluntate, ac omnibus eius desideris repudiatis, Christi Domini voluntatem (quæ non aliam quam Patris est) tota animi deuotione amplectuntur. Hæc igitur quis neget esse ad agendum difficiliora? Sunt itaque inter fideles non pauci, qui ea, quæ facilia esse diximus, libenter consequuntur, hæc autem difficilia ne attingere quidem volunt, vt pote qui religionem omnem summis labiis, nõ in imo corde atque visceribus infixam habeant. Horum igitur Dominus ore rorem, fallamque securitatem arguit. Regnum caelorum autem regnum omnium gaudiorum, cuius opulentiam & gloriam nec oculus vidit, neque auris audiuit: regnum in quod nullo modo inquinatus & immundus. Ad hanc autem felicitatem non per varios labores & certamina non peruenitur. Estote, inquit Ecclesia, fortes in bello, & pugnate cõ antiquo serpente, quoniam regnum accipiatis. Per multas, inquit Apostolus, tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Vide tres*

quomodo tentati sint & vexati in hac terra. His exemplis intelligere poteritis, caelorum regnum nequaquam iis patere, qui sola Domini, Domini, appellatione contenti sunt (quod faciliè omnibus in promptu est) sed iis qui crucem suam quotidie portant; quiq; ita se diuinæ voluntati subdiderunt, vt nullos propter eam labores ac certamina recusent. Iam qui his cladibus conficiantur, intelligant, se nequaquam à Deo derelinqui, sed exerceri magis ac probari, vt se submitant suppliciter Deo; quod est necessitatis, vertant in materiam virtutis. Iam quis sit arboris malæ finis, inspiciamus. *Omnis, inquit Saluator, arbor quæ non facit fructum bonum, &c.* Cultores hortorum sterilem arborem euellunt, eamq; referunt igni: ita caelestis Pater improbos ante diem è medio frequenter tollit, ne cæteris prauis operis exemplo noceant. Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes. Alibi: In tempore messis, hoc est, in die iudicij, messoribus Angelis præcepturus est, vt zizania in fasciculos colligant ad comburendum. Colligare in fasciculos zizania, est, adulteros cum adulteris, impudicos cum impudicis colligare, maledicos cum maledicis coniungere, & æterno igni tradere.

DE HYPOCRISI.

CUM hic locus hypocritas perstringat, de hypocritis nobis hic non nihil differendum est. Est autem duplex superbia, altera carnalis, qualis est eorum qui de opibus, aut nobilitate, aut potentia gloriantur: altera verò spiritualis, quæ de virtutum splendore insoleſcit. Sic alia hypocritis est carnalis (sic enim illam appellare libuit) qua quis opes, aut nobilitatem, aut potentiam ostentat, quam non habet: alia verò spiritualis, qua sanctimoniam & pietatem fallaci virtutis imagine mentitur. Cum igitur vulgi homines (quorum infinita penè turba est) adeo vehementer & ignominie notam fugiat, & gloriæ dignitatem appetant: hinc fit vt paupertatem, qua premuntur, quanta possint arte dissimulent, & diuitias quas non habent, simili studio ostentare nitantur. Nullum tantum flagitium est, quod homines non aggrediantur, cum magna aliqua necessitate & inopia cõstringuntur. Tantas enim vires necessitas habet, vt pias etiam matres ad infantium suorum dilacerationem impulerit, effeceritq; vt viscera sua in alimentum verterent. Huius morbi remedium est, vt homo intra fines sibi à Deo præscriptos se continèat: neque ambulet in magnis & mirabilibus supra se: idem sit extra, qui intus; in foro, qui in domo; neque aliud fronte ostendat.

Hæreticorum fructus.

Noui Prophetæ vnde dignosci debet.

Virtutum officia.

Christiani nomine qui.

Act. 14. Via cali ar. 64.

Arboris mala fructus.

Iam. 15.

Matth. 13.

Gregorius.

Hypocritis duplex.

Necessitatis vi.

dat, aliud corde tegat: illudque Ecclesiast. consilium impleat; Ne accipias faciem aduersus faciē tuam, dum aliud foris ostendis, aliud intus abscondis. Quisquis autem hoc sibi imperare poterit, sciat magnas se verasque diuitias affecturum. Est enim (teste Paulo) quæstus magnus, pietas cum sufficientia, pro quo alius veritit: Animus sua sorte contentus. Talem autē animum adeo felicem Seneca iudicauit, vt dicere non dubitauerit: Qui desiderium clausit, cum ipso Ioue de felicitate contendat. Hæc de carnali hypocrisis: nunc de spiritali. Hanc autem hypocrisim duplicem esse statuo: alteram qua homo simulata sanctitatis imagine alios decipere conatur, & vir bonus atque innocens alius apparere nititur, cum ipse nequitia suæ sibi conscius sit: alterā verò magis occultam, qua ipse se homo decipit, & aliud de se iudicat quàm sit. De priori illa, quæ apertior est, nihil hoc in loco dicam, ne improbis hominibus occasionem bonos viros infamandi, tribuam: qui vt nequitiam suam tegere valeant, illos hypocrisis, & affectatæ laudis, & gloriæ cupidos insimulare solent. Quo etiam nomine sibi ipsis gloriantur, & scurrilitatem atque intemperantiam suam tuentur, quod his moribus imbuti, quàm longissimè ab hypocrisis vitio se abesse gloriantur. De hac nihil dicam, sed de illa, quæ occultissima est, pauca. De eanāque Salomon ait: Est via quæ videtur homini recta, & nouissima eius ducunt ad mortem. Huius hypocrisis variaz sunt species. Prima est eorum qui bona quidem opera, non tamen bona intentione agunt: qualia erant eorum quibus Dominus ait: Omnia opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus. Deus autem nouit corda vestra. Isti igitur externam illam bonorum operum speciem contemplant, nec quid in corde lateret, animaduertentes, se ipsos decipiebant, sibiq; ipsis hypocrisis erant. Est enim & maxima, & occultissima amoris proprii vis, quæ se frequentissimè diuinis etiam exercitiis immiscet, & aliquid vnde cumque captare nititur, quod in carnis suæ cedat commodum aut voluptatem. Multa videntur bona, sed non sunt, quia bono animo non sunt. Vnde & in Euangelio Veritas ait: Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit. Quocirca sollicitus vir pius interna sua perscrutetur, & in bonis operibus quæ agit, studiosè inquirat, quid præcipue ipsum ad opus bonum moueat, semperque sibi diffidens, de sui ipsius amore sibi suspectus sit, ne cum Dominus tempus acceperit, quo iustitias iudicabit, & renes, & corda scrutabitur, manifestabitque consilia cordium, pro auro aurichalcum; & pro veritate, falsam in eo deprehendat. Sunt nonnulli, qui ex quadam

consuetudine inclamant, Domine, Domine, sine vilo mentis affectu: qui strepitu magis labiorum, quàm affectu mentis Dominum honorant. Non diuina suauitatis gustus, sed charitatis affectus, virtutum officia, laborum patientia, cupiditarum cohibito, vitæ puritas, & cordis humilitas, veræ sanctitatis argumenta sunt. Qui sibi ipsi placent de suis virtutibus, & oblata aliqua tentatione, de statu mentis deiciuntur, designantur per semen quod supra petram iactum, hybernisque aquis nutritum, adoleuit, quod postmodum, incalescente Sole, arefactum est. Ego, inquit Propheta, dixi in abundantia mea, non mouebo in æternum. Auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Videtis ergo quàm fallax de se homo iudicium proferat, cum diuina illa consolatione circumfluit? Cognoscat se homo fragilem, nec sibi plus tribuat, quàm illa veræ virtutis argumenta, quæ paulò antè diximus, declarant. Aliter enim, qui se existimat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit, sibi que ipsi hypocrita est. Cum autem adeo fragilis & imperfecta multorum iustitia sit; bona iustitiæ pars est, vt hanc ipsam infirmitatem suam humiliter homo agnoscat. Quod qui non facit, dupliciter in officio delinquit: & quia non plene præstat quod debet; & quod humilem sui cognitionem, quæ huius infirmitatis remedium erat, sibi subtrahit. Faxit autem Deus, vt voluntatem Patris æterni, tanquam legitimi filij exsequentes, cælestis patrimonij hæreditatē, filijs adoptionis promissam, eodem Patre donante, cernere mereamur. Amen.

Sanctitatis
argumēta.
Luc. 8.

Psal. 29.

Galat. 6.
Homofra-
giū.

DOMINICA OCTAVA POST
PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA
post Euangelicæ lectionis enarrationem, de red-
denda totius vitæ nostræ ratione agitur.

THEMA. Redde rationem villicationis tuæ, nec enim poteris ultra villicare. Lucæ 16.

VM vnigenitus Dei Filius ad hoc à cælesti Patre in hunc mundum missus fuerit, vt ea quæ in cælo & in terra sunt, restitueret, & salutem humanam constitueret (hæc enim de causa Saluatoris mundi nomen sortitus est) varias hominibus expediendæ salutis vias in Euangelio proposuit. Aliis enim innocentia, aliis penitentiæ,

Via ad calū
quæ.

aliis crucis & patientiæ, aliis paupertatis Euægelicæ viam proposuit: per quas homines gradientes, aditum sibi ad sempiternam gloriam patefacerent. Quia verò nõ omnibus per has vias ingredi: perfectè datum est: aliam multò faciliorem in hodierna sancti Euægelij lectione proponit, quæ misericordiæ & beneficentiæ officiis continetur: quæ facit, vt misericordiam apud Dominum in iudicio inueniat, qui misericordiæ officiis erga conseruos vsus est. Vt autem virtutis huius fructum, & salutarem vim commendaret, hanc nobis parabolam in Euægelica lectione proponit, quæ sic habet: *Homo quidam erat diues, qui habebat villicum: & hic diffamatus est apud illum, quasi, &c.*

A V E M A R I A.

HÆC parabola, Auditores, quam simplicibus verbis Dominus proposuit, multis quidem mysteriis reſerta est: ideoque diligenter à nobis tractanda, & à vobis attentius audienda est. Attingitur Dominus: *Homo quidam erat diues, &c.* Hic homo Christus Dominus est, qui non hominis solum, sed etiam Dei filius paternæ hæreditatis, & gloriæ hæres est: qui licet in ætèrnis paupertate in hoc mundo vitam egerit, natus in stabulo, nudusque affixus patibulo, & alieno conditus tumulo fuerit: quatenus tamen Dei Filius est, vniuersorū est hæres, atque Dominus. Eius enim illa est vox in libro Iob: Omnia que sub celo sunt, mea sunt. Hic igitur est homo diues: qui etiam est diues in misericordia, & diues in omnibus qui inuocant illum. Hic autem homo villicum habet: villicus, autem, id est, rerum Domini dispensator, vnusquisque nostrum est: cuius obsequio Dominus omnia huius mundi bona destinavit. Omnia enim subiecit sub pedibus eius: oues & boues vniuersas, insuper & pecora cæpi, &c. Hæc enim omnia Dei dona sunt, humanæ vitæ utilitati seruientia: vt eis videlicet homo & vitam suam tueri, & naturæ suæ cõsortes iuuare possent. Hac enim lege omnia hæc illi bona tradita sunt, vt ea fideliter distribuens, fidelis dispensatoris officio fungeretur. Quia verò, qui huius mundi opibus abundant, non semper eis ad aliorum utilitatè, sed ad luxum, & libidinem, & fastum, corporisque delicias vtuntur, ideo apud Dominum infamantur, quod eius bona non dispensent, sed dissipent. Quocirca villicum suum ad se Dominus aduocans, ait: *Quid hoc audio de te? Quo verbo Dominus in celo residens, se omnia, quæ in terris geruntur, intelligere ostendit. De eo namque scriptum est: Auris zeli audit omnia, & tumultus murmurationum non abscon-*

abscondetur. Nec solum audit, sed etiam videt, sicut ipse ait: Et faciebatur malum in oculis meis. Omnia enim nuda: & aperta sunt oculis eius: quauis improbi homines vsque adeo se in omnia scelera effundant, vt non quidem verbis, sed re ipsa testari videantur quod est in Psalmo: Et dixerunt, Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob. Vnde Ecclesiasticus impudicum & adulterum hominem sic secum ratiocinantem inducit: *Quis me videt? Tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me: quem vereor? Delictorum meorum non memorabitur altissimus. Et non intellexit, quoniam oculi Domini multò plus lucidiores sunt super solem, circumspectantes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intruentes in abditas partes: Quam Ecclesiastici sententiam prophana etiam Philosophia confirmat. Interrogauit enim Thales, vnus ex septem Græciæ sapientibus, an lateret Deum homo malefaciens, respondit: Ne cogitans quidem. Animaduertat ergo impudicus homo, se in oculis Dei, omnia cernentis, peccare: pudeatque illum, Dei oculos non vereri, qui vilissimorum etiam hominum, dum delinquit, oculos vereretur. Neque verò, quoniam in celo residet, à longè illum prospicere existimet: propior est enim illi quàm homo ipse sibi: à quo in barathrum præcipitari tunc possit: qui tamen ob immensas benignitatis suæ diuitias, peccantem ad poenitentiam exspectat. *Quid hoc, inquit, audio de te? Quamuis scelera nostra omnia Deo aperta & conspicua sint, & Angelorum quoque, qui vnicuique nostrum adsumt, relatione res nostras intelligat: nihil tamen hoc in loco decernere voluit, nisi prius reum ipsum conueniret, & illius confessionem audiret: iudices seculi exemplo suo admonens, ne cuiusquam delatione sententiam aduersus inauditam partem proferant. Sæpe enim delatores longè aliter, quàm se res habeat, eam proferunt: cum præsertim præcipitatio, iudicij nouerca esse dicatur. In hoc peccauit Dauid, delatori Sibæ aduersus Miphiboseph credens. Admonet etiam nos, ne facillè assensum detrahentibus præbeamus. *Quid, inquit, hoc audio de te? Mira planè hominis huius diuitis lenitas & patientia. Alius rerum suarum iactura exacerbatus, diceret: Furcifer, latro, prædo, bonorū meorum dissipator, fideique datæ proditor, cui bona mea dissipasti: in crucem te agam, donec soluas. Nihil horum dicit; sed blandè lenitèque ait: *Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuæ.* Hac igitur diuitis hominis proposita mansuetudine, Dominus clementiæ atque lenitatis suæ magnitudinem voluit declarare: qui se adeo clemèter cum peccatoribus gerit, vt illos ad poeni-***

Hebr. 4.

Psal. 93.

Ecl. 23.

Deum omniscium.

Indices quid agere debeant.

2. Reg. 16.

Rom. 10.

Villicus quis sit.

Psal. 8.

Bona cur tributa. Diuitius qui abundantur.

Sap. 17.

Facies in peccato duæ.

tentiam non solum expectet, sed etiam vocet, & adiuet. Dux sunt in peccato facies: altera ad indignationem, ex rei indignitate; altera ad compassionem, ex infinita eius miseria prouocat. Dominus autem aliquando illam, quandoque istam faciem contemplans, stupeda iudicia & opera exsequitur. Initio quippe mundi eam faciem intruens, quæ indignationem excitat, tanta aduersus illam ira commotus est, vt vniuersum terrarum orbem, quem paulo antea considerat, & omnia quæ in eo erant, immissa aquarum inundatione, deleuerit. At in fine mundi eam faciem intuitus, quæ miserationem commouet, sic erga illam affectus fuit, sic misericordiarum eius viscera commota sunt, vt profuso sanguine suo, mundum a sempiterna morte redemerit. Illa igitur prior facies inspecta mundum perdidit: hæc verò perditum seruauit. Quo exemplo nos quoque, Auditores, in proximorum erratis ab indignationis facie oculos auerentes, illam intueamur quæ miserationem magis & compassionem commouet. Illud enim ad superni iudicis æquitatem; hoc ad miseriarum nostrarum infirmitatem magis spectat. Non igitur partes iudicis inuadamus, sed nostras nobis assumamus. Contingere potest, vt quem nos gehenna dignum iudicamus, vita æterna sit dignus. Graue enim peccatum admittimus, cum aduersus aliena errata temere grauiter indignamur. Sed redeamus ad villicum. Redde rationem villicationis tuæ, iam enim non poteris vltra villicare. His Domini verbis adeò villici pectus sauciaturum fuit, vt intra se diceret: *Quid faciam, quia Dominus meus aufert à me villicationem?* Hoc est, quò ibo? quid consilij capiam? Duo enim mihi ingentia mala proposita sunt: vnum, vt rationem reddam eorum bonorum quæ dissipauit, quod vix possum; alterum, quod mihi molestius & acerbius est, villicationis officium mihi esse adimendum. Quid igitur hoc tempore faciam? quomodo mihi, liberisque meis prospiciam? qua ratione vitam inopem sustentabo, qui antea domini mei opibus circumfluebam? Pestilenti enim infelicitatis genus est, fuisse felicem. *Quid igitur faciam? Fodere non valeo, mendicare erubesco.* Vtraque me res, & rationis periculum, & futuræ inopiæ malum, vehementer angit. His exemplis vtimur, quòd alia non habeamus. Si igitur hic villicus vsque adeò angebatur, quòd apud Dominum furti reus ageretur, pœnamque siue capitis, siue carceris, meritis suis debitam, formidaret: quanto magis quisque nostrum trepidare debet, cum recolit se æquissimo illi iudici, totius antea vite, perceptorumque bonorum rationem redditurum: quando non carceris, aut capitis, sed æterna pœna transgressoribus propolita est:

Proximo vt misereamur.

Infelicitatis genus malum.

Trepidatio nostra.

est? Quantum enim inter tempus & æternitatem, tam latum inter vtramque pœnam discrimen est. Hac autem de causa viri etiam sanctissimi superni iudicis faciem præuenientes, seipso (vt Apostolus monet) iudicabant, vt ante eius tribunal iudicati, non iudicandi apparent; de seipsis supplicium sponte sumentes, ne ad æterna supplicia damnantur. Quid hic dicitur improbus homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem: qui toties iram iudicis irritauit, toties leges eius perfregit, nec tamen vnus diei in ediam ad redimenda tot crimina passus est? Quis hic dæmonis præstigias atque dolos, homines decipientis atque excaecantis, non agnoscat? Quid verò illud, si ad vitæ nostræ iudicium referatur: *Non poteris vltra villicare?* Hoc est, vbi primum animam afflaueris, nulla tibi satisfaciendi, aut placandi iudicis opportunitas supererit. Quamdiu enim in hac vita sumus, locus misericordiarum, locus veniæ, locus pœnitentiæ, precibus, ieiuniis, eleemosynis, cæterisque remediis est: vbi autem ab hac excesserimus, hæc omnia subsidia (nisi cum viuientium suffragiis adiuuamur) nobis interclusa sunt: ideoque, nisi nobis in hac vita prospexerimus, in altera nulla spes reliqua nobis est. Quæ res facit, vt viri etiam innocentissimi hoc mortis iudicium vehementer reformident. Iob huius rationis metu perculsus, idem pœnitendi spatium petebat: *Dimitte, inquit, me, vt plangam paululum dolorem meum, antequam vadam ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine.* Hoc petebat, qui Domini testimonio neminem in terra similem habebat, quique de se dicere potuit: *Pater eram pauperum, oculus fui cæco, & pes claud.* In omnibus suis negotiis ita se gerebat, vt de eo scriptum sit: *In omnibus his non peccauit Iob labiis suis, neque stultum quid contra Deum locutus est. Heu me miserum & infelicem!* Si tales viri, qui à Spiritu sancto, certissimo veritatis magistro, erudiebantur & agebantur, sic trepidabant, sic angebatur: quid nos miseri facimus, qui toties peccata peccatis, & scelera sceleribus cumulamus? Vnde tantus hic stupor, tanta cæcitas? An hæc fortè cæcitas, noua peccati pœna est? Si innocentissimos viros tot suscipere labores videmus, vt se ad hanc rationem reddendam præparent; nos, qui sordide carnis mancipia fuimus, qui non Deo, sed seculo tota vita seruimus, qui vix obolum Christo pauperi porreximus, quomodo tam securè agimus? Quis nos ita fascinoit, & excaecauit, vt hanc tantam rem neque vnquam cogitemus, neque nos ad illam opportunè præparemus? qui sic vitam instituiamus, quæ ea omnia, quæ credimus, mera somnia, & puerorum terculamenta

2. Cor. 11.

Iob 15.

Operandum dum iustus.

Iob 10.

Iob 1.

Iob 29.

Iob 1.

Iniquitas nostra quæ.

putaremus. Animaduerto, Auditores, iam dudum vos à me requirere, quid factò opus sit, vt hoc tantum discrimen exadere possitis. Ad hoc nobis cælestis Magister huius villici exemplò salutare remedium prouidet, cùm ait: Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis, vt cùm defeceritis, &c. Diuitias Syriaca lingua Mammona appellari D. Hieronymus ait. Cur autem iniquitatis nomen illis Dominus affingat, illud in causa est, quòd frequenter malis artibus parentur, & ad malum, hoc est, ad fastum, luxum, delicias, multos mortalium alliciant. Nulla est in diuitiis iniquitas, sed in abusu earum. Cùm enim (vt Sapiens ait) pecuniæ obediunt omnia; qui pecuniosus est, si diuino timore destitutus fuerit, ad quæuis facinora parata habet instrumenta. Qua de causa Dominus formidandam illam sententiam protulit: Quàm difficile, qui diuitias habent, intrabunt in regnum cælorum! Supernus ille Princeps hæc temporaria bona nobis tradidit, pro quibus, si iis bene vsi fuerimus, postea regnū cælorum ea benè dispensantibus, tributurus est. Pecunia est res vilissima: pro hac rem omnium maximam, id est, cæleste regnum, quod sancti Martyres fuso sanguine, arque membrorum omnium dilaceratione mercati sunt, nobis elementissimè tribuit. Quid enim clementius, quàm ea re immensas illas, & sempiternas cælestis gloriæ opes, quarum dignitas & magnitudo neque oculis cerni, neque vllò sensu comprehendì potest, nobis ob exiguum metallum donare, quo domestica utensilia, & huiusmodi quisquilia emere solemus? Constat nihil esse in mundo peccato vilius, abiectius, magisquæ detestandum; proximè verò ad hanc summam vilitatem pecunia accedit: quæ licet peccatum non sit, materiam tamen & occasionem plurimis peccatis præbet. Quò ergo magis diuina bonitas & charitas inclinari potuit, quàm vt sempiternū illud beatitudinis regnum, hominibus pro re adeò vili & contemnenda partiret? Hac ergo de causa Dominus de diuitiarum iniquitate mentionem fecit, vt hanc tantam cælestis Patris dignationem hominibus declararet. Cùmquæ homines diuitiis quæstum & lucra augere studerant, ostendit hac parabola, qua ratione vera lucra, non temporaria, sed æterna, per eas lucrari valeamus. Postremo, cùm diuites ferè velint à pauperibus multum rogari, & velut benefactores ab eis haberi; Dominus contrà significat, pauperes potius à diuitibus quærendos, & ambiendos, ac necessitatis beneficia eis obrudenda, vt eos apud Deum habeant patronos & intercessores. Qui itaque nunc temporale subsidium pauperi tribuit, ab eo postmodum perpetua recepturus, vt ita dicam, quasi

Mammona quid.

Diues iniquus.

Matth. 19.

Pecunia res vilis.

Pauperes qui honorantur.

Gregorius.

ad

ad frugem terram excolit, quæ, quod accepit, vberius reddit. Respondeit ille ait: Manus pauperis est gazophylacium Christi: quia quicquid pauper accipit, Christus accipit. Da ergo homo pauperi terram, vt accipias cælum: quia quicquid pauperi dederis, tu habebis. Petit Deus, non sibi, sed tibi. Humanam misericordiam petit, vt largiatur diuinam. Diciturus in iudicio Dei causam, patronum tibi misericordiam, per quam liberari possis, assume. Qui de patrono misericordiam certus est, de venia sit securus, de absolutione non dubitet. Beati, inquit, misericordes, quia ipsi misericordiam consequentur. Gratis misericordiam sperat sibi, qui hic non fecerit misericordiam. Hæc sunt huius optimi viri aurea verba. Sancti Angeli sunt animarum misericordium portitores ad cælum. Nemo tamen sibi persuadere, sola elemosynarum largitate salutem sibi parari posse, si aliàs vitæ ab omni lethalis criminis labe, præcipueque ab omni carnis lasciuia immunam conseruare non studeat. Quid enim proderit larga manu elemosynas facere, si adulter, fornicator, aut impudicus & raptor sis? Nunc ergo, Auditores, in potestate nostra est, qualem supernum iudicem, in hoc tæto discrimine inueniamus Durus est, inquit D. Augustinus, duris: mitis est piis. Simus ergo in pauperes benigni & pij, vt pium iudicis vultum illa hora inuenire meteamur, à quo benignè adspici, est in æternum seruari. Opportunè ergo nos ad hunc diem præparemus: quandoquidem ad hoc nobis vita ipsa Dei munere data est, vt in illo die cum prudentibus virginibus parati simus, non autem cum fatuis parari tunc incipiamus. Tunc enim non tam villicandi & negotiandi, quàm retribuendi & iudicandi tempus est. Itaque sola tunc illa miseris superest querela: Transit messis: finita est æstas: & nos saluati non sumus. Pœnitentiæ tempus transit, recipiendi adest.

Chrysologus.

Misericordia patronus erit. Matth. 5. Iacob. 4.

Ambrosius.

Elemosyna quatenus proficit.

Augustinus.

Matth. 25.

Ierem. 8.

TRACTATIO THEMATIS.

REDDE rationem villicationis tuæ, &c. Religionis fundamentum est, quod in fine Ecclesiastes ait Salomon: Cuncta quæ sunt, adducet Deus in iudicium pro omni errato, siue bonum siue malum sit. Hæc sententia à Catholica fide indubitata tenetur. Hanc etiam Philosophi credunt, nempe impius apud inferos parata esse supplicia, iustis præmia decerni. Per Prophetam Dominus aliter sentientibus comminatur: Visitabo super viros infimos facibus suis, & super omnes qui dicunt, Non faciet Dominus malè, & non faciet bene. Constat nõ modò fide, sed etiam ratione in altera vita bonorum & malorū discrimen esse

Eccle. 12.

Cicero in Rhetor.

Sophon. 2.

Libidinis in temperantia taxantur.

esse futurum, ac proinde iudiciū de vtrisque. Hinc Apostolus: Statutū est, ait, hominibus semel mori, post hoc autē iudicium. Tunc enim hæc vox vnicuique nostrū in auribus insonare debet: *Redde rationem villicationis tuæ.* In hoc autē iudicio nihil eorum deerit, quæ in humanis iudiciis intercedere solent. Erunt enim in eo accusatores, testes, reus pariter, & iudex, & iudicij materia, de qua ratio exigenda est. Accusatores erūt demones, qui nihil, quod ad dānationem nostram faciat, prætermittent. Testes erunt sancti Angeli, qui nobis ad custodiam dati sunt. Testis etiam erit ipsa conscientia nostra, quæ pro mille testibus esse dicitur. Testis etiam erit ipse iudex, qui de se ait: Ego sum iudex & testis. Omnia enim delicta in oculis cuncta cernentis admittimus. Quid igitur hunc iudicem latere poterit? Oculi, inquit Iob, eius super omnes vias hominū, & omnes gressus eorū cōsiderat. *Redde, ergo, rationem villicationis tuæ: iū enim nō poteris ultra villicare.* hoc est, vbi ex hac mortali vita excefferis, non illa negociandi & villicandi, hoc est, pœnitendi aut satisfaciēdi, merendi aut demerendi, sed recipiēdi quæ merueris, tempus est. *Quid igitur faciam,* ait reus homo, *quia Dominus meus aufert à me villicationem?* Quid faciam, vbi ad tribunal iudicis cuncta cernentis sitendus ero? Quid faciam, si nullos apud iudicem patronos, nulla virtutum merita mecum tulerō? Quid postremò faciam, cum totius vitæ meæ, hoc est, omnium diuinorū beneficiorū, omniumque maleficiorum meorū rationem redditurus sim? quæ tanto erunt grauiora, quanto beneficia maiora fuerunt. Ibi alij respondebunt, se omnia in vsum vitæ expendisse, alij se opes suas in ludo, epulis, vino, vestibus, voluptatibus insumpsisse. Quid igitur isti, qui sic Domini sui bona dissiparunt, aliud in extremo illo iudicio expectare poterunt, nisi quod iam antea ex Domini sententia definitum est: *Discedite à me maledicti in ignem æternū?* &c. Hinc etiā Dominus non iam externorum bonorū, sed pretiosi sanguinis sui rationē exiget, quem ille profudit, qui animam sanguinis eius pretio redemptam perdidit. Erit & alia reddenda ratio de bonis internis. Redde enim, inquit iudex, rationem adiumentorum omnium, quæ tibi ad bene viuendum contuli, hoc est, fidei, b. p. p. matris, doctrine, Sacramentorum, admonitionū, diuinatum inspirationum, quibus toties ad ostium mentis tuæ pulsans, ad studiū te vitæ melioris excitabam. Tu his omnibus ingratus, nec pretio sanguinis mei dignitatem tuā existimasti, nec amoris meo vicē reddisti, nec tot exemplis ad virtutem aliquid addidisti. Vbi iam sunt amici tui, opera tua, talenta aucta, quæ te

possunt

Possunt recipere in tabernacula sua? Quid hinc respondebunt, qui nihil minus quàm de hac ratione reddenda cogitarunt? qui sic vixerunt, vt se ad hæc solum vitam fruendā natos crederent? Nec de nobis solum, sed de iis etiam qui nostræ fidei commissi sunt, exigenda ratio est, hoc est, de famulis, filiis, ac domesticis omnibus, si eos, vt par erat, erudiuimus, corripuimus, pauimus, & honestè tractauimus. Scriptum est enim: *Si quis suorum, & maximè domesticorū curam non habet, fidē negauit, & est infideli deterior.* At quāta cura Iob pro suis filiis sollicitus erat, qui pro illis sacrificia offerebat? Ne forte, inquit, peccauerint filij mei, & benedixerint Deo in cordibus suis: hoc est, ne aliquid diuina maiestate indignum, aut corde cōceperint, aut ore pronunciauerint. En cum iustus vix saluetur, quid flagitiosus homo est dicturus, qui tam multorum criminum sibi cōsciū est? Sanctissimus Iob quantū huius rationis reddēdæ metu horreat ac trepidet, intelligimus: *Oculi tui, inquit, in me, & non substā. Solo enim vel irato ad spectu me prosternes, & ad nihilū rediges.* Ideò & alibi ait: *Qui, etsi habuero quidpiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor.* Si ergo qui iustum aliquid habet, Deo respondere non aude: quid facient, qui vix aliquid iustum habent? qui vitam in omnibus libidinibus, ludis, epulis, fastu, luxu, & in omni voluptatum intemperantia traduxerunt? Quid dicent iam damnati? Ah quoties huius rei admoniti fuimus, nec tamen monentibus auscultare voluimus! Quis nos ita fascinauit, quis de mēte deduxit, vt tāta mala, quæ certissima fide improbis impedere videbamus, vitare nunquam vluerimus? præsertim cum nihil vel difficile, vel nimis arduū exigeret? Sola à nobis Dei & Ecclesię obedientia exquirebatur, quam Dominus iugum suauē, & onus leue nuncupauit: & ne hoc quidem tam exiguo pretio atque labore tantū hoc malum vitare curauimus. Nihil sanè excusare possumus, sat habuimus admonitionum, sat temporis: at nostra tarditate ne horā vnā tractandi sermō nostræ salutis causam impediimus. Hic est igitur immortalis ille vermis, qui non minus quàm inextinguibilis ignis miserorum viscera depefcit, qui quæ nihil aliud cogitare sinit, quàm quod eos incessanter exerceat. Quod igitur his tātis malis remedium adhiberi potest? Sola, Auditories, pœnitentia est, quæ secunda post naufragium tabula esse dicitur: cuius est, præterita plangere peccata, & plangenda iterum non committere. Habeamus opportuni temporis villicandi rationem: faciamus nobis amicos de Mammona iniquitatis: opes nostras per manus pauperum in cæleste Regnum trāsferamus, quibus

Iudicium
diuinum.

Hierem. 29.

Iob 34.

Petromi 10.
ecclesiæ.

Matth. 25.

Ratio reddēda
da qualis.

1. Tim. 5.

Iob 1.

1. Petr. 4.

Iob 7.

Iob 9.

Iudicij
externum
discretum.

Pœnitentia
arripienda
serio.

310 DOMINICA IX. POST PENTECOSTEN
 quibus hæc nobis tabernacula comparemus. Das terram: acci-
 pis cælum: das temporaria bona, recipis æterna: das quod hinc
 relinquendum est, & recipis quod perpetuò tecum manendum
 est. Amen.

DOMINICA NONA POST
 PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA
 post Euangelicæ lectionis explanationem, de
 diuinorum iudiciorum seueritate, & odio aduer-
 sus peccatum, differitur.

THEMA. *Videns Iesus ciuitatem, fletit super eam, dicens:
 Quia si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua, qua
 ad pacem tibi, &c. Lucæ 18.*

HABEMVS in hac sacra lectione, Auditores, mi-
 sericordiz & charitaris Christi insigne argumen-
 tum: qui futuram Hierosolymitanæ ciuitatis rui-
 nam (quæ iam antea in mortem illius coniurauerat)
 piissimis lachrymis profecurus est. Quo au-
 tem tẽpore hæc Domini lamentatio contingent, explicabo. Cũ
 iam tempus appeteret, quo is seipsum pro generis humani salu-
 te in ara crucis immolare destinauerat, vt morte sua, omnium
 mortem aboleret, hoc est, vt mortem non debitam, pro debita
 omnium morte Deo Patri offerret, ad passionis locum sponte
 venire, & se ad mortem parare voluit. Vt autem qua animi ala-
 critate se ad hoc sacrificium offerret, omnibus esset cõspicuum,
 volu t cum magna totius ciuitatis lætitia & gratulatione, cum
 ramis palmarum & oliuarũ, puerorumque acclamatione, ipsius
 regnum & gloriam prædicantium, excipi; quasi non ad crucem,
 sed ad regnum; non ad mortem, sed ad epulum, & optatas nup-
 tias properaret. Verè enim in cruce nuptiæ cum Ecclesia celebra-
 tæ: verè in cruce Christi regnum constitutum fuit: Regnauit
 enim à ligno Deus. Quid igitur in hac solenni pompa Dominus?
 quid inter tot populorũ laudes & acclamationes fausta omnia
 & læta precantium? quid in hac communi omnium lætitia ani-
 mo agitabat? Tantum abest, vt Saluatoris nostri animus his
 tantis laudibus applauderet, vt eo potissimũ tempore, amarissi-
 mas

Christus sponte passus est.

Nuptia Christi in cruce.

simas lachrymas, non ob suam indignissimam necem, quæ iam
 instabat, sed ob futurum miserandæ ciuitatis excidium, piissi-
 mo corde profunderet.

A V E M A R I A.

Vt appropinquauit Hierosolymis, videns ciuitatem, &c. Vox illa:
 Si, optantis interiectio est, sicut ibi: Si occideris Deus peccato-
 res. Optabat enim pius Dominus, qui vult omnes homines sal-
 uos fieri, vt felicitatem, quam cælestis Pater Filio suo ad eorum
 salutem missio offerebat, cognoscentes, illum tota animi deu-
 tione & alacritate recipere, quo bonorum & gratiarum eius
 participes efficerentur. Populus ille erat obcæcatus, bona salutis
 suæ non cognouit, quæ ab eius oculis erant abscondita, quod
 Dominus vehementer doluit. Medicus salutis Dominus ab eis
 furiosis planè expulsus est, quem illi prorsus habere noluerunt.
 Intelligimus ex piissimis Domini lachrymis & verbis, quàm is
 non gaudeat, imò verò doleat interitum impiorum. Verè enim
 ipse est, qui ait: Nolo mortem peccatoris, sed vt magis conuer-
 tatur, & viuat. Conuertimini conuertimini à viis vestris pessimi-
 mis: & quare moriemini dominus Israël? Et apud Hieremiam si-
 gnificat, quantopere desideret & expectet peccatorum pœni-
 tentiam, cum ait: Numquid qui cecidit, non resurget? Et qui auer-
 sus est, non reuertetur? Docet autem hoc in loco nos exemplo
 suo, vt fratrum nostrorũ calamitates & peccata perinde atque
 nostra lugeamus: quandoquidem omnes corporis vnus sub
 Christo capite membra sumus. Ea enim lex atque natura mem-
 brorum est, vt si gaudeat vnum membrum, congaudeant & cæ-
 tera membra: siue doleat vnum membrum, condoleant & cæ-
 tera membra. Nos autem, vbi res nostras in tuto positas esse ar-
 bitramur, parum Ecclesiæ malis, quæ tum à Turcis, tum ab he-
 reticis patitur, curamus. Fleuit etiam Dominus, quòd intelle-
 xit alacritatem & religionẽ illam, qua ipsum populus excipie-
 bat, nequaquam diuturnam futuram. Quem enim modò Israë-
 lis regem faustis vocibus prædicabant, paucis post diebus ante
 Præsidem negaturi erant, atque dicturi: Non habemus Regem,
 nisi Cæsarem. Et cui modò applaudebant, dicentes: Benedictus
 qui venit in nomine Domini: postea, Tolle, tolle, crucifige
 eum. Sic multo tempore Paschatis sunt deuoti, consenserunt
 peccata sua, qui postea eadem repetunt crimina. Sunt similes
 suis, quæ loræ sunt in volutabro. Hanc illis cæcitatem
 peperit ambitio, inuidia, & auaritia. Erant ex Principibus non-
 nulli qui Dominum agnouerunt, verum propter Phariseorũ
 metum

Esai. 1. 2.

Indul. obseruati.

Eccl. 18.

Hier. 5.

Ioan. 19. Matth. 22. Ioan. 19.

2. Petr. 2.

Ioan. 7.

metum non audebant confiteri. Dilexerunt enim magis gloria hominum, quam gloriam Dei. En quid ambitionis peltis, quid lior & invidia, quid malorum omnium radix auaritia pariant: quæ infelicem hunc populum, non modò hoc tanto thesauro spoliarunt, sed illum etiam ad teterrimum & inauditum crudelitatis facinus impulerunt. Vide quò Iudam auaritia detrussit. Qua autem seueritate sceleratos & impios homines tractet, omnia Prophetarum volumina, quæ furorem & iram indignantis Domini aduersus illos denunciant, apertissimè declarant. Legat pius lector quintù caput Ezechielis: in eo enim horrendas diuinæ iustitiæ minas, quæ ipsum obstupesciant, deprehendet. Diuina natura non tam ad misericordiam, quam ad iustitiã est propèsa: in hac enim Euangelica lectione virtutis clarissima exèpla animaduertere possunt. Quantum enim diuinæ iustitiæ opus fuit Hierosolymitanæ vrbis excidium, atque vastatio, in qua vndecies cetera hominum milia ferro, fame, & peste interempta, & nonaginta septem millia post excidium ciuitatis in captiuitatem abducta sunt? An igitur post diluuium, in quo vniuersus orbis aquarum inundatione interiit, similis clades in toto terrarum orbe vel visa vel audita est? Quantam igitur Dominus in hac vastatione seueritatis atque iustitiæ suæ significationem dedit? At quanta illa pietas & misericordia, quæ hanc funestissimam cladem longè antè præuisam, amarissimis lachrymis præsecuta est? Terentium in vita Dominus plorasse legitur. Semel quidem in quadriuanii Lazari resurrectione, propter Iudæorum incredulitatem atque perfidiam, quæ nec illo tanto miraculo erat fidem perceptura. Ac deinde in cruce moriens, quando cum clamore valido & lachrymis seipsum pro nobis hostiam obtulit Deo Patri. Et postremò hoc in loco, cum instante mortis suæ tempore, non quidem imminentem mortè suam, sed futuram eius vrbis & gentis vastationem fuis lachrymis lamètatus est. Hæc enim illius gentis clades multò magis eius piissimã animam, quam mors, quæ illi imminebat, sauciavit. Filie Hierusalem, nolite flere, inquit, super me, &c. Quas voces in huius vrbis obsidione feminas iactasse certum est: quãdo eò famis diritas processit, vt matres, repudiato naturæ sensu, infantes suos iugulare, & in alimentum verterent.

Quo autem supplicio hæc tanta populi perfidia & immanitas plectenda esset, exponit deinde Dominus, cum subdit: Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te, &c. Hanc cladem Elias in spiritu vidit, vbi ait ciuitatem

ciuitatem in solitudinem redigendam, & ciues omnes ab ea exterminados. Hæc ideò inquit Saluator accidisse illi, eo quòd ciuitas non cognouerit tempus visitationis suæ. Quotidie Dominum docentem audiebant, sic tamen animo affecti erant, vt audientes non audirent: & cum clarissima signa in oculis & ad spectu eorum ederet, videntes non viderent, quando illi dicebant: Magister, volumus à te signum videre. Adeò enim cæcitatibus morbo percussi erant, vt inter tot, tamq; magnifica signa, signum quærent. Cuius cæcitatibus pœnam idem Dominus designauit, cum dixit: Si signa non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent, &c. Ex hac lamentabili historia intelligimus, Auditores, in quanto salutis discrimine versentur ij, qui peccata peccatis, & scelera sceleribus addere non cessant. Hac enim praua cõsuetudine eò tandem deueniunt, vt in hunc mentis stuporem & cæcitatem incidant. Ex hac autem cæcitate illud consecutum est, vt miseranda ciuitas visitationis suæ tempus ignorans, tandem funditus euerteretur. Quam rem Dominus auium comparatione per Prophetam exponit, cum ait: Miluus in cælo cognouit tempus suum, turtur, & hirundo, & ciconia, &c. Quo exemplo, populi sui cæcitatem exaggerat: qui & rationis, & fidei, & Scripturarum sanctarum lumine instructus, non agnouit quod auiculæ rationis expertes norunt: quæ pro temporum varietate, & cælum & locum incolumitati suæ apta commutare solent.

Sed Iudæos missos faciamus, & ad nos ipsos veniamus, ad quos hæc Dominica visitatio, & allata in mundum pax, non minùs quam ad illos pertinet. Pacis autem nomine non solum hæc pax, quam cuncti hoc nomine intelligunt, sed bonorum omnium, spiritualiumque diuitiarum complexio significatur. Hoc fausto nomine Euangelium sonat, id est, lætum nuncium. Ex cuius etiam argumenti tractatione, quid Redemptori nostro, tantorum bonorum auctori, debeamus, quantoque erga illum amore exardescere teneamur, facile intelligemus. Non venit ad nos vacuus, sed tantis opibus atque diuitiis redundans, quantas nulla mens, neque hominum, neque Angelorum concipere queat. Quas opes Apostolus imperuestigabiles appellat, quòd earum dignitatem & magnitudinem nulla vis ingenij inuestigare, & iustis pòderibus librare queat. Hinc Regius Vates: Apud Dominum, inquit, misericordia, & copiosa apud eum redemptionio. Verè copiosa, quæ tantis diuinæ gratiæ opibus locupletata est, vt multò maius pretium pro captiuorum redemptione Deo Patri persolutum sit, quam quòd illi debebatur. Has

Matth. 26.

Ezech. 5.

Hierusalem excidium.

Fleuit Chri stus.

Ioan. 11.

Hebr. 5.

Luc. 23.

Iudæorum clades magna.

Esa. 13.

Matth. 12.

Ioan. 15.

Ante nos docent sapieniam. Ierem. 8.

Pacis nomine quid.

Psal. 129.

Luc. 1. tantas opes, has salutis diuitias, sapientiæ videlicet & gratiæ, fecum Christus Dominus importauit, cum per viscera misericordiæ suæ uisitauit nos oriens ex alto. Hæc gratia est patens fons, non signatus: ut quisquis uoluerit bibere, & animæ suæ sordes ablucere, bibat aquam uitæ gratis. Vtrunque autem, hoc est, gratiarum abundantiã, & hauriendi facultatem, Esaias explicauit, cum de Ecclesiæ opibus differens, eam esse ait locum fluuioꝝ, riuos latissimos atque patentes. Uisitauit nos, cum beneficiis ad sui amorem excitat. Hoc autem modo Propheta uisitari petebat, cum diceret: Memento nostri, Domine, in beneplacito populi tui: uisita nos in salutari tuo: hoc est, tuam nobis salutem & opem impartiendo. Uisitauit etiam, cum Prophetas & doctores, & uerbi sui ministros mittit, qui nos emendant, qui salutis & sempiternæ felicitatis iter ostendant. Sic olim, cum Dominus uiduæ filium à morte reuocasset, clamauit populus: Quia Propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus uisitauit plebem suam, ad quam talem Prophetam, & iustitiæ doctorem destinauit. Præcipuus tamen uisitandi modus est, cum cessantes, & nihil his uocibus aut beneficiis proficientes, immisissis plagis, in uiam iustitiæ reuocare conatur. Multi tamen ita obsurduerunt, ut neque beneficiis emolliantur, neque uillis aut plagis aut uerberibus in uiam reducantur. Diurna peccandi consuetudine in naturam quodammodo uersa, ueluti callos quosdam in anima obdixerunt, quibus insensibiles penæ ad hæc omnia effecti sunt. Fortis enim ille armatus, qui eorum pectora obsidet, ad tus omnes, per quos lux aliqua illis affulgere possit, diligentissimè obstruere nititur. Tales autem sicut Pharaonis obstinatum animum imitantur, ita infelicem exitum sortientur: cum de obduratis mentibus scriptum sit: Cor durum malè habebit in nouissimis. Ibi enim magno suo malo discent, quod hîc intelligere noluerunt. Itaque, Auditores, si tales Iudæi: penas dederunt, quia uisitationis suæ tempus non agnouerunt, uideamus ne nos grauius aliquid patiamur, si uisitationis nostræ tempora non agnoscamus. Vtrique populo, & Iudæoꝝ & Gentium, hæc salus à Deo missa est. Quid enim minus nos, quàm illi, percepimus? Illi præsentem Dominum uiderunt, salutarem eius doctrinam audierunt, miracula, & uirtutum exempla contemplati sunt: quid horum quæso nobis modò deest? Hæc omnia in Euangelicis literis, Spiritu sancto dictante, testificata & descripta sunt. Ibi cælestem illam doctrinam, diuina miracula, ibi humilitatis, patientiæ, & obedientiæ exempla legimus. Ecce, inquit, ego uobiscum sum omnibus diebus, usque

Matth. 28.

Consuetudo peccandi.

Eccles. 3.

Præuilegia nostra qualia.

ad consummationem seculi. Adest quoque præsens in sacratissima Eucharistia, sub aliena tamen forma uelatus: quem fidei oculi uerè præsentem contemplantur. Olim ad totius mundi salutem in mundum uenit: modò autè per sacram Eucharistiæ sumptionem in uisucuiusque hominis pectus mentemque descendit. Itaque in terra nobiscum manens, curam nostri gerit: neque hanc in cælo remittit, cum inde nos Spiritu suo regit, dirigit, atque defendit, & pro nobis apud Patrem intercedit. Quid ergo minus nos hoc tempore, quàm Iudæi olim habuerunt? Nonne & nos iam dicere poterimus: Quia Deus uisitauit plebem suam? Vereor sanè, ne lachrymæ Domini, multorum ex nostris cæcitate deplorent. Vereor ne de nobis quoque ipse dicat: Si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi, subaudi, data est: quam tamè percipere noluisti. Quid autem Dominus fecerit, quando Hierosolymam cum solenni illa pompa ingressus est, declarat protinus Euangelista, cum subdit: Et ingressus in templum, cepit eicere uendentes, &c. Hac autem tam noua & insolita actimonia. Dominus Sacerdotum auaritiã apertè notauit, qui in sacro loco commercia uendendi & emendi, ea uidelicet quæ ad sacrificiorum ritus pertinebant, exerceri sinebant, quòd ea res in ipsorum lucrum & utilitatem cederet. Hunc auaritiæ morbum, in nostris quoque moribus deprehendimus. Vix est ulla plaga, quibus Ecclesia his temporibus sauciata est, quæ uel tam latè pateat, uel tantum in mores nostros damnus inferat. Duces & magistri populi sunt cæci: iam oues, quæ illos debeant sequi, in foueam præcipitant: & qui piis orationibus, atque operum meritis placare diuinum numen populo infensum deberent, nouis ipsi scelerebus ad iracundiã prouocant. Meritò ergo cælestis Magister paternæ gloriæ zelo incensus, non modò uerbis, sed ueris etiam nummulariorum mensis, hunc animi sui æstum, & rei indignitatem demonstrauit. Hactenus Euangelij partes percurrimus: nunc quid de tota ea lectione colligendum sit, expendamus breuiter.

Christus nobis præsens.

Luc. 7.

Sacerdotum auaritia.

TRACTATIO THEMATIS.

PRINCIPIO sciendū, inter præcipuas Christiani hominis opes atque diuitias, quæ ipsum uerè diuitem atque felicem reddunt, non postremum locum diuini numinis timorem habere. De eo namque scriptum est: Diuitiæ salutis, sapientiæ & scientiæ: timor Domini, ipse est thesaurus eius. Itaque sanctus hic timor sic cum diuitis sapientiæ cohæret, ut sit uel initium sapientiæ,

Timor Dei diuina sit.

Esa. 33.

Job 26. vel ipsa etiam sapientia. De qua S. Job in suo illo sterquilinio sedens, Philosophatur. Ecce, inquit postremo, timor Domini, ipsa est sapientia; & recedere à malo, intelligentia. Videmus hic, in quam excelso loco vir diuinus, timorem Domini collocauerit. Sic Salomon, qua in re felicitas hominis sita sit, ait: Finem, inquit, loquendi omnes pariter audiamus: Deum time, & mandata eius obserua: hoc est enim omnis homo, id est, vera hominis felicitas, ad quam est conditus, in hoc Domini timore sita est. Inter varias huius timoris laudes non postrema illa est, quam Dominus per Prophetam designauit, cum dixit: Ad quem respiciam, nisi ad pauperulum, & contritum spiritu, & trementem ad sermones meos? Quo fit, vt quicumque verè diues, sapiens, & felix esse cupit, hunc salutarem timoris Domini affectum tota animi contentione alere atque nutrire studeat. Iam qua ratione salutarem hunc affectum nutrire valeamus, Regius Vates exemplo suo docet, cum ad Dominum ait: Confige timore tuo carnes meas: à iudiciis enim tuis timui. Ex quibus verbis liquet, virum sanctum assidua diuinorum iudiciorum consideratione salutarem hunc timoris affectum in animo suo concepisse. Dum enim horrenda supplicia, quibus Dominus sceleratos homines plectit, attentius consideraret, quanta esset diuinæ iustitiæ seueritas, quantumque aduersus peccatum odium, intelligebat: atque ita ad eiusdem peccati odium, & timorem Domini acriter incitabatur. Hac ergo via sanctum hunc timorem mentibus nostris affigere studeamus, mentis nostræ oculos per varia Domini iudicia circumducentes. Quale iræ Dei magna.

I I.

Exod. 31. Quid illud, quod post vitulum adoratum gestum est? Tria namque hominum millia vno die trucidata sunt: & nisi Dominus Mosis oratione & ieiunio placatus fuisset, vniuersum populum funditus deleuisset. Si quis autem hoc tantum Domini iudicium timeret atque miratur, quanto magis vindictam in eos qui idolo Phogor immolauerunt, demirabitur: in qua non tria millia, sed quatuor & viginti hominum millia vno die trucidata sunt, omnesque populi principes, qui tantum scelus sua auctoritate prohibere debuissent, iussu Domini in paucibus ad orientem Solem crucifixi sunt? Et nisi summus Sacerdos Phinees, Eleazari filius, diuinæ gloriæ zelo successus, Dominum placasset, totum iræ suæ furorem in transgressorem populum effudisset. Quis igitur hanc tantam diuinæ iustitiæ vindictam non miretur, non timeat, non obstupescat?

Sed

Sed communia hæc multorum supplicia relinquentes, ad priuatas personas, ad Dauidis adulemum & homicidium veniamus. Videmus peccati naturam, vt aliud ex alio trahatur. Quæ autem subsecuta sit vindicta, videmus 2. Reg. 12. Quæ autem pœnitentia, non est obscurum in Psalmis 50. & 37. Quæ crimina tot gemitus, tot rugitus, tot fremitus, tot lachrymarum imbres non diluerent? Audiant quicumque adeo facilem peccatorum veniam sibi pollicentur, vt solo ictu pectoris se illam sine vilo verè pœnitentiæ sensu consecuturos sperent. Videmus sanctissimū Regem post tantam illam pœnitentiam, tantamque vim lachrymarum, tot plagas à Domino immixtas pertulisse. Hæc eo tempore, quo supernus ille iudex vocabatur Deus vltionum, contigerunt: nunc autem post Euangelij gratiam, & Christi sacrificium, quo rumen mortalibus infensum placatum fuit, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis ab Apostolo nuncupatur. At multa etiam seueritatis huius exempla, sub Euangelij gratia proferre possem. Vide quod fuerit populi Iudæorum excidium, quæ vastatio, quam Dominus in hac sacra huius diei lectione lamentatur. Quæ autem vis orationis referre queat, quæ gens illa misera in ea obsidione passa sit? Hæc enim obsidio maximam ciuitatis partem, non ferro tantum (id enim in minimis malis habebatur) sed extrema rerum inopia, atque dira fame consumpsit. Quis autem numerus eorum qui exstiterit, quis credere potuisset, nisi Iosephus, natione & religione Hebræus (qui intra vrbs mœnia cum aliis obsessus fuit) huius calamitatis oculatus testis & scriptor esset? Ex omnibus enim Iudæis finibus homines in urbem confluerant, vt Paschæ festum celebrarent: quod extra eam urbem celebrari diuina Lege vetitum erat. Quis igitur, ab orbe condito, tantam hominum multitudinem in aliqua obsidione aut prælio interemptam fuisse audiuit vnquam, aut legit? Si centum hominum millia in aliquo prælio occubuisse narrentur, miramur & obstupescimus: quale ergo erit, vnde decies centena millia tam dira clade periisse? Quis adeo stupidus erit, qui vel hoc vno exemplo incredibilem diuinæ iustitiæ seueritatem non agnoscat, non expauescat: non intelligat verum esse quod Apostolus ait, Horrendum esse, incidere in manus Dei viuentis? Non etiam cum Hieremia clamet: Quis non timebit te, ô Rex Gentium? Satis igitur hoc exemplo liquet, quanta sit diuini furoris aduersus improbos magnitudo, & quam immane odium, quo & improbos, & impietatem eorum auersatur. Verum hæc cum æternis suppliciis

I I I I.

2. Reg. 12.
Dauidis pœnitentia.2. Reg. 15.
2. Reg. 13.
Psal. 95.
1. Cor. 1.Iudæorum
excidium.Hebr. 10.
Hierem. 30.

Supplicia æterna.

collata, vmbrae erunt. Ista praesentia praecipue tantum corpus attingunt; haec vero corpus simul atque animam torquent: ista temporaria sunt, & brevis aevi spatio praefinita; haec vero sempiterna, quae nullum neque finem, neque terminum sunt habitura. Sic & Petrus eversioe Sodomae & Gomorihæ in exemplum aeterni supplicij, quod impiis paratum est, proponit. Sicut enim improbi exhibuerunt membra sua arma iniquitatis peccatorum: divinae iustitiae ordo exigit, ut debitas peccatorum, quae per ea membra ediderunt, poenas pendant. Sic igitur impudici oculi, sic aures, quae distractionibus libenter patuerunt, sic fallax lingua, quae dolum & mendacium locuta est, quae nec viduae, nec nuptae, nec virginis famae pepercit, sic corpus, quod multis vacavit deliciis, torquendum est, & illud implendum, quod in Apocal. est: Quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum & luctum. Si igitur ea iudicia, quae hactenus exposuimus, tantam divinae iustitiae significationem praebent, tantumque a nobis timorem, & peccati odium exigunt, Auditores: quanto magis extrema haec & ultima poenarum, quae non corpus tantum, ut pleraque alia, sed corpus simul cum anima attingit, & non quidem definito temporis spatio, sed sempiternis seculorum aetatibus duratura est, nos ad salutarem timorem, & peccati odium excitare debet? Hoc est enim quod a nobis Dominus in Evangelio exigit, cum ait: Nolite timere eos qui occidunt corpus, & post haec non habent ultra quid faciant. Timete eum, qui postquam occiderit corpus, habet potestatem mittendi animam in gehennam. Nos igitur, Auditores, non falsam improborum securitatem, sed salutare sanctorum metum sectari studeamus, & spem nostram pio timore, bonorum operum studio, & peccati odio fulcire contendamus. Peccato enim per veram poenitentiam e medio sublato (quod nos sempiternae mortis reos facit) aditus continuo nobis ad sempiternae felicitatis & immortalitatis gloriam, Domino adspirante, & iter nostrum bene fortunante, patebit. Amen.

2. Petr. 2.

Apocal. 18.

Matth. 10.

DOMI

DOMINICA DECIMA POST PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA post Evangelicae lectionis explanationem, de superbia, eiusque filia, inani gloria, differitur.

THEMA. Omnis qui se exultat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Lucae 18.

Haec brevis sententia, Auditores, magnam Christianae Philosophiae partem complectitur: quae ideo in literis sanctis frequentissime reperitur. Hinc D. Augustinus in libro de doctrina Christiana, hanc verè memorabilem sententiam scripsit, nempe omnes divinatorum voluminum paginas hanc vique sententiam spirare; quòd Deus superbis resistat, humilibus autem det gratiam. Huius quoque sententiae veritatem secularis Philosophia non profus ignoravit. Rogatus enim insignis quidam Philosophus, quid Iupiter ille suus in caelo ageret; Superbos, inquit, ad terram deiicit, & exultat humiles. Quo magis autem superbiam accusamus, atque damnamus, eo magis humilitatis virtutem attollimus; quae nos ab eius labe atque malitia incolumes conservat. Humilitatem in hodierna S. Evangelij lectione caelestis Magister nobis studiosè proponit. Quantum autem homini superbia noceat, quantumque illi humilitas ad salutem conferat, proposita quadam insigni parabola docet. In qua etiam, quam sit occultum superbiae vitium, animadvertere licet, quamque sibi vir pius ab ea cauere debeat. Est enim velut tenuissimus aër, qui facile per angustissimas etiam rimulas aditum in mentes nostras inuenit. Ut igitur salutarem hanc doctrinam pie & religiosè tradere valeamus, caelestem opem, sacratissimae Virginis intercessione, suppliciter imploremus.

Augustinus.

Superbis Deus resistit.

Simila.

AVE MARIA.

Hanc parabolam, de iniquo iudice parabola praecedit. In illa, orationis fiducia, & perseverantia nobis a Domino commendatur: in hac vero, Publicani exemplo, eiusdem orationis humilitas describitur. Multi queruntur, se, cum aliquid a Deo petunt, non exaudiri. Cuius rei causam Iacobus assignat, cum ait: Petitis, & non accipitis, eo quòd malè petatis, hoc est, quia petitiones vestras aliis virtutibus, quibus fulciri debent, non iuvas.

Iacob. 4. Orationis efficacia.

Quenam iste sunt, inquires? Tres frequentissime in literis sanctis numerantur: quarum prima fides seu fiducia est: de qua *Mar. 11.* Saluator ait: Quidquid orantes petitis, credite quia accipietis, & fiet vobis. Altera vero, perseverantia est: de qua idem ait: Erit ille si perseverauerit pulsans, dico vobis, &c. Tertia autem est humilitas: de qua in Ecclesiastico legimus: Oratio humiliantis se nubes penetrat.

Dicebat, ait Evangelista, ad quosdam, qui in se confidebant tanquam iusti, &c. Sunt nonnulli, qui propter aliquam virtutem sibi placent; & se ipsos pluris, quam par est, aestimant, & alios præ se contempnunt. Sunt nonnulli imbecillo capite, qui modico vino facile inebriantur: ita sunt nonnulli qui facile de exiguis virtutibus superbiunt. At viri sancti, qui virtutum omnium ornamentis sunt instructi, adeo de se ipsis humiliter sentiunt, ut se etiam peccatorum omnium maximos reputent. Sic etiam viri docti & sapientes, non minus humilitatis virtute quam eruditione insignes, de se ipsis demisse sentiunt. Sciolii, qui vix prima sapientiae limina attigerunt, superbiae tumore inflati, alios superciliosè contempnunt. Quod quidem vitium ex leuitate animi, & pusillanimitate spiritus oriri certum est. Scire oportet, duo esse virtutum genera. Quædam enim eiusmodi sunt, quæ corporeis sensibus percipi possunt: qualia sunt ieiunare, vigilare, peregrinari, & alia opera, quæ corpus, vel inedia, vel asperitate vestium, aut verberibus etiam affligere solent. Sunt autem virtutes aliæ in animo reconditæ, quæ non tam oculis hominû, quam diuinis patent. Cuiusmodi sunt tres illæ principes inter omnes alias virtutes, Fides, Spes, Caritas: deinde prudentia, patientia, paupertas spiritus, humilitas cordis, mundi contemptus, timor Domini, & aliæ his non dissimiles. Vtræque autem virtutes ad Christianæ vitæ perfectionem necessariae sunt. Neque enim sola externa sine internis, neque sola interna, sine externarum virtutum ministerio, vbi ad eas nos diuina lex urget, vel constare, vel hominem verè pium, Deoque gratum efficere possunt. Est tamen latè discrimen inter utrasque. Internæ namque spiritualesque virtutes præstantem tenent locum inter omnes: qualis illa fides Abraham exstitit, tâtopere ab Apostolo laudata: qualis illa eiusdè Apostoli charitas, quæ vniuersum mundum diuini amoris igne inflammavit: qualis altissima illa humilitas, quæ in beatissima Virgine conuitit: qualis patientia Iob: qualis Moysis lenitas, & mansuetudo: qualis zelus Eliæ pro gloria Domini. Hæ igitur virtutes, aliæque similes, principem sibi inter omnes alias locum vendicant. Ut autem altiozem locum, ita &

ita & securiorem obtineat. Ut enim thesaurus reconditus tuior à latronibus est, & virgo domi clausa, quam ea quæ omnibus patet, à corruptoribus immunior est: ita virtus quo magis latet, eo minus superbiæ & inanis gloriæ furibus obnoxia est. Externæ virtutes, & ab oculis suis, & ab alienis etiam, periculum pati possunt. Hominum quippe ista videndum atque commemorantium laudes, nonnunquam viros pios de mente deducunt. Quo fit, ut de se maiora, de aliis verò minora sentiētes, horum similes sint, ad quos Dominus hanc parabolam direxit: qui in se ipsis confidebant tanquam iusti, & aspernabantur cæteros. Ut autem Dominus ostenderet in quanto isti periculo versarentur, & quàm longè ab ea iustitia, quam sibi arrogabant, abessent, hanc illis parabolam proposuit:

Duo homines adscenderunt in templum, ut orarent, vnus Pharisæus, & alter Publicanus, &c. Quamuis in templo stantes piè & religiose orent, religiosi us tamen orant, qui vel flexis genibus, vel humi procumbentes orant: sicut orauit in hortu Christus Dominus, procidens in faciem suam, veluti se ipsum ante superni Patris conspectum prosternens, & ad nihilum redigens. Orare potes vbique, sed in templis cōmodiùs: hæc enim sunt domus Dei, domus orationis, ut testatur Dominus. Vult Apostolus viros in omni loco orare, leuantes puras manus in oratione. Cùm autem hoc in loco Pharisæus stare describitur, magis ad eius superbiam, quam ad reuerentiam designandam dicitur, sicut & cætera, quæ in eius oratione apparent. Oculitis periculum Pharisæi: dum enim in externa opera sua oculos coniecit, nec quid in animo suo lateret, animaduertit, in ipso veluti portu naufragium fecit, dum ex illis virtutum officiis, quæ in se agnoscebat, de se ipso maiora sentiens, alios contempnebat. Hac igitur de causa miser deceptus fuit, quia quid haberet, non quid sibi deesset, animaduertit. Est magnum hypocritis genus, quo homo sibi hypocrita est, dum se meliorem quàm sit, esse credit: quo morbo Pharisæus hic laborabat: laborabat & ille, cui à Domino in Apoc. dictum est: Dicis, quia diues sum, & nullius ego: & nescis quia tu es miser & miserabilis, pauper, & cæcus, & nudus. Hac fallaci virtutum specie, antiquus serpens illos superbiæ & inanis gloriæ vinculis alligatos tener. Ad Pharisæi orationem. *Deus, inquit, gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri hominum, &c.* Quid in hac oratione reprehendi potest, quâdo in ea Pharisæus pro beneficiis à Deo perceptis agit gratias? Hoc enim perinde esse videtur, ac si diceret: Cû seculi homines, Domine, tam multos scelibus inquinati sint, quibus ego tanquam eiusdem na-

Simile.
Virtutes interne tuiiores sunt.

Laudes deceptum aliquando.

Luc. 22.

Math. 27.

1. Tim. 2.

Apoc. 3.

*Virtutes
suas prædi-
care an li-
ceat.*

1. Cor. 13.

Iob 9.

Psal. 63.

turæ atque peccati confors inquinari potuissent, gratiæ tuæ de-
puto, quod à tantis me malis eripuisti. Quod si bona tua pro-
ferre vitio datur, quid Paulo facies, qui adeo aperte fatetur, se
plus omnibus laborasse, plus in Euangelio diuulgando profecisse,
& plura propter Christum supplicia pertulisse? Idem fecit
S. Iob. Sic Regius Vates, Venite, ait, audite, & narrabo vobis,
omnes qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ. Si igitur
his omnibus non vitio, sed laudi datur, quod virtutes, & egre-
gia facta sua, non solum Deo, sed hominibus etiam enarrantur:
cur Pharisæus accusatur, qui virtutes suas, non quidem homini-
bus (in quo plus erat periculi) sed Deo gratias agens, comme-
morat? Certè, si verba spectes, vix aliquid, quod sit reprehensio-
ne dignum, inuenies. Hic discimus, Auditores, quàm sit occultum
superbiæ vitium, & quàm multis modis auctore suum fal-
lat. Vitium non tam in verbis & oratione, quàm in animo erat.
At ponderator spirituum Dominus non verba, sed internam ani-
mi elationem inuebat. Itaque in illis sanctorum verbis animi
num fraterna charitate incensum, & veritatis atque iustitiæ
patrocinium, quod illos ad bona sua proferenda excitabat, in-
spiciebat: in hoc autem mentem eius superbiæ spiritu inflatam,
contemplabatur: ideoque illorum verba, propter pietatem ani-
mi, coronat, huius vero, propter superbiæ & elationis spiritum,
damnat. Ecce ex intentione & proposito iudicamur. Quare ne-
mo sibi de sola externa boni operis facie blandiatur, sed inter-
iora sua rimetur, explorètque diligenter quid in penetrabilibus
animi sui lateat, quo affectu, qua intentione bonum opus edat,
ex hoc enim à Domino iudicandus est. Erat in Pharisæo tumor
mentis, & contemptus proximorum absconditus. Vnde hæc
tanta sui fiducia, & aliorum cõtempus: Certè ex illa quæ Græ-
cis dicitur *φιλανθρία*, hoc est, immodicus sui amor. Hæc enim se-
pe homines adeo exæcat, atque de mente deducit, vt tantum
sibi tribuant, quantum sui ipsos diligunt. Ad eò omnibus omnia
sua placent, vt suum cuique pulchrum. Ad eò omnibus omnia
res, si tu Rempubl. gubernares, aliter omnia institueres, aliter
res procederet: sibi placet. Verus ergo humilitatis amator illud
Philip. 3. Apostoli sibi ante oculos ponat. Quæ retrò sunt, obliuiscens: ad
ea verò quæ sunt præ se, extendens se ipsum, ad destinatum
brauium persequor: supernæ vocationis. Quod Apostoli consi-
lium adeo salutare est, vt eo etiam tempore, quo pro perceptis
à Domino beneficiis gratias agimus, sollicitè in hac gratiarum
actione versari debeamus: ne, dum ea commemoramus, stans
aliquis inanis gloriæ nobis obrepat, quod huic Pharisæo acci-
dit.

*Iudicamur
ex intentione.*

*Arrogantia
nostri qua-
lu.*

Philip. 3.

diffe videmus, qui cum Domino, propter illa virtutum officia,
gratias ageret, plus de se, quàm par erat, sensit, maiusque illi pe-
riculū ex hac sui æstimatione, quàm fructus ex illa gratiarum
actione obuenit. Alias eius orationis partes expendamus. Non
sunt sicut ceteri hominum, raptores, inuisit, adulteri, velut etiā is publi-
canus. O admiranda Dei iudicia! Quàm verè dictum est. Omnes
vix hominum patent oculis eius: spirituum autem pondera-
tor est Dominus. Et: Homo videt in facie, Deus autem videt
in corde. En, hic certissimè se publicano illo iustiorē esse sibi
persuaserat. Quid hic faceret, si ad illum Dominus diceret: Hic
homo, quem tu despicias, quem publicanum agnoscis, qui ne-
que vt tu religionis professor est, neque bis ieiunat in Sabbatho,
verè in oculis Dei te sanctior est. Quod quæ magis mireris, hic
verè iustus ante Deum; tu verò improbus & iniustus es. Quo
quæso stupore & admiratione Pharisæus raperetur, si hæc diui-
nitus ad se delata intelligeret? Quæ autem oratio consequi
posset, quàm multa sicut in hoc mundo Dei iudicia his simili-
ma? Simili etiam modo deceptus est Pharisæus ille, qui Domi-
num ad prædium inuitauerat, & qui peccatricem mulierem, &
ipsum etiam Dominiū accusabat, quod se ab illa tãquæ permit-
teret: quem tamen Dominus proposita similitudine conuicit,
peccatricem illam maiori erga Deum, quàm ipsum, charitate
flagrare. O quatum periculi in hac falsa sui æstimatione lateat!
Cum æger se ægrotare intelligit, non omnino remedij expertus
est: dat enim operam, vt adhibitis medicamentis sanitatem asse-
quatur. At qui verè ægrotat, se que ægrotare non sentit: quæ illi
spes salutis reliqua est? Minus periculi est, vbi se improbus im-
probum esse cognoscit, quàm si quis, Pharisæi huius opera faci-
ciens, iustitiæ sibi nomine applaudit. Hac enim de causa Salua-
tor ad Pharisæos tremenda illa verba fulminavit: Publicani &
meretrices præcedent vos in regno Dei. Similitudo ex Chry-
sostomo. Venerunt duæ naues, habentes onus, ambæ portum
ingressæ sunt, id est, Publicanus in portum feliciter appulit,
Pharisæus autem naufragium perpeffus est: vt disceres quan-
tum mali sit animi tumor. Hic enim se nudans & exhaustiens,
perulit rarum & nouum naufragium: apprehenso enim litore
omnes merces suas simul perdidit. Ad eos verò, qui hoc modo
iustitiæ sibi laudem tribuunt, in Apocal. Dominus ait: Nomen
habes quod viuas, & mortuus es. Nullius sibi criminis Aposto-
lus conscius erat, qui tamen dicebat: Nihil mihi conscius sum,
sed non in hoc iustificatus sum: qui autem iudicat me, Domi-
nus est, qui longè aliter, quàm homines, iudicat. Sæpe enim quod
homi

*Prover. 16.
1. Reg. 16.*

*Dei iudicia
semper
æqua.*

Luc. 7.

Matth. 23.

Simile.

Apocal. 3.

1. Cor. 4.

524 DOMINICA X. POST PENTECOSTEN

hominibus altū est, abominatio est ante Deum. Numquid, ait Iob, oculi carnis tibi sunt, aut sicut videt homo, & tu videbis? Quid ergo nobis hinc tanto malo remedij adhibes? Illud certe quod unicuique piorum D. Gregorius tribuit, his verbis: Oportet bona opera sciēdo nescire, quia & recte hęc asstimare oportet, & minimare recta, ut custodiamus, & minima, ne in stemur. Noli altum sapere, inquit Apostolus, sed time. Adiuuat & cum Propheta ad Dominum clamare: Delicta quis intelligit ab oculis meis munda me Domine. Ab hoc igitur salutaritimore securitas nostra manat. Cumque timor & securitas aduersari sibi videantur, sic tamen inter se cohærent, ut timor securitatis fundamentum sit & origo: ideoque Apostolus Petrus hoc timore incolatus nostri tempore nos conuersari iubet. Oportet hęc diuina opera cōsiderare, ut huic seruemus timorem. Cadit à gratia Salomon, qui magnificentissimum Domino templum erexerat; & surgit à peccato Manasses, ob cuius scelera & templū ipsum, & sancta ciuitas funditus euersa est. Cadit ab Apostolatus dignitate Iudas; surgit Saulus, Ecclesiæ persequutor atque uisitor. Sed inter hęc exempla nullum neque formidabilius, neque mirabilius, quam Dauidis regis lapsus: quem ideo diuina prouidentia tam fœdè ruere permisit, ut eius ruina salutaris ruinæ causa piis omnibus existeret. Thomas incredulus, fuit firmiter fidei; Dauidis lapsus, causa timoris. Vide quid Dauid fecit quid cōmisit. Hac igitur diuinorum iudiciorum consideratione, Auditores, salutarem huic timorem assequi poterimus, si tamen assiduis etiā precibus illum à Domino petamus. Agit Phariseus gratias Deo, adscēdit orare, imò seipsum laudare. Publicano insultare: Non sum sicut ceteri hominum. Miser officium Dei sibi assumpsit, cuius solius est scrutari renes & corda. Do decimas fideliter de omnibus meis bonis, minimis etiā habet externorū bonorū rationem. Vt, inquit Saluator, vobis, Pharisei, qui decimatis metan, &c. Vide quid faciet qui aliena rapiūt, & violēter derinēt: qui oculos habent plenos adulterij, & incessabilis delicti: qui neque decimas fideliter solvunt: qui nulla ab Ecclesiā ieiunia instituta seruāt: quid in quā istū flagitij cooperari poterūt, si, qui ista præstabat à Domino damnatur? Conicere possūmus paucos saluari. Excludūtur infideles ab æterna salute, excludūtur & illi, qui infidelium mores & vitam sectantur, qui prorsus suis indulgent cupiditatibus & libidinibus. Sed iam tempus est, ut Phariseum missum faciamus, & ad Publicanum veniamus. In illo vidimus quid timere & fugere debeamus: in hoc videbimus quid sequamur.

illum

Illum quidē superbia è cælo deiecit, hūc humilitas in cælū sustulit. Publicanus ergo inuitatus ad nuptias, prudētē iohannem locum, in quo sederet, elegit: ideoque à conuiuij Domino celsiori loco honestatus fuit. *A lōgē quippe stans, molebat nec oculos ad cælum leuare, &c.* Omnia sunt humilitatis & verēdix plena: quōd à longē stabat, quōd pectus suum percutiebat, quōd sibi vni delicta sua imputabat, quōd non iustitiam suā, sed solam Dei misericordiam in causa sua proponebat. Animus demissus erat, oculi ad terram deiecti, locus, in quo orabat, longē à sanctuario, oratio verō his omnibus contentiens, *Deus, propitius esto mihi peccatori.* Tota ergo interiūs & exteriūs velut quodam humilitatis indumento amictus erat. Quare nihil mirum, si humilitatis amatorē Dominum ad se traxerit. Verissimè mē à D. Augustino dictū est: O quā excelsus es Domine, sed humiles corde sunt sedes tue. Hoc exemplo, Auditores, animaduertere licet, quo animo ad Deum in precibus nostris accedere debeamus. Non enim Pharisei animo iustitiam nostram allegantes, sed Publicani, qui totus sibi diffidens, in sola Domini misericordia spem omnem veniæ reponebat, ad orandum accedere debemus. Veri namque humiles, qui tanquam nudi, & omnium bonorum egentes, ad Deum accedunt, multis ab eo donis locupletantur. Quod contrā iis accidit, qui sibi nimium confidentes, elato in illum animo accedunt. Dominus humilia respicit in cælo & in terra. Publicanus percutit pectus magno cordis dolore, veluti reprehendens cor suum, quōd admissorum esset criminum origo. Verē enim de corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, &c. Tunctioni autem pectoris, humilem addebat precationem, breuem illam quidem verbis, sed doloris affectu longam: nō quod (ut Phariseus) iugiter agens, (quod nihil se habere credebat eorum quæ ille iactabat) sed humiliter se accusans, & peccatorum veniam postulans. Hoc factū conuenientius fuit orationis suæ quā Pharisei exordium. Ut enim Sapiens ait, iustus in principio est accusator sui. Sic magnum in oculis, quos ad cælum leuare non audebat, geiebat pudorem. hic est quidam veræ pœnitentiæ affectus. Sic & prodigus ille filius orabat: Pater, peccavi in cælum & coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnā de mercenariis tuis. Non allego merita, quæ nulla habeo; sed pro uoco ad misericordiam. Ego iniquitatem meam agnosco, ego me accuso: tu me absolue, tu mei miserere, ut iustificeris in sermonibus tuis. Apud te enim misericordiam, apud te propitiatio est. Discamus in isto Publicano erubescere & pudescere ante Deum

Iob. 10.
Gregorius
in Moralib.

Roman. 11.
Ephalm. 15.
Timor & securitas
conuenit.
2. Petr. 1.

Dauidis
rhina.

Matth. 23.
I. Raptus
quid expectare
debeant.

Pauci saluari.

Augustinus

Hmiles
Deo lacrimis.

Timo peccati.

Matth. 15.

Proverb. 18.

Luce. 18.

*Publicanus cuius nos ad moneat.**Bernardus.**Prover. 21.**Simile.**Hosti obui- andum.**Simile.**Matth. 6.**Inanis gloria est iangu- iuga.**Daniel 4.*

Deum in peccatis nostris. Discamus etiam ab eodem, quibus oculis Deum suspicere debeamus, quando hic adeo pudenter oculos ad Deum sustulit, cum oculos ad caelum attollere noluit. Cum oculos, inquit Diuus Bernardus, ad caelum attollere noluit, ipsum ad se caelum traxit. Audiuius in Pharisaeo superbum accusatorem, in Publicano autem humilem reum: nunc superbi iudicis sententiam audiamus. *Dico vobis, descendit hic iustificatus in domum suam, &c.* Verè enim superbum sequitur humilitas: & humilem spiritu suscipiet gloria. Hanc humilitatis virtutem, Auditores, praecipue colamus: idque tanto diligentius, quanto vehementius in aliarum virtutum acquisitione profecerimus. Parum enim nobis conferet, in aliarum virtutum studio profecisse, nisi virtutum omnium custodem humilitatem sollicitè seruare studeamus. Sicut enim magistratui ciuitatis parum prodesset ciuitatem diligenter custodire, & vnum aditum, quo hostis intraret, non claudere; & nauae voam relinquere ruinam, qua aqua intraret in nauim, & eam submergeret: ita parum proderit homini vitia quadam fugere, & aliquot non obseruare. Oportet igitur omnia diligenter cauere, & nullum hosti accessum nec in minimo praebere. Cum caetera vitia multiplicatis virtutibus decrescere & minui soleant, sola inanis gloria est, quae, nisi diligenter prospiciamus, ex ipsis virtutum incrementis robur ad tentandum colligit.

Simile. Tinea à vestimento nascitur, & veste ipsam, hoc est, parentem, à qua nata est, corrumpit: ita ex praclaris virtutum actionibus inanis gloria occasionem arripens, virtutes ipsas diruit atque corrumpit. Pius vir quidam vnicuique virtuti suam veluti vermem illam corrodentem subiici dicit: inanem verò gloriam non vnus, sed virtutum omnium vermem esse testatur. Quae ratio igitur hunc constantem virtutum hostem superare valeamus, & pendamus. Ad hoc primum adiuuat, ut qui tenus pro status cuiusque conditione fieri poterit, iustitiam nostram ab hominum oculis abscondamus. Quod consilium à caelesti Magistro accipimus, qui ait: Te autem faciente electosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Non potuit vltis verbis secretum boni operis magis commendare, quam cum prohibuit ne sinistra sciret quid dextera faceret. Sit tamè in necessitate, opus in publico, in tectio in secreto: ut & per bonum opus proximo praebearis exemplum, & per intentionem, qua si Deo placere cupimus, semper optemus secretum. Vtque huius grauitatem sollicitè attendamus, quo ab illo nobis diligenter caueamus. Consideremus supplicium Nabuchodonoso

nohoris, qui mundi monarcha, septennio cum feris, more ferarum, vitam egit, quòd in superbiam elatus fuerit. Iam verò quis Herodis supplicium non miretur, qui, quoniam adulantis populi vocibus elatus, Deo gloriam, ut par erat, non dedit, sed sibi eam sumpsit, ab Angelo grauissimè percussus, à vermibus resus, exspirauit. His remediis mentes nostras aduersus hunc hostem armemus; ut ab ipso liberati, in humilitatis virtute stabiliamur, ut in tempore visitationis nos exaltet qui ait: *Omnis qui se exultat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.* Huic sit gloria sempiterna. Amen.

Act. 12.

DOMINICA XI. POST PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA Lectio Evangelica explanatur, in cuius explanatione de cordis obduratione, quae per hunc surdum significatur, deque eius causis & remediis, paulò fufius disseritur.

THEMA. *Adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum ut imponat illi manum.* Marci 7.

Nos hodie, Auditores, horum hominum exemplo, qui hunc surdum & mutum Domino obtulerunt, precari ipsum debemus, ut eadem virtute, qua hunc agrum sanauit, nos quoque sanare dignetur. Immissis enim digitis in aures eius, dixit: Effeta, quod est, adaperire. Et statim aperta sunt aures eius. Hoc igitur tactu indigent, quicumque verbum Dei vtiliter audire debent: sine quo frustra voces iactamus. Sicut enim frustra agricola semen in terram spargit, nisi caelestis influxus adsit, qui semina aliat, nutriat, & ad maturitatem perducatur: ita nos frustra verbi Dei semen in terram cordis vestri spargimus, nisi caelestis virtus adsit, quae haec semina foueat & foecundet. Ad hunc modum & Apostolus docet: Ego plantaui, Apollo rigauit, Deus autem incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat; sed qui incrementum dat, Deus. Quocirca idem oratus est, ut, quo tempore nos verbum eius in cordibus vestris seminamus, adesse clemeter dignetur: ut agricultio nostra vberet atque maturos fructus, ipso cooperante, producat.

*Simile. Verbum ut fructum ad ferat.**1. Cor. 1.**Cuius*

Cuius rei gratia initio concionum fieri solet humilis supplicatio ad Deum, vt salutarem nobis opem ferat. Debet hæc non tam consuetudine quam pio affectu fieri. Quia à multis non serio fit, accidit, vt ex tot concionibus tam parum proficiamus. Atque vtnam sermo auditus atq; neglectus, in maiorẽ damnationis nostræ cumulum minime cederet. Ne igitur hoc modo cum maximo nostro malo audiamus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A .

HABEMVS in sacra huius diei lectione mirabilem quandam ægroti curationem, longè aliis dissimilem, quas in Evangelica historia legimus. Quæ sanè magnis mysteriis, salutariq; doctrina referta est. Narrat enim S. Evangelista, Domino à sinibus Tyri & Sydonis egresso (quæ vrbes erant Gentilium, vbi Cananææ filiam à dæmonio liberauerat) oblatum ei à quibusdam hominibus surdum quendam & mutum, vt illum ab his duobus grauissimis incommodis, solita pietate, qua nemini ad se confugiendi salutarem opem denegabat, curare dignaretur. Videmus quæ sit Domini benignitas, & quæ supplicantium fides, charitas, & orandi vis. Fidei fuit, credere, Dominum solo manus suæ contactu sanitatem donare posse. Charitatis autem & misericordiæ fuit, languentis hominis curam habere, eumque cælesti Medico curandum offerre. Vis autem orationis in eo apparet, quòd quæ fidenter petierunt, facile impetrarunt: at benignitas Domini, qui non propriis languentium meritis & precibus, sed alienis etiam placatur, & postulara concedit. Hinc Ecclesia Sanctos assidue precatur, vt pro nobis intercedant: vt qui de sua sunt salute securi, de nobis sint solliciti. Hunc igitur ægrum Dominus mirabili quadam ratione curauit. Tulit enim eum à turba seorsum, & misit digitos in auriculas eius, & exprensus tetigit linguam, &c. Quis hoc genus curationis non miretur? quis hæc omnia mysteriis vacare credat? Si enim in tota hac mundi fabrica nihil otiosum à naturæ auctore factum est (vnde vox illa à Philosophis toties repetita manauit. Deum atque naturam nihil si ultra facere) quònam modo ipse naturæ conditor in morborum curatione, cæterisque operibus gratiæ, otiosum aliquid fecisse putandus est? præsertim cum is antea solo virtutis suæ verbo non solum ægrotis sanitatem, sed vitam mortuis reddere solitus esset? Scire debemus, ægrotum hunc & mutum, periculosissimum animorũ morbum significare. Fortis ille,

ille, qui atrium suum custodire solet, omnes conatur aditus obstruere, ne aliqua salutis spes siue opera accedat. Os claudit, ne opem Domini impleret, sine qua nemo ab eius vinculis eximi potest. Aures etiam cordis ita claudit, vt neque internis Dei motibus, neque externis concionatorum vocibus quidquam proficiant. Verbum Dei est præcipuum instrumentum quo mentes hominum sanantur. Non enim, ait Sapiens, herba aut malagma sanauit eos, sed sermo tuus, Domine, qui sanat omnia. Huius enim sermonis virtute, vniuersum ad se mūdum Dominus traxit. Tubis sacerdotalibus muri Iericho corruerunt. Quo indicio significare Dominus voluit, mundi potentiam atque tyrannidem, sacerdotalibus tubis, id est, sermone Domini, & Apostolica prædicatione, fractam & superatam fuisse. Hinc Petrus Apostolus fideles renatos esse ait per verbum Dei viui, & permanentis in æternum. Hic igitur tantus fructus ex diuini verbi doctrina manauit: quo deficiente, omnia sunt sterilia. Vt autem huius verbi doctrina salutari homini sit, oratio adhibenda est, cuius officium est, opem Domini assidue implorare. Qui, inquit Sapiens, conseruat Legem, multiplicat orationem. Hac enim auxilium à Domino petit, quo Legem ab ipso latam seruare queat. Mutuo ergo ista se adiuuant, hoc est, diuinæ Legis disciplina, & orationis instantia. Oratio enim gratiam impetrat, hæc verò Legem implere potest. Quanta sit autem orationis vis, Iacobus declarat his verbis: Multũ valet deprecatio iusti assidua. Elias homo erat similis nobis passibilis, & oratione orauit, vt non plueret super terram, & non pluit annos terra, & menses sex. Et rursum orauit, & cælum dedit pluuiam, & terræ dedit fructum suum. Quorsum ait Eliam hominem fuisse similem nobis passibilem, nisi vt mirabile vim orationis ostenderet, per quam homo eam ferè dignitatem assequitur, quæ Dei propria est? Deus enim est, qui ligat aquas in nubibus: Deus est, qui dat nobis pluuiam temporaneam & ferotinam, qua terra germinet fructus suos. Tantum autem oratio potest, vt hoc ipsum Dei munus & officium sibi sumat. Ne autem te excusare possis, quasi Heliæ non sis similis, lege Acta Apostolorum de Cornelio centurione, quid ille adhuc ethnicus sua oratione potuit, vbi coniuncta erat eleemosyna. Oratio cum diuina lege sunt duo præcipua Christianæ vitæ fundamenta, sine quorum subsidio atque ductu, nemo salutaris viam ingredi potuit. Hæc duo duces populi Israëlitici, Moses, id est, lex, & Aaron sacerdos (cuius est pro populo orare) designant. Hi duo duces ad hoc salutis iter necessarij sunt, qui merito fratres dicuntur. Nunc

Sapient. 16.

Iosue 7.

Verbi Dei
efficacia.

1. Petr. 1.

Eccles. 35.

Iacob. 5.

H. Elias homo
passibilis.

Actor. 10.

Christiana
vitæ fun-
damenta.

Orationis
vis.

Sanctos ex-
imploremus.

Natura ni-
hil facit fru-
stra.

quæto qualis eorum erit vita, qui his præfidiis destituti sunt: qui vix aures habent, quibus legem Domini, & verbum eius accipiant: vix item os, quo eiusdem opem implorent, qua legem adimplere possint. Tales multi modo sunt in Ecclesia. Audiunt verbum Dei multis annis, & nihil proficiunt: habent fidem, & sic tamen viuunt, quasi fidei lumine essent orbiati: sic audiunt, quasi nihil audirent. Nónne rectè hos perfimiles dixeris aspidi, quæ non exaudit vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter? Sapiens incantator, hoc est, diuini verbi concionator, obstinatos homines ad sanitatem perducere, & lethale peccati venenum, quod in eorum resideret mente, delere contendit: illi contrà, dæmone id operante, sic aures suas huic diuinæ incantationi claudunt, vt nihil prorsus eorum, quæ dicuntur, aduertant. Sunt alij planè muti, qui animæ suæ vulnera cælesti Medico curanda non detegunt, qui eius auxilium non nouerunt implorare, qui nulla neque Dei, neque salutis suæ memoria tanguntur. Hi sunt qui sine Deo viuunt in hoc mundo. Quorum obliuionem per Esaiam Dominus arguit his verbis: Mei non es recordata, neque cogitasti in corde tuo: quia ego tacens, & quasi non videns, & mei oblita es. Hoc est, quia externis auribus me loquentem non audis, neque me immisissis plagis te cadentem vides, arbitraris nihil id esse, quod externis sensibus non percipitur. Sunt autem duo maxima animarum pericula, nempe cordis obduratio, & diuturna peccandi consuetudo. Hoc autem inueteratæ consuetudinis periculum in quadriduano Lazaro sepulto: illud obdurati cordis, in hoc homine furdo & muto designatur. Atqui vtinam, Auditores, non admodum multi sint, qui hoc morbi genere apud nos laborent!

Nunc docendi ratio exigere videtur, vt prius quidem morbi huius periculum, deinde eius causam, ac postremò remedium, quo illi Dominus sanauit, exponere incipiamus. Est sciendum, variis modis supernum iudicem peccata hominum punire. Aliquando enim vt pius pater corpus ferit, vt mentem sanat, sicut ipse ait: Ego, quos amo, arguo & castigo. Felix qui hoc modo in corpore castigatur, vt in mente saluetur. Hæc enim paterna castigatio, salutaris medicina putanda est. Est altera non tam patris quam iudicis, & quidem seuerissimi. Hæc igitur seuerissima in hac vita pœnarum est, cum Dominus peccata peccatis punit, vel, quod est etiam grauius, cum sceleratos homines, qui scelera sceleribus addere non cessant, in reprobum sensum, aut mentis obduracionem, iusto iudicio cadere permittit. Quo vbi ventum est, non modò Dei verba, sed nec verbera, nec miracula

pro

profunt. Exemplo nobis sint Pharisæi, imò induratus Pharaos, cum omnibus seruis suis. Hanc cordis dicitur homo hic mutus & surdus repræsentat. Non potest loqui, non potest audire, vt doctrinam salutarem percipiat. Si illi proponas siue gaudia cælestia, siue supplicia æterna, siue promissa diuina, siue minas, nihil commouetur. Hanc rem concionatores frequenter experiuntur: licet hæc auditoribus inculcentur, nihil tamen promouent. Multi tamen hinc illi ariolo Balaam perfimiles sunt, qui (vt ipse de se confessus est) cadens apertos habebat oculos, quibus & casum videbat, & cadere tamen miser, cupiditate victus, volebat. Sunt multi qui peccato consentiunt: habent quidem tales veram fidem, dolo tamen atque opera dæmonis ita consopitam & mortuam, vt nullam omnino vitalem actionem Deo dignam operentur. Cui rei simile quiddam in operibus naturæ contingit. Aiunt enim qui orientalem Indiam pertraxerunt, in ea insula quæ Ceylam nuncupatur, colubros quosdam esse valde perniciosos, qui leui etiã morfu homines interimant. Cumq; in ea regione magna horum copia sit, diuina prouidentia, quæ rebus omnibus consulit, salutarem quandam arborem ibidem procreari voluit, cuius ramum si quis in manu gestet, ita eius odore ac virtute colubrum sopit ac incantat, vt is etiam in sinu & complexu positus, nihil noceat, neque loco moueatur, ita vt possis illum pro libito vel occidere, vel cedere. Huic ergo colubio sic affecto similes esse videntur, qui fidem mortuam habent: ad quos si clames, si eos vel flagellis cadas, si illis & Christi, & Sanctorum exempla proponas, nihilo magis mouentur, quam coluber ille cum sic affectus & consopitus est. Sicut ergo hic quidem verus coluber est, verumque venenum habet, quod tamen per id temporis ira impeditum est, vt nihil efficiat: ita planè isti verè fideles sunt, veramque fidem habent, qua, quæ illis credenda proponuntur, firmissimè credunt; dæmone tamè operante sic obdurati & excæcati sunt, vt nihilo magis apud illos agas, si ista eorum auribus instilles, quam si cum dormiente vel mortuo loquaris. Causa indurationis & cæcitatæ est immodicus terrenarum rerum amor, quo ita eorum corda sunt impleta, vt vix quidquam aliud intra se recipere queant. Naturæ enim conditor Deus, qui hominem ad se fruendum destinauit, vnus tantum rei, hoc est, ipsius, capacem fecit. Quocirca sicut annulus vni tantum digito, non pluribus simul aptari potest: ita cor hominis ad vnum tantum bonum amandum ac fruendum conditum, multa pari studio atque amore complexi non potest. Quo fit, vt quemadmodum cum hic annulus

Psal. 57.
Aspidus videri de natura.

Esai. 57.

Animarum pericula qualia.

Peccata vt puniantur.

Num. 22.
Peccator cuius similitudo.

Simile.

Amor rerum terrenarum.

Simile.

*Consuetudo peccandi.**Apocal. 5. Hominique cogitanda.**Psal. 80.**Simile.**Psal. 7.**Cure desideranda.**Luc. 15.**Galat. 6.*

vnum aliquem digitum cinxit, nullo modo alium cingere possit, nisi à priori illo extrahatur; ita cum cor hominis terrenæ alicui rei arctissimo amoris vinculo adstrictum est, non ita facile in Deum inflammato studio ferri possit. Hæc igitur præcipua ars est, qua seculi huius filios dæmon incantat. Vide quid faciat peccandi consuetudo, quæ te à Deo reddit alienum. Dæmon nihil iuris in nos habet, nisi per peccati consensum in menses nostras ei aditum præbeamus. Huiusmodi peccantem hominem Dominus multis modis ad pœnitentiam expectat, variisque illum modis ad se trahere nititur. primum externis concionatorum vocibus illum & periculi & officij sui continenter admonet: deinde etiam immensis plagis & verberibus ad respiscendum hortatur. Vocat & internis Spiritus sancti motibus. Ecce, inquit, ego sto ad ostium, & pulso. Nemo tam stupidus, quin aliquid quando apud se dicat: Vide quàm longo tempore non pœnitisti, quàm graviter offendisti creatorem tuum: vide ne te inopinata mors opprimat imparatum, tot oppressum criminibus, ne in sempiterna supplicia præcipiteris. Videndum ne nobis dicatur: Non audiuit populus meus vocem meam, & Israel non intendit mihi: idè dimisit eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adiuventionibus suis. Prudens medicus, vbi in ægrotò omnia artis suæ remedia frustra tentavit, tandem desperatione de eius salute concepta, illum deserit atque relinquit. Quo Dominus peccatores diutius expectat, hoc acrius in illos animaduertit. Vnde est illud: Lento gradu ad vindictam diuini numinis ira procedit, tarditatèmq; supplicij gravitate compensat. Deus est iudex iustus, fortis, & patiens. Nisi conuersi fueritis, &c. Hæc causæ, quibus ad extremum malorum, hoc est, mētis obdurate onem peruenitur: nunc reliquum est, vt quisq; nostri gressus suos attendat, quomodo interni diuini Spiritus motibus respondeat, quo in statu sit, consideret, vt seipsum probet. Nunc quoniam & morbum, & morbi causas vidimus, consequens est vt remedium exquiramus. Hoc autem cælestis Medicus arcana quadam ratione in huius surdi & muti curatione ostendit: in qua nihil otiosum, nihil non mysticum est. Primum igitur ægrotum seorsum à turba separat. Quid hoc est? Nimirum vt is qui sanari cupit, à turbulentis huius mundi curis atque negotiis paulisper secedens, de salute sua cogitare incipiat. Secedat non corpore, sed animo, sicut luxuriosus ille filius secessit, qui in se reuersus, extra se per varias mundi curas & desideria vagabatur. Cogitet, vita hæc præsens est brevis, etiam si sit centum annorum: futura verò totam continet æternitatem. In ea quæ

quæ seminauerit homo, hæc & metet. Hoc tibi vera fides prædicat, hoc Prophetæ, hoc Apostoli, hoc ipse Prophetarum & Apostolorum Dominus, cum de piorum & improborum sorte loquens, Ibunt, ait, hi in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam. Vide quanta hominum infania, qui omnia vitæ studia in his parandis, quæ ad hanc momentaneam vitam pertinent, impendunt. Pecudes quarunt præsentia, illi illis non dissimiles similia sapiunt. Vide formicæ prudentiam. Quantum pudor est, Auditores, nos in hac prouidentia ratione ab hoc tam vili animalculo superari, & ne illius quidem exemplo disciplinam accipere? Itaque verè timendum est, ne sicut Dominus populi sui cæcitate milui, turturis, & ciconiæ exemplo amplificat, ita fœcordiam eorum, qui nihil ad futuram vitam præparant, formicarum, hoc est, vilissimorum animalculorum exemplo exaggeret atq; conuincat. Verè Sapiens ait: Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo ætate (hoc est, in futuro seculo, vbi non seminandi, sed colligendi tempus est) & non dabitur ei. Fingamus duces aliquè longum instare iter, & tantum sibi prospicere de comætu per navigationem, & cum iter quoque longum sit perficiendum per longinquum desertum, & de hoc nullo modo sibi prospexisse, sed comitibus propter inopiam hinc fame moriendum. Nonne huius ducis amentia accusanda esset, qui alimenta ad navigationem solum, non etiam ad desertum, quod necessariò peragrandum erat, præpararet? quanto ergo iustius illi damnandi sunt, quorum omnis cura in parandis his, quæ ad hanc breuissimam vitam pertinent, impenditur; ad illam verò quæ sempiternis seculorum ætatibus duratura est, nihil omnino prouident? Potèstne maior vlla cæcitas atque dementia cogitari? Primum remedium ad sanitatem animæ percipiendam, est, vt homo cogitet opportunè de salute animæ suæ. Quid verò Dominus, vbi hominè à turba secreuit? Misit, ait, digitos in aures eius. Quid hoc est? Declarat Prophetæ: Audi, popule stulte, qui nō habes cor, qui oculos habentes, non videtis; & aures, & non auditis. Quòd autem ait, stultum hunc populum non habere cor, significat ipsulum ita sensu atq; mente obrutum, vt neque periculi & morbi sui magnitudinem agnoscat, nec eius remedium quærat. Quod aperte Salomon significauit, cum ait: Impius cum venerit in profundum peccatorum, contemnit, hoc est, pro nihilo ducit, grauissima etiam delicta committere. In hac igitur aures necesse est vt cælestis Medicus digitos immittat, hoc est, Spiritus sui dono ad rectè audiendū idoneos efficiat. Qui, inquit Christus, ex Deo est, verba Dei audit: Ioan. 8.

*Matth. 25.**Homines peccantes qui.**Hierem. 8. Prouerb. 6.**Prouerb. 20.**Simile.**Providendū nobis.**Hierem. 5.**Prouerb. 18.**Ioan. 8.*

Gregorius.

propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Hęc est terribilis valde sententia. Monet D. Gregorius, vt quisque seipsum introspiciat, & qua religione, quo fructu & affectu Dei verbum audit, sollicitę inquirat; vt hoc indicio de salute sua coniecturam faciat. Non contętus Dominus digitos in surdi aures immisisset, salua quoque eiusdem linguā terigisse dicitur. Salua autem, quę ex ore procedit, Dei sapientiā, quę ex ore altissimi prodiit, intelligimus. Hoc autę beneficiū aliud ad salutę nostram cum primis necessariū. Nō enim satis est, diuini verbi mysteria intelligere, nisi illa etiam spirituali quodā sapore degustemus. Est igitur necesse, vt qui spirituale vitam colere studet, carnis voluptate depulsa, in Deo solū, rebusq; diuinis, omnes delectationes suas positas & cōstituturas habeat: vt cui antea sola terrena & noxia sapiebant, nunc sola cęlestia atque diuina dulcescant. Cęterū vbi Dominus ægroti linguā terigisset, aliud lōgę mirabilius designauit: *Suspexit enim in cælum, & genuit.* Quid enim mirabilius quā Deum gemere? Huius gemitus causa est peccatum lethale. Atque vt præcipuam peccati deformitatę ostenderet, simul & suspexit in cælum (vbi summi Dei sedes & domicilium est) & genuit, vt hoc indicio declararet, inter innumera mala, quę secum peccatum affert, hoc maximum & summum esse, quod illius summi rerum omnium Domini maiestatem violet. Hac enim de causa peccati deformitas & malitia dicitur esse infinita, & sempiterna pœna digna, quod aduersus illum pugnet, cuius bonitas, dignitas, sublimitas, & maiestas est infinita. *Suspexit ergo in cælum, & genuit*, quod perinde est, ac si cum peccante homine his verbis ageret: O si scires, miser, in quod te barathrum præcipitas, cum Deum offendis! Offendis clementissimum & optimum Patrem tuum, qui te ex nihilo ad imaginem & similitudinem suam condidit. Quod si his nihil mouearis, offendis illum, qui habet statum tuum in manu sua, sine quo nec spirare, nec loco moueri, nec vitam ducere potes.

Gemitus
Dei. quare.Peccati de-
formitas.

Matth. 10.

Offendis illum, qui postquam occiderit corpus, habet potestatem mittendi in gehennam animam sempiternis supplicii sine fine mulctandam. Quam rem Vates sanctus explicuit, cum dixit: Memor esto huius: Inimicus improperauit Domino, & populus insipiens incitauit nomē tuum. Quod perinde est ac si diceret: Habe rationem, Domine, huius tam insignis contumelię. Hostis enim ille non solū affligit nos, sed & Dominum te assidue afficit contumelia, & populus stolidus execratur nomen tuum. Quo autem persona, quę contumelia afficit, vilior, hoc contumelia grauior est. Gemit igitur tanquam pius pater, phre-

phrenetici filij stultam lætitiā, & deliramenta considerans. Legimus quia Christus peccata nostra portat, & pro nobis dolet. Doles ergo, inquit Ambrosius, Domine, non tua, sed nostra vulnera: non tuam mortem, sed nostram infirmitatem. Huius igitur Dominici gemitus indicio, Auditores, scelerum nostrorum grauitatem agnoscamus: & cum ipsum rerum omnium Dominum non sui, sed periculi nostri causa gementem videamus, nos ipsi mala nostra doleamus. Qui a turba nequeunt secedere, tres saltem peccatorum occasiones fugere studeant, hoc est, chartarum ludos, qui multis criminibus præbent materiam: prauorum hominū amicitias, cum Apostolus prauorum hominum consortia vitare præcipiat. Cum pestis inguinaria alicubi grassatur, quanta cura, bone Deus, ciuitates, quę ab huius morbi infestatione immunes sunt, aditus omnes præcludūt, ne quis hoc morbo infectus, in eas clanculum irrepat? Quanto ergo maiori studio prouidendum, ne cum illis vllum commercium habeamus, qui animas nostras prauitatis suę contagio inficere possunt, & sempiternę mortis reas efficere? O deplorandam hominum cęcitatem! qui cum tanto studio, quę corporis sunt, curent, animarum suarum curam prorsus negligunt. Quod si tantopere improborum hominum societas vitanda est, quanto magis feminarum: de quibus Sapiens ille ait: In medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim procedit tineā, & a muliere iniquitas viri. Nunquid potest quis abscondere in sinu suo ignem, vt vestimenta illius nō ardeant? inquit Salomon, qui tamen ipse mulierum retibus captus est. Habeas has tres peccatorum fugas, si non potes ad solitudinem secedere: inde ora, vt Dominus digito suo tibi aperiat aures, vt audias verbum Dei: deinde vt linguam nostram, hoc est, animę nostrę palatum, salua oris sui illiniat. Cui Christus incipit dulcescere, necesse est amarescere mundum. Hunc igitur saluę contactum suppliciter a Domino postulemus, Auditores: vt spiritualium rerum amore atque suauitate illecti, terrena fastidiamus; & crucem Domini libenter amplectentes, per crucem ad regnum, per labores ad requiem, & per puritatis & innocentię viam, ad cęlestem gloriam peruenire mereamur. Amen.

Esa. 53.

1. Cor. 5.
Simile.Pestis fugien-
da.Eccles. 4.2.
Mulierū so-
cietates fru-
genda.
Prover. 6.

Bernardus.

DOMINICA XII. POST PENTE-
COSTEN, CONCIO: IN QVA LECTIO
Euangelica explanatur, item dilectionis diuinæ
mandatum paulò fufius explicatur: secundo loco
duæ præcipuæ diligēdi Deum causæ explicantur.

THEMA. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo,
& ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex
omni mente tua.* Luca 10.

MNES, qui Christianæ religionis nomine cen-
semur, hoc ferè desiderio frequenter tangimur,
quo diues ille adolescens in Euangelio tenebatur,
qui ad Dominum ait: Magister bone, quid facien-
do vitam æternam possidebo? Cui Dominus bre-
uì compendio iter salutis aperuit, dum huius negotij summam
in vna decalog: obseruatione posuit: Si vis, inquit, ad vitam in-
gredi, serua mandata. Idem etiam desiderium verbotenus in
hodierna S. Euangelij lectione quidam legisperitus Domino
Saluatori proposuit. Cui Dominus simili compendio respon-
dit, dum omnia mandata Dei, vno dilectionis præcepto conti-
neri dixit. Hoc est igitur maximum & primum mandatum.
Quicumque igitur huius excellentissimæ virtutis desiderio in-
censi sumus, habemus in præsentì Euangelio eius rationem di-
ligenter explicatam. Hæc charitatis lex duo continet præcepta:
quorum alterum Dei, alterum proximi dilectionem commen-
dat. Antequam autem quidquam de his duobus mandatis, in
quibus nostra salus est sita, disseramus, Euangelicæ lectionis hi-
storiam breuiter percurremus, vt diutius postea in huius diuini
præcepti explicatione immorari valeamus. Antea verò quam
Euangelista hanc historiam referret, discipulorum Domini fe-
licitatem commemorat, ad quos Saluator ipse ait: *Beati oculi qui
vident quæ vos videtis. Dico enim vobis, quòd multi Propheta & Reges
vulnerunt videre quæ vos videtis, &c.*

A V E M A R I A.

MERITO sanè discipuli beati à Domino prædicantur, qui
primi ante omnes Euangelicæ gratiæ primitias ex sola Domini
miseri

miser cordia perceperunt. Si enim regina Saba, vbi Salomonis
regiam vidit, eius sapientiam audiuit, dicere potuit, Beati viri
tui, qui adstant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam:
quanto magis æterna Patris Sapientia de discipulis suis hoc di-
cere potuit: Ecce enim plusquam Salomon hic. Exponit dein-
de beatitudinis huius magnitudinem ex sanctorum Patrum de-
siderio, cum subdit: *Dico enim vobis, quòd multi Propheta & Reges
vulnerunt videre, quæ vos videtis, &c.* Tanto enim videndæ salutis
huius desiderio veteres sancti tenebantur, vt ipse Dominus, de-
sideratus cunctis gentibus, & desiderium collium æternorum,
id est, sanctorum omnium, qui veluti editi colles inter alios ho-
mines virtutis altitudine eminent, in literis sanctis appelletur.
Sic enim illù Esaias desiderabat, cum diceret: Vtinam distum-
peres cælos, & descenderes! *Quin & ariolus Balaam, vbi Dei
Spiritu afflatus dixisset, Orietur stella ex Iacob: adiecit protin-
us: Hec, qui victurus est, quando ista faciet Deus? Similiq̃ue
spiritu Malachias Propheta: Ecce, inquit, venit, dicit Dominus:
& quis poterit cogitare diem aduentus eius? & quis stabit ad
videndum eum? &c.* Quibus verbis Euangelicæ gratiæ virtu-
tem, mentes hominum purificantis atque sanctificantis, aper-
tissimè designauit. Meritò ergo discipuli Domini beati prædi-
cantur, qui desideratum cunctis gentibus viderunt, & tam lar-
ga manu huius gratiæ primitias acceperunt. Ergo, inquires, bea-
ti oculi Iudæorum & Gentilium, qui Dominum viderunt, quem
tamē in crucem sustulerunt. Absit vt isti beati sint. Tribus enim
modis homines Christum Dominum viderunt: alij oculis tantum
carnis, alij mentis, alij vtrisque. Increduli Iudæi solis car-
nis oculis Dominum viderunt, Christiani autem oculis men-
tis, discipuli verò vtrisque. Primi illi minimè beati, sed scele-
rati fuerunt: postremi verò beatissimi extiterunt, qui vtrisque
Dominum oculis viderunt. Nec tamen medijs illi beatitudinis
huius expertes sunt, cum Dominus dubitanti Thomæ dixe-
rit: *Quia vidisti me Thoma credidisti: beati qui non viderunt,
& crediderunt.* Hæc autem beatitudo ad nos quoque pertinet,
Auditores, qui fidei & charitatis oculis Christum Dominum &
vidimus, & colimus, & adoramus. Hæc vbi dixisset Dominus,
quidam legisperitus quæstionem Domino bonam, non tamen
animo bono, proposuit. *Magister, inquit, quid faciendo vitam æter-
nam possidebo? &c.* Principiò, quoniam primum & summum di-
uinæ Legis præceptum in nostra erga Deum dilectione situm
est (ex quo omnis alia diligendi ratio vim & originè ducit) quò-
nam modo, hoc est, qua virtute & intentione animi is diligen-

Matth. 19.

Luca 10.

Desiderio
vitæ æternæ
tenemur.
Charitatis
præcepta
duo.

Discipuli
Domini
beati.

2. Reg. 7.

Matth. 12.

Desidera-
tus Genti-
bus.

Esai. 64.
Num. 24.

Malach. 3.

Christus vt
videatur.

Ioan. 20.

Oculi nostri
quatenus
beati.

Deus ut diligendus sit.

dus sit, exponamus. Hoc autem nos ipsa Dei Lex his verbis docet: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c.* Hæc nobis verba excutienda. Diligendus Deus ex animæ nostræ nobilissima parte. Intellectu Deum diligimus, cum ea in animo & cogitatione versamus, quæ affectum nostrum in eius dilectionem accendere possint, nempe immensam eius bonitatem, & innumera eius beneficia, quibus nos quotidie cumulat & ornat, pluraque & maiora se daturum promittit, studiosè considerantes. His enim religiosè ac diligenter expensis, miro modo animus noster in huius summi boni, atque munificentissimi benefactoris amorem accenditur. Hoc est igitur tota mente Deum diligere. S. Martyres illum tota virtute dilexerunt, qui nullis minis neque calamitatibus ab eo diuelli potuerunt. Diliges etiam in toto corde tuo, ut nullis voluptatibus illecebris ita capiaris, ut ab eius obsequio & amore disingare: sicut illum sanctæ virginis dilexerunt, quæ regnum mundi, & omnem ornatum seculi contempserunt. Denique diliges eum ex omnibus viribus tuis: ut videlicet omnes animæ tuæ vires, omnes corporis sensus, atque membra omnia, quæ à Deo condita sunt, suo vnumquodque modo, conditoris dilectioni deseruiant. Apostolus vult, ut exhibeamus omnia membra nostra seruire iustitiæ in sanctificationem. Oculi bona videant: aures audiant verbû Dei attentè: manus operentur opera Dei: pedes dirigantur in viam pacis: affectus verò omnes à terrenatum rerû cupiditate abducti, ad cælestium rerum amorem traducantur: ac denique quidquid intra nos est, eius obsequio mancipetur. Ipse est conditor, ipse est & gubernator noster, sine cuius providentiâ, qui ex nihilo facti sumus, in nihilum protinus recideremus, nisi ab eo iugi cura seruariemur. Est & redemptor noster, qui nos non auro & argento redemit, sed pretioso suo sanguine. Quia igitur nobis omnia est, omnibus animæ viribus, omni studio atque conatu à nobis utique diligendus est. Iam quid sit Deum super omnia diligere, explicandum est. Illi enim Deum super omnia diligunt, qui nullam rem, quamlibet charissimam, eius dilectioni & imperio anteponunt, sed omnia prius interire, quàm ab eius amicitia & gratia excidere verè atque ex animo volunt. eam Legem, quam Moyses filiis Israël dedit, implere conantur. Sic enim illos docuit: Si tibi voluerit persuadere frater tuus, filius matris tuæ, aut filius tuus, vel filia, siue vxor, quæ est in sinu tuo, aut amicus, quem diligis, ut animam tuam, &c. Sumus tamen nos inferiores, etiam si omnes nostras iustitias in vnum conferamus, in omnium creaturarum mentes, ut Deo debitum amoris ho-

locat

locatum offerre sufficeremus. Itaque D. Augustinus negat in hac vita fieri posse, ut Deum toto corde, tota mente, tota anima, totisque viribus diligamus, id est, perfectè: quia sicut ex parte cognoscimus, ita etiã ex parte diligimus: atque ita dilectio nostra, sicut & cognitio, imperfecta est. Charitas non potest perfectè in nobis regnû suum ebunere, nisi cupiditas (quæ huic est contraria) perfectè moriatur. Cupiditas, ut idem ait, in hac vita minui potest, exstingui nõ potest. Quamdiu enim aliqua ratione vivit cupiditas, nondum in nobis perfectè regnat charitas. Sicut enim ut ligam ad motum igni vertatur in ignem, necesse est, omnem eius humiditatem & frigiditatem expelli (quamdiu enim humiditatis in eo aliquid residet, nondum perfectè ignis est) ita planè cum charitas & cupiditas inter se contraria sint, necesse est, ut tota cupiditas ab anima pellatur, quo in ea charitas plenè dominetur: quod in hac vita fieri non potest. Sed est & fragilitas nostra, & cupiditas, & quotidiana corporis necessitas, quæ non modò incipientes, sed & perfectissimos viros ab hoc studio frequenter auocant: quò eam cupiditas desectitur, eò etiam cogitatio nostra tendit. Cur ergo, inquires, hominibus præceptum est, quod ab eis impleri non poterat? Ad hoc idem Augustinus respondet, eò consilio hoc Dominum præcepisse, ut intelligeremus, quò potissimum actiones nostras & vota omnia destinare deberemus, etiam si eò leuenire non possemus. Itaque simile quiddam in hac Lege fecisse videtur, quod in maritimis ac scopulosis locis fieri cernimus; ut intempesta nocte lucernam in edito loco homines accendant, ut nauigantes intelligant, quò cursum dirigere debeant, quamuis eò peruenturi minimè sint. Hac igitur de causa Christianæ vitæ finis, & perfectæ charitatis exemplar nobis ante oculos ponitur, ut quid potissimum sequi, & quò tendere debeamus, in prospectu nobis positum sit. Est rursus alia quæstio, quæ ex his, quæ modò diximus, magna ex parte desiniri potest. Quæret enim quisquis diuinæ huius dilectionis studiosus, quibus iudiciis, an hoc modo Deum super omnia diligit, conicere possit. Quamuis enim certa atque euidēs huius rei cognitio haberi, nisi Deo reuelante, non possit; sola tamen coniectura, præsertim cum vehementior fuerit, magnum homini pio solatium præbet. Huius ergo dilectionis non minima coniectura est, assidua & suavis de Deo cogitatio. Verissimè enim Saluator ait: Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum: hoc est, vbi thesaurus est, què maxime diligis, ibi & cor tuum, id est, cogitatio, & omnis cura tua est. Hinc ille Fulgentius: Vis, inquit, scire vbi thesaurizas? attende

*Augustinus. Deus an possit diligere per se.**Simile.**Deus an aliquid præcipere impositibile.**Simile.**Matth. 6.**Fulgentius.*

de quid cogitas : ita fiet, vt thesaurum tuum ex tuo amore cognoscas, & amorem tuum ex indicio tuæ cogitationis intelligas. Potes & alia ratione cõicere, nempe ex obediẽtia. Si quis diligit me, inquit Saluator. sermonem meum seruabit. Item: Si diligitis me, mandata mea seruate. Hinc D. Augustinus: Quantum Deũ, inquit, diligas, debes ex dilectione Legis eius ostendere. Ergo si Leges eius non diligis, ipsum quoque minimè diligere comprobabis. Qui mortem odit, odit etiã morbos emnes, qui viam sternunt ad mortem. Ergo non modò peccatum, sed omnia etiã peccati instrumenta, & incitamenta odio habenda sunt. Qui amicitias inquit D. Hieronymus, petit Iesu, multorum sciat sibi inimicitias esse tolerãdas. Dã non enim acris aduersum nos insurgit, itẽque caro nostra, atque mundus; æ postremò, vt Saluator ait, inimici hominis domestici eius. Inter quos tamen hostes, immanior, & ad superãdum difficilior, ipse sibi homo, hoc est, immoderatus amor sui, atque cupiditas est. Nisi hic truculentus hostis superetur, nec ipsa charitas, nec vlla prorsus virtus retineri potest. Immoderatus namque amor sui, omnium malo si origo, omniumque ruina virtutũ est. Radix, inquit D. Augustinus, omnium malorum cupiditas est, & radix omnium bonorum, charitas: ideòque ambæ simul in eadem mente esse non possunt: imò nisi altera fuerit auersa, plantari altera non potest. Quisquis ergo asseris te Deum diligere, his vtique iudiciis dilectionem tuam probare debes si videlicet illum assidue cogitas, si eius mandata diligis, si non solum peccata, sed etiã omnes peccatorum occasiones detestaris. Quibus iudiciis illud etiã addo, si homines ad eius imaginem conditos, & pretiosos eius sanguine redemptos, fraternam charitate diligis. Quæ quidem dilectio multa sub hoc simplici nomine comprehenditur: ea videlicet omnia, quæ veri amoris propria sunt: nempe vt eos, partim opera nostra, partim consilio (cũ opus ita fuerit) iuuemus; vt peccãtibus in nos, errata condonemus, vt morosos leniter feramus, & alter alterius (secundũ Apostoli præceptum) onera portemus, vt nemini nocemus, nemini detrahimus, nemini malum imprecemur, neminem vlla iniuria aut contumelia afficiamus: denique, vt Saluator ait, eos etiã qui nos oderunt, diligamus, & pro persequentibus & calumniantibus nos, preces Domino offeramus. Sic enim fiet, vt cœlestis Patris filij simus, atque ita cœlestis patrimonij hæreditatem filiis promissam ceruere valeamus.

Ioan. 14.
Augustinus.

Hieronymus

Homo sibi
hostis.

Augustinus

Ameris
Dei iudicia
quæ.Proximi dilectio.
Galat. 6.

Matth. 5.

PARS SECVNDA: IN QVA DE
Amore simul ac Timore Domini differitur.

DILIGES Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. Ea est, Auditores, in Dei amore timoreque coniunctio, ius præsertim, quem Theologi filialem appellant, vt nullo modo alter ab altero se iungat. Quisquis enim maximè Deum diligit, is etiã maximè veretur eum offendere, què diligit. Est præterea timor Domini, amoris eius moderator & custos. Flagrans enim amor sine timore, in furorem nonnumquam degenerare potest. Rectè proinde ait Vates: Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Quæ res quæ ad Dei amorem te inuitare possent? Respondemus: Omnia, quæ oculis vsurpamus, hominis alendi & erudiendi gratia condita sunt: omnia clamã se à Deo condita esse: omnia eius immensam sapientiam, potentiam, bonitatem testantur. Nihil est tam abiectum & vile, in quo non possimus diuinum quidpiam, & admiratione dignum contemplari. Quæ res nõ in admirationem solum, sed in amorem etiã tanti opificis excitare nos debet. Quisquis autè aliquam summæ huius dilectionis intelligentiam habere cupit, legat studiosè sanctorum vitas: in quibus tot in sanctos viros exhibitã beneficia, totque magnificentissima Dei dona deprehendet, vt non possit non frequentissimè in tantæ bonitatis & charitatis admirationem & stuporem concitari. Quid verò qui sacras literas legerint? Quid in illis frequentius quàm incomparabilem Dei erga filios charitatem, & charitatis admiranda officia inuenient? Quale est illud: Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Et illud: Angelis suis mandauit de te, vt custodiãt te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Quid verò illud, quod de eodem viro iusto dicitur: Cũ ceciderit, non collidetur, quia Dominus supponet manum suã? Et de piis omnibus agens: Custodit Dominus omnia ossa eorum: vnum ex his non conteretur. Quid, quòd nõ ossa modò, sed & capillos omnes in numerato habet, vt ne vnus quidẽ ex eis sit periturus? Quid diuina solatia, quibus eos Dominus tanquam amantissimos filios reficit, lactat, & consolatur? Sic enim apud Esaiam cum illis agit: Ad vbera portabimini, & super genua blãdiuntur vobis. Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos. Potuĩte quidquam indulgentius & amantius dici? Iam verò quàm patentes ad eorum preces aures habeat, declarat per eũdem Prophetam, cũ ait: Antequam clament ad me, exaudiam eos: adhuc ipsis clamanti

Amor & timor Dei cõiuncti.

Psal. 21.

Aristoteles.

Litera sacra legenda.

Zachar. 2.
Psal. 90.Psal. 36.
Psal. 33.

Luc. 12.

Esa. 66.

Esa. 58.

mantibus, exaudiam. Et iterum : Tunc inuocabis, & Dominus exaudiet: clamabis, & dicit: Ecce adsum. Hæc sunt vñtata. Illud verò quàm magnum veræ & germanæ dilectionis argumētum: quòd sua illis arcana & secreta communicat: quòd absentium facta, & mentium secreta illis scire reuelat? Vide quid egerit cum Abraham: Num celare Abraham potero, quæ gesturus sim? Quid cū Eliseo Propheta. Quid igitur maius & amplius hæc caelesti atque sempiterna iustorum hominum dignitate? Videmus sanctos naturæ legibus imperare, morbos insanabiles curare, in demones & cuncta animantia, & in ipsa elementa imperium exercere. Per fidem quippe, vt ait Apostolus, sancti vicerunt regna, obturauerunt ora leonũ, &c. His igitur iudiciis, Auditores, quata dilectionis vt Dominus pios homines prosequatur, vt cumque intelligere potuimus. Diuina bonitas non minus odio habet improbos. quã amore probos prosequitur. Quando ob temeritatem duos filios Aaron, Nadab & Abiu, occidit, ait: Sanctificabor in his qui appropinquant mihi. Quocirca non minus nos in improbos inflicta supplicia, quã in pios collata beneficia, ad eius amorem incendere debent. Habemus quatuor acerbissima & horrenda supplicia, quibus supernus ille iudex peccantes Angelos, & generis nostri principes, cū tota ipsorum posteritate puniuit, & vniuersum item orbẽ recẽs a se conditum, quem aquarum inundatione deleuit, & quinque illas Gomorrhæorũ ciuitates, quas igne & sulphure cælitus demisso in cineres redegit. Hæc supplicia dimittimus. Quæ tamen singulari quadam ratione, vt incõprehensibilem diuinę iustitię severitatem, ita immensam eius bonitatem, odiumque aduersus improbitatem, declarant. Videmus Chanaanæorum vastationem, Hiericho destructionem. Quid hac Domini celsura formidabilius? Ipse enim summo odio & impium, & impietatem eius exsecratur. Sic videmus vindictã in Amalecitas, quam Dominus Sauli regi Samuelis voce cõmisit. Vade, inquit, interfice peccatores Amalec. Non parcas eis, & non concupiscas ex rebus eius aliquid: sed interfice à viro vsque ad mulierem, & paruulum atque lactentem, bouem & ouem, camelum & asinum. Hac ratione significat Dominus, qui innocetes quoque interfici mādauit, voluit, quã acerbò odio sceleratos homines prosequatur, quando non ipsos modò, sed muta etiam animantia & pecora, quæ illorũ vsui seruebant, funditus exstingui atque deleri preceperit. His addamus ciuitatis sanctę vastationem, quam propter varia eius scelera exercitui Chaldæorum Dominus euetendam atque diripiendam tradidit: hanc Ieremias lachrymis

prosequitur. Hanc etiã funestissimam cladẽ per Ezechielẽ Dominus tãta verbòrum vi & acrimonia cõminatur, vt ferrea etiã pectora concutere & tremefacere valeant. Quis, quæso, Auditores, verba Domini apud Prophetam legens, imò nõ tam verba quàm fulmina, non obstupescat, non in celsissimam rapiatur: non simul & diuini furoris acerbitatem, & diuinæ bonitatis magnitudinem agnoscat? Quo maiorem enim furorem hæc eius verba spirant, eo maiorem nobis immensę bonitatis eius significationem & argumētum præbent. Nunquam enim sic aduersus improbos incandesceret, nisi summus probitatis amator esset: quorum altero nos ad salutarem timorem diuinæ iustitiæ, altero ad immensam bonitatis suæ amorem vehemẽter incendit. Tam verò Iudææ regem Sedeciã, impietatis populi auctorẽ, quo supplicij genere Dominus affici, & impietatis suæ pœnas pedere voluit! Eiusdẽ bonitatis est, vt bonos summa dilectione complecti, ita malos summo odio prosequi. Cuius quidem odij hæc atrocissima supplicia apertissimum nobis iudicium exhibent, Vide item pertimescendas illas imprecationes & maledictiones, quas Moyses diuinæ Legis transgressoribus imprecatur: quantum vel sola pronuntiatio horrorem nobis incutere possit. quas tamẽ breuitatis causa prætereo, studiosisquẽ auditoribus legendas relinquo. Hæc igitur, Auditores, adeò tremenda & expauescenda supplicia, à non aperitissimè diuinæ bonitatis & sanctitatis immensitatem declarant: quæ tam exitialis odio omnem improbitatem & impietate auersatur, talequẽ de sceleratis hominibus pœnas repetit? Quid enim magis summã bonitatem decet, quã & summo amore bonos, & summo odio malos prosequi? Quòd si quem hæc summa diligendi causa minùs mouet, moueat saltem inestimabilis dilectionis huius fructus, quam hætenus oratione profecuri sumus. Spes & timor, duæ siue alę, siue pedes sunt, quę nos per virtutis iter ingredi faciunt. His enim duobus affectibus non solùm omnis benè instruta Respublica, sed omnis etiam hominum vita sustinetur. Rectè à doctis celebratur:

Oderunt peccare boni virtutis amore:

Oderunt peccare mali formidine pœnae.

Amatoribus Dei magna sunt proposita præmia: negligentibus æterna supplicia. Quis ergo adeò ferreus erit, qui his tantis diuinæ iustitię fulminibus non frangatur, non ad eius amorem exciretur, qui vbi occiderit corpus, animã trudere potest in gehennam? Itaque si te spes præmij minùs mouet, moueat timor futuri supplicij. Verè enim, vt Apostolus ait, horrendum est,

Ezech. 5.

Ierem. 52. Iudææ rex miserè tradidatur.

Deut. 24.

Spes & timor duo pedes.

Hebr. 10.

inci-

Genes. 18.

Dei in nos dilectio.

Hebr. 11.

Leuit. 10.

Deus odit improbos.

Iosue 6.

1. Reg. 25.

Ciuitas sancta deleta.

profe

incidere in manus Dei viuentis. Hi namque terrores atque iudicia, quæ propofuimus, velut vmbra quædam æterni supplicij atque gehennæ exiftunt; quæ Dei neglectoribus cõftricta est: in qua ignis, sulphur, & spiritus procellarum: in qua plus quàm Cimmeriæ tenebræ, vermis immortalis, horrendæ dæmonum laræ, fletus, & stridor dentium, & (quod est maximè pertimescendum) pœnarum æternitas parata est. Duplici ergo stimulo nos Conditor noster ad se amandum impellit; dum & ab his tantis malis fideles amatores suos liberat; & cælestis vitæ gaudia nullo vnquam æuo finiendæ largitur. Tribuit volentibus gratiam in præfenti. Arbor radicibus euulsis, nullum germinatæ fructum potest: ita mens humana, sublata cælestis gratiæ radice, à qua bona cuncta procedunt, opera Deo grata, & æterna vita digna, proferre nequit. Cadauera myrtha condita, à vermibus & putrefactione incorrupta feruantur, qua sublata, corumpuntur, & vermibus scatent: sic quamdiu iustitiam & gratiam homo retinet, ab omni corruptionis & peccati iniuria immunus est. Si igitur sanari cupimus, Auditores, adeamus Medicum, id est, hunc pium Samaritanum, custodem animarum nostrarum, cuiusque opem assiduè precibus imploremus, eius præceptis & monitis obtemperemus, beneficia, salutarem doctrinam recogitemus; Sacramenta, quæ ipse sanandis vulneribus nostris instituit, frequentemus. Sic fiet, vt vulnerum sanitatem, peccatorum veniam, Dei amicitiam, Spiritus sancti gratiam, & cælestem tandem gloriâ, ipso donante, percipere mereamur. Amen.

Supplicium æternum.

Simile.

Simile.

Gratia Dei cõseruat hominem.

DOMINICA XIII. POST PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA post Euangelicæ lectionis explanationem, de remedio aduersus peccatum agitur: quod leprosi sacrificio in Lege descripto, mysticè exponitur.

THEMA. *Ite, ostendite vos Sacerdotibus. Lucæ 17.*

Vo sunt, Auditores, præcipua totius Christianæ Philosophiæ capita: quorum alterum peccatiformitatem, alterum peccati remedia tradit. Etilud quidem nos à peccando reuocat: hoc peccantibus salutaria remedia prouidet. Illud ad Legis opus magis pertinere videtur (quia per Legem cognitio peccati) hoc verò ad

Euan

Euangelicam gratiam: per quam nobis & proponitur & exhibetur medela peccati. De his duabus huius Philosophiæ partibus fermo nobis hodie habendus esset, vt integram cælestis Philosophiæ partem absolueremus: verum quia per temporis angustiam, vtamque absolueri non vacabit; de malitia & deformitate peccati in præfenti concione differemus: quo vos ad eius odium atque detestationem incitare valeamus. Nunquam enim tantum in peccati odium progredi mens nostra poterit, quin illud maiori odio atq; detestatione dignum sit. Quia verò sanctum hoc odium, amplissimum diuinæ gratiæ munus est, eam hodie, sacratissimæ Virginis intercessione, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A.

SICVT Sol hic oculis nostris obiectus, nunquam quiescit, nec itineris sui cursum aliquando remittit, sed incessabili motu terras & maria lustrat, quo rebus omnibus, quæ hoc inferiori mundo continentur, lucis & caloris beneficium impartiat: ita Sol iustitiæ, Christus Dominus, cum primùm doctrinæ suæ lucem spargere inter homines cœpit, per vicus & castella discurrens, nunquam destitit omni ratione mortales iuare, eosque doctrinæ suæ luce, & clarissimis virtutum exemplis, maximèque beneficiis, ad diuinarum rerum cognitionem & amorem excitare. Itaque in sacra huius diei lectione Ierolymam petens, dum transiret per mediam Samariam & Galilæam, nec ipsum quidè tempus, quo iter faciebat, à solito bene merèdi de hominibus officio, vacare voluit. Dum enim quoddam castellum ingredere-retur, occurrerunt ei decem viri leprosi, &c. Hi leprosi propter morbi huius horrorem accedere propiùs nõ audebant. Audierant quidem formam mirabilium operû Domini, & ex auditu fidè Spiritus sancti beneficium conceperant. Audierant item inter omnes eximias Christi virtutes misericordiam præcipuè erga miseros omnes excellere: quæ illum impellebat, vt loca omnia lustraret, quo omnia miseriarum & morborû genera ab animis & corporibus hominû pelleret. Ideò hanc misericordiam appellât, & ad illud ostium pulsant, quod sibi, hac fide suffulti, aperiendû credebant. Clamabant dicentes: Iesu præceptor, miserere nobis. Non longa oratione, aut longis ambagibus vsi sunt: nõ morbi grauitatem, & horrorem amplificauerunt (quod Chanaanæ fecit, & ille qui Lunaticum filium Domino curandum obtulit) sed breuissima & simplici oratione optatum salutis beneficium impetrarunt. Quid enim breuius dici potuit, quàm, Iesu præceptor, miserere nostri? Sed ea tamen miseratio Domini fuit, vt vix illa verba si-

Euangelicæ dat medelam peccati

Christus quid operatus pro nobis.

Matth. 15. & 17.

Oratio breuis, sed effica.

N n

Esa. 65.

nierint, cum salutem illis impartitus fuerit: ut appareat, fidelem esse qui per Prophetam dicit: Et erit, antequam clament ad me, exaudiam: adhuc illis clamantibus exaudiam. Hæc tanta felicitas piis omnibus promissa est: quia non video quid oprabilibus homini in vita possit accidere. Quod si illum tam facilem & exorabilem, cum in hoc mundo inter homines versaretur, expectus es, non alium planè existimare debes, cum in cælum est assumptus. Locum enim tantum, non animum, non affectum, non miserendi officium mutat, cum in cælum ascendit. Hinc Apostolus; Iesus Christus, inquit, heri & hodie, ipse & in secula, hoc est, eadem in illo mens, eadem pietas, eadè nostri cura & providentia, quæ in illo fuit, semper erit. Quid enim mutare illi poterit, de quo scriptum est: Tu autem Domine idem ipse es, & anni tui non deficient: Si igitur idem ipse est in cælo, qui in terris existit, neque illi annorum numerus aliquid vel addere, vel demere potuit; cur non semper eadem pietatis & misericordiae opera ab eodem fonte dimanent? Falsi dii à suis cultoribus portantur, nec quidquam ab eis sentiunt leuaminis: hic verò cultores suos portat, nec in manibus quidè aut humeris, sed in visceribus, tanquam pia mater portat: nec ad horam, sed vsque ad senectam. Nunquid, ait S. Iob, sicut dies hominis, dies tui? aut anni tui sicut humana sunt tempora? Nullo modo. His ergo diuinæ veritatis & promissionis obsidibus, ad eam cum fiducia ad thronum gratiæ eius: ut misericordiam inueniamus in auxilio opportuno. Sed ad historiam seriem redeamus. mittit leprosos Dominus à Sacerdotibus examinandos. *Ite, ostendite vos Sacerdotibus.* Quorsum Domine ad Sacerdotes mittis? Quid lepræ & sacerdotio? Nimirum quia Lex ita præcipiebat, ut lepræ iudicium ad Sacerdotes deferretur. Cur ad Sacerdotes, & non magis ad medicos: quorum est de corporis morbis ferre sententiam? Hoc apertè declarat, hanc quoque Legem, sicut & ceteras eiusdè rationis, spiritualium rerum imagines esse. Nisi enim lepræ nomine peccati deformitas intelligeretur (quod propriè ad Sacerdotum pertinet iudicium) parum decens videretur, medicis prætermisissis, huius morbi cognitionem ad sacerdotale officium relegare. Quia ergo magis Dominus de spirituali animarum lepra, quam de corporis sollicitus erat: idè causam hanc, lata Lege, Sacerdotibus examinandam commisit: quorum est spiritualis animæ morbos non solum iudicare, sed etiam sanare. *Ite, inquit, ostendite vos Sacerdotibus.* Illi ea fide, quam antè diximus, confirmati, cum adhuc lepram corporis cernerent, ita tamè ire cœperunt. Animaduertite, queso, hoc in loco, Auditores,

Misericordia Christi in hinc. Hebr. 13.

Psal. 101.

Idola nihil possunt.

Esa. 46.

Iob 10.

Hebr. 4.

Leprosi ad Sacerdotes mittuntur, & cur.

vigentis fidei & obedientiæ virtutem. Poterant hi namque, si solius rationis iudicium consulere, intra se dicere: Quorsum nos ad Sacerdotes mittis? Sacerdotes enim non vim lepram sanandi, sed diiudicandi facultatem habent. Quocirca nemo ad eos, nisi iam sanatus, & à lepræ contagio immunis, proficiscitur. Leprosum illum, quem Dominus à monte descendens ad Sacerdotes destinavit, & sacrificium pro emundationis suæ beneficio offerre præcepit, manu sua primum tangens, mundavit, mundatumque ad Sacerdotes ire iussit. Hi non consulerunt sensus suos, nec rationis iudicium secuti sunt: sed supra sensus, supraque rationem sublatis, fidem, & fidei comitem obedientiam tota mente complexi, in spem contra spem crediderunt: idèoque amplissimum fidei & obedientiæ suæ præmium retulerunt. *Factum est enim,* ait Euangelista, *dum irent, mundati sunt.* Ut hoc argumento appareat, quod Salomon ait: Vir obediens loquetur victorias. Quia enim vir obediens, & in diuinam voluntatem intentos semper oculos habet: idè summus ille obedientiæ amator piam eius voluntatem, & sancta desideria adimplèda curat. Verissimè dictum est: Homo sensatus credit Legi Dei, & Lex illi fidelis. Hoc est, quia ille fidelis est, implendo quod Lex præcipit: illa fidelis est, implèdo quod promittit. *Vnus autem eorum ut vidit quia mundatus est, regressus est cum magna voce, &c.* Duo sunt, Auditores, in summo Deo nostro maximè miranda, nempe summa largitas in beneficiis conferendis, summaque severitas in gratiis pro perceptis beneficiis exigendis. Est liberalissimus bonorum largitor, est & severus gratiarum exactor. Videmus hoc in loco utrumque. Quia enim facilitate Saluator leprosis salutem petentibus contulit! Quanta verò acrimonia aduersus ingratos commotus est! Solam gratiarum actionem pro impenso salutis beneficio à leprosis exigebat. Verè enim Sapiens ille ait: Non est census super censum salutis corporis. Pro quo tamen censu, hoc tam exiguum religionis officium Dominus postulabat. Neque minor in nos, sed multo etiam maior eadem Domini benignitas est, qui cum tam eximia quotidie in nos conferat beneficia, adèd exiguum à nobis requirat obsequium, nempe gratum animum, & beneficij memorem. Quid enim minus exigi ab homine potuit? Itaque, cum pro nobis tot alas, tot vincula, verbera, ludibria, ac denique acerbissimum crucis supplicium pertulerit, & morte sua immortalem nobis vitam contulerit: id à nobis requirit, ut debitas illi pro tanto munere gratias agamus. Experimur hinc multos ingratos homines. Quam hi stuporis huius excusationem exposulati Do-

Obedientiam virtus.

Math. 6.

Roman. 4.

Prover. 21.

Eccles. 35. Lex fidelis.

Demus liberalissimus.

Corporis eius optimum.

Gratia agenda Deo.

mino reddere poterit? Indignatur leprosis ob ingratitude[m] quid quaeso, faciet, cum de salutis aeternae beneficio, non verbis, sed summis doloribus parto, rationem ab ingratis exigere incipiet? Est hic quaestio non absurda, cur Israelitae non praestiterint quod alienigena praestitit? Sic in praeterita Dominica audivimus, quod Samaritanus praestiterit misericordiam; & non Iudaei, id est, Levitae & Sacerdos. Quid ergo innuere Dominus voluit, cum infideles fidelibus in his officiis antetulit, eosque ad hoc maiori lucis suae splendore illuminavit? In his atque similibus quaestionibus, vix quidquam aliud licet nobis, quam cum Apostolo clamare: O altitudo diuitiarum sapientiae & scientiae Dei, &c. Et quidem hoc in loco sancti Patres vocationem Gentium Samaritani officii adumbrari verissimè tradunt. Sed ego aliud etiam designari arbitror: nempe fidelium hominum crimina longè esse quam infidelium grauiora. Ideoque quamuis vtrique diuinæ gratiae ope indigni sint, indigniores tamen esse, & ab ea longius distare, qui grauius delinquant. Fideles autem grauius delinquere, declarat illa verba Domini: Seruus, qui seipsum voluntatem domini sui, & non facit, plagis vapulabit multis. Idem quoque acrius illa verba Apostoli testantur: Voluntariè peccantibus nobis, &c. Quibus quidem verbis, Apostolus nemini quidem viam salutis praeccludit, sed quanto sit eorum culpa grauior, qui veritatis cognitionem habuerunt, quam aliorum, aperte declarat. Quo enim quis maiorem diuinarum rerum noticiam, & maiora à Deo beneficia, acrioresque ad pietatem stimulos percepit, eo grauius delinquit. Qui enim sit, vt cum viri & vxoris charitas & necessitudo sit omnium maxima; maior tamen inter eos (si illa thori fidem violauerit) inimicitia sit: nisi quia maxima beneficia, & amoris incitamenta vxor percepit à viro? Quo nomine, maiorem Ieremias iniquitatem Israelitarum, quam Sodomorum esse docet: Et maior, inquit, effecta est iniquitas filiae populi mei, peccato Sodomorum; quae subuersa est in momento. Quae res magnum nobis, Auditores, incurere timorem debet, qui tam multa sub Euangelij gratia, ad rectè viuendum adiumenta percepimus: si hac tanta Dei nostri benignitate, & temporis opportunitate abutamur. Quo quisque autem in hoc ordine celsiorem dignitatis gradum obrinet, eo magis timere debet. Magis clericus, quam quiuis è plebe: magis monachus, quam clericus: magis sacerdos, quam monachus non sacerdos: magis Episcopus, quam sacerdos. Cui multum, inquit Saluator, comendauerunt, plus exigent ab eo. Non enim (ne decipiaini) delictorum tantum, sed etiam perceptorum bene

beneficiorum ratio in supremo illo examine exigenda est. Perperam igitur fideles obstinatis animis in scelere perdurantes, de sola sibi fide gratulantur: cum fides malè collocata & emortua, magis metus illis, quam fiduciae ansam praebere debeat.

Ex hoc item loco discimus, qua cura Dominus grati animi officium, ab his, in quos beneficia contulit, exquirat; cum adeo acri oratione ingratos corripiat, cum ait: *Nōne decem mundati sunt, & nouem vbi sunt?* Cum enim ipse adeo liberalis sit in beneficiis conferendis; vult nos etiā liberales esse in gratiis agendis, quae maximè Dei benignitatè & gloria illustrant: sicut ipse ait: *Sacrificiū laudis honorificabit me: & illic iter, quò ostendam illi salutare Dei.* Hoc est, propter grati animi obsequium, illum maiori beneficiis cumulabo, & viam ostendam, qua salutem à me opem omni tempore impetrare valeat. Dignus est enim, vt maiora percipiat, qui minoribus gratus est. Est ingrati animi vitium, inquit D. Bernardus, sicut ventus vrens, exsiccat fontem gratiae, & fluente diuinæ misericordiae. Rectè monet D. Paulus: *Semper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite: in omnibus, inquam, siue illa aduersa, siue secunda, siue tristia, siue laeta sint.* Aduersis exercere ad patientiam; secundis accendimur ad charitatem: illis humiliamur, istis ad caelestia subleuamur. Hoc erit continuum sanctorum hominum officium, quorum illa vox est: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo.* Quod autem plurimi tam sint ingrati, & Dei beneficiorum immemores, nō aliunde prouenit; nisi Satanæ opera, qui hac ratione fontem nobis diuinæ benignitatis & gratiae obstruere nititur. Vt enim qui arcem siue ciuitatem obsident, diligentissimè itinera ea occupare solēt, per quae comitatus ad hostes importari possit: ita callidissimus hostis humani generis, summa cura prouidet, vt omnia diuinæ gratiae praesidia, quibus salus nostra continetur, intercipiat: quod ingrati animi vitio maximè perficit. Hoc cernere est in illo numerosissimo populo Israelitico, qui ex Aegypto exierunt, vbi tam pauci in terram promissam, propter ingratitude[m] suam, intrarunt. Rectè Ethnicus ait: *Commoda, quibus vtimus, lucem, qua fruimur, spiritum, quem ducimus, à Deo nobis dari & impartiri videmus.* Improbi nihil se Deo, sed omnia vel naturae, vel industriæ suae debere arbitrantur. Quorum ingratum animum non vici sancti modò, sed ipsi quoque Ethnici Philosophi grauissimis verbis accusant. Horum verba maximum Christianis hominibus pudorem incurtere debent. Rectè illud expenderemus: *Deus nobis hæc oria*

Fides sola non sufficit.

Psal. 49.

Bernardus.

1. Thes. 5.

Psal. 35.

Oblitio beneficiorum Dei unde.

Simile.

Cicero.

Virgilium.

fecit. Quid impudentius, quàm Christianos homines, fidei lumine illustratos, & innumeris diuinæ gratiæ beneficiis auctos & ornatos, ab Ethnicis hominibus hac virtute superari? Aduersum hos autem in præsentī lectione Dominus Samaritani, hoc est, infidelis hominis exēplo, meritò indignatur, cum ait: *Nonne decem mundati sumus? & nouem vbi sumus?* &c. Si veram fidem Samaritanus habuit, non dubium, quin à Spiritu sancto fuerit illustratus: cum fides, vt Apostolus ait, Dei donum sit, non ex operibus, ne quis glorie tur. Hactenus de Euangelica lectione: nunc de remedio peccati paucis agemus.

Ephes. 2.

Peccatum malū maximum.

Omnium malorum maximum est lethale peccatum: sic consequens est, vt charitas, & charitatis comes innocētia (quæ peccatum omne repellit) maximum huius vitæ bonum sit. Hoc est igitur primum quod à nobis exigitur: quod qui habet, charitatem habet, gratiam habet, Deum intra se habet, & maximum æternæ vitæ pignus habet. Quocirca nulla magis in re pius homo neruos omnes intendere debet, quàm vt hoc firmissimum non peccandi propositum habeat. Ad quod planè vitæ studia omnia, ac conatus omnes dirigere debet. Ad hoc lectio, ad hoc oratio, ad hoc rerū diuinarum cōsideratio, ad hoc Sacramentorum perceptio, ad hoc sacræ conciones, solitudo, silentium, ieiunia, cupiditatum cohibitio, linguæ moderatio, cæteraque similia, vt diligens cordis & sensuum custodia, instituta sunt. Sed quid mirum, si hæc omnia ad hoc destinata sint, cum huc etiam sacrosanctum Dominicæ incarnationis & passionis mysterium spectet, dicente Propheta: Hic omnis fructus (Dominici videlicet aduentus) vt auferatur iniquitas? Quam sententiam pluribus idē quæ significantibus verbis Daniel expressit, qui in hoc sanctum sanctorum Dominum in mundum venisse ait: Vt confundatur, inquit, præuaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iustitia sempiterna. Hoc est igitur primum veræ charitatis officium, hoc totius Christianæ iustitiæ fundamentum, hoc sancti omnes, qui nunc existunt, qui quæ olim existerunt, ante oculos semper habebant, huius rei gratia, vota semper & preces faciebant: propter hoc sancti martyres tam immania supplicia pertulerunt. Hoc propositum mentibus vestris concipite.

Esa. 37.

Daniel. 9.

LEPRA ET PECCATI COLLATIO.

LEPRA inter grauissimos & maximos corporis morbos numeratur: quæ res lethali peccato maximè cōuenit, quod malorum omnium, quæ fingi aut cogitari animo possunt, maximum est. Sicut Deum, summū quidem bonū; ita peccatum, summum malum

malum esse statuimus. Deus bonorum omnium effector est: ita peccatum morborum, cladium & malorum omnium, quæ vel in hac vita, vel in alia sunt, causa est. Nulla enim existisset in mundo pœna, si nulla in eo præcessisset culpa. Quod intelligentes sancti viri, nullum tantū corporis malū, nullum tam graue supplicium cogitatione fingere poterant, quod nō facile perferret, potius quàm in lethale aliquod crimen incidere. Prius, inquit, bonus quidam vir, me in infernū immerget, quàm in me peccatum admitterem. Quæ cum ita sint, Auditores, annon iure à nobis dictum est, inter omnia mala, quæ animo fingi & cogitari possunt, summum quidem esse non modò peccate, sed & ea facilitate peccate, qua multos passim delinquere videmus?

Pœna causa qua.

Ansilimus.

Habet & hoc lepra, quod sit inter omnes morbos maximè deformis: vt pote quæ omnes corporis humores fœdet & corrumpat. at hoc maximè in peccatum quadrat, quod rem omnium pulcherrimam, nempe animam, Dei imagine insignitam, adeo deformem reddit, vt quæ erat diuinæ pulchritudinis speculū, fiat horrendum diaboli simulachrum. Pulchritudinem ac venustatem animæ superueniens peccati deformitas, tanquam torrens, lutulentus purissimum fontem influens; ita fœdat atque deformat, vt Dominus per Prophetam dicat animæ sic conspurcatæ: Abominabilem fecisti decorem tuū. Et in Psalmo, de improbis hominibus agens; Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studiis suis. Cum, inquit, Propheta, extenderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis: quomodo videlicet oculos ab his rebus auertere solemus, quas abominamur, atque detestamur.

II.

Peccati deformitas.

Ezech. 16.

Psal. 53.

Esa. 10.

Habet etiam & hoc lepra, quod inter morbos omnes sit maximè cōtagiosa. Ideoque Lex hoc morbo infectos, omni hominum cœtu & conuictu arcebat: ne videlicet contagio suo cæteros inficerent. Cui autem rei hoc magis conuenit, quàm peccato? Quis morbus, quæ lepra, quæ pestis, ita aëtem, & humana corpora, vt peccati lepra, mētes hominum inficit? Vt enim arida ligna igni admota, flammam faciliè cōcipiunt: sic natura nostra diuinæ gratiæ ope destituta, adeo in vitia procliuis est, vt minimo etiam negotio, nedum prauis improborū exemplis, ad malum impellatur. Nescitis, inquit, Apostolus, quia modicum fermentum totam massam corrumpit? Hinc fit, vt facilius quidem pestilens homo innocentes multos peruertere possit, quā multi innocentes pestilentē vnum ab instituto improbitatis cursu reuocare. Quod vel vnus Lutheri exēplo (vt Arrium, cæterosque hæreticos sileamus, qui tam multos mortales errorum suorum

III.

Simile.

1. Cor. 5. Pestilens homo seducit alios.

veneno infecerunt) facile comprobatur: quem tamen multi clarissimi viri, nec disputationibus, nec scriptis ab instituta perfidia reuocare potuerunt. Nihil tam facile discimus, quàm vitia, nihilque tam difficile dediscimus. Qua ex re intelligere licet, quanto in periculo versemur, quicumque in hoc mundo maligno degimus, nisi Dei Spiritu dirigamur.

1111. Est etiam Spiritus & halitus leproforum, non modò còtagiosus, sed fœdo etiã odore molestissimus. Cùm enim interior corporis portio corrupta sit, quid ex corrupto & vitiato fonte, nisi fœtor & horror manare poterit? Idem quoque eorum mentibus eueniat necesse est, qui variis vitiorum morbis infecti sunt. Animantium carnes sale còspersæ, diu in corruptæ seruâtur, quo destitute, illicò putrescunt, & vermibus scaterere incipiunt: ita planè mens humana diuinæ gratiæ ope, velut quodam sale, còspersa, à peccati corruptione immunis conseruatur: qua vbi fuerit nudata, fœtorem sæpe prauarum actionum, & variarum cupiditatum vermes, animã ipsam exedentes, producit. Annon rectè Regius

Simile.

Propheta, sepulchrum patens esse eorum guttur ait, vnde tam horrendi fœtores prodeunt? Lepra, cùm diu in corpore hæsit, hominẽ penè inutilem reddit. Hoc quotidie in inueteratis peccatoribus cernere licet, qui assiduitate peccãdi eò deducti sunt, vt penè omnem spirituale sensum amiserint. Habent aures ad perniciẽ, non ad salutẽ: sic omnibus corporis membris abutuntur. Si, vt vita nostra rectè possit constitui, volumus, caro nostra in sacrificium Domini erit maçtanda: Spiritus erit dimittendus ad cœlestia bona contemplanda. His præcipuis hominis partibus hoc modo distributis, tota planè eius vita rectè constituta erit, nec quidquam aliud in homine desiderari poterit. Carnem nostram immolamus, cùm illud Apostoli præceptũ implemus.

Psal. 37.

Obscuro, sepulchrum patens esse eorum guttur ait, vnde tam horrendi fœtores prodeunt? Lepra, cùm diu in corpore hæsit, hominẽ penè inutilem reddit. Hoc quotidie in inueteratis peccatoribus cernere licet, qui assiduitate peccãdi eò deducti sunt, vt penè omnem spirituale sensum amiserint. Habent aures ad perniciẽ, non ad salutẽ: sic omnibus corporis membris abutuntur. Si, vt vita nostra rectè possit constitui, volumus, caro nostra in sacrificium Domini erit maçtanda: Spiritus erit dimittendus ad cœlestia bona contemplanda. His præcipuis hominis partibus hoc modo distributis, tota planè eius vita rectè constituta erit, nec quidquam aliud in homine desiderari poterit. Carnem nostram immolamus, cùm illud Apostoli præceptũ implemus.

*Vita rectè
institueda
quomodo.*

Rom. 22.

Obscuro, sepulchrum patens esse eorum guttur ait, vnde tam horrendi fœtores prodeunt? Lepra, cùm diu in corpore hæsit, hominẽ penè inutilem reddit. Hoc quotidie in inueteratis peccatoribus cernere licet, qui assiduitate peccãdi eò deducti sunt, vt penè omnem spirituale sensum amiserint. Habent aures ad perniciẽ, non ad salutẽ: sic omnibus corporis membris abutuntur. Si, vt vita nostra rectè possit constitui, volumus, caro nostra in sacrificium Domini erit maçtanda: Spiritus erit dimittendus ad cœlestia bona contemplanda. His præcipuis hominis partibus hoc modo distributis, tota planè eius vita rectè constituta erit, nec quidquam aliud in homine desiderari poterit. Carnem nostram immolamus, cùm illud Apostoli præceptũ implemus.

Colof. 3.

Obscuro, sepulchrum patens esse eorum guttur ait, vnde tam horrendi fœtores prodeunt? Lepra, cùm diu in corpore hæsit, hominẽ penè inutilem reddit. Hoc quotidie in inueteratis peccatoribus cernere licet, qui assiduitate peccãdi eò deducti sunt, vt penè omnem spirituale sensum amiserint. Habent aures ad perniciẽ, non ad salutẽ: sic omnibus corporis membris abutuntur. Si, vt vita nostra rectè possit constitui, volumus, caro nostra in sacrificium Domini erit maçtanda: Spiritus erit dimittendus ad cœlestia bona contemplanda. His præcipuis hominis partibus hoc modo distributis, tota planè eius vita rectè constituta erit, nec quidquam aliud in homine desiderari poterit. Carnem nostram immolamus, cùm illud Apostoli præceptũ implemus.

Hierem. 49.

Obscuro, sepulchrum patens esse eorum guttur ait, vnde tam horrendi fœtores prodeunt? Lepra, cùm diu in corpore hæsit, hominẽ penè inutilem reddit. Hoc quotidie in inueteratis peccatoribus cernere licet, qui assiduitate peccãdi eò deducti sunt, vt penè omnem spirituale sensum amiserint. Habent aures ad perniciẽ, non ad salutẽ: sic omnibus corporis membris abutuntur. Si, vt vita nostra rectè possit constitui, volumus, caro nostra in sacrificium Domini erit maçtanda: Spiritus erit dimittendus ad cœlestia bona contemplanda. His præcipuis hominis partibus hoc modo distributis, tota planè eius vita rectè constituta erit, nec quidquam aliud in homine desiderari poterit. Carnem nostram immolamus, cùm illud Apostoli præceptũ implemus.

*Sanguis nõ
prohibendus.*

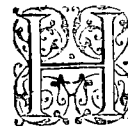
Obscuro, sepulchrum patens esse eorum guttur ait, vnde tam horrendi fœtores prodeunt? Lepra, cùm diu in corpore hæsit, hominẽ penè inutilem reddit. Hoc quotidie in inueteratis peccatoribus cernere licet, qui assiduitate peccãdi eò deducti sunt, vt penè omnem spirituale sensum amiserint. Habent aures ad perniciẽ, non ad salutẽ: sic omnibus corporis membris abutuntur. Si, vt vita nostra rectè possit constitui, volumus, caro nostra in sacrificium Domini erit maçtanda: Spiritus erit dimittendus ad cœlestia bona contemplanda. His præcipuis hominis partibus hoc modo distributis, tota planè eius vita rectè constituta erit, nec quidquam aliud in homine desiderari poterit. Carnem nostram immolamus, cùm illud Apostoli præceptũ implemus.

Obscuro, sepulchrum patens esse eorum guttur ait, vnde tam horrendi fœtores prodeunt? Lepra, cùm diu in corpore hæsit, hominẽ penè inutilem reddit. Hoc quotidie in inueteratis peccatoribus cernere licet, qui assiduitate peccãdi eò deducti sunt, vt penè omnem spirituale sensum amiserint. Habent aures ad perniciẽ, non ad salutẽ: sic omnibus corporis membris abutuntur. Si, vt vita nostra rectè possit constitui, volumus, caro nostra in sacrificium Domini erit maçtanda: Spiritus erit dimittendus ad cœlestia bona contemplanda. His præcipuis hominis partibus hoc modo distributis, tota planè eius vita rectè constituta erit, nec quidquam aliud in homine desiderari poterit. Carnem nostram immolamus, cùm illud Apostoli præceptũ implemus.

simus conditi & facti, & quid tandem post hanc vitam futuri simus. Hoc, Auditores, requiro à vobis, vt statis quotidie temporibus, auem hanc, hoc est, spiritum atque mentem vestram, hac ratione ad volandum liberam permittatis. Quod facitis, quoties pio deuoti animi studio, sanctis precibus, atque rerum diuinarum considerationi vacatis. Adsit Deus. Amen.

DOMINICA XIII. POST PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA lectio Evangelica explanatur.

THEMA. *Querite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adiciuntur vobis. Matth. 6.*

POC diuinis atque humanis legibus propositum est, Auditores, vt homines ad bene beatæque viuendum inducant. Hoc enim felicitatis humanæ velut fastigium & summa est. Bene autem viuere est, absque peccati contagio innocentem vitam agere. Beatè autem viuere est, omni sollicitudine & angore, animique formidine & cupiditate vacare. Vtrumque autem cælestis Magister in sacra huius diei lectione apud nos efficere contendit, dum ab auaritia (quæ vitiorum omnium radix est) & ab omni sollicitudine, & inani formidine (quæ ab eadem auaritia proficiscitur) grauissimis nos rationibus auocare conatur. Ita fiet, vt si hanc eius doctrinam sectari velimus, ad hæc, quam diximus, humanam felicitatem perueniamus, quæ peccatum omne, omnemque vanam sollicitudinem ab humana mente depellit. Id verò est felicem esse, & Deo quam simillimum fieri, qui in summa pace & tranquillitate vitam agit beatam. Opes certè terrenæ quamlibet sint magnæ, animus à curis & perturbationibus non liberant, aut vitam ab omni sollicitudine immunem degere sinunt: ab his malis nos magni consilij Angelus eripere conatur. Auaritia sanè curarum fons est & origo: ab hac nos deterret, quo extincta matre, filia simul cum matre extinguitur. Quoniam autem omnia sacra huius lectionis verba miram quandam ex se spirant suauitatem, dum paternam Dei nostri curam & providentiam nõ erga magna tantum, sed erga minima etiam nobis ob oculos ponunt, liber ea simplici oratione referre. Est autem hæc sacra lectio pars quædam diuinissimi illius sermonis, quem Dominus ad discipulos in monte

*Bene ac beate
se viuere
differunt.*

*Vita beata
quæ sit.*

*Auaritia
dissidanda.*

habuit, in quo tota penè Euangelicæ vitæ perfectio discretissimis ab eo verbis atque documentis traditur. Inter ea verba hoc etiam saluberrimum (vt dixi) consilium à Domino his verbis proponitur: *Nemo potest duobus dominis seruire; aut enim vnum odia habebit, & alterum diliget, &c.*

A V E M A R I A.

QVId Dominus ac Saluator noster in hodierna S. Euangelij lectione præcipuè intendat, verba, quæ initio proposui, apertè declarant. Vult enim nos sine anxia terrenarum rerum sollicitudine placidam & tranquillam vitã agere, solãque bonæ conscientie curam gerere. Quia verò auaritia est, quæ vt aliorum vitiorum, ita & curarum atque sollicitudinum omnium seminarium est, hanc præcipuè à mentibus nostris eliminare contendit, vt radice penitus euulsa, curarum & vitiorum rami, ab ea pullulantes, cum ea pariter euellantur. Hoc virus non modò nos necessaria vitæ, sed superuacanea etiam, & quæ vanitati & voluptati magis quàm vsui seruiunt, malis artibus quætere compellit. Quid nõ mortalia, inquit insignis Poëta, pectora cogis Auri sacra fames? Ex auaritiæ morbo multa curatũ examina oriuntur, quæ nos variè infestant, & à cælestis vitæ proposito deducunt. Hæ namque vbi mentem occupant, eius tranquillitatem & pacem adimunt, quæ cælesti sponso gratũ præstat habitaculum, de quo scriptum est: In pace factus est locus eius. Ecclesiasticus cor farui rotæ carri, & axi versatili cõparauit. Hæc autem mentis inquietudo quo vehementior est, eo magis nos à virtutum & bonorum operum studio auocat. Vt enim D. Gregorius ait: Impar homo efficitur ad singula, cum confusa mente diuiditur ad multa. Sollicitudines & curæ sunt aculei, & spinæ illæ, quæ Euangelicum illud verbi Dei semen, cum adolefcere cœpisset, suffocarunt. Hac enim de causa, vt animus sit quietus, imitari oportet agricolas, qui terram, quæ seminanda est, non modò spinis & sentibus, sed quibuscunque etiam aliis virgultis vacuam esse cupiunt, ne sit quidquam aliud, quod ad se humorem terræ atque succum attrahens, tantum frugibus detrahat, quantum stirpibus aliis contulerit. Nemo, inquit Seneca, vnquam ad bonam mentem peruenit occupatus. Præcipua verò occupatio est, quæ non modò corpus, sed animũ magis cui & cupiditatibus occupat. Cũ igitur cælestis Magister auaritiam vitiorum atque sollicitudinum fontem esse intelligeret, omni nos ratione ab ea, cum in tota Euangelica doctrina, tum præcipuè in hodierna S. Euangelij lectione dehortatur, quo vi-

tam ab omni peccati labe, & inani sollicitudine (quæ animum nostrum in oratione vehementer perturbant) immunem degere valeamus. Ait igitur: *Nemo potest duobus dominis seruire, &c.* Cũ domini aduersis inter se moribus dissident, qui fieri potest, vt vtriusque pari studio atque obedientia seruire quis valeat? Si alter silere, alter loqui, alter strenuè laborare, alter ludere & otari iubet; quomodo quisquam hæc inter se pugnancia imperia exlequet poterit? Quàm acriter autem duo isti domini, Deus & Mammona, hoc est, diuitiarum cupiditas inter se pugnent, varia vtriusque imperia declarant. Alter liberalis est, alter auarus: alter dandi, alter rapiendi magister: alter terrena omnia contemnens, solam virtutis rationem habet: alter cætera paruipendens, vni pecuniæ studet: alter aquilæ instar superiora petens, in cælo conuersatur, alter cælestia descens, serpentis more terram comedit cunctis diebus. Hac enim de causa alio in loco Mammona iniquitatis à Domino appellatur. Qui duobus dominis non potest seruire, quomodo multis simul cum Deo seruire poterit? Atqui multi seruiunt non solũ auaritiæ, sed ambitioni & libidini, & malevolentie, & vindictæ studio, variisque cupiditatibus. Tot quis improbos habet dominos, quot peccata comiserit, à quorum crudeli dominatu eximi nolit. *Nemo potest duobus dominis seruire, &c.* Hoc aduersus eos dicitur, qui ita Deo seruire volunt, vt pecuniæ studium relinquere nolint, sed vtrumque simul amplecti velint. Similes sunt Israëlitis, qui simili impietate cum vero Deo, Baalim quoque seruebãt. Ad quos Helias Propheta: Vtquequò, inquit, claudicatis in duas partes? Si Dominus est Deus, sequimini eum, &c. Similes itè Philisthæis, qui captam Dei Arcam iuxta Dagonem Deum suum collocarunt, eundem Deo vero & falso honoris locum exhibentes. Sic igitur isti Deum suum, hoc est, argentum & aurũ iuxta Deum verum collocant, quando vtrumque pari studio se posse colere putant. Quæ conuentio luci ad tenebras? *Non potestis Deo seruire & Mammonæ.* Quo in loco seruiendi verbum obseruandum est. Seruire dixit, quia aliud est pecuniæ seruire, aliud pecuniam possidere. Possidere dominorum est, seruire masculiorum. Immoderatus pecuniæ amor vertit hominẽ liberum in mancipium. Vbi est, inquit Christus, thesaurus tuus, ibi erit & cor tuum, &c. Hos auaros, qui ita omnem spem suam in pecuniis collocant, Apostolus idolorum cultores appellat. Cælestis Medicus, ne quis causetur quòd habeat familiam, vxorem, liberos, quibus prospicere debet, intendit, vt omni immodica sollicitudine pulsa, pacem in animo retineamus. Superflua & in-

Dominus vobis quæ.

*Lucæ 16.
3. Reg. 18.
1. Reg. 5.*

2. Cor. 6.

Matth. 6.

Ephes. 5.

Virgilius.

*Psal. 75.
Eccles. 33.*

*Gregorius.
Curæ sunt
simili.*

Lucæ 8.

Simile.

Seneca.

nis cura abicienda. Vates Regius cum Apostolo Petro vult, vt omnem curam nost- am proiciamus in eum, quoniam ipsi cura est de nobis. Iunior fui, etenim senui, & non vidi iustum derelictum. Ideo dico vobis, ne solliciti sitis anima vestra, quid manducetis: neque corpori vestro, quid induamini, &c. Qui hinc omnē à nobis sollicitudinem & inanem formidinem excutere monet, is planē pro nobis sollicitus erit, vigilē que nostri curam geret: sic olim voluit, vt septimo anno terra sabbathum ageret. Dei providentia est, tum in animantia, tum in homines. Regius ait Propheta: Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorū. Vultus autem Domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum. Hac securitate omnīs inanis cura nobis admittitur. Omnes, in quā, illas edaces curas exemptas cupit: quare ad hanc rem sermonem dirigere se demonstrat, cum paulō post ait: Scis enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Verē enim qui Deum habet Patrem, non habet curā aliqua in re angī & formidare debeat. Hic plūsqvam paternam filiorum suorū curā gerit. Quam rem omnia diuinarum literarum volumina vbiqve decantant.

Psal. 33. Diuites eguerunt, & esurierunt: inquirentes autem Dominum non minuuntur omni bono. Ad pios, & ad eos, qui filiorum Dei nomina sortiuntur, hęc doctrina dirigitur. De improbis alibi ait: Non pascam vos: quod moritur, moriatur; & quod occiditur, occidatur, & reliqui deuorent vnusquisqve carnem proximi sui. Ideo, inquit Dominus, dico vobis, ne solliciti sitis anima vestra: quid manducetis, neque corpori vestro, &c. Quas ad hoc Dominus rationes affert? Primū quidem ait: Nōne anima plus est quā esca, & corpus plus quā vestimentum? Hoc est, qui corpus atque animam condidit, qua ratione hęc ipsa subsistat, prouidebit. Quid quid enim Deus condidit, voluitqve in rerum natura esse & viuere, necessaria quoque illi ad vitę vsum prouidit: a liquo frustra condidisset, si quod cōdidit, non aleret, neque conferuaret. Admonet locus, vt beneficiorum simus memores & grati. Hic nihil negaturus est ex eis quę sunt minima, qui maiora dedit. Dedit corpus, dabit necessaria. Quomodo negabit frumentum, quo aluntur & formicę, qui nobis paratum seruat panem Angelorum? Hac admonitione, Auditores, ad pręterita Domini beneficia mentis oculos reuocate, vt ex maioribus minima sperare discatis. Ipse in terram descendit, mille labores pertulit, ipsum mortis supplicium pertulit, suum sacratissimum corpus & sanguinem nobis reliquit. Videmus hinc diuina beneficia: iam qui fieri potest, vt qui tam magna in nos beneficia contulit, vitę subsidia, quę brutis non negantur, nobis sit negaturus? Vidē

dendum ne nobis dicatur quod olim Israēlitis dictum est: Quousque populus iste non credet mihi in cunctis mirabilibus meis? Iam enim per decem vices tentauerunt me. Vt enim isti adeo stupidi erant, vt nec tot perceptis Domini beneficiis futurorum spem colligerent: ita nos simili mentis stupore oppressi, eū tam magna Domini beneficia perceperimus, minima hęc sperare dediscimus. Hęc igitur est prima ratio, Auditores, qua nos Dominus, & ad spem in paterna eius misericordia & providentia collocandam adhortatur, & diffidentiam atque hęsitantiam nostram excusat. Confirmat autem hanc rationem Dominus auium exemplo. *Respicite volatilia celi, quoniam non serunt, neque metunt, &c.* Omnia animantia siue in terra, siue in aere, siue in aquis, quę vitam habent, & cibum item vitę atque naturę suę accommodatum habent: & tamen cum adeo multa sint, nulli suum alimentum deest, nullum fame perit. Qua in re mirabiliter diuinę providentię solertia elucet. Vt enim maximē sunt varia alimentorum genera, ita maximē varię sunt in iis animantibus artes, & vires, & instrumenta, quibus vnumquodque suum sibi alimentum aut vi rapere, aut arte parare, aut insidiis captare, aut etiam retibus illaqueare possit. Quid hinc formicarum prouidentiam, quid apum industriam, quid bombycum fila, quid araneorum telas, & retia, & insidias, quibus muscæ venentur, quarum sanguine aluntur, commemorare? Quo autem hęc animalia minora sunt, eo maiorem diuinę providentię sapientiam potentiamqve declarant, quę tantum industrię, tantum artis & intelligentię in tam exiguis corpusculis collocavit. Rectē ait Vates: Qui da iumentis escam ipsorum, & pullis coruorum inuocantibus eum. Sume exēplum: Si pater aliquis filij sui familiam, seruos, acillas, & iumenta diligenter curaret, illisqve necessaria suppeditaret abundē; quomodo filium fame perire sineret, cuius familiam tanta cura fouet & alit? Quis enim hoc in animum inducere possit? Ipse Deus, pater noster est, animantium autem Dominus. Addit aliam rationem. *Quis, inquit, vestrum cogitans, potest adicere ad staturam suam cubitum vnum?* Inanis & cassa est in hac parte omnis humana sollicitudo. Siue enim curam abiciat, nihilo breuius habebis corpus: siue cura distorquearis, nihilo habebis procerius. Si ergo (vt subdit post hęc verba Lucas) neque quod minimum est potestis, quid de ceteris solliciti sitis? Hac ratione Dominus ostendit, omnia quę in mundo eueniunt, tam maiora quā minima, intra diuinę prouidentię fines contineri: nec magis Deo repugnante humana sollicitudine quemquam

Num. 24.

Diffidentia
accusatur.Animantia
sibi prouident.

Psal. 148.

Lucas 10.

Psal. 54.

Psal. 36.

Leuit. 25.

Psal. 33.

Psal. 33.

Zachar. 11.

Grati esse de
bent.

quam diuitem fieri quam eadem sollicitudine corporis mensuram augeti. Quo argumento apparet, quanto studio hæc sollicitudo fugienda sit, quandoquidem ea nihil opis confert, & animum distorquet, & quod est grauius, diffidentia sua Deum offendit. Non contentus autem Dominus his rationibus alimenterum curam à nobis depulisse, vestimentorum etiam depellit, his verbis: *Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate liliæ agri, &c.* Quo in loco D. Hieronymus, Reuerà, inquit, nec sericum Regum quæ purpura, picturæ textura potest floribus comparari. Quid ita rubet vt rosa, quid ita candet vt lilium? Violæ verò nullo superari possunt murice, nihil gramine viridius delectabilis que. Vnde est illud Ecclesiasticum: Gratiam, & speciem desiderauit oculus, & super hoc virides sationes. Appositè ergo Dominus infert: *Si sanum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, &c.* Argumentum est à minori, quo florum vilitas hominum comparatione ostenditur. Deus vestit vilia, ergo & vos ornabit, qui preciosa eius possessio estis: quos non idèò creauit, vt liliorum more breui tēpore subsisteretis, sed vt in æternam cum ipso regnaretis.

Nolim autè, vt ex his Domini verbis, *Non laborat neque nent, & Nolite esse solliciti*, occasione non quiscquam otiaudi accipiat, cum homini à Deo dictum sit: In sudore vultus tui vescèris pane tuo. Sollicitudinem quippe Dominus, non laborem, adimit. Vt enim Diuus Hieronymus ait: Labor exercendus est, sollicitudo tollenda. Fuerunt autem olim, vt Diuus Augustinus in libello De hæresibus ait, hæretici quidam plus debito religiosi, ab orationis instantia, Euchitæ repellati, quos sua etiam ætate fuisse ait, qui tantum orationi tribuebant, vt monachis omni corporis labore ob parandi victus necessitatem interdicerent. A quo nos errore Apostolus liberat, qui & ipse manibus suis laborabat & si leales ad similem horratur laborem. Sanctus quoque Iob, Homo, inquit, nascitur ad laborem, & auis ad volandum. Otio & inertia corrumpitur homo: at vtili labore & exercitatione exercetur. Sic ferrum, quo non vtimur, rubigine obducitur: equi, qui diutius in stabulo otiosi manent, claudi & torpidi efficiuntur. Sic aqua palustris, quæ otiosa motu caret, à non vitium capit, & fræda animantia gignit? Quid terra inculta? à non spinas & tribulos germinat? Multò ergo magis homines inertia & otio corrumpuntur. Rectè enim à quibusdam dictum est, impudicos amores esse otiosorum hominum ægoria. Denique Sapientæ Multam, inquit, malitiam otiositas docuit, quæ non immeritò vitiorum sentina appellari potest. Satis ea, quæ hæctenus indu-

cta sunt, Auditores, ad spem nostrâ fulciendam esse videbantur. Cælestis tamen Magister infirmitatis nostræ conscius, alia adhuc spei nostræ firmamenta adducit: *Nolite, ait, solliciti esse, dicentes: Quid manducabimus? Innuit Dominus aliam esse Gentium, id est, infidelium, aliam fidelium conditionem. Infidelis enim aut Deum esse non credit, aut illum mortalia curare, resque nostras administrare non putat: hi simulachra colunt. At fidelis homo quanto aliter de Dei prouidentia sentit? sentit planè ea, quæ de summo mundi huius conditore & moderatore Deo sentienda sunt. Illud sentit, quod ait diuinus Propheta: Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis, &c. Magna est paternæ curæ prouidentia. Addit postremò aliam rationem Dominus; quæ paucis verbis non minùs fiduciam nostram, quàm quæ hæctenus inducta sunt, fulcit & alit. Subdit enim: *Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis, &c.* Gentes illis inhiant bonis, quæ oculis vident: at vos qui sempiterna bona speratis, quorum comparatione hæc, quæ in manibus habentur, vix puluis & umbra sunt, quique velut peregrini in hoc mundo degentes, ad cælestem patriam contenditis, cur his congerendis toto studio incumbitis, quæ mox relicturi estis? Intelligent fideles se Patrem habere protectorem: non est igitur quod diffidant de eius prouidentia. Cogita: *Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis.* Qua quæso de re dubitare potes? Si ergo is neque potentia, neque voluntate, neque rerum nostrarum scientia destituitur, quid habet pius homo cur hisce de rebus, quæ ad vitæ vsum spectant, sollicitus esse debeat? Hæc nobis esse debent commendata: vt sint autem commendatiora, quàm sit diffidentia vitium inuisum ac detestabile, ex illo exemplo, quod Israëlitis accidit, intelligimus. Inciderunt enim in illud crimen, exploratorum verbis inducti, qui lustrata Chanæorum terra, hanc ad eos orationem habuerunt: Terra quam vidimus, valde bona est: sed cultores habet fortissimos, & vrbes grandes atque muratas, &c. His nuntiis deterritus vehementer populus, seque terram illam expugnare posse diffusus, de reditu in Aegyptum tractare cœpit. Quæ vis autem orationis explicare queat, quantum Domini fator ob huius diffidentia crimen aduersus populum fuerit concitatus? Vt quæquod, ait Dominus ad Moysen, detrahet mihi populus iste? Ex historia illa duo colligere possumus, nempe timorè, & spem. Ex hac enim historia, non solum quantum sit malum diffidentia, sed etiam quantum sit bonum fiducia in Deum, demonstratur. Viderant multa Domini in Aegypto, & in solitudine mira.*

Eccle. 46.

Genes. 2.

2. Cor. 4.
Ephes. 2.
Iob 5.

Otio perimms.

Eccle. 33.

Psal. 113.

Psal. 90.

Dei prouidentia in nobis.

Numb. 13.

Numb. 14.

Ioan. 6. mirabilia: sic & discipuli Domini, qui ipsum sequebantur, viderant eius mirabilia, exiguo commeatu ingentem hominum turbam satiantem, & tamen diffidebant. Diligenter aduertere debemus eiusdem esse bonitatis, & fontes punire, & innocentes seruare; & misericordiae lenitate erga istos, iustitiae verò seueritate erga illos vti. Rectè hortatur Ecclesiasticus: Ne dixeris: Misericordia Domini magna est: multitudinis peccatorum meorum non recordabitur: misericordia enim & ira ab illo citò proxinant, & in peccatores respicit ira illius. Illi horrenda poena puniti fuerunt, quadraginta annorum, imò totius vitæ exilio, ne nos nimium simus secui de peccato. Superest modò, Auditores, extrema lectionis huius sententia, quæ singularem Philosophiam continet: quã Dominus velut totius huius doctrine conclusionem his memorabilibus verbis intulit: *Querite ergo primum regnum Dei & iustitiã eius, & hæc omnia adiciuntur vobis.* Hæc Domini sententia meritò plurimum ponderis & Philosophiæ habere deberet: quia verò à multis negligitur, fit vt omnium malorum causa, nempe contemptus sententiæ. Vult Deus & præcipit, vt ante omnia queramus regnum Dei & iustitiam, pollicens fore, vt cætera, quæ ad vitæ vsum pertinent, vel non quæsit, nobis adiciantur: homines autem adeò diuersa ratione vitam suam instituunt, vt Dei regno atque iustitia eius neglecta, sola ea, quæ negligenda erant, omni studio & audacitate confectentur. Quo quid esse absurdius, quid indignius potest. Quæ primo loco querenda sunt, in postremis habent, quæ verò in postremis, ea solum, Deo neglecto, querunt. Habent solum vitæ huius rationem, omnẽ penè futuræ curam abiecerunt. Totum eorum studium in terrenis bonis congerendis, atque omni ratione cumulandis positum est. Hoc malorum omnium, quæ in mundo versantur, origo & seminarium est. Quid non facit Deus, vt homini prosit: Ego, inquit, suscitavi de filiis vestris Prophetas, & de iuuenibus vestris Nazaræos, vt alij doctrina, alij exemplo vitæ, nos ad iustitiam regni huius inuocarent. Ipsi quoque Angeli sunt administratorij spiritus, in ministerium missi, propter eos qui hæc reditatem capiunt saluti. Ipse quoque Spiritus sanctus suo afflatu homines ad iustitiam excitare non desinit. Verè Deus amator hominum appellatur. Nos magis leuissima mundi lucra, inane gloriã, voluptates corporis amamus, quàm regnum Dei, & eius iustitiam: Verè factus est Ephraim quasi columba seducta, non habens cor. Nonne Deus nobis exprobrare potest: Serue nequam & rebellis, quid amplius agere debui, quàm quod ab origine mundi ad hæc vsque

Malorum causa qua.

Hominum peruersitas.

Amos 2.

Habr. 2.

Amator hominum Deus.

Osce 7.

vsque tempora feci, vt te ad Dei regnum, & iustitiam eius querendam excitarem? Tota huius Euangelij doctrina auaritiã, vitiorum radicem, & curarum atque sollicitudinum matrem, accusat, eamq; à mentibus nostris, tanquam exitialem morbum, profligare intendit. Rectè monet Diuus Paulus: Est quæstus magnus pietas cum sufficientia, hoc est, animus sua sorte contentus. Philosophus mediocrem fortunam tutiorem quàm amplioem esse dixit, cui nihil superfit, nihil deficit. Natura corporis nostri mediis qualitatibus fouetur, extremis offenditur: ita animus mediocri rerù successu facilè in officio continètur, magnis verò opibus circumfluens, à statu rectitudinis sæpe deducitur. Ratæ enim virtutis & excelsi animi est, in ampla fortuna nõ sublime sapere. Queramus igitur primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia necessaria adiciuntur nobis. Amen.

1. Tim. 6.

Aristoteles. Mediocritatem laudat.

DOMINICA XV. POST PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA post Euangelicæ lectionis explanationem, occasione mortui adolescentis, de præparatione ad mortem agitur.

THEMA. *Ecce defunctus efferebatur, filius unicus matris sue.* Luca 7.

NONIAM adolescentis funus, in ipso ætatis flore è medio sublato, nobis hodie proponitur, Auditores: non alienum puto, vt qui ad mortales sermonem habemus, de mortalitatis & vitæ nostræ conditione pauca dicamus. Huius enim argumenti tractatio non parum nos & ad timorem Domini, & ad peccati odium, mundique contemptum, iuuare poterit. Quod enim argumenti genus mortalibus, quàm de mortis commentatione, conuenientius erit? Est enim mortis conditio vsque adeò naturæ nostræ propria, vt Philosophi in hominis definitione mortalitatis conditionem adiecerint, hominem esse animal rationale atque mortale definiens: vt hac vltima differentia illum à beatis illis mentibus distinguerent. Hæc autem conditio non naturæ, si in eo statu perseuerasset, in quo condita fuit, sed peccati iure, humano generi obuenit. Non ignoro autè, mortis memoriam non omnibus gratam esse. Diuitibus enim (vt Ecclesiasticus ait)

Timorem quid generet.

Eccles. 48.

Mortis memoria quibus acerba.

& iis qui libenter huius seculi bonis fruuntur, molesta & acerba est; utpote quæ illos hac sua felicitate spoliatur: cæterum pauperibus & calamitosi omnibus eadem non iniucunda est; quoniam ea malis, quibus miserè conflantur, finem imponit. Vtrisque autem, siue acerba, siue grata sit, maximè salutaris est; utpote quæ hominum dormitantium, falsamque securitatem arguit, quæ ad salutarem tristitiam, ad pœnitentiam, ad grauitatem hortatur, quæque, ante omnia timorem Domini incutit, & desides & cessantes ad iudicium mortis opportunè præparare compellit. Ad hoc autem argumenti genus tractandum, opportunè nobis adolescens hic defunctus in sacra huius diei lectione proponitur. Quocirca nos hodie de hac ipsa præparatione verba faciemus, si prius tamen Euangelicæ lectionis historiam explanauerimus. Ut utrumque autem vtiliter & religiosè præstare valeamus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.

A V E M A R I A .

IN hodierna sancti Euangelij lectione adolescens quidam filius vnicus matris suæ suscitatus à Domino perhibetur. Cuius rei historiam sanctus Lucas Euangelista describit, his verbis: *Ibat Iesus in ciuitatem que vocatur Naim: & ibant cum eo discipuli eius, & turba copiosa.* Naim ciuitas est in Galilæa, non longè sita à Capharnaum, duobus autem miliaribus distans à monte Thabor. Capharnaum autè Ciuitas Domini dicebatur, non quod in ea natus fuisset, sed quod in ea diutius habitaret. Nunquam Dominus, quamdiu inter homines versatus est, promouendæ salutis humanæ officium intermisit. Interdum enim docebat in templo, noctu pro nobis pernoctabat in oratione Dei. Circuibat etiam ciuitates, vicos, & castella, vbique regnum Dei euangelizans, vbique demones ab obsessis corporibus pellens, & salutis beneficia omnibus impertiens. Hanc autem adeo sollicitam salutis humanæ, & paternæ gloriæ curam declarauit, cum discipulis cibum ipsi offerentibus, respondit: *Meus cibus est, ut faciam voluntatem eius qui misit me, ut perficiam opus eius.* Nec hoc solum in matura iam ætate, sed in pueritia quoq; idem curabat: duodennis enim sciscitatus parentibus, cur ipsos in itinere deseruisset, respondit: *Quid me quærebatis? nesciebatis quia in his, quæ Parris mei sunt, oportet me esse? Quæ autè Parris opera, nisi salutis humanæ procuratio erat? Hoc autem exemplum secuti sancti omnes, tantam temporis rationem habebant, ut*

Ioan. 6.
Cibus Christi
quis fuerit.

Luce 2.

ne momento quidem à diuinis operibus & mandatis Dei exsequendis vacarent. Quis autem hoc in loco cæcitatem & socordiam hominum satis deplorare valeat, qui tempus, præclarissimum Dei munus, in rebus nihili consumunt; in quo sempiternæ felicitatis opes comparari possent? Quid illos memorem, qui tempus omne in chartarum, & alearum, similibusque rerum ludo consumunt? Quid isti, quæso, cum ante superni Iudicij tribunal sistuntur, pro salute sua afferre poterunt? quid iudici temporis à se impensi (in quo salutis suæ negotium agere potuissent) rationè exigenti responderunt, quando (si verum dicerent) se vitam omnem in somno, ludo, otio, & ludicris rebus consumpsisse fatebuntur? Cum igitur fidei nostræ summa in hoc sita sit, ut, qui bona egerint, recipiant vitam æternam: qui verò mala, ignem æternum; quænam isti bona opera proferent, propter quæ illis felicitatis æternæ præmium tribuendū sit? Nonne hi pecudum more, ventri solum & voluptatibus nati esse videntur? Cum igitur Dominus (ut ad historiam redeamus) ciuitati Naim appropinquaret, hæc funebris pompa occurrit. Vbique Domini occurfus & obrutus felix & salutaris est. Occurrit enim dæmoniacus in regione Gerafenorum, & curauit eos. Vidit Petrus & Andream piscantes, & fecit piscatores hominum. Vidit publicanum nomine Leui, & ex publicano fecit Apostolum. Vidit in probatica paralyticum, & mox illi sanitatem contulit. Vidit cæcum, & illuminauit. Respexit in atrio Petrum, & ad pœnitentiam excitauit. Sic modò viduæ occurrens, eamque stentem videns, sese illi consolatore exhibuit, eiusque lachrymas in gaudium commutauit. Si ergo tam salutaris vbique Domini adpectus & obrutus est, orare semper Dominum debemus, ut placidis nos atque benignis oculis intueri dignetur; supplicique voce cum Propheta clamare: *Respice in me Domine, & miserere mei, quia vnicus & pauper sum ego.*

Ecce, inquit, defunctus efferebatur, filius vnicus matris suæ. Et hic quidem adolescens erat: cui ætas & sibi & matri longioris vitæ eam spem præbebat, ut illa quidem tanquam senior, prius è vita decederet: hic verò maternæ hæreditatis hæres, in vita spes relinqueretur. Hæc tamen spes multos sæpe fallit. Quoties enim patres filiorum magis, quam filij parentum hæreses sunt? Iraque adolescentis huius multorumque similibus exemplo, omnis ætas trepida esse debet, Auditores, & de morte, & de genere mortis, & hora mortis sollicita. Alij enim naufragio, alij ferro, alij casu aliquo & fortuna intercunt, alij longa ægitudine, alij cæci atque adeo inopinata morte rapiuntur; alius

Tempus qui consumunt.

Domini occurfus salutaris.

Matth. 9.

Ioan. 5.

Ioan. 9.

Obrutus Domini precandus.

Psal. 24.

neque testamenti condendi, neque sacramenta percipiendi (quod est maximè formidandum) facultas suppetit. Quisque autem nostrum (quod ad se pertinet) horum omnium prorsus ignarus, neque aut quo tempore, aut quo loco, aut quo mortis genere, & qua animi præparatio ex hac vita decessendum sit, prorsus agnoscit. Rectè Saluator monet: Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris, &c. Per varias autem vigilias noctis, varias vitæ nostræ ætates intelligit: hoc est, adolescentiam, iuuentutem, & senectutem: in quibus omnibus nos esse paratos vult, quia nescimus horam in qua Dominus noster venturus est. Est è hoc hinc notandum, quod salutaris penitentia remedium, dum nobis longiora tempora pollicemur, protrahimus. Fata ordinem non seruant, ut prius seniores, postea iuniores è medio tollant. Huius autem adeò periculosi erroris, immodicus amor sui, magnus errorum magister, causa esse solet. Quid agis, o homo, qua ratione istam tibi longam ætatem promittis? Inspiciamus vitam nostram, ut ex Deo pendeamus, ut de ancipiti exitu nostro solliciti semper simus, ut nullam nobis vitæ diuturnitatem, nullam securitatem polliceamur. Ecce, inquit, defunctus efferebatur, filius vnicus matris suæ. Paucis verbis S. Euangelista viduæ huius calamitatem amplificauit, quod videlicet vnicum amisisset filium, qui sanè luctus acerbissimus erat. Amor autem maternus & vnici filij, tantus est, ut eius comparatione voluerit Dauid Rex dilectionis suæ magnitudinem erga Ionatham exprimere, cum dixit: Sicut mater vnicum amat filium, ita ego te diligebam. Quantus ergo hic amor existit, tantum utique dolore atque luctum fuisse necesse est. Dominus pio affectu miseratus matris orbitatem, *Noli*, inquit, flere, hoc est, omnem à te, o mulier, dolorem atque lachrymas excure. Ego enim tibi, quem mortuum luges, filium vitæ restitui. Felices lachrymæ, quæ talem meruerunt habere consolatorem: felix miseria, quæ talem habuit depulso-rem. Fidelis est qui dixit: Cum ipso sum in tribulatione. Vide quæ sit parentum flagrantissima charitas à Deo ingenerata, ut quo tempore, siue liberi, siue pulli cõsulere sibi per ætatem non possent, sollicita parentum prouidentia & cura nutrentur. Sunt tamen inter homines nonnulli, qui sic ab hac præclara naturæ indole degenerarunt, ut omnem prorsus humanitatem exuissent, & ferinos mores induisse videantur: quos Apostolus sine fœdere, & sine affectione esse ait. Hi non homines, sed feræ truculentissimæ dicendi sunt. Bruta nullo misericordiæ affectu raurguntur, sed homines, qui à natura hos habent affectus, ut ipsi sibi

in calamitatibus subuenirent. Dominus à natura misericors, cum erga alios, tum præcipuè erga viduas, pupillos, pauperes, & peregrinos misericordia vti solet. Vnde in literis facris singulari quadam ratione Pater pauperum, orphanorum, & iudex viduarum appellatur. Querite, inquit, iudicium, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam: Misericordiam, ait alibi, & miserationem facite vnusquisq; cum fratre suo: & viduam, & pupillum, & aduenam nolite opprimere. Vide Exodi 22. Viduæ & pupillo non nocebitis, &c. Quocirca rectè Apostolus viduas consolatur, cum earum præsidium in diuinæ misericordiæ fiducia, & orationis instantia ponit: Vidua, ait, quæ verè vidua est, &c. Hæc Deum, in demortui viri sui loco, in animæ suæ virum accipiat, atque in eius miseratione, & paterna prouidentia acquiescat: hæc conetur Domini misericordiam sibi conciliare. Hic hanc viduam vltro consolatur, non exspectauit preces, non intercessores, non merita. Corde & verbo, & opere viduæ subuenit. Commoueamur & nos erga alienam miseriam, ex pio cordis affectu. Vbi igitur his verbis Dominus viduam consolatus est, *Accessit, & tetigit loculum, ij autem, qui portabant, steterunt: & ait, &c.* Hoc in loco diuinæ atque humanæ naturæ proprietatem apertè cernimus. Moueretur misericordia, humanitatis signum est: solo verbi imperio excitat mortuum, se verum Deum, & mortis ac vitæ Dominum aperuissimè comprobauit. Excitarunt & sancti viri mortuos, orantes; at solius est Dei, vitæ & mortis imperare: qui vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt. Consequitur: *Accepit*, inquit, *omnes timor.* Cur quæso timor? Quia in effectu causam, hoc est, in hoc diuinitatis opere, diuinitatis omnipotentiam & gloriam præsentem adesse sentierunt. Sic in Lazari resuscitatione gloria diuinæ maiestatis declarabatur. Sic vbi Nabuchodonosor Rex Danielem somnia explicantem audisset, tanta admiratione & metu percussus fuit, ut eum adorauerit pronus in terram. Sic timent filij Israël, vbi Moysi dixerunt: Loquere tu nobis, & audiemus, &c. His exemplis, Auditores, intelligere licet, quale erit ipsum maiestatis. Dominum in extremo illo iudicio choris Angelorum stiparum, ad terram, non ad leges hominibus ferèdas, sed ad legum violatores æterna morte puniendos, venientem cernere; quale tunc erit irati iudicis vultum spectare. Nunc autem; Auditores, in potestate nostra est, ut in illo die non iratum, sed placidum iudicem ad cæleste regnum inuitantem cernere valeamus. Felix & verè prudens, qui sic vitam instruit, ut se semper ad illum diem præparet, qui de tota æternitate sentit

Psal. 67.

Esa. 1.
Zachar. 7.1. Tim. 5.
Vidua officium.

Christi natura duplex.

Daniel. 2.

Exod. 20.

tentia laturus est: in quo non anima solum, sed corpus simul cum anima eandem sortem, locumque recipiet. Qui solo verbi imperio hanc mortuum ad vitam reuocare potuit: ipse poterit mortuos omnes pari potestate pristinae vitae reddere. Iustum enim est, ut piorum corpora, quae fideliter animae seruiunt, & magnam laboris & poenitentiae partem susceperunt, eiusdem cum ea gloriae participes fiant: contra vero improborum corpora, quae vitam omnem in stupris, & libidinis, variisque voluptatibus consumpserunt, & animas suas ad consensum prauis operis illexerunt, simul cum illis acerbissimas voluptatum in aeternum poenas pendant. *Quia Propheta magnus surrexit in nobis, & quia, &c.* Plebis autem nomine non unam aliquam vibem, sed totum populum Israeliticum visitasse Dominum, hoc est magno beneficio & munere accessisse praedicant. Vnius ergo Prophetae sanctitatem, totius regni beneficiu esse docent. Olim

Exod. 32.
Sanctorum
virorum di-
gnitas.
Genes. 18.
Act. 7. 27.

Moyses Dominum praeparatori populo placuit. Videre licet, quanta sit sanctorum dignitas, quantaque ex eorum praesentia ad populos manet utilitas. Propter decem iustos, quinque impuissimis atque teterrimis ciuitatibus parciturum se Dominus Abraham pollicitus est. In Pauli gratiam Dominus omnes, qui cum illo nauigabant, ab imminente naufragio se liberatum promissit. Quid vero illud, quod Rex Israel ad Eliseum ait: Pater mi, pater mi, currus Israel, & auriga eius: hoc est: Tu Israelitico populo curtus & auriga, tu murus es, tu defensor, & arx munissima. Sancti viri non solum cum in viuis agunt, sed etiam cum de viuis excesserunt, vrbium, in quibus eorum corpora adseruatur, stabilimentum sunt. Illi grauer offendunt Deum, qui pios insectantur. Qui vos tangit, inquit, tangit pupillam oculi mei.

Reliquie
sanctorum.
Zachar. 2.

DE PREPARATIONE AD MORTEM.

ADOLESCENS hic immatura morte e medio sublatus mortalitatis nostrae conditione nobis ob oculos ponit. Stat enim sua cuique dies, omnesque ferius aut citius sedem praeparamus ad vitam. Philosophus inter omnia terribilia vltimum atque extremum esse mortem, ait. Mors omnibus bonis hominibus spoliati omnium societatem & coniunctionem vna mors dirimit. Hinc D. Hieronymus: O mors, inquit, quae fratres carissimos & amore sociatos crudelis ac dura dissocias! Acerba est huius seculi amatoribus haec separatio; longe tamen istis acerbior est (ubi ad mortis aditum uotum fuerit) rationis reddenda cogitatio: Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque pro propria corporis, prout gessit, siue bonum,

Aristoteles.
Alors spoli-
at nos.
Rom. 14.

siue malum. Statutum est hominibus semel mori; & post hoc iudicium. Quae sit autem iudicij huius forma atque sententia breuiter Regius Vates expressit, cum dixit: Semel locutus est Deus: duo haec audiui, quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia: quia tu reddes unicuique iuxta opera sua. Qui iam nil boni in vita gessit, sed semper suam exsecutus est voluntatem; quos quae so angores hoo tempore sustinebit, cum adeo vehementer ipsum male acta vita, & scelorum conscientia premet? Quomodo igitur, qui hoc firma fide tenent; opportunè se ad hoc periculum praeparare renuunt? cuique non per famulos, aut vicarios, sed ipsi per se paucis posthac diebus interesse debent? Christianae vitae summa, diuinorum mandatorum obedientia, in peccati fuga atque detestatione sita est. Ad hanc poro detestationem res omnes a Deo conditae nos hortantur; ad hanc Christianae religionis mysteria nos inducunt. Homo est duplex, externus, & internus, id est, corpus & anima. Corporis vita est communis cum brutis: est & animae vita, quam habemus cum Angelis similem. Sic & mors est duplex: sublatae vitae, moritur corpus, sublato ab anima Deo per lethale peccatum, moritur anima. Non sunt, inquit D. Augustinus, in te viscerata pietatis, si luges corpus, a quo recessit anima, & non luges animam, a qua recessit Deus. Vae, inquit, tuis, cum recessero ab eis. Sed omnis istis, quae peccati fugam suadet, & deformitatem ostendunt, ad mortis praeparationem reuertamur. Vt hominum ceccitatem vobis ob oculos ponam, Sedecie Regis Iuda historiam ad memoriam reuocabo. Huic ergo a Rege Babylonis obfesso, Hieremias Propheta in sermone Domini aperitissima oratione significauit, illum in atrocissimi hostis potestatem esse venturum, & regnum, quo poriebatur, amissurum. Cuius vaticinij veritatem rei euentus facile confirmauit. Rex est captus, omnes eius filij ante patris oculos iugulati, inde omnes Principes Iuda occisi, oculi Regis effossi sunt, vincetus compedibus ductus est in Babylonem, positus in carcerem vsque ad diem mortis suae. Quid quae hoc infelici tragodia funestius, quid miserabilius? Hanc expendite historiam, & omnia haec mala miser ille Rex euadere potuisset; si Prophetae consilio locum dedisset: & nos aeternam damnationem euademus, si diuinis mandatis & consilijs paruerimus. Qui igitur modò sine vilo Dei metu vitam agunt, quiue secundum praesentis vitae statum ad aeternitatem poenarum damnati sunt, adeo hic securè agunt? Quomodo haec infelicissima fors (quam non Angelus, aut Propheta, sed ipse Angelorum, &

Hebr. 9.
Psal. 66.
Augustinus.
Offe 9.
Hierem. 38.

Securitas
quoniam peri-
culosa.

Prophetarum Dominus eis futuram prædicit) nihil eos sollicitat, nihil pungit, nihil angit? Quomodo qui terrenarum rerum iactura; aut imminentis alicuius periculi metu sic torquentur, & cruciantur; huius tanta rei metu ne tantillum quidem commoventur? Si enim hæc dubia fide crederent, minus veique mirum esset eos sic stertere ac dormire. Sed cum omnia ista firma & inconcussa fide teneant, & eorum malè acta vita eos vehementer accuset; quomodo vitam omnem in fomno, ludo, otio, sine vllâ salutis suæ cura, aut impendentis periculi metu, traducere possunt? O ferreas hominum mentes! o pectora cæca! o dementiam sanguineis etiam lachrymis deplorandam! Vbi naturalis periculorum timor, qui tanto acrior est, quâto periculum imminens, & grauius, & certius est? Quid autem certius, quàm quod Catholica fides prædicat? Quid grauius, quàm id in quo aur de cælestis regni gaudiis (quæ omne mentis humanæ desiderium superant) aut de sempiternis gehennæ pœnis (quæ omnia huius vitæ supplicia vincunt.) sententia ferenda est? Quis igitur nos ita demente deduxit, vt cum omnia siue aduersa, siue secunda, quæ momentaneam hanc vitam attingunt, sic nos exagitent; sempiternæ vitæ bona (quæ infinitis partibus maiorâ sunt) profus negligamus? Vnde quæso, Auditores, hic rancus mentium stupor: hæc tam densa animorum caligo? in his præcipue qui firma fide tenent, nemini ad salutem aditum sine pœnitentia aut innocentia patere? Multa sunt, quæ homines in hoc errore detineant: sed illud in primis; quod longiora sibi vitæ spatia multi pollicentur: ad quæ pœnitentiâ, quam certò ad salutem necessariam esse sciunt, referunt. Quam quidem opinionem callidissimus ille serpens astu atque præstigijs suis confirmare nititur, cum facit, vt homines mortem, quæ sæpe in foribus adest, longissimo à se intervallo esse putent. Qua in re pictorum artem atque solertiâ imitatur; qui corpora quædâ in tabulis ita depingunt, vt longissimè distare videantur, quæ tamen in eadè tabula sunt. Cuius fallaciæ dolum illi quotidie experiuntur, qui cum diurnam sibi vitam pollicerentur, multâque in futurum tempus disponderent, hac falsa spe delusi, insperata morte è medio sublati sunt. Hæc igitur, Auditores, vt alias prætereamus, præcipua causa, quæ seculi amatores in hoc tanto salutis æternæ periculo adeò securè vitâ ducere facit. Quid autè dementiùs, quàm hoc tantum negotium tam dubiæ spei committere? quæ si votis nostris minime respondeat, imparatum hominem ante relictissimi iudicis tribunal sistit, qui nos, tor propositis in Evangelio parabolis, ad vigilandû adhortatus est. Vigilemus ergo cum fidelibus

Catholica fide nihil certius est.

Error quos detineat.

Simile.

Mors inopinata.

Matt 25. Vigiladum in vita.

fidelibus & prudentibus seruis, & lampades cum oleo præparemus cum prudentibus virginibus, vt cum Dominus venerit, & pulsauerit ianuam, nos vigilantes inueniat; atque ita tandem eius felicitatis & beatitudinis participes efficiat, quam fidelibus paratam habet. Memineris, quicumque es, tibi dici: *Adoleseens, tibi dico surge.* Teneris crimine mortifero, mortuus es, tibi dicitur: *Surge, qui dormis: & excitare à mortuis, & illuminabit te Christus. Quatuor deferunt mortuû ad sepulchrum: ita quatuor sunt, quæ animas in peccato mortuas ad tumulum deferunt, quæ sunt, spēs longioris vitæ, fiducia diuinæ misericordie, amor mundi, & virtutis labor. Mundi amor plurimos decipit: qui videlicet tanto terrenarum rerum amore, ac voluptatum suarum flagrant, vt nullo vel Dei, vel gehennæ metu, ab earum complexu deduci velint, nec vlla animæ suæ vulnera formident, dummodò his rebus, quas ardentè cupiunt, potiuntur. In quos illa Ieremiæ similitudo appositissimè quadrat: Onager assueus in solitudine, in desiderio animæ suæ attraxit ventum amoris sui: nullus auertit eam, in menstruis suis inueniet eam. Hi portitores deferunt ad tumulum, qui est terra obliuionis, vbi Dei & salutis suæ deponit memoriam. Ab hoc malo liberet nos Christus Iesus Dominus noster: qui, vt nos à peccati morte liberaret, pro nobis mortem subire non exubuit, qui est benedictus in secula seculorum. Amen.*

Ephes. 5.

Portitores ad tumulû qui sint.

Ierem. 2.

DOMINICA XVI. POST PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA POST Evangelicæ lectionis explanationem, mysticæ explicatio de Sabbathi religione continetur.

THEMA. Si licet Sabbatho curare? Luca 14.

NATI sacrae huius lectionis, Auditores, de Sabbathi obseruatione metio fit: quod tanta olim religione Dominus obseruari præceperat, vt non solum omne seruale opus sub capitis pœna prohiberet, sed, ne ignem quidem in domibus accendere, nec Maña in deserto ad vescendum colligere permitteret: ideoque duplices populo cibos sexta feria ante Sabbathum ministrabat. Hoc autem Sabbathi otium ideo tanta religione obseruandum sanxerat, vt eodè die homines curis & negotijs secularibus vacui, rebus diuinis

Sabbathi obseruatio sacrosancta.

atque animarum suarum saluti operam darent. Æquum enim erat, ut qui sex diebus corporis obsequio inferierant, vnum saltem diem animarum saluti impenderent: imò verò, qui sex diebus sibi, suisque commodis vacauerant, hoc saltem die vni Deo, omnium temporum atque commodorum largitori, vacarent. Id autem fiebat, cum pij homines eo die precationi, gratiarum actioni, diuinarumque rerum meditationi incumbebant. Hoc enim verè erat Sabbathum sanctificare. Otium namque pietate & ratione vacuum adeò nihil confert, ut etiam de eo scriptum sit:

Ecclesi. 33.

Multam malitiam docuit ociositas. His autè officii verè Sabbathum sanctificabatur. Quæ verò eisdem nos officiis in Lege noua dies festos sanctificare debemus; de ipsis hodiè discere visum est: ut sciamus quonam modo hos dies colere & sanctificare debeamus. Prius tamen Euagelica lectio explananda est: Ut hoc autem vtiliter & religiose præstare possimus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interuètu, suppliciter imploremus:

A V E M A R I A .

IN hodierna sancti Euagelij lectione; Auditores, insignem quandam Phariseorum calumniam, qua Dominum illaqueare tentabant, animaduertere licet. Quo argumento intelligimus, non modò ob indignissimum crucis supplicium, sed propter multos alios in vita perpeffos labores, nos esse Seruatori nostro debitores. Non solum enim passionis eius dies, sed tota eius vita erit quædam acerbitissima fuit. Habuit enim, ut D. Bernardus ait, in factis obseruatores, in verbis contradictores, & in tormentis illusores. Vnde merito sponsa in Cantici fasciculum myrrhæ ipsum appellat: quod tota eius vita variis fuerit odoribus & acerbitatibus, propter hostium suorum odium inuidiamque, respersa. Quod si quis huius feralis odij (quod nec ipsa morte exsatiatum fuit) causam querat: ea sanè fuit, quod Pharisæi ægerrimè scelera sua à Domino obiurgari, ferebant. Noverat cælestis Magister, ad verum populi doctorem illa Dominici verba pertinere: Clama, ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum. Hoc autem præceptum pseudopropheta; ne in odium populi incurrerent, profectus negligebant. Vnde de illis Dominus ait: Speculatorès eius cæci omnes, canes muti non valentes larrare. Rursumque per alium; Propheta; inquit, tui viderunt tibi falsa, & stultæ, & non aperiebant tibi iniquitatem tuam, ut te ad penitentiam provocarent: A quo crimine longissime Saluator absit, qui de seipso

Bernardus.

Fasciculus myrrhæ quæ.

Odij causa in Christi.

Esa. 33.

Esa. 33.

Propheta falsi quales Thren. 2.

in Psalmo ait: Annunciaui iustitiam tuam in Ecclesia magna: ecce labia mea non prohibebo: Domine, tu scisti. Illos redarguit, qui plus exèplo, quàm peccato nocebant: quales Scribæ & Pharisæi erant. Hac igitur de causa tot infidias, tot calunias, tot aduersus illù tendiculas excogitabant. Sit, Domine, nomen tuum benedictum in secula, qui tot probra salutis nostræ gratia perpeti dignatus es. Semel quidem manibus impiorum crucifixus es, millies autem linguis eorum. Filij enim hominum dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Hac præcipua Pharisæici odij causa existit. In præsentia igitur Euagelio, Domino Pharisæi nouas struunt infidias. Inuitant illum ad prandium in domo cuiusdam principis, Pharisæorum, idque Sabbatho: quo die nefas erat apud Iudæos, non quidem ex diuina religione, sed ex eorum superstitiosa obseruatione, ægrotos curare. Subiiciunt ergo oculis Domini hydropticum, certi de eius misericordia, quod illum sine salutis beneficio non dimitteret. Tanta enim erat Domini misericordia, ut ipsi etiam aduersarij hoc sibi de ea pollicerentur. Cum ergo Saluator cõsilia eorum intelligeret, quarit ab eis, Si licet Sabbatho curare? At illi tacuerunt, ne videlicet responsione sua aditum infidias suis præcluderent. At Dominus præua malignantium consilia & odia despiciens, apprehensum manu sua hydropticum, subita sanitate donauit: Quæ in re immensa Christi Domini misericordia, apparet, qui sæpe etiam non rogatus, misericordiam miseris impendebat. Sic enim hydropticum hunc, nihil rogantem, nihilque petentem, sanauit. Hydropticus, qui semper solet fiti re, auaro diuiti comparatur, qui quo magis opes lauget, hoc maiori siti ac desiderio laborat. Propone medico morbum tuum, & ipse tui miserabitur. Desiderij pauperum exaudiuit Dominus. Ad Pharisæos, hoc est, ad Domini cõuiuas veniamus. Et ipsi obseruabunt eam. Scire videlicet volentes, an in Sabbatho curaret (quod apud illos immane sacrilegium erat) ut ipsam in odium atque inuidiam, tanquam Sabbathi violatorem, vocarent. Inuidia tot dolum aculeis lauciatur, quot bona in domo cernit aliena. Depingitur B. Sebastianus martyr sagittis vndique confossus: ceterum si cui hominis inuidi pectus, cernere liceret, totidem in eo sagittas, hoc est, dolum aculeos deprehenderet: omnes enim aliquum felicitates, suas ducit esse miseras: & (vt Poëta ait) ibi præcipue lachrymatur, ubi nil lachrymabile cernit. Quis autem vobis consequi possit, quas in mundo strages inuidiæ pestis ediderit? Inuidia: diaboli mors introiit in orbem terrarum: imitantur autem illum, qui sunt ex parte illius. Hac igitur inuidiæ pestis, Phari

Psal. 56.

dia infinti.

Dominus vltro beneficit.

Psal. 10.

Simile. Sebastiani figura.

Sapient. 2.

Pharisæi
Christum
oderunt.

Pharisæos impulit, ut Dominum Salvatore[m] tot modis infestarentur, quod gloriam suam, illius gloria, hoc est, clarissimis virtutum exemplis singulari doctrina, & admirandis operibus obscurari viderent. Vbi que quærebant ansam accusandi. Ad quæstionem Domini impudentes nebulones tacent, ut silentio suo curandi occasione illi præberent. Sed, ô fraudulentum dolosum que conuiuium! Iudas osculo, & pacis signo Dominum prodidit: isti autem eundem ad conuiuium vocantes, lethale virus animo inclusum gestabant. At mitissimus Agnus luporum insidias diffimulabat, ipse tamen benignitatis suæ opera æquè ostendit. Hic magnanimitatis nobis præbet exemplum, ut vana hominum iudicia contemnamus: neque ab eo, quod rectum est, oblatantium hominum causa deducamur. A misera vulgi seruiture nos hodie Saluator exemplo suo reuocat, cum Pharisæorum offensionem contemnens, apprehensum hydropticum in eorum oculis & ad spectu sanauit. Vbi ergo Dominus hydropticum curasset, Pharisæorum etiam, qui grauiori superstitionis & cæcitat[is] morbo laborabant, his verbis sanare aggressus est. *Cuius, inquit, vestrum asinus, aut bos in puteum cadit, & non extrahet illum continuo? &c.* Quid enim respondere possent, si boui quem periclitanti succurrerent esse in die Sabbathi dicerent, homini verò ægrotanti negarent; cum non homo propter bonum, sed *hædæ, & oves, & pecora campi hominis gratia condita sint?* Et, Auditores, quomodo sapientia vincit malitiam, & serpens Moysi Magorum deuorauit serpentes. Ipsi credebant dolis suis atque consiliis Dominum illaqueandum: qui tamen dolis suis irretit, de ignorantia, inhumanitate, & superstitionis crimine conuicti sunt. Hic Pharisæorum cæcitas & auaritia aperte declaratur: qui nefas esse putabant, hominem in Sabbatho curare, cum iustum esse crederent periclitanti boui succurrere. Mira sanè iudiciorum perversitas. Cum enim cõster charitatis legem à Domino non ad brutorum animantium, sed ad hominum salutem latã esse, isti ad eò præposterò iudicio erant; ut eam erga pecudes, non autem erga homines, seruandam esse decernerent: quandoquidem periclitantes boues in Sabbatho curandos, homines negligendos esse iudicabant. Quo quid demētius, quid magis præposterum, quid ab omni humanitate magis alienum esse poterat? Quid verò, Auditores, si huiusmodi cæcitas in nostris quoque moribus deprehendatur? Quam multi enim sunt, qui maiorem iumetorum suorum, quam animarum seruorum suorum curam habent! *Qua de re sic D. Bernardus, Aegrotat, inquit, equus, & queritur remedium: periclitatur*

Magnanimitatis exemplum.

Sapientia vincit malitiam.

Pharisæorum superstitio.

Bernardus.

tur subditus, & diffimulatur. Cadit asinus, & est qui subleuet: perit anima, & non est qui recogitet. Hic quoque iudices, qui suis indulgent affectibus, accusandi sunt. Sic etiam nonnulli Sacerdotum hoc affectu accensi, causas inueniunt, propter quas multis se beneficiis onerare, & quæ multorum alimenta esse debent, sibiipsis sumere audeant. Nunquam igitur his, qui hac animi ægritudine laborant, ficta ratio deest, qua seipos decipiant, atque errorem suum tueatur. Verum nemo apud æquum iudicem, qui scrutatur renes & corda, hunc suum errorem defendere arbitretur. Nolite, inquit ille, errare, Deus non irridet. Hic locus admonere deberet, ut de festorum sanctificatione dicamus. Scitis autem Sabbathi obseruationem in Dominicum diem translata[m] esse: in qua etiam seruilia opera prohibentur. Quorsum hoc? Certè ut hoc ipso die à seruilibus operibus feriari, animæ nostræ salutem vacaremus, & contractas cæteris diebus peccatorum sordes hoc die expiaremus; & qui cæteris diebus terrena tractauimus, hoc die cælestia tractaremus; & qui curis & laboribus negotiorum distenti, animæ curam negleximus, hoc die eius curam ageremus. Hoc igitur consilio dies festi diuina & humana auctoritate sancti & consecrati sunt. Quis autè hoc in loco iustis lachrymis innumerabiliu[m] hominũ abusum deffere queat? Hic alij oriantur, alij indulgent poculis, ac cõuiuuiis, alij Veneri, alij in rēplis sub sacro fabulis secularibus. O gentem peruersam! ô animos tenebris & densissima cæcitate oppressos! Eò festorũ sanctificatio deducta est apud plurimos, ut omnis vitæ intemperantia atque licetia ad huc præcipuè diem reseruetur. Quod ad præterita crimina expianda institutum est, nouis criminibus cumulandis seruit: quod ad animarum salutem sanctum fuit, in carnis voluptatem vertimus: ac postremo, quæ dies consecrata Deo erat, diabolo & satellitibus eius militat. Quid quæso supernum illum iudicem ad hos festorum violatores dicturum speramus, nisi quod olim iam dixit: *O di & proieci festiuitates vestras, & non capiam odorem cœtuum vestrorum?* Apud Esaiam, Sabbathum, inquit, Neomeniam, & festiuitates alias non feram, &c. Quid his quæso verbis formidabilibus? Iam vide quis sit spiritualis hydroptis morbus, ut sunt omnia vitia, præsertim carnis, quibus maxima humani generis pars infecta est: ideoque qui hos vicinæ mortis aculeos euadere cupit, assiduis precibus ab hac peste se à Domino liberari postulet. Vbi ergo Dominus superstitionis morbum, quo Pharisæi laborabant, adhibita ratione, sanare aggressus est, aliud multò grauius ambitionis malum, quo ad mortem vsque ægrotabant,

Iudices qui
accusandi.

Sacerdotes
accusandi.

Galat. 6.

Dominicus
dies ut celebrandus.

Abusum
festorum.

Amos 5.

Esai. 9.
Hydroptis
morbus.

tabant, proposita quadam parabola (quæ non procul à præsentibus conuiuio aberat) curare voluit. Sic igitur ait: *Cum inuitatus fueris ad nuptias, non recumbas in primo loco: ne forte honoratior te sit inuitatus ab illo, &c.* Hoc Domini consilium etiam si ad literam accipitur, non parum ad viram ciuilem & conuictum cum hominibus valet. Ad quod nos etiam Salomon adhortatur his verbis: Ne gloriosus appareas coram rege, & in medio magnatorum ne steteris. Melius est enim ut dicatur tibi: Ascende huc: quàm ut humiliaris coram principe. Rursumque alibi: Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam, & coram hominibus. Quo in loco illud obseruandum est, ne captandi honoris, aut humani fauoris gratia infimum locum eligamus. Hoc enim non esset honorem fugere, sed ambire, & superba humilitate oculos hominum fallere. Admonet locus, ut in omni vita sublimiorem locum, & mundi honores fugiamus, quòd in huiusmodi sublimitate casus infit. Sic David in sublimitate fecit ruinam. Saul, alioquin bonus, ubi ad regni folium est euectus, ut fortunam & dignitatē, sic animum mutauit, & in deterrima facinora lapsus est. Hac igitur de causa sancti quique viri maiori studio & contentione dignitates fugiebant, quàm alij ambirent. Vide quid fecerit D. Augustinus. Elegit, inquit, inter cætera, magis abiectus esse in domo Dei, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Iam verò quid Ambrosius eius coætaneus fecit, quas artes non excogitauit, quid denique non designauit, ut Episcopatum fugeret? Quid item D. Gregorius? quas is latebras non quaesiuit, ut summum Pontificatum fugeret? Quibus verò postea per omnem vitam lachrymis se à monasterio suo sublaturum, & in sublimi loco positum deseret? Non latebat sanctos viros, quàm magna secum pericula sublimis loci dignitas, & omnis humana prosperitas afferret. Hinc ille ait: Vini sancti magis formidant prospera, quàm aduersa: quia prospera deiciunt, aduersa erudiunt. Ethnici quoque non dissentiant: Stultus, inquit Iococrates, bona fortuna, tanquam ebrietate nimium furens, stultior euadit. Ad quos non abs fuerit memorabile quoddam Philippi regis Macedonum exemplum afferre, qui ubi Athenienses partem Græciæ nobilissimam bello superasset, animum victoria se effluentem, ratione compescuit. Et ne quid postea per contumeliam & fastum committeret, instituit, ut quotidie in aurora excitaretur à somno his verbis: Surge Rex, & hominem te esse cogita. Vide virtutem Ethnici hominis, qui hac ratione elationem animi comprimere voluit: vide etiam prudentiam, qui sic felicitatis

naty

naturam agnouit, ut hac ratione sese intra mensuram suam contineret. Hanc igitur nos hodie Dominus verè Christianam Philosophiam in proposita parabola docet, ut humilitatem, & humilitatis officia & loca in omni vita sectemur, & sublimiora fugiamus, si mundi pericula declinare, & veram gloriam consequi desideramus. *Quia omnis, inquit, qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur.* Qua sententia, quid Dominus hac proposita parabola docere voluerit, apertissimè declarauit. Hæc igitur sententiam, Auditores, quæ superbæ detestationem, & humilitatis commendationem continet, amplectamur. Amen, inquit Dominus, dico vobis, nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Christus, qui omnium virtutum, præcipuè humilitatis, exemplar est. Hæc virtus humilitas, est fundamentum, radix virtutum, scala paradisi. Hanc D. Bernardus breuiter definit, his verbis: Humilitas est virtus, qua homo verissima sui cognitione sibi ipsi vilescit. Sicut faber ferrarius ferrum in fornace primum molliat: quod ubi fecerit, in quamuis illud formam sine vlllo negotio fingit ac refingit, quod in frigido ferro nullo modo facere posset: ita humilitatis virtus animum sic molliat, & tractabilem facit, ut faciliè cuiuslibet aliarum virtutum formam recipere possit: quod à superbis mentibus alienissimum est, quas frangere potius, quàm ad virtutem flectere possis. Humilis est obediens, superbus filius Belial, id est, absque iugo. Humilis est mansuetus, lenis. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Humilis est patiens: superbus contumeliarum impatientissimus. Humilis est ad paupertatē Euāgelicam promptus, cum superbus abhorreat. Humilis ad orationis studium est propensus. Oculi mei semper ad Dominum. Magna potentia Dei solius, & ab humilibus honoratur. Humilis animus memor est diuinorum beneficiorum. Vbi humilitas, ibi & sapientia. Tabula, in qua imago nulla depicta est, quamuis formam aut figuram recipere faciliè potest. Sic igitur qui se pauperem arbitratur, sola que diuinæ gratiæ opem nititur, faciliè sapientiam ab aliis discere & concipere potest: quod superbis minimè contingit, qui se ipsos sapere arbitrantur. His omnibus humilitatis laudibus extremam hanc addam, quòd ea fidiissima virtutum omnium custos existat: ideoque ad spiritualis vitæ perfectionem adspirantibus sit maximè necessaria. Vnde beatissima Virgo, ut supra omnes creaturas perfectissima, ita supra omnes erat humilissima. Quis adeò ferreus erit, qui non in eius amorem exardeat, quæ vna tantam secum bonorum omnium segetem adfert?

Quia

Gloria vera
ut quæreda.

Matth. 19.

Humilitatis
definitio.

Simile.

Humilitatis
commendatio.

I.

II.

III.

IIII.

V.

Eccles. 5.

Simile.

Humilitas
custos virtutum.

*Sabbatum
spirituale.*

Quia superius de Sabbathi sanctificatione mentionem fecimus, ut exordio finis respondeat, nonnihil hinc huic materiam addere placuit. Quisquis veteris Testamenti volumina paulò diligentius euoluent, non satis mirari poterit, quanta cura Dominus

Exod. 20.

Exod. 31.

Sabbathi religionem commendauerit. Memento, inquit, ut diem Sabbathi sanctifices, &c. Videte, alibi præcipit, Ut Sabbathum meum custodiatis: quia signum est inter me & vos. Hoc est, hoc publico signo volo, ut ab omnibus nationibus religionis meæ cultores, cæterisque hominibus dissimiles agnoscamini. Iam verò quid Sabbathum piè colentibus promiserit, per Ieremiam declarauit, cum dixit: Custodite animas vestras, & nolite portare pondera in die Sabbathi, &c. Tanta reuerentia hic dies à religiosis quibusdam Iudæis quondam obseruatus est, ut ne arma quidem, quibus se ab inuasoribus tuerentur, eo die capere auderent, priusque ab hostibus trucidari, quam Sabbathum violare mallerent. At illud otium non admodum Deus respicit: ille vult mentis in Deum, salutis & vitæ nostræ auctorem, eleuationem, quam orationis nomine significamus, quæ animum requirit vacantem, liberum, tranquillum, & ab omnibus non modò curis, sed etiam externis occupationibus expeditum. Orationis autè nomine duo singularia eius officia comprehendimus: videlicet petitionem, & gratiarum actionem: quorum alterum futurum tempus, alterum præteritum spectat: & alterum ab infirmitatis & miseriam nostræ consideratione, alterum à diuinæ beneficentiæ recordatione proficiscitur.

Ierem. 17.

1. Mach. 2.

*Sabbatum
quale Do-
minus
vult.*

Infirmitatis enim nostræ cognitio nos ad diuinam opem assidue flagitandam impellit: beneficiorum autem diuinorum recordatio ad diuinas laudes & gratiarum actionem inuitat. Ut enim diuinæ opes ingratis elabuntur & excidunt: ita grati atque memores, eas facillimè cõseruant, maioraque in dies & ampliora virtutis ornamenta cõsequuntur. Ne paulatim nos Dei obliuio caperet, & negligentia religionis omnibus simul bonis euertiret, commodum fuit, septimo quoque die instaurari atque renouari numinis memoriam, Dei que summi benignitatem, illius mentione crebrius repetita, vehementius animis insculpi. Admonuit, ut parenti & conditori rerum omnium gratias ageremus, illum que ob tam admirandam fabricam assidua prædicatione celebraremus. Iustissimum enim est, ut qui semper in conferuandis nobis occupatus est, semper à nobis debitis laudibus, & continua gratiarum actione prædicetur. Ad hoc autem

*Ecclesiasticus
nos ad-
moneat.*

nos Ecclesia in quotidiano sacrificio, voce Sacerdotis, hortatur, cum ait: Gratias agamus Domino Deo nostro: cui populus re-

spondet

spondet: Dignum & iustum est: Verè dignum & iustum est, æquum & salutare, nos tibi semper & vbique gratias agere, &c. Quid enim iustius, quàm ut semper illum cogitemus, qui semper nobis adest, semper vitam inspirat? Ipse enim, ex quo mundum condidit, nunquam ab hominibus iuuandis, variisque beneficiis ornandis conquiescit. Quæ cum ita sint, cur vllum tempus erit, quod ab eius laudibus vacare debeat, à quo tam multis modis vita nostra iuuatur? Dicamus cum Dauide: Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Nos, demone operante, eò stuporis atque dementiæ adducti sumus, ut similes esse videamur mente captis hominibus, qui in xenodochiis communi Reipub. stipendio sustentantur: qui tamen, quoniam mentis impotes sunt, hoc beneficium non agnoscut, neque benefactoribus gratias agunt. Itaque more pecudum iis, quæ illis exhibentur, sine vlla grati animi significatione, vtuntur. Hos igitur atque adeò pecudes ipsas imitari videntur, qui diuinis beneficiis fruentes, adeò stupidi & amentes sunt, ut nunquam mentem in Deum attollant, neque vlla tantorum donorum recordatione tangantur. Hæc fabrica mundi, qua nihil neque maius, neque melius, neque pulchrius, neque perfectius oculis in vita vsurpare possumus, hæc, inquam, in hominis gratiam edita est. Quæ res vel ex eo patet, quòd omnia quæ in hoc inferiori mundo edita sunt, homini deseruiunt. Si ergo tam præclarum opus in hominis vsum & gratiam Deus edidit, ipsum, quæso, hominem, cui tam insigne palatium apparauit, in cuius rei gratiam condidit? num ut in eo luderet? ut otia retur? ut indulgeret genio? ut voluptatibus se dederet? ut tempus omne in chartarum ludo consumeret? Summum illud numen non condidit tam præclarum opus in harum rerum vilissimarum gratiam. In quem ergo finem hominem procreauit? Certè ut parentem suum optimum laudaret, diligeret, & pro tantis beneficiis gratias ageret. Voluit ut creata omnia illi, ipse verò vni creatori seruiret. Orandus Dominus est, ut ipse nobis sensum aperiat, mentem donet, ut illum toto pectore diligamus, illi pro tot beneficiis gratias agamus, semper illius mandatis obtemperemus. Hoc enim affectu, his studiis, & illius gratiam in præsentis vita, & gloriæ consortium in futura, percipere merebimur. Amen.

Psal. 35.

Simile.

Pp

DOMINICA XVII. POST
PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA
Euangelica lectio explanatur, & multa cognita
& seruata necessaria docentur.

THEMA. *Hoc est maximum & primum mandatū. Mat. 22.*

LECTIO sancti Euangelij, Auditores, charitatem nobis maximè commendat: de qua potissimum sermo nobis hodie instituendus est. Cuiusmodi autem auditores cælestis hæc doctrina requirat, D. Augustinus, de diuini amoris dulcedine loquens, ait: Da amantem, & sentit quod dico: da desiderantem, da feruentem, da in ista solitudine peregrinantem, atque sitientem, & ad fontem æternæ patriæ suspirantem: da talem, & scit quid dicam. Quibus verbis satis indicauit, eos, qui diuini amoris expertes essent, ad amoris doctrinam percipiendam ineptos & rudes esse. Quamobrem cū sponsa nos hodie orare debemus Dominum, vt nos introducat in cellam vinariam, & charitatem in nobis ordinet & accendat: vt recondita mysteria charitatis penetrare possimus. Excitat verò attentionem nostram dicendi materia. Cū enim de dilectione Dei sermo nobis habendus sit: vix quisquam erit vsque adeo ab omni diuini numinis cultu & religione abhorrens, qui non libenter huic sermoni aures adhibere velit. Vt enim D. Bernardus ait: Sermo de diligendo Deo, & sapit dulcius, & tractatur suauius, & auditur vtilius. Sed priusquam rem ipsam aggrediar, lectio sancti Euangelij, quæ nobis huius argumenti materiam ministrat, breuiter recitanda est: quam sanctus Euangelista Matthæus narrat his verbis: *Pharisæi audientes quod Iesus silentium imposuisset Sadducæis, conuenerunt vnum, & interrogauit eum vnus ex eis, &c.*

A V E M A R I A.

Hebr. 4.

RECTE Apostolus inquit: Non habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, sed tentatū per omniam similitudinem absq; peccato. Quod autē per omniam tentatum fuisse Dominum ait, non vno tantū, sed variis tentationum modis eum fuisse agitatū, designare voluit. Si quis enim diligentius vitam Domini Saluatoris à capite ad calcem vsque

vsque consideret, inueniet planè illam exstitisse perpetuam quandam crucem, variorumq; laborum perpeffionem. In isto capite, vnde præsens lectio desumpta est, tribus modis tētata fuisse Domini patientiam legimus. Primum enim Herodiani blandissimis verbis, sed inimicissimis animis ab eo quærun, liceretne tributum pendere Cæsari. Deinde Sadducæi, qui magno errore decepti, corporum resurrectionem negabant, quæffionem illi proponunt, quam cū ab eo dissolui non posse crederent, in scitiā illum atque ignorantia coram populo, qui ab eius ore pendebat, condemnarent. Hos secuti Pharisæi, paulò doctiores, sed eo ipso superbiores, simili consilio aliam quæffionem (quam illi difficiliorem putabant) in hodierna sancti Euangelij lectione proponunt: vt qui in priori solutione victor euaserat, posterioris ignoratione vinceretur. Videris quā multis laboribus vita Domini exagitata, quā multis modis lenitas eius & patientia probata fuit atque tentata. Itaque merito is cum Propheta dicere potuit: Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea. Insuper hinc quæffio: Christus Iesus virtutum fuit omnium exemplar, qui dicere potuit, Quis ex vobis arguet me de peccato? Constat autem, eam esse virtutis dignitatem, vt apud improbos quoq; in pretio habeatur: quī ergo fieri poterat, vt homines isti tam acriter Dominum insectarentur? vt Domini virtus & bonitas Pharisæis adeo inuisa fuerit? Quī, inquam, fieri potest, vt rationalis creatura, id quod rationi maximè consentaneum est, odio prosequatur? Ad hoc igitur breuiter respondemus, fieri non posse, vt rationalis voluntas, bonum, qua ratione bonum est, oderit, nisi aliunde subsit aliquid quod improbos homines lædat. Tunc enim virtutē insectantur, non qua virtus est, sed qua illis aliud nocumentum infert. Quod autem nocumentum virtus improbis inferre potest? Hoc nimirum (vt cætera prætereamus) quod eorum improbitatem deformiorem & magis conspicuam reddit. Nil, inquit rectè D. Augustinus, ita condemnat vitam malorum, quā vita bonorum. Omnis, inquit Saluator, qui malè agit, odit lucē: & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius. Quæ enim flagitia tenebris obducta erant, virtutis ac doctrinæ luce conuulsante conspicua fiunt. Hoc autem odium non est recens & nouum, sed iam inde à prima mundi origine cœptum. Cur enim Cain in fratrem ita desauit, vt innocentem trucidaret, nisi quia, vt Ioannes ait, opera eius mala erant, fratris autem iusta? Hic non vnum hominem, sed maximam generis humani partem hoc odio deleuit. Quod quidem odium ab illo ortum, in omnes eius

Christi vita
laborum
tentata.

Augustinus
super Ioan.

Amoris di-
uini rudes.
Cant. 1.

Bernardus.

Ioan. 8.
Virtutis di-
gnitas.

Virtus cur
odio habeatur.

Augustinus.
Ioan. 3.

Genes. 4.

1. Ioan. 3.

sectatores, hoc est, in omnes improbos deriuatum, ad hoc vsque tempus perseuerat. Hac ergo mente, hoc affectu accedunt Pharisei Dominum tentaturi: eo videlicet consilio, vt qui vitam eius innocentem carpere non poterant, doctrinam saltem accusarent. Itaque accessit vnus ex eis legis doctor, tentans eum, & dicens: *Magister, quod est mandatum magnum in Lege?* Agitabatur forsitan eo tempore quæstio hæc; quam natura quidem rei facilem, superstitio tamen, auaritia & ambitio Phariseorum difficilem reddiderant. Quia enim Pharisei omnia opera sua faciebant, vt viderentur ab hominibus, ea religionis officia præcipue captabant, quæ hominibus maximè conspicua essent, vel quæ maximè in ipsorum lucra cederent. Itaque alij sacrificia, alij spontaneas oblationes (quas etiam honori parentum præferbant) alij Sabbathi religionem, decimarumque; solutionem potissimum cõmendabant. Hoc enim nomine superbus ille Phariseus gloriabatur, qui de interna pietate, de charitate, de cordis humilitate, curam nullam, nullum sermonem fecit. Labiis enim externis operibus Dominum honorabant, cor autem eorum longè erat ab eo. Itaque cum variæ hac de re opiniones inter legis peritos essent, quærit vnus hic à Domino, quod is mandatum maximum esse censeret. At mirissimus Agnus, qui è cælo in terram venerat, vt non solum hominũ redemptor, sed etiam iustitiæ doctor esset, quamuis non ignoraret, qua mente atque consilio Pharisei hanc illi quæstionem proposuissent (nõ enim discendi, sed tentandi gratia illum interrogauerunt) nihilominus tamen docendi officium, ne hac quidem occasione intermisit: vt si illis minùs prodesset, nos tamẽ (quibus præcipue consultum esse volebat) hac responsione erudit. *Quærentibus ergo Phariseis, quod esset mandatum magnũ in Lege, respondit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua, &c.* Mandatum illud non vno modo primum est. Est primum ordine, dignitate, merito, imperio, suauitate, & necessitate. Ordine primum est: quia inter omnia Decalogi præcepta, primo loco cultus diuini numinis præcipitur: qui quidem eius dilectione præcipue continetur. Ille enim Deum maximè colit, qui eum super omnia diligit: hac enim dilectione homo & seipsum, & sua omnia ad illum, tanquam ad vltimum finem, refert. Plenitudo Legis est dilectio. Ad hoc igitur omnia Spiritus sancti charismata, ad hoc Ecclesiæ sacramenta, ad hoc sacræ ceremoniæ, ad hoc tria monastica vota instituta sunt, vt Deo mens nostra amoris glutino coniungatur. Est & primũ dignitate: dicitur maximũ & primum mandatum.

Pess

Pessimum inter omnia mala est, odisse bonum: erit ergo optimum inter omnia, diligere Deum. Iam videre potestis quo studio preconi, diuinarumque rerum meditationi incumbere debeatis: in qua pij homines præstantissimum hoc virtutũ omnium officium exercere solent. Est etiam mandatum hoc merendi virtute atque ratione primum. Nihil enim Deo gratum, & æterna vita dignum, nisi charitas est: & quicquid illi gratum est, ab hac virtute, tanquam à forma nobilissima, accipit; vt gratum sit. Sicut enim nullum corporis membrum ex se vitam habet, nisi ab anima illam mutuet: ita nullum virtutis opus ante Deum meritum aut gratiam habet, nisi à charitate, tanquam à cælesti forma, & veluti boni operis anima, eam trahat. Hoc D. Augustinus ait: Adde charitatem, profunt omnia: detrahe charitatẽ, nihil profunt cætera. Quid charitate pretiosius? quid securius? Est etiam mandatum hoc primum duratione & perpetuitate. Charitas ad eò cælestis regni propria est, vt quæ modo imperfecta, ibi maximè perficienda & inflammanda sit. Postremò, mandatum hoc vt omnium maximum, ita maximè necessarium est. Eo enim plenè seruato, totam Decalogi legem seruari testatur Apostolus, cum ait: *Qui diligit, Legẽ impleuit.* Plenitudo enim Legis est dilectio. Ex his liquet, mandatũ hoc modis omnibus primum & maximum. Iam qua ratione eius tantæ virtutis compotes fieri possimus, explicandum est. Bonitas & beneficentia, sunt duo acres veri amoris stimuli. Quisquis ergo in diuinæ dilectionis studio proficere cupit, in harum rerum meditatione piè & sedulo versari debet. Si bonitatem Dei immensam cerneremus, non dubium quin illam summo & incomparabili amore diligeremus. Sed quoniam in mortali corpore degentibus non cõtingit, ex operibus, hoc est, ex solis eius legibus, immensam eius bonitatem, velut in speculo & ænigmatate, vt cumque æstimare poterimus. Hic autem nihil à nobis, nisi iustissimum sit, summoque sibi iure debitum, exigit. Vult igitur vt diligamus ex toto corde, & in tota anima, & mente: hoc est, quidquid in te, vel in tua potestate est, totum id vehemētissimo studio in obsequium Dei tui, velut perfectissimum holocaustum, offeras: in quo nihil sit, quod non igne diuini amoris incendatur. Nullus debet esse in te ardor, nulla vis, quam non in hoc dilectionis officium conditori tuo offeras. Hac autem dilectione supra omnia Deũ diligere tenemur, nempe supra omnia, quæ nobis chara esse in vita possunt: hoc est, supra opes, honores, & alia omnia. Cuius rei exemplum nobis plenissimum dederunt omnes sancti Martyres, qui omnia tormentorum gé-

Piorum officium.

Deo gratũ quid sit.

Simile.

Augustinũ.

Charitas necessaria.

Roman. 13.

Bonitas Dei immensa.

Deus supra omnia diligendus.

382 DOMINICA XVII. POST PENTECOSTEN

nera prius perpeti, quam fidem semel Deo datam fallere, maluerunt. Videtis, Auditores, qualem Dominus à nobis dilectionem postulet, qua videlicet nulla maior ab humana natura neque exigi, neque præstari potest. Hinc sequitur, quod infinita bonitas infinito quoque amore diligi mereatur. Prophetæ illud meritò expèderemus: In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Si tam arctè Deū diligere iubemur, quid quæso de his dicendum erit, qui vix vnquā huius tantæ rei meminerunt? qui vix oculos in cælum tollūt? qui Dei, suiq̄que obliui, more peccudum vitam degunt? Ad charitatis legem pertinet, & Deū supra omnia diligere, & lethale peccatū, quod illi aduersatur, supra omnia detestari, quando his duabus legibus videmus, quantum Deus supra omnia diligendus sit, & quanto opere peccatum sit detestandū. Nonne illa Dei sententia aduersus primi parentis peccatum iusta fuit, qua nō modò is, sed tota eius posteritas, ad finem vsq; mundi perpetuo exilio & morte dānata fuit? His legibus immensam Dei bonitatē, summāmq; peccati malitiam ac deformitatem vtcumque intelligere licuit: quorum altero ad dilectionē Dei, altero ad peccati odiū, quod eius dilectioni aduersatur, excitamur. Nunc Dei bonitate hac ratione perspecta, eius erga nos beneficentiā expèdere incipiamus. Primum igitur homo diuina beneficia, tum communia, quæ in vniuersum genus hominum collata sunt; tū priuata, quæ sigillatim quisque à Deo percepit, sibi ante oculos ponat, vt in liberalissimi benefactoris amorē exardescat. Generatio praua, inquit ille, atq; peruersa, hæccine reddis Domino, popule stulte & insipientes? Nonne ipse est Pater tuus, qui possedit, & fecit, & creauit te? Hoc requiritur, vt illi, qui est Pater noster, tota vita nostra militare debeamus, à quo omnes & singuli semel conditi sumus, & ab illo conseruamur. Dies me & vita deficeret, si causas omnes diligendi Deum persequi vellem. Nulla diligendi ratio est, quæ non acres nobis ad eum diligendū stimulos addat. Si quis (minatur Paulus) non amat Dominum Iesum, sit anathema, maranatha. Quod si ita est, quid superest, nisi vt cū D. Augustino dicamus: Quis ego sum Domine, vt te à me amari iubeas, & nisi id fecero, mineris mihi ingentes miseras? Paruāne est hæc ipsa miseria, si non amē te? Hac igitur ratione, vtcumque intelligere licebit, quid auctori nostro debeamus. Cæteris enim hominibus singula, illi autem omnia debemus, quandoquidē omnia ab illo accepimus. His argumētis intelligere licet, quid de his censendum sit, quorū mentes in tanti auctoris, conditoris, & seruatoris amore algent. Quid enim de eo homine iudicaretis, qui nullo

profus amore erga patres suos, aut filios afficeretur? Hūc certe non hominem naturæ nostræ participem, sed humanitatis & communis sensus expertē, nec tam hominē, quàm humanæ naturæ portentū iudicaretis. Omnes qui pecuniam, qui honores, qui delicias, qui voluptates, qui demique cupiditates suas Deo præferūt, hi planè horrida monstra ac prodigia sunt. In quem enim magis ignis ille desæriet, quàm in hos diuinæ maiestatis violatores & contēptores? Nec aste tātū, sed & creaturæ omnes, atq; adeo totus ipse orbis cū Deo pugnabit aduersus insensatos. Quid verò magis contra eōmune humani sensus & rationis iudicium certat, quā vilissimā creaturā, nobilissimo creatori atque parēti præferre? Quod quidē passim faciūt, quicūq; lethale peccatū, quod cū diuina lege, & amicitia pugnat, admittere non verentur. Deus in corpore subdito peccato, licet sit Dauid aut Petrus, nullo modo habitat, sed illud Deum ab anima pellit.

Sapient. 5.

Sapient. 1.

EXPLICATIO THEMATIS.

DILIGES Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. Quod mandatum charitatem primo loco ponit, sine qua cætera mortua & informia, nulliusq; meriti sunt. Hæc igitur vir pius ante omnia colere, hanc virtutibus cunctis præferre, ad hanc, quæ facit omnia, dirigere, eamq̄ cōtinuis à Domino precibus postulare debet. Hinc Moses, Et nunc, ait, ô Israël, quid Dominus Deus tuus petit à te, nisi vt diligas Dominum Deum tuum, & ambules in præceptis eius? Charitatis autem coniuncta est diuinorum mandatorū obedientia, dicente Domino: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit. Et rursum: Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est, qui diligit me. Quisquis enim alicuius amore æstuat, vehemētē etiam illi placere, inferuire, & voluntati eius obsequi desiderat. Cū verò voluntas Dei sit, sanctificatio nostra, & diuinorum obedientia mandatorum, cōsequens est, vt qui Deum maximè diligit, summo studio mandatis eius obediat. Hæc itaq; duo sunt, quæ miro modo inter se connexa, torius Christianæ Philosophiæ summam cōtinent. Quam rem Ecclesiast. expressit, cū ait: Filij sapientiæ, Ecclesia iustorum, & natio eorum obedientia & dilectio. Ecclesiast. ergo nationem iustorum, dilectionem & obedientiā esse ait: vt intelligamus curam omnem, studiūque iustorum in Dei amore & obedientia sitū esse. Quo studio auarus pecuniæ, ambitiosus honori si nuper intentus est, eodem hi Deum diligere, Deiq̄ iussis obtemperare, nullaq; in te præcepta eius vel leuiter violare cōtendūt.

Deut. 10.

Ioan. 14.

Simile.
1. Thef. 4.

Eccles. 7.

Obedientiæ
seruan. d. a.Psal. 118.
Hominum
quorūdam
sinceritas.Adam ex
filio mil-
itatis.

Deut. 32.

1. Cor. 16.
Augustinus.A Deo om-
nia habem-
us.

In hoc opes suas, in hoc felicitatem suam positam habent, ceteris omnibus valere iussis. Cum verò obedientiam audis, non solum mandatorum Decalogi obedientiam intelligas, sed etiam integram subiectionem, qua se mens nostra perfectissimè Deo subdit, non modò ad parendum, sed etiam ad sustinendum, quidquid ille molestiarum & incòmodorū nos ferre voluerit. Hoc enim vel maximè charitatis propriū est. Idem velle, idemque nolle, ea demum firma amicitia est. Dicit cum Propheta: Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: hoc est, paratum ad obediendum, sustinendum. Verè pij ac sancti se Deo prorsus resignant, hoc est, quicquid iuris in se habent, diuinæ voluntati tradunt, vt ipsa de eis siue in tempore, siue in aternitate, pro beneplacito suo quicquid voluerit, agat. Hæc nostræ voluntatis submissio, siue traditio, Christianæ perfectionis & fundamentum & culmè est. Quid enim maius aliud à creatura creator exigere, quidquæ maius creatura ipsa conditori suo offerre, quam se ipsam hoc modo potest: Hæc virtus duobus comitibus veluti pedibus fulcitur. Prior est, propriæ voluntatis abnegatio. Propria voluntas, quæ diuinæ est contraria, est abneganda. Sicut enim nemo potest fugiferæ arboris ramū siluestri inserere, nisi siluestrem prius abscindat: ita nemo poterit se totū diuinæ voluntati subiacere, nisi propriam voluntatem tanquam infugiferæ arboris ramum absciderit. Itaque danda nobis opera est, ne volūtas nostra vehementer alicui rei per amorem alligata sit. In generoso equo illud præcipuè laudatur, quòd frænis obtemperet, facileque ad regentis nutum se in gyros flectat: eadem quoque in viro iusto laus & commendatio est, vt sese diuino. Spiritui in ipso habitanti, accomòdet: sicut sacra illa Ezechielis animalia facere perhibentur, de quibus scriptum est: Vbi erat imperus spiritus, illuc gradiebantur, nec reuertebantur, cum incederent.

Huic alia necessariò iungenda est, id est, firmissima spes in Deum, qua illum omnes pios paterno sinu & prouidentia complecti, firmissimè credimus. Quia enim hæc vita innumeris propemodum casibus & ærumnis subiecta est (quæ nos à virtutis & constantiæ gradu depellere possunt) præsentissimum horum malorum remedium fiducia & spes in Deum est. Hæc est enim velut sacra anchora, ad quam còfugere debemus, quoties in turbido huius vitæ pelago, variis calamitatū fluctibus iactamur. Hæc est firmus baculus, quo sustentamur: quò qui carent, passim offendunt & ruunt; & alii franguntur & intereunt. Vt igitur, ne fide vita nostra cæcatis sine spe iustis, misera, luctuosa, & infinitis casibus & ruinis obnoxia est. Fides autem huius

Salustius.
Psal. 56.

Creator
quid existi-
gat.

Simile.

Voluntas
propria ab-
neganda.

Laus insti-
turi.
Ezech. 1.

Spes est sa-
era ancho-
ra.

huius virtutis erit fundamentum. Qui enim fide præditi sunt, sciunt illud Apolloli, nepe omnia eis cooperari in bonum, hoc est, omnia siue aduersa, siue secunda, ad salutem eorum à Deo destinari. Sciunt illum omnes electorū capillos numeratos habere: qui Angelis suis præcepit, vt eos in manibus gesserit, ne pedibus ad lapides offendant. Iacta, inquit Propheta, cogitatum tuum in Domino, & ipse te enutriet. Omnem sollicitudinē vestram proicietes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis. Quid igitur amplius homo desideras? quid tot propositis fideiussoribus non speres? Si Dominus pro te sollicitus est, si quæ tua sunt, adeò studiosè curat: si dum tu dormis, ille pro te vigilat: sicut scriptum est: Non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israël; quid iam superest, nisi vt tu cum eodem Propheta securus dormias, & cantes (vt quidam vertūt) In pace simul cubabo & dormiam. Ecce, Auditores, duo velut fulera huic sanctæ dilectioni & obedientiæ necessaria; nempe sui abnegatio, & firma in periculis & laboribus in Deum spes atque fiducia. Obedientia nihil respicit salutis doctrinæ: hæc enim vbi adest, ieiunia obseruat, precibus instat assiduis. Hæc eo sine adducta sunt, vt diuinorum mandatorum ordinem & dignitatem cernere liceat. Hunc enim ordinem Dominus exponere cœpit, cum ait: *Hoc est maximum & primum mandatum, secundum autem* &c. Nemo igitur confidat in minoribus operibus, vt ieiuniis, in frequentatione sæpius sacramentorum: illa quidem non omittenda, ista autem multò minis. Tu qui in aliqua tempestate, paupertate, fame, morbo, dedecore ita angeris & perturbaris, animūque ita deiicis, vbi quæso est illa tua obedientia? vbi spes illa, quæ constanter fedit Deum plusquam paternam curam illorum gerere, qui se illi subdiderunt, & quidquid eis eueniat, eius consilio & prouidentia ad eorum salutem destinari? Vbi est illa propria abnegatio? Quamdiu ergo propria in nobis voluntas ius suum retinet, de profectu charitatis nostræ semper trepidi atque solliciti esse debemus. Scire hîc conuenit, duplicem Dei amorem à Theologis describi: alterum naturalem, qui videlicet à natura solum, non à gratia ortum habet; qualis fortasse Socrates, Seneca, Platonis, aliorūque insignium Philosophorum existit: de quo Salomon dixisse videtur: Est via quæ videtur homini recta, & nouissima eius ducunt ad mortem. Alterum verò supernaturalem, qui ab humana voluntate Spiritus sancti impulsu excitata proficiscitur, qualis omnium Sanctorū existit. Hic amor tolerat labores & iniurias. Scire oportet, charitatem vnicum esse habitum à Spiritu sancto mētibus nostris infusum, qui nos non

Rom 8.

Matth. 10.

Psal. 90.

1. Petr. 5.
Cura Deo
commendan-
da omnis.

Psal. 120.

Ordo man-
datū dicit
quod.

Amor Dei
duplex.

Prout. 16.

Lucæ 10.
Pauperes
Christi vi-
cary.
Psal. 135.

solum ad Dei, sed etiam ad hominum dilectionem excitat & inclinatur. Hi vicarios Christi, id est, pauperes & egenos, sicut Martha Christum ipsum, hospitio suscipiunt, & terrena sua bona illis communicant. Hi nobis à Deo ipso commendati sunt: de his ait Vates, secundum versionem quorundam: Erga sanctos qui sunt in terra eius, & præclaros, omnis voluntas mea est. Vir hic diuinus, quod erga ipsum Deum (quem supra omnia diligebat) exsequi non poterat, erga seruos eius, atque adeo erga omnes homines exercebat. Dæmon & impij odium suum ad perniciem hominum vertunt: ira cōtrā pij suum erga Deum amorem ad eorundem salutem & obsequium referunt. Hoc igitur indicio quisque vestrum, Auditores, de sua in Deum charitate (vt antè diximus) coniecturam facere poterit, si se videlicet officiosum erga homines deprehendat. Ait Ioannes: Si quis dixerit, quia diligo Deum, & fratrem suum odit, &c. Si enim fratrem suum, quem videt, non diligit; Deum, quem non videt, quomodo potest diligere? Sit vobis frater terrenus Deus; prosequimini eum beneficiis, & cōciliabitis vobis cælestem & æternum Deū, qui est pater misericordiarū, & Deus totius consolationis, quiq; vobis dicitur est: Venite benedicti Patris mei, &c. Quod nobis superius hic iudex concedere dignetur, qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

1. Ioan. 4.

Matth. 25.

DOMINICA XVIII. POST PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA EVANGELICA lectio explanatur: deinde cuiusmodi fides ad salutem necessaria sit, exponitur.

THEMA. *Videns Iesus fidem illius, dixit paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.* Matth. 9.

SICVT Sol hinc oculis nostris obiectus, nullo tempore quiescit, sed incessabili motu terras & maria lustrat, lucis suæ radios vbique diffundens, & calore suo inferiora huius mundi corpora nutriens & procreans: ita Sol iustitiæ Christus Dominus, qui huic mundo exortus est, vbi primum se hominibus manifestare cœpit, nullo tempore quieuit: quia nunquam destitit mortales cunctos variis beneficiis afficere, cæcorum doctrinæ

doctrinæ suæ radiis illuminans, & argentia hominum pectora charitatis suæ igne incendens. Hinc Petrus Apostolus, *Qui pertransiit, inquit, benefacendo, & sanando omnes oppressos à diabolo: quoniam virtus Dei erat cum illo. Ideoque nunquam intra vnus vrbs mœnia latere voluit, sed vt verus Sol iustitiæ, omnes terrarum oras longè lateq; lustrabat, non castella, nō vicos, non Iudæos, non Tyrios, non Sidonios, non Gerasenos à beneficiorum suorum communionem repellens; modò hos, modò illos inuisens, omnibusq; salutis, vitæ, atque doctrinæ beneficia impartiens. Et quidem paulò ante sacræ huius diei lectionis historiã in terrâ Gerasenorum cōmeauerat, in qua hominẽ terribiliter à variis dæmonibus oppressum liberauit. Hic vbique eius lenitatẽ cernere est: dæmonibus permisit in porcos ire, ac demergi. Quid porci, qui non floribus, sed olido cœno oblectantur, nisi scorciatores, & impudicos significant? Hi libidinum suarum cœno immersi, in cœno solo delectantur, nihil quæ aliud neque cogitant, neque loquuntur. Geraseni ferunt dæmonum indignè, rogant Dominum exire à sinibus eorum. Hi perditos designant: qui vsque ad eò terrenis rebus affixi sunt, vt animarum salutem planè negligant. Mox ab ea regione digressus, & Galilæam repetens, paralyticũ (cuius in sacra huius diei lectione curatio memoratur) pristinã sanitati restituit. Cuius rei historia simplicibus verbis ab Euangelista descripta, nō simplicem, sed variam & multiplicem pijs auditoribus vtilitatem affert. Quam vt in lucem proferre possimus, cælestem opem, diuinissimæ Virginis interuentu, suppliciter imploremus.*

Assol. 10.
Christus verus Sol iustitiæ.

Scorciatores porci similes.
Geraseni quos designant.

A V E M A R I A.

VBI Dominus Gerasenorum (qui illum non cupiebant) terram reliquisset, conscensa naticula, transierat, & venit in ciuitatem suam. Constat autem hanc paralytici curationem in insigni illa ciuitate Caphurnaum (quæ in prouincia Galilææ maximè celebris erat) editam fuisse. Dicitur ciuitas Domini, (Nazareth fuit educatus) quod hanc Dominus ciuitatem elegerit, in qua diutius habitaret. Dominus nihil habuit proprium: Dominus omnium reum ne tantillum, vbi caput suum reclinarat, habuit. Venit in hanc vrbem, & divulgatũ eò venisse. Vt autem Sol latere non potest, ita nec Dominus Iesus. Impletur domus, imò ea quoque loca, quæ erant finitima iannæ. Hic Dominus propter improbitatem irruentium nihil offensus, doctrinam & curationem exercuit, quorum alterum ad spiritualia, alterum ad corporea misericordiæ opera pertinet. Hoc enim

Capharnaum ciuitas Ciri si.

Lucas 9.

Lucas

Lucas 5. Lucas designauit, cum dixit: Et virtus Domini erat ad sanandum eos, hoc est, virtutem suam exerebat ad salutem ægris cõferendam. Et ecce, inquit Eũangelista, offerabant ei paralyticum iacentem in lecto. Videns, &c. Liqueat quanta sit vis huius morbi, qui hominem membrorum omnium motu priuatis omnem salutis spem ægroto adimit, cum morbus sit humana natura immedicabilis: corpus nostrum infirmum est, ac multis morbis obnoxium. Vbi sunt illi, qui tam fragilis vitæ fundamẽto nixi, tot exstruunt turres, tam longam sibi pollicentur ætatem, tam multa in tam breuis & momentaneæ vitæ vsuram conferunt, & in tam larga spacia spes suas proferrunt, quas vel exiguus aër deludere, atque profcindere potest? Hoc enim coarctat infano illi diuiti, qui de suis magnis opibus gloriabatur. Sed ad historiam redeamus. Vide quid portitores fecerint, vt paralyticum ante Iesum inferre possent. Omnia impedimẽta amor superauit. O si tanto studio animæ suæ salutem homines, quanto corporis quærerent! Quid enim non faciunt, vt corporis salutem prospiciant? Quæ igitur infania est, cum morituri corporis gratia tam multa facias, nihil propter immortalem animam patit? Quanta verò inter vtramque partem nobilitatis distantia est? Altera quidem cæli, altera terræ portio est: altera mortalis, altera immortalis: altera nobis cum brutis, altera cum Angelis communis est. Cur igitur nobilissimam nostri parte neglecta, tãto studio vilissimam curamus? Si domus tua, & stabulum ex æquo simul periclitarentur, vtri pot. ùs succurrendum putares, domui, an stabulo? An non extremæ dementiae esset, rebus pretiosis relictis, vilissimis subuenire? Cum ergo tam multis partibus anima corpori præstet; quæ infania est, omnem curam & studium in tuenda corporis salute ponere, nullamque omaino diuinæ huius partis rationem habere. omnes opes in illius salutem & indulgentiam effundere, & vix obolum in animæ salutem expendere? Videns, inquit Eũgelista, Iesus fidem illorum. Fides his locis non debet accipi simpliciter pro credulitate, ac firmo assensu eorũ quæ de Deo & Christo credenda sunt, qualem fidẽ & dæmõnes habent, qualem & Centurio; neque qualẽ illi cæci, de quibus Christus: Secundum fidem vestram fiet vobis, &c. Dominus vidit fidem illorum. magnam enim de Christi potentia simul & bonitate conceperat opinionem: atque ex hac opinione. firmamque credulitatẽ, magnam etiam fiduciã atque spem consequendæ salutis quam desiderabant. Quam de Christo opinionem & fiduciã declarabant. dum tantũ laboris & molestiæ non dubitarent subire omni posito pudore, vt ægrum Christo Domino presentem

Anime cui tam qui de. relinquunt.

Similit.

Animæ nobilitas.

Matth. 5.

tem

tem exhiberent. Sed, vt ad historiam feriem redeamus, Videns Dominus fidem illorum, ait paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Quo in loco immensa Dei bonitas satis apparet, qui frequenter propter aliena merita miseris opitulatur. Magnus Dominus, inquit Ambrosius, qui aliorũ merito aliis ignoscit; & dum alios probat, aliis relaxat peccata. Liberalis etiam dandi causas excogitat, inquit quidam. Quo nomine multa posteris Abrahae propter eius pietatem & iustitiam donauit, sicut ipse ait: Vt adducat Dominus propter Abraham omnia qua locutus est ad eum. Qua etiam benignitate erga Dauidis posteros vltus est: vnde ad Ezechiam eius filium, ab Assyriorum Rege obsecrum, ait: Proregam ciuitatem hæc propter me, & propter Dauid seruum meum. Quoties verò sancti Regis huius filius, in fide & officio delinquentibus, propter patris merita pepercit? Iam verò Pauli conuersionem D. Augustinus Stephani martyris orationi non dubitauit adscribere. Quid verò in Euangelio? annon fides & oratio Cananæa à dæmone obsecram filiam liberauit? Annon quotidie Ecclesiæ fides in sacramento Baptismi regeneratis infantibus sufficit ad salutem? Si enim tanta Dei iustitia est, vt aliena labes nascentem puerum inficiat: cur non tãta sit eius misericordia, vt aliena quoque fides & voluntas ei ad salutem conferat? Vnde facile colligimus, Ecclesiæ vota & preces hominibus, siue viuentibus, siue vita functis, plurimum prodesse. Apostolus orationes à fidelibus exigit. Sic tamen his precibus & suffragiis niti debemus, ne nos somno, inercia, atque desidia conficiamus; sed in hoc incumbamus, vt aliorum precibus preces nostras, aliorũ studiis studia quoque nostra iugamus. Memõtote pro Cananæa discipulos Dominũ obsecrasse: sed eius tamen oratio plus apud Deum, quàm discipulorum valuit. Aliter enim verendum est, ne si oratio torpeamus, nobis contingat, quod fatuis virginibus euenit, quæ in perpetuo orio vitam agentes. imminente morri hora, ad prudentem virginũ opem confugere, sed fallẽ sunt. Quorum multi exemplum secuti sunt, per omnem vitam otium agentes, spem omnem in Ecclesiæ sacramenta in testamenti executionem ponentes. O quàm multos hæc fessellit persuasio! In tota vita vixerunt impẽ, an illi in extremo breui pœnitentia saluabuntur? Sit iam tempus & locus pœnitentiæ. Pius Dominus aliorum meritis aliis benigne facit: nos tamen aliorum meritis, nostra quoque merita iungere debemus: quod ex sacra etiam huius diei lectione colligimus, in qua Dominus non modò portantium, sed paralytici etiam fidem spectauit, quam confirmare voluit, cum dixit: Confide fili, remittuntur tibi

Merita aliena nobis prosum.
Ambrosius.

Mimus.

Genes. 15.

4. Reg. 10.

Augustinus.
Pauli conuersio Stephano dicitur.

2. Thes. 1.

Matth. 25.

Amor multus.

remittuntur tibi peccata tua. Nec enim peccata, aliorum vel precibus, vel meritis, siue eius fide, cui remittuntur, condonari possunt. Possunt quidem alia beneficia, aliorum meritis, improbis etiam hominibus concedi: peccatorum autem remissio, siue eius fide, cui peccata remittuntur, constare non potest. *Confide*, inquit, *filii, remittuntur tibi peccata tua*. Nominat filium, patrem in curatione hac illi se exhibet. Patris autem est, non quid æger filius cupiat, sed quid ei expediat, prouideret; & id quid prius atque diligentius, quod maius est. Sic igitur cælestis Pater occurrenti languentis animæ morbum (quem paralyticus forsitan non viderat, qui tanto erat perniciosior, quanto nobiliorem hominis partem inficiebat) primum curare aggressus est, dicens: *Confide filii, remittuntur tibi peccata tua*. Nos quidem miseri atque amentes, vel animæ nostræ salutem negligimus, vel corporis salutem ei antefereimus; externa, quæ videmus, curantes; & interna, quæ non videmus, quamuis sit longè præstantior, negligentes. Verum Dominus, qui primum regnum Dei, deinde cætera quærere admonuerat, doctrinæ suæ memor, curat primum quod ad hoc regnum pertinet: deinde corporis necessitati prospicit. In quo quidem ordine seruando, salus & iustitia nostra sita est: quem qui peruertunt, in manifestum se præcipitium coniciunt. Quo etiam in loco, quanta sit Seruatoris nostri benignitas, manifestè apparet. Verè enim abundantia pietatis suæ, & merita supplicum excedit, & vota. Paralyticus quærebat corporis sanitatem: Dominus autem pro sua benignitate, immortalis animæ salutem donauit, quam is non petebat. Qua in re, magna orationis virtus elucet, quæ à misericordiarum patente non solum impetrat quod postulat, sed plus interdum quam postulat. Postulauit Salomon sapientiam: Dominus autem & sapientiam, quam petebat, & diuitias, & gloriam, quam non petebat, cumulatissime præstitit. Postulauit Abraham, vt saltem Ismael filius viueret coram ipso: at is & Isaac filium (vnde tam numerosa soboles propaganda erat) illi simul promisit. Manasses peccatorum veniam obtinuit, & post hoc crimina ad regni sedem promerens est. Quæ etiam liberalitate erga hunc paralyticum vnum fuisse videmus. Non solum benignitas, sed prudentia quoque cælestis Medici spectanda est. Ad medicum enim pertinet, non morbum tantum, sed morbi etiam causas intelligere. Causæ autem morborum corporis, non raro peccata sunt animarum. Vnde est illud: Propter iniquitatem corripuisti hominem, & tabescere fecisti sicut araneam animam eius. Alteri paralytico dixit: *Ecce sanus factus es, iam amplius noli peccare, ne deterius tibi aliquid*

Anima
morbus
occultus.

Math. 6.

Seruatoris
noster sit
iust.

Salomoni
quid dicitur.

Genes. 17.

Manasses
quid confes-
sus sit.

Peccata cau-
sa morbo-
rum.

Psal. 38.

Ioan. 5.

aliquid contingat. Quibus verbis morbum illum ob admissa peccata illi contigisse designauit. Apostolus quoque Corinthios variis morbis, ob neglectam erga sacram Eucharistiam religionem, confictatos esse memorat. Quamuis enim non raro Dominus morbos immitat, non tam ad purgandos, quam ad probandos & perficiendos electos suos (quos in calamitate tanquam aurum in fornace probat) frequenter tamen morbos immittit: vt vel à peccatis purget, vel dormientes homines à lethifero somno excitet. Hoc enim increpationis verbum designare videtur. Cum ergo Dominus peccatorum remissionem paralytico donasset, Scribæ & Pharisei, qui tum aderant, dixerunt intra se: *Hic blasphematur*. Quo verbo significare voluerunt, Christum Dominum, quod Dei proprium erat, sibi arrogare voluisse cum solius Dei sit, peccata remittere. Legebat enim illud Esaiæ: Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me. Moyses quoque, Miserator, inquit, & misericors; patiens, & multæ misericordiæ: qui auferis iniquitatem, & scelera, atque peccata, nullusque apud te per se innocens est. At Dominus Iesus occultas cordium eorum cogitationes diuina virtute inspiciens, *Vt quid, inquit, cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere: Dimittantur tibi peccata tua, &c. Quod perinde est ac si diceret: Vos me blasphemum iudicatis, quod hac peccatorum remissione, Dei mihi potestatem vindicetis: sed vestrum hic requiro iudicium, vtrum horum minoris sit potestatis, verè ac seriò dicere, Remittuntur tibi peccata tua: an dicere: Surge, & ambula. Non dubium quin vtrumque sit æqualis potestatis, imò eiusdem, vt pote diuinæ, cum solius Dei sit, quidquid voluerit, solo verbo efficere. Cùm ergo videatis, me modò hac tanta potestate vti, vt solo verbis imperio paralyticum hunc subitæ sanitati restituam: consequens est, vt qui hoc præstare potest, possit & peccata condonare, cum vtrumque eiusdem sit potestatis. Hoc igitur firmissimo argumento se Dominus remittendi peccata potestatem habere, facile comprobauit. Quæ quidem potestas illi non modò, quatenus Deus, sed etiam quatenus homo, conuenit. Et quidem aliter Christus Dominus, aliter eius Sacerdotes peccata remittunt. Sacerdotes enim tanquam Christi ministri hoc faciunt: Christus autem Dominus auctoritate propria, & passionis suæ merito, per quam generis humani peccata expiauit. Vt igitur hanc Dominus potestatem se habere comprobaret, ait paralytico: *Surge, tolle grabatum tuum, & ambula. Vix hæc verba finierat, & mox editum sermonem manifesta præsentaneaque vis consequuta est. Non enim**

1. Cor. 11.
Eucharistiã
indignè sum-
mentes.

Esa. 43.
Exid. 34.

Sacerdotes
peccata re-
mittunt.

enim

enim paralyticus paulatim ægreq; cœpit se mouere, sed ad Iesu vocem statim erexit sese, quasi nullam vnquam sensisset paralytin; ac sublato in humeros lecto, per cōfertam hominum multitudinem egressus est, nouum omnibus spectaculum exhibens. Cumque negatus fuisset locus aduenienti, datus est ex-cunti. Sic enim diuina dispensatione vtrumque expediebat, vt venienti obsistens turba, fidei magnitudinem omnibus faceret manifestam, & datus per mediam multitudinem exeunti locus, miraculi spectaculum omnium oculis subiiceret.

TRACTATIO THEMATIS.

VIDENS Iesus fidem illorum, dixit paralytico, &c. Quamuis de eo fidei genere, cui Dominus, quæ cdebat miracula, tribuebat, paulò antè dictum sit: nunc de fide, quæ totius Christianæ vitæ fundamentum est, generatim dicamus. Cernere enim licet, fidelium multos tantam sibi securitatem de sola fide, de quæ diuinis beneficiis, quæ nobis eadem fides proponit, pollicent; vt hac occasione multi in sceleribus suis persistentes, salutē suam in tuto positam esse arbitrentur. Ad hanc enim veluti sacram anchoram confugiunt, quoties illos periculi sui admonemus. Et quidem negari non potest, inter clarissima diuinæ benignitatis munera fidem numerari, Apostolo testante, qui ait: Vobis pro Christo donatum est, non solum vt in illum credatis, sed etiam vt pro illo patiamini. Quæ sit autem fidei vis, quæ eiusdem clarissima opera, idē Apostolus in epistola ad Hebræos longa oratione commemorat: cuius certè laudibus vix vlla oratio par esse queat. Fides enim (vt cæteras eius laudes prætereamus) humanæ mentis oculis est, quæ pedes nostros in viam pacis, & sempiternæ felicitatis dirigit. Fides velut salutaris quidam medicus est, sanandis animæ nostræ vulneribus medicamenta præscribens. Fides dux noster est, quæ iter nobis in cælum ostendit. Fides hominem intra Ecclesiæ sinum, & Euangelij sageman continet, Christoque capiti, quamuis imperfectè, iungit, & diuinum semè tener. Quod quidem quamdiu in homine manet, adhuc ei via patet, qua salutis suæ prospicere valeat. Magnum sanè Dei donum est, quòd nos, pusillum gregem, inter tot hæreseseon, ac infidelium monstra conseruauerit in fide: cuius si ductum sequi voluerimus, sine vilo errore ad sempiternæ felicitatis portum appellere valebimus. Si felices octo illæ animæ fuerunt, quæ in Arca Noe, mundo pereunte, seruate sunt: quanta nostra felicitas est, qui toto penè terrarum orbe infidelitatis aliuione

Philip. 1.
Fides vis.

Hebr. 11.

Catholicam
fidem nosse
vire, magis
Dei donum
est.

Genes. 2.
1. Par. 3.

Iuione submerso, in Arca veri Noe, hoc est, in Ecclesia Christi manentes, ab hoc tanto fidei naufragio incolomes conseruamur? Quas illi dignas gratias agemus, qui nos hoc tanto munere donauit: quique vt fidem nobis contulit, ita hætenus integram, incorruptamque inter tot fidei procellas atque naufragia conseruauit? Sed cum fides tam magnum Dei donum sit, tantumque homines ad pietatem & iustitiam iuuare luminis sui ductu queat: quid, quæso, in causa est, cur tam multi sint, qui cum veram fidem retineant, ad eò perditè viuant, vt fidem profidentes Christianorum, mores habeant Ethnicorum? Huius rei cum multæ sint causæ, non postrema illa est, quòd neque fidei dogmata, quæ profitemur, ad mentem reuocamus, neque quid in eis contineatur attendimus. Quis enim Deum incarnatum & passum, quis eius aduentum in iudicium, quis horrenda gehennæ supplicia, quæ improbis constituta sunt, sollicitè ac diligenter consideraret, & diutiùs in peccato maneret? Fidei igitur dogmata hoc modo discussa, acerrimos ad virtutē & pietatem stimulos addunt. Vt enim atomata pretiosa, tum maximè odoris sui vim ostendunt, cum in mortariolo conteruntur, & in minutissimas partes rediguntur: ita fides tum maximè iuuat, cum eius dogmata, velut in quodam mentis nostræ mortariolo, sollicita indagatione minutatim conterimus & expendimus. Adde etiam, quòd sicut cæteræ virtutes sine charitate mortuæ sunt (ab ea enim & vitam & merendi vim accipiunt) ita etiam fides ipsa sine charitate, neque spiritualem vitam, neque salutarem acrimoniam, & meriti dignitatem habet. Hinc D. Augustinus: Fides, inquit, sine charitate potest esse, sed non prodesse. Credenti, inquit Cyprianus, præmium datur, si quod creditur, & geratur. Omnes quippe cælestes virtutum habitus, qui à Spiritu sancto in viri iusti anima infunduntur, etiam ij, qui sedem sibi in intellectu fixerunt, ad rectè operandum dati sunt. Quocirca fides in hoc fidelibus concessa est, vt iuxta diuinæ legis præscriptionem, hominum vitam institueret doceat. Ideòque fidei obedientia copulanda est, vt quæ fideliter audimus & credimus, studiosè & diligenter exsequamur, quo beatitudinis eorum participes efficiamur qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. Quam rem nobis illa Pharaonis responsio innuit, qui populum ab ipso alimenta petentem, ad Ioseph (quem rei frumentariæ præfecerat) his verbis remisit: Ite ad Ioseph; & quodcumque dixerit vobis, facite. Ad hunc ergo modum cælestis Rex nos ad verum Ioseph, mundi Saluatorem, mittit: quem omnium cælestium gratiarum, atque donorum dispensatorem

Ethnicorum
mores qui
sistuntur.

Simile.

Augustin.
Fides qua-
tenus proficit.

Fidei obe-
dientia co-
pulanda.

Genes. 41.

Christi ve-
rum Ioseph.

Hebr. 5.

constituit: sed ea tamē lege, vt non modò illum per fidem adae-
mus, sed etiam, vt quæ ipse nobis præceperit, exsequamur. Ipse
námque factus est omnibus obediētibus sibi causa salutis æternæ:
hoc est, iis qui ira illum audiunt, vt salutaribus eius præcep-
tis obediant. Quanto autem maiora nobis ad bene viuendum
adiumenta suppeditat, tanto deteriorem eius causam facit, qui
tot beneficiis adiuuus, nihil in pietatis & iustitiæ curriculo pro-
ficuit. Quam rem aperte Saluator docuit, cum exprobrans ciui-
tatibus, in quibus diutiùs versatus fuerat, ait: Vg tibi Corozaim:
Vx tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sidone factæ fuissent
virtutes, quæ factæ sunt in te, olim in cinere & cilicio pœnitentiam
egissent. Quid deinde? Subdit deinde rem timoris plenissi-
mam: Verumtamen Tyro & Sidoni remissiùs erit in die iudicij,
quàm tibi. Et quidem Tyrij & Sidonij colebant idola:
quorum cultum vitiatorum omnium causam, initium, & finem
esse Sapiens ait. Quos tamen Dominus in formidando illo iudicij
die leuiùs quàm fideles Capharnaitas (inter quos ipse ver-
satus fuerat) plectendos esse aperta oratione testatur. Cur ita?
Quia cum tot isti ad pietatem & iustitiam adiumenta ex Saluatoris
doctrina & miraculis perceperissent, nihil tamen in fide
& iustitia profecerant. Quid nos ad hæc dicemus? Si enim qui
tot fidei argumenta videntes, increduli permanserunt, tam gra-
ues perfidiæ suæ pœnas daturi erant: quid nos timere par est,
qui fidei lumine instructi, & hæc ipsa credimus, & multò adhuc
maiora consistemus? Anre oculos quotidie pro nobis Dominus
in altari immolatur, nobisque non solùm adorandus, sed etiam
sumendus proponitur. Quotidie nobis tot mysteria, tot exem-
pla, tot Sacramenta, tot beneficia, tot aculei, nos ad amorem &
spem in Deum excitantes, proponuntur. Oportet, inquit Apo-
stolus, obseruare nos ea quæ audimus, ne fortè pereffluamus.
Si enim qui per Angelos dictus est sermo, &c. Videtis quantam
timoris causam nobis præbeat tantorum mysteriorum fides, si
frustra ea nobis omnia proponuntur? Quam excusationis cau-
sam in extremo illo examine habere poterimus de impietate
nostra? Dæmon semper instigat ad peccandum, vt fidem, si po-
tuerit, euertat, vt possit inducere naufragium. Sublata fide nihil
in homine cælestis seminis manet, quod illum à sempiterna
morte vindicare, & ad pietatis & iustitiæ cultum excitare possit.
Qui solam iactant fidem, vt hæretici, in periculo sunt statui.
Adsit nobis Christus, & nos conseruet. Amen.

Matth. 11.
Lucæ 10.

Sap. 14.

Hebr. 2.

1. Tim. 4.
Fide subla-
ta, quid in
homine.

DOMI

DOMINICA XIX. POST
PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA
lectio Euangelica explanatur.

THEMA. *Simile est regnum calorum homini Regi, qui fecit
nuptias filio suo, & misit seruos suos vocare inuitatos ad
nuptias.* Matth. 22.

Ræceperat olim Dominus filiis Israël, vt si ad
expugnandam aliquam ciuitatem accessissent,
primum ei pacem offerrent: quam si ciues rece-
pissent, cunctus populus, qui in ea esset, saluus &
incolumis relinqueretur. Si verò eam accipere
renuissent, oppugnari iubebat, & interfici omne masculinum
in ore gladij. Hanc legem, quam Dominus hominibus erga
homines tulit, ipse etiam cum hominibus simili tenore custo-
diuit. Priùs enim pacem & misericordiam suam hominibus
offert: nolentes verò eius misericordiã recipere, aut ea in suam
libidinem abutentes, debitis supplicijs, pro eo atque eorum im-
probitas meretur, plectit. Misericordiam ergo suam priùs of-
fert: in eos verò qui misericordiam reiiciunt, exercet iustitiam.
Inter has autem duas Domini virtutes, hoc vel maximum dis-
serimen est, quòd misericordia gratis impenditur, iustitia verò
meritis irrogatur. Vnde ad misericordiam impartiendam non
semper requiruntur merita recipientium: ad iustitiam verò exer-
cendam subesse priùs debent culpæ reorum. Vnde misericor-
dia ex Deo est, iustitia verò partim ex Deo quidem, partim ex
nobis: dum peccator priùs admittit culpam, & diuina postmo-
dum censura exercet vindictam. Habet Pater cælestis virgam,
id est, paternam disciplinam, qua is flagellat omnem filium
quem recipit, non vt euertat, sed vt corrigat. Hoc est enim præ-
cipuum huius paternæ virgæ officium. Virga, inquit, directio-
nis, virga regni tui. Vt enim pastor virga vtitur, non qua oues
lædat, sed qua eas à deuijs itineribus, ad recta deducat: ita Rex
iste, idemque rationalium ouium pastor virga directionis vti-
tur, non vt oues suas feriat, sed vt eas per salutis iter in vitam
dirigat. Sic enim hæc virga direxit illum, qui ait: Castigasti me
Domine, & eruditus sum, quasi iuuenulus indomitus. Rectè
ergo Seneca de huiusmodi castigatione, Nemo, inquit, pru-
dens punit, quia peccatum est, sed ne peccetur. Ad hunc ergo
modum Dominus, etsi aliquãdo iuste punit quia peccatum est,

Deut. 20.
Belli tem-
poris quid
agendū sit.Misericor-
dia ex Deo.Hierem. 1.
Virga quid
innuat.

Hierem. 31.

Seneca.

frequentissimè tamen punit ne peccetur. Spectant hæc ad eum finem, quia Euāgelica parabola ex altera parte largissimam Dei nostri erga nos gratiam & misericordiam proponit: ex altera verò, iustissimā & severissimam aduersus huius gratiæ & misericordiæ contemptores sententiā veluti spectandam proponit.

A V E M A R I A .

Regni celorum quid.

SIMILE est regnum celorum homini Regi, &c. Regni celorum nomine, quo frequenter Saluator in Euangelica doctrina vitur, noui modò ipsum regnum (quò omnia fidelium vota aspirant) sed omnia etiam, quæ ad hoc regnum consequendum pertinent, intelligimus. Regnum verò celorum, de quo in præsentī agitur Euāgelio, Ecclesia est: Rex verò, Deus Pater: Sponsus, eius Filius: Spōsa autem, quæ illi quæritur, sacra eius humanitas est. Huius verò matrimonij pronubus, Spiritus sanctus existit, qui æternum Dei Verbum inexplicabili ratione humanæ naturæ in vnitate personæ ita coniunxit, vt in duplici natura, vna tantum persona consisteret. Nuncij verò, qui ad eas nuptias homines inuitant, Prophetæ, Apostoli, atque omnes diuini verbi Doctores fuerunt. Prophetæ enim Iudæos, Apostoli verò atque Apostolici viri nō modò Iudæos, sed etiam Gentes, ad has Filij Dei nuptias vocauerunt. Ad has autem nuptias vocari, nihil est aliud, quam ad bonorum omnium communionem, quæ Filij Dei incarnatio attulit in mundum, inuitari. Quidquid enim gratiarum sacra illa humanitas recepit, in salutem hominum redundauit. Christo enim Seruatori illa vox maximè conuenit: Si comedi buccellam meam solus, & alienus non comedit ex ea? Quid hoc est? Nimirum quod Apostolus breui oratione explicauit, cum nos & Christi participes effectos, & Christum induisse ait. Hic igitur, Auditores (vt vno dicam verbo) harum cælestium nuptiarum & apparatus, & fructus est. Hanc autē historiam, nuptiarū Christi cum Ecclesia imaginem existitisse: Apostolus testatur, cum ait: Sacramentum hoc magnum est: ego autē dico in Christo, & in Ecclesia. Liceat tamen à te Domine Iesu quærere, quæ te vis impulit, quæ necessitas adiegit, vt hanc tam infimæ conditionis sponsam tibi volueris copulare? In matrimonijs namque homines generis nobilitatem, in coniuge opes primū spectare solent. Humanitas verò hæc, quam in spōsam cupis assumere, ignobilissimi generis est: vspote quæ à primo generis humani parente, atque ad eò proditore, originem ducit. Si alios verò parentes requiras, qui post

pri

primum illum sequuntur, inuenies quidē alios homicidas, alios adulteros, alios idolorum cultores, alios verò multis variisque criminibus cōtaminatos. Quomodo ergo tam ignobili genere sponsam eligere cupis? Verum vehemētissimus hic generis nostri amator omnia incommoda sponsæ, quæ possunt ei obici, in se recepit, & superauit. Samson alienigenam duxit vxorem, & conjugij huius amorē esse causam dixit. Idem ergo Christus Dominus huic interrogationi nostræ respondere posset, se generis nostri amore deuictum, humanam sibi naturam desponsasse, quo in ea generis humani (quod primi parentis vitio perierat) salutem operaretur. Hic igitur summus erga nos Dei nostri amor huius tanti beneficij præcipua exitit causa. Amor inquam (vt D. Bernardus ait) dignitatis nescius, dignatione diues, affectu potens, suauis efficac, & laborum omnium, periculorumque contemptor. Hic ergo amor tantum apud rerum omnium conditore potuit, vt, sicut ait Apostolus, exinaniret semetipsum, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, obediens fieret vsque ad mortem. In vulgaribus hominum coniugijs, sponsæ bonorum omnium sponsi participes efficiuntur: verum sponsa anima non modò ad bonorum omnium sponsi societatem, sed etiam ad altissimam illam & inefabilem in eadem persona Filij Dei communionem, sic eleuata fuit, vt illo eodem esse, quo Dei Verbum subsistit, humanitas quoque subsisteret. hinc factum est, vt quæ sunt Dei singularia, homini tribuantur. Quo quid esse mirabilius atque sublimius potest? Hanc autem summam infinitamque dignitatem, cætera deinde dona consecuta sunt. De plenitudine eius nos omnes accepimus, gratiam pro gratia: hoc est, pro gratia quæ ei data est capitis, gratiam iustificationis. Hoc est igitur nuptiale conuiuium, ad quod in præsentī Euangelio homines inuitantur, vt videlicet gratiarum omnium participes fiant, quæ Dei Filius per incarnationis suæ sacramentum attulit in mundum. Expendamus an vulgariū nuptiarum leges in his Christi & Ecclesiæ nuptiis inueniantur. Prima nuptiarum lex animorum vnio est: quæ murua vtriusque coniugis dilectione confatur. Quæ quidem cælestis hic Sponsus Ecclesiam suam ita professus est, vt Apostolus dicat: Viri, diligite vxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, vt exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam. Altera verò coniugum lex est, rerum omnium communio: nihil enim in matrimonio proprium, sed omnia vtrique parti sunt communia. Hæc autem lex longè perfectiūs

Spōsi nostri bonitas.

Iudic. 14.

Bernardus.

Philip. 2.

Sponsarum primilia.

Ioan. 1.

Nuptiarum leges.

Ephes. 5.

Ephes. 1. in his nuptiis, quàm in corporeis reperitur. Quo nomine rectissime Paulus sacramentum hoc magnum esse prædicat. Quid enim maius, quàm hominem ad diuinitatis consortium attolli, Deum verò ad humanæ infirmitatis humilitatē demitti? Omnium quippe gratiarum, ditiarum, donorum, atque laborum

Ephes. 2. Christi Ecclesiam esse participem, declarat idem Apostolus, cum Deum Patrem ait conuiuicasse nos in Christo, & contulisse, & cōsedere in cælestibus fecisse. Quid hoc igitur est, nisi nos omnium bonorū societate cum Christo copulare? Qua felicitate quid maius homini cōtingere poterat? Cælestis spon-

*Comnubium
cæleste.*

sus omnem laborum suorum fructum in Ecclesiam confert, nihil sibi, quod ad gratiæ & gloriæ præmium attinet, reseruans: utpote qui his meritis ad hoc non egebat, qui nulla mensura Spiritum acceperat. Videtis ergo, Auditores, quàm variæ atque ingentes opes Ecclesiæ ex hoc felici cōiugio accreuerint. Quanta in his nuptiis diuinæ bonitatis fuit dignatio, quādo Dei Filius opes omnes, & gloriā, atq; imperuestigabiles diuitias gratiæ suæ, sponsæ communicauerit: ab ea autem omnia mundi scelera sanguine suo delenda atque expianda susceperit? Vnde autem talis rerum cōmutatio, nisi ab inexhausta illa diuinæ bonitatis abyssu, potuit dimanare? Rectè ergo diuinus Apostolus sacramentum hoc magnum vocauit, quo summus Christi amor

Simile. erga Ecclesiam demonstratur. Parentes filios suos flagrantissimo amore diligunt, quòd eos ex corporis sui substantia in similitudine naturæ formatos agnoscunt, ideòq; illos tanquā seipfos, siue aliquid sui, diligunt. Ita primus ille generis humani parens coniugē dilexit, nō modò vt coniugē, sed vt corporis & substantiæ suæ (nam ex ipsa sui corporis substantia eam desumptam intellexit, non ex aliena materia) partem. Hanc autem similitudinem ad Christum transferamus, vt sacramenti huius magnitudinem clariùs perspiciamus. Hoc ergo modo, & hac eadem de causa Christus Dominus diligit Ecclesiam. Ita fit, vt Christus sic affectam & informatam Ecclesiam, id est, Spiritu suo informatam, tanto amore diligit, vt illa eadem primi hominis verè dicere possit: Hoc nūc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. O magna felicitas fidelium, quòd se intelligant à summo illo rerum omnium parente tanto amore diligi! Sicut enim fieri nō potest vt Christus Dominus non amet se: ita neque fieri potest vt non illum amet, in quo videt se, id est, imaginem suam. Ecce, quid non sperare ab opulentissimo rerum omnium Domino potest, qui sic ab eo diligitur: Hæc igitur, Auditores, nuptiæ, hæc huius conuiuij ferula, hæc magnificentissima dona, ad quæ si-

*Genes. 2.
Ecclesia se-
lucius.*

deles omnes (qui Ecclesiæ membra sumus) inuitamur. Quid autem inuitati faciunt? qua celeritate ad has nuptias properant? *Noluerunt*, inquit, *venire*. O stupendam hominum dementia! En, Auditores, summa Dei nostri bonitas, summāq; hominum peruersitas. Videte summū Dei nostri desiderium, summūque hominis fastidium. Ille esurit salutem nostram, quæ nihil ad se pertinet: nos verò, quorum tota salus est, eam negligimus, & fastidimus. Cerrè si Deus ipse nostro esset iudicio æstimandus, vterius progredi minimè debuisset. Immensa tamen eius bonitas & charitas, qua salutem nostram desiderat, in eadem vocatione ipsum persistere facit. Itaque ne hac quidem adeò illiberali hominum repulsa deterritus, velut pius pater, qui ægrotanti filio, salutaria pharmaca repudianti, iterum atque iterum eadem ingerere non cessat, ita alios rursus seruos destinauit, qui propositis magnifici huius conuiuij dapibus, eos ad illud inuitarent. *Dicite*, inquit, *inuitatis: Ecce prandium meum parauit*. Hac oratione Dominus omnia, quæ ad humani generis salutem pertinent, vnicò verbo complexus est; quādo omnia parata esse dixit. In hoc Dei Filius venit in mundum, vt homines deos faceret, factus homo. Venit ad hoc, vt eos diuinæ felicitatis & gloriæ participes efficeret: quæ quidem felicitas soli Deo, diuinitatis iure, non vlli rei creatæ, conuenire potest. Quia verò huius finis adeptio, omnem creatæ naturæ facultatem superat, ideò supernaturalibus donis & auxiliis egebat homo, quo illum assequeretur. Hæc enim omnia copiosissimè nobis contulit Christus Dominus. Quia verò non est mollis ad astra è terris via, ipse hanc viam, quæ multis modis antea impedita erat, cælestis gratiæ subsidijs planissimam fecit. Si tanta cura Dominus ea, quæ ad naturæ conseruationem pertinent, curat (vide quæ quadrupedum, volucrum, cæterarumque rerum species spectantur, quàm multi pisces ex vno pisce generantur in mari) ne videlicet naturalium rerum species intereant: qua cura, quæ ad gratiæ suæ opera spectant, curabit, ne homines intereant, quos ad imaginem suam condidit, quorumque obsequio non modò terrestria, sed etiam cælestia corpora destinauit! Hoc igitur argumento intelligere licebit, quid Dominus significare voluerit, quando omnia ad nuptias parata esse dixit. Infinitam enim gratiarum abundantiam, immensam donorum vbertatem, opes ingentes, copiosissimam redemptionem, quæ nobis incarnationis & passionis suæ beneficio contigerunt, voluit designare. Quam rerum vbertatem & copiam illa regi Salomonis opulenta adumbravit: cuius tempore tanta argenti co-

Simile.
S. Thomas.
*Via salutis
plana.*
Simile.
*Homo Deo
cura.*
J. Reg. 7.

pia, quanta & lapidum, exstitisse dicitur in Hierusalem. Quòd autem tam rari sint qui per viam salutis incedant, cum tam multa nobis salutis adiumenta oblata sint, in causa est, quia hisce spiritualibus medicamentis multi uti nolunt. Quid enim mihi preciosissima, maximeque salutaria medicamenta conferre poterunt, si ego illis uti nolo? Hoc autem genus hominum inuitati isti repræsentant, qui terrenis negotiis & curis implicati, ad nuptias venire noluerunt: qui videlicet ita sese secularibus curis addixerunt, ut omnem hanc spiritualium rerum commutationem & studium prorsus negligant. Christus nos Patri reconciliauit. Deinde iter ad cælum, non figuris, sed aperta luce Euangelij patefecit. Suis exemplis incorruptis doctrinæ efficaciam addidit. Ipse nouæ legis Sacramenta instituit, quæ gratiam conferunt, & vulnera sanant. Charitas est salutis fundamentum, ipse maxima nobis beneficia dedit. Ipse nos nudos suis donis vestiuit, sua inopia nos diuites fecit. Ipse apud Patrem se pro nobis tanquam interpellator & aduocatus interponit. Quæ autem oratio consequi possit, quæ diuinus hic Spiritus, in piorum mentes illapsus, operatur: qua illos luce perfundit: qua charitate incendit: quibus deliciis oblectat: quam illis pacem, quam cordis puritatem tribuit? Quid illi ad salutem & vitam deesse poterit, qui intra se salutis & vitæ auctorem habet, qui à cunctis hostibus & periculis tueatur? Quæ cum ita sint, non immeritò Saluator omnia parata esse dicit, quæ ad salutem nostrâ necessaria erant. Omnia sanè relinquere, & immortales Domino gratias agere deberent: quòd nulla sua necessitate, sed sola bonitate, indignos ad tantorum bonorù communionem vocare dignatus sit. Hoc ratio, hoc æquitas, hoc grati animi officium, hoc ipsa demum utilitas nostra exigebat. Sed quid tandem inuitati fecerunt? ò deploranda hominum cæcitas atque dementia! *Neglexerunt*, inquit, & *abierunt, alius in villam suam, &c.* Quis hunc tantum perditorum hominum furorem non miretur, non detestetur, non exhorrescat? Ea tamen hostis antiqui potentia, ea mundi nequitia, ea carnis nostræ malitia, ea multorum cæcitas est, vt ad has epulas inuitati venire reculent. Quid eos detinet, quid remoratur? Hoc planè rebellionis indignitatem auget. Non enim ingens aliqua dignitatis spes, aut insignis commoditas, sed vile lucrum, & carnis voluptas, & labentis seculi amor ab hoc conuicio reuocarunt. Itaque vt olim filij Israël ad eum cibum, quæ illis Dominus pluerat (in quo saporum omnium suauitas inerat) naucebant, & cæpe atque alia, & cucumeres, atque pepones Ægypti audissimè cupiebant: sic

sic isti cælestes dapes fastidiunt, & fœdas carnis voluptates, atque terrena lucra illis anteferunt. Quid agis miser? O quam vere sub nomine Canaan, de improborum hominum peruersitate Propheta dicit: Canaan in manu eius statera dolosa: in qua videlicet non æquis ponderibus spiritualia & temporaria bona libratur. Hic enim, velut in altera stateræ parte, Deus, & hæreditas æterna, in altera verò, terrenum lucrum, aut popularis aura, vel voluptas carnis proponitur: & in tam dispati rerum conditione homo adeò desipit atque insanit, vt in statera cordis eius fœdissimam brutorum voluptatem Deo anteferat, plusque apud illum vile luctum cum ipsa vita periturum, quam hæreditas æterna, nunquam interitura, valeat. Quis igitur hoc nõ miretur? Quia verò homines hac tanta rei indignitate non commouentur, cælos idem Dominus aduocat: Obstupescite cæli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer. Cur ita Domine: quæ tanta stuporis causa? Quia duo, inquit, mala fecit populus meus, me dereliquerunt, fontem aquæ viuæ: & fecerunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas. Hac felicitatis siti laborantes, fontem aquæ viuæ, qua plenissimè satiri poterant, deseruerunt; & ad ea bona confugerunt, quæ non sicut extinguuntur, sed magis acere & excitare solent: hoc est, ad fugitios honores, & perituras diuitias, & pecorum voluptates, quibus fœda carnis prurigo non extinguitur, sed irritatur. Quid igitur supernus ille Rex faciet? Nimirum propter neglectam misericordiam, exercet vindictâ; & neglectoribus pacis, bellum dirum & exitiale infert. Vnde sequitur: *Rex autem cum audisset, iratus est, & missis exercitibus suis, perdidit homicidas illos.* Hic audenter Dominus Iudæorum populum notat, qui Messiam suum, & Euangelicam gratiam recipere noluerunt: aduersus quos diuina deus iustitia, dum eorum ciuitatem atque Rempubl. deleuit. *Tunc ait Rex seruis suis: Nuptiæ quidem, &c.* Quid hoc est? Nempe id quod Apostolus aperte significauit, cum ad Iudæos dixit: Vobis oportebat primùm loqui verbum Dei: sed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æterna vita, ecce conuertimur ad Gentes, sic enim præcepit nobis Iesus, cum aliàs, tum maxime cum in hac parabola dixit: *Ite ergo ad exitus viarum, & quoscumque inueneritis, uocate ad, &c.* *Intrauit autem Rex, vt videret discumbentes, &c.* Hanc nuptialem vestem omnes charitatem esse interpretantur. Dicitur autem vestis multis quidem de causis. Vestis regit animæ nuditatem, operit mentem, tueatur à frigore: nuptialis est, quoniam ea potissimùm indurus Dei Filius venit, cum ad nuptias cum humanitate nostra cele-

Osee 12.

Hierem. 2.

Sitis qua
extinguenda
sit.

Astor. 13.

Vestis
nuptialis.I.
II.
III.
III.
V.
VI.
VII.Spiritus
sæctus quid
operetur.Malitia
hominum
magna.

Simile.

Numer. 21.

brandas processit. Duo hominum genera designantur hac parabola, in quos diuina censura defecit: alterum eorum qui ad nuptias venire reuerunt: alterum eorum qui inuitati quidem uenerunt, ueste tamen nuptiali caruerunt. Priorum nomine infideles accipimus, qui ad fidei conuiuium inuitati, noluerunt uenire. Posteriorum uero nomine eos qui fidem quidem susceperunt, charitate tamen, fidei socia atque germana, destituti erant. Vtrique tamen à Domino damnantur: illi, quia sine fide; isti, quia sine charitate ex hac uita discesserunt. Quod si ita est, quid illi dicent, qui de sola sibi fide sine charitate blandiuntur? Vbi sunt qui has uanæ fiduciae uoces iactare solent? Ego fidei sum, Christum colo & adoro: ipse pro me mortuus est, in morte sua mihi uitam peperit, sanguine suo peccatorum meorum sordes lauit, uulneribusque suis uulnera mea sanauit. Si quid admisi, ipse pro me luit, plenissimeque Patri æterno satisfecit. Si hæc igitur informis & nuda fides ad salutem sine charitate sufficit, quid sibi uult quod Dominus ad hunc hominem ait: *Amice, quomodo huc intrasti, non habens uestem nuptialem?* &c. Quisquis enim intrauit in domum conuiuij, utique per fidei ostium intrauit: Christus enim ostium est, per cuius fidem in Ecclesiam ingredimur. Et tamen qui huiusmodi fidem charitate nudatam habuit, ligatis manibus & pedibus in tenebras interiores mittitur. Quocirca nemo sibi, Auditores, quidquam de sola nuda & informi fide, sine operum attestazione, polliceatur. Hæc enim mortua fides, uitam, qua caret, præstare homini non potest. Grauius tamen ille seruis puniendus, qui fidei lumine instructus, Domini sui uoluntatem agnouit, nec impleuit, quam is, qui neque nouit, neque impleuit. Qui ueste carent nuptiali, neque fides, neque etiam percepta Sacramenta (quorum uirtute multi salutem sibi pollicentur) à tam aceri Domini obiurgatione & sententia eripuerunt. Hic conuiuia fidem habebat, charitatem autem non habebat, quæ ad huius conuiuij solemnitatem celebrandam necessaria erat: quare non immeritò à Rege increparur. Hæc eadem increpatio laceræ uestis ad eos quoque maximè pertinet, qui indignè ad panem Angelorum sumendum accedunt. Sunt enim nonnulli, qui magis frigida quadam consuetudine ducti, aut superbiæ spiritu impulsæ (ne uidelicet parum pij atque deuoti uideantur) ad hoc diuinum Sacramentum accedunt. Sed quid expositulanti Regi conuiuia hic responderit, uideamus. Nil omnino respondit, sed obmutuisse memoratur. Innuuit, quàm sit iusta improborum damnatio. Quod Iudex ipse testatur, cum ait: Hoc est autem iudicium: quia lux uenit

Fides sola
an saluet.

Luca 12.

Fides que
damnet.

Iuan. 3.

uenit in mundum, & dilexerunt homines, &c. Cum ergo reus nihil haberet quod pro se diceret, sententia iudicis aduersus eum pronunciata est: *Ligatis manibus & pedibus, mitte eum in tenebras exteriores.* Hic auarus pater filium uidebit, quem ut alienis opibus ditaret, & se & illum in gehennam præcipitauerat. Hic pater filio, & filius patri ob iniustas opes male præcabitur. Hic improbi corpore & anima scelerum suorum pœnas pendent. Hic omnis aditus ad salutem miseris in eo loco interclusus est. Hoc est enim quod in præsentis lectione significatur, cum reus homo ligatis manibus & pedibus in tenebras mitti præcipitur. Itaque impendentem unicuique mortem, & districtum diuini iudicij examen, quod statim à morte sequitur; & æternum siue præmium, siue supplicium, quod post hoc iudicium omnibus in commune propositum est, quotidie animo uersemus. Hæc enim maxima aduersus peccatum remedia Ecclesiasticus docet, cum ait: *Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.* Peccati autem obice sublato, nihil erit quod ad cælestes illas Agni nuptias, quæ in superna Hierosolyma celebrantur, nobis aditum præcludere queat. Illam ergo uestem quæramus, quæ multitudinem operit peccatorum: ut ea induti, cum cælestibus conuiuini admitti mereamur. Amen.

Extrema
meditanda.

Eccles. 7.

DOMINICA XX. POST PENTECOSTEN, CONCIO; IN QUA lectio Euangelica explanatur: assignantur & calamitates, quas in hoc mundo perpeti cogimur.

THEMA. *Erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur, &c.* Ioan. 4.

PRÆSENS sancti Euangelij lectio mirabilem Domini Saluatoris uirtutem atque potetiam non solum ad corporum, sed etiam ad animorum morbos propulsandos, facile declarat: utriusque enim Saluator uico miraculo effecit, quo & morienti Reguli filio salutem, & patri, totique eius familiæ, fidem donauit. Historia uero sic habet: *Erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaum, &c.*

A V E

A V E M A R I A .

Non ignoro, Auditores, quanta sit paterni amoris erga liberos charitas & indulgentia. Hoc autem ita esse, vnius Davidis exemplo discimus: qui paricidam filium ita deperibat, vt eiusdem mortem acerbissimo luctu prosequeretur, dicens: Absalon fili mi. Denique talis parentum erga liberos amor est, vt vulgò dici videamus, centum filiis alendis vnum parentem satis esse: centum verò filios vix vni patri alendo atque curando sufficere. Humor à radicibus profluit in ramos, nò contrà à ramis in radicem. Sic autè naturà còparatum est, vt quò effluit virtus atque substantia, eodè etiam vis amoris tendat & profluat.

Deinde parentum est, beneficia in filios conferre: cùm Apostolus ait, non debere parentibus thesaurizare filios, sed contrà parentes filiis. At verò, vt Aristoteles ait, benefactores magis beneficiarios diligunt, quàm ipsi à beneficiariis diligantur. Illi enim amant cùm beneficiant: isti verò amare tenentur, quia beneficiù acceperunt: non tamen protinus qui amare tenentur, amant; alioqui non esset in mundo ingratissimus locus, quorum non exigua turba est. Naturè auctor tam arctum parentum amorem in liberos esse voluit, vt filios suos diligenter educarent, eosque ab iniuriis teneret ætatis vindicaret. Nihil à amore fortius, nihil ad labores perferendos potentius. Videmus in gallina, quæ cùm maximè timeat atque fugiat homines, ob pullorum tamen defensionem armatum etiam hominem aggredi non vetetur: amore videlicet filiorum, nativum eius timorem superante. Sic auculæ cubum in viscera conditum, sibi ipsis eripiunt, quo filios alant: quod sine magna in prolem charitate fieri nò potest. Erat, inquit Evangelista, quidam Regulus, &c. Non otiosè sanctus Evangelista locum, in quo adolescens hic ægrotabat, descripsisse videtur. Capharnaüm: ger pinguedinis, siue villa consolationis interpretatur. In hoc autem loco facilè animù ægrotare declarat Propheta, cùm ait: Inerassarus est dilectus, & recalcitavit, &c. Hoc autem declarant Davidis, Salomonis, & Ezechii Regum exempla: qui vbi ampla, & pingui fortuna vsi sunt, in superbiam elati fuerunt. Iam verò sapientia non inuenitur in terra suauius viuentium. Hinc illa à Philosophis meritiò laudata sententia, In regno voluptatis virtuti non esse locum. Humanus animus deliciis & vitæ blandimentis dissolvitur, laboribus autem probatur. Quid quòd non animi solùm, sed integræ etià vires, atque Respub. deliciis & voluptatibus primùm quidem debilitatæ, ac deinde penitus excisæ atque deletæ sùt?

Quid

Quid enim antiquissimum & latissimum Assyriorum Imperium, nisi Sardanapali Regis libidines & voluptates in seruitutem redegerunt? Quid Lacedæmonios, quid Persas, quid postremò Romanos rerum dominos, ex tanto Imperij culmine, nisi immensæ deliciæ atque voluptates deiecerunt? Sed iam ad Regulum de filij salute, propter hunc amorem sollicitum, veniamus.

Hic vbi ægrotante filio omnia alia salutis remedia frustra tentasset, ad Saluatoris opem tandem confugit: qui nisi ita premeretur, nunquam fortasse Dominum adisset, neque tanti miraculi spectator esset: quo non modò salutè filio, sed sibi etiam, totique domui suæ clarissimum fidei donum, Domini beneficio, impetrauit. Hac autem de causa frequenter Dominus varias hominibus calamitates immittit, vt eos ad se clementer & benignè trahat. Sic Pharaon, sic Valens Arrianus Imperator, Dominum in flagello cognouerunt; licet hinc Arrianus, ille Paganus fuerit. Corporis afflictio, ad animæ salutem multum confert. Hoc in illo impio Antiochò videre est. Quid ergo mirum si Regulus hic, filium in agone mortis constitutum cernens, vbi humana remedia defecerunt, ad opem Domini Saluatoris confugerit? Quocirca nemo calamitates & morbos corporis accuset, qui languentis animi remedia sunt: quæ torpentes animos excitant, & ad Deum ire compellunt. Quid autem nobis hoc tempore facto opus sit, Salomon nos admonet his verbis: Disciplinam Domini, fili mi, ne abiicias, nec deficias cùm ab eo corripieris. quem enim diligit Deus, &c. Itaque tantum abest vt huiusmodi castigatione homo insensum sibi Deum esse suspiceretur, vt hinc magis paternæ dilectionis & providentiæ argumentum colligere debeat. Quis enim filius, inquit Apostolus, quem pater non corripit? &c. Quòd si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes (videlicet legitimi filij) ergo adulteri, & non filij estis. Vnde colligimus, eum, qui sit expertis flagellorum, esse etiam extra numerum filiorum. Quæ quidem res iis, qui variis calamitatibus conflictantur, maximo planè solatio esse debet. Hoc ipsum autem Regulus noster exemplo suo confirmat, qui nactus occasionem, quòd is à Iudæa adscēderat in Galilæam; propiorque ciuitati suæ factus, facilè ab eo adiri potuit, & rogari. Habeamus & nos opportunitatis rationem. Iudæa significat locum confessionis & laudis: Galilæa verò transmigrationis & mutationis. Vbi ergo Dominus ex loco laudis & confessionis in hunc mutationis locum descendit, viciniorque nobis beneficio incarnationis factus est, tunc à publicanis & peccatoribus, à Chananæis & adulteris mulieribus adiri paritur,

& ro

Regnum
interius.Calamitates
prosumt mul
tim.

2. Mach. 6.

Prover. 5.

Hebr. 10.

2. Reg. 18.
Paternus
amor in li-
beros.

Simile.

3. Cor. 12.

Amoris vis
lenta.Capharnaüm
quid significet.

De mtr. 32.

In solere
quid faciat
hominem.

& rogari. Hæc occasio incarnationis, non solum petendi, sed etiam sperandi atque impetrandi ratio est. Ait enim Apostolus: *Hebr. 11.* Debit per omnia fratribus assimilari, ut misericors fieret, & fidelis Pontifex. In eo enim, in quo passus & tentatus est, potens est & iis qui tentantur, auxiliari. Quando ergo in hanc Dominus Galilæam actus nostri amore descendit, atque, ut malis nostris mederetur, mala nostra suscepit; tunc opportunè admodum ad illum accedere possumus. Quis enim homo Deum hominem, hoc est, naturæ nostræ consortem adire recuset? Quid piè petentibus negabit, nisi seipsum contulit? Quo modo fugiet quærentes, qui fugientes ipse quaesivit? Videtis ergo, Auditores, quanta hinc opportunitas sit, non modò ad rogandum, sed etiam ad sperandum, cum Dominus à Iudæa descendit in Galilæam. Hanc opportunitatē Apostolus noluit nos prætermittere, cum ait: Hortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis, &c. *2. Cor. 6.* Nemo hanc opportunitatē anni Iubilei abire patiatur vacuum. *Simile.* Imitemur nautarum morem, qui, ubi secunda spirare aura cœperit, protinus à littore solvunt, & vela ventis permittunt, & vectores vel paululum morantes deserunt, ne opportunitatem illam prætermittant serò redituram. Quid multis? Ipse idem qui opem laturus est, nos ad hoc inuitat, cum petere, quærere, & pulsare iubet. Medicus est qui vocat, & veritas quæ salutem pollicetur. Si ergo vocatus adis, & obtemperes, nunquid Deus deseret te, & subtrahet se? Non est Deus illusor, inquit D. Augustinus; excipiet te, & curabit te. Ex Domini verbis liquet apertè, Regulum in fide vacillasse: nec enim cordium inspector Dominus, tam acri illum obiurgatione corripuisset, nisi latentem in eius peccatore infirmitatem fidei vidisset. Cur ergo salutem à Domino petiit, quem non credebatur Saluatorem? Verùm nos magis corporum salutem curamus, quam animarum: ad animæ ægrotantis salutem certa quoque & in præcepta posita remedia, & sponte etiam oblata repudiamus. Quam rem ab insigni cordis cæcitate, diaboli quæ fraude proficisci, certissimum est. Sic enim decipitur ille, qui ut pecuniam lucretur, lethale committit peccatum, quo & animam suam perdit, & Deum à se alienat, quamvis certa cognitione Deum esse rebus omnibus præferendum iudicet. Vbi Regulo salutem petenti Dominus respondisset, *Nisi signa & prodigia videritis, non creditis*: quibus verbis salutarem de sinceritate fidei doctrinam ei tradere voluisset; ille ad hanc doctrinam surdus, magisque de filij, quam de infidelitatis morbo sollicitus, accelerare Dominum rogat, dicens: *Domine, descende, priusquam moriatur filius meus.* Verba Domini asperita-

tem

tem quandam præ se ferre videntur, quæ Reguli incredulitatem arguunt. Quæ quidem incredulitas Saluatori ad eò erat molestia, ut aduersus alium parentem, simili incredulitate laborantem, exclamando dixerit: O generatio incredula & peruersa, quousque apud vos ero? quamdiu vos patiar? Vtraque autem obiurgatio declarat, quanto maior Seruatori nostro animarum quam corporum cura sit, qui non corpora (quæ nolimus, velimus, paulò post interitura sunt) sed immortales animas curaturus adueniet. Itaque Regulus quidem de filij morbo, Dominus autem de patris infidelitate sollicitus erat: utpote qui probè nosset, quanto morbus hic grauior esset & perniciosior. Sic in paralytico prudentissimus medicus indignè putabat, grauiori morbo prætermisso, qui animam lethaliter sauciat, corporis morbo medicinam facere. Prius igitur curare statuit, vel non rogatus, quod maius ægrotò nocumentum afferebat. Is enim est, qui abundantia pietatis suæ & merita supplicum excedit & vota. Hoc ipsum etiam cum Regulo facit, quem prius ab infidelitatis morbo, quam filium à febre curare cœpit, cum ait: *Nisi signa & prodigia videritis, &c.* Partim credidit, quando salutem filio proposcit: partim verò non credidit, quoniam hanc sine corporali Saluatoris præsentia præstari posse non credidit, vnde rogabat ut sanaret filium eius. Sic & olim Naaman ille Syrus credidit, qui Propheticæ manus contactum, & orationem ad curationem morbi sui credidit necessariam. Hæc igitur de causa iure est à Domino reprehensus: non quia non credidit, sed quia imperfectè credidit. Huic admodum est durus; alteri, nepe Archisynagogo, qui filia salutem petebat, lenis. Hinc discant quicumque bonis operibus vacat, animum demittere: quando quidem quod in ipsis animi penetrabilibus lateat, non omnes agnoscunt. Alioqui non dixisset Salomon: Est via quæ videtur homini recta, & nouissima eius ducunt ad mortem. Cuius rei gratia, in timore cõuersandum nobis esse incolatus nostri tempore, ab Apostolo Petro monemur. Dominus liberalissimi Principis morem imitatur: qui non solum bene meritis, sed etiã nihil meritis, ex sola liberalitate ampla donâ largitur. Duo in cruce pariter cum Domino latrones pendebant, & vtriusque similis esse videbatur pœna pariter & culpa: & tamen ad eò dissimiliter cum vtroque actum est, ut alter ex patibulo vocaretur ad regnum, alter raperetur ad supplicium. Hanc autem summam & excellentissimam libertatem diuinitatis iure sibi debitam proficitur ipse, cum ait: Miserebor cui voluero, & clemens ero in quæ mihi placuerit. Hoc enim proprium & singulare eius est, qui

Incredulitas
Deo ingratis.
Marc. 9.

4. Reg. 5.

Math. 9.

Prover. 16.

1. Petr. 1.

Exed. 35.

Opportunitas obseruanda.

Augustinus

Cæcitas nostra.

qui nihil cuiquam debet, nullumque superiorem agnoscit. Post hanc autem increpationem subdit Regulus: *Domine, descende, priusquam moriatur filius meus.* Quod penitus est ac si diceret: Ne quaeso, Domine, loquedo & increpando moram trahas: ne, dum in hoc tempus infumimus, filius moriatur, nullusque relinquatur remedio locus. Ecce altera infidelitatis labe, quod aegrotus à Domino credebatur sanari, non tamè mortuum suscitari: ideoque viget. In his verbis mores, studia, curæque piorum & improborum non incommodè descripta esse videntur. Piorum est, priora & maiora magis, posteriora verò & minora minus diligere; tantumque; vnicuique rei dilectionis impendere, quantum est in ea dignitatis. Rationalis enim creaturæ summa virtus atque sapientia est, vnamquamque rem tanti facere, quanti facièda est. In hoc ordine primo loco Deus Optimus Maximus collocatur, qui amore summo, & propter se, & propter innumera in nos collata beneficia diligendus est. Secundo verò loco salus animæ propria, cui post Deum nihil est antefendum. Tertio autem salus animæ alienæ, quæ cæteris omnibus præponi debet. Quarto tandem corpus proprium, deinde alienum. Postremo verò ea quæ ad vsum corporis pertinent: qualia sunt externa bona, quæ tamen in numero bonorum non sunt censenda. In huius autem ordinis conseruatione omnis pietas & religio, omnisque iustitia posita est. Hunc autè ordinè pij omnes ita tenuerunt, vt prius vitam amittere, quàm illum immutari paterentur. Hac enim de causa sancti Martyres libenter vitam corporis impenderunt, ne aut contra Dei gloriam, aut animæ suæ salutem quidquam agerent. *Qua* in re, dum id quod minus erat, maiori cedere cogebant, serpentum prudentiam imitabantur: qui dum feriuntur, tecto capite, corpus ictibus ferientis obiciunt, vt caput (vnde vita manat) illæsum seruent. Sic igitur pij omnes. At verò improbi, tanquam prophani Esau filij (qui vile ferculum paternæ hæreditatis & benedictioni prætulit) ita hanc ipsam ordinem inuertunt, vt vilissima quæque, & ea, quæ postremo loco habenda sunt, in supremo ordine collocent: quæ verò suprema, in infimo reponant. Hac enim mente & affectu pecuniam & corporis comoda, Deo, atque salutis animæ suæ antefertunt; dum propter vilissima lucra non verentur & Dei maiestatem violare, & animæ suæ salutem perdere. Cum detrimentum aliquod patitur in bonis, vehementer conturbantur, ac nonnulli sibi manus adferunt: qui tamen cum Deum & animam suam perdidissent, non modò non discruciantur, sed sæpe etiam lætantur: quasi nihil ad eos Dei amicitia, & animæ suæ salus pertineret. Si hæc,

& his

Piorum & improborum mores.

Serpentis calliditas.

& his similia multa, his hominibus inculces, surdo planè canis fabulam: quoniam & auri fulgor, & corporis salus, eius oculos fascinauit. Quid enim seculi homines non faciunt, cum vita corporis periclitatur? Nonne ergo par est, vt quanto anima corpori, & diuina humanis antecellunt, tanto maiori cura superiora hæc bona, quàm inferiora amplectentur? Ait quidam pius vir: Rogo vos, Auditores, quid tam malè de nobis meruit anima nostra, ad imaginem Dei facta, quod vel tantam custodiam ei nolimus impendere, quantam vestibus nostris adhibemus? Quo enim studio, cum nouam vestem induimus, eam à cunctis sordibus & maculis conseruare puram studemus? quod verò anima nostra tot sceleribus deformetur & inquinetur, nihil nostra interesse putamus. Appendite, quaeso, in altera libræ lance, animæ vestræ dignitatem: in altera verò libræ lance, siue corporis vestem, siue quidquid ad corporis cultum pertinet, vt appendite. Quam ergo commutationem, vt Saluator ait, dabit homo pro anima sua? Quid enim prodest homini, si totius mundi imperiū teneat, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Non sapiunt quæ Dei sunt, sed quæ hominum. At Dominus infirmis humanæ conscius, hoc saltem à nobis exigit, vt quo studio atque ardore terrena bona quærebamus, eodem cælestia atque diuina amplectamur. Immodicus terrenarum rerum & nostri amor, sicut malis omnibus aditum patefacit, ita diuinæ gratiæ aditum obstruit. A quo malo nos Apostolus reuocare cõtendit, cum ait: Videte ne quis desit gratiæ Dei, ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediatur diuinam gratiam. Quid autè magis impedit diuinam gratiam, quàm peccatum, & peccati radix cupiditas, & immoderatus amor sui? Hæc enim est amaritudinis radix, peccata omnia germinans, quibus nihil amaritudo, nihil acerbius fugi animo & cogitatione potest. Ad reliqua properemus. Vbi igitur Regulus Domini aduentum in domum suam accelerari postulasset, ipse contrà respondit: *Vade, filius tuus viuit.* Dominus aduentum suum denegat hinc, alibi pollicetur. Hanc rem si humano more expendere velimus, plus aliquid Regulus quàm Centurio; plus Reguli filius, quàm Centurionis seruus merebatur. Cur igitur hic rogatus venire in domum recusat, cum illic non rogatus se venturum promittat? Hoc igitur in loco, quid aliud quàm peruersitatem nostram castigare Dominus suo exemplo voluit, qui vsque adeò ad huius seculi diuites ac potentes honorandos, & pauperes contemnendos propensius sumus: qui in hominibus non imaginem Dei, non naturam, non virtutes, sed solas opes atque potentiam suspicimus

Felicianus
Episcopus
Arelatensis.
Simile.

Matth. 16.

Hebr. 12.

Matth. 8.

Diuites suos
spicimus.

ac miramur? Hoc est enim malum illud, à quo nos Iacobus reuocat: Fratres mei, nolite in personarum acceptione habere fidem, &c. Quid in moribus nostris hoc abusu frequentius? Audi quid Ecclesiasticus monet: Congregationis pauperum amabilem te facito, & presbytero, hoc est, seniori, humilia animam tuam, & magnati humilia caput tuum. Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, & redde debitum tuum, & responde illi pacificè in mansuetudine. Hæc est igitur Christiana Philosophia, hæc ratio, qua cum pauperibus agendum esse cælestis Magister docet. Itaque, Auditores, si de Christi nomine ac doctrina gloriamur, non mundi legibus & institutis, sed Christi spiritu atque ductu vitam & linguam nostram instituamus. Rectè ait Regius Vates: Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus, timentes autem Dominum glorificat. hoc est, vir iustus improbos, quamuis genere, opibus, & gratia florentes, pro nihilo ducit; colentes autem Deum, veretur & obseruat, licet humiles & obscuro sint, & apud homines abiecti cõtempitque. Hoc fecit Abdias, reginæ domus præpositus, qui Heliam prophetam summo affecit honore. *Descende*, inquit, *priusquam moriatur filius meus*. O si nunc eam nobis Dominus mentem immitteret, vt quoties anima nostra simili periculo laborat, quoties videlicet praua aliqua suggestionem aut delectationem infestatur, simili festinatione atque oratione ad opem Domini confugeremus, dicentes: Domine, descende, fer opem, antequam per peccati consensum moriatur anima mea. Sunt enim varij gradus, quibus ad spiritualem animæ mortem peruenitur: inter quos primus est praua cogitatio; proximus verò, cogitationis delectatio: quæ si sequatur consensus, siue in opus, siue in ipsam delectationem, ibi protinus mors animæ intercedit. Audi ergo, charissime, quoties negligentia tuâ, peccati cogitatio ad delectationem peruenit, & voluptatis glutino ita cordi tuo adhæsit, vt vix eam à te possis excutere, tunc nulla mora trahenda est, tunc more huius Reguli vrgendum, clamandum: *Domine descende, priusquam moriatur filius meus*, priusquam delectatio, quæ concepit dolorem, patiat iniquitatem. Clama cum Propheta: Deus in adiutorium meum intende. Sed iam quid Dominus petenti Regulo responderit, videamus. *Vade*, ait, *filius tuus viuit*. *Credidit homo sermonem quem dixit*, &c. Mirum fidei incrementum, quod ab illa Domini increpatione manasse credendū est. Quid enim amplius Centurio credidit, cuius fidem Dominus tantopere commendauit, nisi quod verbo absens reddere salutem posset? Idem nunc Regulus credidit, atque ita credidit, vt hac

Iacob. 2.

Eccles. 4.
Pauper non contemnedus.Psal. 14.
Viri iusti officium.

7. Reg. 12.

Gradus animæ.

Psal. 69.

Matt. 8.

fido

fiducia fretus, iter arripuerit, non amplius Domini præsentiam exigens: vt apertè liqueat, vno eodemq; tempore Dominum & filio salutem, & patri fidem contulisse. Quo beneficio admonemur, ne, cum à Domino corripimur, aut acerbius tractamur, animo concidamus, imò verò hoc ipso tempore in maximam salutis spem erigamur. David piorum gerens exemplum, frequenter se à Deo derelictum conuenit. Exsurge, quare obdormis Domine? exsurge, & ne repellas in finem. Quare faciem tuam auertis? obliuiscens inopiæ nostræ, & tribulationis nostræ? Intelligebat vir sanctus, hunc esse morem Domini, vt prius quidem suos perterrefaciât, deinde mulceat & consoletur. Sic Dominus se in Euangelio cum muliere Cananæa gessit, quam à se repellere videbatur. Sic cum eo qui lunaticum filium ei obtulit curandum, quem acerrimè prius increpauit, quam filium sanaret. Sic denique cum hoc Regulo, quem initio durius obuirogauit, cum quo tamen tanta benignitate vsus est, vt filio saluere, patri fidem, ac toti eius familiæ contulerit. Fides Dei donum est, & maximum quidem donum est: quo excellenti dono Regulus hic cum tota familia donatur. Verbis illum exterius castigabat, quem tamen intus cælesti lumine complebat. Credidit itaque in Christum, ipsum esse verum Messiam, ac mundi Saluatorem professus. Scitis aliud esse credere Deo, aliud in Deum credere. Credunt Deo & dæmones. Credere in Deum est, amando in illum tendere. Nec modò ipse credidit; sed & eius tota domus, domini sui fidem imitata; eodemque miraculo conuicta. In quo videre est, quantum ad eruditionem feruorum, exempla conferant dominorum. Diues ille epulo, inhumanus & miseticors erga mendicum Lazarum erat: cuius inhumanitatem tota eius familia sectabatur. Immitis Dominus imites quoque famulos fecerat. Qualis rector ciuitatis, tales & inhabitantes eam. Quicumque ergo Domini estis, videte, quæso, quæ viuendi exempla præbeatis. Hæc familia miraculo Christi, ad eum conuersa est. Non desunt in Ecclesia similes curationes animarum, quæ instar miraculi, piorum fidem illustrare & augere debent. Deponamus nos errores, renunciemus vititiis, veram penitentiam agamus, & opem Domini imploremus, vt cordis pacem hinc & in futuro inuabite mereamur. Amen.

Fortes in
tentatione
esse debent.
Psal. 43.Matt. 15.
Matt. 17.Fides Dei
donum est.

Luca 16.

Eccles. 10.

Rr 2

DOMINICA XXI. POST PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA LECTIO Euangelica explanatur; deinde contra odia, vindictæ cupiditatē, & implacabilitatem differitur.

THEMA. *Oportuit te misereri conserui tui, sicut & ego tui miserus sum. Matth. 18.*

INTER ea crimina, quæ accidere in vita hominibus frequenter solent, odium, ira, & vindictæ cupiditas præcipuè numerantur. Cum enim odium & ira tunc vel maximè concitentur, cum ea, quæ vehementer cupimus, aliorum vel studio, vel malitia impediuntur; cum sint tam multæ variæque hominum cupiditates, & tam multa rursus impedimenta quæ ab aliis nobis obiciuntur: efficitur plavè, vt animi hominum perturbentur, & ira atq; odio inflammantur. Crimen hoc est frequens: naturale, & legè videri possit: sed non ita est. quoniam ira, vbi creuit in odium, trabem facit de festuca, & animam facit homicidam. Sic enim apud Ioannem legimus: Qui odit fratrem suum, homicida est. Et quat autem Ioannes odium homicidio: quoniam is, qui fit: rore atque odio incensus, fratris mortem desiderat, iam illum coram Deo (qui cordium inspector est) interemit. Multorum odia, quæ sunt inueterata, ne morte quidem ipsa finiuntur, sed ad posteros etiam simul cum hæreditate ipsa transmittuntur. Hoc verò tempore quàm multa lethalia crimina committi putatis? Quoties enim inimicus in mentem venit (venit autem frequentissimè, cum ipse odij aculeus dormientem hominis memoriam pungat) si odium, quod aduersus illum animo concepit, renouat atque confirmat, toties se nouo capitalis odij crimine reum facit, totiesque apud Deum homicida est. Cum igitur celestis ille Medicus gravissimi huius morbi vniuersorum genus hominum latissimè grassantem vidisset, præcepit aduersus eum remedium in hodierna sancti Euangelij lectione prouidit: Aduersus enim hominum odium, Dei odium; aduersus eorum iras, diuinam iram; & aduersus vltionis & vindictæ appetitum, vltionis & vindictæ diuinæ seueritatem opponit. Itaq; si odium contra fratrem retines, odium contra te diuinum concitas. Si iram contra illum seruas, iram contra te diuinam prouocas. Si vltionem de illo sumere paras, vltio te diuina persequetur. Qui, inquit Ecclesiasticus, vindicari vult, à Domino inue

Odiū unde nascitur.

Augustin⁹.

*1. Ioan. 3.
Homicida quis apud Deum.*

inueniet vindictam; & peccata illius seruans seruabit. **Hæc sententia in ista parabola à Domino confirmatur & illustratur.**

A V E M A R I A.

SIMILE est regnum celorum homini Regi, qui voluit rationem ponere cum seruis suis, &c. vsque in finem. Hæc igitur est parabola: nunc singulas eius partes excutere incipiamus. *Simile est,* inquit, *regnum celorum homini Regi,* &c. Regni celorum nomine, quidquid ad regnum cæleste consequendum pertinet, intelligi frequenter audistis. Nihil autem magis nos ad hoc regnum perducit, quàm charitas: nihil ab eo excludit, nisi quod charitati aduersatur, in quo genere sunt odia, dissidia, & implacabilitas in eos qui nos aliqua in re læserunt. Huius autem criminis periculum, hac Regis à seruis suis rationem exigentis parabola declaratur. Hic autem Rex, Deus est, ante cuius tribunal omnes homines sistendi sunt, vt de perceptis à Deo beneficiis, & delictis aduersus eum commissis, ad verbum vsq; otiosum rationem reddant. Inter hos autem eius cõseruos, oblati sunt ei vnus ingenti debito, decem millium videlicet talentorum, obstrictus. Quis est autem tam magno debito obnoxius? Multi sunt certè, qui cum Rege illo pœnitente dicere verè possunt: Peccauit super numerum arenæ maris. Quis enim perditorum hominum mendacia, periuria, blasphemias, cõiucia, rapinas, fraudes, furta, detractiões, iniurias, auaritiã, inuidiam, impudicitiam, & ingluuiem, quis oculorum licentiã, quis lingue petulantiam, quis tam multiplices cordis concupiscentias, quis corporis lasciuiam, quis diuinorum beneficiorum abusum, & mandatorum cõtemptum enumerare valeat? Eò enim, diabolo adnitente, & animos hominum veluti philtris quibusdam & beneficiis dementante, deueniunt, vt nihil minus delinquant fidem habentes, quàm si athei, exleges, & infideles essent. Qui colunt idola, Gentes, ad omnia ruunt scelera: illud verè mirabile est, eos qui Deum viuum, omnia videntem, prouidentem, atque iudicantem confitentur, nihil minus delinquere, quàm eos qui lapides & ligna colebãt. Verè de huiusmodi dici potest: Dixit insipiens in corde suo, non est Deus. Quomodo autem dixerit, exponit protinus, cum subdit: Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studiis suis, &c. Hac ratione improbi dicunt non esse Deum. Faciunt Deum aut truncum, aut lapidem. Isti igitur vult decem millium talentorum, hoc est, infinitæ summæ, debitores. Auget peccati gravitatem, & personæ offensæ dignitas, & offendentis vilitas, & ipsius

Regni celorum quid.

2. Reg. 12.

*Sapient. 14.
Idolâ quibus Deus est.*

Psal. 17.

Daniel. 5. offensiois causa. Nihil Deo potētius, nihil melius. Itaque cū peccas, offēdis illum qui habet statum tuum in manu sua: offēdis illum qui infinita potestate complectitur: qui potestatem habet occidendi corpus, & animam mittere in gehēnam. Sic peccauit grauitē clarissimus Angelus, infāno diuinitatis amore incensus, dum eleuabatur aduersus auctorem suum. Parens verò omnium Eua, simili penē cupiditate inducta, diuinitatis scientiam affectauit. At quibus de causis hōmīnes diuinas leges & praecepta violant? Pudet sanē dicere. Alius ob leuissimum lucrum, alius ob sordidam voluptatem, alius inanissimi honoris & auræ popularis gratia. Sunt & alij, qui sine vlla causa Deum passim peierantes, & aliorum vitam & famam lace-rantes, gratis, hoc est, nullo proposito emolumento, peccant. Quæ res summum diuinæ maiestatis contemptum præ se fert. Adde his etiam singularem impudentiam, quòd cū ante vilissimum homuncionem delinquere nō audeamus, diuinæ maiestatis oculos non veremur, dum in eius conspectu tam multa committimus. Hoc est enim quod Dominus indignè se fere ostendit, cū ait: Et faciebaris malum in oculis meis. Et, Ego sum, ego vidi, ait Dominus. Si quis igitur has omnes circumstantias, ac præcipuè infinitā diuinæ maiestatis amplitudinem expenderit, inueniet planè, vel vnum lethale crimen decem millium talentorum, hoc est, infinitum debitum continere. Tanta autem est peccati lethalis immensitas, vt omnium mortalium merita, nisi vnigeniti Filij Dei merita accederent, vnus mortalis maculam eluere nō possent. Hoc est autem quod sanctus Euangelista designauit, cū de hoc seruo loquens, subdit: *Cū autem non haberet unde redderet, iussit eum dominus eius vendi-* dari, &c. Non enim habet hominis dignitas (nisi adinst Christi merita) vnde vel vnus tantum sceleris condignam Deo satisfactionem offerre valeat. Quis cupiditates omnes, & illicita desideria cordis humani, præsertim qui sine timore viuūt, numerare possēt? Annon, qui sic vitam traduxit, decem millium talentorum, hoc est, innumerabilem peccatorum debitorem sese constituit? Instat rationis exigendæ tempus, quam mortis horam scimus, ad quam tandem omnes, velimus, nolimus, peruenturi sumus. Quis est homo, qui viuat, & nō videat mortem? Instat hæc formidabilis hora, in qua intelliget homo, sibi ab hoc seculo, in nouum aliud, & incognitum animarum seculum demigrandum, ibique anteactæ vitæ rationem esse reddendam. At seruus, audita Domini sententia, *Procidens ad pedes eius, rogabat eum, dicens: Patientiam habe in me, &c.* Hac in re immensā Dei bonitas

& misericordia declaratur. Rex enim sola serui supplici deprecatione plus contulit, quàm ille rogauit. Ille namque spatium temporis petebat, Rex autem misericordia motus, vniversum ei debitum dimisit. Hoc ipsum quotidie Rex cælestis facit, cū peccatoribus ad ipsum per veram humilēque pœnitentiam confugiētib; non modò vitam & spatium ad pœnitentiam præbet, sed vniuersa etiam debita condonat. Quæ tamen veniæ facilitas, Christi Domini vulneribus ac meritis donatur. Hoc tamen scire oportet, hominem, quamdiu in peccato manet, nullum opus agere posse, quo Dei gratiam & amicitiam promereatur. Scriptum est enim: Victimæ impiorum abominabiles Domino. Et: Qui obturat aures suas ne audiat Legem, oratio eius erit execrabilis. Non enim Deo gratum esse potest, quod homo ingratus & inimicus Dei facit. Pius autē Dominus facilitatis & miserationis suæ exemplo, nos ad misericordiam erga conseruos vehementer inducit. Sed Regis nostri bonitatem & clementiam vidimus: serui nunc inhumanitatem & crudelitatem expendamus. Vbi homo imminens illud mortis periculum, Domini beneficio euasit; sic, diabolo adnidente, omnium, quæ perpeffus est, obliuiscitur, ac si illa omnia nocturnæ visionis somnia existissent. Passim enim videre est homines, qui, instante mortis hora, admiranda quædam proponunt, & si quid etiam debent, exsoluere incipiunt: qui tamen vbi à morbo conualuerint, infecta omnia, & quæ facere cœperant, relinquunt, & omnium, quæ proposuerant, obliuiscuntur. Vide quæ inueteratæ consuetudinis vis & tyrannis. Hi Pharaoni simillimi sunt, qui semper ad ingenium rediit. Quocirca, Auditores, extremam illam pœnitentiam eorum qui semper sceleratè vixerunt (in qua multi spem salutis suæ repositam habent) valde suspectam, maximè quæ periculosam existimare debetis: quod quotidiana hæc exempla facillè declarant. Quam rem Dominus, proposito huius serui ingrati exemplo, voluit demonstrare. Hic enim seruus, cui multorum talentorum Dominus debitum relaxauit, forè in conferuum incidit, qui ei centum denariorum debitor erat. Quem manu comprehensum suffocabat, dicens: *Redde quod debes.* At cōseruus eadem illa verba, quibus tantam is esset misericordiam cōsecurus, repetebat: *Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi.* Sed frustra tamen hoc agebat, quòd ille iā perceptæ remissionis oblitus, aures ad omnem misericordiæ vocē occluserat. Quid agis homo? Tā incitōne tibi excidit tam ingens misericordia Domini tui? Cui non valeat apud te oratio conserui, quando tantū apud Regem

Prover. 25.
Prover. 21.
*Deo ingrati-
um quid
sit.*

*Ingrati-
dini exem-
plum.*

& Dominum oratio tua valuit? Exponam hoc apertius, Auditores. Decem millium talentorum, hoc est, innumerabilium peccatorum, tibi Deus veniam supplicii precationis voce concessit, pro quibus æterna supplicia merebaris. Post hanc verò tantam gratiam, aliquis te aut cōiucio affecit, aut iniuria læsit, aut litem falsam intendit, aut maledicentia sua famam tuam obscurauit, aut alia quauis ratione nocuit: sed tandem pœnitentia ductus, aut veniam petit, aut de pace componenda intercessores ad te mittit. Hic nullo modo potes induci, vt pacem in eas. Hunc cine, inquis, ego in gratiam recipiam, qui me tot probris & ignominiosis nominibus affecit? Non faciam, non feram. Dic, quæso, homo, vtrum grauius esse putas, quòd te conseruus tuus contumelioso verbo pulsauit, an quòd tu infinitis sceleribus, & clorù & Angelorum Dominum per singula penè vitæ momenta offenderis? Tãtum certè inter vtramque iniuriam interest, quantum inter decem millia talenta, centùmque denarios. Si ergo tot iniurias toties tibi in vita Dominus tam facillè condonauit; cur vnam tu in illius gratiam, qui tam multa relaxauit, non remittes? Cur, qui tam clementem in te Dominum expertus es, tam immitem & inhumanum aduersus conseruum tuum animum gestas? Hæc certè crudelitas ipsas etiam beatas mentes in admirationem commouet. Quo autem Dominus ad misericordiam & lenitatem propensior, hoc magis crudelitati & inhumanitati infestior est. Ex eodem enim fonte & misericordiæ amor, & crudelitaris odium manat. *Videntes autem conserui eius que fiebant, contristati sunt valde, & reuerunt & narrauerunt, &c.* Quia verò pœna hæc tanta immanitas plectèda sit, ex ipsa Domini lenitate colligi facillè potest: plus cõtulit, quam fuerat rogatus. Qui tantopere diligit misericordiam, quo odio crudelitatem & inhumanitatem detestabitur, quæ tantum ab eius ingenio abhorret? Sic igitur cum immiti seruo Dominus agere cœpit: *Serue nequam, omne debitum dimissi tibi, quonia rogasti me, &c.* Si ego tam magnam debiti summam tibi remisit, cur tu tam paruam non remisisti? Si ego tanta tecum lenitate egi, cur tu conseruum suffocas, premis, & in carcerem coniiicis? Quomodo tam citò beneficentiæ erga te meæ obliuisci potuisti? Quid ergo superest, nisi vt ego te mensura tua metiar; talèmq; me erga te iustitia mea reddat, qualem te crudelitas tua erga conseruum fecit? *Iratus ergo Rex, iussit eum tradi tortoribus, &c.* Chrysofostomus dicit, Deum præcipuè inhumanitatis & crudelitatis crimen vindicare. Hoc in loco quæri meritò potest, cum Apostolus dicat, sine pœnitentia esse dona Dei (quia non repetit

*Duuities
humana.*

*Crudelitatis
exemplum
insigne.*

Rom. 11.

quod donauit) quomodo nunc vniuersum debitum, quod iam donauerat, repetit, quando seruum nequam torqueri præcipit, quoadusque vniuersum debitum redderet? Ad hoc igitur D. Thomas, cæteri que Doctores respondent: Peccata dimissa propter nouum ingrati animi crimen quodammodo redire: quia magna illa ingratitude, qua post perceptum ingès beneficium homo aduersus benefactorem delinquit, tantum ferè ponderis & grauitatis, quantum præterita peccata, habet. Si enim nullum antea homo beneficium, aut si exiguum recepisset, leue quidem esset ingrati animi vitium. At post maximum beneficium exhibitum, tanto crimen maius est, quanto maius illud exstitit beneficium. Hac ergo ratione, Auditores, peccata iam dimissa redire dicuntur. Vide iam absolutus, & liber à tanto ære alieno, ne iterum in pristina labaris vitia, ne nouis criminibus iterum Deum ad iracundiam prouoces. Vide item, ne tu leuissimas fratrum offensas retineas, qui à Domino absolutus es. Vtere tu eadem misericordia erga fratrem, qua & Deus in te vsus est. Frustra implores Dei gratiam, si tu immisericos fueris. Tortores, quibus tradendus dicitur hic durus nequam, sunt ipsi dæmones: qui velut carnifices sunt, & ministri diuinæ iustitiæ. Grauissimè damnatorum miseras animas cruciant. Habent enim ingentem inuidiam aduersus genus hominum: quos in hoc conditos esse sciunt, vt sedes ipsis antè in cælo paratas possideant. Illam quoque naturam acerrimo odio prosequuntur, quæ illis exitium & perniciem attulit. Humana natura in Christo vniuersum imperium illis abstulit. Quo factum est, vt humanam naturam, vbicumque illam viderint, tanquam Goliath gladium, quo ipsi conciderunt, immani odio persequantur, & furoris sui rabiem, quam in Christi humanitatem explere nō possunt, in eiusdem naturæ consortes expleant. Diabolus dicitur & est mille artifex, qui cum nos seduxerit, tum agit triumphum. Huic resistendum monent sancti Apostoli. Isti itaque sunt tortores, quibus ex imperio Domini traduntur, qui inaplabiles inimicitias tuentur. Quousque tandem torqueri præcipiuntur? Quousque, ait, reddant vniuersum debitum. Hoc autem debitum in gehenna, nulla vnquam temporis diuturnitate dissoluatur: quoniam hic non merendi, aut demetendi, vel satisfaciendi locus est. Ita sit, vt quod in hoc seculo breui poterat labore resarci, in illo acerbissimis & perpetuis cruciatibus nunquam dissoluatur. Cuius, inquit D. Gregorius, vita mortua fuit in culpa, illic mors vituit in pœna. Desiderabunt improbi mortem, sed mors fugiet ab eis. Quid igitur acerbius, quam mortem semper desiderare, nec

*Peccataque
redunt.*

*Peccata aut
redunt.*

*Tortores dæ
mones sunt.*

3. Petr. 5.

obtinere? Qui igitur hoc firma fide tenent, quomodo aut ride-
re, aut ludere, & in otio vitam agere poterunt, qui se præsertim
lethali aliquo crimine confictos, æternæ quæ mortis reos esse
sciunt? O quoties fatuæ illæ virgines prætermiffam hanc falu-
tis opportunitatem lugent! O verè deploranda cæcitas noſtra,
quæ ludicris rebus intentâ, hanc tantam rem, quæ ſola animos
noſtros ſolicitare ſemper debuiffet, aduertere noluit! O tranſa-
cta pœnitentiæ opportunitas, nullo vnquam tempore reditura,
quas nobis ſempiterni doloris faces ſubiicis! *Oportuit te miſereri
conferni tui. & Sic Pater meus cæleſtis faciet vobis, ſi nō remiſeritis, &c.*
In tota hac Euangelica lectione aduerſus fraterna odia, & vin-
dictæ cupiditatem, & implacabilitatem cæleſtis Magiſter ton-
nat ac fulminat, dum grauiffimum huius criminis ſupplicium
nobis ob oculos ponit. In tua quodammodo poſuit poteſtate,
vtrū ſaluari, an damnari velis. Homo, inquit Eccleſiaſticus,
homini reſeruat iram, & à Deo quærit medelam? In hominem
ſimilem ſibi non habet miſericordiam, & de peccatis ſuis de-
precabitur? Quis exorabit pro peccatis eius? Quis enim à mi-
ſericordiarum parente petere audeat, vt erga immiſericordem
miſericors eſſe velit, & veniam neganti veniam tribuat? Nemo
hoc ſanè facere audeat. Contrâ vero, ſi quis placabilis & facilis
fratři ad exorandum fuerit, facilem quoque & placabilem Do-
minum experietur. Relinque, ruſſum ait Eccleſiaſticus, proximo
nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata ſoluentur. Quam
ſententiam idem Dominus confirmat: Cùm ſtabitis ad oran-
dum, dimittite ſi quid habeatis aduerſus aliquem, vt & Pater ve-
ſter, qui in cælis eſt, dimittat vobis peccata veſtra. Si clemẽtem
& propitium Deum inuenire cupitis, habeatis in Euãgelio præ-
ſenti in promptu poſitam placandi numinis rationem. Eſtote
beneuoli in fratres, ſi Deum cupidis beneuolum inuenire. In-
ueniat gratiam (quod Patriarcha Iacob de ſuo fratre Eſau ſum-
mopere cupiebat) qui vos ſemel læſit in oculis veſtris, ſi vos, qui
inſinitis penè ſceleribus inſenſum vobis Dominum reddidi-
ſtis, in eius oculis gratiam inuenire deſideratis. Memento, in-
quit Eccleſiaſticus, nouiſſimorum, & deſine inimicari. In eo
pectore, in quo odium & vindictæ cupiditas dominatur, ibi de-
tractio, ibi finiſtræ ſuſpiciones, ibi falſa teſtimonia, ibi con-
tentiones, ibi amarulentia. Hinc in epiftola Ioannis, Qui, in-
quit, odit fratrem ſuum, in tenebris eſt, & in tenebris ambulat.
Sicut qui oculis captus eſt, vbique offendit, & in varia præcipi-
tia labitur: ita conſequens, vt is in huiusmodi peccatorum,
quæ diximus, præcipitia ruat, qui mentis oculos habet odij at-
que

Eccleſ. 28.

Ibidem.

Marc. 11.

Geneſ. 32.

Eccleſ. 28.

1. Ioan. 3.

Simile.

que iracundiæ fumo & tenebris obcæcatus. Hæc pertinent ad
animam. Quid verò corporis cruciatuſ & amarulentiam, quam
cor veneno infectum patitur, referam? Tranquillo corde nihil
eſt iucundius, ita nihil odij rabie atque furore infecto amarul-
entius. Itaque hoc vitium non modò animæ peſtem, ſed cru-
deliſſimum humanæ vitæ carnificem appellare licet. Quid iam
facies de illo deſuper inſpectore, quæ latere nihil poteſt? Quo-
modo autem pungentis conſcientiæ perpetuū carnificè, quod
alienum ſanguinem profudiſti, vitare poteris? cùm præſertim
tanto Deus odio ſanguinarios homines proſequatur, vt in hu-
ius rei ſignum, animalium quoque ſanguinem poſt diluuium
manducari prohibuerit, ſanguinem, inquit, animarū veſtram
requiram de manu cunctarum beſtiarum, & de manu ho-
minis. Quis igitur hunc lacerantis conſcientiæ tortorem eua-
dere poterit, etiam ſi iuris, iudicium quæ pœnas euadat? Cogitas
te inimicum tuū æquis oculis ferre non poſſe. Iam vide vtrū
te, an ſeipſum maiori afficit dāno. Ille quidem Dei gratiā ami-
ſit, cùm te iniuria affecit. Obicuratui tam famam, at animam
ſuam perdidit. At de te vix capillum abſtulit, ſibi verò oculum
effodit. Ecce, frater, miſerearis illius potiùs, qui tantis ſe affecit
iniuriis, quàm tui, qui tam leue damnum paſſus ſis. Circumde-
derunt me ſicut apes, ait Dauid. Apes leue vulnus aculeo ſuo
infigunt, quæ tamen vitam ſimul cum aculeo amittunt. Quæ ſi-
militudine intelligimus, quanto grauiùs ſibi nocet quiſquis
alteri nocet. Sic viri ſancti magis condolenti is, qui peccatum
commiſerunt, quàm ſibi, qui peccati illius damna tolerabant.
Dæmon eſt huius iniuriæ auctor: miſer autem homo velut ani-
matum inſtrumentum atque mæcipium, quo te ille ferit. Quid
aliud erit aduerſus hominem relicto dæmone commoueri,
quàm canes imitari, qui vel lapidem, vel haſtam, qua feriun-
tur, moribus petunt, iaculatore prætermiſſo? Vides equum: non
lædit ille te, ſed feſſoriam cur magis incandescis in equum,
quàm in feſſorem? Sic Dauid omnes ſuas contumelias non
tam hoſtibus ſuis, quàm ipſi Domino hoc permittenti adſcri-
pſit. Dominus, inquit, Semei præcepit, vt malediceret mihi.
Sic ille Iob calamitates ſuas non dæmoni, cuius opera omnes
eius opes fuerant euerſæ, ſed ipſi Deo auctori adſcripſit. Quiſ-
quis alium iniuria affecit, non illi, ſed ſibi honorem adimit:
ideoque inciuilis, linguoſus, & maledicus appellatur: Qui
aliū affecit honore, nō tā illū, quàm ſeipſum honorat. Nō enim,
inquit D. Cyprianus, qui audit, ſed qui facit iniuriā, miſer eſt.
Vide quantum ſancti huius viri ſententia ab opinione tua diſtat,
dum

Geneſ. 9.

Inimicus
tuus ſci-
pſum per-
dit.
Pſal. 117.
Apes ſe in-
terimunt.

Simile.

2. Reg. 19.

Miſer quis
dicendus.

Exemplo Christi
si quid faciendum.

dum te Christo Dei Filio, conuiciatorem verò tuum proditori. Iudæ similem facit, qui pro plagis Patri se precatorem exhibuit. Pagani & Iudæi multis modis idolis suis, summo etiam tum corporum, tum animarum discrimine placere, & litare volebant: at nos leui obsequio, nostro Saluatori, id est, fidelitate & ignorantia, litare possumus. Hoc igitur seruitutis genus summo animi affectu amplectamur, vt salui esse possimus. Amen.

DOMINICA XXII. POST PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA POST Evangelicæ lectionis enarrationem, quid nobis, quid aliis hominibus, quid Deo debeamus, explicatur.

THEMA. Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ Dei, Deo. Matth. 22.

MAGNUM spei nostræ solatium Apostoli illa verba præbent: Non habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris: tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. Quid autem ex hoc sequatur, exponit potius cum subdit: Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ eius, vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus cum auxilio opportuno: hoc est, vt opportuno tempore, cum casus ita tulerit, nobis Dominus gratiæ suæ operam ferat. Hac igitur ratione infirmitatem hominum spem confirmare atque eicere Apostolus voluit: qua intelligeremus, numquam de futuram misericordiã in eo, qui miseras nostras experimẽto didicisset. Ait quædam:

Non ignara mali, miseris succurrere disco.

Saluator noster licet omnia nouisset, experimento tamen suo & periculo nostra mala, hoc est, incommoda vitæ nostræ scire voluit, vt ita misericors fieret & fidelis Pontifex. Quod autem Apostolus ait, Dominum fuisse per omnia tẽtatum, Elias confirmat, cum eundem appellat virum dolorum, & scietem infirmitatem. Quis autem omnes dolorum eius atque laborum molestias verbis consequi possit? Mitto infantis atque virilis ætatis labores, mitto vigiles in oratione noctes, mitto piissimas eius lachrymas, famem, sitim, paupertatem, & itinera pedibus consc-

Pontifex f. deln Christi.
Esa. 53.

confecta, propter quæ fatigatus ex itinere sedebat supra Samariæ fontem, mitto etiam quidquid iniuriarum atque acerbissimorum dolorum in morte tulit: in vita etiam varios labores pertulit, variisque modis ab hostibus veritatis lacessitus fuit atque tentatus. Modò enim calumniis, modò cõuiciis illum insectantes, modò falsa crimina illi impingentes, quòd videlicet in Beelzebub principe dæmoniorum eiceret dæmonia, sæpe etiã verba eius, sæpe opera obseruantes, an videlicet sabbatho curaret, quod videlicet apud illos ingens crimen erat, & quidem nunc aperto Marte, nunc occultis insidiis atque blanditiis ipsum illaqueare nitebatur. Itaque in hodierna sancti Euangelij lectione digna malitiæ suæ calumnia Dominum capere studuerunt, vt illum vel apud populum traducerent, vel apud Herodianos læsæ Maiestatis reum agerent. Hanc calumniã sanctus Matthæus his verbis describit.

A V E M A R I A.

PHARISÆI audientes quòd Iesus silentium imposuisset, &c. Sancti Patres concilia cogere solent, quibus malis in Ecclesia grassantibus remedia adhibeant: ita contra filij diaboli cogere etiam conciliabula solent, in quibus, communicato cum satellitibus suis consilio, flagitia sua perficere valeant. Sic parricida Absalon, paternum regnum inuadens, vbi Hierosolymam venisset, Principibus exercitus ait: Inite consilium, quid facere debeamus. In eo autem consilio tractandum erat, qua ratione sapientissimo Daudi vitam simul & regnum eriperent. Simili ergo modo Pharisei ad Herodianos abeuntes, consiliũ inierunt, vt Iesum caperent in sermone, &c. Consultabant Christi nomen, quod indies crescebat, supprimere: & suum, quod hypocrisis, ambitionem, auaritiam, quod Christus minime tacuit, & conseruare; licet salutis dispendio. Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum. Non poterant eum ex vita & moribus accusare: iam vt in sermone possent accusare, anam arripiunt. Hoc exemplo, quanta sit ambitionis & inuidiæ pestis, facile conicere poterimus: que ad tam immane nefas homines adigere potuit. Nullam ob causam Pharisei Dominum insectabantur; nisi quòd eius nominis claritate ipsorum gloriam obscurari viderent. His etiam adde, quòd quamuis virtus & iustitia ex natura sua vt pulcherrima, ita etiã amabilis & iucunda sit; improbis tamen hominibus inuisa esse solet. Solet enim virtus & iustitia improbis hominibus esse. Cum enim ipsi à maleficiis nõ abhorreant, bono

Conciliis eorum cogantur.

2. Reg. 16.

Proner. 4. 19.

bonorum virorum censuram & castigationem verentur; ideoque neminem iustum esse vellent, qui debitas de sceleribus ipsorum poenas repeteret. Hæc igitur præcipua erat odij Pharisæorum in Dominum causæ. Erant in malo obstinati, de quibus scriptum est: Cor eius indurabitur tãquam lapis, & quasi malleatoris incus: quæ videlicet frequentibus contusibus, adeo nõ emollitur, vt magis etiam obduretur. In quo autem isti periculo versentur, Salomon exprimit, cum ait: Viro, qui corripientem dura ceruice contemnit, repentinus superueniet interitus. Isti diaboli referunt ingenium: qui ne multoties quidem victus & superatus defatigatur, nec lacessendi atque tentandi officium intermittit. Monemur ne arma deponamus, sed semper, velut in acie stantes, ad noua prælia expediti atque parati simus. Sic S. Antonius contra dæmones agebat. Ineunt consilium cum Herodianis. Constat ex Gentilium historiis, Iudæam à Pompeio illo Magno fuisse Romanorum Imperio additam. Ex eo igitur tempore Romanis tributa pendere Iudæi soliti erant. Quam rem tamen multi indignè ferebant, quod populus Dei, qui Deo decimas offerebat, Ethnicis Principibus tributa solvere cogebatur. Hinc in Actis Apostolorum legimus, quandam Iudam Gallilæum, & alium nomine Theudam; & popularis seditionis auctores fuisse, quod censum Cæsari dandum esse negarent: qui tamen capitali supplicio audaciæ suæ poenas dederunt. In hoc igitur tantum vitæ discrimen Dominum Pharisæi conuiteri nitebantur. Ad hoc igitur Herodianos, hoc est, Herodis milites, in huius criminis societatem ad seuerunt, partim vt Dominum continuo ad vincula rapere, si tributa Cæsari pendenda esse negaret: partim vt illi huius criminis testes essent, cū Pharisæorum testimoniū propter susceptas publicè cū Domino inimicitias suspectum haberetur. His igitur insidiis callidissime excogitatis, egregiam se victoriam de Domino adepturos sperabant. Sed tamen nõ est scientia, non est sapietia, non est equalium contra Dominum: neque fieri poterat, vt incomprehensibile Dei Verbum in verbo caperetur. Aduntes ergo Pharisæi Dominum, blandissimis illum verbis compellere cœperunt: Magister, inquit, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces. & non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam, &c. Hæc commendatio verissima erat: quæ tamen, quoniam à fraudulento pectore manabat, erat perniciosissima. Venena enim mellita Domino propinare volebant. Molliti sunt sermones eius super iaculã Idem alibi de impio homine loquens, Tota, inquit, die in insidiã cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolum.

word

Acu

Acuta quippe nouacula absque villo doloris sensu leniter pilos capitis abscondit, atque in hunc modum prauorum hominum lingua suauis quadam blandiloquentia gladium in præcordia defigit. Sed nos, apud more, quæ ex venenatis herbis, veneno relicto, mella carpunt, ex his Pharisæorum verbis fraude in eorum pectore latentem relinquamus, & verborum veritatẽ, quæ ipsi protulerunt, ad vitæ nostræ institutionem excutiamus. Magister, aiunt, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces. Rectè magistrum appellant, quia verè magister noster vnus est Christus. Et verax item, imò ipsa veritas est, qui ait: Ego sum via, veritas, & vita. Et viam Dei in veritate doces. Via Dei, diuinorum mandatorum obedientia, & iustitia est. Dicitur autem via Dei, tum quia à Deo monstrata est, tum quia nos ad Dei felicitatem & gloriam ducit. Huius autem viæ doctor Christus est. Hæc est, inquit Propheta, via, ambulate in ea, & non declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram. Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Sed quoniam hæc viæ nos ad sempiternam felicitatem ducunt; quæ sunt ad hæc viam necessaria, expendamus. Viatores tribus indigent, viatico, baculo & pera. Viaticum nostrum est Eucharistia. Baculus est memoria dominicæ crucis. Baculo nos sustentamus, & canes abigimus. Vtrumque autem nobis Dominicæ crucis memoria præstat: quæ & fidei nostræ infirmitatem eius meritis roboramus, & prauas dæmonis suggestiones crucifixi Domini & vulnerum eius contemplatione profligamus. Pera, quæ in hoc itinere necessaria est, est elemosyna, & misericordia. Sic enim ait Ecclesiasticus: Misericordia viri quasi sacculus cū ipso; gratiam hominis quasi pupillam conseruabit. Ioannes Baptista vbi populo innotuisset, nihil aliud magis commendauit, quàm misericordiam operari. Qui inquit, habet duas tunicas, det non habenti. Verissimè à Domino dictum est: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Hæc est igitur illa pera, ille sacculus ad hoc iter necessarius, qui ne in ipsa quidem morte nos deseret. Rectè enim D. Ambrosius, Nõ sunt, inquit, bona hominis, quæ secum auferre nõ potest: sola misericordia comes est defunctorum. Cùm igitur fraudulenta illa vulpes quæstionem hanc Domino proposuissent: cognita eorum nequitia, tanto ipsi blandius cum eo agere cœperunt: Quid me, ait, tentatis hypocritæ? Ostendite mihi numisma census, &c. Hæc ergo prudētissima responsione Dominus & diuino numini gloriam suam tribuendam esse

Psal 51.
Lingua acuta
ta qua.

Ioan. 14.

Esa. 30.
Psal. 24.

Eccles. 17.

Lucæ 3.

Matth. 5.

Lucæ 11.

Ambrosius.

Elemosyna
laus.

Job 41.

Prover. 9.5.

Iudæa Romanis subie
ctæ.

Actor. 5.

Prover. 27.
Deus nõ de
cipitur.

Psal. 54.

esse docuit; & Reip. principibus (qui eius in terra vices gerunt) quod illorum dignitas & officium postulat, dandum esse declarauit. Sic ergo sapientia vicit malitiam. Sic facer Moſis ſerpens Magorum ſerpentes deglutiuit. Hanc reſponſionem demirati, & turpiter pudefacti, ad perfidiae ſuae magiſtros vacui redierunt. Cæterum ſi ex Cæſaris imagine nummo impreſſa Saluator Cæſari tributum eſſe pendendum intulit, eodem certè iure nos ipſos reddendos Deo eſſe conuicit; in quibus imago Dei elucet, ad quam conditi ſumus, etiamſi nos illam non raro ſcelerbis noſtris deformauerimus. Signatum eſt, inquit Prophetæ, ſuper nos lumen vultus tui Domine. Quod cum ita ſit, conſequens profectò eſt, vt Deo, quod eius imagine inſignitum eſt, reddere debeamus.

Pſal. 4.

TRACTATIO THEMATIS.

REDDITE *quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, &c.* His verbis Dominus vt Phariſæorum malitiam retudit, ita mentem noſtram ſalutari maximeque neceſſaria doctrina breuiter inſtituit. Quidquid enim Chriſtiana Philoſophia docet, hac breui oratione complexus eſt. Quiſquis enim Deo & Cæſari, hoc eſt, Deo & hominibus, quod ſuum eſt, fideliter reddiderit, is certè totum iuſtitiae munus pleniffimè abſoluit. Cum autem homines dico, & nos ipſos, & quoscuque alios, hominum appellatione, intelligo. Ita ſit, vt tripartita ſit abſolutæ iuſtitiae ratio, qua debitum & nobis ipſis, deinde cæteris hominibus, ac poſtremò auctori noſtro Deo, quod ei meritiffimo & ſummo iure debetur, tribuimus. Quas quidem iuſtitiae partes breuiter Apoſtolus complexus eſt, cum ait: Reddite omnibus debita: cui tributum, tributum: cui veſtigal, veſtigal: cui honorem, honorem: cui timorem, timorem. Nemini quidquam debeatis, niſi vt inuicem diligatis. Hoc enim ſingulae charitas habet, vt, cum ſemper ſoluatur, ſemper tamè debeat. Hoc ſciendū, omniū Sanctorū ſummum fuiſſe deſideriū, ſcire qua potiſſimum ratione Deum ſibi propoſitum redderent: & hanc gratiam rebus omnibus antulerunt, & in ea felicitatem ſuam ſitam eſſe arbitrati ſunt. Prophetæ cum nullum ſacrificium ſatis Deo congruū inueniſſet, quod ei poſſit offerri, ſubinfer: Indicabo tibi, ô homo, quid ſit bonū, & quid Dominus requirat à te: vtique facere iudiciū, & diligere miſericordiam, & ſollicitū ambulare cum Deo tuo. Ex his tribus officiorum generibus primum quidem ſpectat ad nos, nempe facere iudiciū: ſecundum ad alios, diligere miſericordiam

ricordiam: tertium verò ad Deum, quod ipſa Prophetæ verba declarant, cum ait: Sollicitum ambulare cum Deo tuo. De his tribus officiis, quo ordine propoſita ſunt, dicere incipiamus.

Primum igitur, quod ad vnumquemque noſtrum pertinet, eſſe ait, facere iudiciū. Quid eſt facere iudiciū? Cum Dominus Prophetica voce hoc à nobis exigit, vt iudiciū faciamus, hoc petit, vt iuxta rationis & legis diuinæ decreta (quæ rationem noſtram illuminant atque perficiunt) non iuxta appetitus noſtri deſideria, vitam inſtituamus. Ille igitur iudiciū facit, qui, cupiditatum ſuarum libidine compreſſa, ſolo rationis & diuinæ legis iudicio vitam moderatur. Quod quidē Regius Vates ſe præſtitiffe dicebat, cum ait: Nam & reſtymonia tua meditatio mea eſt, & conſilium meum iuſtificationes tuæ, ſiue conſiliarij mei ſunt. O miros vitæ noſtræ conſiliarios! Audiam verò quid in me loquatur Dominus, quid ab ipſo illuminata ratio, quid ius æquitatq; requirant. Hoc ergo facere iudiciū: ad quod etiam iudiciū ſpectat, vt non affectus modò animæ, ſed corporis etiam ſenſus, non pro libidine ſua, ſed pro rationis & legis diuinæ iudicio regamus atque cuſtodiamus. Claudendi oculi, ne videant vanitatem: aures, ne detractionibus, mendacijs, & ſcurrilitati pateant. Sed ante omnia lingua eſt frenanda. Cæteris enim ſenſibus ſingularia quædam peccata attributa ſunt, linguæ autem omnia. Cuſtodite vos à murmuratione, & à detractione parcite linguæ. Maior autem cordi adhibenda cuſtodia eſt: vnde affectus & cupiditates manant. Hanc præcipuè curam à nobis Dominus requirit, cum per Salomonem ait: Omni cuſtodia ſerua cor tuum; quoniam ex ipſo vita procedit. Cogita qua pœna dignus eſt ille, qui locum Deo ſacrum, ſædis cogitationibus & cupiditatibus inquinat. Clamat enim Apoſtolus: Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Si quis autē templum Dei violauerit, diſperdet illum Deus. In hac igitur cordis puritate conſeruanda iudiciū noſtrum maxime deſideratur, ſi cupimus nobis ipſis, quod nobis debemus, exſoluere.

Iudiciū
facere quid
ſit.

Pſal. 118.

Lingua
præcipuè
frenanda.

Sapient. 1.

Prouerb. 4.

1. Cor. 6.

Cordu puri-
tate ſeruan-
da.

Sequitur & aliud, quod hominibus cæteris præſtare debemus. Quamuis multa ſint quæ illis debeamus, miſericordia tamen (quæ à charitate procedit) principem inter ea locum obtinet. Hæc virtus eſt tum Chriſtiani, tum etiam ciuilibus hominis propria. Excellentes viri dixerunt, nihil tam eſſe ſecundum naturam, quàm iuuare conſortem naturæ. Hæc a diuina in brutis à naturæ conditore illis attributa cernimus. Iam quid homines agere par eſt, qui rationis munere, qui humanitate præditi ſunt, qui à natura ipſa commiſerationis affectum acceperunt;

qui etiam, nisi alterius operum subsidiis, vitam tueri non possunt? Pudeat ergo homines, ad virtutem & misericordiam natos, non præstare aliis hominibus, quod sibi ipsis animantia mutuo, solo naturæ instinctu, præstant. Ipsi Gentiles solo humanitatis nomine ad officia pietatis parati erant. Imperator Vespasianus iunior super cornam aliquando recitatus quod eodie nemini quidquam donasset, memorandam illam vocem edidit: Amici, diem perdididi. Hæc planè vox multorum Christianorum auaritiæ accusat; qui fidei lumine instructi, non præstant, quod tam larga manu infidelitas præstabat: nec nos ad benignitatis officia magnificentissima spes præmij inuitat, cum Ethnicos sola honestatis species ad hoc ipsum impelleret. Hæc ergo pot. summum ratione misericordiam proximis (quam à nobis Propheta requirit) exhibebimus.

Supereft tertium, quid communi omnium Domino debeamus. Hoc sanè nemo, nec Angelus quidè, cõprehendere potest. Præstamus hominibus de nobis bene meritis honorè & amicitiam. Cæterum cū omnes diligendæ rationes in vno Deo cumulatiſſimè reperiantur: quis iam dubitare poterit, omnia hæc obsequia in vnū collecta, illi vni deberi, & ita deberi, vt quidquid illi obtuleris, infinitis partibus minus sit, quàm quod eius immensæ maiestati debetur? Illius in nos merita nulli conferri possunt. Quia igitur in vno illo omnia habemus; omnes vtiq; in vnum illum amores & honores, omnemque pietatem & religionem conferre debemus. Ab hoc & beatè, & feliciter, & semper viuere (nisi per nos steterit) percepturi sumus. Adeo enim ex vno illo salus & vita nostra pendet, vt sine illo nec spiritum ducere, nec loco moueri, nec aliquid moliri, nec vel ad momentum subsistere valeamus. Quæ cum ita sint; expendite nunc, quæso, Auditores, mecum, quale sit, quod passim fieri videmus, nempe hanc tantam maiestatem ab hominibus contemni, leges eius perfringi, iura conculcari, beneficiorum eius obliuisci, nullamque eius maiestatis rationem haberi. Quid enim aliud tam multi mortales faciunt, quàm peccata peccatis, & scelera sceleribus addere? Quotus enim quisque conditorem suum atque parentem super omnia diligit? Quis peccatū lethale super omnia derestatur? Quis diuinæ seuentatis iudicium metuit? quis iustitiam vtilitati præfert? quis virtutè magis quàm pecuniam diligit? quis diuinas leges omnibus vitæ commodis antepōnit? Quo fit, vt quem rebus omnibus vitæ commodis antepōnit, rebus omnibus posteriorem habeant. Quo quid indignius, quid iniustius, quid exsecrabilius esse potest? Denique eò stuporis multi

homines venerunt, vt nihil sit quod minùs metuant, nihil cuius auctoritas minùs apud eos valeat, nihil cuius offensionem minùs pertimescant, nihil cuius gratiam & amicitiam minoris faciant, quando illam exigui lucelli, aut cuiuscumque voluptatis causa, amittere non verentur. Quod hæc satis dignè deplorare non possumus, mentibus vestris ponderandum atque cogitandum relinquimus. Exigit Propheta, vt sollicitè cum Deo ambulemus: præcipit, vt magna cura & sollicitudine, quidquid auctori nostro debetur, exsoluamus. Æquum sanè fuerit, vt eius hæreditatem vindicemus, cuius imaginem retinemus. Superest igitur, Auditores, vt quando hoc iudicio causa nostra in extremo illo examine (quod vnicique statim à morte instat) excutienda est, toto studio in hanc vnam curam incumbamus, vt hæc dæmonis imagine, quæ constat superbia, inuidia, fraude, odio, mendaciis, & similibus, obliterata, Seruatoris nostri imaginem mentibus nostris imprimendam curemus. Ad huc enim finem homo conditus est, vt diuinæ beatitudinis & gloriæ particeps fieri possit. Quæ de causa illum Deus ad imaginem & similitudinem suam condidisse dicitur, vt similis esset in vita, cui similis futurus erat in gloria; & imitaretur eius bonitatem, cuius assecutus erat felicitatem; viueretque in hoc mundo tanquam filius Dei, qui futurus erat in altero seculo hæres Dei. Aliter enim præposterum foret, si viueret in hoc seculo tanquam pecus, qui in altero victurus esset vt Deus; vitamque imitaretur brutorum, qui honorem postea percepturus esset Angelorum. At homo, qui conditus erat ad similitudinem Dei; purus, innocens, sanctus, amissa hac diuina similitudine, fallacis serpentis persuasione, per peccatum similis factus est belluis. Hinc Regius Propheta, Homo, inquit, cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Hi iumentis, quæ quodam naturæ impetu atque appetitione ducuntur, similes esse dicuntur; quia non ratione & consilio, sed affectibus & impetu cæco reguntur. Hi solam terram diligunt, terrena meditantur, terrenas opes ambiunt, & in hoc vno curas suas omnes atque cogitationes infumunt. Hi, vt Propheta dicit, oculos suos stauerunt declinare in terram. Quibus extrema illa infelicitas cõtingit, de qua Hieremias ait: Domine, omnes qui te derelinquunt, confunduntur; recedentes à te, in terra scribentur: quia dereliquerunt venam aquarum viuentium Dominum. Horum typum tenuisse Darhan & Abiron, quos terra deuorauit, Origenes declarat. Quia verò in terra thesaurus eorum est, ibi etiã omnia interiora & exteriora sunt,

Iudicij examina.

Homo in quem finem conditus.

Psal. 48.

Terram qui diligunt.

Psal. 16.

Hierem. 17.

Num. 16.

Lucæ 13.

ibi affectus omnes atque vota collocata. Eorundem etiam ty-
pum gerit mulier illa quæ in Euangelio à dæmone oppressa,
totos decem & octo annos curuato corpore incedebat, neque
vnquam hoc tam longo spatio cælum adspexerat. Dæmonis
est, mentes quas obsidet, è cælo (vnde ipse decidit) deicere, &
in terram ita demergere & sepelire, vt nunquam oculis in cæ-
lum tollant, neque se ad cælestem hæreditatem natos esse me-
minerint, sed totos se terrenarum rerum studio atque amori
addicant. Omissis istis, consulamus nobis ipsis, sequamurque
Apostolum admonentem: Sicut portauimus imaginem terreni,
ita nunc portemus imaginem cælestis. Hæc autem imago,
quam portare iubemur, nullibi magis quam in ligno crucis ap-
paret. Apostolus quosdam execratur, qui sunt crucis inimici,
quos ventris sui cultores appellat, cuius se turpissimo famulari
tradiderunt. Christi crux nihil aliud requirit à nobis, quam
peccatorum odium, & laborum amorem. Christus mori magis
voluit, quam Dei præcepta violare. Quod si tantus obedientiæ
labor difficilis nobis apparet, cælestis præmij magnitudinem
ante oculos ponamus. Hæc igitur spe erecti, Auditores, ad bra-
uium superne vocationis per laborum patientiam, & diuinorum
mandatorum obedientiam, alacri & prompto animo curramus:
vt illius tandem gloriæ, quæ strenuè decertantibus promissa
est, participes effici mereamur. Amen.

1. Cor. 15.

Philip. 3.
Crucis ini-
mici.

DOMINICA XXIII. POST
PENTECOSTEN, CONCIO: IN QVA
Euangelica lectio explanatur; inde de virtute
spei atque fidei in Deum; deinde de his quæ
nos ad huius fiducia firmiorem retinendam ad-
iuuant, differitur.

DVO in hodierna sancti Euangelij lectione insignia
miracula S. Matthæus describit: alterum, quo Do-
minus mulierẽ duodecim annis sanguinis fluxum
patientem sanauit: alterum, quo mortuam puel-
lam, duodecim annos natam, ad vitam reuocauit.

Gentiliu po-
pulus mor-
tuus.

Quæ quidem miracula mysterio non vacant. Puella namque
mortua Gentilem populum designat, qui (quod attinet ad di-
uini numinis cultum) mortuus erat, vt potè qui lapidum atque
lignorum superstitioni addictus, omni sensu & motu pietatis
ac veræ religionis, vt mortuus, carebat. Mulier verò sanguinis
fluxum

fluxum patiens, Iudæorum populum adumbrat, qui veri Dei
cognitionem habens, fluxum tamen sanguinis patiebatur: hoc
est, cupiditatum atque desideriorum suorum turbidos motus
cohibere nolebat. Per Legem, vt Apostolus ait, cognitio pec-
cati, non autem gratia ad cohibitionem peccati. Ad vtriusque
ergo gentis salutem Dei Filius in mundum venit, vt & Genti-
lem populum ad vitam reuocaret, & Iudaicum cupiditati ser-
uientem gratiæ suæ beneficio sanaret. Quod enim Lex præstare
non poterat, diuini Spiritus gratia præstitit. De vtroque ergo
miraculo in præsentem concionem dicturi, cælestem opem, sacra-
tissimæ Virginis interuentu, suppliciter impleremus.

Roman. 9.
Christus cui
venit in
mundum.

A V E M A R I A.

LOQVENTE Iesu ad turbas, ecce Princeps vnus accessit & ado-
rauit eum, dicens: Domine, filia mea modò defuncta est, &c. Marcus
ait, hunc Principem non solum adorasse Dominum, sed etiam
ad pedes eius prouolutum fuisse. Summum certè hoc reueren-
tiæ genus existit. Et quidem Dominus (si externam faciem
spectes) humilis personæ speciem atque habitum referebat, &
populi opinione fabri filius putabatur, atq; eo tempore à Ioan-
nis discipulis & Phariseis accusabatur, quod cum publicanis &
peccatoribus ederet ac biberet: nihilominus tamen hic Synago-
gæ Princeps non in domo, aut in angulis sedentem, sed præsen-
te & spectante populo, se pedibus eius prosternit, illumq; ado-
rat: quod genus reuerentiæ ne ipsis quidem mundi Regibus
atque Imperatoribus exhibetur. Quid igitur hunc Principem
sic humiliavit, sic ad Christi pedes abiecit? Non dubium, quin
externa illa calamitas qua premebatur: qua si caruisset, nun-
quam se ad Christi pedes prostrauisset. Hic est, Auditores, pri-
mus calamitatum fructus. Omnia corporis incommoda non
minùs animæ salutem conferunt, quam corporis morbis medici-
corum pharmaca, quamuis acerbata sint & amara. Diuitibus huius
seculi Apostolus prudenter præcipit, non sublimè sapere: vt po-
te qui intelligeret, homines secundis rebus insolescere, afflictis
humiliati, & cum Propheta dicere: Bonum mihi quia humili-
asti me. Præstat etiam hoc calamitatis afflictio, quod non so-
lum hominem humiliat, sed etiam mentem ad Deum eleuat,
atque ad eius opem implorandam excitat. Vbi enim deest hu-
manum præsidium, tum vel maximè homines ad diuina auxi-
lia confugiunt. In tribulatione, inquit Propheta, sua manè con-
surgunt ad me: venite & reuertamur ad Dominum. Hoc item

Christus hu-
milis.

1. Tim. 6.

Ezal. 112.

Osc 6.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
CRANADA

Principis huius exemplo discimus, qui nunquam fortasse Domini Saluatoris opem implorasset, nisi ad hoc illum filia suæ morbus impulisset. Est & alius calamitatum fructus, nempe peccatorum remissio. Quod enim malum carnis indulgentia peperit, eiusdem carnis afflictio delet. Caro, inquit ille, læta nos traxit ad culpam, afflictæ reducat ad veniam. Idem etiam Sara, *Gregorium.* Tobia: iunioris vxor, in oratione sua his verbis testatur: Benedictum est nomen tuum Deus patrum nostrorum: qui cum iratus fueris, misericordiam facis, & in tribulatione peccata dimittis his qui inuocant te. Rectè ait Apostolus: Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis; sed faciet cum tentatione prouentum, ut possitis sustinere. Cum, inquit alibi, infirmor, tunc fortior sum. Est & signum probatæ virtutis, & diuinæ prædestinationis. Quo nomine idem Apostolus primum quidem in Deo, deinde in Christo, postremò in tribulationibus se gloriari ait. Res sanè mira, in tribulatione, post Deum, quem fauentem habeas, gloriari. In igne probatur aurum & argentum, homines verò receptibiles sunt in camino humilitationis. Quæ cum ita sint; quis non libenti animo calamitatum angustias perferat, quas tantorum bonorum causas esse intelligit? Ob corporis valetudinem amara perferimus: cur non potius ob animæ salutem incommoda patienter perferimus? Exoratus ergo Principis oratione Dominus, quamuis absens salutem ægris, & vitam mortuis reddere potuisset, ut peccati tamen morem gereret, & infirmam eius fidem roboraret, cum eo proficiscitur, magna populi caterua, quæ ibi aderat, illum comitante. Hic merito quæri potest, cur Dominus huic Principi corpoream præsentiam ad salutem filia: reddendam flagitanti concessit, & cum eo perrexit; quam tamen Regulo, simili ardore eandem petenti, non modò non exhibuit, sed illum etiam grauius obiurgauit. Hæc quæstio in eo Euægelio de Regulo explicata est. Regulus simplicibus verbis Domini præsentiam postulauit: at hic Princeps verbis etiam hanc tantam & cordis & corporis humilitatem adiecit, quam paulò antè vidistis. De huiusmodi autè oratione, quæ humilitatis virtute commendatur, Propheta ait: Respexit in orationem humilium, & non spreuit preces eorum. Hæc ergo de causa nihil mirum si Dominus se totum Principis huius voluntati tradidit, & cum eo perrexit, & in via etiam in fide vacillantem confirmauit: qui tamen cum Regulo ire detrectauit, & acerba illi oratione corripuit. Ceterum dum pergit ad mortuam puellam suscitandam, mulier annis duodecim fluxu sanguinis laborans, quæ omnem

substantiam suam in medicos erogauerat, nec quidquam profecerat, ab eo mirabili ratione sanata est. Hæc mulier partim celeberrima miraculorū Domini fama permota, partim etiam diuini Spiritus beneficio illuminata, tantam de virtute & potentia Domini fidem conceperat, ut absque vlla mentis hæsitacione intra se diceret: *Si tetigero tantum vestimentum eius, salua ero.* Prudens mulier, vbi humanum sibi defuisse videt auxilium, ad cælestem Medicum, fidei præsidio instructa & illuminata, confugit. Quo minus mirandum est, Auditores, si, quos Dominus ad se trahere cupit, variis in seculo calamitatibus exagitari permittit: ut ab ipso seculo vexati atque repulsi ad auctorem salutis, & vnicum malorum omnium perfrugium redeant. Sæpe enim accidere videmus, ut qui naufragium faciunt, fluctibus ipsis quibus alij intereunt, ad tuta littora impellantur, eaque res illis saluti sit, quæ aliis interitum adfert. Hæc igitur mulier hæmorrhoiisa, à medicis desperata, atque omni humana ope destituta, ad veræ salutis auctorem, fidei lumine instructa, confugit. Hoc autem incurabili sanguinis morbo eos intelligi arbitror, qui sic peccatis asueri sunt, ut diuturna consuetudine in naturam quodammodo transeunt, variorum desideriorum, & cupiditatum fluxum patiantur, quas vix cohæbere possunt. Imò sunt quidam, qui eò improbitatis deuenerunt, ut dicant, se non posse cupiditatibus suis imperare, easque rationis imperio cohæbere. Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere. Boni se moderantur, mali cupiditatibus suis indulgēt. Hac ratione cernere licet vsque adeò impudico amore lauciatos, ut apertè fateantur, se nullo modo hunc turpem animi morbum à se excutere posse. Sunt rursus alij, qui viduarum & pupilulorum bona fraudibus diripiunt: qui proposita æterni ignis pœna, nullo modo sibi imperare possunt, atque ita in certo damnationis statu & viuunt, & vitam finiunt. Hi sunt autem, quos Dominus sub meretricis impudentissimæ nomine apud Prophetam castigat, his verbis: *Leua, inquit, oculos tuos in directum, & vide vbi nunc prostrata sis: hoc est, quo te genere flagitiorum non contaminaueris.*

Expofuimus morbi huius vim atq; rationem, nunc medicinam quæramus; quam certè nulla humana vis, nulla ars præstare potest: sicut nec huius quidem feminæ morbum vlla potuit hominum medicina curare. Vera est enim, maximeq; tremenda illa D. Bernardi sententia: Postquam aliquod vitium in consuetudinem versum est, nisi ineffabili diuinæ gratiæ miraculo, ei non resistitur. Cæterum ut hæc mulier huius morbi pe-

Calamitates profunt.

Simile.

Consuetudo peccandi.

Eccl. 18.

Bonorum & malorum discrimen.

Hierem. 3.

Bernardus.

riculum nobis indicauit: ita eadem remedium ostendit. Quòdnam illud est? *Si tetigero*, inquit, *vestimentum eius, salua ero*. Christi vestis deuotione, fiducia, religione, tangenda erit, si saluus esse velis. Quæ est vestis Christi? Ea nimirum, qua sacratissimum corpus Christi tegitur. In sacra enim hostia verum corpus Christi latet, in quod panis substantia versa est: quod tamen candore illo, hoc est, panis imagine atque specie ita tegitur ac velatur, vt Propheticum illud dicere possimus: Verè tu es Deus absconditus, Deus Israël, Saluator. Inter mirabiles Sacramenti huius virtutes & effectus præcipuè numeratur fomitis mitigatio, à quo fomite omnes prauæ cupiditates, tanquã fluxus sanguinis deriuantur, quæ tamen huius Sacramenti virtute restringuntur. At Dominus, vt Marcus refert, *Quis*, inquit, *me tetigit?* Cui Petrus, *Præceptor, turbæ te comprimunt*, &c. Dominus aperte docuit, nequaquam se ab illis tangi, qui solo corpore ipsum tangunt (quales hæc turbæ erant, quæ Dominum sequebantur) ab illis autem verè & salutariter tangi, qui non solum corpore, sed spiritu atque pietate illum tangunt, etiam si solã vestis eius fimbriam cõtingant. Multi premunt corpus Domini, non tangunt. Ille tangere dicitur, qui eius virtute participat, qui piè, qui religiosè, qui fidenter cum hac femina Domini cum corpore tangit. Multi multum orant labiis, non corde. De his ait Dominus: *Populus me labiis honorat, cor autem eorum longè est à me*. Tales ergo orationes Dominus non exaudit, qui tamen ad Moïsem sine strepitu ore cordis precantem ait: *Quid clamas ad me? Ideo quæ Saluator in Euãgelio orandi modum discipulis præscribit: Orantes, inquit, nolite multum loqui, sicut Ethnicici faciunt: putant enim quod in multiloquio suo exaudiãntur. Nemo tamè existimet, his verbis longã orationem damnari, cum & ipse pernoctaret in oratione Dei, & sancti quique viri tandiu frequenter orabant, vt diem crebro cum nocte iungerent. Eos iure reprehendimus, qui solo strepitu labiorum contenti, sine vlla mente atque reuerentia sacra verba proferunt. Tales non tangunt, verum magis offendunt diuinam Maiestatem. Quando oramus, loquimur cum Deo, quem attentè ac reuerenter alloqui tenemur. Quid superest, Auditores? ne peccet illud Apostoli: Orabo spiritu, orabo & mente: psallam spiritu, psallã & mente, hoc est, cum Deo psallimus, non auium ritu, sed hominum more psallamus: id versamus in corde, quod ore proferimus: non vt ore versamus diuina, corde autem humana tractamus. Sic enim fiet, vt femina huius exemplo Dominum spiritu magis quàm corpore tangentes, virtutis eius participes effici mereamur.*

reamur. Cùm ergo religiosa femina pium illum furtum nequam Dominum latere perspexisset: magno timore percussa, quod factum fuerat, in omnium conspectu humiliter propalauit. Ad hoc Saluator noster è cælo venit in terram, ad hoc humanitatis nostræ vestem induit, vt homines omnium bonorum atque diuitiarum suarum participes faceret. Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Hic, ô mulier, qui sanitatem corpori tuo præstitit, menti tuæ fidei lumen infudit, teque non solũ à corporis, sed ab infidelitatis etiã morbo clementer eripuit. Verebatur hæc mulier piorum more. Itaque pius Dominus metum piæ mulieris adimit, blandissimo eam filia nomine compellans. *Confide filia, fides tua te saluam fecit*. Credidisti te solo vestis meæ contactu salutem esse consecuturam: tetigisti, & salutem affecuta es. Quo in loco animaduertere licet, Auditores, diuina munera atque dona pro fidei mensura hominibus impartiri. Quantum, inquit Cyrianus, vas fidei capacius afferimus, tantum gratiæ inundantis haurimus. Dei enim misericordia velut inexhaustus quidam bonorum omnium fons est, à quo plus hauriet, qui capacius fidei vas ad illum adfert. Itaque illa Domini promissio, *Omnis locus, quem calcauerit pes vester, vester erit: de huiusmodi fide, quæ hanc adeo amplam de diuina misericordia fiduciam concipit, intelligenda est*. Sed operæpretium erit, hoc ipsum exemplis illustrare. Ad hoc autem triplicem vobis fidem ante oculos ponam: nempe huius Principis, cuius filiam Dominus ad vitam reuocauit; & huius item piæ mulieris, atque Centurionis. Princeps credidit Dominum sacræ manus suæ contactu salutem ac vitam filia redditurum: at hæc pia mulier longius in fide progressa, solo Dominicæ vestis contactu salutem se esse adepturam credidit. Altiùs tamen in hac ipsa fide Centurio, quamuis Gentilis, processerat, qui sine Dominicæ manus aut vestis contactu, solo iussu & imperio, salutem ægrotanti seruo credidit posse reddi. Cuius fidem Saluator demiratus, sequenti se turbæ dixit: *Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Israël*. His tribus exemplis vim fidei admirabilem intelligere poteritis: quæ tantum à Deo impetrat, quantum fides, quantumque de immensa eius bonitate sibi pollicetur. His igitur exemplis, Auditores, admoniti, in quouis morbo, aut tentatione, aut calamitate, ad opem Domini confugiamus, amplissimum fidei sinum ante illũ expandentes. Pro mensura fidei atque spei, munera sua fidelibus donat. Quod Propheta intelligens, Dominũ precatur his verbis: *Fiat misericordia tua Domine super nos, quæ admodũ*

Esa. 41.

Eucharistia virtus.

Christu qui tangunt.

Esa. 29.

Exod. 14. Sic Anna orabat.

1. Reg. 1. Matth. 6.

Lucæ 6.

1. Cor. 14.

Esa. 53.

Pij timent.

Vide quid fecerit hæc mulier ob gratitudinem, apud Euseb. libr. 7. cap. 14. Cyrian ad Don in epist.

Deut. 11.

Matth. 8.

Psal. 52.

ſperauimus in te. Huic tamen ſpei, Auditores, pietas & iuſtitia copulanda eſt, ſicut idem Propheta monet, cum ait: Sacrificate facrificium iuſtitie, & ſperate in Domino. Reſpicite, ait Eccleſiaſticus, filij nationes: quis ſperauit in Domino, & coſuſus eſt? aut quis permãſit in mãdatis eius, & derelictus ab eo eſt? Idẽmque paulo antè: Crede Deo, & recuperabit te; & dirige viam tuam, & ſpera in illum. Viam igitur noſtram ante omnia dirigere ſtudeamus, & ſpei atque ſpei finem, quantum poterimus, expandamus, certi de immenſa Domini benignitate, nunquam fruſtra nos in eo ſpem noſtram collocaturos.

Cum ergo Dominus in Principis domum deueniſſet, & lætantem ac cumultuatẽ familiam compeſcuſſet, non permiſit quemquam ſecum intrare, niſi tres amantiſſimos diſcipulos, Petrum, Iacobum, & Ioannem, patrẽmque & matrem puellæ; apprehenſãque defunctę manu, *Puella*, inquit, *ſurge*. Quę immenſa huius diuini verbi virtute ſic à morte ad vitam reuocata eſt, quaſi à ſomno excitata fuiſſet. Parentibus verò hoc miraculo attonitis, huius operis ſilentium indixit, atque vt puellam allato cibo reſicerent, præcepit. Crediderant puellam mortuam, & iam excitatam parentes, quod tamen diſcipuli in ſuo Magiſtro credere non poterant, diſcultius reſurrectionem credebant. Aliud hinc quoque latet myſterium: vt facta peccatorum confeſſione, ſtatim ad Euchariſtiæ ſacramentum properemus. Hęc duo Sacramẽta (vt alia prætermittamus) Saluator inſtituit: quorum alterum mortuorum, alterum viuorum eſt. Confeſſionis enim ſacramentum, quod verè mortifera peccata remittit (dicente Domino: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis) mortuas sæpe in peccato animas ad vitam reuocat, quam quidem vitam hic diuinus cibus nutrit, alit, atque præſeruat. Hic panis cor hominis confirmat. Vnde tanta infirmitas noſtra, niſi quòd tamdiu ab hoc cœleſti pane abſtinemus?

TRACTATIO THEMATIS.

CONFIDE *ſilia*, *fides tua te ſaluam fecit*. In his verbis Domini, latet talis theſaurus, quo vita noſtra, fide, ſpe, ac diuinæ miſerationis fiducia munita, in hoc mortali corpore tot periculis & miſeriis obnoxio, ſub vmbra alarum Domini incolomis & tuta manet. Et quidem hoc in loco non de mortua agimus fide, ſed de ea quæ per dilectionem operatur, quæ quę non ſolùm charitate informatur, ſed etiam clariffimis Spiritus ſancti donis, ac præcipuè intellectus & ſapientiæ dono perficitur & illa

& illuminatur: quoniam altero fidei myſteria penetrat, altero mirabilem eorũdem ſuauitatem atque ſaporem deguſtat. Hęc igitur fides his donis inſtructa & illuminata, vt omnium aliarũ virtutum radix & fundamentum eſt, ita fiducia virtutem, & natura & nomine ſibi coniunctam, præcipuè parit. Vt enim fidei atque fiducia nomen, ita vtriuſque vis atque natura coniuncta eſt. Eſt autem fiducia ſpes roborata, ex aliqua firma opinione procedens. Rectè ait D. Bernardus: Germana fidei & ſpei cognatio eſt, vt quod illa futurum credit, hæc illa ſibi incipiat ſperare futurum. Hanc autem vtriuſque virtutis huius cognationem non obſcurè exponit Apoſtolus, cum ait: Deus autem ſpei replet vos omni gaudio & pace in credendo, vt abundetis in ſpe, & virtute Spiritus ſancti. Illa enim incenſa atque inflammata fides, fiduciam & ſpem viuam parit, & in ea nos abundare facit. Spes igitur huiusmodi fiduciam confirmata, mirabiles in anima iuſti fructus parit, & quibus duos tantum in hoc loco referamus. Primum enim ſpes hæc efficaciffimum inſtrumentum eſt ad opem & miſericordiam Domini impetrandam. Ad cuius rei fidem, non vnum aut alterum locum, ſed omnes penè Dauidicos Pſalmos offerre poſſem. Vix enim vllus reperitur, qui non virtutis huius fructus, laudes, & exempla contineat. In te, inquit, ſperauerunt Patres noſtri; ſperauerunt, liberaſti eos. Ad te clamauerunt, & ſalvi facti ſunt: in te ſperauerunt, & non ſunt confuſi. Quid verò Eſaias? quàm multis modis hanc virtutem commẽdauit? Ecce, ait, Deus noſter iſte, exſpectauimus eum, & ſaluauit nos: iſte Dominus, ſuſtinuimus eum, exultabimus & lætabitur in ſalutari eius. Hęc eſt illa ſpes, quæ non confundit, hoc eſt, quæ nunquam fruſtra & inaniter ſperat. Hęc illa ſpes, quæ nunquam à conſpectu Domini vacua recedit, eodem pollicente atque dicente: Quidquid orantes petitis, credite quia accipietis, & fiet vobis. Charitas eſt principium merendicæ hæc ſpes radix & fundamentum eſt impetrandi. Nullum in charitate bonum opus edimus, in quo non mereamur: nihil rurſus nobis ſalutare, huiusmodi ſpe ſulti, à Deo petimus, quod non impetremus, etiam ſi ab eo, vt montes tranſferat, poſtulemus. Colligimus, vt ad precandum acceſſuri, hæc ſpe atque fiducia diuinæ miſerationis, preces noſtras muniendas curemus. Sic enim fiet, vt nunquam vacui ab oratione recedamus. Hic primus ſpei fructus. Eſt & alter, qui incredibilem pio homini tranquillitatem & pacem ab omni terrore immunem præſtat. Quia enim hæc ſpes Dominum ad ſe trahit, qui (vt ait Propheta) protector eſt omnium ſperantium in ſe: idcirco nihil

Fiducia quid.

Roman. 15.

Spei fructus duo.

Pſal. 21.

Eſa. 25.

Roman. 5.

Marc. 11.

Oratio quomodo ornanda ſit.

Pſal. 17.

habet

Pſal. 4.
Ecl. 20.Via quali-
ter dirigen-
da.Apoſtoli
difficili-
ter credunt.

Ioan. 20.

Infirmitas
vnde ve-
nit.

636 DOMINICA XXIII. POST PENTECOSTEN

habet pius homo, cur trepidare debeat, si hanc spem in Deo fixam & constitutam habeat. Habet Deum patronum ac curatorem.

1. Pet. 52.

Omnem, inquit Petrus, sollicitudinem vestram proicietes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis. O aurea verba! O magna promissa, cunctis mundi opibus anteferenda! Cur ille sollicitus esse debeat, qui cum Propheta dicere potest: Ego autem mendicus sum & pauper, Dominus sollicitus est mei, hoc est, pro me sollicitam curam gerit: Hinc sequitur summa pax & tranquillitas. Si ergo ad hanc tranquillitatem omnium mortalium vota atque desideria aspirant, quantus spei huius thesaurus est, quæ nos ad hanc tantam felicitatem prouehit atque perducit? Moysi & Aaroni vitio versum est, quod Dominum apud aquas contradictionis non sanctificauerint: quia videlicet non vsque adeo plenam & perfectam fiduciam de eius paterna cura & prouidentia eo tempore habuerunt. Si igitur qui Deo diffidit, Deum non sanctificat: ergo quisquis illi fidit, ipsum planè honorat atque sanctificat, ideoque multis ab eo donis cumulari & honorari. Grauius autem Dominus & molestè fert, vel paululum de immensa bonitate & prouidentia sua hæsitari. Annon piissimum pater filius offenderet, qui tristis semper & mœrens incederet, quod dubitaret, an necessaria sibi ad vitæ vsum præbere vellet, cum maxime posset? Talem igitur pater ipse pia increpatione castigat, his verbis: Et nunc quare mœrore contraheris? Nunquid Rex non est tibi, aut consiliarius tuus perit, quia comprehendit te dolor ut patruentem? Regis est, subditos fidei suæ commissos virtute tuæ; consiliarij verò, ratione & consilio iuuare. Rectè ait Propheta: Ecce Deus Saluator meus, fiducialiter agam, & non timebo. Quisquis immedico timore fluctuat & angitur, nondum fiducialiter agit. Est autem oratio præcipuum instrumentum quo hæc virtus acquirere. Peccata autem detestanda atque fugienda sunt. Sic olim sancti Patres spem suam in Deum fulciebant: testis Machabæus suo præclaro facto.

Psal. 39.

Num. 20.

Simile.

Mich. 4.

Esaie 12.

1. Mach. 15.

* * *

DOMI

DOMINICA XXIII. POST PENTECOSTEN, CONCIO; IN qua post Euangelicæ lectionis explanationem, de excidio Hierosolymitano, propter peccata populi immisso, & de magnitudine diuinæ iustitiæ, & peccati grauitate atque malitia agitur.

THEMA. *Cum videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto: qui legit, intelligat.* Matth. 24.

ATERIA huius Euangelicæ lectionis, doloris ac timoris est plenissima. Agitur in ea de duobus maximis iudicijs quæ in diuinis literis continentur: nempe de communi totius mundi, & de singulari Iudaici populi iudicio, quo videlicet Dominus dilectissimum populum, quem ab initio fouerat atque dilexerat, & miris beneficijs ornauerat, Romanorum armis vastandum ac demolendum tradidit. Ostendit Dominus item, quantum peccatum detestetur. Ob peccatum, factum est diluuium generale, quo Deus vniuersum mundum à se recens conditum, aquarum inundatione deleuit. Ob peccatum, Iudææ & Hierosolymæ facta est vastatio. In extremo iudicio omnium seculorum causæ examinandæ, & vel sempiternæ felicitatis, vel sempiternæ vltionis in homines sententia ferenda est. Quia verò vastatio illa Hierosolymitana, velut vmbra quædam & imago futuri iudicij existit, similiaque ferè signa vtriusque excidij referuntur, ideo de vtroque simul Dominus agit. Huius verò doctrinæ tradendæ hæc fuit occasio. Cum Dominus è templo egrederetur, accesserunt discipuli eius, ut ostenderent ei ædificationes templi. Quibus Dominus, futuro usque præscijs, ait: Videris hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruat. Quia enim discipuli templum illud perpetuò duraturum arbitrabantur, nec vnquam nisi cum ipso mundo ruiturum, ideo de vtraque re simul quæruunt, simulque. Dominus vtriusque ruinæ atque iudicij signa prodit. De futuri iudicij signis, quod omnes speramus, quòdque maxime nostra scire refert, in Dominica prima Aduentus disseruimus: quia verò eius vtilitas, non eo tempore scium, sed in omnibus penè concionibus tractari merito debet, ideo & hic de eo breuiter obiterque tractabitur. Ut autem hoc vtiliter & reli

Romani Iudæos expugnauerunt.

vriliter & religioſe efficere poſſimus, cæleſtem opem, ſacratiſſimæ Virginis interuentu, ſuppliciter imploremus.

A V E M A R I A .

Cum videbitis abominationem deſolationis, qua dicta eſt, &c. Cum hic dicat Dominus, Qui legit, intelligat: attentos nos facit, magna in hac deſolatione myſteria latere ſignificans, quæ non eſt huius temporis atque inſtituti perfequi. Solum id aſſumo, quod non ſegniter Dominus animaduerti voluit, nepe vaſtationem ciuitatis & templi poſt mortem Chriſti, à Daniele Propheta prænūciatam, quæ eſt ineluctabile argumentum aduentus Chriſti. Si enim poſt eius mortem ciuitas illa deſolanda erat, & deſolatio perpetuò duratura prædicatur; ſequitur ergo, Meſſiam non modò veniſſe, ſed etiam pro mundi ſalute immolatū fuiſſe. Quia igitur ſalutis & vitæ noſtræ fundamentum fides in Chriſtum eſt, quæ hoc argumento ſatis probatur, ideò Dominus ait: Cum videritis abominationem, &c. hoc eſt: Quiſquis deſolationem hanc viderit, manifeſtè colligat veniſſe ac paſſum eſſe iam Chriſtum, poſt cuius aduentum & mortem abominatio deſolationis conſecutura erat. Vocat autem illam, Abominationem: quoniam ab idololatris & abominandis hominibus ciuitas vaſtata eſt, nempe ab exercitu Romanorū. Neque enim ea Reſp. deſenda erat, donec ea mundo pareret Saluatorẽ. Ideò neque dux de femore Iuda deſururus erat, neque templum illud tuiturum: quæ duo perfectam Reip. formam conſtituunt. Deinde Dominus magnitudinem huius vaſtationis, exponere incipit. Tunc, inquit, qui in Iudæa ſunt, fugiant ad montes. Tanta enim erit vis atque potentia inimicorum, vt nulli, niſi per fugam, pateat aditus ad ſalutem. Fugiant ad montes, vt inter ſeras tuti lateant, quibus inter homines nullus erit tutus latèdi locus. Exaggerat deinde fugæ neceſſitatem, cum ait: Qui in tecto eſt, non deſcendat aliquid tollere de domo ſua: & qui in agro, &c. Tanta enim erit fugiendi velocitas atque neceſſitas, vt relictis omnibus, vitæ ſuæ quique conſulat. Quid igitur qui fugere non poterunt? Horum miſerrimam conditionem prætinus exponit, cum ait: Væ autem prægnantibus & nutrientibus in illis diebus: quæ videlicet dum vel ventrem geſtant, vel pueros lactant, ad fugiendum minùs expeditæ ſunt. Atque ad hoc ipſum facit, quod deinde ſequitur: Exate ne fuga veſtra ſit hyeme, vel in Sabbatho, quãdo non licet longū iter conſuere. His omnibus modis vaſtationis huius magnitudinẽ & ineluctabile malū Dominus ſignificauit

Daniel. 9.

Abomina-
tio que.

Genef. 49.

Lucæ 21.

ſicut & alibi ait: Sunt enim hi dies vitiorum, vt impleantur Scripturæ. Rurſumque: Erit enim ita magna populo huic, & captiui ducentur in omnes gentes, & Hieruſalem calcabitur à Gentibus, donec impleantur tempora nationum. Hæc de ſingulari iudicio populi ſui Dominus dixit: quæ ſequuntur, ad vniuerſale iudicium pertinere videntur. Inter ea, quæ ad Chriſtianam vitam requiruntur, timor Domini, & peccati odium præcipue numerantur. Odium enim peccati, reuocat à malo: timor vero Domini non ſolum reuocat à malo, ſed incitat etiam ad bonũ iuxta quod ſcriptum eſt: Qui timet Deum, nihil negligit. Ideò que danda opera nobis eſt, vt hos duos affectus altiffimè animo noſtro inprimamus. Vterque autem hic affectus ex eodem fonte manat: hoc eſt, ex conſideratione diuinorum iudiciorum & ſuppliciorum, quibus Dominus ſceleratos homines afficere ſolet. Hæc enim & quàm ſit diuina iuſtitia formidabilis, & peccati maſtitia execrabilis, facile declarant. Inter omnia autem ſupplicia, quæ poſt diluuium propter peccata immiſſa ſunt, maximum huius Hieroſolymitanæ deſolationis ſupplicium exſtitit.

Atque vt rem omnem altiùs à prima origine repetamus, tria dicèda ſunt. Primò, quòd gratis Dominus populū Hebræorum elegerit in hæreditatem. Deinde, quàm magnificè illum exaltauerit. Poſtremo (vbi peccatum interceſſit) quàm grauiter & ſeuerè de illo ſuppliciu ſumpſerit. Per quæ omnia facile erit, non ſolū diuinæ iuſtitie, ſed etiam diuinæ miſericordie magnitudinem intueri. Eſt enim Deus diues in miſericordia, diues item in iuſtitia: eſt magnus in miſerendo, eſt magnus in vindicando: magnus in amore hominum, magnus in odio vitiorum. Hebræorum populum, quòd primū eſt, ex tot gentibus, tot nationibus, in populum ac peculium ſibi Dominus elegit. Pars autem Domini populus eius, ait Moſes, Iacob funiculus hæreditatis eius. Videmus tam electionem quàm vocationem Dei ex ſola eius gratia & miſericordia, non ex meritis hominum, proficiſci. Elegit nos Dominus, inquit Apoſtolus, ante mundi conſtitutionem in Chriſto, vt eſſemus ſancti & immaculati coram ipſo. In quibus verbis aperte videmus ordinem & cauſam electionis diuinæ. Non enim quia præuidit homines ſanctos futuros, ideò elegit eos: ſed ipſe potiùs elegit, quos ſanctos faceret & immaculatos. In populo illo Iſraëlitico nihil erat gratiæ, ſiue nature, ſiue fortune, quòd Dominū ad huius tantæ electionis gratiam excitare potuiſſet. Magna fuit ruditas & ignorantia in illo populo: quòd videre eſt, quando vitulū conſlauerunt, & cum

Ibidem.

Chriſtiana
vita quibus
conſeſt.

Eccleſ. 33.

Deut. 32.

Ephes. 1.

Electio an
ex gratia
Dei.

Deut. 10.

Iudæorum
populus rudi-
di.

Exod. 32. & eum vt Deum adorauerunt. Iam videndum quàm potenter hunc populum Dominus amplificauit, quem tam gratiosè elegit. *Exod. 12. & 16.* Eduxit de Ægyptiaca seruitute; occidit propter eum primogenita Ægyptiorum; aperuit mare, & perduxit eum; pluit manna illis de cælo. Vbi in terram promissionis ventum, perpetem Iordanis meatum in fontem retorfit, vt siccis vestigijs per arenam alueum populus transiret. Dedit eis legem & disciplinam, eamq; digito suo scribere dignatus est: qua iter illis ad immortalitatem, & beatam vitam pateret. Non, inquit ille, fecit taliter omni nationi. Sicut aquila prouocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans, expandit alas suas, & assumpsit eos, & portauit in humeris suis. Quibus igitur alijs verbis paternam erga hunc populum prouidentiam potuit Dominus significare, quàm his, quibus testatur se eos tanquam pupillam oculi custodisse? Quid enim diligentius, quàm pupillam oculi, custodimus? Quid illud etiam, quòd instar aquilæ alas suas expandit, & portauit in humeris suis? Iam verò quis delicias verborum, quibus eos Dominus compellat, explicare queat? Sed & templum suum, vbi adorabatur, apud eos esse voluit. Hic sedem suam, vbi illi sacrificia immolabantur, esse voluit. Liquet quàm magnificè populum hunc Dominus exaltauerit, & quàm magnificis muneribus & ciuitatem illam, & templum ornauerit. Nunc terciò videamus, quò hæc tanta sublimitas (vbi peccatum intercessit) collapsa sit: vt hac ratione intelligamus, quò nos eleuet gratia, quò culpa deiiciat. Cum in hæc igitur dignitatem populus euectus esset, & bonis omnibus circumflueret; in illud ingratitude & impietatis malum incidit, de quo Propheta dicit: *Incrassatus est dilectus, & recalcitrauit: incrassatus, impinguatus, dilataratus. Dereliquit Deum factorem suum, &c. Iuxta me (improperat Dominus) discooperuisti & suscepisti adulterum. Quàm autem indignè hoc tulerit Dominus, videre est in Cantico Moysi: Ignis accensus est in furore meo. Quot ibi verba, tot fulmina. In libro Regum legimus: Quamobrem iratus vehemèter Dominus Israël, abstulit eos à còspectu suo. Captiuitas postrema nunquàm reuocata fuit. Hæc est virgo Israël quæ cecidit, quæ sola ferè in mundo fidei veritatem aliquando seruauerat. Remansit verò tribus Iuda sola. Et nec ipsa pactum Domini custodiuit, sed in via Israël ambulauit: dixitque Dominus: Etiam Iudam auferà à facie mea. Vbi verò gès ipsa degenerauit, & à vera pietate defecit, illam à còspectu suo proiecit. En, Auditores, quantum sit peccati virus atque malitia, quod tantam amicitiam in tantam inimicitiam commutauit.*

Quid

Quid enim hoc animo, & his verbis acerbius? Venerunt ergo Chaldæi, & obsederunt ciuitatem, & diruta est ciuitas, & viri belatores fugerunt, & còprehensus est Sedechias Rex, adductusque ad Regem Babylonis, &c. Animaduertite, quæ lo, hoc exemplo, quanta sit diuinæ iustitiæ magnitudo, & quanta item peccati grauitas. Ecce ex quàm fauitis & felicibus initijs, quàm infelix exitus (vbi peccatum intercessit) consecutus est. Verùm hæc ipsa, quæ diximus, quamlibet maxima videantur, leuia tamen sunt præ iis quæ sequuntur. Hæc enim captiuitas Babylonica septuaginta annorum fuit. Ea verò quæ per Romanos facta est (de qua in præsentì Euangelio Dominus agit) per mille iam & quingentos annos, & eo plus durat, neque vquam reuocata est. En quo odio Dominus prosequitur impios, dū, quos ipse plantauit, euellit; & quos vsque ad sidera eleuauerat, vsque ad inferos detraxit. Relictis incredulis, ad nos ipsos veniamus. Hæc enim philosophia non ad eos modò, sed ad nos quoque multo magis pertinet: vtpote qui longè maiora beneficia, quàm illi, per Christum recepimus. Quantū enim à Lege distat Euangelium, tantum beneficia nostra illorum beneficia superant. Illorum enim beneficia magna ex parte ad corporis vsum pertinebant: nostra verò ad mentis cultum & ornatum spectant. Illa ad vitam præsentem, quæ temporaria est: nostra ad illam vitam conferunt quæ sempiterna est. Quæ cum ita sint, quid hîc aliud consequi necesse est, nisi quod Apostolus admonet, cum ait: Propterea abundantius oportet seruire nos ea quæ audiuius, ne fortè perefluamus? Si enim qui per Angelos dictus est sermo, factus est firmus, & omnis præuaricatio & inobedientia iustam accipit mercedis retributionem: quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem? Si enim diuinorum beneficiorum abusus, & ingratitude talem illi populo cladem peperit: quid nobis ab eodem iudice Deo timendum est, qui longè plura & maiora recepimus, nec illis tamen meliores redditi sumus? Vide & expende, tempora nostra confer cum prioribus. Quid, inquit D. Gregorius, patientur quos reprobant, si taliter cruciat quos amat? Illi erant dilecti, nos contra (vt Apostolus ait) naturâ filij iræ. Si Christianorum huius ætatis mores & vitam diligenter consideres, eamque cum fide quam profitemur contuleris: non poteris, si vel micam cerebri habeas, non vehementer admirari, cum tantum inter vitæ regulam & vitâ ipsam interesse videas. Deus bonos summo amore prosequitur: ad malos pat. odio detestatur. Proptum boni viri est, vt quo maiori bonitate pollet, eo maiori dilectione & virtutem diligat, & ce-

Beneficia
Dei in nos.

Hebr. 2.

Ingratitudo
quid mali
pariat.

Gregorius.

Ephes. 2.

Boni viri est
suam.

Simile.
Genf. 19.
Roman. 1.
Sapient. 5.
Luce. 12.

lus odiat: ita consequens est, vt infinita illa & summa bonitas, summa quidem dilectione bonos, summo verò odio malos prosequatur. Si leones, si tigrides, si serpentes in benefactores suos & obsequentes grati sunt & beneuoli: quomodo hanc tantam virtutem Deo adimemus, qui virtutum omnium fons & origo est, & à quo omnis creaturarum perfectio manat? Non est, inquit ille Patriarcha Abraham, tuum, qui iudicas omnem terram, vt iustum cum impio perdas. Christus verus Angelus est, à Deo Patre in terram missus, vt hominibus non solum Euangelij gratiam (quæ diuinæ misericordiae magnitudinem declarat) sed eius etiam erga rebelles iustitiam annuntiaret, de qua Apostolus ait: Reuelatur enim ira Dei de cælo super omnem impietatem & iniustitiam hominum, qui veritatem Dei in iniustitia detinent. hoc est, qui veritatem, quæ illos dirigere in vita posset, victam atque captiuâ tenent, nec iuxta illius præscriptionem vitam dirigunt. Dies autem extremi generalis iudicij, non solum ad omnium bonorum gloriam, sed etiam ad improborum ignominiam destinata est. Quia enim boni viri gloriam hominum propter Dei gloriam contempserunt, & contemptibiles frequenter atque stulti propter Christum æstimari voluerunt, exigit planè diuinæ iustitiæ æquitas, vt qui terrenam gloriam propter illum contempserunt, vniuerso mortalium genere in illo velut totius mundi theatro præsentem, pro vita bene acta, & re bene gesta gloriam & honorem, & æternæ felicitatis præmium recipiant, Quod videntes impij (vt est in libro Sapientiae) turbantur timore horribili, & mirantur in subita illa & insperata salute, dicentes intra se, pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes, &c. Non modò ad gloriam bonorum, sed ad malorum etiam ignominiam dies illa constituta est: qui cum Phariseorum more gloriam hominum dilexerint magis quam Dei, & metu mundi, atque humano pudore ducti, pietatis & religionis opera neglexerint, dignum est, vt hoc publicum dedecus illo die subeant, & eorum scelera & turpitudines in conspectu seculorum omnium euulgentur. Tum implebitur illud vaticinium Domini: Qui me erubuerit & sermones meos, & Filius hominis erubescet eum, cum venerit in maiestate sua. Hunc ergo Christus erubescet, cum venerit in maiestate sua. hoc est, Quia tu inglorium duxisti apparere seruum meum, ego inglorium esse ducam tam vilis serui Dominum appellari. Et quidem hoc publicum improborum dedecus & ignominia, proprium est hominis improbi supplicium. Liquet ex his, qua ratione post priuatum cuiusque iudicium, commune omnium expectandum sit.

dum sit. Nunc de signis quæ iudicium hoc antecedent, pauca dicamus. Horum igitur signorum primum, & aliorum initium est, generalis corruptio vitæ. & veræ atque germanæ charitatis extinctio, sicut Saluator ait: Quia abundauit iniquitas, refrigescet charitas multorum. Refrigescente autè charitate, amor sui pro charitate dominabitur. Cui consentit illud Apostoli: In nouissimis diebus instabunt tempora periculosa. Erunt enim homines amâtes se, &c. Radix malorum omnium est cupiditas, & immodicus amor sui. Crescente autem radice malorum, necesse est vt ipsa mala pariter succrescant, dum homines nihil aliud quam seipsum quærunt, nulla pietatis & iustitiæ habita ratione: quod omnium planè malorum extremum est. Secundum signum quod iniquitatis abundantiam consequitur, est consimilis iniquitatis calamitas. Quia enim iustissima Dei lege pœna sequitur culpam, sicut umbra corpus: necesse est, vt quomodo crescente corpore crescit umbra, ita crescente culpa, crescat pariter & pœna. Et quia tunc hominum malitia ad cumulum peruentura est, consimilis eum vtique pœna consequetur. Quod apertè Dominus in præsentem lectione exprimit, cum ait: *Erit enim tunc tribulatio, qualis nunquam fuit ab initio mundi vsque modo, neque fiet, &c.* Quid, quæso, his verbis formidabilius? quid terribilius? Quæ sint autem calamitates & plagæ, quibus in his diebus mundus affligendus sit, videre est in Apocal. Et vidi, inquit Ioannes, aliud signum in cælo magnum & mirabile: Angelos septem, habentes plagas nouissimas, quoniam in illis consummata est ira Dei. Ex quibus planè verbis apparet, de plagis iudicium antecedentibus Euangelistam loqui, quæ omnium nouissimæ erunt. Tunc temporis *Sol obscurabitur, & Luna non dabit lumen suum, & stelle de cælo cadent*, hoc est, cadere videbuntur: & *virtutes calorum*, hoc est, facultates & influentiæ eorum, *commouebuntur*. Atque ita demum omnia inferiora corpora, quæ earum vi & potentate aguntur, variè afficientur, & insolitis motibus trepidas hominum mentes perterrefacient.

Post hæc verò priora signa tandem apparebit signum Filij hominis in cælo. Ante cælestis quippe Regis aduentum triumphale crucis vexillum, Sole ipso splendidius apparebit. *Et tunc*, inquit Dominus, *plangent omnes tribus terræ.* Quia videlicet in illo signo, impij damnationem suam apertè videbunt. Infideles quidem, quia crucem Domini blasphemauerunt: mali verò fideles, quia tanto hoc beneficio atque remedio vti noluerunt. Tanto enim erunt grauiora humana delicta, quanto magis se extendent diuina beneficia. Nec solum ingratitude nostram, sed

Manth. 14.

1. Tim. 6.
Amor sui
perniciosus
est.

Apoc. 15.

Emissus.

desiderium nostram & fœcordiam crux illa damnabit, & inexcusabilem reddet. Nemo in illo die se poterit excusare. Sunt in Ecclesia Sacramenta, est peccatorum Confessio, est Eucharistia, est Pœnitentia: hæc sunt peccatorum antidota. Qui cecidit, potuit per ista media resurgere ac recõnciliari cum Deo: qui autem negligit, suo fit damno. Tunc, inquit Saluator, plangent omnes tribus terræ. Tunc plangent, at frustra, qui numquam in hac vita, in qua plangendi tempus erat, plangere voluerunt. Tunc peccati malitiam atque deformitatem agnoscent, quam, dum in hoc seculo agerent, agnoscere noluerunt. Tunc & serò intelligent amentiam & cœcitatem suam, & dolos quibus eos dæmon atque mundi fallacia dementauit; qua delusi, reliquerunt iter rectum, & ambulauerunt vias difficiles ac tenebrosas. Quid dementius, quàm propter momentaneam voluptatem æternum supplicium subire voluisse? Tunc plangent admonitiones, consilia, & Ecclesiæ voces, quas neglexerunt, atque ad eas obliuiderunt: quibus si paruissent, numquam in eam infelicissimam sortem incidissent. Itaque idem illis eneniet, quod rebellibus filiis contingere solet: qui cum à matribus admonentur vt à maleficiis abstineant, ne in capitis periculum incidant, consilia salubria contemnentes, à lictoribus tandem ob maleficia comprehensi, ad supplicia trahuntur. Tunc maternas admonitiones ad mentem frustra reuocant, cum iam spes nulla salutis reliqua maneat: Quocirca si quis hunc tantum animi cruciatum vitare cupit, modò, dum pœnitentiæ tempus est, opportunè sibi consulat. Hæc sunt, Auditores, antecedentia diem iudicij signa: quorum si sola commemoratio tantopere animos nostros concutit, quid faciet iudicium ipsum, cuius hæc sunt signa? Si hæc dolorum initia, qualis finis & consummatio, nisi dolorum omnium summa? quale erit videre formidabilem illum iudicem, adstantibus Angelorum choris, & toto cœlestis curiæ Senatu? quale erit videre horrendum illum supremi Iudicij fulmen, cum ad impios conuersus, dicit: Discedite à me maledicti in igne æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius? Nunc ad vos, Auditores. Si hæc ita esse adeò certum est, quomodo tam securè agimus, & in vtramque aurem dormimus? quomodo tantus hic malorum impendentium cumulus neque nos concutit, nec à malis reuocat, nec ad bonum prouocat, nec sollicitos magis facit, quàm si hæc omnia vel merè nugæ, vel puerorum terrentia mentra essent? Si domum hanc supra me ruituram opinor, vehementer timeo: si verò sola hoc imaginatione cogito, nihil timèo. Timeo sanè multos esse Pharaones in mundo, qui in isto

*Pœnitentia
sera.*

Matth. 25.

*Pharaones
multi.*

Dei

Dei iudicio obdurati excœcati que sunt. Sed dicetis forsitan: Quid igitur faciemus, vt hæc tanta mala effugere valeamus? Multa sunt quæ fieri necesse est: sed illud in primis, vt hæc ipsa quæ diximus, ad memoriam frequenter reuocetis, & futurum hoc iudicium, æternum que supplicium vobis ante oculos proponatis assidue. Hoc faciebat ille, qui dicebat: Meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam spiritum meum. Qui seipos iudicant, à Deo minimè iudicantur, vt iudicati appareant, non iudicandi. Huius Varis exemplo, assidua æterni supplicij meditatione scrutetur vnusquisque conscientiæ suæ latebras, & scopere studeat spiritum suum. Terreat nos illa Domini vox: Venit nox, in qua nemo potest operari. Ergo quàm diu dies est, hoc est, quàm diu vita superest, curramus, ne in voraginem omnium malorum incidamus. Sic enim fiet, vt peccata nostra voluntaria magis quàm necessaria pœnitentia diluentes, ad sempiternam tandem felicitatem verè pœnitentibus promissam, Domino adspirante, peruenire mereamur.

Amen.

F I N I S.

INDEX RERVM QVÆ

PRIMO TOMO EPITOMES

CONCIONVM GRANATEN-
sis explicantur : qui Euangelia
totius anni de Tempore
continet.

<p>A ARON cur vitulum aureū fabricatus. 195.p Abel & Zachariā inducit scriptura tanquam extremos inter istos occisos. 47.f Abominatio quid. 638.m Absolutio quomodo detur à sacerdote. 286.m Absolutionis vis. 488.f Abraham quomodo vidit diem Christi. 258.m Adam perpetuo exilio multatus. 582.p Adam maritali affectu peccauit. 271.p Ad peccatū quā late pateat. 368.f Adiutoria demonis. 162.m Admiratio quæ maxima. 300.f & seq.p.m Aduentus domini astruitur, 6.f Christus à Iudais expectatus, à nobis exceptus, & summo desiderio excipi debet. 7.p Aduentus domini quinque membris complectitur. 7.m Aduentus domini alter est summæ misericordiæ, alter summæ iusti-</p>	<p>tia. 13.p Aduentus Christi duplex, & virtus que differentia. 11.f & 12.p.m Aduentum domini qui expectent. 347.p Aduersitatis cause quæ. 238.p Adulatoris & conuiuatoris differentia. 168.m Adultera quæ sit. 165.p Ætas nostra Romano imperio comparatur. 147.m Ætas puerilis facile hominis indolem prodit. 84.m Ætatum ratio describitur. 121.m Agnus quare insigne Christi. 279.f Agnus cur amaris lactucis manducandus. 391.f Agni qui dicendi sunt. 55.m Ala domini est diuina protectio. 50.m S. Alexij vita despecta. 344.m Altare Deo adificatum. 301.f Amanti nihil difficile. 264.f Ambitionis spiritu multi ducuntur. 154.f Ambitionis & inuidiæ quanta peccatis. 621.m Amen sonat certitudinem. 359.f Amicorū omnia communia. 170.f Amicorū omniū communia. 388.m</p>
---	---

Amicorum proprium. 440.f
 Amor omnia facit leuia. 347.f
 Amor sui & proximi. 261.f
 Amor qualis esse debet. 151.m
 Amor Dei duplex. 585.f
 Amor sui immodicus omnium peccatorum causa. 312.p
 Amor profanus qui propulsandus. 439.f
 Amor quid. 758.f
 Amor maritalis vt dissoluatur. 103.f
 Amor paternus in liberis. 604.p
 Amor Christi in nos quatus. 285.f
 Amor maxime alterno amore incenditur. 58.m
 Amor diuinus erga humanum genus similitudine solis ad hæc inferiora declaratur. 122.f & 123.p
 Amor Dei & mundi qualis. 393.p
 Amor vt puer oculis captus depingitur. 197.m
 Amor omnis cæcus nisi cū in Deū fertur. 197.f
 Amor sponsi ad sponsam. 337.m
 Amor nimius ad terrena noxius. 414.f
 Amoris violentia. 604.m
 Amoris tria genera. 440.p
 Amorem quid incitet. 439.p
 Amore Dei qui vehementer flagrant, omnia illi inimica longe ablegant. 73.p
 Amores duo, alter bonus, alter malus. 358.f
 Anachorita responsum. 361.p
 Anastasiam quomodo sit consolatus S. Chrysofonus. 106.f
 Angelo custodi quid debeamus. 366.p
 Angeli a Deo creati & quorsum. 239.m
 Angeli de nobis gaudent. 462.m
 Angelorum conditio. 339.m
 Angelos vt latificemus. 463.p
 Angelos Tobie adesse quid significet. 8.p
 Anima lugēda que recessit a Deo. 567.m
 Anima iusti speculum. 481.p
 Anima quando labor et morbo. 172.m
 Anima nostra est imago Dei. 30.p
 Anima immortalis. 10.m
 Anima nostra an Deo viuat quid maxime declaret. 35.m
 Anima iusti sedes est sapiētiæ. 27.p
 Anima iusti vocari potest paradysus. 348.m
 Anima nostra in simili versatur periculo atque virgo casta que cum malo ingenio nato fratre versatur. 28.m
 Anima cibis qualis. 468.f
 Anima preparatio ad orationem & contemplationem. 382.f
 Anima curam qui derelinquunt. 588.m
 Anima nobilitas. 588.f
 Anima fidelis munus. 464.m
 Anima morbus occultus. 590.p
 Animā preparare Dei est. 399.m
 Animarum piscator Deus. 78.p
 Animas in peccato mortuas quatuor ad tumulū deserunt. 569.m
 Animalia que a nobis offerenda. 400.m
 Animus humanus delictis dissoluitur, laboribus autem probatur. 604.f
 Animus hominis potius ducitur quam trahitur. 98.p
 Animi

Animi passiones ebrietati comparantur. 141.f
 Anne matris BB. virginis laus. 190.p
 Apes se interimunt. 619.m
 Apostoli difficulter credunt. 634.m
 Apostoli hominib. salutare. 396.p
 Apostoli rudes adhuc Messie regnū temporale futurum arbitri sunt. 196.p
 Apostoli creati sacerdotes. 330.p
 Apostoli adorant Dominum. 388.p
 Apostolorum gaudium. 406.f
 Apostolorum fortitudo. 387.f
 Apostolorum fructus. 473.f
 Apostolica predicationis præcipuum munus Christi resurrectionem astruere. 332.f
 Aqua cum Dei gratia comparatur. 225.p
 Aqua proprietas. 395.p
 Aquæ Siloë typum gerebant felicitatis. 228.f
 Aquarum tales sunt riuuli qualis est fons. 218.f
 Aquila pullorum visum ad solis radios explorat. 12.p
 Arbitrium liberum confirmatur. 413.p
 Arbores incidentium mos. 183.f
 Archilaus iniquus. 32.m
 Architecli sapientis exemplum Christi imitatus est. 289.p
 Arguere quid sit. 353.m
 Arietis ingenium. 61.f
 Ariotes qui imitari debeant. 61.f
 Arma diaboli. 355.p
 Arma nostra spiritualia que. 185.f
 Armato quis fortior. 209.m
 Artifex quomodo operis causa dicitur, eo Deus in nobis bonarum actionum causa est. 252.p
 Ascensio domini quid contulerit. 385.m. 387.p.m
 Asinus cui insidebat Christus quid significet. 52.p
 Auaritia, ambitio, & inuidia tria vitia capitalia. 194.f & seq.p.m
 Auaritia mortalium. 485.p
 Auaritiæ & ambitionis incommoda. 154.p
 Auarus homo famelico cani comparatur. 286.f
 Auari homines quid studēt. 121.m.f
 Aues feruenti amore pullos suos diligunt. 48.f
 Augustinus quam diligens in reuocandis peccatis etiam remissibus. 173.m
 Augustini de inquisitione Dei celeberrima sententia. 248.f
 Augustini pia & præclara de Christi passionis sententia. 193.p
 Augustini præclara sententia de beatitudine. 184.f
 Augustinum patrum exempla ad fidem incitarunt. 112.f
 Aures quales requirat Deus. 127.m
 Austeritatis vite nulli extat præceptum, at obseruationis præceptorum Dei: & tamen vite austeritatem omnes sancti amplectati sunt. 21.m
 B
 Baptismo ablumur a peccatis. 281.m
 Barbari cur iracundi. 482.m
 Beatitudo celestis per mæna adubratur. 184.p
 Beatitudo nostra vbi. 225.p
 Beatitudo quomodo in odio & exprobatione hominum collocatur. 252.p
 Te 5

		C
da.	195.f	
Beatitudinis gradus.	419.p	C ecilia ab oratione nunquā cessauit. 374.p
Beati qui dicendi.	17.m	Cecitas vitam hanc plus curare quam eternam. 244.p
Beatus quis dicendus.	179.p	Cecitas quoque est omnium rerum conditorem negligere. 244.m
Beatorum conditio.	184.m	Cecitas nostra quantā. 606.f
Belli tempore quid agendum. 595.p		Cain primus homicida. 48.p
Bella quid causentur.	435.m	Calamitas Ioseph salutem familiae sue contulit. 107.p
Bella ex suggestione diaboli ortum trahunt. 46.m		Calamitatis commoda. 630.m. & 631.p
Beneficium optimum quale. 443.p		Calamitates multū profunt. 605.m
Beneficij passionis dominicae opti- ma portio est à gehenna incen- dis liberari. 294.p		Calix Christi & domini diuersus. 94.m
Beneficij pars maxima laboris ma- gnitudo, qua beneficium par- tum est. 292.m		Calicē Babylonis qui bibit. 129.f
Beneficiorum veteris & noui testa- menti collatio. 302.p		Calumnia unde veniant. 163.f
Benignitas Dei infinita. 246.f		Cananea filia quae à demone re- xabitur quid declaretur. 190.f
Benignitas Dei in nos. 290.m		Canis animal inuidum, rapax, ira- cundum. 188.f
Benignus vir Deum imitatur. 445.m		Canum in venando mos. 241.p
Blācha mater Ludouici regis opti- ma. 221.p		Capharnaū quid significet. 604.f
Blasphemus educendus extra ca- stra. 76.f		Capharnaū ciuitas Christi. 587.f
Bonifacij pueri ad elemosinam promptitudo. 235.p		Captiuus sub tyranno non est sui iuris. 3.m
Bona quae per Christum accepti- mus. 305.f		Carnalis homo quid sapiat. 44.f. 362.f
Bona duplicia abā corporis alia anime. 228.m		Carnales in fouendo corpore omnē curam ponunt. 243.f
Bona quae petenda. 360.p		Carnalia qui appetant. 17.m
Bonorum & malorum discrimen. 630.m		Caro nostra domesticus hostis. 143.p
Bonorum decus & gloria ab ocu- lis hominum abscondita, diuini maximē hominibus conspicu- a est. 21.p		Carnis desiderij reluctari opus est vera charitatis. 22.p
Bonis praesentibus deludimur. 346.p		Casleu mensis apud Indaeos re- spondet Nouembri. 261.m
Bonitas Dei immensa. 581.m		Catelli baculo percussī dominorū suorum mensum non deserunt. 189.m.f
Bonū in qua quae. 454.f		Catilina calidum ingenium. 159.m Causi

Causidicorum mores. 349.p	233.p
Centrum duplex in quo requiescit diuina mens vnum in seipso al- terum in anima iusti. 27.p	Christus in sua morte omnium ele- ctorum gloriam quam ipse erat illius sua morte in cruce compa- raturus vidit, & inde gauisus est. 2.p
Ceremonia seruanda. 419.f	Christus verus sol iustitiae. 587.p
Ceremonia Christi quid innuant. 286.p	Christus benedicit discipulis. 386.m
Charitas vt ferreum exercenda. 101.f	Christus pœnas nostras assumpsit. 305.p
Charitas est caput virtutum. 447.p	Christus quid in omnibus labori- bus suis captabat. 248.p
Charitas vt incendatur. 370.f	Christus comparatur magnētis. 191.m
Charitas vera, quae. 352.p	Christus in altari offertur. 290.m
Charitas iugum domini suauē fa- cit. 217.f	Christus verus Ioseph. 541.f
Charitas salutis summa est. 409.f	Christus omnia incommoda spon- sa sua in se recepit. 597.p
Charitas nec perperam agit, nec malum cogitat. 333.m	Christus fatigatus fratres suos qua- rit. 223.m.f
Charitas sola Deo grata. 581.p	Christus vbi que mirabilis. 77.m
Charitas omnium mandatorum maxime necessaria. 581.m	Christus vt doloribus obnoxius. 180.p
Charitas omnia facit lenia. 323.m	Christus Lazarum suscitaturus caelum aspexit. 233.m
Charitas vera quae. 310.f	Christus quare se abscondit. 258.f. & quomodo. 259.p
Charitas modo exultat. 446.f	Christus tria in se habuit. 304.m.f
Charitatis expertes qui. 43.m	Christus semper cōmodat. 334.p.m
Charitatis officium Christus cu- mulatissime praestitit. 18.m	Christus plus amauit quā doluit. 295.p
Charitatis proprium. 425.p	Christus immolatus. 295.m
Charitatem quid augeat. 60.p	Christus contra pristinum suum morem querit vehiculū. 277.p
Charitatem supra omnia homo pius amplecti debet. 583.m	Christus ter fleuit. 252.p
Christus sedens in medio doctorum inuenitur & quid id significet. 87.m	Christus quae in nostra sunt pote- state nobis reliquit. 252.m
Christus à quo spiritu in desertum ductus sit. 177.f	Christus animarum rex. 283.m
Christus Gallina affectum vere habuit. 50.m	Christus quomodo pro nobis satisfi- fecit. 273.p
Christus vbi inueniatur. 87.p	Christus quadruplicem personam pro no
Christus pro nobis laborauit. 461.f	
Christus quātū nos diligit. 462.m	
Christus labores sustinuit. 393.m	
Christus in Philippo nos erudit.	

I N D E X.

pro nobis sustinuit. 306.m
 Christus quoties operum suorum meminit, patrē eorum autorem facit. 262.f
 Christus cum suscitavit Lazarum quare infremuit. 251.p.m
 Christus causam nostrā agit. 391.p
 Christus bonitas ipsa. 227.f
 Christus innocentia auctor peccatoris imaginem suscepit. 296.m
 Christus cur Ioānem dilexit. 60.f
 Christus pontifex fidelis. 620.f
 Christus cur in tanta humilitate & paupertate nasci dignatus est. 44.m.f
 Christus est totus in Eucharistia. 436.p
 Christus mercenarius noster factus. 430.m
 Christus mansuetus. 279.p
 Christus vita nostrā est. 428.f
 Christus fatigatus. 222.f
 Christus quid nobis contulerit. 174.p
 Christus pacis verē amator. 38.p
 Christus propitiator noster. 327.m
 Christus legit in medio seniorum. 328.p
 Christus in medio stat. 328.m
 Christus quid in cæna egerit. 351.m
 Christus bis in discipulos comotus. 322.p
 Christus magnus angelus. 177.f
 Christus nos ardentē amavit. 39.f
 Christus quomodo inueniendus. 311.p
 Christus novus homo prodit. 40.f
 Christus forma monachorum. 41.p
 Christus fidelis pastor. 335.p
 Christus non aliter nobiscum agit, atque cum paruo filio pater. 8.m
 Christus, quibus nos modo equi-

diat. 319.m
 Christus & Dæmon ad pugnam prodeunt. 166.f
 Christus nobis omnia donat. 361.m
 Christus agnus occisus. 361.f
 Christus quare circumcisus. 71.f
 Christus cū in humanis esset gloriam mundi semper aspernatus est. 1.f
 Christus procurator vineæ, custos, & mercedis retributor. 124.p
 Christus frustra propter nos in mundum venit, nisi in nostris etiam mentibus velut quidam lucifer oriatur. 31.p
 Christus in nobis manens salutem nostram operatur eo perfectius, quo nos promptiores ad eius beneficia percipiēda inuenierit. 31.m
 Christus natus ubique. 580.m
 Christus alio schemate redimendis, alio iudicandis hominibus vititur. 4.p
 Christus habuit duplicem naturam. 42.m
 Christus nobis omnia contulit. 42.f
 Christus naturæ nostræ consors effectus totus ad salutem nostram destinatus est. 43.p
 Christus in homine offenditur. 480.m
 Christus quid nobis promeruit. 180.f
 Christus fidei iussor est pro debitis nostris. 194.p
 Christus dominus quare fugit de loco in locum. 66.f
 Christus cur venerit in mundum. 629.p
 Christus humilis. 629.m
 Christus non est passus discipulos diu passionis suæ dolore conturbescere.

I N D E X.

bescere. 326.f
 Christus sedulo quærendus. 87.f
 Christus ostium est, per cuius fidem Ecclesiam ingredimur. 602.m
 Christus est à nobis sequendus. 179.m
 Christus quibus oculis contemplandus. 139.p
 Christus eloquentissimus. 459.f
 Christus cur in Galilæa videndus. 314.m
 Christus verbisui sator. 137.p
 Christus spes est omnium sanctorum. 18.p
 Christus mediator Dei & hominum. 55.f
 Christus mortis chirographū abstulit. 2.m
 Christus acerbitate quare contentus. 297.p
 Christi quid pro beneficio reserendum. 307.m
 Christi lenitas. 470.p.f
 Christi tria nomina celebra. 388.m
 Christi innocentia. 254.m
 Christi presentia nonnihil impediti præstabat ad diuinas paracleti consolationes recipiēdas. 358.p.m
 Christi unitas suscipienda deuote. 22.m
 Christi actio est nostra instructio. 99.p
 Christi immensa charitas qua salutem nostram desiderat. 599.p
 Christi mortis meditatio utilis. 221.f
 Christi cibus & potus quis. 224.m
 Christi sequela inæqualis. 98.f
 Christi infirmitas nobis profuit. 20.p
 Christi summa humilitas. 39.m

Christi tactus salutaris. 100.f
 Christi in nos benignitas. 180.m
 Christi natura duplex. 565.m
 Christi epitheta. 169.f
 Christi charitas quanta. 289.f
 Christi & eius ministri discrimen. 488.f
 Christi fiducia. 325.p
 Christo quid debeamus. 274.m
 Christo nihil incognitum, nihil impossibile. 2.m
 Christo palatium in cordibus nostris parandum. 29.m
 Christo qui adhereat, & qui contrarij sunt. 213.p
 Christo qui adhereant. 248.m
 Christo nihil præstantius. 205.m
 Christo quid à patre concessum. 362.p
 Christum qui tangunt. 632.m
 Christum sequi omnes debemus. 230.f
 Christum pati quomodo oportuit. 272.p.m
 Christum qui audiant. 39.p
 Christū quare pati oportuit. 322.m
 In Christo habemus omnia quæcumque humana mens potest optare. 40.m
 Christiani hominis vita propria quæ. 232.m
 Christiani hominis officium est gentium viuendi rationes repudiare. 81.m
 Christiani & Ethnici discrimen. 152.m
 Christiani quid facere debeant. 484.p
 Christiani felices qui Christi sacram cum diuinitate humanitatem consistuntur. 166.p
 Christianorum numerus in die prop-

- pter prædicationem Apostolorum crescebat. 50.f
 Christiana vita perfectio. 392.f
 Cibus Christi quis fuerit. 562.f
 Cibi caelestis natura. 428.m
 Ciborum multa genera. 427.f
 Ciconiarum in parentes obseruantia. 214.f
 Cineris ceremonia quæ. 142.p
 Circumcidere quæ debeamus. 73.p
 Circumcisio domini non fuit miraculis illustrata. 75.p.m
 Circumcisio spiritalis est sine qua nemo saluari potest. 72.m
 Circumcisionis institutio. 71.p
 Claritas alia Christi, alia Moysi. 221.f
 Clauium potestas quæ captiuos atque ligatos soluit, quæ diuini spiritus virtus est, semper fuit penes Ecclesiasticos. 3.f
 Cæli fores apertæ. 385.f
 Cælestis doctrina quæ. 496.p
 Cognoscere quid. 337.p
 Cogitationes male depellendæ. 176.f
 Cogitationes impuræ improbandæ. 74.p
 Concilium quodnâ pessimû. 275.m
 Concilia cur cogantur. 621.m
 Conciones quomodo audiendæ. 128.p
 Concionator legatus Dei. 345.m
 Concionator verbi Dei qualis requiratur, & qualis auditor. 128.f
 Concionatoris officium. 470.m
 Concordia res parue crescunt. 211.f
 Concordiæ utilitas. 212.f
 Concupiscentia in nobis. 432.f
 Confessarius mutus. 213.m
 Confessarij est peccatoris & peccati circumstantiis inquirere. 213.f
 Confessio quâdo est informis. 211.m
 Confessio peccatorum quid efficiat. 36.m
 Confessio Eucharistiæ adesse debet. 432.p
 Conscientia falli non potest. 275.f
 Consecratio mensæ bonæ. 488.m
 Consiliû contra Deû nullum. 79.p
 Consilium Dei & hominû. 269.p
 Consilia temeraria quid producant. 271.f
 Consolatio diuina immensa. 399.p
 Consuetudo altera natura. 114.f
 Consuetudo bona seruanda. 84.f
 Contra:us inter Deum & hominem. 71.m
 Contraria contrarijs curantur. 429.f. 158.m
 Contemplatio nos quasi ab hoc mundo mortuos vult. 382.p
 Conuersi ad cor quid. 372.m
 Conuitiator quomodo accipiendus. 256.f
 Conuiuium Assueri, & Christi quale. 443.p
 Cor impurum quale. 330.f
 Cor circumcidendum. 73.f
 Cor diligenter custodiendum ex similitudine hortulani pulchre docetur. 176.m
 Cordis puritas seruanda. 625.f
 Corda nostra vt mducantur. 416.m
 Corda hominum comparantur, diuersorio, cymbæ, & vrbi patenti & domui sine valuis. 130.p.m
 Corporis incommoda anima salutis conferunt. 629.m
 Corporis nostri donatio pulchrè sacrificio Abrahamæ comparatur. 22.m
 Corporis ad sepulchrum quatuor sunt portitores. 569.p
 Corpora

- Corpora qualia in resurrectione. 317.p
 Corporeorum & spiritalium discernimen. 427.m
 Credere obedire est. 259.m
 Credere in Deum quid. 611.m
 Crudeles qui habendi. 46.p
 Crudelitatis exemplum insigne. 616.f
 Crux Christi saluat. 14.m
 Crux Christi quid à nobis requirat. 628.m
 Crux Christi cuius nos admoneat. 298.f
 Crux Christi pretiosa. 140.m
 Crux Christi quomodo ferenda. 299.f
 Crucis significatio. 134.f. & 135.p.m
 Crucis dominica memoria quid præstet. 623.m
 Cultus diuinus est primum mandatum. 580.f
 Cultus quis Deo gratus. 226.f
 Cupiditas fumo & nebule comparatur. 271.p
 Cupiditates quid conterat. 429.p
 Cupido honorum quando tolerabilis. 74.m
 Cura omnis Deo commendanda. 585.p
 Curarum examina mentem pungunt. 131.f
 Curiofus reprehenditur. 254.p
 Cyprianus viginti minas carnifici mortem illi illaturo dari iussit. 258.p
 D
 Damon accusator aderit in die iudicij & ita constringet, vt ad obiecta nihil queant mali respondere. 16.p
 Damon sollicitat ad peccatû mortale. 288.p
 Damon non quiescit. 159.p
 Damon multos mutos & alingues facit. 213.f
 Damon quomodo victus. 306.f
 Damon cur ita odiat homines. 113.f
 Damon quid requirat. 153.f
 Damon quomodo ex mente hominis pellatur. 210.m
 Damon vbi expulsus ab anima, rursus eam inuadit. 211.f.m
 Damon doctè venatori comparatur. 216.f
 Damon quos infestet. 157.p
 Damon aures claudit infelicis animæ, ne illi fulgeat lux Euangelij. 255.f
 Damonis adiutoria. 162.m
 Damonis natura. 94.p
 Damonis calliditas. 112.f
 Damonis malitia. 208.p
 Demones dicuntur tortores. 617.m
 Demones cur vexent homines. 208.m
 Damnatorû pæna maxima. 145.p
 Damnatio nostrâ cui imputanda. 195.f
 Damnationis nostræ causa nos sumus. 350.f
 Damnationis nostræ causa quæ. 80.f
 Damnationis cause quæ. 143.p
 Dauid dum otio indulgebat homicidium adulterio accumulauit. 148.m
 Delitiæ veræ vbi querendæ. 353.p
 Desideria quæ optima. 190.p
 Deuotionis adiumenta & impedimenta. 383.f
 Deus lignum fumigans non extinguit. 197.f
 Deus quo titulo omnes ad se inuitet.

nitet.	238.f	Deus quomodo manet nobiscum.	438.m
Deus medicus.	364.m	Deus quare ab homine diligendus.	88.f. & seq.p.m
Deus fidelis in operibus suis.	312.f	Deus natura diligendus.	89.m
Deus ut velit à nobis agnosci.	19.p	Deus tanquam paterfamilias tribus præst domibus.	120.m
Deus veracissimus.	374.f	Deus in necessitate quarendus.	187.p
Deus quomodo se habeat erga nos.	95.p	Deus supra omnia diligendus.	581.f
Deus longe aliter quam homines peccata condonare solet.	314.p	Deus amor noster est.	402.f
Deus non decipitur.	622.f	Deus quenam peculiararia dona hominibus in hac vita constituat.	340.m. & 341.p.m.f
Deus quibus nominibus appelletur.	334.f	Deus comparatur soli.	420.f
Deus quare non statim exaudiat inuocantem.	187.f	Deus comparatur animæ.	421.p
Deus non offenditur clamoribus.	92.f	Deus quomodo cognoscatur.	397.f
Et idem similitudine declaratur.		Deus pater noster est.	170.p
ibidem		Deus fons indeficiens.	423.p
Deus non indiget nostris operibus.	337.p	Deus quomodo adorandus.	226.m
Deus retributor bonorum.	487.p	Deus cur nos permittat teterari.	94.p
Deus oculus est manus, pes, &c.	87.f	Deus quid à nobis exigit.	584.p
Deus preces nostras non fastidit.	371.f	Deus sanctus sanctorum.	418.m
Deus hominem valde amat.	339.f	Deus in anima iusti sedet.	465.f
Deus est in paupere.	224.p	Dei nomen quale.	420.m
Deus natura est amicus noster.	27.p	Dei summa comminatio.	287.f
Deus querendus in tribulatione.	138.p	Dei ingressus in mentem hominis tenebras peccati pellit.	210.p
Deus vult omnes homines saluos fieri.	80.p	Dei præcipuum munus est semper de hominibus bene mereri.	18.f
Deus pius tanquam aliquid sui diligit.	338.m	Dei laudes cantanda.	280.f
Deus sapienti artificio comparatur.	339.p	Dei in nos benignitas quanta.	52.f
Deus qualis nunc & qualis olim fuit.	96.f	Dei tres proprietates.	361.p
Deus salutis nostræ amator.	123.m	Deo notiores sumus quam nobis ipsis.	203.f
Deus cuius rei habeat rationem.	103.p	Deo omnia aperta sunt.	ibid.
Deus olim absconditus.	438.m	Deo omnia seruire coguntur.	38.m

nendus.	247.f	Discipuli Christi rudes.	135.f
Deum placatum habere in die iudicij est institum in potestate nostra.	565.f	Discipuli quare tardi ad credendum.	330.f
inter Deum & hominem multa discrimina.	118.f	Discipulorum lapsus quomodo permisit dominus.	146.m
Deum quatenus sequi possumus.	98.m	Discipulorum charitas ex qua imperfecta sit facta perfecta.	196.m
Deum esse probatur multis rationibus.	420. & 421.f	Discipulorum ruditas.	321.m. & 196.f
Dij gentium quid exigant.	203.p	Discipulorum querimonia.	319.p
Dij alieni qui sint.	145.f	Discipulorum in passione Christi que fuit ruina.	245.f
Diabolus suos prauidet.	46.m	Dissentio ingrata Deo.	480.p
Diabolus spoliatus.	8.f	Diuinitas puro vino comparatur, humanitati vero coniuncta vino aqua diluto.	98.p
Diabolus mille modis artifex.	160.f	Diuinitatis Christi specimē.	179.f
Diabolus proprie vocatur tentator.	158.f	Diuites quibus vitis laborent.	496.p
Diaboli dolus.	348.f	Diuites ut salui fiant.	42.m
Diaboli calliditas.	8.m	Diuites huius mundi suspicimus.	609.f
Diaboli peccata qualia.	49.p	Diuites arrogantes taxantur.	20.f
Diabolo quomodo resistendum.	175.m.f	Diuitum quantus abusus.	73.m
Dies dominicus ut celebrandus.	573.m	Diuitia spina sunt.	132.m
Dies iudicij magna, quia in se omnia complectitur tempora.	15.m	Doctor qualis esse debet.	253.f
Dies & hora domini.	284.m	Doctores quales esse debent.	493.p
Dies domini qualis.	258.m	Dolor gehennæ æternus.	208.m
Dierum festorum abusus.	573.m	Dolores Christi maximi.	295.m
Dignitas humana qua.	69.f.m	Domnus quos dicitur videre.	237.f
Dignitas humana quanta.	138.m.f	Dominus vltro benefacit.	571.m
Dignitatem filiorum Dei adipisci maximum bonum.	151.f	Domini occursum salutaris.	563.m
Dilectio Dei qualis in animam.	27.m	Domini obtutus precandus.	563.f
Dilectio Dei optimū donum.	55.m & 58.f	Dominorum exempla quantum conferat ad eruditionem sermorum.	611.f
Dilectionis modus qualis.	151.p	Domus magna ignominia vbi derelicta est.	49.m
Dionysius vidit matrem Christi.	56.p	Dona que à Deo percipimus silentio legenda sunt.	101.p
Dionysij Epistola ad Ioannem.	604.p	Dona eterna quibus noscuntur.	755.p

Dona Dei gratuita.	125.p	lo increpatus.	128.p
Drachma perdita quaesita.	464.p	Enoch pater orantium.	380.p
Dulcedo spiritualis, qualis.	311.m	Epiphania dies duplex.	83.p
Durities humana.	616.p	Errare humanum est.	179.p
Dux quis iustissimus.	398.p	Error communis hominum.	468.p
E			
Ebrus homo persimilis est arreptitio imo insano miserrabilior.	20.f	Error quorundam de praestimatione.	406.p
Ecclesia tota est in utilitatem nostram interta & qua potissimum tempore quadragesima proponat.	149.p	Esus quid accidit cum patris benedictionem amisit.	14.f
Ecclesia nos vocat.	31.f	Ethnicorum mores qui secessentur.	593.p
Ecclesia comparatur arca Noe.	110.m	Euangelium lex gratiae.	356.p
Ecclesia quale gaudium requiratur.	309.f	Euangelium quid reuelet.	206.m
Ecclesia vocatur regnum caelorum.	596.p	Euangelium non omnes aequo animo audiant.	24.m
Ecclesia cuius nos admoueat.	576.f	Euangelium quibus potissimum predicatur.	19.m
Ecclesia quando decreuit.	474.m	Euangelium quid praestit.	404.m
Ecclesia continet salutem.	171.m	Euangelium vocauit Christus regnum caelorum.	278.f
Ecclesiae de filius suis opinio.	229.f	Euangely & legis discernit.	404.f
Ecclesiae iudicium erga nos quale.	136.m	Euangelia plena solatio.	359.p
Ecclesiae ministris unde diuidendi.	497.f	Euangelica sagena.	471.p
Ecclesiae vota iuius & deservitis present.	589.f	Eucharistia digne sumenda.	36.f
Ecclesiae mos qualis.	118.p	291.f. & 472.f	
Ecclesiae felicitas.	598.f	Eucharistia summe honore asserenda.	90.p
Egestas cui comparatur.	114.f	Eucharistia quomodo sumenda.	431.p
Electio an ex gratia Dei.	639.f	Eucharistia saepe sumenda.	434.p. 441.f
Eleemosina clam facienda.	446.p	Eucharistia nobis a Christo relicta.	433.m
Eleemosinae virtus.	234.m	Eucharistia quanti aestimanda.	433.f
Eleemosinae commodi.	235.p.m	Eucharistia officium.	291.m
Eleemosinae laus.	623.f	Eucharistia sacrificium.	432.f
Elephas ut irriteretur.	391.m	Eucharistia virtus quae.	437.p
Elias & Moses quales fuerunt.	180.m	Eucharistia virtus.	632.p
Elyma magus grauiter a D. Pau-		Eucharistiam indigne sumentes.	591.p

In Eucharistia dominus est adorandus.	90.m.	Fidelium & infidelium differentia.	81.m
Interfuerunt Iesus tum beatissima virgine.	90.f	Fides sola an saluet.	602.p
Europa detrimentum.	474.f	Fides an sola saluet.	409.p
Excusatio nostra inanis cum bene sit operandum.	234.f	Fides sine charitate non prodest.	593.m
Excusationes frivole.	454.p	Fides Catholica constabilita est.	354.p
Exempla magis mouet quam verba.	293.m	Fides triplex.	633.m
Exemplorum vis in docendo.	264.p	Fides nostris stella comparatur.	81.f
Extrema hominis meditanda.	603.p	Fides quae damnet.	602.f
Exultatio summae bonitatis Dei, timor maiestati debetur.	182.f	Fides solum non saluat.	124.m. 206.f
F			
Fama lesa raro redditur.	87.m	Fides Dei domum est.	611.m
Fasticulus myrrhae in Cantic. Salomonis quis dicatur.	570.m	Fidei articulus de resurrectione tractatur.	10.m
Feliciani Episcopi Arelatenis dictum.	609.p	Fidei vis.	592.m
Felicitas nostra.	389.p	Fidei copulanda obedientia.	593.f
Felicitas quibus exilio fuit.	640.m	Fidei vis admirabilis.	633.f
Felicitas hominis unde pendeat.	56.m	Fidei vis exemplo aromatum contritorum explicatur.	593.m
Felicitas nostra.	274.f	Pro Fidei mensura diuina munera impartiuntur hominibus.	633.p
Felicitas hominis in gratia constituit.	169.m	Fidem Catholicam nos tenere magnum Dei donum.	542.f
Felicitatis ratio omnia bona complectitur.	228.f	Fidem sed mortuam qui habeant.	114.m
Felicitatis auctor Deus.	345.f	Fide Catholica nihil certius.	568.m
Felix quis dicendus.	565.f	Fide iustificamur.	361.f
Felix quem dicendus.	479.p	Fide sublata nihil manet in homine caelestis seminis.	594.f
Felix quem faciunt aliena pericula cautum.	201.f	Fiducia quid.	634.p
Fera vulnerata naturalem feritatem duplicat.	67.f	Finis operis nostri Deus.	155.p.m
Festi dies quorum nos admouere debent.	82.f	Filij quid parentibus debeant.	88.m
Festa cur instituta.	390.m	Filij sine mariti cur moriantur immature.	414.m
Fideles ab eo quid fides praescribit nulla hominum auctoritate defecti debent.	81.f	Filiorum Dei & Diaboli differentia.	35.m
		Flos campi Christus.	188.p
		Faemnis commune ritium.	279.m
		Fortuna prospera veteres praesidia aduersus infortunium comparant.	109.f

S. Franciscus homo felicissimus.	228.p	Gloria vera ut querenda.	575.p
S. Francisci humilitas.	148.p	Gloria vera qua.	55.f. & 247.p
Frater à fratre occisus.	91.f	Gloria nostra est testimonium con-	
Frater reconciliandus.	400.p	scientia nostra.	192.m
Fremitus & lachryma quomodo differant.	251.f	Gradus varij quibus ad spiritalē an:mā mortē perueniunt.	610.m
Funes quibus ad Deum trahimur.	97.f	Grammū tritici quid attulerit.	362.m
Furor quid intente.	67.f	Gratia eos deserit in quorum cordibus superbia domicilium fixerat.	42.p
Futura quanam à nobis cogitāda.	144.m	Gratia Dei quid operetur in homine.	28.p
		Gratia non nascitur nobiscum.	197.p
		Gratia Dei immensa.	283.f
		Gratia resuscitāda qua data est à Deo.	209.f
		Gratiarū actiones exigit dominus.	320.f
		Gratitudo veterum beneficiorum noua accumulata.	234.p
			H
		Heresis vnde ortum habeat.	115.m
		Heresis vnde.	150.p
		Heresis initia qualia.	497.p
		Heretici imitatur diabolum.	161.p
		Heretici obstinati.	493.m
		Heretici subuersi.	493.f
		Heretici non audiendi.	182.m
		Heretici quidam duo rerum principia posuerunt vnum bonorum, alterum malorum.	116.p
		Heretici quidam nuptiis maxime infesti.	92.p
		Hereticorum fallacia.	496.f
		Hereticorum mores describuntur.	14.m
		Hereticorum ingenium.	143.f. & seq.p
		Hereticorum fructus.	498.p
			Heretico

Hereticorum ingenium referunt	externis virtutibus.	217.p	
pseudopropheta de quibus quaeritur Exechiel capite decimo tertio.	Homo sibi relicus aliquando respicit.	173.m	
Hereticorum impietas.	Homo Deum quatenus imitari possit.	7.f	
Helisei in oleo miraculum.	Homo cur disidentes inter se partes habeat.	116.f	
Herodes crudelitatis dignā pœnam suscepit.	Homo per singula momenta ad finem vita properat.	110.p	
Herodes & Pharao tyranni.	Homo quanti Deo constet.	415.f	
Herodes turbatur.	Homo quomodo videat, idem & non videat.	129.m	
Herodis tyranni in Innocentes crudelitas.	Homo puluis & cinis.	146.f	
Herodias insana.	Homini dignitas.	338.p	
Hierusalem interitus.	Homini peccati quid Deus clamet.	122.p	
Homicida quis apud Deum.	Homines olim in multam aetatem vivebant.	62.p	
Homo ut suū agnouit parentē.	Homines in alienis curiosi cum se ipsos ignorent.	57.p	
Homo duas fert manticas, vnā ex parte anteriori, alteram ex posteriori.	Homines virtutis asperitatem causantur cur scelerate viuūt.	191.m	
Homo quis habendus.	Homines nisi commoditatis alicuius spe inducti ad omnem laborē torpent.	282.m	
Homo ut saluari queat.	Homines ad quē sine cōditi.	423.f	
Homo Deo cur.	Homines soluunt peccatorum vinculis ligatos.	3.f	
Homo cineri comparatur.	Homines ferarum nomina fortiuntur.	494.m	
Homo templam Dei vnum esse debet.	Homines qua in errore retineant.	568.m	
Homo quomodo imperat Deo.	Homines quō decipiantur.	495.f	
276.f	Homines omnes hospites sunt.	41.m	
Homo in quem finem conditus.	Hominum iniqua iudicia.	207.m	
627.m	Hominum frequentiam quis fugere debeat.	34.f	
Homo cur deseratur à Deo.	200.p	Hominiū negligētia taxatur.	250.p
Homo scipsum iudicare debet.	449.p	Hominiū dementia.	341.p
Homo cur sit calamitosus.	376.f	Hominiū nequitia.	626.f
Homo cur humiliatur.	377.p	Hominiū seculariū gaudia.	346.p
Homo ex duplici substantia constat.	236.p		
Homo potest se ipse perdere.	209.f		
Homo inexcusabilis.	356.m		
Homo cur à Deo conditus.	239.p		
Homo solus non comparatur in passione Christi.	298.m		
Homo perfectus constat internis &			

Honor parentum virtus precipua. 219.f
Honores non aucupandi. 574.p.m
Honorum quanta cupiditas. 208.f
Hora cœne quæ. 455.m
Hosti quomodo resistendum. 160.m
Hostes nostri qui sint. 277.f
Humanitas Christi est vituli iusti. 296.f
Humanitas Christi exemplo ferri igniti declaratur. 390.p
Humane res baculo arundine comparantur. 194.f
Humiles quàm sint Deo grati & chari. 190.p
Humilitas Christi quanta. 287.p
Humilitas quid sit. 449.m
Humilitas quid. 55.m
Humilitas nos Deo commendat. 198.p
Humilitas virtus optima. 288.f
Humilitas Christi mut. ind. 199.p
Humilitas Deum fleclit. 204.p
Humilitas Christi in signis. 198.m
Humilitas custos virtutum. 575.f
Humilitas labore acquiritur. 105.m
Humilitatis commendatio. 575.m
Humilitatis virtus quanta. 173.f
Humilitatem quanta vobis diligentia commendat Christus. 289.m
Humilitate insuperabilis Deus superatur. 190.m
Hypocritis duplex. 499.f
Hydropisis morbus quis. 573.f
Hyemis tempus quale. 343.f
Hypocritæ qui sint. 154.m

I

Iacula præuisa nocent minus. 134.p
Idolum quibus Deus est. 613.f

Ieiunium suadetur. 142.m
Ieiunij origo & auctoritas. 158.m
Ieiunij contemptores similes sunt Esau, qui propter vilem escam vendidit primogenita. 143.m.f
Ieiunij quando vacandum. 134.f
Iesus nomen salutare. 76.p.m
Iesus cuius nos admoueat. 75.m.f
Iesus respondet suo nomini. 230.m
Iesu nomine qui abutuntur peccat. 76.m
Ignis natura quæ. 416.f
Ignis sacer quid nocet. 402.f
Ignorantia perniciosa quæ. 219.m
Igniscentia peccatorum quid consequimur. 152.f. & seqq
Impatientia nostra arguitur. 166.m
Impij pericula presentis vitæ timent. p.ij hanc vitam parum curant. 195.m
Impij cur facile mouentur. 195.m
Impij quare hic floreat. 109.m
Impij nihil habeat cur de Deo gaudeantur. 80.m
Impij qualem optet Deum. 422.m
Impiorum vita qualis. 420.m
Impiorum proprium est vagos incedere. 2.f
Implere verbo quid signetur. 332.p
Imprecationes quam perniciose. 186.m
Improbis proprium quid. 460.f
Improbi pueri comparantur qui papiliones venantur. 19.f
Improbi suo vitio pereunt. 268.m
Improborum cecitas triplex. 243.m
Incarnationis opus excitat ad amorem. 97.f
Incarnationis opus ad imitationem quale. 98.m
Inconstantia nostra arguitur. 171.m
Incredulitas Deo ingrata. 607.p
Inertia

Inertia nostra accusatur. 123.f
Inertia nostra arguitur. 174.f
Infantes cur passî in nativitate Christi. 70.m
Infantium ingenium. 116.m
Infideles confringuntur. 206.f
Infirmas mulierum. 238.m
Infirmas humanæ mentis. 183.p
Infirmas vnde veniat. 634.f
Ingratitudinis vitium. 297.f
Ingratitudinis exemplum. 615.f
Inhumanitas Barbarica exhibita Virgini sacræ à Nazareth Bethlehem. 39.p
Inimicus tuus seipsum perdit. 619.m
Iniuria fratris redundat in Deum. 479.f
Imocentia seruanda. 336.m
Insaniabiles quos vocet Aristoteles. 262.p
Insani qui dicendi. 20.m
Intellectus circumcidendus & meus nostra. 75.p
Interitus nostri causa qualis. 381.f
Invidia damnatorum mentes non in hac vita modo sed etiam in futura torquet. 195.p
Ioannes fuit Helias in Spiritu. 25.m
Ioannes diuina adiutus gratia altius quam ceteri Euangeliste diuinitatem Christi penetrauit. 64.f
Ioannes Baptista ex deserto prodit ad homines. 32.f
Ioannes comparatur Aquilæ. 55.f
Ioannes vnus fuit, qui virgo à domino electus virginitatem perpetuo seruauit. 54.p
Ioannes Euangelista copiosius cæleris domini passionem tractauit. 260.f
Ioannes diuissime vixit. 62.p
Ioannis felicitas. 54.m
Ioannis Baptiste officium. 23.m
Ioannis Euangeliste vita. 57.f
Ioannis Baptiste encomium. 24.m
Ioannis Baptiste humilitas. 25.m
Ioannis Euangeliste vita. 63. & 64.f
Ioannis Apostoli privilegia. 55.f
Ioanni Apostolo quid collata. 53.m
Ioannem Euangelistam non esse mortuum vnde colligant nonnulli. 62.m
Ioannem recubuisse super pectus domini quid significet. 59.m
Iob quid senserit ante legem & Euangelium. 316.p
Ionas figura erat Christi. 166.f
Ionas plus profecit apud Nininitas vno die quam Christus apud Iudeos tribus annis. 167.m
Iosephy figura fuit Saluatoris. 313.p
Ira charitatem expellit. 481.f
Ira crebra animam exulcerat. 68.m
Ira nobis immita est. 481.m
Ira remedia qualia. 483.p
Ira tres gradus. 478.m
Iracundus homo fugiendus. 68.m
Iracundus vitandus. 482.p
Iracundum hominem non aliter depingunt prudentes quàm feram aut viperam vinculis solutam. 68.p
Israëli quatenus liceat. 478.f
Iudæa Romanis subiecta. 622.p
Iudæa & Galilæa explicatio moralis & mystica. 601.f
Iudæa diuisio in quatuor partes. 32.p
Iudæi abiecti. 296.p
Iudæi plane abiecti. 640.f
Iudæi cure derelicti & gentes assumpta. 102.p.m

<i>Iudaei adeo indurati fuerunt ut Christum videre non potuerint.</i> 50.m	<i>Iudicij examen.</i> 617.p
<i>Iudaei duos habebunt consultores pessimos, ambitionem & auaritiam.</i> 275.p	<i>Iudicij extremi severitas.</i> 13.m
<i>Iudaei suo se ingulat gladio.</i> 200.m	<i>Iugum Euangelij quanto incun- dius iugo legis.</i> 119.m
<i>Iudaei qualiter nuncios tractarint.</i> 201.p	<i>Iugum Christi leue.</i> 347.f
<i>Iudaei soli Deum colebant.</i> 403.m	<i>Iumentis comparantur impij.</i> 40.p
<i>Iudaei se reos fecerunt, suis sceleribus non solum suorum malorum, sed etiam illius sanguinis qui ab initio mundi occisus est.</i> 50.m	<i>Iurandi consuetudo pessima.</i> 76.f
<i>Iudaei comparantur cum Ninivitis.</i> 166.m	<i>Iustificatio sine detestatione peccati, & Dei amore esse non potest.</i> 210.f
<i>Iudaei quomodo dicantur frigidi.</i> 261.m	<i>Iustitia quid.</i> 355.m
<i>Iudeorum calamitas.</i> 475.p	<i>Iustitia partim ex Deo, partim ex nobis.</i> 595.m
<i>Iudeorum populus rudis.</i> 639.f	<i>Iustitia Euangelica.</i> 477.m
<i>Iudeorum cecitas & periculum.</i> 107.f	<i>Iustitia quid.</i> 443.f
<i>Iudeorum excidium.</i> 295.f	<i>Iustitia absoluta triplex ratio.</i> 624.m
<i>Iudeorum iniqui consiliij.</i> 268.m	<i>Iustus quem scopum imitari debet.</i> 248.m
<i>Iudeorum misera conditio.</i> 200.p	<i>Iusti viri laus.</i> 584.m
<i>Iudeorum malitia.</i> 256.p	<i>Iusti quando exultare iubentur.</i> 11.f
<i>Iudeis ne deteriores simus diligenter cauendum.</i> 201.f	<i>Iuuenes quare maxime sibi proficere debent.</i> 274.f
<i>Iudaei & nobis quid commune.</i> 202.p	L
<i>Iudeos quid perdidit.</i> 245.f	<i>Labor omnibus communis est.</i> 105.p
<i>Iudices Iudeorum omnes iniqui.</i> 297.m	<i>Laboris imparis merces.</i> 124.f
<i>Iudices qui accensandi.</i> 573.p	<i>Labores nos fugimus.</i> 417.f
<i>Iudicare temere non debemus.</i> 442.f	<i>Laboribus magnis praemia magna proposita sunt.</i> 82.m
<i>Iudicium facere quid sit.</i> 625.p	<i>Laborandum nobis diligenter.</i> 125.m
<i>Iudicium extremum quale erit.</i> 13.f	<i>Laborandum nobis sedulo in vinea domini.</i> 122.m
<i>Iudicium nostrum.</i> 394.m	<i>Latitia praesens ad eos pertinens, qui in tristitia fuerunt.</i> 230.p
<i>Iudicium extremum districtum.</i> 509.m	<i>Latibulum nostrum quale.</i> 163.p
<i>Iudicium cui committendum.</i> 449.f	<i>Latrones manifesti qui.</i> 208.f
	<i>Laus est a laudato laudari.</i> 20.m
	<i>Lazarus e sepulchro tanquam excatus a somno prodit.</i> 250.f
	<i>Legati Pharisaeorum ad Ioannem Baptistam missi quo anno dixerunt</i>

<i>xerunt tu quis es?</i> 24.m	<i>Malitia hominum.</i> 475.m
<i>Legati Dei qui.</i> 452.f	<i>Malitia hominum magna.</i> 600.f
<i>Leo ad muris conspectum expauescit.</i> 190.m	<i>Malum quod carnis indulgentia peperit, eiusdem carnis afflictio delet.</i> 630.p
<i>Leo dicitur prostratis parcere animalibus.</i> 99.m	<i>Mala corporis stimuli sunt virtutum.</i> 208.f
<i>Leprosus cur tetigit dominus.</i> 100.m	<i>Mala tria qua.</i> 475.f
<i>Lex imperfecta.</i> 403.f. 451.p	<i>Mala quae per peccatum contingunt.</i> 303.p. m. f.
<i>Lex Christi perfectissima.</i> 404.p	<i>Mala unde habeant originem.</i> 447.p
<i>Lex Evangelica spiritualis est.</i> 96.m	<i>Mali prophetare possunt.</i> 272.f
<i>In Lege Moisi animadvertendum.</i> 96.p	<i>Malorum gloria ac nitor externus est: eorum vero intima fraudibus ac vitiis scatent.</i> 21.p
<i>Liber vitae qualis.</i> 12.m	<i>Malorum vitanda consortia.</i> 113.m
<i>Libri haereticorum comburendi.</i> 161.f	<i>Malorum initia vitanda.</i> 161.m
<i>Lingua acuta qua.</i> 623.p	<i>Malorum ingenium quale.</i> 349.f
<i>Lingua praecipue frenanda.</i> 325.m	<i>Malorum omnium quodnam extremum.</i> 266.f
<i>Lingua remedium.</i> 479.m	<i>Malorum origo qua.</i> 492.f
<i>Liturgia sacrae quid contineant.</i> 263.f	<i>Manasses quid consecutus sit.</i> 590.f
<i>Lucretia honoris magis quam pudoris rationem habuit.</i> 288.f	<i>Mandatorum Dei quis ordo.</i> 585.m
<i>Lumen mentis ambiendum.</i> 137.m	<i>Manichaeorum haeresis.</i> 116.p
<i>Lutum speculum nostrum.</i> 240.m	<i>Manna quid innuat.</i> 428.p
M	<i>Mansuetudo Christi imitanda.</i> 279.p
<i>Magdalena vera penitentia typus.</i> 246.p	<i>Mansuetudo amabilis.</i> 256.f
<i>Magdalena triginta annis corpus suum penitentia laboribus afflixit.</i> 247.p	<i>Manus Christi sacra.</i> 233.f
<i>Magi parentes nostri.</i> 78.m	<i>Manus Moysi erant graues.</i> 355.f
<i>Magister debet esse sanctior discipulo.</i> 450.m	<i>Mare rubrum in quo submersi sunt Aegyptij quid significet.</i> 278.p
<i>Magister delicatus est qui pleno ventre disputat de Ierunio.</i> 33.p	<i>Margarita preciosa.</i> 364.f
<i>Magistri inepti & intempestius qui.</i> 84.m	<i>Maria quem inter carnis affines inuenire non potuit, docentem in templo reperit.</i> 86.m
<i>Magnanimitatis exemplum.</i> 572.p	<i>Maria occurrit sancto.</i> 365.m
<i>Magnetis natura.</i> 265.f	<i>Maria virgo & mater.</i> 4.m
<i>Mansuetudo & charitatem Dei ut intelligamus tria sunt nobis ob oculos ponenda.</i> 281.p	<i>Mariae virginis patrociniuum petendum.</i> 193.m
<i>Male agens odit lucem.</i> 255.p	<i>Mariam quare Deus cruciari passus</i>
<i>Maledictio qualis imprecanda.</i> 241.f	
<i>Maleficia vitanda.</i> 423.m	

sus sit. 85.f
 Martha innocentie typus. 246.p
 Martha pietas & fides. 251.p
 Martyres cur occubuerunt. 254.f
 Martyres quo ardore ad martyrium properabant. 400.p
 Mater diligit filium non ob legem, sed ob nimiam charitatem. 217.f
 Mater Christi quæ. 214.p
 Matris de filio gaudium. 345.p
 Matres piæ cum paruulis non suo sed paruulorum more balbutientes paruulos alloquuntur. 9.p
 Matrimonium quare institutum. 91.m
 Matrimonium quibus liberum. ibid.
 In Matrimonio generis nobilitas spectari solet. 596.f
 Medicus ut manifestatur. 4.m
 Medicus cælestis Deus. 248.f
 Medicus magnus venit de cælo, quia magnus in mundo iacebat ærotus. 41.m
 Medicus cælestis quomodo nobiscum agere consuevit. 264.m
 Medicritas laudatur. 56.p
 Meditationis fructus utilitas & laus. 380.m.f
 Membra se mutuo diligunt. 337.f
 Membra nostra sunt peccandi instrumenta. 135.f
 Memoria vera quæ. 189.f
 Mendicare quando miserum. 148.p
 Mendicus prædicator. 242.p
 Mendici quanta fides. 242.f
 Mendicorum quorundam consuetudo. 158.p
 Mens nostra grauidæ mulieri comparatur. 100.m
 Mens que tranquillæ. 347.m
 Mens secura est iuge conuiuium. 192.m
 Mens ornanda. 490.p.m

Mentis casta virtutum gemmis ornari debent. 27.m
 Mentis peccatis obdurata remediis aliquando sunt duriores. 245.m
 Mercenarius quid spectet. 458.m
 Merces nobis varia proposita. 19.m
 Merces quomodo speranda. 154.f
 Mercedis tempus quando sit. 123.f
 Merita aliena nobis profunt. 589.p
 Miracula quæ maxima. 245.p
 Miracula certa testimonia. 269.f
 Miracula mouent. 262.m.f
 Miraculorum domini splendor ad credendum Pharisæos impulsisset, nisi uehemens cupiditatem suarum æfus renouasset. 241.f
 Miser qui decendus. 619.f
 Misericordia Dei infinita. 234.f
 Misericordia Dei quæ necessaria. 187.m
 Misericordia Dei fluminis irriguæ similitudine declaratur. 190.p
 Misericordia sola comes defunctorum. 235.m
 Misericordia quorundam sanctorum in pauperes. 489.m.f
 Misericordia ex Deo est. 595.m
 Misericordia Dei speciosa. 105.m
 Misericordia Dei infinita. 571.p
 Misericordia Dei infinita. 486.p
 Misericordia in sique opus Dei est. 139.m
 Misericordia Dei magna. 144.m
 Misericordie opera quam comendanda. 623.m.f
 Misericordia quid. 443.f
 Misericors nulla morte non obit. 447.f
 Missa quid contineat. 432.f
 Monachi se ieiunium afficiebant. 487.m

Monacho

Monachorum officium quale. 374.p
 Monica mater Augustini qua uirtute potissimum ualuit. 92.p
 Mores malos uide hauriamus. 324.f
 Mores hominum taxantur. 197.p
 Mors duplex scilicet prima & secunda. 257.f
 Mors Christi permutatio quedam inter Deum & hominem. 308.p
 Mors inopinata. 568.f
 Mors spoliat hominem omnibus bonis. 566.f
 Mors ab omnibus spectanda. 567.p
 Mors Christi quomodo humani generis debita per soluit. 273.m
 Mors piis optanda. 273.f
 Mors nostrorum somnus. 249.f
 Mors quam sit vicina. 250.m
 Mors piis familiaris. ibid.
 Mortis genus ignoratur. 564.p
 Mortis memoria quibus acerba. 562.p
 Mortis Christi fructus. 272.f
 Mortis Christi qui auctores. 194.f
 Mortis Christi fructus. 331.f
 Mortem homines non cogitant. 136.p
 In Morte duo sunt hominibus acerba. 257.m
 Mortificatio carnis. 244.f
 Mortui quid sentiant. 9.m
 Mortui mortuos debent sepelire. 85.m
 Moses mansuetissimus indicatus supra omnes qui morabantur in terra. 26.p
 Moses diligentia erga populum. 227.f
 Muliere in quæ sine creata sit. 91.f
 Mulier Samaritana oratio est gratiam consecuta. 189.m.f
 Mulier Samaritana quid nos doceat. 188.m
 Mulier Cananea uo verbo Christum agnoscit. 225.f
 Mulier impudica uitanda. 349.f
 Mulieres quæ ad uigendum Christi corpus uenerant cuius nos admoueat. 310.f
 Mulierum uota quilia. 399.f
 Mundus auarus & rerum suarum tenax. 172.m
 Mundus cum nos uerberat melius est quam cum laetatur. 33.f
 Mundus quando amarescit. 229.p
 Mundus est bellua. 137.m.f
 Mundus pulchre comparatur furi. 17.f
 Mundus qualis sit in piis. 17.p
 Mundus tribus potissimum morbis laborabat cum Christus nascetur. 43.m eosque Christus sanauit. ibid. f. & seq.
 Mundus insanit. 396.p
 Mundi ingenium quale. 136.m.f
 Mundi de piis opinio. 396.f
 Mundi oblectamenta contemnenda. 364.p
 Mundi oblectamenta varia. 398.f
 Mudo quare imminet ruina. 438.f
 Mundum quid condemnauerit. 429.m
 Mundum cum quis uult contemneret multos habet copradictores. 137.p
 Mutatio triplex per Christum in mundo facta. 96.p
 Mutatio mira. 314.f
 Mutationes variae. 394.p
 Mysterium quod ab initio seculorum absconditum abiectissimæ mulierculæ declaratur. 227.p
 Nam

N
Nam ciuitas. 562.m
 Natiuitas Christi gaudio plena. 37.p
 Natiuitas domini summa deuotione suscipienda. 22.f
 Natiuitas Christi ad quos pertinet. 41.f
 Natiuitas Christi cuius nos potissimum moueat. 29.p
 Natura nostra mala. 281.f
 Natura quo trahamur. 368.m
 Natura quid, quid sit gratia operata sit in discipulorum animis. 196.m
 Natura ad malum prona. 465.m
 Natura nostra corrupta. III.f
 Natura nostra prauitas. 261.p
 Nature nostre ritium. 455.m
 Naues duae quid signent. 471.f
 Neglegentia nostra arguenda. 253.m
 & 223.p
 Neglectus Euangelij. 457.f
 Nimularum penitentia. 167.f
 Nuptiae non sunt retitae. 90.f. & seq.p
 Nuptiarum leges. 597.f
 Nutrices ut infantes absterreant ab vberibus, ab simbio inungunt vbera. 33.f
 O
Obedientia seruanda. 183.f
 Obedientia participes Christi facti sumus. 177.m
 Obedientia humilitatis legitima proles. 99.f
 Obedientia causa salutis. 30.f
 Obedientia praestanda ex Christi obedientia Ioseph & beatissime virgini docetur. 88.m
 Obedientia laus. 471.m
 Obedientiae exemplar Christus.

276.p
 Obedientia meritum quale. 4.f
 Occupationes externa negligenda. 382.m
 Oculi diuini omnia sunt nuda & aperta. 12.m
 Oculos creare difficillimum. 240.f
 Odium unde causetur. 612.p
 Odium peccatum lethale. 149.m
 Odij quae sint maxime salutaria medicamenta. 149.f
 Odij Iudeorum in Christum causa quae. 570.m
 Odi fraternalia & vindicta cupiditas arguuntur. 618.p.m.f
 Officium nostrum diligenter exequendum. 320.p
 Opera bona agenda. 333.p
 Opera Dei mirabilia. 139.m
 Opera fide digna facienda. 167.m
 Opera nostra stulticia à Deo sunt. 263.p
 Opera Dei miranda qualia. 201.m
 Opera bona impendenda. 6.m
 Opera Domini quae ad finem vita referuntur ceteris erant mirabiliora. 284.p
 Opera bona necessaria ad salutem. 145.m
 Opere patris & filij salus nostra est. 83.p
 Opera bona requiruntur. 406.p
 Operarij vineae qui vocantur ad mercedem. 24.m
 Operarij cum ad opus conducuntur quid primum considerent. 183.m
 Opportunitas maximum momentum ad res gerendas semper adferre solet. 29.f
 Opportunitas obseruanda. 606.m
 Opportunitas querenda. 125.f
 Optio homini libera salutis & interitus.

teritus. 95.m
 Opus quamlibet reatum ab omnibus aequè probari non potest. 164.p
 Opus nullum inchoandum inconsulto Deo. 271.m.f
 Orare debemus vbique. 89.f
 Orandi fiducia. 360.f
 Orandi modus à Domino prescriptus. 632.m.f
 Orandum esse ante cõciones. 129.m
 Orandum ut consilia nostra à Deo dirigantur. 204.m
 Orantibus cur domini non statim respondeat. 189.p
 Oratio quomodo ornanda. 635.f
 Oratio efficax quae. 360.m
 Oratio sororum Lazari ad dominum quam breuis & quam efficax. 247.m
 Oratio perseuerans est quasi quaedam sagitta. 137.p
 Oratio legatio est. 367.m
 Oratio quae necessaria. 358.m
 Oratio quid requirat ut non sit inanis. 375.p
 Oratio commune est medicamentum animarum. 105.f
 Oratio quomodo instituenda. 100.p
 Oratio commune infirmitatis persiguum est. 105.f
 Orationis munus. 405.f
 Orationis verae exemplum. 138.f
 Orationis utilitas quae. 370.m
 Orationis formam leprosus dat. 99.m
 Oues Christi quae. 266.m
 Oues securae sub Christo. 335.f
 336.m
 Ouum simplicitas & sinceritas. 263.m
 P
 Pabua quo magis deicitur, eo magis erigitur. 5.m
 Panis caelestis quid efficiat. 427.p
 Pane inuento homo reliquit glaudes. 281.f
 Pantherae immani sunt natura im homines. 113.f
 Papa vicarius Christi. 336.p
 Paracletus quid sit. 312.m
 Paraliticus miram Dei misericordiam intuitus est cum ad piscinam iaceret. 173.f
 Paralyticus optime Philosophabatur. 175.p
 Parentes primi quare logantur. 57.m
 Parentes quanto amore filios prosequantur. 103.m
 Parentes quid liberis debeant. 220.f
 Parentes qui noceant filijs. 221.p
 Parentes quomodo imperat Deus honorare. 216.f
 Parentes natura lege diligere debemus. 220.p
 Parentum officium in filios. 85.p.m
 Parentum cura in liberis educandis. 220.m.f
 Parentum mores liberi imitantur. 280.m
 Parentum flagrantissima charitas. 564.f
 Passio Christi soli comparatur. 299.p
 Passio Christi sapius meditanda. 191.p
 Passio Christi cuius nos admoneat. 139.f
 Passionis & resurrectionis Christi fructus. 317.f
 Passionis Domini mysterium efficacissimum. 253.p
 Passionis Christi utilitas. 292.f. & 293.p.m
 Passionis Christi figura explicatur.

Pabua quo magis deicitur, eo

I N D E X.

cantur. 296.f. & seq.
 Passione Christi qui abutuntur. 296.p
 Pastor qualis esse debet. 54.f
 Pastoris officium. 335.m
 Pastoris Ecclesiastici officium. 6.p
 Pastorum dignitas. 41.f
 Pater cælestis à nobis aduandus. 363.m
 Paterfamilias cælestis quare toties operarios ad colendum vineam suam conduxit. 121.p
 Patrisfamilias prudentia. 120.f
 Patientia baculus est vite nostræ. 400.f
 Patientia necessaria. 323.f
 Paulus primus eremita qualis. 228.m
 Paulus morti Stephani consentit. 51.f
 Pauli conuersio Stephano debetur. 589.m
 Pauper non contemendus. 610.p
 Pauper & seruus natus, minus sentit onera paupertatis & seruitutis. 147.m
 Pauperes sonandi. 286.f
 Pauperes Christi vicarij. 586.p
 Pauperum clamor auditur. 69.p
 Pauperum conditio felicior quam diuitum. 172.f
 Pauperibus honor singularis tribuitur. 19.m
 Pax vera sub Christo. 38.m
 Pax multiplex. 329.m
 Pax esse sine iniustitia non potest. 329.m
 Pax coniugalis quæ incundat. 212.m
 Pacis nomine quid intellexit Christus. 329.p
 Pacis encomium. 211.f
 Pacem semper imprecatur nobis.

328.f
 Peccandi consuetudo ubi accedit, triplex sit funiculus qui difficile rampitur. 3.p
 Peccandi consuetudo. 630.m
 Peccans quem debet vereri. 614.p
 Peccantium duo genera. 199.m
 261.f
 Peccatoris conditio pulchra similitudine declaratur. 315.p
 Peccator cæcus & mortuus. 315.m
 Peccatum quid inserat mali. 206.p
 Peccatum nubes atra. 263.p
 Peccatum causa cæcitat. 244.f
 Peccatum voluntarium. 478.m
 Peccatum Apostolus vocat mortem. 294.f
 Peccatum quàm detestetur Deus. 637.m
 Peccatum aduersus ipsum peccatorem pugnat. 115.f
 Peccatum est quasi acetum. 117.p
 Peccatum quanto sit odio dignum. 117.m
 Peccatum onus graue. 110.f
 Peccatum Dei oculos à nobis auertit, eiusque claudit aures ne audiat, dimittit inter Deum & nos. 3.p
 Peccatum quid operetur. 466.p
 Peccatum silem & spem non adimit. 466.f
 Peccatum omne voluntarium. 312.p
 Peccati malitia magna. 294.m
 Peccati verus dolor qualis. 35.p
 Peccati quantal malitia & virus. 241.m
 Peccati pestis ac perniciet quantal. 4.m
 Peccati tabes quid efficere queat. 270.m
 Peccati deformitas. 261.p
 Peccati

I N D E X.

illudunt. 47.p
 Perseuerantia necessaria. 486.f
 Perseuerantia quid efficiat. 374.m
 Persona dicentis non debet expendi, sed ratio ab eo prolata. 242.m
 Persona quo est vilior eo diuina Gratia quæ illam prouehit apparet illiusrior. 227.p
 Peccatorum artificum consuetudo. 92.f
 Petrus quanto lucis desiderio tenebatur. 137.p
 Petrus & Iudas non eodem modo deliquerunt. 333.f
 Petrus cum dominum in monte inueneretur quomodo sopore depressus. 181.m
 Petrus curiosus. 61.p
 Petrus presulatu donatus est. 54.f
 Petrus errabat quod prius de retributione quam de labore cogitabat. 181.f
 Petrus quid fecerit in Iudeis. 473.f
 Petri humilitas. 472.p
 Petri mutatio & cõstãtia. 408.m
 Petri infirmitas. 56.f
 Petri innocentia. 182.p
 Petro Ecclesia commissi est. 53.m
 Pharisei cambus venaticis comparantur. 241.p
 Pharisei Christum oderunt. 572.p
 Pharisei signum petebant à cælo, Christus verò eis signum profert de terra. 161.f
 Pharisei cur Christi doctrinam non assequebantur. 164.p.m
 Pharisei natura mundi. 280.f
 Petri piscatio. 472.f
 Pharisei reprehenduntur. 164.m
 Phariseorum ingenium quale. 244.f
 Phariseorum inuidia. 240.f
 Phariseo
 Peccati grauitas immensa. 614.m
 Peccato obnoxius nihil agere potest quo Dei gratiam promereatur. 615.p
 Peccato nihil vilius. 115.f
 Peccata causa morborum. 590.f
 Peccata nos à Deo separant. 494.f
 Peccata quid mereantur. 176.m
 Peccata Deum ex amantissimo patre acerrimum hostem & inimicum efficiunt. 36.p
 Peccata nobis quotidiana. 118.f
 Peccata consuetudine qualia. 128.m
 Peccata quæ redeunt. 617.p.m
 Peccata nostra in die Iudicij omnes videbimus. 12.f
 Pectora ferrea qui habeant. 251.f
 Peccatis multi obruuntur non quia pius desideris caret, sed quia virili animo sunt deieuncti. 174.m
 Peccatis qui animam suam inquinat, Christi sanguinem continent. 307.f
 Pentecostie ad nos pertinet. 402.m
 Pentecostes quanta solentis. 405.p
 Perdicæ ouis delirectis aliena pariter incubat, fetesque educit, ubi postea veri parentis vocem pulli acceperunt mirabili naturæ infinctum eam agnoscentes, alienum deserunt veramque sequuntur. 8.m
 Peregrini sunt omnes homines. 41.m
 Perfectio hominis est in fide spe & charitate. 152.p
 Perfectio quid faciat. 484.f
 Persecutionis utilitas. 150.f
 Persecutiones profunt. 241.p
 Persecutores grauisimi qui sine gludij terrore meuas hominum

Phariseorum cupiditati quomodo
Christus obfuerit. 270.p.m
Phariseorum superstitio. 216.m
Phariseorum mores describuntur.
215.p
Phariseorum vitia qualia. 215.f
Phariseorum superstitio. 572.f
Phariseorum uentio. 580.p
Philippi Macedonũ regis factum.
574.f
Philonis preclara de spe sententia.
92.f
Philosophandum esse sed paucis.
130.f
Philosophi nudam rationem uita
ducem sequuntur. 232.m
Philosophia Christiana qua. 302.f
Philosophia altissima est de cruce
Christi. 298.m
Pietas ubi consistat. 186.m
Pietas uera ubi sit. 218.p
Pietatis radices quales. 131.p
Pius uir frugifera arboris natura
imitatur. 190.m
Pij uiri natura qualis. 150.m
Pij optant tentationes. 158.p
Pij ad Dei beneficia recurrunt. 231.f
Pij cur exerceantur. 343.m
Pij & hic, & in aeternum gaudent.
344.f
Pij in tribulatione fideles inueniuntur.
340.m
Pij omnes in omni fortuna ad ma-
terna diuinae pietatis viscera
tanquam paruuli & imbecilli
adulare debent. 92.m
Pij & impij quomodo noscantur.
446.m
Piorum felicitas. 192.p
Piorum & impiorum discrimen.
184.f
Piorum animus meditatione diui-

narum rerum alitur ad aeterni-
tatem. 131.m
Piorum & impiorum discrimen.
257.m
Piorum officium. 581.p
Piorum & impiorum discrimen.
207.f
Piorum & impiorum discrimen.
270.f
Piorum & improborum mores.
608.p
Pijs quid consuetum. 255.f
Placabilis uera nobilitatis pro-
pria est. 99.m
Plutarchi sobrietas. 483.f
Poenitentia uera magni faciendus
ex qua magni progressus in uir-
tute consequuntur. 56.f
Poenitentia quid. 46.m
Poenitentia uera nihil prodest. 49.m.f
Poenitentia Dauidis. 246.f
Poenitentia extrema ualde pericu-
losa. 615.f
Poenitentia non procrastinanda.
239.f
Poenitentia quid, eiusque in duo
membra diuisio. 35.p
Poenitentia quid. 146.m
Poenitentia maturè agenda. 146.p
Poenitentia non est reseruanda ad
extremam mortis horam. 145.f
Poenitentia dilatio periculosa. 168.f
& seq.
Poenitentia uera affectus. 246.m
Poenitentia exempla. 148.m
Poenitentia fructus. 141.f
Poenitentia fundamentum est ue-
hemens peccati dolor. 35.m
Poenitentia typus erant Ioannes &
& Petrus. 34.m
Poenitentia uera initium fuga seculi
& humanarum rerum con-
temptio.

temptio. 37.p
Poenitentia tria munera. 87.p
Poenitentia praecones duo. 34.m
Ad Poenitentiam varijs ratio-
nibus inuuantur. 144. per
totam.
Populi Iudeorum in Christum
deuotio. 280.f
Porta caelorum quando aperte
sunt. 202.m
Praecepta Dei ut obseruari pos-
sunt. 347.m
Praedicatores qui sunt aptiores.
37.p
Praedicatio Ioannis Poenitentia
erat. 35.p
Pralatus quid curare debeat.
61.m
Praemia quae sint bonorum.
265.m
Praesentibus cur tantopere de-
lectemur. 147.m
Praxepa in quo positus est Chri-
stus docet nos mandatum con-
temnere. 40.p
Praesides vigilare debent. 16.p
Precatio uita hominis. 373.f
Precationis uis. 369.p
Precationes sunt clauiculi.
373.p
Promissa cur differat Deus. 43.f
Princeps huius mundi Diabo-
lus. 354.f
Proborum & improborum mul-
ta discrimina. 191.f
Propheta falsi quales. 570.f
Prosperitas cui nocet. 474.m
Providentia diuina quomodo se-
gerat cum pijs hominibus.
190.f
Providentia diuina cura. 219.f
Providentiam suam Dominus
162.f
in operibus natura declarat
uit. 108.p
Prudentis quid propriũ. 394.m
Puer per quem reges regnant
qualis. 66.m
Rama ciuitas erat Saul.
58.f
Rationis humane imbecillitas.
232.p
Reccidatio periculosa. 189.m
Recumbere super pectus Domi-
ni quid sit. 59.f
Redemptio uis beneficiũ. 336.f
Refugium nostrũ quale. 412.m
Refugium nostrum tutum in
vulneribus Christi. 293.f
Regium est de hominibus bene-
mereri non solum sine emo-
lumento sed cum maximo
damno. 139.f
Regnum caelorum quid. 596.p
Regnum corporum & anima-
rum. 283.p
Regnum Christi quale. 277.f
Regna tam preclara quae fidem
susceperunt cur ab ea recesser-
int. 202.f
Regnorum interitus. 605.p
Religio quid. 88.f
Religio nostra & uerbis & fa-
ctis declaranda. 18.f
Religio uera & fucata. 214.f
Religiosi totos se parentum vo-
luntati dedere non debent.
43.m
Religiosi & sacerdotes quid co-
gitare debeant. 218.f
Reliquia sanctorum. 566.m
Remedia salutaria contra om-
nes tentationes. 175.p.m
Remedia contra Daemonem.
162.f

Remedia in necessitate non facili inveniuntur que non fuerunt inuenta in pace. 235.f
 Res seculares vane. 371.f
 Res que pre perfecta est cum potest sibi similem procreare. 227.m
 Respectus personarum non est apud Deum. 224.p
 Resurrectio corporum astruitur. 316.p.m.f
 Resurrectio fundamentum salutis. 306.f
 Resurrectio Christi est causa exemplaris iustificationis & resurrectionis nostrae. 332.m
 Rex cum venatum pergit rusticam induit amicum. 43.m
 Regis officium. 388.f
 Reges terreni in natalibus suis solent conuiuia instruere, & dona largiri sicut infelix ille Herodes. 30.p
 Reges diversi generis ornamentis, et temporis ratio postulat vestiuntur. 4.p
 In Regibus quid imprimis querendum. 278.f
 Rogationum dies vnde. 376.p
 Rogationum dierum origo. 367.p
 Romani Iudaeos expugnauerunt. 637.m
 Roma nostri saeculi quanam. 102.f
 Raptura vetis quid. 474.p
Sabbathum spirituale. 576.p
Sabbathum quale vult Dominus. 576.m
 Scabellum Domini quomodo valde celebrandum. 86.f
 Sabbathi observatio sacrosancta. 269.f
 Salus in Sacramento confessionis id agit, quod, Christus in miraculo filie cananae. 211.f
 Sacerdotis officium. 288.f
 Sacerdotes pluribus se beneficijs onerantes reprehendendi. 572.p
 Sacerdotes peccata remittunt. 591.m.f
 Sacerdotes qui purgatorium euadunt. 433.p
 Sacerdotum officium. 426.m
 Sacramentum ut res sacramenti. 437.f
 Sacramenti altaris officium. 299.m
 Sacramentum medicina. 432.m
 435.f
 Sacramenta nouae legis quare instituta. 198.f
 Sacramenta legis quae praemis ceremonybus adibant sacerdotes. 291.m
 Sacramenta septem. 431.f
 Sacramenta septem nouae legis. 202.p
 Sacrificium ut gratum sit. 493.p
 Sacrificia quae Deo grata. 318.m
 Salomoni quid addidit. 359.m
 Salomoni quid datum. 590.m
 Salus animae nostrae vnde. 177.p
 Salus nostra sedulo querenda. 15.m
 Salus in labore patientia. 105.p
 Salus in quibus modis acquiratur. 217.p
 Salus viam cur tam pauci ingrediuntur. 600.p
 Salutis nostrae argumenta qualia. 45.p
 Salus nostra summa. 263.f
 Salus

salutis via quae. 330.p
 Samaritanus quid significet. 256.m
 Saso cur duxit alienigenam. 597
 Samson ligatus quis. 29.m
 Samsonis aenigma explicatur. 274.p
 Sancti quomodo se à peccati contagione liberant. 294.f
 Sancti cur tam austere vixerint quinque assignantur causas. 21.f
 Sancti honores fugerunt. 574.m
 Sancti magis formidant prospera quam aduersa. 574.f
 Sanctorum mos qualis. 24.f
 & seq.
 Sanctorum virorum dignitas. 566.m
 Sanctorum studium. 436.m
 Sanctorum felicitas. 365.p
 Sanctorum omnium desiderium. 624.f
 Sanctos quid ad Christi amorem impulit. 205.f
 Sanguis iustorum clamat vindictam in caelum. 50.m
 Sapientia mundi affectibus obcecata. 271.m
 Sapientia vincit malitiam. 562.m
 Sapientis officium. 483.m
 Satanus quam malignus spiritus. 209.p
 Satisfactionis Christi pro nobis modus. 304.f
 Scientia vera quae. 356.f
 Scortatores portis similes. 587.m
 Scribas quos vocet Euangelium. 215.m
 Scriba & pharisei quales. 462.m
 S. Sebastiani imago quomodo depingitur. 571.f
 Secularum monstra. 493.f
 Secularia omnes nimium spectantur. 321.f
 Secularium hominum studia qualia. 178.f
 Securitas nostra in Christo est. 265.p
 Securitas quorum periculosa. 567.f
 Securitas nostra praepostera. 238.f
 Semen iactum secus viam quale sit. 130.p
 Semen iactum in petram quale sit. 130.f
 Semen in agro nostro seminandum est verbum Dei. 129.m
 Semen verbi Dei varium, pro diuersitate auditorum. 130.p
 Semine inter spinas iactum quale. 131.m
 Semen verbi Dei quamuis quantitate paruum virtute tamen magnum est. 112.m
 Senes cur ampla adificenti palatia. 136.p
 Sententia de Oratione ex Granatensi de prompta. 379.m.f
 & 380.p
 Sententia patrum de Oratione. 377.m.f. 378. & 379.p
 Serpens quae Diuinitatem falso promissit. 442.p
 Serpentis calliditas. 608.f
 Serpentes quia diligentia caput à quo principium vita manat teneantur. 212.m
 Seruatoris pietas. 590.m
 S. Severinus Colonienfis Archiepiscopus abstinentissimi.

mra. 21.m
 Signa Christi Domini qualia 269.f
 Signa duplicia. 166.m
 Signa in extremo iudicio qualia. 10.f. & seq.
 Signis qui non moueantur. 194.f
 Simile delectat simile. 255.m
 Similia facile vniuntur. 339.m
 Sinitus Christi Domini qualis. 59.f
 Sitis qua extingueda. 600.m
 Sitis nostra perpetua. 224.m.f
 Sitis Christi qua. 222.p
 Socordia quorundam hominum. 582.p
 Socordia nostra taxatur. 33.m
 Sol vnus et Deus vnus. 411.f
 Sol plus mandam quam omnia astra illi mutat. 59.f
 Sol iustitie sua habet tempora designata. 249.p
 Sol iustitie nostra carnis nube se contexit, ut a caliginosis humana mentis oculis cerni possit. 8.f
 Solis orientis splendor quantus 77.f
 Solemnitas quam maxima. 325.f
 Solitaria vite encomium. 33.f
 Solitudo omnes peccandi occasionem amputat 35.p
 Solitudo in B. Ioanne Baptista mirabilis. 33.m
 Solitudinem querere debet, cui hominum frequentia nocet. 34.f
 Sonus spiritualis nocet. 114.m
 Speculum in quo nos intueri debemus est Christus. 126.f
 Spes omnis in Deo ponenda. 92.m
 Spes p̄s anchora. 257.f
 Spe. est sacra anchora. 584.f
 Spes vana qua. 491.f
 Spes quorū nos vocet. 451.f
 Spei fiducia dno. 634.m
 Spiritu alia qui norunt. 284.m
 Spiritu alia petenda. 193.f
 Spiritus sancti gratia aqua est. 417.p
 Spiritus sanctus ad quid veni- rit. 407.p
 Spiritus sancti munus. 413.p
 Spiritus sanctus amor est. 409.m
 Spiritus qualis nos faciat. 25.f
 Spiritus sanctus mentes piorum habitat. 415.p
 Spiritus sanctus omnia potest. 417.m
 Spiritus cur misus sit. 417.f
 Spiritus sancti opera. 412.p
 Spiritus vnus & multiplex. 412.p
 Spiritus Christi quid agat. 273.
 Spiritus sanctus optimus hospes. 28.m
 Spiritus sanctus olim in nube adumbratus. 28.p
 Spiritus quid effecerit 386.f
 Spiritus sanctus quos inhabita- re soleat. 357.m
 Spiritus sanctus quos consolatur. 358.p
 Spiritus sanctus mundum arguet & quomodo. 356.p.m
 Spiritus sancti propriū. 395.m
 Spiritus sanctus quid operetur. 600.m
 Sponsarum privilegia. 597.m
 Sponsus celestis omnem laborem suorum fructum in Ecclesiam confert. 598.m
 stabu

Stabulum sanctificatur. 39.m
 Stella que apparuit in Oriente est fides nostra. 81.m
 Stella septem quid agant. 431.f
 Stella omnes fulgorem a sole mutantur. 75.m
 Stephanus admirabilis in predi- cando Christo. 51.m
 Stephani corpus a quibus sepul- tum. 52.p
 Stephani vitam quinam autho- res scripserunt. 52.m
 Stephani vita. 50.f. & seq.
 Stephani quata constantia 51.m
 Stephani castitatem unde colli- gat D. August. 51.p
 Sterilitas in lege. 473.f
 Studium nostrum preposterum. 231.p
 Studium hominum preposterum taxatur, qui de rebus tempo- raliibus tanto studio digla- dantur, ac de salute anime vix per somnium cogitant. 11.m
 Stultitia vera qua. 72.f
 Superbia animarum origo. 102.m
 Superbus Diaboli filius. 161.m
 Supplicationum origo. 369.f
Talpe cause que. 458.m
 Talpe similes qui sint. 393.p
 Tarditas nostra accusatur. 72.p
 Templum Dei nos sumus. 408.f
 Tempus qui consumunt. 563.p
 Temporis distinctio ex Hiere- mie cap. 8. notatur doctē. 6.f
 Temporum varietas necessaria. 342.f
 Tentare quid sit. 231.m
 Tentatio quid. 150.f
 Tentatio Christi prima difficilis 160.p
 In Tentatione fortes esse debe- mus. 711.p
 Terra maledicta qua. 133.p
 Terram qui diligant. 627.f
 Terrena nos fallunt. 490.f
 D. Thomas quid de morte Ioan- nis censerit. 62.f
 Thomae incredulitas ex ignoran- tia. 331.p
 Thyacum mores. 376.m
 Timorem quid generet. 561.f
 Tituli magni non faciunt ad sa- lutem. 70.f
 Tranquillitas mentis ubi. 272.f
 Tribulationis fructus varij. 108.m.f. & seq.
 Tribulationes quos moueant 104.f
 Tribulationes sustinendas esse preclare docetur. 86.p
 Tribulationes quare Deus per- mittat. 108.p
 Tribulationum varia remedia. 105.m & 106.m
 Trinitatis varia nomina. 412.f
 Trinitatis quid propriū. 415.m
 Trinitatis mysterium ineffabile. 418.f
 Tristitia que secundum Deum est. penitentiam in salutem stabilem operatur. 229.f
 Triumphare de hostibus nostri- spiritalibus quomodo. possi- mus. 46.f
 Triumphus post victoriam. 5.m
 Tutor quis optimus. 18.p
 Turba cur sequebantur Chri- stum dominum. 230.m
 Tyrannus est lupus, rex fidelis diligens pastor. 78.f
 Xc 3

I N D E X.

Tyrannorum exempla. 289.p
 Tyrannorum opinio. 396.f
Vanitas humana proponitur. 172.p
 Venialia peccata vitanda. 481.p
 Verbum Dei est medicamentum aegroti animi. 120.p
 Verbum Dei praeclare D. Augustinus pluuiæ comparat. 219.f
 Verbum Dei quomodo audiendum. 129.p
 Verbum Dei quomodo audiendum. 132.f
 Verbum Dei quibus appelletur nominibus. 128.m
 Verbum Dei qui non audiunt. 259.m
 Verbum Dei audiendum. 469.m. 470.p
 Verbum Dei frustra audire quid. 127.m
 Verbum Dei quibus comparetur. 468.f
 Verbum Dei quomodo serendum. 219.p
 Veritas cur inuisa. 254.f
 Veritas cognita & neglecta deteriorẽ causam auditorum facit. 259.f
 Veritatis diuine consideratio magnum nutant animi solatium est. 106.f
 Vestisani liberalitas. 626.p
 Vestimenta Apostolorum quæ iumentis imponunt quid singificant. 4.f
 Vestis innocentie seruanda. 39.p
 Vestis nuptialis est charitas. 604.f
 Vestis peregrina quæ sit. 74.f
 Vexatio non semper mala. 86.m
 Via Domini quomodo paranda. 23.f
 Via salutis plana. 599.m
 Via quæ ad calum ducit quaerenda. 322.f
 Via Dei quæ. 623.m
 Via ad cælum quæ vera. 182.p
 Via ad verã felicitatis gloriam est vt toleremus labores. 179.m.f
 Via ad cælum magna indiget opere. 80.f
 Via Domini alacriter currẽda. 95.f
 Viam Dei quis reddidit difficilem. 354.m
 Viduæ conditio acerba. 554.m
 Viduæ Græcorum in quotidiano ministerio despiciebantur. 50.f. & seq.p
 Viduæ officium. 565.p
 Vigilandum in hac vita. 569.p
 Vinea plantata erat Iudeorum populus. 200.f
 Vinea de qua loquitur Esaias 27. capite est Ecclesia. 120.p
 Vir legimus anima nostre Deus est. 165.m
 Viri in se officium. 382.p
 Viri natura præstantior ad imperandum quam mulieres. 91.m
 Viri in se officium. 610.m
 Virga quid inueniat. 595.f
 Virginitas studium laudabilem. 57.f
 Virus omnibus rebus antiserenda. 352.f
 Virtus cur odio habeatur. 579.f
 Virtus quid sit. 191.p
 Virtus est iucunda. 323.f
 Virtutis dignitas. 576.m
 Virtutis

I N D E X.

Virtutis iter facile. 408.f 342.m
 Virtutem improbi nolunt. 397.m
 Virtutes quod efficiant. 113.p
 Virtutes duplices interna & externa. 216.p
 Virtutes interna quæ & quæ externa. 217.p
 Virtutis semina ingenijs nostris imbuta. 112.p
 Virtutum officia. 498.m
 Vita hæc molesta. 376.m
 Vita hominis non habet castitatem. 136.p
 Vita Christi qualis. 416.m
 Vita quæ vera sit. 427.f
 Vita nostra fragilis & vitrea. 564.m
 Vita nostra fragilis. 144.f
 Vita bona tenenda. 176.p
 Vita nostra calamitosa. 184.p
 Vita nostra vapor est ad modicum apparens. 134.m
 Vita vt institueuda. 437.m
 Vita meretricia pessima. 461.p
 Vita philosophi comparatur cum vita hominis Christiani. 272.m
 Vita Christi laborum tolerantia. 572.p
 Vita nostra in statera posita. 267.m
 Vita nostra breuissima. 346.m
 Vita Christiana magis costet. 639.p
 Vita nostra corrigenda sedulo. 16.m
 Vita nostre cursus est. 122.
 Vita presens est navigatio. 109.f
 Vitæ terminus quam sit incertus. 205.p
 Vitæ humane instabilitas. 342.m

F I N I S.